

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
УНИВЕРЗИТЕТ „СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЈ“
ВО СКОПЈЕ

Б И Л Т Е Н
НА
УНИВЕРЗИТЕТ „СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЈ“
ВО СКОПЈЕ

Број 1090
Скопје, 15 декември 2014 година

Издание на Универзитетот „Св Кирил и Методиј“ во Скопје

ПРВИОТ БРОЈ НА БИЛТЕНОТ Е ОБЈАВЕН ВО МАЈ 1957 ГОДИН

Уредник: Томислав БАШЕВСКИ

Лектор: Весна Илиевска-Цветановска

Бр. _____
 5.8. 2013
 Скопје

Предмет: Материјали за Билтенот за објавување на веб-страницата на УКиМ

Согласно член 132, став 5 од Законот за високото образование („Сл. весник на РМ“ бр. 35/2008, 103/2008, 26/2009, 83/2009, 115/2010, 17/2011, 51/2011 и 123/2012), на веб-страницата на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, од бројот 1059 од 15 август 2013 година, ќе се објавуваат рефератите за избор во наставно-научни, научни и соработнички звања, рецензиите за подобност на темата и оспособеноста на кандидатот за вршење научна работа, прегледите на одобрените докторски дисертации, прифатените магистерски и специјалистички теми, рецензиите на учебници и учебни помагала, како и рефератите за доделување на звањето почесен професор и титулата почесен доктор на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“. По објавување на материјалите на веб-страницата, факултетите и институтите за своите потреби, истите треба да ги отпечатаат во материјална форма за да можат да ги достават на членовите на наставно-научниот, односно научниот совет. Поради тоа, потребно е сите материјали што се предвидени за објавување во Билтенот на Универзитетот, благовремено да ги доставувате во **електронска форма**.

Поради усогласеност на униформност на текстовите потребно е материјалите за објавување да се доставуваат како Microsoft Word 2003 документи во кои исклучиво ќе се користи системскиот фонт **Georgia**. Овој фонт содржи богато множество на кирилични (македонски, српски, руски), латинични (со различни видови на надредени знаци), грчки и други знаци. Варијанта на овој фонт со корегирани знаци во италики формата за македонските букви ‘**g**’, ‘**u**’, ‘**iu**’, ‘**i**’ може да се добие во компјутерскиот центар на УКиМ на барање на факултетот. Исто така, таму може да се добие софтверско решение со кое може да се испрограмира тастатурата на персонален сметач кога работи под Windows XP оперативниот систем при притискање на копчето ‘`’ во македонска поддршка да се добие знакот ‘**è**’, а при притискање на копчето ‘**~**’ во македонска поддршка да се добие знакот ‘**ŷ**’.

Поради запазување на роковите за објавување на материјалите во Билтенот, но и на веб-страницата, ве молиме, рефератите откако ќе бидат лекторирани, да ја доставите оригиналната верзија (лекторирана со потписите), а електронската верзија да ја доставите на e-mail адресата: t.basevski@ukim.edu.mk (so mali bukvi).

Неблаговремено доставените материјали и оние кои нема да бидат напишани согласно упатството нема да бидат објавени во тој број, туку ќе бидат поместени за објавување во наредниот број од Билтенот, односно откако ќе ја добиеме бараната верзија.

Ви благодариме за соработката.

Со почит,

Проректор
Проф. д-р Коле Василевски

Изготвил: Т.Б.
 Одобрил: К.М.

Содржина на Билтен број 1090 од 15 декември 2014 година

ИНСТИТУТ ЗА МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК „КРСТЕ МИСИРКОВ“

1. Реферат за избор на научен советник во Институтот за македонски јазик „Крсте Мисирков“ во Скопје (**д-р Лилјана Макаријоска**).....7-25
2. Реферат за избор на научен советник во Одделението за лексикологија и лексикографија во Институтот за македонски јазик „Крсте Мисирков“ во Скопје (**д-р Снежанка Веновска-Антевска**).....26-37

ПРИРОДНО-МАТЕМАТИЧКИ ФАКУЛТЕТ

1. Преглед на прифатени теми за изработка на магистерски труд на Природно-математичкиот факултет во Скопје (**Росица Ангеловиќ, Мира Стоилковска-Николовска, Виктор Трајановски, Габриела Лабоска, Љубица Шамаковска**)...38

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ

1. Рецензија на докторската дисертација **Современото воспитание и образование во функција на хуманизација на личноста на ученикот**, од м-р Лидија Камчева Панова, пријавена на Филозофскиот факултет во Скопје.....39-46
2. Рецензија на докторската дисертација **Промоција и поддршка на развојот на воспитната дејност на училиштата**, поднесена од м-р Марија Апостолова, пријавена на Филозофскиот факултет во Скопје.....47-51
3. Рецензија на докторската дисертација **Поимот на левицата и десницата кај албанските политички партии во Македонија, Албанија и Косово од 1990 до 2010 година** од м-р Авни Авдиу, пријавена на Филозофскиот факултет во Скопје.....52-57
4. Рецензија на учебникот **Разрешување конфликти**, од проф. д-р Виолета Петроска-Бешка, пријавен на Филозофскиот факултет во Скопје.....58-61
5. Рецензија на докторската дисертација **Самоубиствениот тероризам и неговата персонификација во новиот религиозен бран на тероризам**, поднесена од м-р Сашо Панчевски, пријавена на Филозофскиот факултет во Скопје.....62-67
6. Реферат за избор на наставник во (сите звања) за следниве научни области (дисциплини): меѓународни односи и историја на дипломатија, меѓународно јавно право и политички систем на Филозофскиот факултет во Скопје (**д-р Рина Киркова Танеска**).....68-78

ЕКОНОМСКИ ФАКУЛТЕТ

1. Реферат за избор на наставник од областа на економските науки по предметот анализа на временски серии на Економскиот факултет во Скопје (**д-р Марија Трпкова-Несторовска**).....79-95
2. Рецензија на ракописот **Актуарски модели на животното осигурување** од авторите проф. д-р Драги Јанев и ас. д-р Игор Ивановски, пријавена на Економскиот факултет во Скопје.....96-104
3. Реферат за избор на наставник од областа на економските науки по предметот математика за економисти на Економскиот факултет во Скопје (**д-р Игор Ивановски**).....105-116
4. Рецензија на докторската дисертација **Стиловите на лидерство во различни културни услови**, изработена од м-р Ана Биновска-Кочева, пријавена на Економскиот факултет во Скопје.....117-127
5. Рецензија на докторската дисертација **Деловни стратегии за развој на малите бизниси**, изработена од м-р Александра Јанеска-Илиев, пријавена на Економскиот факултет во Скопје.....128-137

ПЕДАГОШКИ ФАКУЛТЕТ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“

1. Реферат за избор во сите наставно-научни звања од областа на педагошките науки, за предметите: училишна педагогија на групата одделенска настава на наставата по македонски јазик и методологија на педагошкото истражување на групите одделенска настава и предучилишно воспитание на наставата по македонски јазик на Педагошкиот факултет „Св. Климент Охридски“ во Скопје (**д-р Мариета Петрова**).....138-160

ФАКУЛТЕТ ЗА ЗЕМЈОДЕЛСКИ НАУКИ И ХРАНА

1. Преглед на прифатени теми за изработка на магистерски труд на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје (**Гордана Петкова, Даниел Пешевски**).....161
2. Рецензија на докторската дисертација **Поважни стопански својства на карфиолот (L.var.botrytis) и броколата (L.var.italica) одгледувани со примена на микробиолошки ѓубрива во Скопско**, изработена од м-р Даниела Б. Димовска, пријавена на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје.....162-167

ИНСТИТУТ ЗА СОЦИОЛОШКИ И ПОЛИТИЧКО-ПРАВНИ ИСТРАЖУВАЊА

1. Рецензија на докторската дисертација **Формирање на предизборни коалиции во земјите од Западен Балкан**, изработена од м-р Виктор Димовски, пријавена на Институтот за социолошки и политичко-правни истражувања во Скопје.....168-170

ФАРМАЦЕВТСКИ ФАКУЛТЕТ

1. Рецензија на докторската дисертација **Функционални прехранбени производи со микроинкапсулирани синбиотици-терапевтски и безбедносни аспекти**, изработена од м-р Тања Петреска Ивановска, пријавена на Фармацевтскиот факултет во Скопје.....171-178

МЕДИЦИНСКИ ФАКУЛТЕТ

1. Рецензија на ракописот **Физиологија за студентите на тригодишните стручни студии** од авторите: проф. д-р Весела Малеска-Ивановска, проф. д-р Васка Антевска, проф. д-р Бети Дејанова, проф. д-р Сунчица Петровска, проф. д-р Лидија Тодоровска, доц. д-р Слободан Николиќ, доц. д-р Људмила Ефремовска, доц. д-р Сања Мачевска, доц. д-р Јасмина Плунцевик Глигоровска, пријавен на Медицинскиот факултет во Скопје.....179-183
2. Рецензија на докторската дисертација **Искуства, ставови и знаење на родителите за примената на превентивните јавноздравствени постапки во пренаталниот период** од м-р Роберта Митревска, пријавена на Медицинскиот факултет во Скопје.....184-192

ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ „БЛАЖЕ КОНЕСКИ“

1. Рецензија на докторската дисертација **Женскиот лик во современата турска литература во Косово**, изработена од м-р Елсев Брина, пријавена на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје.....193-205

ШУМАРСКИ ФАКУЛТЕТ

1. Преглед на прифатени теми за изработка на магистерски труд на Шумарскиот факултет во Скопје (**Дејан Стојчевски, Милан Гегоски**).....206

ТЕХНОЛОШКО-МЕТАЛУРШКИ ФАКУЛТЕТ

1. Реферат за избор на наставник по група предмети: мерење и регулација во металургијата, преработка на метали, пластична деформација на метали, технологија на пластична деформација на метали, инженерски дизајн во металургијата, методологија и оптимизација на експерименти (изборен) и континуирано леење (изборен), на Технолошко-металуршкиот факултет во Скопје (**д-р Ружица Манојловиќ**).....207-216

ФАКУЛТЕТ ЗА ДРАМСКИ УМЕТНОСТИ

1. Реферат за избор на вонреден професор по предметните програми македонска драма и театар, историја на светска драма и театар, и компаративна книжевност на Факултетот за драмски уметности во Скопје (**д-р Ана Стојаноска**).....217-222

ЕКОНОМСКИ ИНСТИТУТ

1. Рецензија на докторската дисертација под наслов **Современи концепти за мерење на влијанието на банкарските производи и услуги врз профитабилноста во банкарството** од м-р **Мирјана Трајаноска**, поднесена до Економскиот институт во Скопје.....223-228

ПРИРОДНО-МАТЕМАТИЧКИ ФАКУЛТЕТ

1. Рецензија на докторската дисертација **Фитоценолошки истражувања на вегетацијата на брдските и планинските пасишта на планината Галичица** од м-р **Рената Куштеревска**, пријавена на Природно-математичкиот факултет во Скопје.....229-233
2. Рецензија на докторската дисертација **Истражување на динамиката на мукоадхезијата** од м-р **Ристе Попески-Димовски**, пријавена на Природно-математичкиот факултет во Скопје.....234-241
3. Реферат за избор на еден наставник во сите звања по група предмети од областа на алгебрата на Институтот за математика при Природно-математичкиот факултет во Скопје (**д-р Весна Целакоска-Јорданова**).....242-253
4. Реферат за избор на еден наставник од областа на топологијата и применетата математика на Институтот за математика при Природно-математичкиот факултет во Скопје (**д-р Ѓорѓи Маркоски**).....254-263

ФАКУЛТЕТ ЗА ИНФОРМАТИЧКИ НАУКИ И КОМПЈУТЕРСКО ИНЖЕНЕРСТВО

1. Реферат за избор на наставник во сите наставно-научни звања од областа информатика и компјутерско инженерство на Факултетот за информатички науки и компјутерско инженерство во Скопје (**д-р Игор Трајковски**).....264-273
2. Реферат за избор во звање-вонреден професор по предметите од наставно-научната област физика на Факултетот за информатички науки и компјутерско инженерство во Скопје (**д-р Ласко Баснарков**).....274-289

ПРАВЕН ФАКУЛТЕТ „ЈУСТИНИЈАН ПРВИ“

1. Преглед на прифатени теми за изработка на докторска дисертација на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје (**м-р Благој Цонев**).....290
2. Преглед на прифатени теми за изработка на магистерски труд на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје (**Томислав Јовановски, Артене Исеини, Александра Јаневска, Николина Цветановска, Катерина Ивановска, Марија Илиоска, Благородна Коневска, Златко Арсовски, Десанка Јованова, Ангел Стојанов, Лилјана Секуловска, Мартин Јаковлевски, Викторија Трпеновска, Маријана Штерјова, Елена Ристова, Мирјана Димитров, Мартин Костовски, Софче Крстиќ, Катерина Зафирова, Душко Тодороски, Сенат Мемети**).....291-296

ГРАДЕЖЕН ФАКУЛТЕТ

1. Реферат за избор на наставник во областа на тунели и железници на Градежниот факултет во Скопје (**д-р Златко Зафировски**).....297-310
2. Реферат за избор на наставник во областа на техничката механика и јакоста на материјалите на Градежниот факултет во Скопје (**д-р Коце Тодоров**).....311-327
3. Реферат за избор на наставник во областа на технологијата и организацијата на градењето на Градежниот факултет во Скопје (**д-р Маријана Лазаревска**).....328-356
4. Реферат за избор на наставник од научната област математика на Градежниот факултет во Скопје (**д-р Зоран Мисајлески**).....357-372
5. Реферат за избор на наставник во областа на математиката на Градежниот факултет во Скопје (**д-р Даниел Велинов**).....373-381

ЕКОНОМСКИ ФАКУЛТЕТ

1. Преглед на прифатени теми за изработка на магистерски труд на Економскиот факултет во Скопје (**Зорица Тотова, Емилија Маневска, Елена Карадакоска, Виолета Степаноска, Благоја Трајчев, Горјан Шекеринов, Јасмина Делидинкова, Предраг Поповиќ, Даниел Илиев, Огнен Мангутов, Цветко Делев, Славчо Љатко, Елена Ташкова, Симона Блажевска, Тијана Петровска, Виолета Трајкова**).....382-384

РЕФЕРАТ
ЗА ИЗБОР НА НАУЧЕН СОВЕТНИК
ВО ИНСТИТУТОТ ЗА МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК „КРСТЕ МИСИРКОВ“ ВО
СКОПЈЕ

Советот на Институтот за македонски јазик „Крсте Мисирков“ во Скопје, на својата седница одржана на 5 ноември 2014 година, нè избра за рецензенти по пријавата на д-р Лилјана Макаријоска на конкурсот објавен во весниците *Вечер* и *Коха* на 27. 10. 2014 година за (пре)избор на еден соработник од областа на историјата на македонскиот јазик. Во врска со тоа, а врз основа на поднесените документи, имаме чест на Советот да му го поднесеме следниов

ИЗВЕШТАЈ

Д-р Лилјана Макаријоска е родена на 15. VI 1963 година во Скопје, каде што ги стекнала основното и средното образование. Во 1986 година дипломирала на Филолошкиот факултет во Скопје, група за македонски јазик – еднопредметна, а во учебната 1987/88 се запишала на постдипломски студии по македонски јазик на Филолошкиот факултет во Скопје. Постдипломските студии ги завршила во 1993 година со одбрана на магистерскиот труд под наслов *Јазичниџе особеносџи на Радомировиџи џсалџир (со џосебен акџениџ врз фонетџикаџа и морфолоџијаџа)*. Во 1999 година ја одбранила докторската дисертација под наслов *Девербаџивниџе именки во македонскиџе црковнословенски раџоџиси од XII–XVI век (образување и семантиџика)*.

Д-р Лилјана Макаријоска од 2005 год. е научен советник во Одделението за историја на македонскиот јазик при Институтот за македонски јазик “Крсте Мисирков”. Од своето вработување во 1987 година е ангажирана во работата врз проектот *Речник на македонскиџе црковнословенски џлексџиџови*, учествувајќи во сите фази од работата врз проектот: ексцерпција на текстовите (*Лобковски џаримеџник, Заџрейски џприод*, паримеџни делови од *Орбелски* и *Хлудов џприод*), основна и компаративна обработка на текстовите (*Карџинско еванџелие, Лобковски џаримеџник, Заџрейски џприод*), лексикографска обработка на материјал од буквите Б и В и редакција на материјалот за Речникот (том 1 и на првите свески од том 2).

Со работата врз проектот е поврзана и дигитализацијата на текстовите, во рамките на која Макаријоска има расчитано, внесено во компјутер повеќе од 1150 листови од 11 црковнословенски текстови: *Краџшовско еванџелие, Радомиров и Гриџоровичев џсалџир, Сџџаниславов џролоџ, Лесновски џаренезис, Орбелски, Хлудов и Шафариков џприод, Ваџџашки минеџ, Крнински дамаскин, Охридски, Слейџченски и Вранешнички аџџосџџол*. Учествувала и во компјутерското индексирање на заглавните зборови од: *Сџџаниславовиџи џролоџ, Лесновскиџи џаренезис, Орбелскиџи, Хлудовиџи џприод, Ваџџашкиџи минеџ, Крнинскиџи дамаскин*. Во 2004 година е избрана за главен истражувач на овој проект.

Во периодот од 2000 до 2003 година била главен истражувач на проектот *Лексикаџа на материјална култура во македонските црковнословенски текстови*, што го завршила со објавувањето на монографски труд под истиот наслов.

Од 2003 година била ангажирана и на тригодишниот проект *Орбелски џриод*, на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје, а во 2012 год. на меѓународниот проект (со Р. Бугарија) *Византиски културни и јазични модели кај јужните Словени: рецепција и трансформација*.

Во 2013–2014 учествува во работата на Правописот на македонскиот јазик (транскрипција – старословенски јазик; знаци за директен говор, составување тестови и др.).

Своите трудови/статии Макаријоска ги објавува, главно, во македонскиот научен печат, но и во списанија и зборници во странство. Досега има објавено вкупно 185 научни труда (од кои 22 книги, авторски и соавторски), кои се однесуваат на историската лексикологија, на зборообразувањето во македонските средновековни текстови, но и, пошироко, на македонскиот јазик од XIX век и на современиот македонски јазик, како и 50-ина стручни трудови.

На периодот од изборот во звањето научен советник се однесуваат 142 единици, а меѓу нив се вбројуваат 16 монографски трудови (авторски и соавторски), како и свеските од Речникот на црковнословенскиот јазик од македонска редакција со авторско и редакторско учество во првиот том и првите свески од вториот том.

Во периодот од последниот избор, Макаријоска објавила повеќе самостојни книги што се однесуваат главно на проблематиката на историската лексикологија и историското зборообразување: *Сџудии од историска лексикологија* (2007), *Сџудии од историско зборообразување* (2009), *Лексикаџа од обласџа на историјата на медицинаџа* (2011), *Лексикаџа на македонската традиционална култура* (2014). Во сите овие изданија доаѓа до израз нејзиниот широк интерес за лексикологијата и зборообразувањето во македонските извори од поширок период. Во *Сџудии од историска лексикологија* се врши класификација на материјалот, се даваат и семантички и етимолошки толкувања. Преку *Сџудии од историско зборообразување* може да се следат развојните тенденции на зборообразувачките модели на македонскиот јазик во дијакхрониска перспектива. Овие монографски трудови на Макаријоска се првични од ваков вид во македонската палеославистика и претставуваат значаен придонес на ова поле.

Друга група монографски трудови се однесува на јазикот на ракописите од најстарите векови на македонската писменост како *Орбелскиот* и *Шафариковиот џриод*, *Појодиновит џсалџир* и сл. Изданието на *Орбелскиот џриод*, исклучително богат и важен ракопис, е цитирано во палеославистичките трудови во повеќе славистички центри. Во овие трудови каде што се разгледуваат сите аспекти на јазичната анализа на одделни црковнословенски текстови, доаѓа до израз поширокиот интерес на Макаријоска и за проблеми од историската граматика на македонскиот јазик. Изданието *Македонски џоменици со џлаџолско и со кирилско џисмо* (со И. Велев и Е. Црвенковска), во 2008 год. е издадено и на англиски јазик (*Macedonian Literary Monuments in Glagolitic and Cyrillic Script*).

Речиси сите монографски изданија на Макаријоска, како и оние во коавторство, беа рецензирани во угледни списанија во земјава и во странство.

Макаријоска во своите трудови-статии разгледува теми од историското зборообразување (бр. 1, 6, 8, 12, 28, 35, 36, 50, 54, 55 и др.), од историската лексикологија (бр. 11, 13, 70, 73 и др.), особено посветува внимание на повеќе семантички сфери: сродство (бр. 20, 33, 49), бои (бр. 21), монети (бр. 25), болести (бр. 32), географска терминологија (бр. 34), облека (бр. 38), храна (бр. 43) и сл. Во повеќе трудови авторката ги разгледува и главните особености на македонската редакција на црковнословенскиот (бр. 27, 76, 79, 94, 98, 111, 115) и во нив ги објаснува во детали спецификите на македонската црковнословенска писменост документиран преку бројни извори, а и со увид во сета претходна литература од ова подрачје. Во низа трудови Макаријоска обработува и споредбено-историски теми: македонско-хрватски (бр. 31, 60, 82, 84, 85, 96, 101, 109, 116), македонско-украински (бр. 59), македонско-словенечки (бр. 64), македонско-српски (бр. 90, 113), македонско-чешки (бр. 9, 110). Научниот интерес на Макаријоска не се ограничува само на најстариот период од писменоста туку зафаќа и теми што се однесуваат на јазикот од поблиското минато (бр. 4, 48), а доста внимание посветува и на современите состојби во македонскиот јазик (бр. 51, 61, 62, 63, 65, 74, 83, 97). Низа трудови се однесуваат на проникнувањето на религискиот стил и на архаизмите во современите текстови (бр. 3, 15, 18, 23, 37, 39, 88).

Автор е и на Библиографии на списанијата *Македонски јазик* и на *Литературен збор* за 1979–2003 год. (со Емилија Црвенковска и Васил Тоциновски).

Во однос на учествата на научни конференции во земјата и во странство, Макаријоска има исклучително богата библиографија. Таа има презентирало 101 реферат на научни собири во земјата и во странство, и тоа во: Хрватска, Бугарија, Чешка, Русија, САД, од кои 74 во периодот од изборот во научен советник. Учествовала со предавања на Меѓународниот семинар за македонски јазик, литература и култура, како и на неколку трибини.

Значаен составен дел од активноста на Л. Макаријоска претставува следењето на нови публикации од областа на палеославистиката и историјата на македонскиот јазик и нивното прикажување во научниот печат.

Макаријоска се покажала како добар организатор и преку учествата во работата на дваесетина организациски одбори на научни конференции, односно во десетина редакциски одбори на зборници на меѓународни научни конференции. Била член на *Иницијативниот* и на *Програмско-органizaцискиот одбор на манифестацијата 2008 – година на македонскиот јазик* (2008), член на *работната група за изработка на ИКТ-лексиконот при Министерството за информатичко општество на Р. Македонија* (2008/2009), претседател на работната група за *воодушевување на водич за стил* (Style Guide), *Поимник, Проверка на Поимникот, Преведување* за Корпорацијата Микрософт (Microsoft Corporation) во 2009/2010 год.

Составен дел од ангажманите на Макаријоска претставува и наставната дејност. Како редовен професор на втор циклус студии по Македонистика со

комуникологија, вклучена е со настава по предметите: *методологија на лингвистичките и антрополошките истражувања; зборообразување, историско зборообразување на македонскиот јазик, јазикот и средновековната култура, историска лексикологија*, а како редовен професор на трет циклус студии-докторски студии по македонистика со: *историска лексикологија и семантика*. Ментор е на два магистерски труда и на една докторска дисертација на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“.

Особено внимание посветува на меѓународната соработка, како преку учеството на низа меѓународни собири, објавување трудови во странски списанија, така и во соработка со низа институции од областа (на пр. со Старословенскиот институт во Загреб, Филозофскиот факултет на Универзитетот во Риека, Кирилومتодиевскиот центар при БАН и др.).

Членува во повеќе редакциски и организациски одбори, комисии и сл., во редакцијата на списанието *Литературен збор* (2000–2003 год.), на *Македонски јазик* како одговорен уредник на списанието (2003–2010 и 2014–), а член е и на редакцијата на списанието *Кирилومتодиевистика* (2014–).

Во периодот од 2006 до 2010 год., Макаријоска била директор на Институтот за македонски јазик „Крсте Мисирков“, претседател на Советот на Институтот (2001–2004), заменик-претседател на Советот (2013–), а во периодот од 2008 до 2011 год. била член на Советот за македонски јазик при Министерството за култура.

Членува и во други научни и професионални тела, на пр.: член на Советот на Меѓународниот семинар за македонски јазик, литература и култура од 2000 до 2010 год., член на Комисијата за култура при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ (2004–2006) итн., член на Македонскиот национален славистички комитет (2003–2013), член на Комисијата за зборообразување (2000–2003), член на Комисијата за црковнословенски речници при Меѓународниот славистички комитет (2003–2014) итн.

ЗАКЛУЧОК: Лилјана Макаријоска е компетентен истражувач од областа на историјата на македонскиот јазик, а специјално од областа на историската лексикологија, лексикографија и зборообразување. Таа има широк научен интерес кој се протега и до современите состојби во македонскиот јазик. Нејзиниот придонес во науката се гледа и преку успешното вклучување во повеќе домашни и меѓународни проекти, како и во оформувањето на млади научни кадри преку менторства и коавторства во трудовите. Макаријоска е исклучително плоден автор, за што зборува импозантната бројка на нејзините трудови од последниот избор. Се покажала и како добар организатор извршувајќи различни функции.

Оценувајќи ги позитивно досегашните активности на кандидатката и ценејќи дека целосно ги исполнува условите, му предлагаме на Советот на Институтот за македонски јазик „Крсте Мисирков“ **да ја преизбере д-р Лилјана Макаријоска во звањето научен советник.**

Оценка за целокупната активност за преизбор во научен советник

Научноистражувачка дејност	во земјата	во странство
	поени	
Монографија или научна книга	32	
Дел од монографија или научна книга	32	
Дел од лексикографски труд од национално значење	24	
Труд во лингвистички списанија	66	57
Пообемен лингвистички труд	12	
Труд во зборник на трудови од научен собир	88	24
Труд во научно списание со меѓународен уредувачки одб	24	12
Приказ/хроника и др.	3	
Учество на проект	15	
Раководител на научен проект	4	
Учество на научен собир со реферат (презентација/усно)	38	33
Учество на меѓународен научен собир со реферат (презентација/усно)	120	
Учество на пленарна сесија на научен собир	3	
Одржано предавање	2	
Рецензирање труд	6	
Член на комисија од научен/стручен карактер	3	4
Учество во наставна дејност	4	
Ментор на докторска дисертација	3	
Ментор на магистерски труд	1	
Член на редакциски одбор	8	
Член на уредувачки одбор	1	
Член на организациски одбор на научен собир	4	
Друг придонес во научноистражувачка дејност	3	
вкупно:	626	

Рецензентска комисија

Д-р Емилија Црвенковска, ред. проф., с. р.

Д-р Стоја Поп-Атанасова, н. сов., с. р.

Д-р Убавка Гајдова, н. сов., с. р.

БИБЛИОГРАФИЈА

(од изборот во звањето научен советник)

Книги:

1. *Речник на црковнословенскиот јазик од македонска редакција*, гл. уредник З. Рибарова, ред. Л. Макаријоска, З. Рибарова, Р. Угринова-Скаловска, т. I, Вовед, а- б, Скопје 2006 (соавтор, член на редакција), 542 стр.
2. *Сџудии од историскајќа лексиколоија*, Посебни изданија, кн. 48, Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“ Скопје 2007, 373 стр.
3. *Речник на црковнословенскиот јазик од македонска редакција*, гл. уредник З. Рибарова, ред. Л. Макаријоска, З. Рибарова, Р. Угринова-Скаловска, т. II, св. 8, Fv - vitaniš (соавтор, член на редакција, Скопје 2008.
4. *Македонски сџоменици со ѓлаѓолско и со кирилско ѓисмо* (со И. Велев, Е. Црвенковска), Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“ Скопје 2008, 127 стр.
5. *Macedonian literary monuments in Glagolitic and Cyrillic script*, contributors: I. Veleв, L. Makarijoska, E. Crvenkovska, Skopje 2008 p. 126 www.scribd.com/doc/35830651/Macedonian-Glagolitic-and-Cyrillic-Manuscripts
6. *Сџудии од историскојќо зборообразување*, Посебни изданија, кн. 67, Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“, Скопје 2009, стр. 240.
7. *Поимник на македонски зборови од обласјата на информатичкајќа ѓтерминологија*, Министерство за информатичко општество при Владата на РМ, Скопје 2009, на http://www.mio.gov.mk/files/pdf/KONECNI_Zborovi.pdf (група автори).
8. *Орбелски ѓприод*, Стари текстови, кн. X, Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“ Скопје 2010, стр. 394 (со Емилија Црвенковска).
9. *Речник на црковнословенскиот јазик од македонска редакција*, гл. уредник З. Рибарова, ред. Л. Макаријоска, З. Рибарова, Р. Угринова-Скаловска, т. II, св. 10 (соавтор), Скопје 2011.
10. *Лексикајќа од обласјата на историјајќа на медицинајќа*, Посебни изданија, кн. 70, Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“ Скопје 2011, стр. 426.
11. *Шафариков ѓприод – линѓвисѓичка анализа*, авторско издание, Скопје 2012, стр. 244 (со Емилија Црвенковска)
12. *Македонскајќа лексика низ вековиѓе*, авторско издание, Скопје 2013, стр. 438 (со Бисера Павлеска).
13. *Речник на црковнословенскиот јазик од македонска редакција*, гл. уредник З. Рибарова, ред. Н. Андријевска, Л. Макаријоска, З. Рибарова, Р. Угринова-Скаловска, т. II, св. 11 v7zm7ysliti - v7sklan5ti s3 (соавтор), Скопје 2013.
14. *Лексикајќа на коменѓароѓ кон Поѓодиновииѓ ѓсалѓир*, Посебни изданија, кн. 76, Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“, Скопје 2013, стр. 295 (со Мери Цубалевска).
15. *Називи за лица во македонскиѓе средновековни ѓексѓови*, авторско издание, Скопје 2013, стр. 209 (со Бисера Павлеска-Георгиевска).
16. *Лексикајќа на македонскајќа ѓрадиционална кулѓура*, Скопје 2014.

Научни трудови во списанија, зборници и др.:

1. За именската деривација во македонските црковнословенски ракописи, *Slavia*, гош. 75, сеš. 2, Praha 2006, 157–164.
2. Варирањето на грчката и словенската лексика во некои многукратни јужнословенски преводи, *Мнојокрајниите преводи в јужнословенските средновековие*, София 2006, 189–198.
3. МПЦ и македонскиот јазик, *Јазичнаџа џолиџика и сџаџусоџи на македонскиот јазик*, Јазикот наш денешен кн. 13, Скопје 2006, 107–119.
4. Односот кон заемките во македонските текстови од XIX век, *XXXII научна конференција на XXXVIII мејународен семинар за македонски јазик, лиџераџура и кулџура*, Скопје 2006, 279–285.
5. Од средновековната мерна терминологија, *Кирилотејодиевисџика*, 3/2006, Скопје 2006, 51–58.
6. Зборообразувачки особености на Орбелскиот триод (Именска деривација), *Кирилотејодиевисџика*, 3/2006, Скопје 2006, 135–155 (со Е. Црвенковска).
7. Орбелски триод, *Годишен зборник на Филолошкиот факулџетџи „Блаже Конески“*, кн. 32, Скопје 2006, 357–385 (со Е. Црвенковска).
8. Зборообразувањето во текстовите со црковнорелигиозна содржина, *Функционалните сџилови во македонскиот јазик*, Јазикот наш денешен кн. 14, Скопје 2007, 104–109.
9. Македонско-чешките врски во проучувањето на старата словенска писменост, *Треџа македонско-чешка научна конференција*, Скопје 2007, 91–98.
10. Историјата на медицината во светлината на средновековната писменост, *Предавања на XXXIX семинар за македонски јазик, лиџераџура и кулџура*, Скопје 2007, 59–70.
11. Лексичкиот систем на црковнословенскиот јазик во Речникот на црковнословенскиот јазик од македонска редакција, *XXXIII научна конференција на мејународниот семинар за македонски јазик, лиџераџура и кулџура*, Скопје 2007, 195–202.
12. Глаголската префиксација во Орбелскиот триод (со Е. Црвенковска) *Лиџераџурен збор*, LIV, кн. 1–3, Скопје 2007, 21–29.
13. Концепцијата на македонскиот грчко-црковнословенски индекс, *Slavia*, гош. 76, сеš. 1, Praha 2007, 47–55.
14. Концепцијата на македонскиот грчко-црковнословенски индекс, *Čírkevněslovanská lexikografie*, 2006, Akademie věd České Republiky, Praha 2007, 27–35.
15. Јазичниот израз на религиозните текстови, *Кулџурен живоџи*, 3–4 Скопје 2006, 34–39.
16. Антонимијата во македонските средновековни текстови, *Македонски јазик*, LVII, Скопје 2007, 85–95 (со Б. Павлеска).
17. По повод 80-годишнината на проф. д-р Радмила Угринова-Скаловска. *Македонски јазик*, LVII, Скопје 2007, 15–18 (со Е. Црвенковска).
18. Јазикот и стилот на текстовите со црковно-религиозна содржина, *Croatica et Slavica Iadertina*, Zadar 2007, 119–130.

19. За антонимијата од историски аспект, *Croatica et Slavica Iadertina*, Zadar 2007, 131–141 (со Б. Павлеска)
20. Термини за сродство во средновековната писменост, *Црквене студије*, год. IV, бр. 4, Ниш 2007, 247–264.
21. Кон именувањето на боите во средновековните текстови, *Сџекшар*, год. 25, бр. 49, Скопје 2007, 39–50.
22. За лексиката на химнографските текстови од македонска редакција, *Филолошки студии/Филолошески замечки*, 5/2007, вол. 1, Скопје-Перм-Љубљана-Загреб, 2007, 208–221.
23. Языковые и стилистические особенности религиозных текстов, *Сџереошшносџ и шворчешво в шексџе*, Перм 2007, 280–292.
24. Несловенските лексички елементи во средновековните текстови, *Јазичиџе во конџакџ некоџаш и денес*, Јазикот наш денешен кн. 16, Скопје 2008, 162–169.
25. За средновековните монети во македонија (од јазичен аспект), *Македонија шомеџу Визанџискиоџ комонвелџи и Евроџскаџа унија* (Денови на Јустинијан I, Скопје 11–12 мај 2007), Скопје 2008, 69–78.
26. Македонската народна медицина во балкански контекст, Фолклорот и заедничките културни вредности на Балканот, *Македонски фолклор*, год. XXXIII, бр. 64, Скопје 2007, 161–166.
27. Јазичните особености на македонските црковнословенски ракописи, *Предавање на XL семинар за македонски јазик, лиџераџура и кулџура*, Скопје 2008, 65–96.
28. Деривацијата на прилозите во македонските црковнословенски текстови од XIII и XIV век, *XXXIV научна конференција на XL семинар за македонски јазик, лиџераџура и кулџура*, Скопје 2008, 243–251.
29. 55-годишен растеж на Институтот за македонски јазик „Крсте Мисирков“ (1953–2008), *Македонски јазик*, LVIII–LXIX, Скопје 2008, 7–12.
30. Климентовото творештво и лексиката на химнографските текстови од македонска редакција, *Реферџи на македонскиџе слависџи на XIV меџународен слависџички конџрес во Охрид*, Скопје 2008, 165–190.
31. Leksički fond u Rječniku crkvenoslavenskog jezika makedonske i hrvatske redakcije, *Zbornik radova Hrvatsko-makedonske književne i kulturne veze*, Rijeka 2008, 285–298.
32. Именувањето на болестите во средновековните текстови, *Треџ македонски конџрес за исџорија на медицинаџа со меџународно учешво*, Штип 2008, 284–307.
33. Номинацијата на роднинските односи – некогаш и денес, *Riječ* (časopis za slavensku filologiju), god. 15, sv. 1, Rijeka 2009, 59–75.
34. Географската терминологија во македонските средновековни текстови, *Кирилорешогиевисџика*, бр. 4/2008, Скопје 2008, 21–43 (со Б. Павлеска).
35. Зборообразувачките особености на Ваташкиот минеј, *Научен собир Македонскиоџ јазик – минаџо, сеџашносџ, иднина*, Скопје 2008, 195–202 (со М. Цубалевска).
36. Структурата на сложенките во македонските средновековни текстови, *Научен собир Македонскиоџ јазик – минаџо, сеџашносџ, иднина*, Скопје 2008, 165–174.
37. Македонскиот јазик во современиот библиски превод и во изданијата на МПЦ, „Македонскиоџ јазик во современиоџ шревод на Библијаџа“, Православен

- богословски факултет „Св. Климент Охридски“, Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“ Скопје, Скопје 2008, 23–38.
38. Односот кон облеката низ вековите (во светлината на лингвистичките проучувања), *Меѓународна научна конференција „Транзициите во историјата и културата“*, Скопје 2008, 393–403.
39. Македонскиот јазик во богослужбата и изданијата на МПЦ, *Меѓународна научна конференција „Македонија – Полска, историја, јазик и култура“*, Скопје 2008, 161–174.
40. Црковнословенската писменост – сведоштво за историскиот континуитет на материјалната култура, *VI македонско-северноамериканска славистичка конференција за македонистика*, Скопје 2008, 283–290.
41. Македонскиот јазик и средствата за јавно информирање, За активностите на Институтот за македонски јазик и на Советот за македонски јазик, *Македонскиот јазик и средствата за јавно информирање*, Скопје 2008, 9–10, 43–46.
42. Заемките во јазикот на македонските иселеници, *Македонски фолклор*, год. XXXIV, бр. 66, Скопје 2008, 15–26.
43. Именувањето на јадењата од тесто – традиција и иновации, *Културата и јазикот*, Скопје 2009, 137–145 (со Б. Павлеска).
44. Влогот на Драганов во одбраната на македонската самобитност, *Петар Драганов и Македонија и Македонците*, МАНУ, Скопје 2009, 111–119.
45. Именувањето на небеските тела и природните појави во средновековните текстови, *Кирилометодиевистика*, бр. 5/2009, Скопје 2009, 105–130 (со Б. Павлеска).
46. Воената терминологија во македонските средновековни текстови, *Кирилометодиевистика*, бр. 5/2009, Скопје 2009, 47–66.
47. Влогот на Блаже Конески во проучувањето на историјата на македонскиот јазик, *Литературен збор*, год. LVI, кн. 1–3, Скопје 2009, 5–12.
48. Континуитетот на турското влијание врз македонскиот лексички систем, *Македонистика* 10, Скопје 2009, 189–238.
49. Кон роднинската терминологија (македонско-украински паралели), *Украинско-македонски научен зборник*, бр. 4, Киев 2009, 230–239 / *Украинско-македонски научен зборник*, бр. 4, Киев 2009, 230–239.
50. Глаголската префиксација и збогатувањето на црковнословенскиот лексички фонд, *Зборник во чест на проф. д-р Кирил Конески по повод 80 години од раѓањето*, Скопје 2009, 113–128.
51. Кон современите состојби во македонскиот јазик, *Зборник во чест на проф. д-р Лилјана Минова-Ѓуркова по повод 70 години од раѓањето*, Скопје 2009, 193–200.
52. Именувањето на болестите во македонските средновековни текстови, *Филолошки списи, Филолошките забелешки*, Пермский государственный университет, Россия 2009.
53. Основни карактеристики на Орбелскиот триод, *Croatia et Slavica Iadertina*, 5/2009, Zadar 2009, 213–233 (со Е. Црвенковска)
54. За сложенките во македонските средновековни текстови (од структурен и семантички аспект), *Slovo*, sv. 59 (2009), 1–462, Zagreb 2009, 167–187.
55. Кон глаголската префиксација во македонските црковнословенски текстови, *Slavia*, гош. 78, сеš. 3–4, Praha 2009, 397–406.

56. *Македонска енциклопедија*, гл. ред. Ристовски Б., МАНУ, т. 1, т. 2, Скопје 2009 (одредници: Македонски јазик, Македонистика, Радомиров псалтир).
57. Нови изданија од областа на македонистиката, *Opera Slavica*, Slavistické rozhledy jazykovědný sešit, Ročník XIX, 4, Brno 2009, 38–44.
58. Лексичкото варирање во македонските средновековни текстови, *Литературен збор*, год. LVI, кн. 4–6, Скопје 2009, 29–36.
59. Кон роднинската терминологија (македонско-украински паралели), *Славистички студии*, 13, Скопје 2009, 89–98.
60. Зборообразувањето во македонските и хрватските средновековни текстови, *Македонско-хрватски книжевни и културни врски*, Зборник на трудови, 2, Скопје 2009, 315–327.
61. Турските заемки во јужнословенските јазици (современи состојби), *Балканскиот јазичен свештолег*, Скопје 2009, 73–83 (со Б. Павлеска)
62. Турските заемки во јужнословенските јазици денес, *Riječ*, god. 16, sv. 1, Rijeka 2010, 83–97 (со Б. Павлеска)
63. Одразот на глобализацијата врз македонскиот лексички систем, *Riječ*, god. 16, sv. 1, Rijeka 2010, 72–82.
64. Анатомската лексика во македонскиот и во словенечкиот јазик, *Трета македонско-словенечка научна конференција*, Македонско-словенечки јазични, книжевни и културни врски, Скопје 2009, 59–68.
65. Што има ново во македонската наука за јазикот, *Предавања на XLII меѓународен семинар за македонски јазик, литература и култура*, Скопје 2010, 17–25.
66. Лексичката синонимија во средновековните текстови, *XXXVI Научна конференција на XLII меѓународен семинар за македонски јазик, литература и култура*, Скопје 2010, 113–120.
67. Списанието „Македонски јазик“ – сведоштво за развојот на македонистиката (по повод шеесетгодишнината на списанието), *Литературен збор*, LVII, кн. 1–3, Скопје 2010, 5–8.
68. Кон именувањето на атмосферските и природните појави во коментарот кон Погодиновиот и Болоњскиот псалтир, *Литературен збор*, LVII, кн. 1–3, Скопје 2010, 17–27 (со М. Цубалевска)
69. Лексичките подновувања во македонските средновековни текстови, *Меѓународен македонистички собир*, ред. Велев И., Каранфиловски М., Макаријоска Л., Скопје 2010, 197–210.
70. Називите од областа на растителниот и животинскиот свет во коментарот кон Погодиновиот псалтир, *Македонски јазик*, LXI, Скопје 2010, 117–131 (со М. Цубалевска)
71. Зборообразувачките тенденции во коментарот кон Погодиновиот и Болоњскиот псалтир, *Кирилометодиевистика*, бр. 6/2010, Скопје 2010, 17–33 (со М. Цубалевска).
72. Лексиката на македонските записи, *Кирилометодиевистика*, бр. 6/2010, Скопје 2010, 85–113 (со Б. Павлеска).
73. Турското влијание врз македонскиот и албанскиот лексички систем, *Литературен збор*, LVII, кн. 4–6, Скопје 2010, 5–18 (со В. Нестор).

74. Кон лексиката на македонските химнографски текстови, *p5nie malo gewrgijo Сборник в чест на 65-годишнината на проф. д-р Георги Попов*, Софийски универзитет Св. Климент Охридски, Богословски факултет, София 2010, 226–237.
75. Охридските традиции во развојот на македонската црковнословенска писменост, *Четириесет научна средба „Св. Климент Охридски и охридската духовна и книжевна школа“*, НУБ „Св. Климент Охридски“, Скопје 2010, 35–50.
76. Македонските записи како културно-историски извори, Меѓународен научен собир „Македонските идентитети низ историјата“, Институт за национална историја, Скопје 2011, 333–344.
77. Обредната лексика како потврда за македонското културно и јазично единство, *XXXVII Научна конференција на XLIII меѓународен семинар за македонски јазик, литература и култура*, Охрид, 5–6. 7. 2010, Скопје 2011, 243–257.
78. Лексичките и зборообразувачките особености на Шафариковиот триод, *Св. Наум Охридски и словенската духовна, културна и писмена традиција*, Охрид 4–7 ноември 2010, Скопје 2011, 285–294 (со М. Цубалевска)
79. Дејноста на Охридската книжевна школа и јазикот на црковнословенската писменост во Македонија, *Св. Наум Охридски и словенската духовна, културна и писмена традиција*, Охрид 4–7 ноември 2010, Скопје 2011, 213–228.
80. Кон развојот на хроматската терминологија, *Славистички студии*, 14, Скопје 2011, 57–78.
81. Трансмисијата на библиските содржини во македонската книжевност, Меѓународен научен собир „Развојот на македонската литература“ (25–26. 10. 2006), Институт за македонска литература, Скопје 2011, 77–86.
82. Кон македонската и хрватската историска фитонимија, *Peti hrvatski slavistički kongres*, 7–10 септември 2010, Zbornik radova, knj. 1, Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci, Rijeka 2012, 41–50.
83. Туѓојазичните влијанија врз македонскиот лексички систем (современи состојби), *7-th Macedonian-North American Conference on Macedonian Studies*, Salt lake City, Utah, USA (5–8 XI 2009) *Balkanistica 25:2* (Macedonian Matters: Proceedings from the Seventh Macedonian-North American Conference on Macedonian Studies), Ed.: Victor A. Friedman, Donald L. Dyer. General Ed.: Donald L. Dyer. Published for the South East European Studies Association (SEESA) by The University of Mississippi Printing Services of Oxford, Mississippi, 2012, 107–122.
84. Лексиката на македонските и на хрватските стари текстови како извор за историјата на медицината, Трет симпозиум „Hrvatsko-makedonske književne, jezične i kulturne veze“, (23–25 март 2011), Zbornik radova, knj. III, Filozofski fakultet, Rijeka 2011, 333–342 (со М. Шимиќ)
85. Лексиката од областа на медицината во македонските и хрватските црковнословенски текстови, *Slovo* 61 (2011), Zagreb 2011, 95–122 (со М. Шимиќ)
86. Лексиката од областа на македонските традиционални обреди и обичаи, *Спектар*, бр. 57/2011, Скопје 2011, 53–64.
87. Лексичките слоеви во македонската средновековна писменост, *Прилози на МАНУ*, XXXVII, 1–2, Прилози посветени на академик Блаже Ристовски по повод неговата 80-годишнина, Скопје 2012, 57–78.
88. За улогите на религиската лексика денес, Современите лингвистички истражувања во македонистиката, Придонесот на македонските лингвисти во

стабилизацијата и во стандардизацијата на јазичната норма на македонскиот јазик, *Јазикот наш денешен*, кн. 21, Скопје 2012 (со Б. Павлеска), 87–100.

89. *Блаже Конески за збогатувањето на лексичкиот фонд на македонскиот стандарден јазик*, XXXVIII Научна конференција на XLIV меѓународен семинар за македонски јазик, литература и култура, Охрид, 14–15. 7. 2011, Скопје 2012, 23–31 (со Е. Стоевска-Денчова).

90. Именувањето на билките и народните верувања (македонско-српски паралели), *Битола – тема за културно и уметничко творештво на автори од Р. Македонија и Р. Србија*, Битола 2012, 391–399.

91. Лексичкиот фонд на коментарот кон Погодиновиот псалтир, *Македонистика*, 11, Скопје 2012, 223–265 (со М. Цубалевска)

92. Лексиката на Вранешничкиот апостол во однос на другите македонски апостоли, *Меѓународен симпозиум Блаже Конески и македонскиот јазик, литература и култура*, Скопје 2012, 81–103.

93. Називи за временски мерки во македонските средновековни текстови, *Литературен збор*, LIX, кн. 4–6, Скопје 2012, 33–43 (со Б. Павлеска)

94. Глаголските форми во македонските црковнословенски текстови од XII до XIV век, *Реферати на македонските XV меѓународен славистички конгрес*, Минск, Белорусија (август 2013), Context / Контекст 10, Review for Comparative Literature and Cultural Research, Списание за компаративна книжевност и културолошко истражување, Скопје 2012, 39–60. (со Е. Црвенковска) In: XV Мжнародны з'езд славистаў, тэзісы дакладаў, Беларуская навука, 2013: Минск.

95. Фонетско-правописните особености на Шафарикувиот триод, *Slovo* 62 (2012), Zagreb 2012, 1–38.

96. Кон македонската и хрватската ботаничка терминологија, *Славистички студии*, кн. 15–16 (2012–2013), Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Филолошки факултет „Блаже Конески“, Скопје 2013, 123–140.

97. Влијанието на англискиот јазик врз економската терминологија во македонскиот, српскиот и хрватскиот јазик, *Славистички студии*, кн. 15–16 (2012–2013), Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Филолошки факултет „Блаже Конески“, Скопје 2013, 141–152 (со Б. Павлеска-Георгиевска).

98. Кирилometодиевското наследство во македонската писмена традиција (по повод 1150-годишнината од Моравската мисија), *Литературен збор*, год. LX, кн. 1–3, Скопје 2013, 5–12.

99. Културните традиции во светлината на етнолингвистичките истражувања, *VI Меѓународна Македонско-Полска конференција „Историја, култура, јазик, литература, фолклор“*, Скопје (со Е. Стоевска-Денчова) (во печат)

100. Називи за црковни звања, титули, епитети и називи на вршители на црковни дејности, *Кирилometодиевистика*, бр. 7/2013, Скопје 2013, 87–111 (со Б. Павлеска)

101. Лексички паралели во хрватскоглаголските псалтири и псалтирите од македонска редакција, *Кирилometодиевистика*, бр. 7/2013, Скопје 2013, 23–42 (со М. Шимиќ)

102. За терминологијата од областа на родилната обредност, *Македонскиот јазик како средство за комуникација и како израз на културата*, *Јазикот наш денешен*, кн. 23, Скопје 2013, 81–88 (со Е. Стоевска-Денчова)

103. Црковнословенизмите во романите на Венко Андоновски, *Македонскиот јазик како средство за комуникација и како израз на културата*, Јазикот наш денешен, кн. 23, Скопје 2013, 115–128 (со Жаклина Ѓорѓиоска).
104. Фразеологизмите со кулинарски елементи во медиумска употреба, *Спектар*, бр. 61/2013, Скопје 2013, 132–144. (со Б. Павлеска-Георгиевска)
105. Обредната структура раѓање од лексички аспект, *Македонски јазик*, год. LXIV, Скопје 2013, 19–28 (со Е. Стоевска-Денчова)
106. Македонская православная церковь и македонский язык в богослужении (1945–1991), *Россия (СССР) и Македония: история, политика, культура. 1944–1991 гг.*, Российская академия наук Институт славяноведения, ред. Никифоров К. В., Узенева Е. С., Проскурнина М. Б., Ганенкова Т. С., Москва 2013, 247–260.
107. Црковнословенските лексички елементи во романите на Драги Михајловски, *Спектар*, бр. 62/2013, Скопје 2013, 49–61.
108. Кон лексиката поврзана со обредната структура раѓање, *Петта македонско-руската славистичка научна конференција* (Македонско-руски јазични, литературни и културни врски). Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ Скопје, Филолошки факултет „Блаже Конески“ (Охрид 17–19. 6. 2012), Скопје 2014, 211–221 (со Е. Стоевска-Денчова).
109. Leksik hrvatskoglagoljskoga psaltira u usporedbi s psaltirima makedonske redakcije, *Znanstveni skup Hrvatsko glagoljaštvo u europskom okružju* (5–6. 10. 2012, Krk), Zagreb 2014 (во печат) (со М. Шимиќ).
110. Македонско-чешките врски во областа на историската лексикографија, *V македонско-чешка научна конференција*, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Филолошки факултет „Блаже Конески“, Скопје 2014, 277–291.
111. Охридските традиции и јазикот на македонската црковнословенска писменост, *Зборник Историја на културата на Македонија*, кн. 26, Епохата на Климент Охридски (988–1845), МАНУ, Скопје 2014 (во печат).
112. Лексиката на македонската посмртна обредност, *Литературен збор*, год. LX, кн. 4–6, Скопје 2013, 15–21.
113. Кон македонската и српската обредна терминологија, *Конзулска Биџола и историскиот, современиот и идниот културни и уметнички врски меѓу Р. Македонија и Р. Србија*, Битола (31. 5.–1. 6. 2013), Битола 2014, 275–283.
114. Обредно-обичајната лексика во македонската лексикографија, *Значењето низ времето и проспорош*, Скопје 2014 (во печат)
115. Кирилومتодиевската традиција во јазикот на македонската средновековна писменост, Светите Кирил и Методиј и словенската култура низ вековите и денес, *XL Научна конференција на XLVI меѓународен семинар за македонски јазик, литература и култура*, Охрид (29–30. 6. 2013), Скопје 2014, 131–146.
116. Влогот на македонските и на хрватските ракописи во збогатувањето на црковнословенскиот лексички фонд, Четврт симпозиум „Македонско-хрватски книжевни, јазични и културни врски“ (Охрид, 27–29. 9. 2013), Скопје 2014.
117. Григоровичевиот псалтир и архаичната редакција на псалтирниот текст, Меѓународен научен собир Кирилومتодиевската традиција и македонско-руските духовни и културни врски (по повод 1150 години од Моравската мисија и од словенската писменост), Охрид, 3–5. 10. 2013, Скопје 2014, 213–223.
118. Роднинската терминологија во македонските средновековни требници *Кирилومتодиевска*, бр. 8/2014, Скопје 2014, 59–75 (со Б. Павлеска)

119. Кон меѓуредакциските контакти во македонската црковнословенска писменост, *Кирилотеодиевска*, бр. 8/2014, Скопје 2014, 27–41
120. Фонетско-правописните особености на Григоровичевиот псалтир, *Македонски јазик*, год. LXV, Скопје 2014, 87–102.
121. За наставата по македонски јазик во средното образование, *Литературен збор*, 1-6, Скопје 2014, 209–217 (со Ж. Ѓорѓиоска).
122. Кон лексиката на македонските средновековни молитвеници, Научна конференција *Македонистиката меѓу традицијата и современите предизвици*, по повод 60 години на Институтот за македонски јазик „Крсте Мисирков“, Скопје 21–22. 11. 2013. (со Б. Павлеска-Георгиевска) Скопје 2014 (во печат)
123. Кон лексичките слоеви во словенскиот превод на апостолиот, I меѓународен научен собир *Македонско-словачки книжевни, јазични и културни врски* 26–29. 11. 2013, Nitra 2014 (во печат)

Библиографии:

1. *Библиографија* (селективен преглед), Македонскиот јазик во глобалниот свет, Скопје 2008, 96–106 (со Е. Црвенковска)
2. *Избор од библиографијата посветена на македонските говори во Егејска Македонија*, Кон истражувањата на македонските говори во Егејска Македонија (по повод 60-годишнината од прогонот на децата бегалци од егејскиот дел на Македонија), Посебни изданија кн. 59, Скопје 2008, 9–19 (со У. Гајдова).
3. *Библиографија, Македонски јазик*, Македонски јазик, LX, додаток, Скопје 2009, 2–100.

Учества на научни собири:

1. *Лексичкиот систем на црковнословенскиот јазик во Речникот на црковнословенскиот јазик од македонска редакција*, XXXIII научна конференција на меѓународниот семинар за македонски јазик, литература и култура, Охрид, 28–29. 8. 2006.
2. *Концепцијата на македонскиот црчко-црковнословенски индекс*, *Čírkevněslovanská lexikografie*, 2006, Akademie věd České Republiky, Praha 11–13. 6. 2006.
3. *Зборообразувањето во шекспировите со црковнорелигиозна содржина*, Научен собир *Функционалните стилови во македонскиот јазик*, Скопје 13–14. 4. 2006.
4. *Односот кон облеката низ вековите (во светлината на лингвистичките проучувања)*, Меѓународна научна конференција „Транзициите во историјата и културата“, Скопје 30–31. 10. 2006.
5. *Трансмисијата на библиските содржини во македонската книжевност* Меѓународна научна конференција „Развојот на македонската литература“, Скопје 25–26. 10. 2006.
6. *Лексичкиот фонд во Речникот на црковнословенскиот јазик од македонска и од хрватска редакција*, *Leksički fond u Rječniku crkvenoslavenskog jezika makedonske i hrvatske redakcije*, Hrvatsko-makedonske književne i kulturne veze, Rijeka 27–28. 10. 2006.

7. *Македонската народна медицина во балкански контекст*, Фолклорот и заедничките културни вредности на Балканот, XVI меѓународен симпозиум за балкански фолклор, Охрид, 18–19. 10. 2006.

8. *Црковнословенската писменост – сведоштво за историскиот континуитет на материјалната култура*, VI македонско-северноамериканска славистичка конференција за македонистика, Охрид 11–13. 8. 2006.

9. *Несловенските лексички елементи во средновековните текстови*, Научен собир Јазиките во контакт некогаш и денес, Скопје 4. 2007.

10. *За средновековните монети во Македонија (од јазичен аспект)*, Научен собир Македонија помеѓу Византискиот комонвелт и Европската унија, Денови на Јустинијан I, Скопје 11.–12. 5. 2007.

11. *Јазикот на македонската средновековна писменост*, Научен собир „Св. Кирил и Методиј и македонската културно-историска афирмација“, Скопје 24. 5. 2007.

12. *Химнографската лексика во Речникот на црковнословенскиот јазик од македонска редакција*, Комисија за црковнословенски речници при Меѓународниот славистички комитет, Москва, 9–12. 6. 2007.

13. *Анаџомската лексика во македонскиот и во словенечкиот јазик*, Трета македонско-словенечка научна конференција, Македонско-словенечки јазични, книжевни и културни врски, Охрид, 12–15. 9. 2007.

14. *Јазичните особености на македонските црковнословенски ракописи*, Предавање на XL семинар за македонски јазик, литература и култура, Охрид, 16. 8. 2007.

15. *Деривацијата на прилогиите во македонските црковнословенски текстови од XIII и XIV век*, XXXIV научна конференција на XL семинар за македонски јазик, литература и култура, Охрид, 22–23. 8. 2007.

16. *Кон роднинската терминологија (македонско-украински паралели)*, Македонско-украинска конференција, Битола, 18–19. 9. 2007.

17. *Зборообразувањето во македонските и хрватските средновековни текстови*, Македонско-хрватски книжевни и културни врски, Охрид 10–11. 10. 2007.

18. *Македонскиот јазик во бојослужбата и изданијата на МПЦ*, Меѓународна научна конференција „Македонија – Полска, историја, јазик и култура“, Скопје 2007.

19. *Влојот на Драганов во одбраната на македонската самобитност*, Меѓународен научен собир „Петар Драганов и Македонија“, МАНУ, Скопје, 7–8. 06. 2007.

20. *Именувањето на јадењата од шестто – традиција и иновации*, Научен собир Културата и јазикот, Денови на Благоја Корубин, 3–4. 4. 2008 год. (со Б. Павлеска)

21. *Влојот на Драганов во одбраната на македонската самобитност*, Меѓународен научен собир Петар Драганов и Македонија и Македонците, МАНУ, Скопје.

22. *Континуитетот на турското јазично влијание во македонскиот јазик*, 13 Međunarodni slavistički skup, Opatija, 22–25. 5. 2008.

23. *Македонскиот јазик и средствата за јавно информирање*, За активностите на Институтот за македонски јазик и на Советот за

македонски јазик, Македонскиот јазик и средствата за јавно информирање, Скопје 17. 3. 2008.

24. *Именувањето на болестите во средновековните текстови*, Трет македонски конгрес за историја на медицината со меѓународно учество, Штип 5–7. 6. 2008.

25. *Лексичките обновувања во македонските средновековни текстови*, Меѓународен македонистички собир, Охрид, 29. 8 –1. 9. 2008.

26. *Климентовото творештво и лексиката на химнографските текстови од македонска редакција*, XIV меѓународен славистички конгрес, Охрид 10–16. 9. 2008.

27. *Заемките во јазикот на македонските иселеници*, XVII меѓународен симпозиум за балкански фолклор, Македонскиот јазик на иселениците од Македонија во европските и прекуокеанските земји, Охрид, 6–9. 10. 2008.

28. *Средновековните записи како културно-историски извори*, Меѓународен научен собир „Македонскиот идентитет низ историјата“, Скопје, Институт за национална историја, Скопје 10–13. 10. 2008.

29. *Македонскиот јазик на фирмите и на написите на јавни места*, Јавна расправа, воведно излагање, 4. 11. 2008.

30. *Македонскиот јазик во изданијата на МПЦ*, Јавна трибина „Јазикот на современиот превод на Библијата“, Православен богословски факултет „Св. Климент Охридски“, Скопје 9. 12. 2008.

31. *Македонскиот јазик на современиите библиски преводи*, Семинар „Новиот превод на Новиот завет на македонски литературен јазик“, Православен богословски факултет „Св. Климент Охридски“, Скопје 22. 12. 2008.

32. *Турските заемки во јужнословенските јазици денес*, Научен собир Балканскиот јазичен светоглед, 15–16. 4. 2009 (со Бисера Павлеска)

33. *Што има ново во македонската наука за јазикот*, Предавање на XLII меѓународен семинар за македонски јазик, литература и култура, Охрид 8. 2009.

34. *Лексичката синонимија во средновековните текстови*, XXXVI Научна конференција на XLII меѓународен семинар за македонски јазик, литература и култура, Охрид, 24–25. 8. 2009.

35. *Огрозот на глобализацијата врз македонскиот лексички систем*, 14 Međunarodni slavistički skup, Opatija, 22–25. 6. 2009.

36. *Традиционалната култура низ призмата на средновековната писменост*, Меѓународен научен собир „Социо-културни аспекти на евроинтеграцијата“, Прилеп 14–15. 11. 2008.

37. *Јазикот како чувар на традиционалните културни вредности на секој народ*, Perkhimi: Gjuhë dhe kulturë, Tirana, 29–30. 4. 2009.

38. *Трјојазичните влијанија врз македонскиот лексички систем (современи состојби)*, 7-th Macedonian-North American Conference on Macedonian Studies, Salt lake City, Utah, USA, 5–8. 11. 2009.

39. *Егејските говори и единството на македонската јазична територија*, 65 години од објавувањето Буквар на македонски јазик и од курсот за македонски македонски учители во Костурско, Егејска Македонија, Скопје 23. 12. 2009.

40. *Институциите за македонски јазик и истражувањата на македонскиот јазик*, Научен собир Македонскиот јазик во историски и во современ контекст

(Што направивме и што треба да направиме во македонската наука за јазикот), 25–26. 2. 2010.

41. *Кон исцражувањето на јазикот на македонската средновековна писменост*, Научен собир „Македонскиот јазик во историски и во современ контекст (Што направивме и што треба да направиме во македонската наука за јазикот)“, 25–26. 2. 2010.

42. *Називите за временските мерки во македонските средновековни текстови*, Научен собир „Македонскиот јазик во историски и во современ контекст (Што направивме и што треба да направиме во македонската наука за јазикот)“, 25–26. 2. 2010 (со Бисера Павлеска).

43. *Обредната лексика како појврда за македонското културно и јазично единство*, XXXVII Научна конференција на XLIII меѓународен семинар за македонски јазик, литература и култура, Охрид, 5–6. 7. 2010.

44. *Турското влијание врз балканските јазици*, IV меѓународен конгрес на тема *Исламската цивилизација на Балканот*, МАНУ и Истражувачки центар за исламска историја, Скопје 13–17. 10. 2010 (со Б. Павлеска).

45. *Финонимите во македонските и во хрватските средновековни текстови (јазични паралели)*, Peti hrvatski slavistički kongres, Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci, 7–10. 9. 2010.

46. *Лексичките и зборообразувачките особености на Шафариковиот триод*, Меѓународен собир „Св. Наум Охридски и словенската духовна, културна и писмена традиција“, Охрид 4–7. 11. 2010 (со М. Цубалевска).

47. *Дејноста на Охридската книжевна школа и јазикот на црковнословенската писменост во Македонија*, Меѓународен собир „Св. Наум Охридски и словенската духовна, културна и писмена традиција“, Охрид 4–7. 11. 2010.

48. *Охридските традиции во развојот на македонската црковнословенска писменост*, Четврта научна средба „Св. Климент Охридски и охридската духовна и книжевна школа“, НУБ „Св. Климент Охридски“, Скопје 7.12. 2010.

49. *Лексиката на македонските и на хрватските сџари текстови како извор за историјата на медицината*, Трет симпозиум „Hrvatsko-makedonske književne, jezične i kulturne veze“, Ријека, 23–25. 3. 2011 (со Маринка Шимиќ)

50. *За употребата на релијиската лексика денес*, Современите лингвистички истражувања во македонистиката и придонесот на македонските лингвисти во стабилизацијата и во стандардизацијата на јазичната норма на македонскиот јазик, Денови на Б. Корубин, Скопје, 11–12. 5. 2011 (со Б. Павлеска)

51. *Културните традиции во свештената на етнолингвистичките исцражувања*, VI Меѓународна Македонско-Полска конференција „Историја, култура, јазик, литература, фолклор“, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ – Скопје, Институт за национална историја, Јагелонски Универзитет – Краков, Институт за политички науки и меѓународни односи, Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, Скопје 1–3. 6. 2011. (со Е. Стоевска-Денчова)

52. *МПС и македонскиот јазик во бојслужбена употреба (1945–1991)*, Россия (СССР) и Македонија: историја, политика, култура. 1945–1991, Москва, 7–8. 6. 2011.

53. *Блаже Конески за збогажувањето на лексичкиот фонд на македонскиот стандарден јазик*, XXXVIII Научна конференција на XLIV меѓународен семинар за македонски јазик, литература и култура, Охрид, 14–15. 7. 2011.

54. *Именувањето на билките и народните верувања (македонско-српски паралели)*, Битола – тема за културно и уметничко творештво на автори од Р. Македонија и Р. Србија, Битола 21–22. 10. 2011.

55. *Речник на црковнословенскиот јазик од македонска редакција*, Заседание на Комисијата за црковнословенски речници при Меѓународниот славистички комитет, Љубљана, 22–23. 10. 2011.

56. *Лексиката од областта на македонските традиционални обреди и обичаи*, Македонистички собир Македонскиот идентитет: литература, јазик, историја, култура, Институт за македонска литература, Скопје, 7–8. 11. 2011.

57. *Лексиката на Вранешничкиот ајосол во однос на друките македонски ајосоли*, Меѓународен симпозиум Блаже Конески и македонскиот јазик, литература и култура, Скопје, 15–16. 12. 2011.

58. *Македонско-чешките врски во областта на историската лексикографија*, V македонско-чешка научна конференција, Скопје, 17–19. 5. 2012 (пленарна секција).

59. *За терминологијата од областта на родилната обредност*, Македонскиот јазик како средство за комуникација и како израз на културата, Денови на Б. Корубин, 10–11. 5. 2012.

60. *Црковнословенизмите во романиите на Венко Андоновски*, Македонскиот јазик како средство за комуникација и како израз на културата, Денови на Б. Корубин, 10–11. 5. 2012.

61. *Патистиките на Евлија Челебија како извор за турската лексика од областта на македонското културно наследство*, Конференција „Балканот на Евлија Челебија“, МАНУ-Скопје, Центарот за цивилизациски студии при Универзитетот Бахчешехир (МЕДАМ – Истанбул–Турција), 16–20. 4. 2012. (со Б. Павлеска)

62. *Кон лексиката поврзана со обредната структура раѓање*, Петта македонско-руска славистичка научна конференција. (Македонско-руски јазични, литературни и културни врски). Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ Скопје, Филолошки факултет „Блаже Конески“, Охрид 17–19. 6. 2012 (со. Е. Стоевска-Денчова)

63. *Традицијата и обновувањата во македонската кулинарска терминологија*, VIII Македонско-северноамериканска научна конференција, 7–8. 7. 2012 (со Б. Павлеска)

64. *Leksik hrvatskoglagoljskoga psaltira u usporedbi s psaltirima makedonske redakcije*, Znanstveni skup *Hrvatsko glagoljštvo u europskom okružju*, 5–6. 10. 2012, Krk.

65. *Улогата на моливите во лекувањето (врз основа на материјалот од македонските црковнословенски текстови)*, IV македонски конгрес од историјата на медицината со меѓународно учество, Скопје, 18–19. 4. 2013 (со М. Цубалевска).

66. *Релијоскиот аспект на историјата на медицината*, IV македонски конгрес од историјата на медицината со меѓународно учество, Скопје, 18–19. 4. 2013.

67. *Обредно-обичајната лексика во македонската лексикографија*, Значењето низ времето и просторот, Денови на Благоја Корубин, 22–23. 5. 2013.

68. *Кон македонската и српската обредна терминологија*, Конзулска Битола и историските, современите и идните културни и уметнички врски меѓу Р. Македонија и Р. Србија, Битола, 31. 5. – 1. 6. 2013.

69. *Кирилومتодијевската традиција во јазикот на македонската средновековна писменост*, Светите Кирил и Методиј и словенската култура низ вековите и денес, XL Научна конференција на XLVI меѓународен семинар за македонски јазик, литература и култура, Охрид, 29–30. 6. 2013.

70. *Влогот на македонските и на хрватските ракописи во збогатувањето на црковнословенскиот лексички фонд*, Четврт симпозиум „Македонско-хрватски книжевни, јазични и културни врски“, Охрид, 27–29. 9. 2013.

71. *Григоровичевите исалири и архавната редакција на исалирниот текст*, Меѓународен научен собир Кирилومتодијевската традиција и македонско-руските духовни и културни врски (по повод 1150 години од Моравската мисија и од словенската писменост), Охрид, 3–5. 10. 2013.

72. *Кон лексиката на македонските средновековни моливеници*, Научна конференција Македонистиката меѓу традицијата и современите предизвици, по повод 60 години на Институтот за македонски јазик „Крсте Мисирков“, Скопје 21–22. 11. 2013. (со Б. Павлеска-Георгиевска).

73. *Кон лексичките слоеви во словенскиот превод на апостолатот*, I меѓународен научен собир Македонско-словачки книжевни, јазични и културни врски 26–29. 11. 2013.

74. *Особеностите на македонската свадбена терминологија*, Меѓународен научен собир „Лексикологијата и лексикографијата – мостови меѓу јазиците“, Прилеп-Битола 28. 2 – 2.3.2014

РЕФЕРАТ
ЗА ПРЕИЗБОР НА НАУЧЕН СОВЕТНИК ВО ОДДЕЛЕНИЕТО ЗА
ЛЕКСИКОЛОГИЈА И ЛЕКСИКОГРАФИЈА ВО ИНСТИТУТОТ ЗА МАКЕДОНСКИ
ЈАЗИК „КРСТЕ МИСИРКОВ“ ВО СКОПЈЕ

Во својство на Рецензентска комисија избрана од Советот на Институтот за македонски јазик „Крсте Мисирков“ на неговата LI седница одржана на 5. XI 2014 година, а по пријавата на д-р Снежанка Веновска-Антевска, научен советник на проектот „Толковен речник на македонскиот јазик“, на конкурсот објавен во весникот „Вечер“ од 27 октомври 2014 година, бр. 15704 и во весникот „Коха“ (Коха) со истиот датум, бр. 2334, го поднесуваме следниов

ИЗВЕШТАЈ

Д-р Снежанка Веновска-Антевска е родена 2 јули 1959 година во Скопје, каде што ги завршила и основното и средното образование. Во учебната 1978/79 година се запишала на Групата за македонски јазик (еднопредметна) на Филолошкиот факултет во Скопје и дипломирала со среден стручен успех 9,31. Во 1983 година се запишала на постдипломските студии од научната област македонски јазик и по положените испити го одбрала, во 1989 година, магистерскиот труд под наслов „Спротивната реченица кај македонските автори од XIX век“. Овој труд е објавен во рамките на едицијата „Посебни изданија“, книга 27 на Институтот за македонски јазик, во 1998 година. Во јуни 2001 година, на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје, кандидатката ја одбрала својата докторска дисертација под наслов „Сврзникот НО во македонскиот јазик (синхронија, дијахронија, перспективи). Оваа докторска дисертација е објавена, во 2003 година, исто така во едицијата „Посебни изданија“, кн. 39, на Институтот за македонски јазик.

Д-р Снежанка Веновска-Антевска работи во Институтот за македонски јазик од 1985 година во Одделението за современ јазик. Во 2006 година е избрана за научен советник.

Во периодот по нејзиниот избор за научен советник, д-р Сн. Веновска-Антевска е вклучена во работата на повеќе проекти.

Во работата на Толковниот речник на македонскиот јазик, том I (А-Ж) 2003; том II (З-К) 2005; том III (З-К) 2005; том IV (П) 2008; том V (Р-С) 2011; том VI (Т-Ш) 2014 што се работи во Институтот за македонски јазик „Крсте Мисирков“ под раководство на Сн. Велковска, Сн. Веновска-Антевска е вклучена од самиот почеток. Таа е автор на речничките статии за сврзниците и честичките во сите томови на речникот што е особено истакнато во научната јавност. Покрај тоа, Сн. Веновска-Антевска има работено и на речнички материјал и тоа на буква **А** – глаголи и зборови мотивирани од глаголи; **П** – појаволи – помагач, 73 стр. или 681 речничка статија; буква **Р** – разлежи се – ’рзнување 181 стр. или 1717 речнички статии; и буква **Ш** – 83 стр. или 961 речнички статии. Покрај обработката на

лексички материјал, Сн. Веновска-Антевска е вклучена во сите активности во работата на проектот до финален продукт.

Покрај тоа, Сн. Веновска-Антевска учествува и на други проекти во Институтот за македонски јазик и надвор од него. Така, таа учествувала во мултимедијалниот проект Портал „Македонски јазик“, потпроект „Крсте Мисирков, живот и дело“ (2004 – 2006), заедно со професорите Смиле Марковски и Ристо Христов. Од овој проект беше изработен електронски диск во кој е претставен медијално Институтот за македонски јазик и Спомен-собата на Крсте Мисирков (со панорамски снимки) и со текстуален опис.

Сн. Веновска-Антевска била учесник на меѓународниот проект „Структура и кохезија на текстот во македонскиот и во полскиот јазик“, како координатор од македонска страна, под раководство на професорот Макеј Кавка од Педагошката академија на Јагелонскиот универзитет (2006 – 2008), работејќи на теми што го опфаќаат јавниот дискурс во македонскиот јазик и структурата и кохезијата на текстот во различни функционални стилови, дел од овие истражувања се отпечатени како одделни статии.

Сн. Веновска-Антевска е вклучена и на проектот *Семантичко-деривациски речник на деминутивите, хипокористичките, ауимензивите и џејоративите во македонскиот јазик*, под раководство на главниот истражувач д-р Елена Јованова-Грујовска. Во овој проект ја обработува лексиката со емотивна карактеристика во литературата за деца, асоцијативите кај овој вид лексика и дел од речникот што го опфаќаат деминутивите.

Таа е главен истражувач на проектот *Дијализација на каршошеката на македонските глаголи*. Во текот на 2011 година, под нејзино раководство се реализира дел од првата фаза на овој проект и направен е целосен индекс на македонските глаголи според оваа картотека во Институтот за македонски јазик „Крсте Мисирков“.

Сн. Веновска-Антевска учествува во проектот „Развој на систем за синтеза на говор на македонски јазик за визуелно хендикепирани лица“ (ФИНКИ), соработник (2011– 2013). За потребите на овој проект има направено анализа на комуникативниот процес кај лицата со посебни потреби и правоговорна форма на македонскиот јазик.

Сн. Веновска-Антевска покажува голем интерес и за наставната дејност. Во периодот 2006 – 2014 година била ангажирана како визитинг-професор на : Универзитетот „Гоце Делчев“, Филолошки факултет (додипломски студии): Современ македонски јазик 1-8 (2009–2013), морфологија на современиот македонски јазик (2010), синтакса на современиот македонски јазик 1 (2011), синтакса на современиот македонски јазик 2 (2012); предавања во Царинска управа на Република Македонија, култура на говор и писмена култура (циклус 2009, 2010); предавања во КДС, деловна комуникација (2007, 2008, 2009, 2010, 2011). Во рамките на постдипломските студии учествувала во наставата во Универзитетот „Гоце Делчев“, Филолошки факултет (постдипломски студии) со предметите: современ македонски јазик и Култура на комуникација (2012/13); и во наставата на постдипломските студии, организирани во Институтот за

македонски јазик, *Македонистика со комуникологија*, таа е вклучена во наставата по предметите: *комуникологија* (задолжителен предмет) и *интерлингвистика*, *правопис и правојвор*, македонскиот јазик во XIX век (изборни предмети).

Учесник е на голем број научни собири и конференции, како домашни така и меѓународни. Рефератите со кои настапувала се директно поврзани со проблематиката од проектите на кои учествува.

Д-р Сн. Веновска-Антевска е вклучена во голем број активности во Институтот и надвор од него. Во периодот 2004– 2008 е член на Македонскиот славистички комитет и член на Президиумот на Меѓународниот славистички комитет. Наедно таа била и претседател на Организацискиот одбор на 14. Меѓународен славистички конгрес и координатор на активностите на овој конгрес којшто се одржа во Охрид во 2008 година. Во рамките на овој конгрес таа е претседавач и координатор на тематските блокови и на промоциите во рамките на Конгресот.

Кон пријавата, кандидатката приложила и список на трудови со библиографски единици и други активности во периодот 2006 – 2014 со над 300 бода. Од насловите на одделните книги, како и од насловите на нејзините статии и реферати, може да се види дека д-р Веновска-Антевска својот научен интерес го насочила кон неколку области од македонската лингвистика.

Поголемиот дел од трудовите се посветени на македонската синтакса, кон ова се приклучува и постојаната тема– македонскиот современ јазик (состојбите и перспективите). На дискурсот на македонскиот јазик се посветени повеќе реферати и статии, особено дискурсот на политичките партии на локалните и на парламентарните избори, кон ова се и статиите посветени на употребата на македонскиот јазик кај одделни автори (Петре М. Андреевски, Крсте Мисирков, Десанка Максимовиќ) и жанрови (молитвите во православното христијанство, енциклопедии за деца, јазикот во современата забавна музика, јазикот на интернет и др.).

Концептуалните метафори и менталниот лексикон се теми на кои континуирано им се навраќа во повеќе трудови. Во тој контекст, особен интерес покажува за асоцијативните врски кај различни типови лексика.

На манифестацијата „Денови на Благоја Корубин“, која се одржува секоја година во Институтот за македонски јазик „Крсте Мисирков“, настапила речиси на сите научни собири со реферати, учествувала во организациските одбори и објавила статии во зборниците од овие собири.

Сн. Веновска-Антевска е рецензент на книгите *Македонската фразеологија со мал фразеолошки речник* од Снежана Велковска, „БПТ-Принт“, Скопје 2008, *Студии од македонската лексикологија и лексикографија* од Снежана Велковска, ИМЈ, Посебни изданија кн. 71, 2011, а била и член во неколку рецензентски комисији за избор во звање.

Д-р Сн. Веновска-Антевска покажува извонредна активност не само на научен план (со учество на повеќе меѓународни научни собири и конгреси, како и со објавување книги како одделен автор или во соавторство, но и со статиите посветени на синтаксички и социолингвистички прашања) туку и како лектор и јазичен редактор на над 300 книги и брошури од различни области.

Била член на редакциите на списанијата „Македонски јазик“ (2003 – 2007) и Литературен збор (2006 – 2010).

Сн. Веновска-Антевска била член на повеќе редакциски одбори и рецензентски комисии. Таа се јавува како рецензент и на повеќе книги од областа на македонскиот јазик. Во повеќе наврати настапила со воведни излагања, промоции на книги (8). Одржала и повеќе предавања, особено треба да се издвојат оние на Семинарот за македонски јазик, литература и култура. Секако, тука се и предавањата на различни покани и во различни пригоди.

Сн. Веновска-Антевска е добитник на повеќе награди и благодарници од кои ќе ја истакнеме Плакетата за долгогодишна соработка и особен придонес од Меѓународниот семинар за македонски јазик, литература и култура.

Д-р Сн. Веновска-Антевска е изграден научен работник кој умее да работи самостојно, аналитички да ги проследува аргументите и на едно високо професионално ниво да донесува соодветни, така да се рече, пошироко прифатливи заклучоци.

Со задоволство може да констатираме дека во ликот на д-р Сн. Веновска-Антевска имаме солиден научен работник подготвен за предизвиците на професијата. Од кандидатката и понатаму се очекуваат капитални трудови за македонскиот јазик.

Оценувајќи ја целокупната досегашна активност на стручно-научен план можеме да констатираме дека д-р Снежанка Веновска-Антевска се докажува како изграден научен работник. Упатена е во методологијата на работа пошироко во лингвистиката, а особено во работата на проектите на кои била и во моментов е ангажирана. Нејзината извонредна темелност во работата и досега покажаните резултати се гарант дека ќе ги оправда очекувањата и дека ќе остане на браникот на македонскиот јазик.

Врз основа на сето погоре искажано, со задоволство му препорачуваме на Советот на Институтот за македонски јазик „Крсте Мисирков“ да ја преизбере д-р Снежанка Веновска-Антевска во звањето **научен советник**.

Рецензенти

Н. сов. д-р Снежана Велковска, с.р.

Проф. д-р Живко Цветковски, с.р.

Проф. д-р Стојка Бојковска, с.р.

ОПРЕДЕЛУВАЊЕ НА ВКУПНАТА АКТИВА НА ПОЕНИ ЗА РЕИЗБОР ВО НАУЧНО ЗВАЊЕ проф. д-р Снежанка Веновска-Антевска, научен советник 2006-2014	
I. Објавени трудови	
<u>Прегледан труд:</u>	
Електронски диск „Крсте Мисирков, живот и дело“, во соработка со Смиле Марковски и Ристо Христов, Институт за македонски јазик, Архив на РМ, Центар за дигитализација при ПМФ, Скопје 2006.	4
Македонскиот јазик во глобалниот свет, Европската пролет на народите и македонскиот јазик во XIX век, Година на македонскиот јазик, Скопје 2008.	4
<u>Лексикографски трудови од научноистражувачките проекти во ИМЈ:</u>	
<i>Толковен речник на македонскиот јазик</i> , том III (L-O), редакција: С. Велковска, К. Конески, Ж. Цветковски, Институт за македонски јазик, Скопје 2005, 230-249.	6
<i>Толковен речник на македонскиот јазик</i> , том IV (П), редакција: С. Велковска, К. Конески, Ж. Цветковски, Институт за македонски јазик, Скопје 2008, 7-104; 539-554; 568-587.	6
<i>Толковен речник на македонскиот јазик</i> , том V (P-C), редакција: С. Велковска, К. Конески, Ж. Цветковски, Институт за македонски јазик, Скопје 2011, 485-571; 613-623.	6
<i>Толковен речник на македонскиот јазик</i> , том VI (T-Ш), редакција: С. Велковска, К. Конески, Ж. Цветковски, Институт за македонски јазик, Скопје 2014, 6-145.	6
<u>Статии во списанија и зборници:</u>	
<i>Кохезивните средства на џексовите во научниот стил (во македонскиот јазик)</i> , Зборник на трудови од Научниот собир: Функционалните стилови во македонскиот јазик, Скопје 2006, <i>Јазикот наш денешен кн. 15</i> (редактор: Снежана Велковска), Институт за македонски јазик, Скопје 2007.	2
<i>Грамаишката на Круме Кејески како несомнен влог во развојот на македонскиот јазик</i> , сп. Литературен збор, LIII, 4-6, Скопје 2006.	2
<i>Јазикот во контакт</i> , Зборник на трудови од Научниот собир: Јазикот во контакт некогаш и денес, Скопје 4-5 април 2007, <i>Јазикот наш денешен кн. 16</i> (редактор: Снежана Велковска), Институт за македонски јазик, Скопје 2008.	2
<i>Стандарднојазичната норма како израз на културата</i> , Зборник на трудови од Научниот собир: Јазикот и културата, Скопје 3-4 април 2008, <i>Јазикот наш денешен кн. 17</i> (редактор: Снежана Велковска), Институт за македонски јазик, Скопје 2009.	2
<i>Крсте Мисирков и јазикот во списанието Вардар</i> , Москва, Меѓународен собир посветен на 100 години од сп. Вардар, Прилози МАНУ, Скопје 2008.	2
<i>Јазикот на Балканот (некогаш и денес)</i> , Зборник на трудови од Научниот собир: Балкански јазичен светоглед, Скопје 15-16 април 2009, <i>Јазикот наш денешен кн. 18</i> (редактор: Снежана Велковска), Институт за македонски јазик, Скопје 2010.	2
<i>Македонскиот јазик во салоните за убавина</i> , Зборник на трудови од Научниот собир: Стандарднојазичната норма на македонскиот јазик, Балкански јазичен светоглед, Скопје 15 април 2010, <i>Јазикот наш денешен кн. 19</i> (редактор: Снежана Велковска), Институт за македонски јазик, Скопје 2011.	2
<i>Структура и врсност на џексовите од Дениција од Петре М.Ангреевски</i> , Зборник во чест на проф. д-р Лилјана Минова-Ѓуркова по повод 70 години од раѓањето, Филолошки факултет „Блаже Конески“, Скопје 2009.	2
<i>Тенденции во развојот на македонскиот јазик</i> , Зборник на трудови од Научната конференција: Tozsamosc narodowa w spoleczenstwie multietnicznym. Historia-kultura-jezik-literatura-media Macedonii. Самобитноста на народите во мултиетничкото општество, Историја- култура- јазик- литература- медиуми, Krakow (Polska) 2008.	3
<i>Македонскиот јазик во XIX век</i> , Зборник на трудови од предавањата на XL меѓународен семинар за македонски јазик, литература и култура 2007, Охрид; Скопје 2008.	3

<i>Дискурсои на политичкиите партии на локалните и претседателските избори во 2009 год. во Република Македонија, Зборник Македонија-Полска (историја, култура), Krakow 2010.</i>	3
<i>Различните приспаи кон класификацијата и поставеноста на сврзниците во македонскиот јазик, Зборник на трудови од XXXVII научна конференција на Меѓународен семинар за македонски јазик, литература и култура 2010, Охрид; Скопје 2011.</i>	3
<i>Кохезијата и кохеренцијата на текстовите на моливите во православното христијанство во македонскиот стандарден јазик, Зборник „Меѓународен македонистички собир“ Скопје, 2011.</i>	3
<i>Таволошкиите деминутивни образувања во македонскиот стандарден јазик-стилска диференција или потреба, Зборник од трудови од научниот собир: Современите лингвистички истражувања во македонистиката / Придонесот на македонските лингвисти во стабилизацијата и во стандардизацијата на јазичната норма на македонскиот јазик Јазикот наш денешен кн. 20 (редактор: Снежана Велковска), Институт за македонски јазик, Скопје 2012.</i>	2
<i>Караџерисички на лексиката со емотивна оцена во раниот развој на децата, Меѓународен научен симпозиум, Зборник „Књижевност за деца и њена улога у васпитању и образовању деце предшколског узраста“, Врање, Србија, 2012.</i>	3
<i>Влијанието на средствата за масовна комуникација врз граѓаните на лексичкиот фонд кај децата во раната возраст, (коавторство) Зборник Научни скуп „Књижевност за деца и њена улога у васпитању и образовању деце предшколског узраста“, Врање, Србија, 2012.</i>	3
<i>Влои на Блаже Ристовски во исразувањето на живоите и делото на Крсте Мисирков, Зборник од трудови од предавањата на Меѓународен семинар за македонски јазик, литература и култура Охрид 2011, Скопје 2012.</i>	3
<i>Јазичните состојби во Струмица по Балканските војни, Зборник на трудови од научниот собир, Струмица и Струмичко за време на Балканските војни и Букурешкиот договор, Струмица 2013.</i>	2
<i>Утицај енциклопедије за деца на обликување језичког израза код деце раног школског узраста (The influence of children's encyclopedias to the formation of the children's linguistic articulation at the early school age). Зборник од Научниот собир 25. 11 . 2012 год. Књижевност за деца и њена улога у васпитању и образовању деце школског узраста, Врање 2013.</i>	3
<i>Линвокултурните аспекти преку асоцијативниот метод кај јужните словенски јазици, Linguistics cultural aspects through associative method at the southern Slavic languages, (коавторство со Б. Маленко), Зборник од XV Меѓународен конгрес на славистите (Минск, 2013), сѐ. Контекст, бр. 10, Скопје 2013.</i>	3
<i>Употребата на словенските јазици на интернет и на социјалните мрежи, (коавторство со Б. Маленко), Зборник од XV Меѓународен конгрес на славистите (Минск, 2013), сѐ. Контекст, бр. 10, Скопје 2013.</i>	3
<i>Концептуалните метафори во минимални контексти (врз примери од македонскиот јазик), Зборник од Научниот собир, „Македонскиот јазик како средство за комуникација и како израз на културата, Денови на Благоја Корубин“, ед. „Јазикот наш денешен“- Скопје, 10-11 мај 2013.</i>	2
<i>The Application of the Associative Method in the Lexis with Emotional Mark in the Macedonian Language, (коавторство со Билјана Маленко), Меѓународна конференција „Odgoj i obrazovanje u savremenom europskom kontekstu- Education in the Modern European Environment“, 17-18. 9. 2012 Опатија, Република Хрватска.</i>	3
<i>Асоцијативните врски кај лексиката со емотивна оцена во македонскиот јазик, (коавторство со Билјана Маленко), Асоцијативните врски кај лексиката со емотивна оцена во македонскиот јазик, IX македонско-северноамериканска конференција, Охрид, 2012.</i>	3
<i>Новата балканска јазична слика– јазична политика или политика во јазикот, Зборник од Шеста меѓународна македонско-полска конференција (историја, култура, јазик, литература, фолклор), 1-3 јуни , Скопје– Штип 2011, (во печат).</i>	3

Поезијата на Десанка Максимовиќ на македонски јазик, Зборник од Меѓународниот научен собир „Конзулска Биџола и историскиот, современиот и идниот културни и уметнички врски меѓу Р Македонија и Р Србија“, 31 мај –1 јуни 2013, Битола, 2014 Битола.	3
60 години од раѓањето на проф. д-р Блаица Пејковска, Македонски јазик LXV (2014), Институт за македонски јазик, Скопје 2014.	2
Кон 60-годишнината од раѓањето на д-р Снежана Велковска, научен советник во Институтот за македонски јазик, Македонски јазик LXV (2014), Институт за македонски јазик, Скопје 2014, 29-36 (коавторство со Олгица Додевска-Михајловска).	2
<u>Прикази</u>	
Траѓање по убавиот македонски збор (Македонска фразеологија со мал фразеолошки речник од Снежана Велковска), Македонски јазик, (2009), 295-303 (коавторство со Олгица Додевска-Михајловска).	1
Прирачник со вежби за македонски јазик за странци, сп. Литературен збор ЛП, 4-6, Скопје, 2006	1
Прилог кон проучувањето на македонската реченица, сп. Литературен збор, 4-6, Скопје, 2010.	1
Предизвиците на интеркултурната комуникација и врската на различниот култури во една нова светлина, сп. Македонски јазик, год. LXII, 2011, Скопје.	1
<u>Учество на проекти</u>	
Толковен речник на македонскиот јазик, том III (L-O), раководител: С. Велковска.	6
Толковен речник на македонскиот јазик, том IV (П), раководител: С. Велковска.	6
Толковен речник на македонскиот јазик, том V (P-C), раководител: С. Велковска.	6
Толковен речник на македонскиот јазик, том VI (T-Ш), раководител: С. Велковска.	6
Портал „Македонски јазик“, потпроект „Крсте Мисирков“ живот и дело 2004-2006.	6
Структура и кохезија на текстот во македонскиот и во полскиот јазик (координатор од македонска страна), Педагошка академија на Јагелонскиот универзитет 2006-2008.	6
Семантичко-деривацки речник на деминутивите, хипокористичките, ауменивативите и нејоративите во македонскиот јазик, (под раководство на главниот истражувач в.н.ср. д-р Елена Јованова-Грујовска.	3
Дијалогизација на карикатурата на македонските глаголи (Изработка на индекс), раководител.	4
Развој на систем за синтеза на говор на македонски јазик за визуелно хендикепирани лица (ФИНКИ), соработник.	3
<u>Дисертации</u>	
Сврзникот НО во македонскиот јазик (синхронија, дијахронија, перспективи), докторска одбранета 2001 год.	8
Спротивните реченици кај македонските автори од XIX век, магистерска одбранета 1989.	5
<u>Учество на научни собири и научни конференции</u>	
Кохезивните средства на шекспировите во научниот стил (во македонскиот јазик), Научен собир: Функционалните стилови во македонскиот јазик, Денови на Благоја Корубин, Скопје 2006.	2
Македонскиот јазик во XIX век, Предавање на XL меѓународен семинар за македонски јазик, литература и култура (15.8.2007), Охрид.	3
Јазичите во контакт, Научен собир: Јазичите во контакт некогаш и денес, Денови на Благоја Корубин, Скопје 4-5 април 2007.	2
Стандарднојазичната норма како израз на културата, Научен собир: Јазичите во контакт некогаш и денес, Денови на Благоја Корубин, Скопје 3-4 април 2008.	2
Крсте Мисирков и јазикот во сисанието Вардар, Москва, Меѓународен собир посветен на 100 години од сп. Вардар, Москва 2005.	3
Јазичите на Балканот (некогаш и денес), Балкански јазичен светоглед, Институт за македонски јазик, Скопје 2009.	2

Тенденции во развојокој на македонскиот јазик, Tozsamosc narodowa w spoleczenstwie multietnicznym. Historia-kultura-jezik-literatura-media Macedonii. Самобитноста на народите во мултиетничкото општество, Историја- култура- јазик- литература- медиуми, Krakow (Polska) 2007.	3
Стандарднојазичната норма како израз на културата, Научен собир: Јазикот и културата, Денови на Благоја Корубин, Скопје 3-4 април 2008.	2
Кохезијата и кохеренцијата на текстовите на молитвите во православното христијанство во македонскиот стандарден јазик, Меѓународен македонистички собир, Охрид 2008.	3
Јазичите на Балканот (некогаш и денес), Балкански јазичен светоглед, Денови на Благоја Корубин, Скопје 15-16 април 2008.	2
Македонска синтакса (испражувања и резултати), Македонскиот јазик во историски и во современ контекст, Институт за македонски јазик, Научен собир 25-26. 2. 2010.	2
Македонскиот јазик во салоните за убавина, Научен собир: Стандарднојазичната норма на македонскиот јазик, Денови на Благоја Корубин, Институт за македонски јазик, 15 април 2010.	2
Различните прости кон класификацијата и поставеноста на сврзници во македонскиот јазик, XXXVII научна конференција на Меѓународен семинар за македонски јазик, литература и култура 2010, Охрид.	3
За некои префиксирани антонимни форми врз примери од ТРЈМ, Студиски ден посветен на Тодор Димитровски, Институт за македонски јазик 30.10.2010.	2
Влијанијата на процесот на глобализација врз актуелните движења во македонскиот и хрватскиот јазик, Трет симпозиум „Хрватско-македонски книжевни, јазични и културни врски, Риека, Хрватска 23-25 април 2011.	3
Деновите на Благоја Корубин и едицијата „Јазикот наш денешен“, Научен собир: Современите лингвистички истражувања во македонистиката, Денови на Благоја Корубин, Институт за македонски јазик, Скопје 11-12. 5. 2010.	2
Таволошкиите деминутивни образувања во македонскиот стандарден јазик- стилска диференција или потреба, Научен собир: Современите лингвистички истражувања во македонистиката, Денови на Благоја Корубин, Институт за македонски јазик, Скопје 11-12. 5. 2010.	2
Новата балканска јазична слика- јазична политика или политика во јазикот, VI меѓународна македонско- полска конференција (историја, култура, јазик, литература, фолклор, Скопје- Штип 1-3 6. 2011.	3
Карактеристики на лексиката со емоционална оцена во раниот развој на децата, Меѓународен научен симпозиум, Книжевност за децу и њена улога у васпитању и образовању деце предшколског узраста, Врање, Србија, 18.11. 2011.	3
Влијанието на средствата за масовна комуникација врз грабата на лексичкиот фонд кај децата во раната возраст, (коавторство) Научни скуп „ Книжевност за децу и њена улога у васпитању и образовању деце предшколског узраста“, Врање, Србија, 18.11. 2011.	3
Модели на таволошки трупи и оксиморони во македонскиот јазик, Меѓународен научен симпозиум „Блаже Конески и македонскиот јазик, литература и култура“, Филолошки факултет УКИМ, 15-16.12.2011.	3
Влојот на Блаже Ристовски во испражувањето на живојот и делото на Крсте Мисирков, предавање, Меѓународен семинар за македонски јазик, литература и култура, Охрид 2011.	3
Вечер посветена на Благоја Корубин, Деновите на Благоја Корубин и едицијата „Јазикот наш денешен“, Меѓународен семинар за македонски јазик, литература и култура, Охрид 2011.	3
Јазичните состојби во Струмица по Балканските војни, „ Струмица и Струмичко за време на Балканските војни и Букурешкиот договор“, Струмица 2012.	2
Концептуалните метафори во минимални контексти (врз примери од македонскиот јазик), Македонскиот јазик како средство за комуникација и како израз	2

на културата, Денови на Благоја Корубин, Институт за македонски јазик, Скопје 10-11 мај 2012.	
Утицај енциклопедије за децу на обликовање језичкој израза код деце раној школској узраси (The influence of children's encyclopedias to the formation of the children's linguistic articulation at the early school age). Зборник од Научниот собир Књижевност за децу и њена улога у васпитању и образовању деце школској узраси, Врање 25. 11 . 2012 год.	3
За некои „(не)убави зборови“ во македонскиот јазик, Научен собир, „Значењето низ времето и просторот, Денови на Благоја Корубин“, Скопје, 22-23 мај 2013.	2
Поезијата на Десанка Максимовиќ на македонски јазик, Меѓународен научен собир „Конзулска Бишопска и историскиот, современиот и идниот културни и уметнички врски меѓу Р Македонија и Р Србија“, 31 мај –1 јуни 2013, Битола.	3
Метафориот во јавниот (политички) дискурс во македонскиот јазик за време на избори, Меѓународна научна конференција „Macedonia- History - politics - language-culture - media". (Македонија во XX и XXI век (историја, култура, јазик, литература), 9. 6. 2013 - 9.6.2013 Краков (Полска).	3
Македонскиот јазик во интерпретациите на современата забавна музика, предавање на XLVI Меѓународен семинар за македонски јазик, литература и култура, Охрид 2013.	3
Линвокултурните аспекти преку асоцијативниот метод кај јужните словенски јазици, Linguistics cultural aspects through associative method at the southern Slavic languages, (коавторство со Б. Маленко), XV Меѓународен конгрес на славистиите, Минск, 2013.	3
Употребата на словенските јазици на интернет и на социјалните мрежи, (коавторство со Б. Маленко), XV Меѓународен конгрес на славистиите, Минск, 2013.	3
Улогата на Институтот за македонски јазик „Крсте Мисирков“ во развојот на македонската лингвистичка мисла, Меѓународна научна конференција „Македонистиката меѓу традицијата и современиот предизвици“, 60 години ИМЈ, 21-23 ноември 2013, Скопје.	3
Просторните метафори во политичкиот дискурс во македонскиот јазик, Меѓународна научна конференција „Македонистиката меѓу традицијата и современиот предизвици“, 60 години ИМЈ, 21-23 ноември 2013, Скопје.	3
Меѓународен научен собир Лексикологијата и лексикографијата – мостови меѓу јазиците, Денови на Благоја Корубин, 28 февруари – 3 март 2014, Битола.	3
Член на Почесниот организациски одбор за одбележување на 60-годишниот јубилеј од основањето на Институтот за македонски јазик (2013).	2
Јазична работилница: Анализа на лексикографската обработка на Толковниот речник на македонскиот јазик (работна активност на проектот Толковен речник на македонскиот јазик), 25-29 октомври 2013, Крушево.	1
Јазична работилница: Морфолошка структура на именките со емоционална оценка (работна активност на проектот Семантичко-деривациски речник на деминутивиите, хипокористивиите, ауименитивиите и џејоративиите во македонскиот јазик), 16 декември 2013, Велес.	1
Учество во редакциски одбори и рецензентски комисии	
Член на редакција на списанието „Литературен збор“, 8x 2 (2006/1-3, 4-6; 2007/1-3, 4-6; 2008/1-3, 4-6; 2010/1-3, 4-6)	16
Зборник на трудови од Научниот собир: Функционалните стилови во македонскиот јазик, Скопје 2006, Јазикот наш денешен кн. 15 (редактор: Снежана Велковска), Институт за македонски јазик, Скопје 2007.	2
Зборник на трудови од Научниот собир: Јазиките во контакт некогаш и денес, Скопје 4-5 април 2007, Јазикот наш денешен кн. 16 (редактор: Снежана Велковска), Институт за македонски јазик, Скопје 2008.	2
Зборник на трудови од Научниот собир: Јазикот и културата, Скопје 3-4 април 2008, Јазикот наш денешен кн. 17 (редактор: Снежана Велковска), Институт за македонски јазик, Скопје 2009.	2

Зборник на трудови од Научниот собир: Балкански јазичен светоглед, Скопје 15-16 април 2009, <i>Јазикот и наш денешен кн. 18</i> (редактор: Снежана Велковска), Институт за македонски јазик, Скопје 2010.	2
Зборник на трудови од Научниот собир: Стандарднојазичната норма на македонскиот јазик, Балкански јазичен светоглед, Скопје 15 април 2010, <i>Јазикот и наш денешен кн. 19</i> (редактор: Снежана Велковска), Институт за македонски јазик, Скопје 2011.	2
Зборник на трудови од Научниот собир: Студиски ден посветен на Тодор Димитровски, Институт за македонски јазик 30.10.2010.	2
Зборник на трудови од Научниот собир: Современите лингвистички истражувања во македонистиката, <i>Денови на Блајоја Корубина</i> , Институт за македонски јазик, Скопје 11-12. 5. 2011.	2
Редакција на Измени и дополнувања на Правописот на македонскиот јазик.	2
Рецензент на книга: <i>Македонската фразеологија со мал фразеолошки речник</i> од Снежана Велковска, „БПТ-Принт“, Скопје.	2
Рецензент на книга: <i>Студии од македонската лексикологија и лексикографија</i> од Снежана Велковска, Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“, Скопје 2011.	2
Рецензент на статии од областа на јазикот: Меѓународно списание <i>Филолошки студии</i> , Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Скопје 2014.	2
<u>Рецензентски комисии</u>	0,5
Асистент истражувач Елена Јованова-Грујовска, 2007.	0,5
Виш научен соработник Олгица Додевска-Михајловска, 2009	0,5
Научен соработник Елена Јованова-Грујовска, 2009	0,5
Виш научен соработник Веселинка Лаброска, 2010	0,5
Виш научен соработник Светлана Давкова-Ѓеоргиева, 2010	0,5
Виш научен соработник Љупчо Митревски, 2010	0,5
Редовен професор Благоица Петковска, 2010	0,5
Вонреден професор Толе Белчев, 2012	0,5
<u>Воведни излагања, претседавања и сл.</u>	
Четврти состанок на Президиумот на Меѓународниот славистички комитет, 14-17 септември, Охрид 2007.	1
Тематски блок, воведно излагање 14 Меѓународен славистички конгрес, Охрид, 2008.	1
<u>Одржано предавање по покана од образовно-научна институција</u>	
Македонскиот јазик во XIX век, Општина „Гази Баба“	2
Современи состојби со македонскиот јазик, Општина „Аеродром“	2
Развитокот на македонскиот јазик, современи состојби, Општина „Кочани“	2
Современи тенденции во употребата на македонскиот јазик, Неготино	2
<u>Организациски одбори</u>	
Научен собир: Функционалните стилови во македонскиот јазик, Скопје 2006, Институт за македонски јазик.	1
Научен собир: Јазиките во контакт некогаш и денес, Скопје 4-5 април 2007, Институт за македонски јазик.	1
Научен собир: Јазикот и културата, Скопје 3-4 април 2008, <i>Денови на Блајоја Корубин</i> , Институт за македонски јазик.	1
Научен собир: Балкански јазичен светоглед, Скопје 15-16 април 2009, <i>Денови на Блајоја Корубин</i> , Институт за македонски јазик.	1
Научен собир: Македонскиот јазик во историски и во современ контекст, Институт за македонски јазик, 25-26. 2. 2010.	1
Научен собир: Стандарднојазичната норма на македонскиот јазик, Скопје 15 април 2010, <i>Денови на Блајоја Корубин</i> , Институт за македонски јазик.	1
Научен собир: Современите лингвистички истражувања во македонистиката, Скопје 11-12 мај април 2011, <i>Денови на Блајоја Корубин</i> , Институт за македонски јазик.	

Научен собир: Значењето низ времето и просторот, Скопје, 22-23 мај 2013, <i>Денови на Блатоја Корубин</i> , Институт за македонски јазик.	1
<u>Промоции</u>	
Мислата на Блаже Конески, Трајко Стаматоски, МАНУ, 7.12.2006	1
80 години од смртта на Крсте Мисирков, претставување на електронски диск „Крсте Мисирков, живот и дело“, Институт за македонски јазик, 15.11.2006.	1
Снежана Велковска, <i>Македонска фразеологија со мал фразеолошки речник</i> „БПТ-Принт“, Скопје 2008.	1
Зборник посветен на проф. д-р Лилјана Минова-Ѓуркова, Филолошки факултет (УКИМ) – Скопје, 24.12.2009.	1
ДА-реченицата во македонскиот јазик, Георги Георгиевски, Институт за македонски јазик 14.12.2010.	1
Зборник „Меѓународен македонистички собир“ Филолошки факултет УКИМ, 5.5.2011.	1
Собрани дела IV, приредил: Бл. Ристовски, Б. Ристовска-Јосифовска, 23.4.2013, МАНУ.	1
Македонските ерминии од XIX век – духовно културно богатство на Македонија, 8.12.2013, Музеј на македонската вооружена борба, Скопје.	1
60 години од Граматиката на Круме Кепески, МАНУ, 19.4.2006.	1
<u>Јавни настапи, радио-телевизиски емисии и периодичен печат</u>	
Крсте Мисирков- живот и дело, Денови на Македонската култура во Загреб, 2008 (Македонско културно друштво „Охридски бисер“ Загреб, Совет за национални малцинства на Република Хрватска)	1
A1 телевизија 2007, 2008(2)	1
Доделување почесен докторат на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ на научниот советник Трајко Стаматоски, УКИМ 23.5.2006	0,5
Утрински весник (2007- 2), (2008- 3)	2,5
Македонско радио, Прва програма (2009 (1 настап), 2010(2 настапа), 2011 (3 настапи), 2012 (1 настап), 2013 (2 настапи), 2014 (3 настапи) 12 x 0,5	6
Македонска телевизија, 2013 (2 настапи), 2014 (2 настапи) 4 x 0,5	2
Сител, Утринска програма, 2010	0,5
<u>Членство во организации и комисии</u>	
Член на Президиумот на Меѓународниот славистички комитет, 2003-2008	2
Член на Претседателството на Македонскиот славистички комитет, 2005-2008	2
Координатор на тематските блокови на 14. Меѓународен славистички конгрес, 2005-2008	2
Член на Советот за македонски јазик на Република Македонија, 2003-2007	2
Претседател на Организацискиот одбор на 14. Меѓународен славистички конгрес, 2005-2008	2
Член во Комисијата за полагање лекторски испит, до 2010.	
Член на Редакцијата на списанието „Литературен збор“ 2006-2010	2
Член на Извршниот одбор на здружението на лектори на РМ, 2010-2014	2
Член на Сенатот на УКИМ, 2008-2012.	2
Член на Извршниот одбор на Здружението на лекторите на Република Македонија (2010-2014). (4x0,5)	2
<u>Награди, благодарници и др.</u>	
Плакета за долгогодишна соработка и особен придонес од Меѓународниот семинар за македонски јазик, литература и култура (14.12.2007)	5
Благодарница од Активот на жените на ВМРО од Општинскиот комитет Гази Баба	3
Благодарница од Активот на жените на ВМРО од Општинскиот комитет Аеродром	3
<u>Наставна дејност</u>	
Визитинг-професор на ФОН (додипломски), современ македонски јазик 1 (2006/2007, 2007/2008, 2008/2009, 2010/2011) 4X2	8

Визитинг-професор на ФОН (додипломски), современ македонски јазик 2 (2006/2007, 2007/2008, 2008/2009, 2009/2010) 4X2	8
Визитинг-професор на ФОН (додипломски), теории и техники на комуникации (2008/2009, 2009/2010, 2010/2011) 3x2	6
Визитинг-професор на Универзитетот „Гоце Делчев“, Филолошки факултет (додипломски студии), современ македонски јазик 1 (2009)	
Визитинг-професор на Универзитетот „Гоце Делчев“, Филолошки факултет (додипломски студии), современ македонски јазик 2 (2010)	2
Визитинг-професор на Универзитетот „Гоце Делчев“, Филолошки факултет (додипломски студии), современ македонски јазик 3 (2010)	2
Визитинг-професор на Универзитетот „Гоце Делчев“, Филолошки факултет (додипломски студии), современ македонски јазик 4 (2011)	2
Визитинг-професор на Универзитетот „Гоце Делчев“, Филолошки факултет (додипломски студии), современ македонски јазик 5 (2011)	2
Визитинг-професор на Универзитетот „Гоце Делчев“, Филолошки факултет (додипломски студии), современ македонски јазик 6 (2012)	2
Визитинг-професор на Универзитетот „Гоце Делчев“, Филолошки факултет (додипломски студии), современ македонски јазик 7 (2012)	2
Визитинг-професор на Универзитетот „Гоце Делчев“, Филолошки факултет (додипломски студии), современ македонски јазик 8 (2013)	2
Визитинг-професор на Универзитетот „Гоце Делчев“, Филолошки факултет (додипломски студии), морфологија на современiot македонски јазик (2010)	2
Визитинг-професор на Универзитетот „Гоце Делчев“, Филолошки факултет (додипломски студии), синтакса на современ македонски јазик 1 (2011)	2
Визитинг-професор на Универзитетот „Гоце Делчев“, Филолошки факултет (додипломски студии), синтакса на современ македонски јазик 2 (2012)	2
Предавања во Царинската управа на РМ, култура на говор и писмена култура, (циклус 2009, 2010) 2x2	4
Предавања во КДС, деловна комуникација; 2007, 2008, 2010, 2011 (4x2)	8
Предавања на постдипломските студии по Македонистика со комуникологија во ИМЈ, комуникологија, (2011,2012,2013) 3x3	9
Предавања на постдипломските студии по македонистика со комуникологија во ИМЈ, правопис и правоговор. (2012,2013) 2x3	6
Предавања на постдипломските студии „Македонистика со комуникологија“ во ИМЈ, Текстуална лингвистика. (2012,2013, 2014) 3x3	9
Визитинг-професор на Универзитетот „Гоце Делчев“, Филолошки факултет (постипломски студии), современ македонски јазик (2011)	3
Визитинг-професор на Универзитетот „Гоце Делчев“, Филолошки факултет (постипломски студии), култура на изразување (2011)	3
ВКУПНО:	452

Рецензенти

Н. сов. д-р Снежана Велковска, с.р.

Проф. д-р Живко Цветковски, с.р.

Проф. д-р Стојка Бојковска, с.р.

ПРЕГЛЕД

**на одобрени теми за изработка на магистерски трудови на
Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје,
Природно-математички факултет – Скопје, на седницата на
Наставно-научниот совет на Факултетот,
одржана на 06.11.2014 година.**

Кандидат	Тема	Ментор
Росица Ангеловиќ, дипломиран професор по биологија	„ЛАБОРАТОРИСКИ МЕТОДИ ВО ДИЈАГНОЗАТА НА МИЕЛОПРОЛИФЕРАТИВНИТЕ НЕОПЛАЗМИ ВО ХЕМАТОЛОГИ- ЈАТА“. „LABORATORY METHODS IN THE DIA- GNOSIS OF MYELOPROLIFERATIVE NEOPLASMS IN HEMATOLOGY“.	д-р Ицко Горгоски, редовен професор на ПМФ – Скопје.
Мира Стоилковска- Николовска, дипломиран етнолог	„ПРОМЕНА НА ИМИЊАТА НА УЛИЦИТЕ ВО БИТОЛА КАКО ИЗВОР ЗА ПРОУЧУВАЊЕ НА ИДЕНТИТЕТСКИТЕ КОНСТРУК- ЦИИ“. „CHANGES OF STREET NAMES IN BITOLA AS A SOURCE FOR RESEARCH OF IDENTITY CONSTRUCTIONS“.	д-р Мирјана Мирчевска, редовен професор на ПМФ – Скопје.
Виктор Трајановски, дипломиран етнолог	„ЕТНОЛОШКО И АНТРОПОЛОШКО ПРОУЧУВАЊЕ НА ДЕРВИШКИОТ РЕД БЕКТАШИ ОД СЕЛО КАНАТЛАРЦИ, ПРИЛЕПСКО “. „ETHNOLOGICAL AND ANTHROPOLOGICAL RESEARCH OF DERVISH' ORDER BEKTASHI FROM THE VILLAGE OF KANATLARCI, PRILEP REGION “.	д-р Љупчо Ристески, редовен професор на ПМФ – Скопје.
Габриела Лабоска, дипломиран професор по мате- матика	„ИНВЕРЗИБИЛНОСТ ВО ВЕКТОРСКО ВРЕДНОСНИ СТРУКТУРИ“. „INVERTIBILITY IN VECTOR VALUED STRUCTURES“.	д-р Валентина Миовска, вонреден професор на ПМФ – Скопје.
Љубица Шамаковска, дипломиран фармацевт	„ВОСПОСТАВУВАЊЕ НА ПОСТАПКИ ЗА АНАЛИЗА НА АРХЕОЛОШКИ КОСКИ“. „ARCHAEOLOGICAL BONES:DEVELOPING PROCEDURE FOR CHEMICAL ANALYSIS“.	д-р Орхидеја Групче, редовен професор на ПМФ – Скопје.

РЕЦЕНЗИЈА

НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „СОВРЕМЕНОТО ВОСПИТАНИЕ И ОБРАЗОВАНИЕ ВО ФУНКЦИЈА НА ХУМАНИЗАЦИЈА НА ЛИЧНОСТА НА УЧЕБНИКОТ“ ОД М-Р ЛИДИЈА КАМЧЕВА ПАНОВА, ПРИЈАВЕНА НА ФИЛОЗОФСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Врз основа на член 82 од Правилникот за условите, критериумите и правилата за запишување и студираање на трет циклус студии-докторски студии на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје и член 38 од Правилникот за внатрешните односи и работењето на Филозофскиот факултет во Скопје во состав на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Наставно-научниот совет на Филозофскиот факултет во Скопје, на својата десетта редовна седница одржана на 22.10.2014 година, нè избра за Комисија за оцена на докторската дисертација под наслов „Современото воспитание и образование во функција на хуманизација на личноста на ученикот“, поднесена од м-р Лидија Камчева Панова.

Заблагодарувајќи му се на Наставно-научниот совет за укажаната доверба, го поднесуваме следниов

ИЗВЕШТАЈ

Поднесената докторска дисертација е текст од 209 страници, библиографија од странски и наши извори и прилози.

Опис на трудот

Теоретското согледување на проблемот се однесува на: историските основи на проблемот кој се разработува, одредување на поимите хуманизам, хуманистичко воспитание и хуманистичка педагогија, очовечувањето како воспитен идеал, хуманизација на личноста на ученикот, поим за современо училиште, воспитната функција на училиштето во функција на хуманизација на личноста на ученикот, вредностите и особините на личноста на наставникот во функција на хуманизација на личноста на ученикот.

Вториот дел од трудот се однесува на методологијата на истражувањето (предмет, цел и задачи, хипотези, варијабли, популација и примерок, карактер, методи, техники и инструменти, обработка на податоците и етика на истражувањето).

Анализа на трудот

Во воведниот дел, кандидатката м-р Камчева поаѓа од фактот дека воспитанието е примарно врзано за љубовта и духовните вредности и се издвојува во подлабоки сфери кај секоја личност, го обзема поединецот и влијае на целокупното однесување и развој на неговата автентична свест.

Остварувањето на синтезата помеѓу спознанието и чувствата, облагородувањето и освестувањето на младите суштества, развојот на свеста и совеста, културата на срцето и карактерот се темел на вистинска хуманост и вистинска демократичност.

Голем дел од теориското разгледување на проблемот, кој е цел на разгледување, кандидатката му отстапува на историските основи на воспитанието во функција на хуманизација на личноста.

Најпрво се обработени проблемите на воспитанието во функција на хуманизација на личноста во првобитното општество. При тоа нагласува дека хуманизацијата на личноста во првобитното општество се одвива во услови на родова организација. Тоа во полна смисла на зборот е колективно дејство на возрастните почитувајќи го воспоставениот ред за одговорност и дисциплина. Самиот пример на возрастните воспитува во духот на почитување на повозрастните и посилните. Така се доаѓа до сознание за етичките норми, за борбата помеѓу доброто и злото. Нивните раскази за соперништво помеѓу силите на доброто и злото се користат како дејство за хуманизација на личноста која се пренесува од генерација на генерација.

Во понатамошниот текст кој се однесува на хуманизацијата на личноста во робовладетелското општество, м-р Камчева прави осврт на воспитанието и хуманизацијата на личноста во древна Индија, во Кина, Персија, Египет и кај Евреите.

Понатаму, за феудализмот кандидатката нагласува дека основната цел на феудалното воспитание била да воспитува и да подготвува ритери (рицари) и свештеници кои со меч и крст, со сила и со верско духовно влијание ја држат во покорност експлоатираната класа. Во овој долг период на човештвото не може да се зборува за хуманизација на човекот.

Во капиталистичкото општество, со зголемувањето на моќта на буржоазијата, меѓу другото, почнуваат неизбежни конфликти со црквата.

Во овој период се јавува една нова култура која го добива името хуманизам и ренесанса, која до крајот на XVI век ја зафаќа цела Европа.

Кандидатката посебно ги издвојува мислите и настојувањата на педагозите - хуманисти. При тоа, таа истакнува: „Педагозите-хуманисти ја уважуваат личноста на воспитаникот, поаѓаат од нивните интереси, ја развиваат самостојноста и активноста. Тие тежнеат кон многустран развој на човекот. Затоа, големо внимание им посветуваат на природните науки, античките јазици и книжевноста, воспитните подрачја и методите на наставната и воспитната работа“.

Понатаму, м-р Лидија Камчева дава осврт на учењата на: Монтењ, Еразмо Ротердамски, Виторино да Фелтре и Вивес, истакнувајќи ги нивните идеи за хуманистичко воспитание.

Во докторската дисертација што ја анализираме, кандидатката посебно ги истакнува хуманистичките идеи на раните социјалутиписти.

Посебен придонес на трудот се идеите за хуманизација на личноста кај Џон Лок, Јан Амос Коменски и Жан Жак Русо.

Во контекст на овие идеи се истакнува работата на Коменски, кој тежнеел работата во училиштето да ја постави врз демократски основи и кој училиштето го нарекува работилница на хуманоста.

Во понатамошниот текст се разработуваат идеите за хуманизација на личноста кај Хербарт, Песталоци и класиците на марксизмот.

При тоа, кандидатката нагласува дека идеите на Песталоци за обновување на општествената моралност и за хуманистичките насоки за моралното воспитание чија основа е моралната добрина го разоткриваат стремежот кој предизвикува длабока почит кон човекот.

Во бројноста на идеите на класиците на марксизмот за потребата од човечност нагласена е мислата на Маркс според која човекот треба да се запознае себеси, сите животни односи да ги подредува спрема себе, да суди според својата суштина, светот да го уредува човечки според барањата на својата природа.

Во поднасловот чија цел е одредување на поимот хуманзам, м-р Камчева започнува со основната определба според која хуманизмот подразбира создавање на општествени односи во кои „човекот на човек е човек“. Хуманизам значи човечност, очовечување на човекот – човековата суштина – она темелното што го прави човекот човек. Тоа значи дека битот на човечноста мораме да го бараме во неговата свесна, творечка, општествено – историска и морална природа и човечноста е изразито човечко обележје. Неа ја карактеризираат својства, квалитети и способности кои го издигаат човекот на пиедесталот на целокупните вредности. Во ова значење, хуманизмот ги изразува целокупните способности на човекот или ги опфаќа сите човечки вредности.

Во оваа смисла, кандидатката продолжува дека хуманистичкото воспитание има за цел да го поттикне процесот на самоактуализација на поединецот, развојот на чувствата за сопствена вредност и позитивна слика за себе. Хуманистичкото воспитание има за цел и усвојување на одреден систем на општествени вредности со кои му се овозможува на поединецот да ги оствари своите настојувања за сопствена актуализација.

Дискусијата на кандидатката оди во насока на определување на науката која се занимава со хуманистичкото воспитание и истакнува дека хуманистичката педагогија во поединецот гледа единствена и комплетна личност која може да осознава, да го открива сопственото значење и да се развива. По идејата на хуманистичката педагогија секој човек има своја цел – **ЧОВЕКОТ Е СЛОБОДЕН** човек.

М-р Лидија Камчева посветува цел дел од трудот на објаснување на хуманизацијата на личноста на ученикот и улогата на наставникот во таа хуманизација. Во овој контекст нагласува дека секој наставник треба да има предвид дека ученикот не е тенџере кое треба да се полни со секаква течност, туку тој е факел што треба да се разгори. Тоа разгорување, во прв ред, зависи од наставникот, имено од неговите вредности и особини кои треба да ги поседува.

На крајот од теорискиот дел м-р Лидија Камчева Панева ги разгледува можностите на Република Македонија и перспективите кои се нудат за хуманистичко воспитание на учениците од основното образование.

Во вториот дел од трудот авторката на докторската дисертација ги определува предметот, целта и задачите, хипотезите, варијаблите, популацијата и примерокот, карактерот, методите, техниките и инструментите, начинот на обработка на податоците и етиката на истражувањето.

За предмет на ова истражување таа го определува современото основно воспитание и образование во функција на хуманизација на личноста на

ученикот. Од предметот произлегуваат и целта и задачите на истражувањето. Цел на ова истражување е да се испита влијанието на современото основно воспитание и образование врз хуманизацијата на личноста на ученикот.

Во согласност со дефинираната цел, поставени се следниве задачи за истражување:

1. да се испитаат ставовите на наставниците во врска со влијанието на воспитанието врз хуманизацијата на личноста на ученикот;
2. да се испитаат односите помеѓу наставниците во колективот и како тие влијаат врз хуманизацијата на личноста на ученикот;
3. да се испитаат односите помеѓу наставниците и учениците и како тие влијаат врз хуманизацијата на личноста на ученикот;
4. да се испитаат односите помеѓу учениците и како тие влијаат врз хуманизацијата на личноста на ученикот;
5. да се изврши анализа на содржините од програмата Образование за животни вештини за работа на часот на одделенската заедница од аспект на застапеност на содржини погодни за хуманизација на личноста на ученикот;
6. да се испита колку активностите на часот на одделенска заедница придонесуваат за хуманизација на личноста на ученикот;
7. да се изврши анализа на содржините на наставниот план и програма по предметите етика и граѓанско образование од аспект на застапеност на содржини погодни за хуманизација на личноста на ученикот;
8. да се испита колку активностите на часовите по етика и граѓанско образование придонесуваат за хуманизација на личноста на ученикот;
9. да се изврши анализа на содржините на програмите од слободните ученички активности.
10. да се испита колку активностите во слободните ученички активности придонесуваат за хуманизација на личноста на ученикот.

Согласно со предметот и целта и врз основа на задачите на истражувањето, поставена е главната хипотеза:

Современото основно воспитание и образование е во функција на хуманизација на личноста на ученикот.

Кандидатката определува и помошни хипотези:

1. Наставниците и учениците имаат изедначени ставови во врска со влијанието на воспитанието врз хуманизацијата на личноста на ученикот.
2. Односите помеѓу наставниците во основното училиште влијаат врз хуманизацијата на личноста на ученикот.
3. Односите помеѓу наставниците и учениците во основното училиште влијаат врз хуманизацијата на личноста на ученикот.
4. Односите помеѓу учениците во основното училиште влијаат врз хуманизацијата на личноста на ученикот.
5. Содржините од програмата за работа на часот на одделенската заедница нудат воспитни теми за остварување на хуманизација на личноста на ученикот.
6. Активностите на часот на одделенска заедница нудат можности за хуманизација на личноста на ученикот.
7. Постои доволна застапеност на содржини кои се во функција на хуманизација на личноста на ученикот во наставните програми по одделени предмети: етика и граѓанско образование.

8.Активностите на часовите по етика и граѓанско образование нудат можности за хуманизација на личноста на ученикот.

9. Содржините на програмите од слободните ученички активности нудат теми за остварување на хуманизација на ученикот.

10.Активностите во слободните ученички активности нудат можности за хуманизација на личноста на ученикот.

Варијабли на истражувањето се:

Независни варијабли:

-наставниците, учениците, возраста на наставниците, полот на наставниците, училишниот педагог, содржините од програмата за работа на часот на одделенската заедница, активностите на часот на одделенската заедница, наставниот план и програма по одделени предмети и активностите на часовите по етика и граѓанско образование, слободни ученички активности.

Зависни варијабли:

-односите помеѓу наставниците, односите помеѓу наставниците и учениците, односите помеѓу учениците, хуманизацијата на личноста на ученикот.

Во истражувањето е опфатена конечна популација од наставници во предметна настава од ООУ "Гоце Делчев"–Штип, ООУ „Тошо Арсов“–Штип, ООУ „Димитар Влахов“, ООУ „Страшо Пинџур“–Карбинци, ООУ „Ванчо Китанов“–Пехчево, ООУ „Дедо Иљо Малешевски“–Берово, ООУ „Ванчо Прке“– Делчево, ООУ „Кирил и Методиј“– Македонска Каменица, ООУ „Крсте Петков Мисирков“–Оризари и ООУ „Малина Попиванова“–Кочани.

Анкетираните ученици од 7. одделение и учениците од 8. одделение од деветгодишно и осумгодишно образование од истоимените училишта избрани се по случаен избор.

Изборот на примерокот е извршен во неколку фази.

Набљудувањето на часот на одделенска заедница, како и часовите по етика и граѓанско образование се изврши во 8. одделение од осумгодишно и деветгодишно образование и ученици од 7. одделение од деветгодишно образование во ООУ „Гоце Делчев“– Штип.

Првата фаза опфаќа избор на училишта, одделенија, ученици и наставници.

Примерокот на наставници ги опфаќа наставниците од 6. до 8. одделение во истоимените училишта. Примерокот во истражувањето е намерен заради самата цел на оваа докторска работа која треба да го докаже или не влијанието на современото основно училиште, односите меѓу наставниците и учениците, активностите на часот на одделенската заедница, активностите на часовите по етика и граѓанско образование, учеството на учениците во слободните ученички активности, врз хуманизацијата на личноста на ученикот.

Примерокот на: набљудувањето ги опфаќа двете полугодија во учебната 2013/2014 година.

Примерокот на времето на: набљудување е часот на одделенската заедница-секој понеделник и за време на часовите по распоред на одделените предмети: етика и граѓанско образование.

Проблемот на влијание на присуство на набљудувачот се изврши на следниов начин:

-на учениците им се даде до знаење дека предмет на набљудување е содржината на часот;

-набљудувачот секогаш седеше во последната клупа во училницата и се трудеше бележењето да биде што е можно подискретно.

Понатаму, кандидатката ги определува карактерот на истражувањето, истражувачките техники и инструменти. Проучувањето на проблемот се изврши со емпириско истражување од дескриптивен карактер. Тоа претставува мало микротеренско истражување.

Методи на истражувањето

Во истражувањето е користен метод на теоретска анализа и метод на дескрипција, и тоа: дескриптивно—аналитички и дескриптивно—експлицитен метод.

Методот на теоретска анализа е применет при анализа на програмата за работа на одделенскиот раководител на часот на одделенската заедница и анализа на програмата по предметите: етика и граѓанско образование. Анализата на содржината се примени со цел да се добијат релевантни и објективни податоци за темите на часот на одделенска заедница и темите на часовите по предметите: етика и граѓанско образование.

Техники и инструменти на истражувањето

Во текот на истражувањето, а со цел да се реализираат поставените задачи и хипотези, применети се постапките на анализа на содржина и како инструменти се користеа: програмата за работа на одделенскиот раководител на часот на одделенската заедница, програма за работа на наставниците по предметите етика и граѓанско образование, анкетирање и набљудување. Да се види вистинската слика во училницата се користеше техника на набљудување. Техниката на набљудување се користеше на одделенските часови и на часовите по предметите: етика и граѓанско образование.

Од инструментите се користеше прашалник.

Прашалникот беше наменет за наставници од 6. до 8. одделение, ученици од 8. одделение од осумгодишно и деветгодишно образование и ученици од 7. одделение од деветгодишно образование од избраните училишта. Директно им се доставени на наставниците и учениците. Прашалникот беше анонимен.

Протоколот на набљудување се состоеше од неколку дела.

Во првиот дел се содржат општи податоци кои се однесуваат на испитаниците, испитувачот, времето и местото на набљудување.

Вториот дел се однесува на состојбата во училницата и се скицира распоредот на местата на учениците.

Третиот дел се однесува на наставниот процес.

Со партиципативното набљудување се регистрираа податоци за различни сегменти на набљудуваната појава. Тоа требаше да обезбеди две основни групи на податоци.

Првата група податоци претставува резултат на т.н дескриптивно набљудување и се однесува на просторот и условите во кои се одвиваше наставата, субјектите што учествуваа во тој процес, настаните што се случуваа во текот на денот итн.

Податоците од фокусираното набљудување се однесуваат на подетални прашања: начинот на работа на наставникот; методите, формите и содржините на работа што ги користеше одделенскиот раководител; интерперсоналните односи и комуникацијата наставник - ученик.

Обработка на податоците од истражувањето

Добиените податоци се обработени квантитативно и квалитативно. Најпрво добиените податоци се редираат, се кодираат (се кодираат) и се табелираат. Збирните групирања се изведени со дистрибуција на податоците според нивната зачестеност (фреквенција, процент и χ^2).

Посебните групирања се изведени со пресметување проценти за добивање на просечни резултати. Заради поголема прегледност, добиените податоци се табелираат во едноставни и збирни табели.

Со χ^2 се мери, се утврдува статистичката значајност на разликите во ставовите на наставниците, при што се утврди нивото на значајност на χ^2 според таблицата на гранични вредности на χ^2 : 5,991 и 9,210 и ниво на значајност од 0,5 и 0,01.

Податоците добиени со техника на набљудување, со карактеристика на партиципативно и фокусирано, се подложени на квалитативна, интерим анализа која се одвива во неколку фази: запознавање со податоците, определување на тематска рамка, индексирање, табелирање, категоризирање. Се користи наративен стил и вербална дескрипција на одделените сегменти на испитуваната појава.

Етика во истражувањето и одговорен истражувач

М-р Камчева на крајот нагласува дека составен дел на секое научно истражување е рамноправното учество и примена на етиката и етичките норми во секоја негова фаза. Истражувачот има етичка одговорност кон оние се предмет на истражување, кон соработниците во истражувањето, можните нарачателите/спонзори и кон јавноста. Постојат неколку принципи кои треба да се почитуваат во секое истражување. Тие се: принципот на доброволно учество што подразбира дека учесниците доброволно се согласуваат да учествуваат во него. Потоа, тука спаѓа т.н. информирана согласност што подразбира дека учесниците во истражувањето мораат да бидат целосно информирани за процедурите во истражувањето и мораат да дадат нивна согласност. Секој учесник во истражувањето ќе може да го одбие учеството во истражувањето во кој било момент и заради која било причина. Скоро сите истражувања гарантираат доверливост на информациите. Во истражувањето се почитува принципот на анонимност, што значи дека идентитетот на учесниците не се елаборира на јавноста.

Третиот дел од истражувањето значи анализа и интерпретација на добиените резултати. Тоа е опстојно и доследно направено на повеќе од сто страници во трудот. Библиографијата содржи 92 труда од странски и домашни автори.

Заклучок

Докторската дисертација поднесена од м-р Лидија Камчева Панова претставува оригинален научен труд што се согледува и со самиот избор на предметот на истражување.

Проблемот на хуманизација на личноста е детално и опстојно проучен низ теориските толкувања на соодветни автори. Исто така, хуманизацијата на личноста е разгледувана и преку воспитно-образовната работа во современото училиште.

Методологијата на истражувањето е соодветна.

Анализата и интерпретацијата на резултатите упатуваат на целосност и доследност во постапката.

Добиените резултати се придонес за научната разработка на проблемот и поставеноста на воспитанието и образованието во функција на хуманизација на личноста на ученикот во нашето современо училиште. Како такви, тие упатуваат и на постапките кои треба да се преземат во практиката на работата во училиштето кое секаме да го втемелиме, меѓу другото, и врз хуманите принципи.

Оттука, му препорачуваме на Наставно-научниот совет на Филозофскиот факултетот да го прифати понудениот извештај за докторската дисертација под наслов: „Современото воспитание и образование во функција на хуманизација на личноста на ученикот“ и на кандидатката м-р Лидија Камчева Панова да ѝ дозволи нејзина јавна одбрана.

КОМИСИЈА

Проф. д-р Марија Костова, с.р.

Проф. д-р Марија Тофовиќ Камилова, с.р.

Проф. д-р Анета Баракоска, с.р.

Проф. д-р Наташа Ангелоска Галевска, с.р.

Проф. д-р Вера Стојановска, с.р.

РЕЦЕНЗИЈА

НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА ПОД НАСЛОВ „ПРОМОЦИЈА И ПОДДРШКА НА РАЗВОЈОТ НА ВОСПИТНАТА ДЕЈНОСТ НА УЧИЛИШТАТА“, ПОДНЕСЕНА ОД КАНДИДАТКАТА МАРИЈА АПОСТОЛОВА, ПРИЈАВЕНА НА ФИЛОЗОФСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Врз основа на член 82 од Правилникот за условите, критериумите и правилата за запишување и студирање на трет циклус студии-докторски студии на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје (Универзитетски гласник бр.245, 2 мај 2013) и член 38 од Правилникот за внатрешните односи и работењето на Филозофскиот факултет во Скопје во состав на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Наставно-научниот совет на Филозофскиот факултет во Скопје, на својата XI редовна седница одржана на 19. XI 2014 година, донесе Одлука за формирање Комисија за оценка на докторската дисертација под наслов **Промоција и поддршка на развојот на воспитната дејност на училиштата**, поднесена од **м-р Марија Апостолова**, пријавена на Институтот за педагогија, во состав: проф. д-р Марија Тофовиќ-Камилова, проф. д-р Анета Баракоска, проф. д-р Наташа Ангелоска-Галевска, доц. д-р Елизабета Томевска-Илиевска и доц. д-р Алма Тасевска. Во тоа својство, имаме чест на Наставно-научниот совет до Филозофскиот факултет во Скопје да го поднесеме следниов

ИЗВЕШТАЈ

Докторската дисертација поднесена од м-р Марија Апостолова со наслов „Промоција и поддршка на развојот на воспитната дејност на училиштата“ е автентичен, истражувачки труд во кој на оригинален начин се пристапува кон истражување и третирање на еден речиси воопшто неистражуван педагошки проблем со многу широко значење за педагошката теорија и практика во Република Македонија.

Значајноста на трудот се мултиплицира со оглед на значењето кое воспитната дејност ја има во однос на севкупниот развој на личноста и заедницата. Тоа особено е значајно во услови на општествена криза на моралот на глобално ниво.

Ова е премиса од која тргнува и кандидатката во третирањето на овој сеопфатен и значаен проблем, при што е евидентен личниот печат во третманот на проблемот, изразен преку суптилно детектирање на најзначајните аспекти кои се интегрирани во конзистентен проучувачки систем на теоретско, емпириско и потенцијално имплементирачко ниво.

Од една страна, и покрај тоа што е непобитен фактот дека воспитната дејност на училиштата е постојано отворена педагошка тема, сепак тешко се надминуваат теоретските пристапи и изостанува поддршка на развојот на воспитното дејствување во практиката. И покрај тоа што трудот има теоретско-емпириски карактер, евидентно е дека повторно покажувајќи го својот педагошки

сензибилитет, кандидатката Апостолова вложува голем труд во изнаоѓање на практични решенија, чии ефекти во услови на нивна имплементација ќе можат во догледно време да се истражуваат. Оваа карактеристика на трудот му дава посебно значење, бидејќи севкупниот труд во крајна инстанца може да се третира како иницијација, која не е минорна, туку, напротив, нуди излези и очекува повратни информации. Токму тоа, вака поставениот концепт добива дигнитет на развојност и поддршка на идејата за воспитно дејствување. Ова дотолку повеќе што воспитното дејствување не е еднократна акција, туку холистичка рамка на дејствување на повеќе нивоа и на најразлични начини. Ова го прави трудот посебен, автентичен и поразличен од ординарните пристапи во третирањето на оваа проблематика.

Во трудот, воспитанието се третира како поддржувач на развојот, се мисли на етичката компонента на личноста, што е сигнификантно со оглед на целната група за која е наменет и со која методолошки „се оперира“ (ученици од третиот образовен циклус во основното образование). Имено, станува збор за бурен развоен период на истражуваната популација.

Ова е само еден елемент од определбата на кандидатката, воспитанието да го третира како холистичкиот пристап, со општествени, педагошки, наставни фактори, при што во тој сеопфатен систем наставникот е посебно третиран, како модел и контрамодел во зависност од „воспитната“ вокација и воспитните компетенции. При тоа, воспитниот развој е ставен во морален и етички контекст, во кој се елаборираат доста значајни прашања, како односот на моралот и воспитанието и влијанието на етиката врз воспитниот развој. Постепено фокусирајќи се на она што е предмет на истражувањето, кандидатката поопстојно го елаборира значењето на воспитното дејствување врз етичкиот и моралниот развој на учениците.

Евидентно е дека на теоретското проучување на проблемот му претходи сериозно проучување на значајни и компатибилни сознанија на педагогијата, што може да се согледа преку голем број на релевантни истражувања, со кои според методолошкиот ред на нештата завршува теоретскиот дел од трудот, но кои всушност претставуваат силна заднина на целокупниот труд.

Доколку се проследи текот на самото истражување, тогаш може да се зборува за процесуалност, спроведена низ повеќе чекори. Секоја целна група: наставници, педагошко-психолошки служби, професори од филозофските и од педагошките факултети, е испитувана со различна зачестеност, интензитет и методолошки екстензитет. Како посебна целна група се основните училишта и нивните развојни планови. Сето ова е поткрепено и со анализа на законските регулативи, што оди во прилог на дискрепанцата меѓу тоа „што задолжително треба да се прави“ и „тоа што се случува“.

Концептот на своевидните излези, кои во својата основа подразбираат и понатамошна „акција“ за имплементирање, која во услови на самостојно истражување на еден истражувач претставува крупен „залак“ бидејќи треба да се пентрира во наставата на артифицијален начин. Разбирајќи ја важноста на потребата за спонтаност на развојот на воспитната дејност, кандидатката м-р Марија Апостолова рационално се одлучува за тоа носители на процесот да бидат непосредните воспитни реализатори. Така, сиот процес станува спонтан, но и поддржан преку понудување на дизајнираните дидактички модели, врз чија

структурираност влијаат мислењата на наставниците за најчестите проблеми во врска со воспитниот развој на учениците. Од друга страна, ваквиот пристап ги зајакнува воспитните компетенции, кои во трудот се испитани преку своевидна самопроценка на наставниците, и вреднувањата на дидактичкиот пакет од страна на професорите од филозофските и од педагошките факултети. Сумирано, тоа значи дека понудените модели се педагошки тровалентни, компензирачки во однос на компетенциите на наставниците, развојни во однос на нивното подобрување, како и во однос на воспитниот развој на учениците.

Во оваа рецензија не се проследени вообичаените таксативни елементи на рецензија на научен труд од овој карактер, зашто нема посебно да се задржиме на елаборирање на методолошкиот инструментариум, и тоа од две причини: бидејќи во најгенерални рамки ги задоволува методолошките стандарди потребни за спроведување на вакво сеопфатно истражување, како и заради тоа што во текот на презентацијата на трудот, кандидатката поопстојно ќе ги елаборира елементите на целокупната методолошка структура.

Предметот по својата природа и значење е доста специфичен и комплексен, и затоа тој е проучуван од неколку најзначајни аспекти. Секој од тие аспекти претставува одделна истражувачка тема, која е елемент на еден конзистентен систем од повеќе истражувачки теми. Во рамките на секоја истражувачка тема се испитуваат повеќе релевантни аспекти кои имаат заеднички тематски именител. Така е развиен конзистентен систем на проучување на повеќедимензионалниот и слоевит предмет на истражувањето. Овој процес поради сложеноста се одвиваше низ повеќе фази, и тоа: првата фаза – реалитет, втората фаза – стратегии за развој и поддршка, третата фаза – ставови на наставниците и педагошко – психолошката служба за проблемите во врска со воспитниот развој на учениците и нивните компетенции за воспитен развој на учениците, четвртата фаза – акции за развој и поддршка, петтата фаза – вреднување и дистрибуција, шестата фаза – анализа на податоците добиени од вреднувањето на дидактичките модели од страна на професорите и наставниците, седмата фаза - пакет на дидактички модели за развој на воспитните компетенции на наставниците и педагошко – психолошката служба.

Методологијата на истражувањето ги поставува основите на емпириското проучување, со што трудот добива теоретско-емпириски карактер, при што посебно треба да се истакне дека акцентот е ставен на емпириското истражување, што целосно е компатибилно со истражувачкиот интерес на кандидатката. Но, истражувањето има делумно и акционен карактер, бидејќи е изоставена компонентата на следење на процесот. Ова не ја намалува релевантноста на добиените сознанија во врска со истражуваниот предмет, туку се смета дека понудените дидактички модели кои се вреднувани од страна на универзитетски професори од педагошките факултети и наставници-практичари ја подобрува вредноста на целокупниот пакет на дидактички модели кои се наменети за практична примена се со цел подобрување на воспитната дејност на училиштето.

Според својот карактер, истражувањето е: применето, бидејќи се испитува постојната воспитна ситуација во врска со воспитните проблеми во училиштата од различни аспекти, современо, бидејќи се занимава со актуелен проблем во педагошката работа, емпириско, бидејќи проблемот се проучува со непосредно снимање на моменталната, односно постојната ситуација и состојба, набљудување

и испитување на воспитната дејност на училиштата и интердисциплинарно, заради самата природа на проблемот кој се проучува (воспитната дејност на училиштата), која вклучува повеќе науки и научни дисциплини.

Тргнувајќи од сето ова, односно од комплексноста и интердисциплинарноста на проблемот што се проучува, ова истражување е, всушност, комбинација од квалитативен и квантитативен пристап на истражување.

Трудот е структуриран од 5 (пет) дела, и тоа: теоретска рамка на истражувањето, методологија на истражувањето, анализа и интерпретација на резултатите од истражувањето, предлог на дидактички модели и заклучни согледувања и препораки и библиографија.

Научниот придонес на овој докторски труд е изработка на една нова концепција за поддршка и промоција на воспитната дејност на училиштата која може да се развива. Ова подразбира, како системско решение, да се направи програма за подигнување на степенот на дидактичките компетенции на идните наставници во високото образование, преку оспособување за реализација на дизајнираните дидактички модели за поддршка на воспитниот развој на учениците што бара, меѓу другото, и поголема ангажираност од нивна страна, но и од страна на сите наставници и педагошко-психолошката служба во Република Македонија.

Во тој процес, филозофските и педагошките факултети со својот стручен и научен потенцијал можат да станат генератори на концептот за подобрување на квалитетот на воспитната дејност на училиштата. Посебен придонес, овој докторски труд има во однос на иницирање на посеопфатни истражувања за воспитната дејност на училиштата. Посебно треба да се одбележи и научниот придонес кој го дава пакетот на дизајнирани дидактички модели, коишто можат да се надградат и до ниво на практикум, кој може да најде приемна во училиштата и вонучилишните активности, во високото образование и пошироко.

Трудот поседува теориска и практична вредност за креирање на стратегии за развој и поддршка на воспитната дејност на училиштата, што претставува и негова цел, а изнесените сознанија и дизајнираните дидактички модели претставуваат интерес за креаторите и реализаторите на образовната политика во Република Македонија.

Дизајнираните модели треба да придонесат за започнување на еден нов процес кој би требало да добие поддршка од страна на надлежните институции и се надеваме дека ќе резултира повторно со позитивни ефекти, а дополнително и ќе се надградува.

Воедно, моделите се поттик за наставниците да можат и самите да бидат креатори на дидактички модели на работилници за поддршка на воспитниот развој на учениците, а ова ќе значи дека самиот истражувачки труд е своевиден придонес во креирањето во една нова воспитно - образовна иновација која кај учениците ќе има позитивни ефекти.

ЗАКЛУЧОК

Врз основа на претходно изнесените мислења и оцената на докторската дисертација под наслов „Промоција и поддршка на рзвојот на воспитната дејност на училиштата“, поднесена од м-р Марија Апостолова, на Наставно-научниот совет на Филозофскиот факултет во Скопје имаме посебна чест и особено задоволство да му предложиме да одобри одбрана на наведениот труд и да го определи денот за одбраната.

Рецензентска комисија

1. Проф. д-р Марија Тофовиќ-Ќамилова, с.р.
2. Проф. д-р Анета Баркоска, с.р.
3. Проф. д-р Наташа Ангелоска-Галевска, с.р.
4. Доц. д-р Елизабета Томевска-Илиевска, с.р.
5. Доц. д-р Алма Тасевска, с.р.

РЕЦЕНЗИЈА

НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „ПОИМОТ НА ЛЕВИЦАТА И ДЕСНИЦАТА КАЈ АЛБАНСКИТЕ ПОЛИТИЧКИ ПАРТИИ ВО МАКЕДОНИЈА, АЛБАНИЈА И КОСОВО ОД 1990 ДО 2010 ГОДИНА“ ОД М-Р АВНИ АВДИУ, ПРИЈАВЕНА НА ФИЛОЗОФСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Со одлука на Наставно-научниот совет на Филозофскиот факултет во Скопје, донесена на X редовна седница одржана на 22.X 2014 година, избрани сме за членови на Комисијата за оценка на докторската дисертација под наслов **„Поимот на левицата и десницата кај албанските политички партии во Македонија, Албанија и Косово од 1990 до 2010 година“** пријавена од **м-р Авни Авдиу**. Со благодарност за укажаната доверба, Комисијата има чест на Наставно-научниот совет на Филозофскиот факултет во Скопје да му го поднесе следниов

ИЗВЕШТАЈ

Опис:

Докторската дисертација зафаќа вкупно 366 страници компјутерски текст, македонска кирилица, фонт 12, од кои прегледот на користена литература зазема 20 страници. Табели, графикони и други статистички инструменти нема.

Преглед на содржината:

Содржински, дисертацијата е поделена на осум (8) глави, **Збор на благодарност, Заклучоци, Завршен збор**. Првата глава, насловена конвенционално како **Вовед**, всушност претставува методолошка увертира и прегнантен синопсис за драматичниот расцеп на политичката свест на левата и десната опција, во глобални рамки. Втората глава **ПОЛИТИЧКИ ПАРАДИГМИ**, на 60 страници и низ 11 потточки, систематски ги анализира општествено-политичките модели и теориските концепти на *социјализмот, ујтоистичкиот социјализам, марксизмот, ленинизмот, неомарксизмот*, како репрезенти на левата политичка и идеолошка опција, со нивната критичка евалуација и како политички систем и како социолошко-историска теориска парадигма; десните политички опции се илустрирани исто така, адекватно со опциите на *либерализмот, неолиберализмот и социјалниот либерализам*, со заклучни согледувања во критичките опсервации во однос на либерализмот и неолиберализмот. Третата глава ги отвора централните теми на општествената стратегија и регулирање на социјалниот живот, како оние во кои левите и десните политички партии (односно, левите и десните идеолошки концепции) стапуваат во најжесток конфликт, така и оние подрачја од општествениот живот во кои нивната согласност е нагласено висока. Насловена **СПОРНИТЕ ПРАШАЊА И ТОЧКИТЕ НА ПРИБЛИЖУВАЊЕ**, оваа проблемска целина на околу 40 страници компаративно ги анализира сегментите како што се: *Идеологија, Ојштество; Политика; Економија; Слобода, еднаквост, закони, правда; Демократија; Политички партии*. Конкретизацијата на темата во рамките на нејзината територијална локација, односно примерите на конкретна државна и

етничка фокусираност најавени во насловот на оваа докторска дисертација, почнува во четвртата глава под наслов **КОРЕНИТЕ НА ИДЕОЛОШКИТЕ РАЗЛИКИ КАЈ АЛБАНЦИТЕ**. Во овој дел, реализиран на околу 45 страници текст, анализата се концентрира врз социјалните и политички услови во кои живееле Албанците во Југославија, до периодот на распаѓањето на социјализмот.

Детална анализа на социјалните и политички процеси низ кои во истиот период минувале Албанците во соседна Албанија е дадена на 50 страници и низ 12 потточки во петтата глава, под наслов **ЛЕВИЦАТА И ДЕСНИЦАТА ВО АЛБАНИЈА ПО ДЕМОКРАТИЗАЦИЈА НА ЗЕМЈАТА**. Специфичностите со кои биле соочени Албанците од Косово систематски се изложени и критички опсервирани на 50 страници текст и низ 10 одделни теми, во Глава 6, со сугестивен и соодветно одбран наслов, **КОСОВО, СЛУЧАЈ БЕЗ ПРЕСЕДАН И СУИ ГЕНЕРИС НА БАЛКАНОТ**. На 30-тина страници и низ 7 проблемски фрагменти, во Глава 7, насловена **ПОЛИТИЧКОТО ОРГАНИЗИРАЊЕ НА АЛБАНЦИТЕ ВО МАКЕДОНИЈА**, презентирани е и критички евалуирана политичката состојба и со неа поврзаните политички активности на Албанците во Македонија, и тоа во периодот од независноста, до состојбите по Охридскиот договор. Осмата глава, под наслов **АЛБАНЦИТЕ ВО СРБИЈА, ЦРНА ГОРА И ГРЦИЈА**, како што се гледа од самиот наслов, претставува делумен исчекор од непосредните рамки најавени во насловот на докторската дисертација, која предметот на ова истражување геополитички го прецизира врз териториите на Македонија, Албанија и Косово. Меѓутоа, за ваквото проширување, кандидатот Авни Авдиу понудил доволно валидни аргументи во фактот на територијалната компактност на просторот на кој Албанците живеат, вклучувајќи ги тука и деловите од територијата на соседните држави; за ваквото проширување, кандидатот м-р Авни Авдиу впрочем добил и директна сугестија од менторот, со цел да се изврши преглед на политичките процеси низ кои минувале албанските партии на овој дел од Балканскиот Полуостров во регионот во кој тие претставуваат етнички компактна, но културно и социјално-политички значително неконзистентна демографска група. Во оваа глава, на десетина страници, сумирани се политичките процеси во наведените три држави, со што е формирана целовита слика за политичките опции на Албанците во целиот регион и создадена е основа за подлабоко согледување на културната и етничката динамика на овој дел од Балканот, односно од Европа.

Конечно, прегледот на референците, насловен **КОРИСТЕНА ЛИТЕРАТУРА**, опфаќа повеќе стотици наслови објавени на албански, македонски, српски и англиски јазик, како и список на ТВ канали/емисии, списанија и весници консултирани во контекстот на оваа докторска дисертација, објавени во текот на истражуваниот период.

Анализа на содржината

Како што може да се види од прегледот на содржината и тематската организација на оваа докторска дисертација, станува збор за систематски проведено, регионално лоцирано, темпорално прецизирано, културно и етнички дефинирано компаративно истражување од социолошки, политиколошки, културолошки и филозофски домен. Теоретските импликации содржани во

колоквијалната, но стандардно прифатената дихотомија на политичката левица и политичката десница, навлегуваат во клучните прашања на филозофијата на политиката, филозофијата на правото, како и во социологијата и културната историја, заради што нејзината елаборација се наметнува како императив на секоја систематска дискусија на слична тема. Соочен со овој факт, кандидатот м-р Авни Авдиу ја апсолвира оваа задача на најдобар начин. Поаѓајќи од конотацијата на основните концепти на левицата и десницата, преку куса, но добро маркирана скица на клучните последици кои ваквата поделба ги имала и сè уште ги има во глобални рамки, м-р Авни Авдиу екстраполира еден филозофски дискурс во кој оваа радикална политичка конфронтација на левицата и десницата ја предочува во распонот на огромната амплитуда на нејзините ефекти кои одат “...од трансценденталната надеж до емириското очајување” (стр. 32). Конкретните социолошки и политички аспекти на оваа радикална поларизација на политичката мисла и политичката практика во современата историја соодветно се илустрирани со опстојна експозиција на спорните прашања и точките на приближувањето на моделите на социјализмот и либерализмот, како темелни теориски и практични парадигми на левицата и десницата. Дополнителна вредност на овој дел од дисертацијата, претставува критичката дискусија на принципите на двете парадигми, со што не само што е нагласена неутралноста на позицијата на истражувачот, туку се прецизирани и идеолошките граници на двете политички опции осифицирани со нивните догматски предрасуди.

По еден вака реализиран теориски и методолошки прелудиј на концептите на левицата и десницата, кандидатот м-р Авни Авдиу немаше тешка задача да го формулира најефикасниот пристап и кон конкретизацијата на нивната анализа кај Албанците во избраниот регион и назначениот историски период. Во овој дел од истражувањето, кандидатот луцидно ги следи процесите низ кои поминувале Албанците од поранешната заедничка држава Југославија, движејќи се од речиси органска сплотеност карактеристична за репресираните заедници, преку внатрешните поделби и разграничување, сè до фронтално спротивставување токму под идеолошко влијание на доминантните наративи на левицата и десницата.

Во овој контекст, исклучително инструктивна инстанца претставува анализата на поделбата на левицата и десницата во Албанија по демократизацијата на земјата. Кандидатот м-р Авни Авдиу во крупни потези, но со импресивна прецизност ги следи процесите на внатрешната бифуркација на населението, кои прераснуваат во латентна политичка поларизација на една од етнички најкомпактните држави во светот, имено во Албанија, во која над 98% од населението е од иста етничка и национална припадност. Положбата на Албанците во регионот е таква што по своите специфичности, но и со оглед на потенцијалните ефекти, претставува една од најинтересните теми за социолошки, културолошки, демографски, и, пред сè, за геостратешки и политички истражувања во светот денес! Имено, особеноста на Албанците како народ е што се населени во нагласено компактна демографска зона, а сепак се поделени меѓу четири, односно пет (како во однос на не-Албанците, така и во однос на самите Албанци), различни историски, културни, етнички и политички целини, односно држави: Црна Гора, Србија, Македонија, Косово и Грција. Откако детално ги проследил процесите на внатрешната поделба и идеолошкото поларизирање на

Албанците во околностите на поранешната Југославија во која тие не биле целосно автономен политички субјект, а во првата деценија од истражуваниот период (1990-2000) дури биле изложени и на жестока репресија од страна на југословенските (српските) власти, кандидатот м-р Авни Авдиу низ минуциозна анализа покажал дека внатрешната поделба и поларизацијата на Албанците се случила и во услови на постоење сопствена национална држава, имено, во самата Албанија.

Во исклучително аргументирана и на места вдахновена критички интонирана презентација на клучните моменти од политичката борба во Албанија по распадот на социјализмот и воведувањето демократски систем, кандидатот м-р Авдиу посочува на појавата на елементи на нагласен „граѓански садомазохизам“ (стр. 207), на долг и тежок процес на социјална и политичка рекулпација означен со „посттравматски ротации“ (стр. 214), евидентен во парадоксални обиди за коалицирање по цена на губење на клучните одлики и на левицата и на десницата. Прегледот на левите и десните политички опции кај Албанците во Македонија се одликува со истата доследност во градење аргументациска подлога и формулирање самостојна интерпретативна и експликативна позиција. Иmun на искушенијата на каква било партиска лојалност, кандидатот м-р Авни Авдиу прецизно и сликовито ги следи фазите на краткотрајната политичка еуфорија, првите поделби и наметнатото соединување, подемот и падот на ДПА, како и појавата на „борците“ и нивното трансформирање во „демократски пацифисти“, со критичка анализа на политичката филозофија на ДУИ, моментално најсилната политичка партија на етничките Албанци во Македонија.

Краткиот историјат, дијагностичкото лоцирање на невралгичните точки на сегашната ситуација, како и прегледот на потенцијално најсериозните прашања на албанските политички движења во Србија, Црна Гора и Грција, реализирани се во согласност со претходно потврдените високи методолошки стандарди и автономија на критичко мислење, така што претставуваат одлика и доблест и на овој дел од докторската дисертација на м-р Авни Авдиу. Во тој контекст, кон листата на темите кои се актуелни за Македонија, Албанија, и Косово кои се анализирани во согласност со насловот на оваа докторска дисертација, секако треба да се истакне и овој дополнителен напор општествената реалност на Албанците и нивните аспирации, да се согледаат и низ призмата на активностите на албанските политички партии во целиот регион на Балканот.

Анализа и мислење

Докторската дисертација **Поимот на левицата и десницата кај албанските политички партии во Македонија, Албанија и Косово од 1990 до 2010 година**, на кандидатот м-р Авни Авдиу, претставува оригинално самостојно истражување од подрачјето на филозофијата на политиката, реализирано како мултидисциплинарен научен проект. Методолошки конципирано во согласност со основните цели промовирани со темата на докторската дисертација, ова истражување конзистентно е спроведено во сите фази и во однос на секоја од проблемските целини кои го сочинуваат. Аргументациската подлога е селективна, обемна и непристрасна во поглед на изборот на изворите; логичката доследност и заклучоците се засновани врз

теориските постулати и емпириските премиси, и имаат висока супстанцијална вредност; информираноста на кандидатот м-р Авни Авдиу за сите аспекти на оваа тема, презентирана со акрибијата и евидентирана во согласност со техниката на научна работа, потврдена е и во секвенците на анализата на одредени значајни општествени настани, како и во реконструкцијата на политичките мотиви на нивната рецепција во неколку примери во кои за тоа била неопходна способноста за автентична „социолошка имагинација“ - да ја употребиме оваа синтагма на Рајт Милс. Кандидатот м-р Авни Авдиу ја демонстрира и својата способност ефикасно да ги примени генералните теориски концепти на политичката филозофија и креативно да ги комбинира со емпириските показатели, што се гледа во анализата на конкретните, временски, територијално, културно, па дури и етнички јасно дефинирани политички контекстуализации, следени во текот на двете децении од нагласено турбулентниот период на современата историја на регионот, пред сè на Македонија, Албанија и Косово. Во тој контекст, Комисијата го истакнува фактот дека докторската дисертација **Поимот на левицата и десницата кај албанските политички партии во Македонија, Албанија и Косово од 1990 до 2010 година**, поднесена од м-р Авни Авдиу, претставува прв труд на оваа или слична тема, реализиран на вакво ниво и со соодветни методолошки стандарди, не само во Македонија, туку во досегашната научна публицистика. Како таква, таа без сомнение ќе претставува значаен документ и како извор од голема информативна вредност, и како теориски текст со нагласени интерпретативни и експликативни вредности. Исто така, оваа дисертација ќе биде значаен прилог за пошироката, но исто така и за академската јавност, како и за експертите и истражувачите на балканската политичка реалност интерпретирана во клучот на дихотомијата на левицата и десницата и конкретизирана во контекстот на демографската реалност на Албанците *in toto*, значи, како интегрален етнички корпус, кој сепак опстојува во историски, културно и политички разделен и разграничен простор. Во овој контекст, Комисијата смета дека докторската дисертација **Поимот на левицата и десницата кај албанските политички партии во Македонија, Албанија и Косово од 1990 до 2010 година**, поднесена од м-р Авни Авдиу, во целост ги исполнува бараните критериуми предвидени со законот, како и академските стандарди барани за признавање на овој степен научно звање.

Предлог

Раководена од посочените одлики и истакнатите вредности на овој труд, имајќи ја предвид неговата методолошка конзистентност, научната вредност и концептуалната оригиналност, со оглед на теориската релеватност на сознанијата, резултатите и актуелноста на политичките анализи содржани во неа, Комисијата има чест на Наставно-научниот совет на Филозофскиот факултет во Скопје, да му предложи да го усвои позитивниот извештај за докторската дисертација **Поимот на левицата и десницата кај албанските политички партии во Македонија, Албанија и Косово од 1990 до 2010 година**, поднесена од м-р Авни Авдиу, а на кандидатот да му закаже датум за усна одбрана.

Рецензентска комисија

1. Проф. д-р Ферид Мухиќ, ментор, с.р.
2. Проф. д-р Коле Јовановски, член, с.р.
3. Проф. д-р Мирко Ѓошевски, член, с.р.
4. Проф. д-р Илија Ацески, член, с.р.
5. Проф. д-р Бранислав Саркањац, член, с.р.

РЕЦЕНЗИЈА
НА УЧЕБНИКОТ „РАЗРЕШУВАЊЕ КОНФЛИКТИ“
ОД ПРОФ. Д-Р ВИОЛЕТА ПЕТРОСКА-БЕШКА

од проф. д-р Мирјана Најчевска, избрана за рецензент со Одлука на Наставно-научниот совет на Филозофскиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, донесена на неговата XI редовна седница одржана на 19.11.2014 година.

Книгата *Разрешување конфликти* содржи 91 страница интегрален текст распореден во пет носечки теми, со по неколку наслови во секоја од нив:

1. Поим за конфликт
 - Конфликтите се дел од животот
 - Дефинирање на поимот „конфликт“
 - Конструктивни наспроти деструктивни конфликти
2. Извори на конфликти и реакции во конфликтна ситуација
 - Извори на конфликти
 - Реакции во конфликтна ситуација
 - Последици од реакциите во конфликтна ситуација
3. Фактори што ги поттикнуваат конфликтите
 - Ефикасна комуникација
 - Бариери во комуникацијата
 - Активно слушање
 - Асертивно изразување преку „јас-пораки“
4. Разрешување конфликти со преговарање
 - Разрешувањето конфликти како решавање проблеми
 - Колаборативно наспроти компетитивно преговарање
 - Елементи на преговарањето
 - Етапи на колаборативното преговарање
 - Формални преговори
5. Разрешување конфликти со посредување
 - Разрешување конфликти со посредство на трета страна
 - Претпоставки за ефикасно посредување
 - Фази на процесот на посредување

Во листата со користена литература ставена на крајот на книгата се наведени 23 библиографски единици, сите од релевантни странски автори.

По својата содржина, употребената литература и методологијата на изнесување на содржината, книгата може да служи како учебник за студенти на додипломските студии и на постдипломско ниво. Токму содржината на текстот, но и стилот на пишување придонесуваат за тоа книгата да може да биде препорачана и да служи и како соодветно и корисно четиво, како за оние кои професионално се соочуваат со потребата за разрешување конфликти (психолози, педагози, професионални и неформални медијатори, наставници, судии, ...), така и за сите оние кои едноставно сакаат да го прифатат конструктивниот приод во разрешување на конфликтите како дел од сопствената култура на однесување.

Книгата е структурирана така да ги содржи сите теми што се неопходни за да се воведат читателите во природата на конфликтите (со посебен акцент на интерперсоналните конфликти), да се убедат во значењето на конструктивниот пристап

во нивното разрешување (како алтернатива на вообичаениот десструктивен пристап, кој ја дава вообичаената негативна конотација на конфликтите) и да се запознаат со соодветната примена на комуникациските и преговарачките вештини (што се неопходни за практикување на конструктивниот пристап).

Сите неопходни информации се презентирани во логичен редослед, без непотребно оптоварување со повторувања и излишни концептуализирања. Посебна вредност на текстот му даваат бројните табели, шеми и примери кои служат како поддршка на сите наведени концепти, но и како многу прифатлива илустрација за практична примена на понудените конструктивни пристапи во разрешување на конфликтите во сите сфери од секојдневниот живот на луѓето (во семејството, на работното место, меѓу врсниците итн.).

Текстот е пишуван на многу јасен, концизен и разбирлив јазик (на моменти со популарна терминологија) кој е приспособен за пошироката публика и лесно се следи. При тоа, сите поважни делови се посебно означени, овозможувајќи му на читателот во текот на самото читање на текстот да прави ментални шеми за полесно запомнување, сфаќање и поврзување на изнесените содржини. Истовремено, текстот е презентираан во форма на прирачник кој дава јасни насоки за конструктивен приод на конфликтите на лесно прифатлив начин.

Книгата претставува дополнително издание на претходната книга од истата авторка, со наслов *Конфликти: што претставуваат и како се разрешуваат* од 1995 година, во издание на Филозофскиот факултет. Дополненијата внесени во актуелната книга се резултат на акумулираното долгогодишно практично искуство на авторката во работа на оваа тематика, како и во едуцирање на други за работа во оваа проблематика. Претходната книга беше исклучително позитивно прифатена од страна на многу широк круг на луѓе (студенти, практичари и луѓе кои се интересираат за теориските аспекти на проблематиката поврзана со разрешувањето на конфликтите). Нејзината вредност е потврдена и со тоа што делови од неа се искористени за подготвување на материјали и презентации од поширок едукативен карактер (посебно во областа на човековите права). Со оглед на успехот на претходната книга и имајќи ги предвид промените направени во новата (кои нудат нови податоци и освежен пристап, базирани на искуството и новите развојни трендови кои се однесуваат на оваа проблематика), многу очекувано е книгата да биде прифатена од уште поширок круг на корисници и да биде искористена како учебно помагало, едукативен материјал и практична алатка во дејствувањето.

Врз основа на несомнените високи квалитети и широка употребна вредност, позитивно го оценувам учебникот „Разрешување конфликти“ и сметам дека со него се збогатува теорискиот и едукативен опус од оваа област.

Рецензент

Д-р Мирјана Најчевска, научен советник (редовен професор), с.р.

РЕЦЕНЗИЈА

ЗА УЧЕБНИКОТ „РАЗРЕШУВАЊЕ КОНФЛИКТИ“ ОД ПРОФ. Д-Р ВИОЛЕТА ПЕТРОСКА-БЕШКА

врз основа на одлуката од XI редовна седница на Наставно-научниот совет на Филозофскиот факултет во Скопје, одржана на 19.11.2014, со која проф. д-р Николина Кени е избрана за рецензент

Учебникот „Разрешување конфликти“ ги содржи следните пет поглавја, секое со по неколку обработени наслови. Во првото поглавје, *Поим за конфликти*, конфликтите се дефинираат како неизбежен дел од животот кој не мора секогаш да води кон негативни последици. Потоа е дефиниран поимот и е направена дистинкција помеѓу конструктивни и деструктивни конфликти. Во второто поглавје се идентификувани изворите на конфликти, можните реакции и последиците од реакциите. Третото поглавје авторката го посветува на вештините за ефикасна комуникација што го обезбедуваат конструктивниот пристап на конфликтите. Четвртото поглавје, под наслов *Разрешување конфликти со преговарање*, е најобемното и во него се образложени, проследени низ бројни илустрации од наведени примери, етапите на колаборативното преговарање, откако се наведени елементите на преговарањето како процес. На крајот од ова поглавје, авторката зборува за формалните преговори како за посебна категорија која треба да се разликува од непосредното неформално преговарање. Последното поглавје е посветено на дефинирање на медијацијата како стратегија за разрешување конфликти, наведување на претпоставките за успешно посредување, како и опишување на фазите на тој процес низ конкретни постапки и примери. На крајот на трудот е наведена листа со користена литература, која содржи 23 библиографски единици, сите странска литература. Во листата на литературата се наоѓаат сите книги од водечките автори во сферата на разрешувањето конфликти.

Овој учебник е многу корисно четиво за сите оние што сакаат да научат нешто повеќе за конфликтите, почнувајќи од тоа што е конфликт, какви видови конфликти може да се идентификуваат, од што е детерминирана нивната ескалација, до тоа како успешно може да се разрешат низ колаборативно преговарање или медијација. Мошне широкиот опсег на читатели на кои овие информации може да им користат не е определен само од содржините кои се презентирани, туку и од начинот на кој тоа е направено. Авторката на многу умешен начин ги синтетизира стручните сознанија со секојдневниот дискурс, создавајќи учебно помагало на кое пред сè може да се гледа како на прирачник за разрешување конфликтни ситуации. Така, иако неговата првична намена е да послужи како основна литература за студенти кои изучуваат разрешување конфликти на додипломски и постдипломски студии, во текстот подеднакво може да ужива кој било што би сакал да изнајде начин поефикасно да се справува во секојдневните конфликтни ситуации колку и студентите кои од различни аспекти ги проучуваат интерперсоналните конфликти, односно стручната јавност во чиј фокус на интерес е оваа проблематика.

Со оглед на тоа дека ова издание е изменето и проширено, второ издание на мошне успешната книга *Конфликтите и нивното разрешување и како се разрешуваат*, печатена во 1995 година. Вредно е да се напомене дека проширувањето е направено врз основа на богатото искуство на авторката во изведување настава и неформална обука на возрасни и на адолесценти за разрешување конфликти. Токму оттука, на ова издание може да се гледа како на текст кој е создаден за да ги пресретне потребите на студентите идентификувани со употребата на првото издание на книгата како наставно помагало. Затоа, не зачудува тоа што текстот е дополнително поддржан со бројни примери што ги илустрираат и елементите на конфликтите и принципите на нивно разрешување и е проширен со мошне важен составен дел на секое успешно разрешување конфликти – комуникациските вештини.

Книгата има одлична структура – содржаните информации се организирани на систематски и логичен начин во наведените поглавја и наслови во рамки на секое поглавје. За лесна читливост на книгата придонесува и јазикот со кој авторката ги презентира содржините, а кој е приспособен на широкиот дијапазон на потенцијалната читателска публика. Читањето на книгата е дополнително олеснето преку издвоени табели, текстови во кои се илустрираат поими и ситуации, или се наведуваат конкретни примери, како и преку атрактивните цртежи кои придонесуваат не само кон визуелниот квалитет туку и во помнење на содржините.

Примерите се вешто избрани за да бидат истовремено едноставни, да покриваат различни сфери во кои може да се појават конфликтите, да се забавни, современи, политички коректни и да придонесат кон исцрпност на понудените информации. Од една страна, сите прашања и дилеми што се поставуваат пред предизвикот конструктивно да се разрешат конфликти од различни сфери и со различни актери се успешно одговорени, а од друга страна, содржините се сосема растоварени од оние теориски концепти, кои не се неопходни за да се сфати како тоа успешно може да се прави.

Поради сите наведени причини, со задоволство им ја препорачувам на студентите по психологија, безбедност, одбрана и мир, педагогија, социологија, менаџмент на човечки ресурси, на вработените во дејности каде што треба секојдневно да помагаат при разрешување конфликти (како на пример, наставници, воспитувачи, менаџери) и, најнакрај, на кој било „обичен читател“, со уверување дека користењето на начелата и практичните упатства кои оваа книга ги нуди, ќе бидат од голема полза за добри меѓучовечки односи.

Рецензент
Проф. д-р Николина Кениг, с.р.

РЕЦЕНЗИЈА

НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „САМОУБИСТВЕНИОТ ТЕРОРИЗАМ И НЕГОВАТА ПЕРСНИФИКАЦИЈА ВО НОВИОТ РЕЛИГИОЗЕН БРАН НА ТЕРОРИЗМОТ“, ПОДНЕСЕНА ОД М-Р САШО ПАНЧЕВСКИ, ПРИЈАВЕНА НА ФИЛОЗОФСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ, ИНСТИТУТ ЗА БЕЗБЕДНОСТ, ОДБРАНА И МИР

Наставно-научниот совет на Филозофскиот факултет во Скопје, на својата XI редовна седница одржана на 19. XI 2014 година, донесе Одлука за формирање на Комисија за оцена на докторската дисертација на м-р Сашо Панчевски под наслов „Самоубиствениот тероризам и неговата персонификација во новиот религиозен бран на тероризмот“, во состав: проф. д-р Митко Котовчевски, проф. д-р Марина Митревска, проф. д-р Синиша Даскаловски, проф. д-р Тони Милески и доц. д-р Тања Милошевска. По прегледот на приложениот труд, Комисијата има чест да го поднесе следниов

ИЗВЕШТАЈ

Во академската 2011/2012 година, кандидатот пријави докторат на Институтот за безбедност, одбрана и мир, и под менторство на проф. д-р Митко Котовчевски изработи докторска дисертација на претходно одобрената тема: „Самоубиствениот тероризам и неговата персонификација во новиот религиозен бран на тероризмот“.

Според нивото, квалитетот и дијапазонот на тематско-проблемската елаборација и експликација на третираниот проблем, докторската дисертација на м-р Сашо Панчевски може да се валоризира како системски изложена целина од областа на безбедноста.

Интегралниот текст на дисертацијата содржи вовед, концептуална рамка на истражувањето, шест засебни дела кои меѓусебно се надополнуваат, заклучок и преглед на библиографските единици, односно основниот текст на докторската дисертација е изложен на 481 страница, додека аргументацијата е поткрепена со 756 фусноти. Трудот претставува извонредно вредна анализа за комплексен проблем и истиот се повикува на релевантна литература со 214 библиографски единици, потоа документи, резолуции и извештаи. За прегледност во елаборирање на предметот на истражување, текстуалната експликација се надополнува со 43 слики, 35 табели, 4 дијаграми и 8 графикони кои создаваат јасна слика за проблемот што се истражува.

Проблемот на истражување на самоубиствениот тероризам и неговата персонификација во религиозниот бран на тероризмот, поради својата специфичност, не може да се ограничи единствено на ниво на Република Македонија и на Балканот како што потенцира и самиот автор, иако тие и понатаму остануваат централен објект, туку е неодминлива и неговата поврзаност со индивидуалната, регионалната и меѓународната сфера на проблемот, која е изразена низ многубројни меѓусебни интеракции. Во докторската дисертација, Република Македонија, како и Балканот, се претставени како секундарен објект на

анализа, додека меѓународната безбедносна средина претставува примарен објект на анализирање.

Во концептуалната рамка од докторската дисертација, се определени основните цели и релевантноста на темата, теоретската рамка и основната хипотетичка рамка. Појдовната премиса на докторската теза, која доследно провејува низ целиот труд, се самоубиствените терористички напади и нивната персонификација со религиозниот бран на тероризмот. Ова истражување се фокусира на хипотезата во случај на нефункционирање на институциите на системот, надворешна окупација, субјективни причини во интерпретација на религијата, внатрешно незадоволство предизвикано од социјални, идеолошки или лични причини како и традиционални вредности кои се злоупотребуваат од страна на верските авторитети или терористичките лидери, ќе продуцира плодно тло за извршители на самоубиствени терористички напади односно ќе иницира персонификација на самоубиствениот тероризам во новиот религиозен бран на тероризмот.

Во првиот дел од докторската дисертација е направена дескрипција на поимот тероризам и се презентира краток осврт на генезата на тероризмот, како и неговата трансформација до денешните модерни облици. Потоа, историски осврт и генеза на самоубиството како деструктивен акт на поединецот и негова имплементација во самоубиствените напади, во насока на највисок чин на посветеност кон одредена цел. Во овој дел, исто така се говори за самоубиствениот тероризам, односно етапите на развој и еволуција, каде што се опфатени античкиот период, средниот век и современиот бран на самоубиствени напади кои започнаа во последните децении на минатиот век.

Вториот дел од докторската дисертација го сочинуваат повеќе поднаслови кои го детерминираат проблемот на истражување. Посебен акцент е ставен на анализите од социјално-образовен карактер (опфатени со поднаслов „Влијанието на образованието и социјалната состојба во регрутацијата на извршители на самоубиствени напади во новиот религиозен бран на тероризмот”), општествено-политички карактер (опфатени со поднаслов „Политичките прилики, атмосферата на несигурност и вознемиреност доведуваат до зголемување на авторитетот на верските лидери и нивната интерпретација на религиозните вредности”) и културата и традиција (опфатени со поднаслов „Културата, традицијата како и спектарот на лични емоции претставуваат фактори кои влијаат на егзистирање на самоубиствениот тероризам”), претставени во својство на процеси кои имаат свое влијание во насока на регрутација на доброволци за извршување на самоубиствени напади. Догматските ставови, основните постулати на кои почива религијата, како и радикализмот кај неколку светски религии (христијанска религија, ислам, хинду-религија и Еерејската религија), исто така се предмет на анализа и согледувања во врска со имплементацијата на религиозните аспекти во новиот бран на тероризмот. Во овој дел е направена дескрипција за причините поради кои се применуваат самоубиствени мисии, регрутација за самоубиствени напади, тактики и тенденции на терористичките организации кои применуваат самоубиствени терористички напади при што се посочени модели за заштита од бомбаши-самоубијци, како и индикатори за бомбаши самоубијци. На крајот се презентирани констатации од извештаи на релевантни извори во светот кои го третираат проблемот на истражување (Центар за антитерористички

активности на САД, ФБИ и други) и се во насока на подетално детектирање на проблемот од безбедносен аспект.

Потпирајќи се на констатации од чии сознанија произлегуваат современите сфаќања за денешните пристапи во безбедноста, правци и школи во теоријата и науката за безбедноста и одбраната, м-р Панчевски прави успешен обид за толкување и анализирање на проблемите кои се сè повеќе присутни на современата сцена на безбедносни случувања и нарушувања на мирот и безбедноста, а кои не се опфатени во традиционалната теорија за изучувањето на безбедносните закани и ризици.

Новиот концепт на безбедноста, односно новата дефиниција на безбедноста ќе мора да ги опфати сите негови значајни содржини, како подеднакво важни. Тоа ја вклучува и промената на содржината на безбедносната политика на современите држави во смисла на ставањето на акцент на балансиран пристап на активности од страна на невоените средства (аспекти) и употребата на механизмите на безбедносните институции.

Третиот дел од докторската дисертација насловен како „Исламски радикализам и религиозниот бран на тероризмот“, ги идентификува причините и се задржува на повеќе аспекти кои влијаат во насока на примена на екстремна исламска идеологија во религиозниот бран на тероризмот, со оглед на тоа што таа е најчесто присутна во овој бран на тероризмот. Во овој дел, кандидатот на објективен начин укажува на повеќе околности кои продуцирале незадоволство и генерирале одредени религиозни вредности (како што е маченик) да се злоупотребат во насока на одредени цели на терористичките организации, кои застапуваат радикална исламска идеологија.

Четвртиот дел на докторскиот труд „Терористички организации кои применуваат самоубиствен тероризам“, ги опфаќа следниве поднаслови: (1) Блискиот Исток (Југозападна Азија); (2) Кавкаски регион; (3) Централна Азија; (4) Југоисточна Азија; (5) Јужна Азија; (6) Индиски потконтинент; (7) Африка; (8) Терористички организации кои дејствуваат на глобално ниво. Овој дел ги третира терористичките организации кои во својот начин на дејствување применуваат самоубиствени напади. Кандидатот ги класифицира терористичките организации според региони и при тоа се воочуваат причините за непостоење единствена и општоприфатена дефиниција за примена на самоубиствените терористички напади, поради фактот што овој феномен многу брзо се развива, се приспособува и ги менува методите на дејствување и формите на изразување.

Петтиот дел е носечкиот истражувачки дел на оваа докторска дисертација. Извршена е анализа на карактеристики на самоубиствениот тероризам во одредени региони во светот, каде што процентуално се извршени најголемиот број на самоубиствени напади и истовремено преставуваат места од каде што произлегуваат голем број на извршители на самоубиствени мисии. Посебен акцент во оваа глава е ставен на причините и почетокот на самоубиствените терористички напади поединечно по земји, односно региони кои се предмет на истражувањето и идеолошката припадност на терористичката организација. Кандидатот врши класификација на карактеристиките на самоубиствениот тероризам на следниве региони: Блискиот Исток (Југозападна Азија), каде што се опфатени Турција, Либан, Израел, Ирак, потоа Кавкаскиот регион-Чеченија,

Централна Азија-Авганистан, Јужна Азија-Пакистан, Индиски Потконтинент - Шри Ланка.

Во овој дел, авторот, користејќи ги своите научни и експертски сознанија, прави целосна анализа за почетоците на самоубиствените терористички напади поединечно по земји, кои имаат тенденција за доминација во поглед на остварување на целите на терористичките организации, особено кога одредена терористичка организација треба да ја наметне својата идеологија врз одредена целна популација или ситуацијата во самата организација е на едно критично ниво и е пред колапс.

Од страна на кандидатот се презентира „мозаик“ од студии на случај каде што се опфатени самоубиствените бомбашки напади на американските амбасади во Кенија и Танзанија, нападот на американскиот воен брод УСС Кол во Јемен, случајот со Ричард Рид (бомбашот-чевлар), синагогата Церба во Тунис, израелските туристи во Кенија и случајот со двојниот самоубиствен напад во Истанбул-Турција. Новиот бран на тероризмот содржи низа карактеристики на глобализацијата, почнувајќи од координирано дејствување на териториите на поголем број различни држави, преку користење на најсовремените технолошки достигнувања и остварување на глобални цели. Последниот бран на глобализација се покажа како можност и предизвик за терористичките организации од типот на Ал Каеда, чија тенденција е монопол во поглед на религиозната посветеност и лидер во новиот бран на тероризмот.

Друг значаен сегмент во овој дел од истражувањето претставува анализата на претходно споменатите региони каде што се истражува присуството на религиозната идеологија во терористичките напади. Поединечно по земји презентирани се податоци во следниве категории: вкупниот број на извршени самоубиствени напади, бројот на загинали лица, бројот на повредени лица како и стапката на смртност во еден самоубиствен напад, потоа цели на напад, начин на извршување на нападот и терористички организации кои го извршиле нападот. Кандидатот, освен генералните констатации, врши поделба на споменатите категории на два дела. Првиот дел ја опфаќа временската рамка од 1982 година, па сè до 2000 година, односно крајот на минатиот век, вториот дел ја опфаќа временската рамка од 2001 година, па сè до крајот на 2013 година. Во заклучоците авторот констатира дека бројот на самоубиствени напади доживува енормен скок во периодот по 2001 година, односно во изминатите тринаесет години. Присуството на идеолошки елементи од секуларен или религиозен карактер исто така има свои осцилации. Во првиот дел од истражувањето, периодот од 1982 до 2000 година, терористичките организации кои застапуваат секуларна идеологија имаат позабележителен настап на светската политичка сцена иако и во овој период преовладуваат терористичките организации со религиозна идеологија. Во вториот дел, односно периодот од 2001 до 2013 година, терористичките организации кои идеолошки припаѓаат на религиозниот бран на тероризмот имаат доминантна улога во извршување на самоубиствените терористички напади, додека претставниците на секуларните терористички организации имаат

далеку помало учество во вкупниот број на самоубиствени напади во споредба со претходниот период.

Во шестиот дел, авторот се фокусира на стратегиите за борба против самоубиствениот тероризам и религиозниот тероризам. Врз база на обемниот истражувачки материјал претставени се начините за борба против: 1. самоубиствениот тероризам - каде што преку елаборација на проблемот, сузбивањето на ефектите од самоубиствениот тероризам е посочен во два модела, едниот модел се однесува на глобално ниво и се состои од две нивоа (внатрешен и надворешен баланс), додека другиот модел се однесува на едно микрониво и се состои од еден координиран систем на три нивоа (последно ниво на одбрана, средно ниво на одбрана и прво ниво на одбрана); 2. религиозниот тероризам- каде што е претставена стратегија составена од 4 сегменти. Првиот сегмент се однесува на преземање мерки и активности во поглед на сузбивање на насилната екстремистичка пропаганда паралелно со промоција на обединувачки фактори и општествени вредности; вториот сегмент се однесува на јасна дистинкција помеѓу државата и религијата; третиот сегмент укажува на непристрасно функционирање на институциите на системот, како и преземање на институционална поддршка кон одредена заедница која е таргетирана од екстремистичка организација со цел изнаоѓање потенцијални решенија за настанатата состојба и четвртиот сегмент се однесува на потребата од современ и едуциран безбедносен систем кој ќе биде во состојба да одговори на предизвикот на современите безбедносни закани. Сите сегменти претставуваат еден систем на координирано дејствување со цел да ја анулираат основата за радикализација на религијата.

Заклучокот на трудот претставува резиме на истражувањето, односно пресек на сознанијата за резултатите од истражуваните содржини. Проблемот на истражувањето има свои закономерности и во однос на нивното објаснување, се класифицирани во три фази. Првата фаза се однесува на основни причини кои иницираат тензии и кризи во општеството; втората фаза се однесува на акцелераторите или забрзувачите на конфликтот и третата фаза е претставена со тригери или катализатори на конфликтот во едно општество. Исто така, во овој дел од докторската дисертација, суштински се навлегува во повеќе сегменти кои условуваат претходно споменатите закономерности да се базираат на реална основа за продуцирање на самоубиствени терористички напади со религиозен предзнак. Фактори кои укажуваат на овие состојби генерално се поделени на надворешни (странска окупација, неможноста за спротивставување на посилен непријател, чувство на загрозеност на религиозните вредности) и внатрешни (злоупотреба на верскиот авторитет и религијата, состојба на анархија, вознемиреност како и слабата ефикасност на институциите на системот, културни и традиционални прилики, образованието и социјалниот стандард). Ефективниот државен одговор против самоубиствениот тероризам и неговата имплементација во религиозниот бран на тероризмот, освен мерките кои се преземаат на едно микрониво или секоја земја поединечно, треба да се базираат на едно глобално ниво, бидејќи истражувањето укажа на постојана еволуција на самоубиствените терористички напади и нивна конвергенција кон остварување на целите на терористичките организации без разлика на идеологијата.

ОЦЕНКА И ПРЕДЛОГ

По анализата на докторската дисертација под наслов „Самоубиствениот тероризам и неговата персонификација во новиот религиозен бран на тероризмот“ поднесена од м-р Сашо Панчевски, Комисијата е едногласна во оцените дека трудот претставува сериозен научен потфат, заснован на добро разработена теориско-методолошка рамка, кој се одликува со кохерентност и елеганција на стилот и систематичност на презентирање на комплексните содржини. Научниот труд, на систематизиран и обемен начин, обработува специфична и сложена проблематика поврзана со самоубиствениот тероризам и неговата имплементација во новиот религиозен бран на тероризмот и во целост претставува пропорционален научноистражувачки труд со успешна кореспондентност меѓу сите делови и поглавја. Материјата е солидно обработена и јасно изложена, пристап на обработка на материја кој е резултат на долгогодишната истражувачка работа на авторот.

Имајќи ја предвид актуелноста на претставената проблематика, м-р Панчевски дава одреден теориски и практичен придонес на научното спознавање на оваа проблематика од посебен општествен интерес за глобалната безбедноста и за националната безбедност на Република Македонија.

Според севкупните оценки на Комисијата недвосмислено станува збор за научен труд кој гледа низ призмата на интегралната безбедност и глобалните безбедносни закани и во кој на еден многу вешт начин успешно се аплицираат методите и пристапите од овие две научни области на една извонредно важна тема за Република Македонија.

Трудот претставува одговор на интелектуалниот предизвик на кандидатот да открие, односно да фрли нова светлина на оној недоволно потенциран дел кој се однесува на поврзаноста на самоубиствениот тероризам и неговата инволвираност во религиозниот бран на тероризмот.

Поради тоа, Комисијата има особена чест, на Наставно-научниот совет на Филозофскиот факултет во Скопје да му предложи да го прифати позитивниот извештај за оцена на докторската дисертација со наслов „Самоубиствениот тероризам и неговата персонификација во новиот религиозен бран на тероризмот“ од м-р Сашо Панчевски, и на тој начин да овозможи премин кон следната фаза, јавна одбрана на трудот.

Комисија

1. Проф. д-р Митко Котовчевски, с.р.
2. Проф. д-р Марина Митревска, с.р.
3. Проф. д-р Синиша Даскаловски, с.р.
4. Проф. д-р Тони Милески, с.р.
5. Доц. д-р Тања Милошевска, с.р.

РЕФЕРАТ

ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК ВО (СИТЕ ЗВАЊА) ЗА СЛЕДНИВЕ НАУЧНИ ОБЛАСТИ (ДИСЦИПЛИНИ): МЕЃУНАРОДНИ ОДНОСИ И ИСТОРИЈА НА ДИПЛОМАТИЈА, МЕЃУНАРОДНО ЈАВНО ПРАВО И ПОЛИТИЧКИ СИСТЕМ НА ФИЛОЗОФСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Во врска со распишаниот конкурс, објавен во дневниот весник „Нова Македонија“ на 15.10.2014 година, за избор на еден наставник (во сите звања) за следниве научни области (дисциплини): меѓународни односи и историја на дипломатија, меѓународно јавно право и политички систем, Наставно-научниот совет на Филозофскиот факултет во Скопје, на својата XI редовна седница одржана на 19.11.2014 година, определи Комисија во состав: проф. д-р Билјана Ванковска, проф. д-р Сашо Георгиевски и проф. д-р Лидија Георгиева.

Комисијата утврди дека на распишаниот конкурс се јавил само еден кандидат, и тоа д-р Рина Киркова Танеска, наставник (доцент) на Институтот за безбедност, одбрана и мир на Филозофскиот факултет во Скопје. По направената анализа на пристигнатите материјали, Рецензентската комисија во состав: проф. д-р Билјана Ванковска, проф. д-р Сашо Георгиевски и проф. д-р Лидија Георгиева, ценејќи ја укажаната доверба, до Наставно-научниот совет на Филозофскиот факултет во Скопје го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Биографски податоци

Кандидатката доц. д-р Рина Киркова Танеска е родена на 28.3.1977 во Скопје, каде што го завршила основното и средното образование со континуиран одличен успех. Во учебната 1995/96 година се запишала на Правниот факултет во Скопје и дипломирала во 2000 година со просечен успех 8,83. Истата година се запишала на постдипломски политички студии за Југоисточна Европа на националниот Универзитет Каподистријан во Атина. Во 2001 година успешно ги завршила студиите со одбрана на магистерскиот труд под наслов „Улогата на Европската унија во процесот на демократизација на Република Македонија“ (одбранета на англиски јазик), под менторство на проф. д-р Сашо Георгиевски.

Од април 2002 година работи како помлад асистент на Институтот за одбранбени и мировни студии при Филозофскиот факултет во Скопје со ангажман за изведување на вежбите по предметите одбранбено право и политички систем. Од учебната 2004/05 година со воведувањето на европскиот кредит-трансфер систем на Филозофскиот факултет, нејзиниот ангажман се зголемува и проширува во насока на изведување вежби по новите научни дисциплини промовирани со новата студиска програма. Во својство на помлад асистент, д-р Киркова Танеска ги изведуваше вежбите, консултациите и останатите активности по предметите: политички систем, меѓународни односи, европски политички институции,

меѓународни организации, меѓународна безбедност, меѓународно право на вооружени конфликти и правото и мирот.

На 29 јуни 2004 година успешно ги завршила постдипломските студии по меѓународно право и политика на Правниот факултет во Скопје со одбрана на магистерскиот труд под наслов: „Правно политичките насоки за развојот на статусот на Косово и влијанието врз безбедноста на Република Македонија“, по што се стекнала со академскиот степен магистер на правни науки, насока: меѓународно право. Во февруари 2005 година таа се стекнува со академскиот статус асистент на Филозофскиот факултет во научните области (дисциплини) меѓународно јавно право, меѓународни односи и историја на дипломатија и политички систем.

Во октомври 2005 година, д-р Киркова пријавила докторска дисертација на тема „Рedefинирање на тренсатлантските односи во рамките на Северноатлантската алијанса“ на Правниот факултет во Скопје, а во февруари 2006 година темата ѝ е прифатена и за ментор бил определен проф. д-р Љубомир Данаилов Фрчкоски, редовен професор на Правниот факултет во Скопје.

Во ноември 2009 година успешно ја одбранила докторската дисертација со што се стекнала со научното звање доктор по меѓународно право и меѓународни односи. Во април 2010 година, Наставно-научниот совет на Филозофскиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје ја избира во наставно-научното звање доцент на Институтот за безбедност, одбрана и мир во следниве научни области: меѓународно јавно право, меѓународни односи и историја на дипломатија и политички систем.

Во нејзината досегашна академска кариера учествувала на повеќе домашни и меѓународни конференции, семинари и работилници, како и во реализација на меѓународни проекти.

Наставно-образовна дејност

Во процесот на изведување на наставата и вежбите на Институтот за безбедност, одбрана и мир, доц. д-р Киркова досега работела како помлад асистент (од учебната 2001/2002 година), а подоцна и како асистент, а од учебната 2010/2011 е избрана за наставник во изведувањето на наставата и вежбите по предметите на додипломските студии на Институтот за безбедност, одбрана и мир: меѓународни односи, меѓународни организации, надворешно-политичка анализа, меѓународно хуманитарно право и правото и мирот.

Во вториот циклус на студии доц. д-р Киркова е ангажирана на четири студиски програми каде што е носител на неколку предметни програми: на студиите од областа на безбедноста, таа е носител е на предметот трансатлантски предизвици, на стратегиските и одбранбените студии, носител е на предметот меѓународните односи и дипломатијата во XXI век, а на студиите по мир и развој, носител е на предметите меѓународните односи и мирот и меѓународните организации и градење на мирот. На студиите по меѓународни односи и разрешување конфликти е носител на предметите теорија на меѓународни односи и разрешување конфликти и анализа на надворешна политика.

Во периодот од февруари 2010 до септември 2014 година доц. д-р Киркова Танеска преку ангажманот во процесот на изведување настава остварила вкупно 47,5 поени.

Од изборот во наставно-научното звање доцент до септември 2014 година, кандидатката била ментор на 6 дипломски работи, член на 31 комисија за одбрана на дипломски работи, член на 9 комисии за оцена и одбрана на магистерски тези и член на 5 комисии за оцена или одбрана на докторски дисертации.

Во поглед на педагошките аспекти на наставната дејност на кандидатката, приложени се резултатите од спроведената евалуација на Филозофскиот факултет. Во анкетата на студентите спроведена на две предметни програми: меѓународни односи и меѓународни организации добиена е просечна оценка 9,10, што укажува на фактот дека кандидатката е навистина совесен и почитуван млад наставник. Нејзиното активно учество на бројни стручни семинари, работилници и обуки упатува на евидентна способност од акцептирање на новите начини на реализирање на наставата согласно со барањата на болоњскиот процес.

Во согласност со член 12 од Правилникот за критериумите и постапките за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје (Универзитетски гласник, година XI, бр. 173 од 1 август 2011 година), доц. д-р Рина Киркова Танеска остварила вкупно **69,17 поени од наставно-образовната дејност**, со што го надминала минималниот број поени (20) кои се неопходни за избор во звањето **вонреден професор**.

Научноистражувачка активност

Покрај редовниот ангажман во наставниот процес, доц. д-р Киркова Танеска е континуирано вклучена во креативна научно-истражувачка дејност. Во текот на изборниот период како доцент учествува со реализација на два меѓународни проекта: меѓународниот научен проект **„Interuniversity 2nd and 3rd Cycle International Relations Study Programs in Macedonia“** 144787-TEMPUS-1-2008-1-SE-TEMPUS-JPCR (2008-2012) и меѓународниот проект *“Јакнење на дијалојот и соработката преку интеркултурно образование и истражувања*, Center for Intercultural Studies and Research UNESCO Venice Office, (2011 - 2013).

Доц. д-р Рина Киркова Танеска учествувала на 6 меѓународни конференции, на кои презентирала оригинални научноистражувачки трудови: 1. International scientific conference, Fakultet za pravne i poslovne studije, 2010, Novi Sad, Serbia, 2. International Scientific conference „Security in the post-conflict Balkans“, Faculty of security, Skopje, 2011, 3. Меѓународен научен собир „Dani bezbednosti - Drustvena reakcija na savremene oblike ugrozavanje bezbednosti“, Banja Luka 2012, 4. “Security Sector Reforms in the Republic of Macedonia and Their Impact on Crime Curbing”, Европски Универзитет, Скопје, септември 2012, 5. International Scientific conference, Faculty of security, Skopje, 2013, 6. 8th International Academic Conference, International Institute of Social and Economic Sciences, Neapol, Italy 16-19 September 2013, на кои се презентирани, рецензирани и објавени следниве 7 научни труда:

1. **The Republic of Macedonia and the European Union (in English)**, Scientific conference, Fakultet za pravne i poslovne studije, Novi Sad, Serbia, 2010 (international).
2. **The risk and threats to economic and political stability, security of Republic of Macedonia vs. Integration (in English)**, *Security in the post-conflict Balkans*, Vol. II, International Scientific conference, Faculty of security, Skopje, 2011 (international).
3. **Democratization as a mechanism in prevention of asymmetrical security threats (in English)**, *Security in the post-conflict Balkans*, Vol. I International Scientific conference, Faculty of security, Skopje, 2011 (international).
4. **Radikalni Islam kao pretnja regionalnoj bezbednosti na Balkanu**, (koavtor), VI Naucni skup "Dani bezbednosti", *Drustvena reakcija na savremene oblike ugrozavanje bezbednosti*, Banja Luka 2012 (international).
5. **"Homegrown terrorism – new challenge for the security sector of the Republic of Macedonia" (in English)**, *Security Sector Reforms in the Republic of Macedonia and Their Impact on Crime Curbing*, International Scientific conference, European University, Skopje, 2012 (international).
6. **To years after Arab spring – on long road to democracy (in English)**, *The Balkans between past and future: Security, conflict resolution and Euro-Atlantic Integration*, Vol. I International Scientific conference, Faculty of security, Skopje, 2013 (international).
7. **The Success of Democratization in Post Arab Spring Societies (in English)**, International Institute of Social and Economic Sciences, 8th International Academic Conference, Neapol, Italy 16-19 September 2013 (international).

Учествувала и на три меѓународни конференции со усна презентација и апстракт објавен во книга на апстракти:

1. **Macedonia Case Study: The Oasis of Peace on the Way to Islamist Paradise (in English)** - Апстракт објавен во книга на апстракти од Society for Terrorism Research 7th Annual Conference, London, 26-27 June 2013, (international).
2. **THE INTEREST OF THE STATES FOR MEMBERSHIP IN INTERNATIONAL ORGANIZATIONS**, "ISMS CONFERENCE 2013 COPENHAGEN", 12-14 November 2013
3. **The interest of the state for membership in international organizations** - апстракт објавен во книга на апстракти на Меѓународна научна конференција „Macedonia and the Balkans a hundred years after the World War I – Security and Euro Atlantic Integration, Ohrid, 3-5 June 2014.

Објавила и стурчен труд во меѓународното научно списание (со меѓународен уредувачки одбор) „Безбедносни дијалози“:

1. „Легитимноста на употребата на сила во случајот Либија“, *Безбедносни дијалози*, број 4, Филозофски факултет, Скопје, 2012 (EPSCO).

Согласно со член 12 од Правилникот за критериумите и постапките за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје (*Универзитетски гласник*, година XI, бр. 173 од 1 август 2011 година), доц. д-р Рина Киркова Танеска остварила вкупно **36,6 поени од наставно-образовната дејност**, со што го надминала минималниот број поени (20) кои се неопходни за избор во звањето **вонреден професор**.

Стручно-апликативна дејност

Во периодот по изборот за доцент во рамките на стручно-апликативната дејност и дејностите од поширок интерес, доц. д-р Рина Киркова Танеска учествува во изготвување на три меѓународни проекти: *Јакнење на дијалошкото и соработничкото преку интеркултурно образование и исфакување*, Center for Intercultural Studies and Research” UNESCO Venice Office, (2010), “Support the Implementation of the National Action Plan on United Nations Security Council Resolution 1325 in Macedonia”, Royal Norwegian Embassy in Belgrade, јуни 2013 година, и Апликација за проект 61300005 Вишеградски грант за универзитетски студии мај 2014 година (3 поени).

Во 2010 година била координатор на промотивни активности на Институтот на безбедност, одбрана и мир, одржала предавање од јавен интерес на покана на Министерството за одбрана (март 2011) на тема: „Глобални безбедносни закани“, а објавила и научна монографија под наслов *Каква иднина има НАТО–Редефинирање на трансатлантското сојузништво*, Филозофски факултет, Скопје, 2010 (вкупно 9 поени).

Во согласност со член 12 од Правилникот за критериумите и постапките за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје (*Универзитетски гласник*, година XI, бр. 173 од 1 август 2011 година), доц. д-р Рина Киркова Танеска остварила вкупно **12 поени од стручно-апликативната дејност**, со што го надминала минималниот број поени (5) кои се неопходни за избор во звањето **вонреден професор**.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Членовите на Рецензентската комисија, по разгледувањето на пристигнатите материјали од конкурсот, констатираа дека кандидатката доц. д-р Рина Киркова Танеска ги исполнува општите и посебните услови од конкурсот. Врз основа на целосно презентираниот научен, наставен и стручен ангажман на доц. д-р Рина Киркова Танеска може да се констатира дека станува збор за солидно изграден универзитетски наставник со педагошки капацитети и афирмиран научен истражувач во областите во кои работи повеќе години. Комисијата утврди дека

доц. д-р Рина Киркова Танеска остварил вкупно 117,77 поени, со што го исполнува критериумот за избор во звањето вонреден професор.

Од тие причини, со особена чест, членовите на Рецензентската комисија му предлагаат на Наставно-научниот совет на Филозофскиот факултет, да ја избере **д-р Рина Киркова Танеска** за наставник во научните области: **меѓународно јавно право, меѓународни односи и историја на дипломатија и политички систем, во звањето вонреден професор.**

Рецензентска комисија

1. Проф. д-р Билјана Ванковска, с.р.
2. Порф. д-р Сашо Георгиевски, с.р.
3. Проф. д-р Лидија Георгиева, с.р.

1. АНЕКС 2

ОБРАЗЕЦ
КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО,
НАУЧНО, НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ

Кандидат: Рина Томе Киркова Танеска
Институција: Филозофски факултет/Институт за безбедност одбрана и мир

Научна област: меѓународни односи и историја на дипломатија,
 меѓународно јавно право и политички систем

1. НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЛНОСТ

Ред. Бр.	Назив на активности	Поени
1.	Меѓународна безбедност (летен) 2010/2011 3+1 Предавања 3x15x0.04=1.8 Вежби 1x15x0.03=0.45	2.25
2.	Меѓународни односи (зимски) 2010/2011 3+2/2 Предавања 3x15x0.04=1.8 Вежби 4x15x0.03=1.8 Меѓународни односи (зимски) 2011/2012 3+2/2 Предавања 3x15x0.04=1.8 Вежби 4x15x0.03=1.8 Меѓународни односи (зимски) 2012/2013 3+2/2 Предавања 3x15x0.04=1.8 Вежби 6x15x0.03=2.7 Меѓународни односи (зимски) 2013/2014 4+2/2/2 Предавања 4x15x0.04=2.4 Вежби 6x15x0.03=2.7	3.6 3.6 4.8 5.1
3.	Меѓународно право на вооружени конфликти (зимски) 2011/2012 3+1 Предавања 3x15x0.04=1.8 Вежби 1x15x0.03=0.45	2.25
4.	Меѓународни организации (зимски) 2011/2012 3+2 Предавања 3x15x0.04=1.8 Вежби 2x15x0.03=0.9 Меѓународни организации (зимски) 2012/2013 3+2/2 Предавања 3x15x0.04=1.8 Вежби 4x15x0.03=1.8 Меѓународни организации (зимски) 2013/2014 3+2/2 Предавања 3x15x0.04=1.8 Вежби 4x15x0.03=1.8	2.7 3.6 3.6
5.	Меѓународно хуманитарно право (летен) 2012/2013 3+3 Предавања 3x15x0.04=1.8 Вежби 3x15x0.03=1.35	3.15

	Меѓународно хуманитарно право (летен) 2013/2014 3+3 Предавања 3x15x0.04=1.8 Вежби 3X15x0.03=1.35	3.15
6.	Надворешнополитичка анализа (летен) 2012/2013 3+2 Предавања 3x15x0.04=1.8 Вежби 2x15x0.03=0.9 Надворешнополитичка анализа (летен) 2013/2014 3+2 Предавања 3x15x0.04=1.8 Вежби 2x15x0.03=0.9	2.7 2.7
7.	Безбедоста и меѓународните односи (II циклус студии) Студии од областа на безбедноста 2011/2012 6x0.05 Теории на меѓународни односи (II циклус) Студии по меѓународни односи 2013/2014 (зимски семестар) 25X0.05 Меѓународните односи, мирот и безбедноста (II циклус) Студии по мир и развој 2013/2014 (зимски семестар) 25x0.05 Анализа на надворешна политика (II циклус) Студии по меѓународни односи 2013/2014 20X0.05 Трансатлантски предизвици (II циклус) Студии од областа на безбедноста 2013/2014 5X0.05 Меѓународните организации и градење на мирот (II циклус) Студии по мир и развој 2013/2014 (зимски семестар) 5X0.05	0.3 1.25 1.25 1 0.25 0.25
	Вкупно поени од изведување настава	47.5
6.	Консултации со студенти (2010/2011) 70	0.14
7.	Консултации со студенти (2011/2012) 212+86+81	0.758
8.	Консултации со студенти (2012/2013) 198+110+55+45+38	0.892
9.	Консултации со студенти (2013/2014) 214+90+88+46	0.88
10.	Член на комисија за одбрана на дипломска работа на 31 дипломска 31*01=3.1	3.1
11.	Пакет метеријали по предметот меѓународни организации 2010/2011	1
12.	Подготовка на нов предмет (Меѓународни организации) 2010/2011 – предавања и вежби	1.5
13.	Ментор на 6 дипломски работи 6*0.2=1.2	1.2
14.	Член на комисија за одбрана на магистерска теза (Оливер Стојановски, Елена Гроздановска, Габриела Митовска, Благица Котовчевска, Јасмина Фитовска, Билјана Михаиловска, Бурим	2.7

	Мемеди, Миле Стојановски, Газмент Илази)	
15.	Член на комисија за оценка или одбрана на докторат (Ѓеорѓи Ангелов, Беќим Максuti, Игор Ѓелев, Александар Павлески, Шефик Шеху)	2.5
16.	Пакет материјали по предметот надворешно-политичка анализа 2012/2013	1
17.	Подготовка на нов предмет (надворешнополитичка анализа) 2012/2013 – предавања и вежби	1.5
	Пакет материјали по предметот Трансатлантски предизвици 2013/2014	1
	Подготовка на нов предмет трансатлантски предизвици 2013/2014 – предавања и вежби	1.5
18.	Рецензент на универзитетски учебник – Билјана Ванковска, <i>Политички систем</i> , Филозофски факултет, Скопје 2014	1
	Вкупно поени од наставно-образовна дејност	69,17

2. Научно -истражувачка дејност минимум 20

Ред. бр.	Назив на активности	Поени
1.	Учесник во меѓународен научен проект: Interuniversity 2nd and 3rd Cycle International Relations Study Programs in Macedonia 144787-TEMPUS-1-2008-1-SE-TEMPUS-JPCR (2008-2012)	5
2.	Учесник во меѓународен проект: „Center for Intercultural Studies and Research” UNESCO Venice Office, (2011 - 2013)	5
3.	The Republic of Macedonia and the European Union (in English) co – author , Scientific conference, Fakultet za pravne i poslovne studije, Novi Sad, Serbia, 2010 (international)	2.7
4.	The risk and threats to economic and political stability, security of Republic of Macedonia vs. Integration (in English) co –author , <i>Security in the post-conflict Balkans</i> , Vol. II, International Scientific conference, Faculty of security, Skopje, 2011 (international)	2.7
5.	Democratization as a mechanism in prevention of asymmetrical security threats (in English) , <i>Security in the post-conflict Balkans</i> , Vol. I International Scientific conference, Faculty of security, Skopje, 2011 (international)	2.4
6.	„Легитимноста на употребата на сила во случајот Либија“, <i>Безбедносни дијалози</i> , број 4, Филозофски факултет, Скопје, 2012 (EPSCO)	3
7.	Орална презентација на меѓународна научна конференција „ Security in the post-conflict Balkans“, Охрид 2011 тема Democratization as a mechanism in prevention of asymmetrical security threats	1
8.	Radikalni Islam kao pretnja regionalnoj bezbednosti na Balkanu, ko-autor, VI Naucni skup “Dani bezbednosti”, Društvena reakcija na savremene oblike ugrozavanje bezbednosti, Banja Luka 2012 (International)	2.7

9.	Орална презентација на меѓународна научна конференција “Security Sector Reforms in the Republic of Macedonia and Their Impact on Crime Curbing”, Европски Универзитет, септември 2012 на тема “Homegrown terrorism – new challenge for the security sector of the Republic of Macedonia”	1
10.	“Homegrown terrorism – new challenge for the security sector of the Republic of Macedonia” (in English) , <i>Security Sector Reforms in the Republic of Macedonia and Their Impact on Crime Curbing</i> , International Scientific conference, European University, Skopje, 2012 (International)	2.7
11.	Two years after Arab spring – on long road to democracy (in English) , <i>The Balkans between past and future: Security, conflict resolution and Euro-Atlantic Integration</i> , Vol. I International Scientific conference, Faculty of security, Skopje, 2013 (EBSCO International)	2.7
12.	The Success of Democratization in Post Arab Spring Societies (in English) , International Institute of Social and Economic Sciences, 8 th International Academic Conference, Neapol, Italy 16-19 September 2013 (international)	2.7
13.	Macedonia Case Study: The Oasis of Peace on the Way to Islamist Paradise (in English) - Апстракт објавен во книга на апстракти од Society for Terrorism Research 7th Annual Conference, London, 26-27 June 2013, (international)	1
14.	THE INTEREST OF THE STATES FOR MEMBERSHIP IN INTERNATIONAL ORGANIZATIONS “ISMS CONFERENCE 2013 COPENHAGEN” 12-14 November 2013	1
15.	The interest of the state for membership in international organizations - апстракт објавен во книга на апстракти на Меѓународна научна конференција „Macedonia and the Balkans a hundred years after the World War I – Security and Euro Atlantic Integration, Ohrid, 3-5 June	1
	Вкупно поени од научно-истражувачка дејност	36.6

3. Стручно-апликативна дејност минимум 5

Ред. бр.	Назив на активности	Поени
1.	<i>Каква иднина има НАТО –Рedefинирање на трансатлантското сојузничтво</i> , Филозофски факултет, Скопје, 2010	8
2.	Координатор во промотивни активности на Институтот за безбедност, одбрана и мир (Отворен ден на Филозофски факултет) – 2010 година	0.5
3.	Учество во изготвување на меѓународен проект, <i>Јакнење на дијалоот и соработката преку интеркултурно образование и истражувања</i> , Center for Intercultural Studies and Research UNESCO Venice Office, (2010)	1
4.	Предавање по покана на Министерството за одбрана (март 2011), тема: Глобални безбедносни закани (предавање од јавен интерес)	0.5
6.	Учество во изготвување на меѓународен проект: “Support the Implementation of the National Action Plan on United Nations Security Council Resolution 1325 in Macedonia”, Royal Norwegian Embassy in	1

	Belgrade, јуни 2013	
7	Учество во изготвување на меѓународен проект: 61300005 Вишеградски грант за универзитетски студии, мај 2014 година	1
	Вкупно поени од стручно апликативна дејност	12

Професионални референци на кандидатот за избор во звањето вонреден професор	Поени
Наставно-образовна дејност	69,17
Научноистражувачка дејност	36,6
Стручно-апликативна дејност	12
ВКУПНО	117,77

Рецензентска комисија

1. Проф. д-р Билјана Ванковска, с.р.

2. Проф. д-р Сашо Георгиевски, с.р.

3. Проф. д-р Лидија Георгиева, с.р.

РЕФЕРАТ ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК ОД ОБЛАСТА НА ЕКОНОМСКИТЕ НАУКИ ПО ПРЕДМЕТОТ АНАЛИЗА НА ВРЕМЕНСКИ СЕРИИ НА ЕКОНОМСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Врз основа на одредбите од Законот за високото образование, Статутот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Правилникот за условите, критериумите, постапката и начинот за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје и Правилникот за внатрешните односи и работењето на Економскиот факултет во Скопје, на седницата одржана на 28.11.2014 година, донесе Одлука со број 0202-3166/3 од 28.11.2014 година за формирање на Рецензентска комисија за избор на наставник по предметот анализа на временски серии, во состав: проф. д-р Славе Ристески, проф. д-р Драге Јанев и доц. д-р Драган Тевдовски. По деталното разгледување на пристигнатите пријави, Комисијата го изготви рефератот во согласност со членовите 10 и 11 од Правилникот за условите, критериумите, постапката и начинот за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје и во врска со тоа го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

На распишаниот конкурс за наставник по предметот анализа на временски серии, објавен на 6.11.2014 година во дневниот весник „Нова Македонија“, се јави еден кандидат: д-р Марија Трпкова-Несторовска, вработена на Економскиот факултет во Скопје, при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје како асистент на група предмети од областа на статистиката. Во продолжение ќе бидат изнесени податоците за кандидатката, со образложение, мислење и предлог на Комисијата до Наставно-научниот совет на Факултетот.

БИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ

Кандидатката **Марија Трпкова – Несторовска** е родена на 22.2.1981 година во Скопје, Република Македонија. Основното и средното образование го завршила во родниот град. Во 2003 година дипломирала на Економскиот факултет во Скопје, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, на департманот сметководство и ревизија, со просечна оценка 9,45. Во периодот од мај 2004 до декември 2006 година работела во Т-Мобиле Македонија како аналитичар во секторот за маркетинг. Од декември 2006 година е вработена како помлад асистент на група предмети од областа на статистиката на Економскиот факултет во Скопје, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје.

Магистрирала во 2010 година на магистерските студии Статистичка анализа на Економскиот факултет, Универзитет во Белград, со просечна оценка 9,78, и го одбрала магистерскиот труд „Класификациони процедури во мултиваријационата статистичка анализа“.

Во јули 2014 година јавно ја одбранила својата докторска дисертација со наслов „Примена на векторските авторегресивни модели во макроекономско моделирање“ на Економскиот факултет во Скопје, со што се стекнала со научниот степен доктор на економски науки.

За периодот во кој работи како асистент на Економскиот факултет во Скопје, кандидатката учествува во наставата на дипломските и постдипломските студии, учесник е во меѓународни и домашни научни проекти, посетува научни конференции, автор е на бројни научни трудови, меѓу кои дел објавени во списанија со импакт-фактор и списанија со меѓународен уредувачки одбор, како и коавтор е на два универзитетски учебници.

Добро владее со: оперативен систем Microsoft Windows XP, програмскиот пакет Microsoft Office, статистичките пакети SPSS, E-Views, Minitab, JMulti, статистичкиот пакет за моделирање структурни равенки LISREL, Data mining софтверот Clementine и графичкиот софтвер Adobe Photoshop.

Од странските јазици говори англиски и српски јазик.

1. НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Кандидатката д-р Марија Трпкова-Несторовска има осумгодишно работно искуство како помлад асистент и асистент по група предмети од областа на статистиката при Економскиот факултет во Скопје. Од декември 2006 година до денес, кандидатката е ангажирана во изведувањето на вежбите по предметите: статистика за бизнис и економија, анализа на временски серии и демографија. Повремено учествува и во наставата на втор циклус студии и има одржано предавања по предметите анализа на временски серии и мултиваријациона статистичка анализа.

Кандидатката несебично им ги пренесува своите знаења на студентите, истовремено применувајќи современи техники и информации со цел да ја приближи материјата до студентите и да го олесни нејзиното изучување. Во односот со студентите, како и со колегите и претпоставените, кандидатката е коректна и е секогаш спремна да излезе во пресрет на нивните барања.

Кандидатката е комплетно ангажирана при организирањето на испитите и колоквиумите на предметите од Катедрата за математика и статистика, во водењето и изработката на стручните трудови на студентите по соодветните предмети. Секојдневно, таа е спремна и достапна за консултации и помош на студентите во совладувањето на материјалот предвиден за положување на испитите.

Кандидатката е коавтор е на два универзитетски учебника, меѓу кои и учебникот по анализа на временски серии, дисциплина која за првпат се воведува на Економскиот факултет во Скопје, а и пошироко во земјата:

1. „Вовед во анализата на временските серии“, универзитетски учебник, Економски факултет – Скопје, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, 2012 година. Коавтори: Славе Ристески и Драган Тевдовски.

2. „Демографија - методи и анализа“, второ дополнето и изменето издание, Универзитетски учебник, Економски факултет – Скопје, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, 2014 година. Коавтор: Славе Ристески.

2. НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Научноистражувачката дејност на кандидатката д-р Марија Трпкова-Несторовска се карактеризира со исклучителен квалитет, бидејќи за време на осумгодишен период, оваа кандидатка има објавено 19 научноистражувачки трудови, од кои дел се објавени во списанија со импакт-фактор и списанија со меѓународен уредувачки одбор, магистерски труд „Класификациони процедури во мултиваријационата статистичка анализа“, објавен на Економскиот факултет при Универзитетот во Белград и докторски труд „Примена на векторските авторегресивни модели во макроекономско моделирање“, објавен на Економскиот факултет во Скопје, кои се карактеризираат со сериозно и опсежно истражување на комплексни (макро) економски проблеми и законитости. Во последните пет години, кандидатката има објавено трудови во списание со импакт-фактор, меѓународни научни публикации и меѓународни конференции.

Следува листа на објавените научноистражувачки трудови:

1. “Предвидување на движењето на бројот на живородени деца во Република Македонија со примена на ARMA-моделот”, Годишник на Економскиот факултет, Том 49, стр.457 – 470, Скопје, 2014 година.

2. “Долгорочна врска помеѓу увозот и извозот во Република Македонија: Примена на коинтеграција и модел со корекција на грешка”, Годишник на Економскиот факултет, Том 48, стр.363 – 375, Скопје, 2013 година.

3. “Eye Tracking Recognition – based Graphical Authentication”, Зборник на трудови од седмата интернационална конференција за примена на информации и комуникациски технологии, Баку, Азербејџан. Коавтори: Мартин Михајлов (доцент на Економскиот факултет во Скопје) и Симе Арсеновски (професор на Факултетот за комуникации и информации технологии при ФОН).

4. “Детерминанти и трендови на фертилитетот во земјите од Балканот – примена на методот на панел регресија”, Годишник на Економскиот факултет, Том 47, Скопје, 2012 година.

5. “Примена на факторската анализа на варијанса при истражувањето на ефектите на економските дејности и кварталот врз бруто домашниот производ на Република Македонија”, Годишник на Економскиот факултет, Том 46, страна 553 – 566, Скопје, 2011 година.

6. “The organisational learning culture and organisational performance in Macedonian companies”, European Journal of International Management 2011 - Volume 5, Issue 6 страна 574 - 607. Коавтори: Миха Шкерлавај (доцент на Економскиот факултет при Универзитетот во Љубљана), Владо Димовски (професор на Економскиот факултет при Универзитетот во Љубљана), Матеј Церне (асистент за научно истражување во Центарот на екселенција за биосензори, интрументација и процесна контрола во Љубљана), Љубомир Кекеновски (редовен професор на Економскиот факултет – Скопје) и Драган Тевдовски (асистент на Економскиот факултет – Скопје).

7. „Determinants of economic growth in South East Europe: A panel data approach” – Perspectives of Innovations, Economics and Business, Volume 7, 2011, страна 12 – 15. Prague Development Center, Czech Republic. Коавтор: Билјана Ташевска (помлад асистент на Економскиот факултет – Скопје).

8. "Strategic planning practice in transition economies: empirical evidence from the Macedonian context" – Business and Economic Horizons, Volume 4, Јануари 2011,

страна 27 - 39. Коавтор: Стојан Дебарлиев (асистент на Економскиот факултет во Скопје, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“).

9. “Примена на Kruskal - Wallis - овиот тест во анализа на демографските миграциони фактори во Република Македонија”, Годишник на Економскиот факултет, Том 45, стр. 615 – 628, Скопје, 2010 година.

10. “Applied discriminant analysis in estimation of potential EU members” – The Young Economist Journal, Year VIII No. 15, November 2010, страна 135 - 147. Коавтор: Драган Тевдовски (асистент на Економскиот факултет во Скопје).

11. “Global economic crisis and its impact on the western Balkan countries labor markets” – The Young Economist Journal, Year VIII, Special Issue November 2010, страна 96 - 107. Коавтор: Славе Ристески (редовен професор на Економскиот факултет во Скопје, Универзитет “Св. Кирил и Методиј”).

12. “Моделирање на неформалната економија во ЕУ: Метод на структурни равенки”, Годишник на Економскиот факултет, Том 44, страна 525 - 534, Скопје, 2009 година.

13. “Twostep cluster analysis: Segmentation of the largest companies in Macedonia” – Зборник на трудови од меѓународната научна конференција: Предизвици за анализа на економијата, бизнисот и општествениот развој, Сегед (Унгарија), 2009, стр. 302 – 318. Коавтор: Драган Тевдовски (асистент на Економскиот факултет – Скопје).

14. “Modeling stock market volatility in Macedonia ” – Зборник на апстракти од меѓународната научна конференција: Предизвици за анализа на економијата, бизнисот и општествениот развој, Сегед (Унгарија), 2009, страна 136. Коавтор: Драган Тевдовски (асистент на Економскиот факултет во Скопје).

15. “Детерминанти на странските директни инвестиции во земјите од југоисточна Европа” – Зборник на трудови од третата меѓународната научна конференција: Регионална соработка и економско интегрирање – предизвици и можности, Економски факултет – Скопје во соработка со Царинската управа на Република Македонија, Скопје, 2009 година, стр. 287 – 300. Коавтор: Билјана Ташевска (помлад асистент на Економскиот факултет во Скопје).

16. “The Impact of Global Recession and the Policy Response – The Case of the Macedonian Economy”, Монографија, Том 1, од меѓународната научна конференција: Економска политика и глобална рецесија, Економски факултет – Белград, 2009 година, стр. 129 - 136. Коавтори: Леонид Наков (Доцент на Економскиот факултет - Скопје) и Драган Тевдовски (асистент на Економскиот факултет – Скопје).

17. “Hierarchical cluster analysis: potential of the tourism up growths in the poorly developed Macedonian municipalities”, Зборник на трудови од 26 Симпозиум за оперативни истражувања SYM-OP-IS 2009, Ивањица, 2009 година, страна 631 - 634. Коавтор: Владимир Васич (доцент на Економскиот факултет во Белград).

18. “Меѓусебното влијание на демографскиот и економскиот развој на Република Македонија”. Зборник на трудови од научниот симпозиум „Демографската транзиција и популационата политика во Република Македонија“, Македонско научно друштво - Битола, Министерство за труд и социјална политика на Република Македонија, Здружение на граѓани за унапредување на демографскиот развој во Република Македонија „Семејство и општество“ – Скопје, Битола, 2009 година, стр. 139 - 150. Коавтор: Драган

Тевдовски (асистент на Економскиот факултет во Скопје). Прилози, Број 09-10, Македонско научно друштво Битола, Битола, 2008 година.

19. “Примена на кластер анализата во тргување со акциите на македонската берза”, Годишник на Економскиот факултет, Том 43, стр. 633 – 648, Скопје, 2008 година.

Во продолжение следува краток опис на објавените трудови, по наведниот редослед:

1. Како составен дел на наталитетот, живородените деца се основен елемент на репродукцијата на населението и поради нивното значење, тие се предмет на проучување во ова истражување. Во овој труд се настојува да се опише и да се анализира овој витален процес, како и да се изврши моделирање на временската серија која го прикажува движењето на бројот на живородени деца во Република Македонија со користење на авторегресивниот модел со подвижни просеци, односно ARMA-моделот. Истиот модел се користи за предвидување на идното движење на анализираната временска серија. Се користат месечни податоци за периодот јануари 2008 до мај 2014 година. Серијата најпрво се испитува за стационарност, понатаму се врши сезонско приспособување поради специфичниот сезонски карактер на податоците, а потоа се применува ARMA за опишување на серијата и предвидување на нејзиниот иден развој. По тестирањето на повеќе модели, моделот ARMA(1,1) се покажал како најдобар, бидејќи ги исполнува потребните статистички претпоставки и има соодветни вредности за мерките на предвидување.

2. Во овој труд се тестира долгорочната врска меѓу увозот и извозот во Република Македонија. Потврдувањето на долгорочната врска меѓу увозот и извозот укажува на стабилност на надворешната трговија на една земја и одржливост на дефицитот од тековната сметка. Долгорочната врска укажува и на макроекономската политика која е ефективна во својата цел да го постави увозот и извозот во состојба на долгорочна рамнотежа. Во истражувањето се користат месечни податоци за периодот јануари 2004 до јуни 2013 година. Методологијата на истражување опфаќа тестирање за стационарност на временските серии, тестови за утврдување на должината на временските доцнења, тестирање за условеност по Грејндер, Јохансенов тест за коинтеграција и модел со корекција на грешка. Истражувањето потврди постоење на условеност по Грејндер, во насока извозот го условува увозот, како и постоење на една коинтеграциска равенка, односно долгорочен коинтеграциски однос. Моделот со корекција на грешка потврди краткорочна и долгорочна условеност меѓу увозот како зависна променлива и извозот како независна променлива.

3. Овој труд претставува студија за начинот на движење на погледот при ImagePass, графички механизам за потврдување на автентичност, врз основа на препознавање. Целта на оваа студија е да се открие како корисниците ја перципираат и како тие реагираат на графичкото потврдување на автентичност. Се врши тестирање на корисноста на генеричките компоненти преку споредување на слики кои се појавуваат со добиени резултати од други студии на движење на погледот. Резултатите од оваа студија покажуваат дека постојат слепи точки во визуалната селекција при компактен интерфејс и потенцијална разлика помеѓу машките и женските корисници. Овој труд е објавен во зборник од меѓународна конференција.

4. Целта на овој труд е да се спроведе опсежна анализа на фертилитетот во шест земји од Балканот: Албанија, Бугарија, Хрватска, Грција, Македонија и Турција. Овие земји се карактеризираат со ниски стапки на фертилитет што не овозможува ниту проста репродукција на населението. Зголемениот број на миграции во земјите од Европската унија и прекуокеанските земји, како и засилениот процес на демографско стареење на популацијата, дополнети со ниската стапка на фертилитет сериозно го нарушуваат демографскиот развој во овие земји. Имајќи ја предвид поврзаноста меѓу демографскиот развој и економскиот развој, потребно е да се утврдат причинителите на ваквите состојби и преземање на соодветни мерки за нивно подобрување.

5. Целта на овој труд е да прикаже успешна примена на факторската анализа на варијанса при утврдување на ефектите кои економските дејности и кварталот ги имаат врз бруто-домашниот производ, со што ќе се утврди дали бруто-домашниот производ статистички се разликува според групи на економски дејности и според кварталот во кој е создаден. Доколку се покаже дека кварталот и економската дејност влијаат на бруто-домашниот производ, во тој случај се утврдува кој квартал се карактеризира со најголема, а кој со најмала вредност на бруто-домашен производ и која група на дејности има најголемо учество, а која најмало учество при создавањето на бруто-домашниот производ.

6. Целта на овој труд е да конструира, да се презентира и да се тестира модел кој го прикажува ефектот на организациската култура со учење врз подобрувањето на организациските перформанси. За оваа цел се користат податоци од 202 македонски компании и се врши емпириско тестирање со користење на моделот на структурни равенки. Откриено е дека организациската култура со учење има директен и релативно силен ефект врз нефинансиските перформанси кај вработените, корисниците и добавувачите. Директен, но релативно помал ефект може да се забележи врз финансиските перформанси. Менаџерите треба да се свесни за нормите и вредностите што даваат високо значење на прибирањето на информациите, нивната дистрибуција и интерпретација, кои треба да се развиваат со цел да се достигнат високи нивоа на организациски перформанси. Овој труд придонесува на воопштување на истражувачки модел кој претходно се тествал во повеќеразвиени економии, а во овој труд се применува на податоци собрани во Македонија, земја во развој. Овој труд е објавен во меѓународно списание со импакт-фактор 0,47.

7. Целта на овој труд е да се откријат главните детерминанти на економскиот раст во земјите од Југоисточна Европа. Стапката на раст на реалниот БДП е приказ за економскиот раст во анализата на овој труд. Се спроведува панел регресиона анализа за 7 земји со слични економски карактеристики: Албанија, Босна и Херцеговина, Бугарија, Хрватска, Македонија, Романија и Србија. Период на набљудување е 1995-2007 година. Емпириските резултати покажуваат дека индексот на потрошувачки цени, тековната сметка/БДП, девизниот курс, владиниот биланс, владината потрошувачка, популацијата, приватизацијата и ценовната либерализација се некои од главните фактори на кои треба да внимаваат креаторите на економските политики во земјите од Југоисточна Европа со цел да постигнат значајно зголемување на економскиот раст. Овој труд е објавен во списание со меѓународен уредувачки одбор.

8. Целта на оваа студија е да се испита поширока листа на фактори кои влијаат врз стратешкото планирање. Собрани се вкупно 212 прашалници од претпријатија со различна големина, старост, дејност и вид на сопственост во Република Македонија. Со цел да се утврдат детерминантите на стратешкото планирање, користена е повеќекратна праволниска регресија. Големината на бизнисот, контролата на бизнисот, намерата за промена на операциите, бизнис флексибилноста и природата на организациската структура се многу важни фактори во претпријатијата кои имаат значајна корелација со постоењето на стратешкото планирање. Овој труд е објавен во списание со меѓународен уредувачки одбор.

9. Учеството на мигрантското население во вкупното население во Република Македонија во последните неколку децении бележи значителен пораст. Сè поголемата емиграција, пред сè на младото работоспособно население, значително ја менува демографската структура, го забрзува процесот на демографско стареење на популацијата и индиректно има негативно влијание на економскиот раст на земјата. Со цел да се влијае на миграционите движења, тие треба да бидат детално анализирани за да се откријат нивните демографски, економски и останати детерминанти. Целта на овој труд е да ги идентификува основните демографски фактори со успешна примена на непараметарскиот тест Kruskal – Wallis.

10. Целта на овој истражувачки труд е да се открие кои европски земји се најсоодветни да станат земји-членки на Европската унија, со користење на мултиваријациониот метод дискриминациона анализа. Дискриминационата анализа е корисна за градење на модел за одвојување на група на земји врз основа на одредени разгледувани карактеристики за секоја земја. Оваа анализа се користи за да се моделира вредноста на зависната категоричка променлива „членство во ЕУ“ врз основа на вредностите од седум различни променливи кои се важни за ЕУ-интеграција. Конечните резултати потврдуваат дека сите земји членки на ЕУ се точно класифицирани како членки и според моделот. Од друга страна, Хрватска, Норвешка, Србија, Швајцарија, Турција и Украина не се членки, но според резултатите од моделот, би требало да бидат. Бидејќи Норвешка и Швајцарија не се членки на ЕУ поради неоекономски причини, анализата потврдува дека Хрватска, Србија, Турција и Украина се најсоодветни кандидати за интеграција во ЕУ.

11. Глобалната финансиска и економска криза има сериозен импакт врз земјите од западен Балкан. Фокусот е ставен на пазарите на труд и одговорите кои ги даваат макроекономските политики. Невработеноста расте брзо во две земји кои се под најголемо влијание, Србија и Хрватска, а со послабо темпо, иако со високо ниво, во Босна и Херцеговина. Во останатите земји од западен Балкан ефектот на кризата врз пазарот на труд е помал. Во овој труд се разгледуваат четири групи на макроекономски одговори врз кризата: монетарна политика, фискална политика, антикризни мерки и мерки кои се преземаат за пазарот на труд и социјалните политики. Дополнително, се анализираат ефектите на пазарот на труд, дистрибуцијата и социјалните услови на најважните мерки од секоја група. Се потврдува дека монетарните и фискалните политики на земјите од западен Балкан имаат назадувачко влијание врз дистрибуцијата и сиромаштијата.

Владите се користат со мерки на социјалната политика за да се амортизираат наведените негативни ефекти.

12. Целта на овој труд е моделирање и оцена на неформалната економија во земјите од Европската унија со користење на моделот на повеќекратни индикатори и повеќекратни причинители (MIMIC – Multiple Indicators and Multiple causes). Моделот ги вклучува индексите на потрошувачките цени, девизниот курс, државната потрошувачка, краткорочните каматни стапки, долгорочните каматни стапки, стапката на невработености, даночните приходи и наемнините како причинители на сивата економија. Бруто-домашниот производ, монетарниот агрегат М1 и монетарниот агрегат М3 претставуваат индикатори на неформалната економија. Резултатите покажуваат дека главните причинители на сивата економија во ЕУ се државната потрошувачка, инфлацијата и девизниот курс, како и потврди позитивна врска помеѓу неформалната економија и монетарниот агрегат М1. За креирање на моделот и оцената на параметрите се користи софтверот за структурни равенки LISREL (Linear structural equations). При анализата на нестационарност на променливите се користи економетрискиот софтвер E - Views.

13. Целта на овој труд е да се прикаже примената на двостепената кластер анализа во сегментацијата на македонските компании. Со цел да се открие нивната структура, се користат следните непрекинати (континуирани) променливи: вкупен приход на компанијата во 2007 година, вкупен приход на компанијата во 2006 година, профит пред оданочување во 2007 година, раст на приходот во 2007 година во однос на 2006 година и број на вработени. Една прекината (категоричка) променлива е вклучена, вид на дејност. Добиеното решение предлага четири групи или кластери на компании. Резултатите од овој труд се корисни бидејќи тие ја прикажуваат основната структура на најголемите македонски компании. За потенцијалните инвеститори оваа анализа е информација за најпрофитабилните дејности во земјата. За владата, резултатите од анализата кажуваат кои индустрии доминираат во најуспешните компании, така што владата може да придонесе кон нивниот развој преку изградба на инфраструктура, факултетско образование, даночно олеснување и низа други мерки. Овој труд е објавен во зборник од меѓународна конференција.

14. Овој труд го истражува однесувањето на приносот на акциите на новите берзи, поточно на Македонската берза. Фокусот е на односот помеѓу приносот и условната волатилност на македонскиот берзански индекс (МБИ10). Се тестира теоријата која вели дека негативниот шок на финансиските временски серии многу веројатно може да предизвика раст на волатилноста многу повеќе од позитивен шок со иста големина. На крајот на овој труд се истражува точноста на предвидувањата спроведени во анализата. Овој труд е објавен во зборник на апстракти од меѓународна конференција

15. Способноста да се привлече странскиот капитал носи потенцијални користи за земјите во развој. Целта на овој труд е да ги открие главните детерминанти на странските директни инвестиции во земјите од Југоисточна Европа. Спроведен е економетриски модел со панел анализа на податоци за осум земји: Албанија, Босна и Херцеговина, Бугарија, Хрватска, Македонија, Црна Гора, Романија и Србија. Спроведени се тестови на единечен корен и доколку е потребно, диференцирање на променливите. Емпириските резултати укажуваат

дека фискалната слобода, растот на стапката на бруто-домашниот производ, популацијата, девизниот курс, тековната сметка како процент од бруто-домашниот производ, индексот на деловна слобода и правата на сопственост се фактори кои креаторите на политики во земјите од Југосточна Европа треба да ги земаат предвид при привлекување на странските директни инвестиции. Овој труд е објавен во зборник од меѓународна конференција

16. Целта на овој труд е да го прикаже влијанието на светската криза во Република Македонија и решенијата кои ги нуди економската политика. Ефектите на глобалната рецесија се чувствуваат во речиси сите сектори во земјата. Кај финансискиот сектор, ефектот најдобро се согледува на берзата каде што берзанскиот индекс бележи пад од над 80% во периодот септември 2008 - мај 2009 година. Банкарскиот сектор остана стабилен. Комерцијалните банки се покажаа отпорни на првите удари на кризата, главно поради конзервативниот банкарски модел. Ефектите на реалниот сектор се трансферираат преку намалената побарувачка за извозни добра. Индустриското производство се намалува за 10,8% во првиот квартал од 2009 година во однос на истиот период во 2008 година. Дефицитот на тековната сметка е основниот ризик за макроекономската стабилност и раст на македонската економија. Растот на дефицитот е голем, причините за овој раст се лоцирани кај трговската размена. На крајот на овој труд се предложуваат антикризни мерки за македонската економија. Овој труд е објавен во зборник од меѓународна конференција

17. Една од поважните процедури за сегментација и класификација на општините е хиеарархиската кластер анализа. Врз основа на оваа анализа се извршува поделба на општините на неколку хомогени кластери, со што значајно се поедноставува проблемот на стратегиите за развој на слаборазвиените општини. проблемот на слаборазвиените општини е големата невработеност на работоспособното население, така што со развојот на трудоинтензивните дејности (туризмот), проблемот на невработеност значајно се решава. Хиеарархиската кластер анализа овозможува согледување кои општини припаѓаат на формираните хомогени кластери, како и кои се нивните предности за развој на дадената економска дејност. Овој труд е објавен во зборник од меѓународна конференција

18. Трудот е составен од два дела. Во првиот дел се прикажува актуелната демографска состојба на Република Македонија, со акцент се става на ниската стапка на природниот прираст како и на процесот на демографско стареење на популацијата. Во вториот дел се идентификуваат економските фактори кои влијаат на демографскиот развој, со што на крајот се даваат препораки за подобрување на демографската состојба на населението на Република Македонија.

19. Во овој труд авторот се користи со познатата мултиваријациона техника кластер анализа за групирање на акциите на Македонската берза според нивниот принос, ризик и ликвидност со користење на статистичкиот софтвер Минитаб. Со спроведување на анализата, се добиваат групи на акции кои се разликуваат според нивниот квалитет, со што секој успешно информиран инвеститор може да изврши селекција на хартиите од вредност и да оствари профит на берзата.

3. СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

Кандидатката д-р Марија Трпкова-Несторовска активно е вклучена и во изведувањето на стручно-апликативни активности.

Како стручна евалуација, кандидатката учествувала во истражувањето “Можности и капацитети на субјектите кои се директно вклучени во системот на управување со кризи на локално ниво”, чиј организатори биле UNDP и Црвен крст на Р. Македонија во јули 2009 година.

Во периодот 2008-2010 година е предавач на три курса, и тоа:

1. „Основи на макроекономија“, за вработени од T-Home и T-Mobile Македонија – предавач на курсот. Организатор: T-Home и T-Mobile Македонија. Период: декември 2010 година (16 часа).

2. „Статистичка едукација за вработени од T-Mobile Македонија” – предавач на курсот. Организатор: T-Mobile Македонија. Период: декември 2009 година (30 часа).

3. „Статистичка едукација за вработени од T-Mobile Македонија” – предавач на курсот. Организатор: T-Mobile Македонија. Период: ноември - декември 2008 година (30 часа).

Исто така, кандидатката е член на Здружението на граѓани за унапредување на демографскиот развој на Република Македонија “Семејство и општество” – Скопје.

Кандидатката успешно ги извршувала и своите работни задачи и како член на бројни комисии формирани при Економскиот факултет во Скопје:

1. секретар на Катедрата за математика и статистика (2011 -).

2. член на Комисијата за внесување на податоци за упис на нови студенти во прва студиска година на Економскиот факултет во Скопје (2011-2014).

3. член на Комисијата за анкета за односот на академскиот кадар во остварувањето на научно-образовната дејност на Економскиот факултет во Скопје (2009-2014).

4. член на Библиотечниот одбор на Економскиот факултет во Скопје (2013-2014).

ОПШТА ОЦЕНА И ПРЕДЛОГ

Врз основа на конкурентските материјали, Рецензентската комисија констатира дека единствен пријавен кандидат на конкурсот за избор на наставник по предметот анализа на временски серии, објавен во дневниот весник „Нова Македонија“ од 6.11.2014 година, е д-р Марија Трпкова-Несторовска. Кандидатката ги исполнува сите законски и нормативни критериуми за избор во звањето доцент од областа на економските науки по предметот анализа на временски серии. По проучувањето на приложената документација од кандидатката и увидот во објавените трудови, Комисијата е едногласна во мислењето дека:

■ кандидатката д-р Марија Трпкова-Несторовска има осумгодишно работно искуство како помлад асистент и асистент на група предмети од областа на статистиката на Економскиот факултет во Скопје. Досегашното искуство и континуираното

унапредување резултирале со креирање на квалитетен и одговорен наставно-научен работник;

- кандидатката на прв и втор циклус на студии има просечен успех од 9,45 и 9,78 соодветно;

- за време на своето работно искуство, со високо ниво на професионалност, посветеност и одговорност, кандидатката ги извршувала сите зададени работни обврски на ниво на Катедрата по математика и статистика, како и работните обврски во рамките на работните комисији на ниво на Факултетот. Притоа, кандидатката се карактеризира со отвореност и подготвеност за соработка со студентите и колегите;

- кандидатката претставува исклучително квалитетен научноистражувачки работник од областа на анализата на временските серии, што особено се потврдува со докторската дисертација на тема: „Примена на векторските авторегресивни модели во макроекономско моделирање“, којашто ја обработува проблематиката на векторските авторегресивни модели, исклучиво актуелна, релевантна и комплексна тема за која е понудена емпириска потврда при анализата на движењето на инфлацијата во Република Македонија;

- дополнително, научноистражувачкиот напор на кандидатката е верифициран и преку објавување вкупно 19 научни труда и два универзитетски учебника, од кои и труд во списание со импакт-фактор и повеќе трудови во меѓународни научни списанија или меѓународни научни публикации во последните пет години од нејзиното работење;

- во изминатиот период, кандидатката има постигнато значајни резултати во сите предвидени дејности: наставно-образовна, научноистражувачка и стручно-апликативна дејност;

- кандидатката се одликува со висока способност за изведување на високообразовна дејност, што е потврдено со позитивна оценка од самовалуацијата;

- како потврда на горенаведното се и податоците за остварените 132,402 поени на кандидатката за нејзиниот досегашен ангажман во наставно-образовната, научноистражувачката и стручно-апликативната дејност (Анекс 2 на рецензентскиот извештај).

Врз основа на погоре изнесеното, Рецензентската комисија со задоволство му предлага на Наставно-научниот совет на Економскиот факултет во Скопје да ја избере д-р Марија Трпкова-Несторовска во звањето доцент по предметот анализа на временски серии.

Членови на Комисијата

1. Проф. д-р Славе Ристески, с. р.
2. Проф. д-р Драге Јанев, с. р.
3. Доц. д-р Драган Тевдовски, с. р.

ОБРАЗЕЦ
КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО,
НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ

Кандидат: Марија Ефтим Трпкова - Несторовска

Институција: Економски факултет – Скопје

Научна област: статистика

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЛНОСТ

Ред. број	Назив на активноста:	Поени
1.	Одржување на вежби - Статистика за бизнис и економија $2*15*0,03*7=6,3$ - Анализа на временски серии $2*15*0,03*3=2,7$ - Демографија $2*15*0,03*2=1,8$	10,80
2.	Консултации со студенти - Статистика за бизнис и економија $700*0,002*7=9,8$ - Анализа на временски серии $60*0,002*3=0,36$ - Демографија $900*0,002*2=3,6$	13,76
3.	Позитивно рецензиран универзитетски учебник (коавтор) „Вовед во анализата на временските серии“, Универзитетски учебник, Економски факултет – Скопје, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, 2012 година. Коавтори: Славе Ристески и Драган Тевдовски 6	6,00
4.	Изменето и дополнето издание на учебник (коавтор) „Демографија - методи и анализа“, второ дополнето и изменето издание, универзитетски учебник, Економски факултет – Скопје, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, 2014 година. Коавтор: Славе Ристески 3	3,00
5.	Настава во летни школи и работилници „Основи на макроекономија“ за вработени од Т-Номе и Т-Mobile Македонија – предавач на курсот. Организатор: Т-Номе и Т-Mobile Македонија. Период: декември 2010 година (16 часа) - раководител; 1,5 „Статистичка едукација за вработени од Т-Mobile Македонија“ – предавач на курсот. Организатор: Т-Mobile Македонија. Период: декември 2009 година (30 часа) - раководител; 1,5 „Статистичка едукација за вработени од Т-Mobile Македонија“ – предавач на курсот. Организатор: Т-Mobile Македонија. Период: ноември - декември 2008 година (30 часа) - раководител. 1,5	4,50
	Вкупно	38,06

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активноста:	Поени
	Монографија - Докторска теза: „Примена на векторските авторегресивни модели во макроекономско моделирање“ (Економски факултет - Скопје, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје); 8 - Магистерска теза: „Класификациони процедури во мултиваријационата статистичка анализа“ (Економски факултет, Универзитет во Белград). 8	16,00
	Учесник во меѓународен научен проект Проект на Европската комисија на TEMPUS-програмата “Статистички методи за бизнис и економија” во соработка со University Roma III од Рим и University Carlos III од Мадрид 5	5,00
	Учесник во национален научен проект Проект на Министерството за образование и наука на Република Македонија: „Анализа на економската одржливост на концептот Овластен економски оператор во Република Македонија според правилата на Светската трговска организација” 3	3,00
	Трудови со оригинални научни резултати, објавени во научно/стручно списание “Applied discriminant analysis in estimation of potential EU members” – The Young Economist Journal, Year VIII No. 15, November 2010, стр. 135 - 147. Коавтор: Драган Тевдовски; $4 \cdot 0,9 = 3,6$ "Global economic crisis and its impact on the western Balkan countries labor markets" – The Young Economist Journal, Year VIII, Special Issue November 2010, стр. 96 - 107. Коавтор: Славе Ристески; $4 \cdot 0,9 = 3,6$	7,20
	Трудови со оригинални научни резултати, објавени во референтно научно/стручно списание со меѓународен уредувачки одбор “The organizational learning culture and organizational performance in Macedonian companies”, European Journal of International Management 2011 - Volume 5, Issue 6 стр.574 - 607. Коавтори: Миха Шкерлавај, Владо Димовски, Матеј Церне, Љубомир Кекеновски и Драган Тевдовски; $(6 + 0,47) \cdot 0,6 = 3,882$ „Determinants of economic growth in South East Europe: A panel data approach” – Perspectives of Innovations, Economics and Business, Volume 7, 2011, страна 12 – 15. Prague Development Center, Czech Republic. Коавтор: Билјана Ташевска; $6 \cdot 0,9 = 5,4$	14,682

	▪ "Strategic planning practice in transition economies: empirical evidence from the Macedonian context" – Business and Economic Horizons, Volume 4, јануари 2011, стр. 27 - 39. Коавтор: Стојан Дебарлиев; $6 \times 0,9 = 5,4$	
	Труд со оригинални научни/стручни резултати, објавен во зборник на трудови од научен/стручен собир ▪ „Меѓусебното влијание на демографскиот и економскиот развој на Република Македонија“. Зборник на трудови од научниот симпозиум „Демографската транзиција и популационата политика во Република Македонија“, Македонско научно друштво - Битола, Министерство за труд и социјална политика на Република Македонија, Здружение на граѓани за унапредување на демографскиот развој во Република Македонија „Семејство и општество" – Скопје, Битола, 2009 година, страна 139 - 150. Коавтор: Драган Тевдовски; $2 \times 0,9 = 1,8$	1,80
	Трудови со оригинални научни/стручни резултати, објавени во зборник на трудови од научен/стручен собир со меѓународен уредувачки одбор ▪ “Eye Tracking Recognition – based Graphical Authentication”, Зборник на трудови од Седмата интернационална конференција за примена на информации и комуникациски технологии, Баку, Азербејџан. Коавтори: Мартин Михајлов и Симе Арсеновски; $3 \times 0,8 = 2,4$ ▪ “Twostep cluster analysis: Segmentation of the largest companies in Macedonia” – Зборник на трудови од меѓународната научна конференција: Предизвици за анализа на економијата, бизнисот и општествениот развој, Сегед (Унгарија), 2009, стр. 302 – 318. Коавтор: Драган Тевдовски; $3 \times 0,9 = 2,7$ ▪ „Детерминанти на странските директни инвестиции во земјите од југоисточна Европа” – Зборник на трудови од Третата меѓународната научна конференција: Регионална соработка и економско интегрирање – предизвици и можности, Економски факултет – Скопје во соработка со Царинската управа на Република Македонија, Скопје, 2009 година, стр. 287 – 300. Коавтор: Билјана Ташевска; $3 \times 0,9 = 2,7$ ▪ “The Impact of Global Recession and the Policy Response – The Case of the Macedonian Economy”, Монографија, Том 1, од меѓународната научна конференција: Економска политика и глобална рецесија, Економски факултет – Белград, 2009 година, стр. 129 - 136. Коавтори: Леонид Наков и Драган Тевдовски; $3 \times 0,8 = 2,4$ ▪ “Hierarchical cluster analysis: potential of the tourism up growths in the poorly developed Macedonian municipalities”, Зборник на трудови од 26 Симпозиум за оперативни	12,90

	истражувања SYM-OP-IS 2009, Ивањица, 2009 година, стр. 631 -634. Коавтор: Владимир Васич; $3 \cdot 0,9 = 2,7$	
	Трудови објавени во зборник на трудови во в.о. институција „Предвидување на движењето на бројот на живородени деца во Република Македонија со примена на ARMA моделот”, Годишник на Економскиот факултет, Том 49, стр.457 – 470, Скопје, 2014 година; 2 „Долгорочна врска помеѓу увозот и извозот во Република Македонија: Примена на коинтеграција и модел со корекција на грешка”, Годишник на Економскиот факултет, Том 48, стр.363 – 375, Скопје, 2013 година; 2 „Детерминанти и трендови на фертилитетот во земјите од Балканот – примена на методот на панел регресија”, Годишник на Економскиот факултет, Том 47, Скопје, 2012 година; 2 „Примена на факторската анализа на варијанса при истражувањето на ефектите на економските дејности и кварталот врз бруто-домашниот производ на Република Македонија”, Годишник на Економскиот факултет, Том 46, стр. 553 – 566, Скопје, 2011 година; 2 „Примена на Kruskal - Wallis - овиот тест во анализа на демографските миграциони фактори во Република Македонија”, Годишник на Економскиот факултет, Том 45, стр. 615 – 628, Скопје, 2010 година; 2 „Моделирање на неформалната економија во ЕУ: Метод на структурни равенки”, Годишник на Економскиот факултет, Том 44, страна 525 - 534, Скопје, 2009 година; 4 „Примена на кластер анализата во тргување со акциите на македонската берза”, Годишник на Економскиот факултет, Том 43, страна 633 – 648, Скопје, 2008 година; 2	14,00
	Апстракт објавен во зборник на конференција “Modeling stock market volatility in Macedonia ” – Зборник на апстракти од меѓународната научна конференција: Предизвици за анализа на економијата, бизнисот и општествениот развој, Сегед (Унгарија), 2009, стр. 136. Коавтор: Драган Тевдовски; $1 \cdot 0,9 = 0,9$	0,90
	Учество на научен/стручен собир со реферат - Седма меѓународна конференција за Примена на информациона и комуникациски технологии, Баку, Азербејџан. Период: 23.10.2013 година – 25.10.2013 година; 1 - Меѓународна научна конференција: Предизвици за анализа на економијата, бизнисот и општествениот развој, Сегед, Унгарија (19 – 21 ноември 2009 година). Организатор: Универзитет во Сегед, Факултет за економија и бизнис администрација и Унгарски централен статистички завод. Презентација на трудот: “Twostep cluster analysis: 6,00	6,00

	Segmentation of the largest companies in Macedonia”; 1 - Трета меѓународна конференција „Регионална соработка и економско интегрирање – предизвици и можности“, Скопје (15 – 17 октомври 2009 година). Организатор: Економски факултет – Скопје во соработка со Царинската управа на Република Македонија. Презентација на трудот: ”Детерминанти на странските директни инвестиции во земјите од југоисточна Европа”; 1 26 Симпозиум за оперативни истражувања SYM-OP-IS 2009, Ивањица, Република Србија (22-25 септември 2009 година). Организатор: Математички институт САНУ, Белград, Економски факултет – Белград, Економски институт – Белград, Факултет за организациски науки – Белград, Институт “Михајло Пупин” – Белград, Машински факултет – Белград, Математички факултет – Белград, Сообраќаен факултет – Белград, Рударско – геолошки факултет – Белград, Војска на Србија. Презентација на трудот: “Hierarchical cluster analysis: potential of the tourism up growths in the poorly developed Macedonian municipalities”; 1 - Говорник на конференција: “Бизнис статистики во Македонија – Како до подобри статистички податоци?”. Организатор: Council of Foreign Economic Relations во соработка со Стопанска комора на северозападна Македонија. Период: 14.12.2010 година; 1 - Научен симпозиум Демографската транзиција и популационата политика во Република Македонија, Битола (19 јуни 2009 година). Организатор: Македонско научно друштво - Битола, Министерство за труд и социјална политика на Република Македонија, Здружение на граѓани за унапредување на демографскиот развој во Република Македонија "Семејство и општество" – Скопје. Презентација на трудот: “Меѓусебното влијание на демографскиот и економскиот развој на Република Македонија”. 1	
	Вкупно	81,842

СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

		Поени
Ред. број	Назив на активност:	Поени
	Експертски активности: евалуација, стручна ревизија, супервизија Истражување: „Можности и капацитети на субјектите кои се директно вклучени во системот на управување со кризи на локално ниво“. Организатор: UNDP и Црвен крст на Р. Македонија. Период: јули 2009 година 1	1,00

	Учество во промотивни активности на факултетот/институтот ▪ $7 \cdot 0,5 = 3,5$	3,50
Дејности од поширок интерес		
	Член на факултетска комисија ▪ Секретар на Катедрата за математика и статистика $1 \cdot 0,5 = 0,5$ ▪ Член на Комисијата за внесување на податоци за упис на нови студенти во прва студиска година на Економскиот факултет во Скопје $7 \cdot 0,5 = 3,5$ ▪ Член на Комисијата за анкета за односот на академскиот кадар во остварувањето на научно – образовната дејност на Економскиот факултет во Скопје $5 \cdot 0,5 = 2,5$ ▪ Член на Библиотечниот одбор на Економскиот факултет во Скопје $1 \cdot 0,50 = 0,5$	7,00
	Учество во комисии и тела на државни и други органи ▪ Член е на Здружението на граѓани за унапредување на демографскиот развој на Република Македонија „Семејство и општество” – Скопје 1	1,00
	Вкупно	12,50

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	38,06
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	81,842
СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ	12,50
Вкупно	132,402

Членови на Комисијата

1. Проф. д-р Славе Ристески, с. р.
2. Проф. д-р Драге Јанев, с. р.
3. Доц. д-р Драган Тевдовски, с. р.

РЕЦЕНЗИЈА

НА РАКОПИСОТ „АКТУАРСКИ МОДЕЛИ НА ЖИВОТНО ОСИГУРУВАЊЕ” ОД АВТОРИТЕ ПРОФ. Д-Р ДРАГИ ЈАНЕВ И АС. Д-Р ИГОР ИВАНОВСКИ

Со Одлука на Наставно-научниот совет на Економскиот факултет во Скопје, 0202-2423/3 од 1.10.2014 година, донесена на седницата одржана на 26.9.2014 година, определен сум за рецензент на трудот „Актуарски модели на животното осигурување” од проф. д-р Драги Јанев и ас. д-р Игор Ивановски. Согласно со член 19 од Правилникот за издавачката дејност на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, а по студиозното читање и проучување на трудот го доставувам следниов

ИЗВЕШТАЈ

ПРВ ДЕЛ

Ракописот со наслов „Актуарски модели на животното осигурување”, од проф. д-р Драги Јанев и ас. д-р Игор Ивановски, е креиран и понуден во исклучително значаен и актуелен момент за македонската академска и научна мисла и пред сè за осигурителната индустрија, конкретно за потребите на компаниите за животното осигурување во Република Македонија. Прво, и во македонски, но и во европски и глобални рамки, постои сериозен дефицит на учебници и трудови кои во себе вршат апликативна симбиоза на теоретските фундаменти и практичната примена на актуарските основи, техники и базични и напредни модели во животното осигурување. И второ, најбрзо растечкиот дел на осигурителната активност во државата, животното осигурување, како и законско-регулативните прерогативи подразбираат научна и практична подготовка и обука на високо образовани актуари, имајќи ја предвид специфичноста на дејноста и значењето на актуарите за профитабилното, солвентното и прудентното работење на компаниите и секторот во целина. Оттаму, ракописот овозможува интегрално апсолвирање на овие два исклучително значајни сегмента.

Во тој контекст, ракописот овозможува одличен научен и методолошко-педагошки материјал за изучување на предметот осигурување, преку целосно опфаќање и компатибилност со студиската програма на предметот како изборен предмет на Економскиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј” во Скопје, која предвидува 8 ЕКТС-кредити и настава со годишен фонд на предавања од 60 часа и 30 часа вежби. Во исто време, ракописот нуди и дополнителен наставно-научен материјал и за постдипломските студии по менаџментот во осигурувањето, што го зголемува неговиот квалитет и апликативно-стручно значење.

Конкретно, ракописот „Актуарски модели на животното осигурување”, од проф. д-р Драги Јанев и ас. д-р Игор Ивановски, е составен од 192 страници, во кои на високо стручен и конкретен начин се поместени основните и напредните актуарски модели на животното осигурување и се понудени бројни практични примери и задачи кои на корисниците им овозможуваат и стекнување и проверка на своето знаење. Во трудот е користена и соодветната современа и релевантна странска литература.

ВТОР ДЕЛ

Проблематиката, опфатена во трудот, е систематизирана во 5 дела, како што следува:

ПРЕДГОВОР

Прв дел: Технички основи на осигурувањето на живот

Втор дел: Еднократна премија за поодделни видови на осигурување на живот

Трет дел: Повеќекратна премија за поодделни видови на осигурување на живот

Четврти дел: Математички (премиски) резерви

ЛИТЕРАТУРА

Во **вovedниот дел** авторите концизно и прецизно ја определуваат суштината, намената и формата на учебникот, утврдувајќи ги пристапот во квантифицирањето на економската наука и појави, во делот на осигурувањето, кои иако се класифицираат во општествените науки, сепак овозможуваат највисок степен на математичка квантификација и детерминираност. Дотолку повеќе што осигурувањето кое во себе најсилно го содржи проблемот на асиметричните информации и нивните манифестации, е нужно поврзано со потребата за нивно вреднување, конкретизирање и апсорбирање од аспект на ефикасноста на пазарите и алокацијата на ресурсите.

Во **првиот дел**, „**Технички основи на осигурувањето на живот**“, авторите ги определуваат актуарските основи на осигурувањето кои се детерминирани од специфичноста на осигурителниот процес. Конкретно, почнувајќи со дефинирањето на општиот поимен инструментариум, авторите нудат историско-еволутивен приказ и развој, како и актуелна содржина, пресметка и примена на таблиците на смртност, комутативните броеви и нивните релации, математичките начини за пресметка на веројатноста за доживување на едно, две и повеќе лица, веројатното траење на живот и средното траење на живот како примарни елементи за понатамошното креирање на актуарските модели, а врз основа на конкретните податоци од таблиците на смртност.

Во **вториот дел**, „**Еднократна премија за пооделни видови на осигурување на живот**“, авторите започнуваат да ги презентираат моделите за пресметка на еднократната премија како централен елемент во осигурителниот процес, односно како цена на ризикот, преку конкретни и бројни актуарски модели, прикажани и детално математички изведени и поставени, за различни видови на осигурување. Она што е особено значајно претставува фактот што авторите и во овој, но и во следните делови, ги поставуваат моделите имајќи ги предвид конкретните начини на функционирање на компаниите за животно осигурување, што ја зајакнува важноста на самиот ракопис, и пошироко од класичниот научно-наставен процес. Конкретно, во првиот дел, прикажани се актуарските модели за осигурување и пресметка на еднократната премија за осигурување на капитал во случај на доживување, осигурување на животната рента и тоа во формите на непосредна доживотна лична рента, одложена доживотна рента, привремена (темпорерна) рента, одложена привремена рента, парцијалната рента, различните случаи на варијабилната животна рента во зависност од тоа дали таа се намалува(зголемува или намалува) секоја наредна година од определениот период за апсолутен износ или процент од рентата од претходната година како и пресметката на еднократната премија во случај на исподгодишна варијабилна рента. Поставувањето на актуарските модели за пресметка на еднократната премија продолжува со модалитетите за осигурување на капитал и тоа за осигурување на капитал во случај на недоживување, за одложеното осигурување на капитал, за привременото и одложеното привремено осигурување на капитал, осигурувањето на променлив капитал како и во случај на сè повеќе користеното од аспект на корисниците, комбинирано осигурување на капиталот. Вториот тематски дел се заокружува со актуарските модели за контраосигурување, односно осигурување со враќање на еднократната премија за пооделните рентни осигурувања и осигурување на капитал.

Во **третиот дел**, „**Повеќекратна премија**“, се разработуваат актуарските модели за повеќекратната премија, која како форма е повеќе застапена во осигурителната дејност,

од аспект на бројните предности за осигурениците. Во таа смисла, моделите, консеквентно на втората глава, ги третираат пресметките на повеќекратната премија во форма на доживотна и привремена годишна нето - премија, подгодишната премија или фреквентно користената премија во рати и контраосигурувањето со користење на годишната премија. Во третиот дел се разработува и концептот на бруто - премија, и соодветните дистинкции од претходно елаборираната нето премија.

Во **четвртиот дел, „Математички(премиски)резерви“**, авторот и коавторот се осврнуваат на една од доминантите функционални карактеристики на осигурителниот процес, кој овозможува фундаментално преземање и дисперзирање на ризикот, пресметка на премијата од аспект на компаниите и плаќањето на штетите на осигурениците во случај на настанување на осигурениот настан, како и профитабилно, солвентно и прудентно работење на осигурителните компании и остварување на макроекономската улога на осигурителните компании како најсилни институционални инвеститори. Покрај генералното запознавање со концептот на математичките резерви во животното осигурување, во петтата глава се детално обработени проспективниот и ретроспективниот модел на премиската резерва, како и функциите, разликите и апликацијата на природната, ризико и штедната премија, последната клучна во бизнис моделот на осигурителните компании за животното осигурување.

На крајот од оваа глава, се дадени и бројни комбинирани примери за примена на актуарските модели, како и задачи за практична проверка на вкупно генерираното знаење на корисниците на учебникот од сите претходно наведени тематски единици.

Составен дел на учебникот претставува и наведената користена литература.

ОЦЕНА НА ТРУДОТ

Имајќи го во предвид сето погоре наведено, сметам дека учебникот „Актуарски модели на животното осигурување“, од проф. д-р Драги Јанев и ас.д-р Игор Ивановски, претставува извонреден научен труд кој во целост ги исполнува поставените цели: 1) во целост да одговори на студиската програма на предметот осигурување на Економскиот факултет во Скопје, при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, но и за сите останати економски факултети во државата; 2) да понуди основно и напредно знаење, академски фундирано и апликативно ориентирано во исто време, за една од најсложените и специфични економски професии како актуарската, со што потполно соодветствува со потребите на академската и бизнис заедница; 3) да понуди исклучително квалитетна, современа и апликативна материја, дефицитарна во пошироки рамки, со што авторите влијаат на збогатување на домашната научна и стручна литература, и ја потврдуваат актуелноста, компетентноста и корисноста на учебникот; 4) овозможуваат понатамошно конкретизирање, фокусирање и пренесување на огромното академско актуарско знаење, практика, истражувања и искуство на авторот проф. Д-р Драги Јанев во областа на осигурувањето, врз основа на кои се образува и надградува и ас.д-р Игор Ивановски, како основа за понатамошниот прогрес во конкретната проблематика и научна работа.

Тргувајќи од фактот што една од најважните, и во исто време, најсложени задачи на научната мисла во економијата, е неа да ја квантифицира, за да понуди прецизни, јасни и недвосмислени одговори, а поврзано со микро и макродимензијата на осигурувањето како комплексен и мултидимензионален процес без кој не може да се замисли современата економија, авторите успеваат токму во реализацијата на таа однапред поставена задача и нудат современи и апликативни актуарски модели во делот на животното осигурување.

Важноста од нив е суштински поврзана и со реформите и функционирањето на пензиските системи, и воведувањето на концептот на „приватните пензии“ како одговор на досегашните проблеми и функционирањето на пензиските фондови. Оттаму, трудот има конкретна и поширока дисеминација и важност за економијата во целина. За тоа во голема мера, придонесува и начинот на кој учебникот е конципиран и напишан, во разбирлива, применлива и методолошки заокружена целина, во која актуарските модели се детално и јасно поставени, изведени и сосема јасни за базично и напредно користење. Дополнително, корисниците на учебникот имаат можност и за проверка на сопственото знаење преку бројните решени и нерешени практични задачи.

На тој начин, учебникот „Актуарски модели на животно осигурување“, од проф. Д-р Драги Јанев и ас. д-р Игор Ивановски, на вистински начин дава одговор на бројните предизвици на животното осигурување, и како најбрзо растечки сегмент на вкупното осигурување во Република Македонија, но и како доминантен дел на капитализацијата на модерната економија, на нивото на штедењето, одржувањето на ликвидноста и пред сè потрошувачката на секоја економија како најзначаен дел од БДП, и секако како исклучително значаен сегмент во понудата на извори за долгорочни инвестиции, и од квантитативен, но и високо квалитативен карактер, во смисла на долгорочниот, развојниот и антицикличниот карактер на средствата, како дел од бруто - премиите и премиските резерви на животното осигурување.

ПРЕДЛОГ

Од внимателното и детално проучување на ракописот на учебникот „Актуарски модели на животно осигурување“, поднесен од проф. Д-р Драги Јанев (автор) и асист.д-р Игор Ивановски (коавтор), можам објективно да констатирам дека станува збор за исклучително квалитетен и прифатлив учебник за додипломски и постдипломски студии. Во него се интегрирани и базичните и напредните актуарски модели на животното осигурување, содржани и во современата светска научна и стручна литература, паралелно со огромното академско актуарско образование, научна практика и истражувања на авторот. Учебникот како ново издание, а надградено на претходните учебници на проф. д-р Драги Јанев во конкретната област, се јавува во вистинско време како одговор и задоволување на нараснатите потреби на студентите, вработените во осигурителните компании и капитално финансираните пензиски фондови и претставниците на супервизорските и регулаторните органи и тела, и, генерално, на динамичниот раст на осигурителната индустрија во државата и значењето за микроекономското функционирање и макроекономско влијание на економијата во целина.

Имајќи го во предвид сето погоре наведеното, ми претставува особена чест и задоволство, на Наставно-научниот совет на Економскиот факултет во Скопје, да предложам да го прифати извештајот на трудот на проф. д-р Драги Јанев и ас. д-р Игор Ивановски, со наслов „Актуарски модели на животно осигурување“, и да донесе одлука **да се публикува како универзитетски учебник по предметот осигурување.**

РЕЦЕНЗЕНТ

Академик д-р Таки Фити, с.р.

РЕЦЕНЗИЈА

НА РАКОПИСОТ „АКТУАРСКИ МОДЕЛИ НА ЖИВОТНО ОСИГУРУВАЊЕ” ОД АВТОРИТЕ ПРОФ. Д-Р ДРАГИ ЈАНЕВ И АС. Д-Р ИГОР ИВАНОВСКИ

Со Одлука на Наставно-научниот совет на Економскиот факултет во Скопје, 0202-2423/3 од 1.10.2014 година, донесена на седницата одржана на 26.9.2014 година, определен сум за рецензент на трудот „Актуарски модели на животното осигурување” од Проф. д-р Драги Јанев и ас. д-р Игор Ивановски. Согласно со член 19 од Правилникот за издавачката дејност на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, а по внимателното и детално проучување на трудот го доставувам следниов

ИЗВЕШТАЈ

ПРВ ДЕЛ

Трудот со наслов „Актуарски модели на животното осигурување”, од проф. д-р Драги Јанев и ас. д-р Игор Ивановски, има исклучително значајна наставно-научно и апликативна содржина и вредност. Тој во целост ги исполнува критериумите за актуелност, оправданост, научна фундираност и стручна применливост. Имено, манифестацијата на демографските промени и тенденции, кои претставуваат глобален феномен, кој не ја одминува и Република Македонија, го доведува во прашање функционирањето на фундаменталните економски закономерности и односи. Покрај намалувањето на работоспособната сила, продуктивноста и потрошувачката, глобалното стареење на населението и намалениот наталитет предизвикува зголемување на трошоците на вкупниот сегмент на социјалното осигурување, пред сè на пензиските и здравствените фондови, кои во голема мера се алиментираат со високо опортунитетните јавни расходи и зголеменото внатрешно и надворешно задолжување. Оттаму, соочувањето со овие предизвици и пред се со ризикот на долговечноста, е иманентно поврзан со животното осигурување. Ракописот ја разработува споменатата проблематика, преку понудување на основни и напредни актуарски модели на животното осигурување, како централен пазарен механизам за одржување на потрошувачката на старото население, одржување на ликвидноста на населението во случај на настанување на осигурениот настан, преку исплатата на штетите и генерално во воведувањето на концептот на „приватни пензии“, како и функционирањето на интегрираниот систем на животното и капитално финансираното пензиско осигурување. Оттаму, трудот „Актуарски модели на животното осигурување”, од проф. д-р Драги Јанев и ас. д-р Игор Ивановски, нуди комплексен и мултидимензионален концепт за функционирањето на осигурителната индустрија, и на навремен и вистински начин го исполнува дефицитот на научни трудови, пред сè учебници и книги, кои севкупно и детално понудуваат апликативни и квантитативни решенија за економските проблеми и појави. На тој начин, студентите на Економскиот факултет во Скопје, добиваат извонреден материјал за додипломските студии и изборниот предмет осигурување кој предвидува наставен фонд на 60 часа предавања и 30 часа вежби, односно 8 ЕКТС, но во исто време, понудените модели се и основа за постдипломските студии по менаџмент во осигурувањето на Економскиот факултет во Скопје, чии слушатели се токму вработените во осигурителните компании, во прв ред, актуарите. Конкретно, токму актуарската професија е недоволно развиена во македонски услови, а истата е пресудна во контекст на посебниот бизнис - модел на компаниите за животното осигурување и нивното прудентно, солвентно и профитабилно работење, како и во смисла на законските предуслови за нивното работење.

Конкретно, ракописот „Актуарски модели на животно осигурување”, од проф. д-р Драги Јанев и ас. д-р Игор Ивановски, е составен од 192 страници, во кои на високо стручен и конкретен начин се поместени бројни примери од актуарската математика, во коинтеграција со финансиската математика, по претходна елаборација на основните аспекти и технички основи на осигурувањето на живот, во голема мерка користени и во демографските истражувања и анализи. Дополнително, посебно сакам да го истакнам фактот што во трудот е користена богата и актуелна странска литература.

ВТОР ДЕЛ

Содржината во трудот, е систематизирана во 5 основни дела:

ПРЕДГОВОР

I. Технички основи на осигурувањето на живот

II. Еднократна премија за поодделни видови на осигурување на живот

III. Повеќекратна премија за поодделни видови на осигурување на живот

IV. Математички (премиски) резерви

ЛИТЕРАТУРА

Во **воведниот дел**, авторите концизно и прецизно ја определуваат суштината, намената и формата на учебникот, утврдувајќи ги пристапот во квантифицирањето на економската наука и појави, во делот на осигурувањето, кои иако се класифицираат во општестевените науки, сепак овозможуваат највисок степен на математичка квантификација и детерминираност. Дотолку повеќе што осигурувањето кое во себе најсилно го содржи проблемот на асиметричните информации и нивните манифестации, е нужно поврзано со потребата за нивно вреднување, конкретизирање и апсорбирање од аспект на ефикасноста на пазарите и алокацијата на ресурсите.

Во **првиот дел**, „Технички основи на осигурувањето на живот“, авторите ги определуваат актуарските основи на осигурувањето кои се детерминирани од специфичноста на осигурителниот процес. Конкретно, почнувајќи со дефинирањето на општиот поимен инструментариум, авторите нудат историско-еволутивен приказ и развој, како и актуелна содржина, пресметка и примена на таблиците на смртност, комутативните броеви и нивните релации, математичките начини за пресметка на веројатноста за доживување на едно, две и повеќе лица, веројатното траење на живот и средното траење на живот како примарни елементи за понатамошното креирање на актуарските модели, а врз основа на конкретните податоци од таблиците на смртност. Техничките основи и соодветниот инструментариум се круцијални во генерирањето на високо прецизни и точни квантитативни податоци и заклучоци, како за глобалните демографски параметри, така и за апликативна примена на понудените актуарски модели. Конкретно, креирањето на актуелни морталитетни таблици останува врвен приоритет за Република Македонија, како за креирањето на соодветни актуарски проекции и демографски сценарија за иднината, така и за секојдневното функционирање на осигурителните компании и пензискиот фонд и друштва.

Во **вториот дел**, „Еднократна премија за поодделни видови на осигурување на живот“, авторите започнуваат да ги презентираат моделите за пресметка на еднократната премија како централен елемент во осигурителниот процес, односно како цена на ризикот, преку конкретни и бројни актуарски модели, прикажани и детално математички изведени и

поставени, за различни видови на осигурување. Она што е особено значајно, претставува фактот што авторите и во овој, но и во следните делови, ги поставуваат моделите имајќи ги предвид конкретните начини на функционирање на компаниите за животно осигурување, што ја зајакнува важноста на самиот ракопис, и пошироко од класичниот научно-наставен процес. Конкретно, во првиот дел, прикажани се актуарските модели за осигурување и пресметка на еднократната премија за осигурување на капитал во случај на доживување, осигурување на животната рента и тоа во формите на непосредна доживотна лична рента, одложена доживотна рента, привремена(темпорерна)рента, одложена привремена рента, парцијалната рента, различните случаи на варијабилната животна рента во зависност од тоа дали таа се намалува(зголемува или намалува) секоја наредна година од определениот период за апсолутен износ или процент од рентата од претходната година како и пресметката на еднократната премија во случај на исподгодишна варијабилна рента. Поставувањето на актуарските модели за пресметка на еднократната премија продолжува со модалитетите за осигурување на капитал и тоа за осигурување на капитал во случај на недоживување, за одложеното осигурување на капитал, за привременото и одложеното привремено осигурување на капитал, осигурувањето на променлив капитал како и во случај на се повеќе користеното од аспект на корисниците комбинирано осигурување на капиталот. Вториот тематски дел се заокружува со актуарските модели за еднократна премија при постоење на контраосигурување, односно во моделите во кои постои рентно осигурување и осигурување на капитал со враќање на константната и варијабилната рента и враќање на константниот и варијабилниот осигуран капитал, респективно.

Во **третиот дел, „Повеќекратна премија“**, се разработуваат актуарските модели за повеќекратната премија, која како форма е повеќе застапена во осигурителната дејност, од аспект на бројните предности за осигурениците. Во таа смисла, моделите, консеквентно на втората глава, ги третираат пресметките на повеќекратната премија во форма на доживотна и привремена годишна нето - премија, подгодишната премија или фреквентно користената премија во рати и контраосигурувањето со користење на годишната премија. Во третиот дел се разработува и концептот на бруто - премија, како и соодветните дистинкции од претходно елаборираната нето премија.

Во **четвртиот дел, „Математички(премиски)резерви“**, авторите се осврнуваат на една од доминантите функционални карактеристики на осигурителниот процес, кој овозможува фундаментално преземање и дисперзирање на ризикот, пресметка на премијата од аспект на компаниите и плаќањето на штетите на осигурениците во случај на настанување на осигурениот настан, како и профитабилно, солвентно и прудентно работење на осигурителните компании и остварување на макроекономската улога на осигурителните компании како најсилни институционални инвеститори. Покрај генералното запознавање со концептот на математичките резерви во животно осигурување, во петтата глава се детално обработени проспективниот и ретроспективниот модел на премиската резерва, како и функциите, разликите и апликацијата на природната, ризико и штедната премија, последната клучна во бизнис - моделот на осигурителните компании за животно осигурување.

На крајот од оваа глава се понудени и бројни комбинирани примери за примена на актуарските модели преку конкретни решени и нерешени задачи кои на корисниците на учебникот им овозможуваат ефикасна и исклучително корисна проверка на вкупно генерираното знаење од наведени тематски единици.

Составен дел на учебникот претставува и наведената користена литература.

ОЦЕНА НА ТРУДОТ

Како редовен професор на Економскиот факултет во Скопје и долгогодишен научен истражувач во областа на демографијата, ми претставува задоволство професионално да констатирам дека ракописот „Актуарски модели на животна осигурување”, од проф. д-р Драги Јанев и ас. д-р Игор Ивановски, претставува високо стручен, квалитетен, научно поставен и методолошки заокружен труд со кој се збогатува македонската академска мисла и литература, и овозможува Економскиот факултет во Скопје да биде рамноправен во имплементирањето на највисоките европски и светски научни процеси, текови и стандарди. Учебникот овозможува институцијата и студентите кои ќе го изучуваат предметот осигурување да добијат врвно четиво, на рангот на своите колеги од највисоко рангираните универзитети во светот. На тој начин, покрај исполнувањето на примарната наставно-научна дејност, авторите успеваат да го подигнат нивото и да го зајакнат вниманието и потребата од животното осигурување и актуарската математика како фундамент на осигурувањето. Во тој контекст, учебникот додава нова научна димензија во образованието и обуката на досегашните и идните актуари, една од дефицитарните, но во исто време најбараните и високо вреднувани професии во светот. Особено сакам да го потенцирам фактот што ракописот претставува и своевидно признание на академското образование, научноистражувачка работа и напредно знаење, би додал и професионален и емотивен афинитет на авторот проф.д-р Драги Јанев во областа на осигурувањето и актуарството, како прв академски актуар во државата, но и во неговите напори и ангажмани за подобрување и креирање на актуелна и научно-емпириски поставена техничка основа на осигурувањето во Република Македонија. Конкретно, ракописот претставува и дополнителен стимул за конечно изготвување на посебни морталитетни таблици во државата, за што во континуитет се залага авторот, а што е од пресудно значење и за самата осигурителна индустрија и капитално финансирааниот задолжителен и доброволен пензиски систем, но и за идните демографски проекции во Република Македонија.

Ракописот „Актуарски модели на животна осигурување” нуди мултипликативни решенија и овозможува извонреден придонес во образованието на идните генерации актуари, демографи и менаџери во осигурителните компании, пензиски друштва и супервизорски и регулаторни органи и тела. Во таа смисла, разбирливиот, конкретниот и методолошки исправниот начин на кој е напишан ракописот, дополнително го олеснува и овозможува стекнувањето на основни и напредни знаења од страна на сите корисници. На тој начин, сметам дека ќе се интензивира интересот на сегашните и идните академски граѓани за осигурувањето, актуарството и демографијата, кои во следниот период на стручен начин ќе се вклучат во процесот на нудење на решенија за растечките демографски и финансиски проблеми, пред сè на социјалните фондови. Токму тоа интегрирано и мултидимензионално значење на ракописот, за науката, бизнисот и супервизијата, ја верифицира потребата од неговото креирање, издавање и користење и, секако, понатамошно надградување.

ПРЕДЛОГ

Академската и наставно-научна литература мора да претставува динамичен и постојано отворен и виабилан процес. Достигнувањето на еден научен работник пред сè треба да се вреднува преку неговата креација на научни дела и начинот на кој континуираното и перманентно стекнувано знаење го систематизира и соодветно го пренесува на следните

генерации. Токму низ таа призма, сметам дека ракописот „Актуарски модели на животно осигурување”, поднесен од проф. Д-р Драги Јанев и ас. д-р Игор Ивановски, претставува заокружена целина и врвен научен производ, високо потребен и корисен за идните генерации студенти на додипломските и постдипломските студии на Економскиот Факултет-Скопје. Неговото значење особено ќе се зголеми имајќи предвид неколку фактора: прво, зголемениот и динамично-интензивен тренд на неповолните демографски фактори, второ, промената на карактерот на економските појави и нивната транзиција од детерминистички кон стохастички, што влијае и на проблематизирање и реевалуација на досегашните доминантни економски теории, трето, зголемената потреба од врвни и комплексни математичко-статистички модели за квантификацијата на економијата од аспект на нудење на актуелни и прецизни решенија за економските појави и пред се економски кризи и четврто, значајно за нашата држава, растот и изразената динамика на осигурителната индустрија, конкретно, животно осигурување и потребата за подигнување на сè уште ниските индикатори на осигурителната активност на нивото на развиените економии во Европа.

Во врска со сите фактори, ракописот „Актуарски модели на животно осигурување” има фундаментална поврзаност и конкретно значење и придонес.

Имајќи предвид сето погоре наведеното, позитивно рецензирајќи го и високо вреднувајќи го ракописот, сакам да предложам Наставно-научниот совет на Економскиот факултет во Скопје да го прифати извештајот и да донесе одлука трудот на проф. д-р Драги Јанев и ас. д-р Игор Ивановски, со наслов „Актуарски модели на животно осигурување”, **да се публикува како универзитетски учебник по предметот осигурување.**

РЕЦЕНЗЕНТ

Проф. д-р Славе Ристески, с.р.

РЕФЕРАТ

ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК ОД ОБЛАСТА НА ЕКОНОМСКИТЕ НАУКИ ПО ПРЕДМЕТОТ МАТЕМАТИКА ЗА ЕКОНОМИСТИ НА ЕКОНОМСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Врз основа на одредбите од Законот за високото образование, Статутот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Правилникот за условите, критериумите, постапката и начинот за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје и Правилникот за внатрешните односи и работењето на Економскиот факултет во Скопје во состав на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Наставно-научниот совет на Економскиот факултет во Скопје, на седницата одржана на 31.10.2014 година, донесе Одлука со број 0202-2849/12 од 5.11.2014 за формирање Рецензентска комисија за избор на наставник од областа на економските науки по предметот **математика за економисти**, во состав: проф.д-р Драге Јанев, проф.д-р Славе Ристески и проф.д-р Гордана Билбиловска. По деталното разгледување на пристигнатите пријави, Комисијата го изготви рефератот во согласност со членовите 10 и 11 од Правилникот за условите, критериумите, постапката и начинот за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје и во врска со тоа го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

На распишаниот конкурс за избор на наставник од областа на економските науки по предметот **математика за економисти**, објавен на 2.10.2014 година во дневниот весник „Нова Македонија“, се јави кандидатот д-р Игор Ивановски, вработен на Економскиот факултет во Скопје при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, асистент по предметот математика за економисти. Во продолжение ќе бидат изнесени податоците за кандидатот, со образложение, мислење и предлог на Комисијата до Наставно-научниот совет на Факултетот.

Биографски податоци

Кандидатот д-р Игор Ивановски е роден на 10.3.1977 година во Скопје. Основното и средното образование ги завршил во Скопје, со одличен успех. Во текот на школувањето учествувал на неколку регионални и републички натпревари по математика и информатика, за што добил и посебни пофалници и признанија. На Економскиот факултет во Скопје се запишал во учебната 1995/96 на секторот економија, насока: финансии и банкарство, а дипломирал на 12.VI.2000 година со просечен успех 8,40. На постдипломски студии се запишал на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје на Економскиот факултет во Скопје во академската 2005/2006 на департаментот по менаџмент во осигурувањето, каде ги положува испитите со просечен успех 10,00. Во 2011 година го одбранил магистерскиот труд под наслов *Осигурувањето и економскиот развој во Република Македонија*. Во септември 2014 година, докторирал на Економскиот факултет во Скопје на тема под наслов *Животно и капитално пензиско осигурување и економскиот развој*.

1. Наставно-образовна дејност

Во учебната 2000/2001 година е ангажиран како демонстратор по предметите математика за бизнис и математика за економисти. Во истата учебна 2000/2001 година е избран за помлад асистент по предметите математика за бизнис и Математика за економисти и активно се вклучува во изведувањето на практичната настава-вежби на избраните предмети и останатите активности во рамките на наставно-образовниот процес на Економскиот факултет во Скопје при Универзитетот „Св.Кирил и Методиј“ во Скопје. Со неговиот избор за пратеник во Собранието на Република Македонија, согласно со позитивните законски прописи, работниот однос на Економскиот факултет е ставен во мирување. Со одлуки на Деканатската Управа на Економскиот факултет во Скопје и Претседателот на Собранието на Република Македонија, д-р Игор Ивановски во периодот 2002-2013, и покрај извршувањето на повеќе јавни функции, продолжува со својата наставно-научна активност на Економскиот факултет во Скопје, и покрај изведувањето практична настава-вежби на додипломските студии во Скопје по предметите математика за бизнис и математика за економисти, одржува и вежби на дисперзираните студии на Економскиот факултет-Скопје во Штип во периодот 2004-2006, на дисперзираните студии во Струга во периодот 2006-2011 и дисперзираните студии во Велес во периодот 2008-2013. Во периодот 2004-2005 година одржува вежби по предметите:математика за бизнис и актуарска математика на Факултетот за царина и туризам во Охрид, при Универзитетот „Св.Климент Охридски“ во Битола.

Во целокупниот период, д-р Игор Ивановски одржува консултации со студентите од сите департмани по избраните предмети, ги подготвува за наставната материја и изработката на семинарските работи, за што потврда претставуваат и позитивните извештаи од самоевалуацијата.

2. Научноистражувачка дејност

Потврда за исклучително квалитетната научноистражувачка работа на кандидатот се , секако, магистерскиот и докторскиот труд, кои ги исполнуваат највисоките критериуми на научноистражувачко академско дело. Дополнително, тој има објавено десет труда во домашни и меѓународни научни публикации. Особено е значаен фактот што кандидатот се јавува и како коавтор на два факултетски учебника значајни за наставата на економските факултети во државата. Конкретно, кандидатот д-р Игор Ивановски ги има објавено следниве трудови:

1. Ивановски Игор, *Осигурувањето и економскиот развој во Република Македонија*, магистерски труд, 2011, Економски факултет – Скопје.
2. Јанев Драге, Ивановски Игор: *Кредитното осигурување во Република Македонија-неискористен потенцијал за развој на банкарскиот и осигурителниот сектор?*, Годишник на Економски факултет - Скопје, Скопје, 2011 година.
3. Јанев Драги, Ивановски Игор, *Применета математика - збирка задачи*, 2012, Економски факултет – Скопје.
4. Јанев Драге, Ивановски Игор: *Техничките резерви како неискористен потенцијал на осигурувањето*, Годишник на Економски факултет - Скопје, Скопје, 2012 година.
5. Јанев Драге, Ивановски Игор: *Концептот на асиметричните информации и нивното влијание на пазарот на осигурување*, Годишник на Економски факултет - Скопје, Скопје, 2013 година.

6. Драги Јанев, Игор Ивановски: Перспективите на животното осигурување во Република Македонија, Годишник на Економски факултет - Скопје, 2014 година.
7. Tevdovski D., Ivanovski I., Income inequalities and systemic economic crisis: Focus on South-East Europe, research monograph, Systemic economic crisis: current issues and perspectives, 2014, "SS Cyril and Methodius" University in Skopje, Skopje.
8. Tevdovski D., Ivanovski I., Law system in growth diagnostics for Macedonia: Stimulus or binding factor?, 2014, Iustinianus Primus Law Review 8 edition, Skopje.
9. Tevdovski D., Filipovski V., Ivanovski I., A diagnostics approach to economic growth in small open economies: the case of the Republic of Macedonia, Review of Economic and Business Studies, REBS 13 (Volume VII, Issue 1), 2014, Bucharest, Romania.
10. Ивановски Игор, *Животно и капитално пензиско осигурување и економскиот развој*, докторска дисертација, 2014, Економски факултет – Скопје.
11. Јанев Драги, Ивановски Игор, Актуарски модели на животно осигурување (учебник), 2014, Економски факултет – Скопје.
12. Nakov Leonid, Ivanovski Igor, Modeling of organizational development-a methodological and empirical approach, 2014, Media dialogues, October edition.
13. Trpeski P., Ivanovski I., Unemployment and the effect of hysteresis - the case of the Republic of Macedonia, 2014, Economic Outlook, November edition.

Во продолжение на Извештајот, следува краток осврт на дел од објавените научни трудови на кандидатот:

Кандидатот м-р Игор Ивановски подолг временски период ги истражува, ги проучува и ги утврдува квалитативните и квантитативните аспекти на осигурувањето кое претставува мултидимензионален и комплексен процес. Како резултат на таа научно–истражувачка активност, м-р Игор Ивановски успешно ја одбранува својата магистерска теза насловена **Осигурувањето и економскиот развој во Република Македонија**, во која на научно фундиран, методолошки поставен и оригинален начин ги анализира и микроекономските аспекти на вкупното осигурување на глобално ниво, но и извршува квалитативна анализа на макроекономските аспекти и улогата на осигурителната активност во рамките на финансиските системи, и директната и индиректната поврзаност со економскиот развој и раст. Кандидатот во својот магистерски труд дава длабинска, прецизна и сеопфатна анализа за еволуцијата, состојбите и перспективите на пазарот на осигурување во Република Македонија, преку научна анализа на две нивоа, и тоа: квалитативна анализа на перформансите и условите за раст на пазарот на осигурување, како и квантитативна анализа, корелациона и регресиона, за поврзаноста на осигурителната активност со дефинираните економски варијабли и интегрираното влијание на економскиот раст во државата. Наодите на емпириската анализа, како и користењето на обемна и современа странска и домашна литература, овозможува м-р Игор Ивановски да понуди апликативни, конкретни и детални препораки за подобрување на перформансите на осигурителниот пазар во Република Македонија и искористување на оригенерните функции на осигурување и неговиот макроекономски потенцијал за влијание врз стапките на раст на економијата.

Врз основа на својот магистерски труд, м-р Игор Ивановски продолжува со својата научна специјализација во областа на осигурувањето. Резултат на тоа претставува докторската дисертација **Животно и капитално пензиско осигурување и економскиот развој**, во која тој на одличен начин ги синтетизира сопствените научни анализи за одделните аспекти на животното и капитално финансираното пензиско

осигурување во процесот на акумулација, алокација и супституција на заштедите и улогата на компаниите за животно осигурување и пензиските фондови како најсилни и најзначајни институционални инвеститори во современата економија и длабински ги анализира специфичностите и значењето на актуарските основи и корпоративното управување за перформансите и функционирањето на осигурителната индустрија и капитално финансираното пензиско осигурување. М-р Игор Ивановски во својата докторска дисертација овозможува мултидисциплинарна и мултифункционална анализа на животно и капитално финансираното пензиско осигурување, преку елаборација на основните и напредните елементи и на демографијата, финансиските системи и пазари, институционалните аспекти за регулација и супервизија на набљудуваните сегменти, осврнувајќи се и на актуелните моменти и последици од последната финансиска криза, причините и влијанието врз функционирањето на вкупната економија. Актуелноста и значењето на докторската дисертација, особено се потврдуваат во фактот што најголем дел од неа е посветен на аспектите, развојот, значењето и перспективите на животно осигурување во Република Македонија, како најдинамичен сегмент на вкупното осигурување, но со сеуште лимитиран капацитет и волумен во однос на развиените пазари, како и анализата на вкупната реформа на пензискиот систем, воведувањето на задолжителното и доброволното капитално финансирано пензиско осигурување, како начин за зајакнување на пензискиот систем и соодветен одговор на предизвикувачките демографски глобални и национални тенденции. Особено е значајно што кандидатот успешно врши аналитичка конвергенција на двата сектора во понудата на решенија за овие феномени, пред сè во креирањето на ефикасен, функционален и одржлив систем на приватни пензии. Пред сè, кандидатот во своите истражувања ги аплицира методите и моделите на регресионата и дискриминационата анализа со цел да го утврди интензитетот на меѓузависноста помеѓу животно и капитално финансираното пензиско осигурување и економскиот развој. Овие истражувања, дали овие економски процеси се компатабилни или не, односно дали динамиката или рецесијата на економскиот развој директно се рефлектира врз развојот на животно и капиталното финансирано пензиско осигурување во нашите научни простори, било маргинално проучувано во македонски услови, со што трудот придонесува за збогатување на научната мисла и дебата. Како резултат на тоа, м-р Игор Ивановски врши и напредна анализа на случајот на Република Македонија, за евентуалната коинтеграција помеѓу животно и капитално финансираното пензиско осигурување со економскиот раст во државата, како прва анализа од тој карактер за овие два сектора. Наодите од истражувањето даваат солидна база за изведувањето на препораки и заклучоци, кои кандидатот на обемен, детален и конкретен начин, ги определува за учесниците во сегментите, пред сè за компаниите за животно осигурување и пензиските фондови од вториот и третиот столб, за институциите кои вршат определување, супервизија и регулација на осигурителниот пазар и пензискиот систем, како и за пошироката академска заедница. Како заклучок, Комисијата за оцена и одбрана на докторската дисертација на кандидатот м-р Игор Ивановски посебно ги потенцираше следниве квалитети на трудот и придонеси на кандидатот во истражувањето на оваа проблематика: прво, конзистентен аналитички преглед на развојот и еволуцијата на животно и капитално пензиско осигурување; второ, повеќеслојна аналитичка рамка за постојното место, улога, значење на животно и капитално финансираното пензиско осигурување во рамките на финансискиот систем; трето, суштински и темелен осврт на состојбите на животно и капитално финансираното пензиско осигурување во Република Македонија; четврто, значаен придонес во квантитативното дефинирање на меѓузависноста на животно и капитално финансираното пензиско осигурување и

економскиот развој во Република Македонија; петто, заокружен, конкретен и оригинален пристап во дефинирањето на перформансите и идното функционирање на животното и капитално финансираното пензиско осигурување и особено нивното влијание врз развојот на финансискиот систем и економскиот раст на Република Македонија.

Во учебникот **Применета математика - збирка задачи**, м-р Игор Ивановски се јавува како коавтор со проф д-р Драги Јанев. Збирката задачи претставува научно-апликативен труд во кој теоретските основи на математиката за економисти соодветно се разработени со оригинални, методолошки поставени и апликативни конкретни економски параметри и појави. Учебникот е конципиран во согласност со стандардите на високо рангираните универзитети и на студентите им овозможува практична можност за апликација и решавање на математичките основи во делот на низите и редовите, комбинаториката, теоријата на веројатност, линеарната алгебра, финансиската математика составена од процентната и каматната сметка и долгорочните финансиски операции и емпириско дефинираните функции. Во составот на учебникот се интегрирани и голем број на конкретни испитни комбинации и задачи, со што се овозможува студентите да имаат увид во начинот на оцена на нивното знаење. Учебникот е конципиран на начин да овозможи стекнување на апликативни знаења за применетата математика нужни, за нивното понатамошно студирање.

Во учебникот **Актуарски модели на животното осигурување**, во кој м-р Игор Ивановски е коавтор со проф д-р Драги Јанев, кандидатот го аплицира своето знаење во делот на актуарската математика како централен дел на актуарските основи на осигурувањето и капитално финансираното пензиско осигурување. Учебникот е составен од современи, напредни и апликативни модели неопходни за работата на секој актуар како специфична и регулирана професија во рамките на осигурителната индустрија, пресудна за солвентно, профитабилно и прудентно работење на компаниите и супервизорските органи. Бројноста и комплексноста на понудените актуарски модели, како сублимат на актуарската и финансиската математика, го позиционира учебникот како академско и стручно-апликативно достигнување кое ги интегрира потребите на студентите на сите три нивоа на студирање, како и на сегашните и идни актуари. Дополнително, значењето на Учебникот е особено истакнато, имајќи ја предвид потребата за економисти од тој профил, како резултат на растечката и динамична осигурителна активност, како и отсуството на обемна домашна литература од овој карактер на академско ниво.

Во трудот **„Income inequalities and systemic economic crisis: Focus on South-East Europe”**, претставен на Меѓународната конференција „Systemic economic crisis: current issues and perspectives“, во организација на Економскиот факултет во Скопје и ASECU, Greece, и објавен во монографијата на Конференцијата, се врши анализа на растечката нееднаквост на доходот како значаен структурен фактор на глобалната економска криза, при што се дава фокус на државите од Југоисточна Европа. Поставените хипотези за влијанието на примената на неолибералната економска идеологија и начинот на функционирањето на институциите, се тестираат преку модел на панел регресија во селектираните 8 држави, со посебен акцент на Република Македонија, при што тие се потврдуваат, давајќи резултати за соодветни заклучоци и препораки за водечките креатори на економската политика. Трудот во себе ги интегрира

последните наоди на економската теорија и изобилува со бројни квантитативни показатели и параметри.

Во трудот „**A diagnostics approach to economic growth in small open economies: the case of the Republic of Macedonia**“, се аплицира признатата и реномирана аналитичка рамка на Hausmann et al. (2005), на случајот на Република Македонија, за да се провери и утврди влијанието на одредените фактори како институционалната рамка, промените во правниот систем и особено неформалната економија, правосудниот систем и регулаторната рамка како дестимулирачки фактори за раст на економијата. Дополнително, поставувајќи ги инпутите во аналитичката рамка, и соодветно квантитативно проверувајќи ги, покрај претходниот, се доаѓа до заклучок дека можни дестимулирачки фактори во иднина ќе претставуваат и ограничениот инфраструктура, недоволната инвестиција во човечкиот капитал и информациите екстерналии. Трудот претставува основа за понатамошна академска анализа, проверка на понатамошното влијание на дефинираните инпути, како и дополнително интегрирање и анализа на нови фактори.

Во трудот насловен „**Modeling the organizational development – methodological and empirical approach**“, се врши квалитативна анализа на предизивите и конкретните резултати на организацискиот развој, концептот на промени и ефектите врз развојот на системите на повеќе нивоа. Дополнително, користејќи бројни емпириски примери, се овозможува увид во влијанието на бројните фактори како културните, лидерските и транзициони аспекти, како и адекватните нивоа на плурализам во организацискиот развој на системите, како националните и локалните институции, бизнис - единките, медиумите и непрофитните институции, и потребата за нивна хармонизација, поставувањето на проблемот, екстерниот контекст на адаптација и интерните предизвици за интеграција. Во таа смисла се разработуваат и ефективност и ефикасноста на постигнатиот организациски развој во рамките на вкупната стратегија за развој, особено во контекст на прифаќање на концептот на „балансирано влијание“.

ОПШТА ОЦЕНА И ПРЕДЛОГ

Врз основа на конкурсните материјали, Рецензентската комисија констатира дека единствен пријавен кандидат на конкурсот за избор на наставник од областа на економските науки по предметот **математика за економисти**, објавен во дневниот весник „Нова Македонија“ од 2.10.2014 година, е д-р Игор Ивановски. Кандидатот ги исполнува сите законски и нормативни критериуми за избор во звањето доцент од областа на економските науки по предметот **математика за економисти**. По проучувањето на приложената документација од кандидатот и увидот во објавените трудови, Комисијата е едногласна во мислењето дека:

- кандидатот ги поминал сите вообичаени скалила во наставно-образовниот процес на факултетот, имено бил демонстратор(неколку години) и асистент по предметите: математика за бизнис и економисти, економика на осигурување, актуарска математика, осигурување и финансиска математика;
- кандидатот на прв и втор циклус студии остварил просечен успех од 8,40 и 10,00 респективно;
- за време на своето работно искуство, со високо ниво на професионалност, посветеност и одговорност, кандидатот ги извршувал сите зададени обврски;

ОБРАЗЕЦ
КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО,
НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ

Кандидат: д-р Игор Атанас Ивановски

Институција: Економски факултет - Скопје,
 Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје

Научна област: економски науки

Предмет: математика за економисти

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активноста:	Поени
1.	Настава во школи и работилници – учесник $1 \times 1 = 1$ 1. IVth International Summer school, “Make a difference– become a sustainable competitive advantage EU leader”, “SS. Cyril and Methodius” University in Skopje, Faculty of Economics – Skopje, 8-17 August, 2014, Ohrid	1
2.	Одржување на вежби - од прв циклус студии Математика за бизнис $10 \times 15 \times 0,03 \times 6 = 27$ Математика за економисти $10 \times 15 \times 0,03 \times 10 = 45$ Математика за бизнис (дисп.паралелка во Штип) $2 \times 15 \times 0,03 \times 3 = 2,7$ Математика за економисти (дисп.паралелка во Струга) $2 \times 15 \times 0,03 \times 4 = 3,6$ Математика за економисти (дисп. паралелка во Велес) $2 \times 15 \times 0,03 \times 4 = 3,6$ Математика за економисти (Проект 45+) $2 \times 15 \times 0,03 \times 1 = 0,9$	82,8
3.	Консултации со студенти - од прв циклус студии Математика за бизнис $400 \times 0,002 \times 6 = 4,8$ Математика за економисти $700 \times 0,002 \times 10 = 14$ Математика за бизнис (дисп.паралелка во Штип) $100 \times 0,002 \times 3 = 0,6$ Математика за економисти (дисп.паралелка во Струга) $35 \times 0,002 \times 4 = 0,28$ Математика за економисти (дисп.паралелка во Велес) $35 \times 0,002 \times 4 = 0,28$ Математика за економисти (Проект 45+) $40 \times 0,002 \times 1 = 0,08$	20,04

4.	Позитивно рецензиран универзитетски учебник 1. Актуарски модели на животно осигурување, Економски факултет-Скопје, 2014, Универзитет „Св.Кирил и Методиј“ во Скопје (коавтор)	6
5.	Позитивно рецензирана збирка задачи или практикум 1. Применета Математика-збирка задачи, Економски факултет-Скопје, 2012, Универзитет „Св.Кирил и Методиј“ во Скопје (коавтор)	3
Вкупно		112,84

НАУЧНО - ИСТРАЖУВАЧКА ДЕЛНОСТ

Ред. број	Назив на активноста:	Поени
1.	Учесник во национален научен проект – $1 \cdot 3 = 3$ 1. „Перспективи и предизвици во процесот на приближување на јавниот и бизнис секторот во РМ кон стандардите и конкурентноста на економиите во ЕУ“, Економски факултет - Скопје, 2013-2014, Скопје	3
2.	Учесник во меѓународен научен проект – $1 \cdot 5 = 5$ 1. "Programa za globalna konkurentnost", aplikativen projekt vo ko-organizacija na Univerzitetot od Ohio,Atens,USA i Ekonomski fakultet od Skopje, Skopje,Junijuli, 2003	5
3.	Труд со оригинални научни резултати, објавен во референтно научно/стручно списание со меѓународен уредувачки одбор 1. Tevdovski D., Filipovski V., Ivanovski I., A diagnostics approach to economic growth in small open economies: the case of the Republic of Macedonia, Review of Economic and Business Studies, REBS 13 (Volume VII, Issue 1), 2014, Bucharest, Romania($0.8 \cdot 6 = 4,8$) 2. Nakov Leonid, Ivanovski Igor, Modeling of organizational development-a methodological and empirical approach, 2014, Media dialogues, Podgorica, Montenegro, October edition($0.9 \cdot 6 = 5.4$) 3. Tevdovski D., Ivanovski I., Law system in growth diagnostics for Macedonia: Stimulus or binding factor?, 2014, Iustinianus Primus Law Review 8 edition, Skopje($0.9 \cdot 6 = 5.4$) 4. Trpeski P., Ivanovski I., Unemployment and the effect of hysteresis - the case of the Republic of Macedonia, 2014, Economic Outlook, November edition($0.9 \cdot 6 = 5.4$)	21
4.	Трудови со оригинални научни/стручни резултати, објавени во зборник на трудови од научен/стручен собир со меѓународен уредувачки одбор 1. Tevdovski D., Ivanovski I., Income inequalities and systemic economic crisis: Focus on South-East Europe, research monograph, Systemic economic crisis: current issues and perspectives, 2014, "SS Cyril and Methodius" University in Skopje, Faculty of Economics-Skopje, ASECU, Greece	2,7

	$1*0,9*3=2,7$	
5.	Труд објавен во зборник на трудови на високо образовна институција 1. Јанев Драге, Ивановски Игор: Кредитното осигурување во Република Македонија-неискористен потенцијал за развој на банкарскиот и осигурителниот сектор?, Годишник на Економски факултет во Скопје, Скопје, 2011 година 2. Јанев Драге, Ивановски Игор: Техничките резерви како неискористен потенцијал на осигурувањето, Годишник на Економски факултет во Скопје, Скопје, 2012 година 3. Јанев Драге, Ивановски Игор: Концептот на асиметричните информации и нивното влијание на пазарот на осигурување, Годишник на Економски факултет во Скопје, Скопје, 2013 година 4. Јанев Драги, Игор Ивановски: Перспективите на животното осигурување во Република Македонија, Годишник на Економски факултет во Скопје, 2014 година $4*0,9*2=7,2$	7,2
6.	Секциски предавања на научен/стручен собир 1. Регионален семинар: „Креирање на услови за локален економски развој и успешен процес на децентрализација“, 23-25 ноември 2012 година, Охрид, Фондација „Фридрих Еберт“ и Институт „Прогрес“ 2. Expert Conference: "Health System Reforms: More problems than solutions?", 23.03.2012, Skopje, Friedrich Ebert Stiftung, Институт „Прогрес“ 3. “Ефектите на финансиската криза на Балканот и социјалдемократските одговори”, <i>Регионална експертска Конференција</i>, 16 Октомври 2010, Скопје, Fridrih Ebert Stiftung; $3*1=3$	3
7.	Пленарни предавања на научен/стручен собир со меѓународно учество 1. 11 Internationale Konferenz: “Quo vadis, Europe? Finanzkrise, Lisabon-Vertrag, EU-Erweiterung-Die Europäische Union zwischen Stillstand und Aufbruch”, FES Kroatien, 8-10.2009, Cavtat, Kroatien 2. 5th Annual Crans Montana Forum in Albania, 6-7 May 2010, Tirana, Albania, Crans Montana Forum 3. Regional workshop: “High noon: Kosovo and its perspectives”, 13.09.2008, KIPRED, Prishtine 4. International Workshop: “Macedonia and NATO: From Security Consumer to Security Provider”, Woodrow Wilson Center(WWC), 27.03.2012, Washington D.C., USA $4*3=12$	12
8.	Секциски предавања на научен/стручен собир со меѓународно учество 1. International Conference: “The world economic crisis:	12

	coping with the aftermath”, 21.01.2010, PACE Committee on economic affairs and development, Houses of Parliament, London 2. Regional conference: “Financial crisis in the Balkans: consequences and answers”, 22.10.2009, European Forum for Democracy and solidarity/Fridrih Ebert Stiftung, Skopje 3. Annual visit of Committee for Economic Affairs and Development of PACE to EBRD, 23.01.2009, London, EBRD 4. Annual meeting of the Council of Europe(PACE) on the activities of OECD, 4.1.2006, Strasbourg, France 5. Annual visit of the delegation of PACE to EBRD, 21 January 2011, London, EBRD 6. International Conference: “Europe in the world: Reforming foreign and security policy”, 13-16 July,2007, Wilton Park, Wiston House, Steyning, West Sussex, UK 6*2=12	
	Вкупно	65,9

СТРУЧНО-УМЕТНИЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Поени
1.	/	0
	Вкупно	0

СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Поени
1.	Учество во промотивни активности на Факултетот - $7*0,5 = 3,5$	3,5
2.	Член на факултетска комисија 1. Член на Комисија за шифрирање на поднесените пријави за упис на нови студенти во I година во учебните 2001/2002, 2002/2003, 2003/2004, 2014/2015 година ($4*0,5=2$)	2
3.	Предавања на институции од јавен интерес, културно-информативни центри ($5*0,5=2,5$)	2,5
Дејности од поширок интерес		
4.	Студиски престој во странство – до 3 месеци 1. Research visit to European Institutions (European Commission and European Parliament), 8-12 December 2003, European Commission Office in Skopje, Brussels and Strasbourg	0,5

5.	Учествува во комисии и тела на државни и други органи $5 \times 1 = 5$	5
	1. Пратеник во Собрание на Република Македонија, од 2002-2014 год. и член на повеќе комисии и работни тела во тој период 2. Пратеник во Парламентарното Собрание на Совет Европа (ПССЕ) и член на Комисија за економски прашања и развој и Комисијата за социјални прашања и одржлив развој на ПССЕ, 2005-2006, 2008-2011, 2011-2014 3. Советник на Претседателот на Владата на Република Македонија, 2003-2004 4. Советник на Претседателот на Република Македонија, 2004-2006 5. Член на Националниот Совет за интеграција на Република Македонија во НАТО, 2007 година	
	Вкупно	13,5

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	112,84
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	65,9
СТРУЧНО-УМЕТНИЧКА ДЕЈНОСТ	0
СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ	13,5
Вкупно	192,24

Членови на Комисијата

1. Проф. д-р Драге Јанев, претседател с.р.
2. Проф. д-р Славе Ристески, член с.р.
3. Проф. д-р Гордана Билбиловска с.р.

РЕЦЕНЗИЈА
НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА
СТИЛОВИТЕ НА ЛИДЕРСТВО ВО РАЗЛИЧНИ КУЛТУРНИ УСЛОВИ,
ИЗРАБОТЕНА ОД КАНДИДАТКАТА М-Р АНА БИНОВСКА-КОЧЕВА,
ПРИЈАВЕНА НА ЕКОНОМСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Врз основа на член 113, став 6 од Законот за високото образование (Сл. весник на РМ бр. 35/08), член 241 од Статутот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје и член 39 од Правилникот за внатрешните односи и работењето на Економскиот факултет во Скопје, во состав на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, а според Одлуката на Наставно-научниот совет на Економскиот факултет во Скопје, под бр. 0202-2278/2 донесена на 26.9.2014 година, определени сме за членови на Комисијата за оцена и одбрана на докторската дисертација под наслов **СТИЛОВИТЕ НА ЛИДЕРСТВО ВО РАЗЛИЧНИ КУЛТУРНИ УСЛОВИ**, поднесена од кандидатката м-р Ана Биновска-Кочева.

По внимателното и опстојно прегледување на содржината на докторската дисертација, Комисијата му го поднесува на Наставно-научниот совет следниов

ИЗВЕШТАЈ

1. ОПФАТ И СОДРЖИНА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА

Докторската дисертација „Стиловите на лидерство во различни културни услови“, поднесена од кандидатката м-р Ана Биновска-Кочева, содржи вкупно 346 страници компјутерски обработен текст. Од нив, 249 отпаѓаат на основен текст, 17 страници вовед (вклучувајќи и апстракт и клучни поими на македонски и англиски јазик и содржина), 10 страници заклучок (250-259 стр.), 23 страници користена литература (260-282 стр.) и 47 страници прилози. Концепциски, овој труд се состои од шест глави во кои се истражуваат стиловите на лидерство во различни културни услови, логично подредени во една конзистентна целина, и тоа:

Глава I	Лидерството во глобален контекст	(1 - 33)
Глава II	Влијание на културните димензии врз лидерството	(33- 72)
Глава III	Лидерството во земјите од Европа	(73- 122)
Глава IV	Лидерските стилови во Северна и Јужна Америка	(123- 151)
Глава V	Лидерството во земјите на азискиот континент	(152- 198)
Глава VI	Стиловите на лидерство во македонските компании	(199- 249)

Трудот претставува комплексна научна материја од доменот на меѓународниот менаџмент. Во воведниот дел се образложени: актуелноста на проблематиката која е предмет на истражувањето, предметот и целта на истражувањето, планот на презентирање на материјата и методологијата за изработка на докторската дисертација.

Првата глава како воведна е посветена на **лидерството во глобален контекст**. Во неа, м-р Ана Биновска-Кочева се фокусира на лидерството како предизвик во современиот свет. Таа истакнува дека извонредниот технолошки напредок во транспортната, комуникациската и информациската индустрија од последните неколку децении придонесе за создавање единствен глобален пазар. Но, иако глобализацијата постепено ги брише географските и економските граници меѓу земјите, таа истакнува дека културните бариери остануваат да постојат. Менаџерите во меѓународните бизниси постојано се среќаваат со луѓе кои имаат поинакви сфаќања, ставови, вредности, обичаи и начини на правење на работите. Разликувањето на културните разлики, наспроти човековата природа и карактеристиките на човековата личност, како и нивното подобро разбирање и прифаќање, кандидатката го истакнува како клучно за успех на глобалните лидери.

Кандидатката м-р Ана Биновска-Кочева потенцира дека за да бидат успешни, лидерите на 21 век мора да развијат нови т.н. глобални способности кои произлегуваат од комплексноста на меѓународното работење. Потребно е да се направи нова приоритизација на способностите, со вклучување на глобалните способности во основата на пирамидата, следени од функционалните, географските и корпоративните способности. Кандидатката истакнува дека глобалните способности кои треба да ги развиваат глобалните лидери се:

- глобален бизнис-акумен (способноста да се разбере пошироката бизнис-околина);
- лидерски карактеристики (ментални и емотивни однесувања, како самоубедување, енергија, ентузијазам, емпатија);
- поглед на светот (глобална свесност за окружувањето, културна адаптација и социјални, политички и економски трендови);
- глобално лидерство над луѓе (комуникациски вештини, способност да се мотивираат и инспирираат луѓето, вештини од човечките ресурси) и
- глобално деловно лидерство (стратешко одлучување, ефикасна алокација на ресурси, ефективно управување со време, способности за решавање проблеми, леснотија во управување со комплексности и флексибилност).

Глобалните лидерски карактеристики, кои треба да ги поседуваат глобалните лидери, м-р Ана Биновска-Кочева ги дели во две категории: лидерски особини (на пример: да се биде отворен за нови искуства, да се развие љубопитност за светот, да се биде ентузијаст и енергичен итн.) и суштински вредности (убедувања, претприемаштво, чесност, интегритет итн.). Иако е голем бројот на авторите кои се обиделе да ги идентификуваат глобалните лидерски способности и карактеристики, сепак, до ден-денес не постои една општо прифатена листа која ги обединува сите нив. Кандидатката истакнува дека сепак, сите автори се сложуваат дека ефективното глобално лидерство, во голема мера

зависи од способноста на лидерите и претпријатијата да ги препознаат и да ги признаат и да ги прифатат културните разлики.

Во посебно поглавје во рамките на оваа глава, кандидатката исто така ги разработува осумте најкритични области кои треба да ги разберат лидерите: деловна терминологија, регионална и глобална економија, глобални финансии, стратегиски маркетинг, организациско однесување, менаџмент на знаењето, оперативен менаџмент и бизнис-иновации, бидејќи смета дека нивното разбирањето ќе им овозможи на лидерите да го разберат деловното окружување во целина.

Вшорашња глава, кандидатката м-р Ана Биновска-Кочева ја посветува на **влијанието на културните димензии врз лидерството**. Во неа ги елаборира различните културни димензии кои произлегуваат од неколкуте најголеми истражувања на полето на културата, како: моделот на ориентација кон вредности, моделот на истражување на вредностите на Хофстед и културните димензии идентификувани од Тромпенарс. Посебен акцент кандидатката става на истражувањето за ефективноста на глобалното лидерство и организациско однесување, познато под акронимот GLOBE (*The Global Leadership and Organizational Behavior Effectiveness*). Таа потенцира дека меѓународниот истражувачки проект GLOBE, спроведен во 90-тите години на минатиот век во 62 земји од светот, претставува огромен придонес кон разбирањето на меѓусебното влијание на националната и организациската култура врз лидерските димензии. Се работи за најопфатното истражување на односот на културата и лидерството спроведено до денес. Применувајќи квантитативни и квалитативни методи, кандидатката објаснува дека ова истражување ги мери *пракџикџиџе* (начините на кои се прават работите во една култура) и *вредносџиџе* (начинот на којшто треба да се прават) во три индустрии (финансиски услуги, прехранбена индустрија и телекомуникации) во секоја од 62-те земји вклучени во истражувањето. При тоа, м-р Ана Биновска-Кочева детално ги елаборира културните димензии на GLOBE: избегнување неизвесност, моќ-растојание, колективизам I – институционален колективизам, колективизам II – внатрешно-групен колективизам, асертивност, ориентација кон иднината, ориентација кон извршување и ориентација кон луѓе. Овие културни димензии ги анализира од аспект на културните практики, т.е. културата „каква што е“ и од аспект на културните вредности, т.е. „каква треба да биде“. Резултатите од истражувањето покажуваат значително отстапување на вредностите помеѓу овие две перспективи на културните димензии.

Кандидатката објаснува дека културните вредности, кои се длабоко врежани во потсвеста на луѓето, влијаат врз нивните ставови во однос на посакуваните карактеристики и однесувања на лидерите, т.е. лидерски димензии. Истражувањето покажува дека 22 лидерски димензии (како визионер, инспиративен) се универзално прифатени како позитивни карактеристики кои придонесуваат кон извонредното лидерство, 8 лидерски димензии се универзално прифатени како негативни карактеристики и однесувања кои го спречуваат извонредното лидерство, додека најголем дел од нив, т.е. 35 се културно условени од националната и организациската култура. Овие лидерски карактеристики и однесувања се групираат во 21 првостепена или примарна лидерска димензија, кои понатаму пак се групираат во 6 второстепени лидерски димензии или стилови на лидерство: харизматично/лидерство ориентирано кон вредности, тимски

ориентирано лидерство, партиципативно лидерство, автономно лидерство, хумано-ориентирано лидерство и самозаштитничко лидерство. Вредностите од истражувањето покажале дека харизматичното и тимски ориентираното лидерство се најмногу посакувани стилови на лидерство во сите земји од светот, самозаштитничкото лидерство е лидерство кое го инхибира извонредното лидерство, додека останатите стилови се културно условени, односно зависат од културните димензии на националната и организациската култура.

Во *третиата глава Лидерството во земјите од Европа*, м-р Ана Биновска-Кочева ги објаснува ставовите на европските менаџери кон лидерските практики во неколку земји: Шведска, Финска, Австрија, Германија, Холандија, Швајцарија, Велика Британија, Франција, и Шпанија. Таа истакнува дека генерално е прифатено мислењето дека Европејците имаат релативно ниско верување за способностите на личноста, а релативно високо верување во потребата од партиципативен лидерски стил. Презентираните истражувања за лидерските стилови во Европа од страна на кандидатката го поддржуваат тврдењето дека лидерските прототипови во европските земји се разликуваат како резултат на културните варијации. На пример, менаџерите во Шведска и Финска (нордски кластер) даваат повисоки оценки на тимската ориентација, како лидерски атрибут, го вреднуваат тимски ориентираното лидерство. Менаџерите во Австрија, Германија и Швајцарија (германски кластер) високо го вреднуваат партиципативното лидерство. Земјите, пак, од англискиот кластер, претставени во овој труд преку Велика Британија и САД, ја перципираат ориентацијата кон тимот како фактор кој повеќе придонесува за извонредно лидерство во поголема мера отколку германските менаџери. Разликите во преференциите помеѓу земјите, истакнува кандидатката, најмногу доаѓаат до израз при групирање на европските земји во две дивизии: северозападни наспроти југоисточни земји кои имаат слични лидерски прототипови. Сепак, постојат и одредени универзални сличности помеѓу сите европски земји. Харизматичното лидерство е секаде оценето како стил кој позитивно придонесува кон извонредното лидерство, додека за автократското однесување се смета дека во извесна мера го инхибира ефективноста на лидерството.

Во *четвртата глава*, кандидатката м-р Ана Биновска-Кочева ги разработува **лидерските стилови во Северна и Јужна Америка**, започнувајќи со лидерството во САД кое е најдоминантно во литературата и истражувањата од областа на културата и лидерството. Таа истакнува дека извонредниот лидер во САД пред сè ги комбинира високо партиципативното со харизматично лидерство и хумани лични карактеристики. Извонредните американски лидери поседуваат визија, го нагласуваат извршувањето, имаат интегритет и убедувања, одлучни се, рамноправни, флексибилни, прагматични во својот пристап кон другите и во својата работа. Кандидатката м-р Ана Биновска-Кочева потенцира дека во рамките на истражувањето GLOBE, САД е единствена култура во која партиципативното лидерство има позитивно влијание врз степенот на извршување на вработените. Американските менаџери сметаат дека извонредните лидери треба да бидат партиципативни, да се грижат искрено за луѓето со кои работат, да ги подгреваат нивните внатрешни страсти и да бидат помалку преокупирани со себеси. Во наредното поглавје на оваа глава, кандидатката прави осврт на лидерството во Мексико. Мексиканските менаџери,

исто како и менаџерите од други делови на светот, веруваат во важноста на лидерството засновано на харизматичност/вредности и лидерството ориентирано кон тимот. Сепак, кандидатката објаснува дека има многу земји во истражувањето GLOBE кои ги рангираат овие лидерски димензии уште повисоко според нивната важност. Хуманото и партиципативното лидерство немаат никакво влијание врз извонредното лидерство во Мексико, но сепак не е исклучена можноста мексикански менаџери да го прифатат партиципативниот пристап со цел да се натпреваруваат во глобалната економија. Мексиканските менаџери можат да ги скријат емоциите, да избегнат конфронтации и да бидат посредници во општество кое често функционира преку односи базирани на моќ. Кандидатката истакнува дека со двосмисленото давање директиви, мексиканските менаџери можат да ја избегнат одговорноста, односно можат да го обвинат толкувачот наместо да преземат одговорност кога ќе згрешат. Понатаму, м-р Ана Биновска-Кочева се фокусира на лидерството во Аргентина, каде што се среќаваат следниве лидери: *dueño* или сопственик, кој има формален авторитет и се поврзува со личност која е некомпетентна и незрела и честопати ги експлоатира другите; *buen jefe* или добар шеф, кој има позиција на надзор и одржува лични односи со неговите штитеници, им дава поддршка и е компетентен; *jefe* или шеф, кој е носител на позиција која носи привилегии, укажува на автократски стил и го нагласува војничкото однесување и *gerente* кој управува во рамките на договор кој вклучува дијалог; и *líder* – дисидент, кој се однесува на јавни фигури надарени со уникатни дарби, некој кој е на чело на комплексен процес, кој е олицетворение на народот. Во Колумбија, следната латиноамериканска земја која кандидатката ја анализира, високо се вреднуваат атрибутите ориентација кон извршување, визија, обединувач на тимот и тимска соработка. Таа истакнува дека според колумбиските менаџери, личноста која е ориентирана кон извршување, која ги организира тимовите, која има јасна визија каде треба да се оди, која е добар администратор, и која води со интегритет, скромност и дипломатија, ги поседува најзначајните средства потребни за да се биде исклучителен лидер во нивната компанија.

Следната, *Џејмиа Љава* кандидатката ја посветува на **лидерството во земјите од азискиот континент**, и во неа ги разработува стилските на лидерството во Персискиот Залив, Јапонија, Кина, Сингапур, Хонг Конг и Индија. Таа истакнува дека според најновите студии, менаџерите во земјите од Блискиот Исток сè повеќе применуваат партиципативен стил на лидерство и дека постојат повеќе сличности со земјите од Западот отколку што се сметало претходно. Кандидатката потенцира дека во земјите од Блискиот Исток постои значителна варијација од земја до земја, во однос на преферираниот стил на лидерство, упатувајќи на заклучокот дека нивното групирање во рамките на еден кластер е неоправдано. Генерално, менаџерите од земјите од Блискиот Исток сметаат дека харизматското/лидерството базирано на вредности и тимски ориентираното лидерство позитивно придонесуваат за извонредното лидерство. Хумано ориентираното лидерство се смета дека или придонесува или има неутрално влијание врз извонредното лидерство, додека автономното лидерство се смета дека може и да придонесува и да има неутрално влијание, но и да го инхибира извонредното лидерство. Самозаштитничкото лидерство се смета дека е или неутрално или го инхибира извонредното лидерство. Партиципативното лидерство е многу малку застапено низ сите земји на кластерот земји од Блискиот

Исток. Посебен акцент кандидатката става на лидерството во Јапонија при што прави споредба со стиловите на лидерство во САД, како два дијаметрално спротивставени стила. Таа истакнува дека јапонските менаџери применуваат патерналистички стил и многу повеќе веруваат во капацитетот на подредените за лидерство и иницијатива отколку менаџерите од другите земји.

Кандидатката м-р Ана Биновска-Кочева истакнува дека најефективниот стил на лидерство во Индија е оној кој ги комбинира лидерските атрибути: интегритет, организираност, ориентација кон акција, самоиницијатива, харизма и колективна ориентација, решавање проблеми, визионер, претпримач и инспиративен. Индија ги оценува хуманото и самозаштитничкото лидерство повисоко отколку другите земји. Во следното поглавје, кандидатката се фокусира на кинескиот стил на лидерство за кое истакнува дека е патерналистичко лидерство, кое е комбинација на силна дисциплина и авторитет со татковска благонаклонетост и морален интегритет. Кандидатката ги издвојува најважните три димензии на кинеското патерналистичко лидерство: авторитаријанизам, добронамерност и моралност. Патернализмот, кој ги комбинира дисциплината и авторитетот со татковска грижа и благонаклонетост, кандидатката го нагласува како добро познат стил на лидерство и во Хонг Конг и во Сингапур. Иако традиционалните сингапурски лидери имаат мала почит за мислењата на своите подредени, тие многу се трудат за подредените да се чувствуваат како дел од едно големо, проширено семејство. Кандидатката м-р Ана Биновска-Кочева прави споредбата на оценките на Сингапур за шесте второстепени лидерски димензии на GLOBE со оценките на петте земји од конфучијанскиот азиски кластер (Кина, Хонг Конг, Јапонија, Јужна Кореа и Тајван) која покажува дека посакуваните лидерски стилови во Сингапур се повеќе слични со оние на западниот кластер на земји, отколку со конфучијанскиот азиски кластер. Поконкретно, Сингапур има повисоки оценки за харизматичен и партиципативен стил на лидерство, а пониски за самозаштитнички настроен стил на лидерство, за разлика од другите азиски земји. Од друга страна, Сингапур има високи оценки за лидерство ориентирано кон тимот и хумано лидерство, што е типично за конфучијанскиот, но и за јужниот азиски кластер.

Последната, *шестта глава*, се однесува на **стиловите на лидерство во македонските компании**. За таа цел, кандидатката м-р Ана Биновска-Кочева има реализирано сопствено истражување на лидерските стилови на менаџерите во нашите домашни претпријатија. На почетокот на оваа глава, таа прави кус осврт на карактеристиките на бизнис-културата доминантна во нашата земја. Понатаму прави анализа на досегашните истражувања за бизнис-лидерството во Македонија. Во рамките на овој дел од докторската дисертација е наведена главната истражувачка хипотеза: стиловите на лидерство на менаџерите на средно ниво во македонските компании се под директно влијание на националната култура во македонското општество, односно се културно условени од нивните заеднички вредности и ставови. Покрај главната хипотеза во докторската дисертација, кандидатката м-р Ана Биновска-Кочева поставува и три помошни хипотези. Во продолжение, кандидатката го елаборира емпириското истражување кое е спроведено во период од 3 месеци (од месец мај 2014 година до месец јули 2014 година), во поголем број меѓународни компании кои функционираат во Република Македонија.

Истражувањето е спроведено преку користење на два стандардизирани прашалника развиени од страна на меѓународниот истражувачки проект GLOBE, поточно:

- **Прашалник за димензиите на националната култура** - дистрибуиран на група од 165 испитаници на различни нивоа во хиерархијата на компаниите,
- **Прашалник за лидерските димензии (атрибути и однесувања)** - дистрибуиран помеѓу 129 менаџери на ниско или средно ниво.

Во оваа глава, кандидатката го истакнува научниот методолошки пристап и постапката по која е спроведено истражувањето и прави осврт на популациската рамка на испитаниците кои учествувале во истражувањето. Во завршниот дел од оваа глава се презентирани резултатите од спроведеното истражување, при што кандидатката прави анализа на добиените резултати од истражувањето на културните димензии во Македонија и стиловите на лидерство на македонските менаџери. Резултатите од анализата на културните димензии на македонското општество, со примена на меѓународната методологија GLOBE, покажуваат дека Македонија се карактеризира со: висок степен на моќ-растојание, висок степен на внатрешно-групен колективизам, низок степен на институционален колективизам, умерен степен на ориентација кон извршување, висок степен на полова рамноправност, умерен степен на хумана ориентација и асертивност, низок степен на ориентација кон иднината и низок степен на избегнување неизвесност. Резултатите исто така сугерираат дека постојат сигнификантни статистички разлики во сите културни димензии меѓу општествената култура „каква е“ и општествената култура „каква треба да биде“. Истражувањето на лидерските димензии на македонските менаџери покажува дека највисоки оценки имаат добиено димензиите инспиративност, тимски интегратор, визионерство, одлучност и интегритет, односно лидерските атрибути кои се поврзуваат со харизматичното лидерство, следени од лидерските димензии кои се поврзуваат со тимски ориентираното лидерство (дипломатичност, административно компетентен, колаборативна тимска ориентација и сл.), додека најниски оценки имаат добиено карактеристиките злонамерност, егоцентричност и чување на образот, кои пак се поврзуваат со самозаштитничкото лидерство. Научната оправданост на поставената хипотеза, како и на потхипотезите, е истражена преку споредба на добиените резултати со резултатите на меѓународното истражување GLOBE. Добиените резултати во целост ја потврдуваат главната хипотеза и потхипотезите на ова истражување.

Во рамките на заклучокот, кандидатката м-р Ана Биновска-Кочева ги сумира заклучоците кои произлегуваат од целиот труд, потенцирајќи ги најбитните сознанија од теоријата и практиката од областа на стилите на лидерство во меѓукултурен контекст.

Во рамките на користената литература, наведени се 212 релевантни изворно користени библиографски домашни и странски единици и 48 интернет-страници и електронски документи. Голем дел од овие наслови се издадени по 2000 година, со исклучок на некои капитални дела кои оставиле печат во областа на меѓукултурното работење, како и наслови со чија помош се анализирани претходно спроведените истражувања на лидерството во различни земји од светот.

На крајот на трудот се приложени и двата стандардизирани анкетни прашалника користени во рамките на самостојно спроведеното истражување. Првиот прашалник се однесува на културните димензии во македонското општество и се состои од три дела со вкупно 86 прашања. Вториот прашалник се однесува на лидерските однесувања на македонските менаџери и е составен од 125 прашања поделени во три дела. Во анализата на резултатите од истражувањето, користени се повеќе статистички методи, при тоа следејќи ја меѓународната GLOBE-методологија. Комплексноста на истражувањето е дополнително зголемена од големиот обем на прашања во прашалниците, што дополнително говори за сериозниот и аналитичен пристап на кандидатката во истражувањето. Ваквиот пристап кон теоретско и емпириско разработување на материјата на докторскиот труд на м-р Ана Биновска-Кочева овозможува систематско и сеопфатно согледување на меѓусебниот однос на културата и лидерството.

2. ОЦЕНА НА ТРУДОТ

Лидерството е честопати заслужно за успехот или неуспехот на меѓународните операции. Иако ефективното лидерство настојува да биде ситуационо, сепак, одредени лидерски стилови и практики ги надминуваат меѓународните граници. Во последните децении сè повеќе се доминантни размислувањата за универзалноста на лидерството, па така, се забележува тренд за надминување на разликите во стиловите на лидерство. Како најнефективни се издвојуваат лидерите кои се харизматични, инспиративни, со силна волја и визија, способни да ги мотивираат подредените кон остварување на заедничките цели. И покрај ставовите за постоење на лидерски стил кој е универзално прифатен како позитивен во најголем дел од земјите во светот, лидерите не можат и не смеат да ги игнорираат културните разлики. Културните вредности и ставови се длабоко вкоренети во секоја личност и се одраз на ставовите и вредностите на групата на која и припаѓа. Игнорирањето на културните разлики води кон неуспех на претпријатијата и лидерите во глобалната арена. Тоа го потврдуваат бројните емпириски истражувања, сè поголемата застапеност на оваа тема во реномираните светски стручни списанија од областа на економијата и организациското однесување и големиот број на научни и стручни конференции на оваа тема. Интересот за лидерството во меѓународната арена е сè поголем и во рамки на меѓународните претпријатија кои развиваат сопствени модели на лидерство, различни лидерски програми и бројни обуки и тренинзи за развивање на лидерските способности кај вработените на сите нивоа на организацијата.

Трудот на кандидатката м-р Ана Биновска-Кочева, под наслов „Стиловите на лидерство во различни културни услови“, претставува сеопфатна, комплексна, научно издржана и целно насочена дисертација, која низ теориско и емпириско истражување третира една мошне современа и актуелна материја, која не е многу обработувана и елаборирана од страна на македонската научна и стручна јавност. Предметот на истражување во оваа дисертација - стиловите на лидерство во различни културни средини, како фундаментална основа за ефективен меѓународен менаџмент, е прецизно и детално елабориран. Кандидатката м-р Ана Биновска-Кочева, на научно издржан и практично апликативен начин успева да ги проучи и истакне карактеристиките на глобалните лидери во меѓународната

арена. Преку овој труд, кандидатката го носи читателот на пат низ светот, запознавајќи го со различните културни вредности и лидерски практики во повеќе од 20 земји распространети на четири светски континенти: Европа, Азија, Северна и Јужна Америка. Научниот и стручниот придонес на кандидатката се огледа и во добиените резултати од самостојно спроведеното истражување во Македонија кое овозможува компаративна анализа на македонските културни вредности и лидерски практики со културните димензии и лидерски атрибути во повеќе од 61 земја на светот. Во тој контекст, особено се впечатливи добиените резултати и сознанија од спроведеното истражување за културните димензии кои ја одразуваат најдоминантната карактеристика на македонското општество, а тоа е висок индекс на моќ-растојание, што сугерира општество во кое моќта на поединецот произлегува од авторитетот на неговата позиција, а не од неговите способности. Резултатите од истражувањето покажуваат силна желба за промена на сегашната ситуација во насока на вреднување на луѓето според нивните способности, морални вредности и придонес кон општеството.

Уникатниот карактер на трудот посебно е нагласен и со добиените резултати и сознанија од истражувањето за лидерските димензии (карактеристики и однесувања) на македонските менаџери на ниско и средно ниво, кои се тесно поврзани со културните вредности на луѓето во македонското општество. Тие потврдуваат дека македонските менаџери високо ги вреднуваат лидерските димензии: инспиративност, тимски интегратор, визионерство, одлучност и интегритет, односно лидерските атрибути кои се поврзуваат со харизматичното лидерство, следени од лидерските димензии: дипломатичност, административно компетентен, колаборативна тимска ориентација, кои се поврзуваат со тимски ориентираното лидерство. Најмалку посакувани и вреднувани се карактеристиките злонамерност, егоцентричност и чување на образот, кои, пакм се поврзуваат со самозаштитничкото лидерство. Кандидатката м-р Ана Биновска-Кочева исто така нагласува дека харизматичниот стил на лидерство се издвојува како најмногу посакуван стил на лидерство во Македонија, следен од тимски ориентираното лидерство. Сепак, таа истакнува дека според македонските менаџери, харизматичното и тимски ориентираното лидерство во Македонија се помалку ефективни отколку во останатите земји од светот. Понатаму, кандидатката истакнува дека според извршените анализи, самозаштитничкото лидерство е најмалку посакуван стил на лидерство кај нашите менаџери, но во споредба со останатите земји, се смета за повеќе позитивно. Кандидатката објаснува дека македонските менаџери релативно ниско го вреднуваат партиципативното лидерство, како и хуманоориентираното лидерство. Влијанието на културните димензии врз лидерството во Македонија, според кандидатката, доаѓа до израз и кај автономното лидерство, за кое испитаниците од опфатениот примерок дале повисоки вредности во однос на меѓународниот просек, што укажува дека македонските менаџери повеќе го вреднуваат автономното лидерство во однос на менаџерите од другите земји, посакувајќи лидер кој е независен и уникатен, не се потпира премногу на другите и се однесува на начин различен од неговите колеги, способен сам да донесува одлуки, без да се потпира на туѓа помош или мислење.

Темелната анализа е поткрепена со најнови статистички податоци и истражувања, правилно селектирани и обработени, кои одат во прилог на

извлечените констатации во текстот. Методолошкиот пристап на докторската дисертација е комплексен, продлабочен, со критички и аналитички однос кон научно-теоретските и апликативни истражувања на оваа материја од областа на меѓународниот менаџмент и организациското однесување.

Докторската дисертација на кандидатката м-р Ана Биновска-Кочева поставува високи естетски стандарди во техничката и компјутерската обработка на текстот, кој е лектуриран и отпечатен на хартија во боја со висок квалитет. Текстот е прикажан сликовито и живописно, со бројни илустрации, слики и табели, кои дополнително придонесуваат кон визуелната презентација на трудот. Во дисертацијата се презентирани 44 нумерирани слики и 49 нумерирани табели кои се преземени од објавени книги и студии, со исклучок на 16 табели и 17 слики во рамки на последната глава, кои се креирани самостојно од страна на кандидатката. Во нив се синтетизирани најважните резултати од спроведеното истражување, што говори за сериозноста и сеопфатноста на истражувачките и авторски напори на кандидатката во изработката на трудот. Сликите и табелите се распоредени во трудот на начин кој значително го олеснува читањето на текстот и целосно се во негова функција.

Посебно постигнување во истражувањето на кандидатката претставува отсликувањето на културните вредности и практики на македонското општество, како и лидерските стилови кои македонските менаџери треба да ги применуваат за да бидат ефективни. Со право можеме да нагласиме дека теоретските и практичните сознанија и заклучоци од оваа докторска дисертација можат да бидат особено корисни за секој македонски бизнис-лидер. Ако се има предвид дека користената литература од областа на индивидуалниот развој, тимскиот развој и лидерството е добро селектирана и релевантна, можеме да заклучиме дека м-р Ана Биновска-Кочева целосно одговорила на поставените цели во оваа докторска дисертација.

Поаѓајќи од фактот дека докторската дисертација во целост е работена според претходно дефинираните предмет, цел и задачи на истражувањето, со употреба на најрелевантна литература од областа на организациското однесување и менаџментот, како и сознанието дека анализираните и истражените концепти се потврдија како теоретски и практично релевантни, ни претставува особена чест да констатираме дека докторската дисертација во целост ги остварува очекуваните резултати од неа.

Оригиналноста на докторската дисертација на кандидатката м-р Ана Биновска-Кочева, под наслов: ***Стиловиџе на лидерсџво во различни кулџурни услови***, беше проверена од менторот на 25.11.2014 година, преку софтверскиот пакет на проверка на плагијати на Министерството за образование и наука, при што е констатиран степен на совпаѓање од 5,54%.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на сето претходно истакнато, Комисијата има посебно задоволство да констатира дека м-р Ана Биновска-Кочева изработила труд од врвна научна и практична вредност, кој ги задоволува високите нивоа на научно-методолошките и апликативни стандарди за изработка на докторска дисертација.

Оттаму, Комисијата има особена чест да му предложи на Наставно-научниот совет на Економскиот факултет:

1. да донесе одлука за прифаќање на рецензијата за успешно и квалитетно изработена докторска дисертација на кандидатката м-р Ана Биновска-Кочева, под наслов: „*Стилизише на лидерство во различни културни услови*“;
2. да определи комисија за одбрана на докторската дисертација;
3. да одобри закажување на датум за јавна одбрана на докторската дисертација.

Комисија
за оцена на докторската дисертација

1. Проф. д-р Љубомир Дракулевски,с.р.
2. Проф. д-р Бобек Шуклев,с.р.
3. Проф. д-р Димитар Бојациоски,с.р.
4. Проф. д-р Леонид Наков,с.р.
5. Доц. д-р Стојан Дебарлиев,с.р.

РЕЦЕНЗИЈА
НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА
ДЕЛОВНИ СТРАТЕГИИ ЗА РАЗВОЈ НА МАЛИТЕ БИЗНИСИ,
ИЗРАБОТЕНА ОД КАНДИДАТКАТА М-Р АЛЕКСАНДРА ЈАНЕСКА-ИЛИЕВ,
ПРИЈАВЕНА НА ЕКОНОМСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Врз основа на член 120 од Законот за високото образование (Сл. весник на РМ бр. 64/00, 113/05 и 51/07), членовите 56, 57, 58, 59, 60 и 61 од Правилникот за единствените основи за организирање на постдипломски и докторски студии на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје (Универзитетски гласник бр. 7/2001) и член 39 од Правилникот за внатрешните односи и работењето на Економскиот факултет во Скопје во состав на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“, а според Одлуката на Наставно-научниот совет на Економскиот факултет во Скопје, под бр. 0202-2924/2 од 5.11.2014 година, донесена на седницата од 31.10.2014 година, определени сме за членови на Комисијата за оцена и одбрана на докторската дисертација под наслов **ДЕЛОВНИ СТРАТЕГИИ ЗА РАЗВОЈ НА МАЛИТЕ БИЗНИСИ**, поднесена од кандидатката м-р АЛЕКСАНДРА ЈАНЕСКА-ИЛИЕВ. По проучувањето на текстот на докторската дисертација, Комисијата поднесува извештај за содржината, оценките, истражувањето, заклучокот и предлогот.

ИЗВЕШТАЈ

1. ОПФАТ И СОДРЖИНА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА

Докторската дисертација под наслов ***Деловни стратегии за развој на малите бизниси***, изработена од кандидатката Александра Јанеска- Илиев, претставува самостоен научен труд претставен на вкупно 277 страници текст, плус 19 страници користена литература (244 библиографски домашни и странски единици и 30 интернет страници), 13 страници вовед и 26 страници прилози. Од аспект на содржината, докторската дисертација се состои од: вовед, пет глави, заклучок, литература и прилози. Општата структура на докторската дисертација е следнава:

Вовед	(IV – XIII страница)
Глава I Управување на растот и развојот на малите бизниси	(1-64 страница)
Глава II Формулирање на стратегии за раст	(65-125 страница)
Глава III Модели за развој на малото претпријатие	(126-152 страница)
Глава IV Фамилијарен бизнис	(153-215 страница)
Глава V Анализа на стратегиите на малите бизниси во Република Македонија	(216- 263страница)
Заклучок	(263- 277 страница)

Литература

(280- 297
страница)

Прилози

(298- 324
страница)

Во **воведот** на дисертацијата се елаборира актуелноста на проблематиката, потоа се дефинирани предметот и целта на истражувањето, претставен е планот на презентирање на истражувањето, како и методологијата за изработка на докторската дисертација.

Во првата глава во докторската дисертација со наслов **Управување на растот и развојот на малиот бизнис**, истражувањето се фокусира на начинот на дефинирање на малиот бизнис во САД, ЕУ, Австралија и Канада, планирањето на растот на малото претпријатие, креирањето на соодветна организациска структура, управувањето со растот и менувањето на културата на малите претпријатија, како и клучните карактеристики на малите претпријатија. Во овие рамки анализирана е улогата на вработените како фактор за раст на малите претпријатија, фазите на развој на менаџерскиот тим и овластувањето на вработените. На крајот на оваа глава се елаборирани изворите на финансиска поддршка на малите претпријатија, како еден од клучните фактори за развој и опстанок на малите претпријатија.

Во втората глава во докторската дисертација, **Формулирање на критериумите за раст**, се елаборира планирањето на растот на малите бизниси, претприемаштвото и малиот бизнис, добриот наспроти лошиот раст, идентификување на клучните фактори за успех на бизнисот, иако и стратегискиот менаџмент и малите претпријатија. Фокусот на истражување е насочен кон стратегиските опции (стратегија на водство во трошоците, стратегија на диференцирање и стратегија на фокус), стратегиите кои овозможуваат раст на малите претпријатија (привлекување нови потрошувачи, зголемена продажба и зголемена фревенција на продажбата). На крајот од оваа глава се анализирани излезните стратегии на малото претпријатие.

Во третата глава во докторската дисертација со наслов **Модели за развој на малото претпријатие**, истражувањето се фокусира на организациските фази во растот на малото претпријатие, се анализираат различните модели за развој, како на пример, моделот на Greiner, моделот на Churchill и Lewis и моделот на Caroll, опишувајќи ги различните фази низ кои поминуваат претпријатијата во својот развој. Секоја фаза од развојот - опстанок, преживување, успех, полет и ресурсна зрелост на малите бизниси- има свои карактеристики, проблеми, ангажирање ресурси, видови одлуки и сл.

Во четвртата глава од докторската дисертација со наслов **Фамилијарен бизнис**, истражувањето е насочено кон определување на карактерот на фамилијарниот бизнис, специфичностите на управувањето на фамилијарниот бизнис, со посебен акцент на комуникацијата и конфликтите, менаџирањето на конфликтите, избегнувањето на конфликтите, креирањето на фамилијарниот устав во кој се регулирани односите во културата, сукцесијата, сопственоста, органите на одлучување во фамилијарниот бизнис. Исто така, елаборирано е планирањето во фамилијарниот бизнис, стратегиите во фамилијарниот бизнис, предностите и слабостите во функционирањето на фамилијарниот бизнис,

планирањето на сукцесијата и изработката на план на сукцесија.

Во последната, петта глава од докторската дисертација, насловена **анализа на стратегиите на малите бизниси во Република Македонија**, анализирана е улогата на малите трговски друштва, економското окружување, како и развојот на малите бизниси во Република Македонија. Во истражувањето, посебен акцент е ставен на стратегиите за раст и развој на малите бизниси. Во оваа глава, презентирани се резултатите од емпириското истражување во кое се вклучени 305 мали трговски друштва од целата територија на Република Македонија. Истражувањето е спроведено во периодот мај-јули 2014 година. Емпириското истражување се фокусира на факторите кои влијаат врз растот на малите претпријатија, групирани во следниве 4 групи: општи фактори, фактори поврзани со фазите и ограничувањата на малото претпријатие фактори поврзани со стратегиите и конкурентноста и фактори поврзани со планирањето.

Составен дел на докторската дисертација е **заклучокот**, во кој се презентирани резултатите од истражувањето на стратегиите за развој на малите бизниси.

Интегрален дел претставува и **литературата** која е користена при истражувањето на проблематиката за конкурентската предност и иновациите кај малите претпријатија. Листата ја сочинуваат 244 наслови на книги и статии и 30 извори од интернет.

На крајот, **прилогот** содржи: список на анкетирани трговски друштва, анкетен прашалник, табели со кодирани и пресметани вредности за податоците во прашалникот, опис на кодираните вредности и начинот на пресметка на податоците од прашалникот, изјава за плагијат, изјава за лектор и потврда од лекторот.

2. ОЦЕНА НА ТРУДОТ

Подрачјето на менаџментот на малиот бизнис е предмет на перманентно изучување и истражување, подрачје на постојан предизвик и интерес за студентите и за истражувачите. Глобални фактори кои придонесуваат за зголемена атрактивност за изучување на менаџментот на малиот бизнис се: зголемувањето на бројот на малите претпријатија, независно од високата стапка на морталитет во првите пет години од основањето; во учеството во создавање на БДП; во големото учество во креирањето иновации; во можностите за нови вработувања (самовработување, вработување на членови од фамилијата и вработување на други лица); во менувањето на наставните програми и содржини на предметите на економските факултети на универзитетите; во поддржувањето на иницијативата за основање мали претпријатија од страна на државата; во позитивната клима создадена од успешните мали претпријатија; и во специфичниот начин на функционирање на менаџментот во малите претпријатија наспроти менаџментот во поголемите претпријатија.

Истражувањето на големиот број дефиниции што се применуваат во бројните држави потврдува дека е невозможно да се постави една универзална дефиниција за малиот бизнис, што од своја страна ја отежнува компарацијата на податоците за малите претпријатија и определувањето на нивната улога во

економијата на одделни држави. Во Република Македонија, доминантен е бројот на трговските друштва кои немаат повеќе од десет вработени, при што зголемувањето само за еден човек е посебно сензитивно во однос на опстанокот на друштвото. Од друга страна, микро - и малите трговски друштва се доживуваат најчесто како можност за голем број индивидуи да го обезбедат својот опстанок, најчесто инволвирајќи се во активности поврзани со трговијата и услугите. За микротрговските друштва карактеристично е тоа што немаат големи амбиции за остварување на раст и развој, што во голем дел е детерминирано од желбите на основачот.

Една од главните предности на малите претпријатија е флексибилноста која им овозможува лесно приспособување на денешното мегатурбулентно окружување. Покрај флексибилноста, малите претпријатија сè повеќе се истакнуваат со својата креативност и инкрементална иновативност, што во основа, им обезбедува незаменливи конкурентски предности, кои резултираат со успех и просперитет на претпријатието. Финансирањето на растот е еден од централните проблеми за трговските друштва. Најзначајно е обезбедувањето на извори на средства за финансирање при почетната фаза на бизнисот, во фазата на опстанок и фазата на полет. Малите претпријатија, доколку имаат намера да осигураат долгорочен просперитет, потребно е соодветно да ги испланираат можностите за финансирање и поддршка на активностите. Според резултатите од емпириското истражување, трговските друштва претежно се насочени кон секојдневните активности, немаат формален систем на планирање и во најголем дел растот го остваруваат без формален план. Малите претпријатија често се карактеризираат со парцијална интуитивна употреба на некои од основните елементи на оперативни активности. Тоа може да се истакне како една од причините зошто многу често се носат заклучоци дека стратегијата и стратегискиот процес не носат соодветна вредност за малите претпријатија.

Значајно подрачје во планирањето на растот на малото претпријатие претставува бизнис-стратегијата со која се организира бизнисот за да се привлече вниманието на потрошувачите во таргетираните пазари, соочувајќи се истовремено со конкуренцијата и другите екстерни фактори, кои претставуваат закана за бизнисот. Примарна задача на сопствениците на бизнисите е настојувањето да погледнат во иднината и потоа да создадат стратегија која ќе ги пресретне идните предизвици и можности. Стратегискиот менаџмент е континуиран процес и најдобар начин за остварување на оваа задача. Неуспехот најчесто е резултат на недоследноста во остварувањето или несоодветноста во структурирањето на стратегиите, целите и плановите кои се поставени. Покрај стратегијата на водство во трошоците, стратегија на диференцирање и стратегијата на фокус, кандидатката ги истражува и стратегиите за раст кои се однесуваат на планови и тактики кои претпријатието може да ги следи со намера да стане големо и успешно.

Стратегиите на раст вклучуваат зголемување на тековното работење. За малото претпријатие, стратегиите за раст претставуваат патоказ за тоа како ќе се донесат одлуките во однос на алокацијата на ресурсите заради остварување на целите за раст на претпријатието. Растот не претставува феномен сам за себе, ниту пак резултат на среќа, туку е резултат на јасни, позитивно насочени бизнис-намери и акции од страна на сопственикот, насочени од убедувањата дека

сопственикот-менаџер може да ги произведе саканите резултати. Стратегиите за раст се насоки за малите бизниси за да се спротивстават на пречките и да остварат одржлива експанзија во подолг временски период. Во дисертацијата се разработени интерните и екстерните стратегии на раст. Интерните стратегии на растот ги содржат напорите преземени внатре во претпријатието, додека екстерните стратегии на растот се насочуваат повеќе кон формирање односи со трети лица. Кај интерните стратегии се појавува интерно генерираниот или органскиот раст. Кај органскиот раст планирано е бавно зголемување на големината и ресурсите на претпријатието. Претпријатието може да расте интерно со реинвестирање на профитот секоја година, што вообичаено подразбира и води кон раст во производството и прометот на продажбата. Интерниот раст е бавен и инволвира компаративно помалку промени во постојната организациска структура. Екстерниот или неорганскиот раст се остварува преку екстерни ентитети и процеси како што се: мерџерите и аквизициите, како и заедничките инвестиции. Екстерниот раст и стратегиите за неговото остварување подразбираат вообичаено брз, отворен пристап кон растот во споредба со интерно ориентираниот раст. Во рамките на екстерните стратегии за раст се вбројуваат, мерџерите и аквизициите, лиценцирањето, франшизите, стратегиските алијанси и заедничките вложувања.

Во дисертацијата се елаборира животниот циклус на малите претпријатија, како обид да се концептуализира начинот на растење на претпријатијата. Се претпоставува дека развојот на малото претпријатие следи одредена шема слична на онаа на производствениот циклус или животниот циклус на човекот. Стохастичните модели претпоставуваат дека постојат повеќе фактори кои влијаат врз растот и дека не постојат специфични фактори со доминантни ефекти, со кои би се појаснило остварувањето на растот. Оттука, растот на малите бизниси како појава е случајна и не може да се предвиди со која било група варијабли. Стохастичните модели претпоставуваат дека растот е независен од другите фактори, што е во спротивност со голем број други истражувања. Детерминистички модели се фокусираат на идентификување на одреден сет интерни и екстерни варијабли, кои можат да го појаснат растот на малите бизниси, со идентификување на карактеристиките, стратегиите и практиките поврзани со растот на малото претпријатие. Фазните модели на раст ја претставуваат комплексната и динамична природа на феноменот наречен раст. Кандидатката ги анализира најпознатите модели на Greiner и на Churchill и Lewis. Вредноста на моделите се огледа во можноста да помогнат при дијагностицирање на организациските проблеми и тесните грла кои сопственикот треба да ги земе предвид, доколку постои намера да се остварува раст. Моделите на растот трпат критика упатена на фактот што: најголем дел од претпријатијата не остваруваат раст и затоа не успеваат да пристапат кон втората или третата фаза; оние што го искусиле растот набргу дознаваат дека е можно тој да не го следи пропишаниот модел; претпријатијата можат да достигнат одредено ниво и повеќе да не напредуваат; и комбинацијата на факторите својствени за моделите не е одржлива. Не треба да се очекува од моделите точно да го објаснат она што се случува во моментот. Сепак, ваквите модели заедно со интерните ограничувања го определуваат развојниот пат на претпријатието во контекст на екстерното окружување.

Во рамките на истражувањето се илустрира значењето и улогата на фамилијарниот бизнис за креирањето на БДП, создавањето нови работни места, за вработеноста, за суцесивајта, моралитетот, остварувањето и др. Проценките се дека дури 2/3 од бизнисите во својот импринт на фамилијарните бизниси. Повеќе од 60% од илустрирањето се фамилијарни бизниси. Основачите на фамилијарните бизниси немаат преголема желба за делегирање на активностите, што може да се заклучи дека во илустрирањето дел одлучите се донесуваат индивидуално. Во Република Македонија не постои временска серија податоци за анализа на позначајните белези на фамилијарните бизниси, што ја олеснува споредувањето со меѓународните фамилијарни бизниси. За споредба, фамилијарните бизниси се првобитен столб на економијата во Европската унија.

Дескриптивната статистика на факторите на истражувањето обезбедува квантитативен преглед на различните параметри кои се испитуваат. Во однос на квантитативната анализа, моделот е составен од два дела. Во првиот дел од анализата е применета едноставна повеќекратна регресија за да се утврди односот помеѓу зависната променлива: растот и 15 независни променливи поделени во 4 групи: општи или уште можат да се наречат демографски фактори (вработени, години, сектор, неформално образование), фактори поврзани со окружувањето и фазите низ кои минува претпријатието (фаза од животниот циклус, интерни и екстерни ограничувања), фактори поврзани со конкурентноста и стратегијата (стратегии за конкурентност, стратегии за раст, знаењето во претпријатието) и фактори поврзани со планирањето (планирање, план за развој и техники за планирање). Во рамките на вториот дел од истражувањето, применета е примарна факторска анализа, каде што различните фактори вклучени во анализата се соодветно анализирани.

За утврдување на линеарните односи помеѓу варијаблите, а во таа насока дали е соодветно да се спроведе прелиминарна факторска анализа на дадениот примерок се применува Kaiser-Meyer-Olkin (КМО). Притоа, вредноста на КМО може да се движи од 0 до 1. Во истражувањето е добиена вредност за КМО од 0,838, што дава индикација дека примарната факторска анализа може да биде од корист за дадените податоци. Резултатите од дескриптивната и прелиминарната статистика се однесуваат на фактот дека:

- ✓ најголем дел од малите претпријатија, околу 50,2%, се концентрираат во делот на услугите;
- ✓ дури 92,5% од претпријатијата имаат доминантно домашен капитал;
- ✓ најголем дел, односно дури 44,9% од испитаните мали претпријатија се наоѓаат во фазата на успех;
- ✓ од друга страна, 34,4% од претпријатијата ја применуваат генеричката стратегија со фокус кон одредена група потрошувачи преку диференцирање на производите или услугите;

✓ што се однесува до стратегиите за раст - 30,8% од претпријатијата ја имплементираат стратегијата на раст поврзана со проширување на постојниот пазар;

✓ во однос на ревизијата - доминантно, односно 26,9% од испитаните претпријатија квартално вршат ревизија на плановите.

Во периодот од 13.5.2014 до 19.5.2014 година, на територијата на Република Македонија е спроведено емпириско истражување на 305 микро - и мали трговски друштва, со помош на методата анкетно истражување. Големината на примерокот е соодветна со оглед на тоа дека за факторска анализа (Haining, 2003), потребно е да постојат најмалку 5 пати повеќе број на набљудувани настани отколку број на варијабли. Во конкретниов случај постојат 16 варијабли кои се испитуваат, така што минималната бројка од 80 е повеќекратно надмината. Прашалникот содржи 26 прашања за факторите кои го условуваат развојот на малите деловни субјекти. Во рамките на подготвителната фаза со извршената проверка, се утврди дека приближно 8% од респондентите дале податоци кои не можат да се идентификуваат. Во основа, тоа е статистички прифатливо и нема да има значајно влијание врз анализата, и дека доколку податоците кои недостасуваат се под 10% (Hair, 2010), тие можат да бидат занемарени. Дел од резултатите од истражувањето се однесуваат на фактот дека:

✓ бројот на вработените, сопственичката структура, неформалното образование, интерните ограничувања, планската активност и планот за развој имаат значајно влијание во однос на растот кај малите претпријатија. Растот кај малите претпријатија забележува позитивен тренд со зголемувањето на бројот на вработените, неформалното образование и планската активност;

✓ сопственичката структура од аспект на капиталот има влијание врз растот на претпријатието и притоа може да има значајни импликации врз долгорочниот раст и развој на претпријатието;

✓ влијанието на планските активности, а посебно на планот за развој кој покажува значајно влијание врз растот. Зголемувањето на планските активности или на посветеноста кон планот за развој овозможува остварување на поголем раст на претпријатието. Поголемиот ангажман во однос на планирањето позитивно влијае врз малото претпријатие, така што планските активности треба сериозно да бидат интегрирани во рамките на секојдневното работење;

✓ генеричките стратегии и стратегиите за раст и покрај тоа што не покажуваат статистичка значајност во истражувањето, сепак не смеат да бидат занемарени. Сопствениците на малите претпријатија, во основа, се убедени дека стратегиите не носат корист за малото претпријатие. Оттука произлегува малата застапеност на стратегиите во работењето на малото претпријатие. Сепак, мора да се истакне дека малите претпријатија иако најчесто немаат формално поставена стратегија, сепак размислуваат за иднината и на кој начин да стигнат до посакуваната цел, но тоа најчесто не е систематизирано и соодветно испланирано.

Резултатите од емпириските истражувања за развојот на микро - и малите трговски друштва овозможуваат да се дадат следниве препораки:

✓ интензивирање и проширување на активностите поврзани со образованието на човечките ресурси во трговските друштва;

✓ интензивирање на планската активност во трговското друштво;

✓ формирање на подолгорочен план за развој како интегриран дел од процесот на планирање.

Трговскиите групиња во Република Македонија, вклучени во истражувањето, во најголем дел се наоѓаат во фазата на успех, при што фокусот е насочен кон остварување на профит, групивото остварува добро економско здравје и се намалува финансиската изложеност на сопственикот. Анализата на резултатите од истражувањето укажувањата на фактот дека трговските групиња се определуваат за активностите поврзани со познатите производи и познатите пазари. Трговските групиња немаат преголеми желба да преземаат ризик, а повеќе се заинтересирани кон подобрувања на перформансите на сопствениите производи.

Во докторската дисертација под наслов „Деловни стратегии за развој на малите бизнис“, се обработува една значајна и актуелна проблематика поврзана со менаџирањето на малите бизниси, кои сè повеќе се наметнуваат како столбови на секоја економија. Предметот на истражувањето на докторската дисертација се деловните стратегии кои се нудат како можности за формирање и развој на малите бизниси. Целта на докторската дисертација е теоретско и методолошко истражување на различните деловни стратегии за развој на малите бизниси, како и определување на клучните фактори за примена на различните стратегии. Стратегиите на раст претставуваат основа за опстанок на малите трговските друштва. Во анализата се вклучени бројни фактори кои пресудно влијаат на растот на малото претпријатие. За остварување на целта на дисертацијата е спроведено емпириско истражување на факторите коишто влијаат врз остварување на раст и развој на малите бизниси.

Докторската дисертација се карактеризира со потребната теоретска и методолошка заснованост која овозможува оригинален, критички и аналитички пристап кон научно-теоретските и апликативни истражувања поврзани со материјата од областа на менаџирањето на малите бизниси. Главниот проблем кој се истражува во рамките на дисертацијата се однесува на утврдување на начинот на кој малите претпријатија го остваруваат растот и во која мера стратегискиот менаџмент може да помогне во насока на остварување на растот кај малите претпријатија.

Научниот и стручниот придонес на кандидатката се огледа во успешниот мултидисциплинарен пристап кон проучување и осознавање на учеството на малите претпријатија во вкупниот број претпријатија, карактеристиките, специфичностите на малите претпријатија во растот и развојот, новиот интернет начин на водење на бизнисот, посебно од аспект на стратегискиот менаџмент кај малите претпријатија. Малите претпријатија сè повеќе го привлекуваат научниот интерес за истражување како двигатели на економијата, иноватори, извор на раст и вработување. При тоа наведени се примери од Европската унија, САД, Канада и Австралија.

Дополнителен научен и стручен придонес претставува фактот што кандидатката успеала да спроведе сеопфатно и детално истражување на

факторите кои влијаат на растот кај трговските друштва. На научно издржан начин успеа да ги истражи, теориски и емпириски, различните фактори кои влијаат на растот и истовремено да ги утврди факторите кои за малите претпријатија можат да значат остварување раст и опстанок. Притоа значајно е дека малите претпријатија не посветуваат големо внимание на стратегиските аспекти во однос на менаџирањето на малиот бизнис и повеќе се ориентирани кон проблемите на секојдневното работење.

Интересот за истражување на менаџментот на малиот бизнис е во постојан раст, па во таа насока темата која се обработува е актуелна и значајна и за трговските друштва. Концепциски, дисертацијата претставува заокружен систематски приказ на теоретските и практичните искуства од областа на стратегискиот менаџмент на малите бизниси. Анализата овозможува сеопфатно осознавање на теоретските и практичните импликации од растот и развојот на малите претпријатија. Користената литература содржи значителен број автори од полето на менаџментот, менаџментот на малиот бизнис, претприемаштвото, стратегискиот менаџмент и менаџментот на фамилијарните бизниси.

Општата архитектура на ракописот (глави, точки, потточки, нивните пропорции по обем и заемна поврзаност на деловите, табелите и сликите) е јасна. Техничкото оформување на докторската дисертација е на највисоко ниво, а приодот кон материјата е доволно селективен. Текстот во дисертацијата е компјутерски обработен, лектуриран и отпечатен на хартија со висок квалитет. Текстот во докторската дисертација целосно е во боја.

На докторскиот труд можат да му се стават забелешки како на пример: ограничената разработка на излезните стратегии на малите претпријатија, недоволната застапеност на економскиот профил на брзорастечките претпријатија во економијата на земјата, како и поврзаноста на иновациите и екоиновациите и идниот раст и опстанок на малите трговски друштва, кои немаат позначајно влијание врз вкупниот квалитет на докторската дисертација.

Оригиналноста на докторската дисертација на кандидатката м-р Александра Јанеска-Илиев на тема „деловни стратегии за развој на малите бизниси“ беше проверена од менторот проф. д-р Бобек Шуклев на 18.11.2014 година преку софтверскиот пакет за проверка на плагијати на Министерството за образование и наука, при што е констатиран степен на совпаѓање од 5,27% со време на почеток на 18.11.2014 во 14,37 и време на завршување 18.11.2014 во 20,19 часот.

3. ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Поаѓајќи од содржината, оценката и емпириските истражувања сврзани со проблематиката на деловните стратегии за развој на малите претпријатија Комисијата му предлага на Наставно-научниот совет на Економскиот факултет во Скопје:

1. да донесе одлука за прифаќање на рецензијата за успешно изработената докторска дисертација на кандидатката м-р Александра Јанеска-Илиев под наслов: **Деловни стратегии за развој на малиот бизнис**;
2. да определи Комисија за одбрана на докторската дисертација;
3. да одобри закажување на датум за јавна одбрана на докторската дисертација.

Комисија
за оцена на докторската дисертација

1. Проф. д-р Бобек Шуклев,с.р.
2. Проф. д-р Љубомир Дракулевски,с.р.
3. Академик, Таки Фити,с.р.
4. Проф. д-р Леонид Наков,с.р.
5. Доц. д-р Стојан Дебарлиев,с.р.

РЕФЕРАТ

ЗА ИЗБОР ВО СИТЕ НАСТАВНО-НАУЧНИ ЗВАЊА ОД ОБЛАСТА НА
ПЕДАГОШКИТЕ НАУКИ, ЗА ПРЕДМЕТИТЕ: УЧИЛИШНА ПЕДАГОГИЈА НА
ГРУПАТА ОДДЕЛЕНСКА НАСТАВА НА НАСТАВАТА ПО МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК И
МЕТОДОЛОГИЈА НА ПЕДАГОШКОТО ИСТРАЖУВАЊЕ НА ГРУПИТЕ
ОДДЕЛЕНСКА НАСТАВА И ПРЕДУЧИЛИШНО ВОСПИТАНИЕ НА НАСТАВАТА
ПО МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК, НА ПЕДАГОШКИОТ ФАКУЛТЕТ „СВ. КЛИМЕНТ
ОХРИДСКИ“ ВО СКОПЈЕ

Конкурс на Педагошкиот факултет „Св. Климент Охридски“ – Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје за избор на наставник во сите наставно-научни звања од областа на педагошките науки, за предметите: училишна педагогика на групата одделенска настава, на македонски јазик и методологија на педагошкото истражување на групите одделенска настава и предучилишно воспитание на наставата по македонски јазик, објавен во дневните весници „Дневник“ и „Лајме“ на 11.9. 2014 г.

Наставно – научниот совет на Педагошкиот факултет „Св. Климент Охридски“ при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, на својата одржана седница на 29.9.2014 г. донесе Одлука за формирање на Комисија за изготвување реферат за избор на наставник во соодветни наставно-научни звања, заведена под број 02-941/5 од 2.10.2014 г. Во Комисијата се именувани:

- проф. д-р Миленко Кундачина, редовен професор на Учителскиот факултет во Ужице при Универзитетот во Крагуевац;
- проф. д-р Владо Тимовски, редовен професор на Педагошкиот факултет „Св. Климент Охридски“ при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје;
- проф. д-р Татјана Котева – Мојсовска, редовен професор на Педагошкиот факултет „Св. Климент Охридски“ при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје.

Благодарение на покажаната доверба и истовремено почитувајќи ја, чест ни е да на Наставно – научниот совет на Педагошкиот факултет „Св. Климент Охридски“ при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје му го поднесеме следниов

ИЗВЕШТАЈ

По извршениот увид на поднесената документација приложена на конкурсот за избор на наставник во сите наставно-научни звања од областа на педагошките науки, за предметите: училишна педагогика, на групата одделенска настава, на македонски наставен јазик и методологија на педагошкото истражување, на групите одделенска настава и предучилишно воспитание на македонски наставен јазик: Комисијата востанови дека се пријавил само еден кандидат - д-р Мариета Петрова, доктор на педагошки науки, доцент по предметите училишна педагогика и методологија на педагошкото истражување на Педагошкиот факултет „Св. Климент Охридски“, државјанин на Р. Македонија.

Комисијата пред почетокот на изготвување на рефератот направи увид во Правилникот за критериумите и постапката за избор во наставно – научно звање на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје. Врз основа на чл. 131, ст. 1и 2 и чл. 135 од Законот за високото образование (Сл. весник на РМ бр.35/8.....41/2014), чл. 46 од Правилникот за внатрешните односи и работењето на Педагошкиот факултет „Св. Климент Охридски“ во Скопје во состав на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје (Универзитетски гласник бр. 287/2014), и чл.34, ст. 2 од Правилникот за критериумите и постапката за избор во наставно – научни, научни, наставно – стручни и соработнички звања и асистенти – докторанди на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје (Универзитетски гласник бр. 250/2013 г.), за избор во звањето вонреден професор и извршител на дејност од општествените науки од областа на педагогијата по предметите: училишна педагогија, на групата одделенска настава и методологија на педагошкото истражување на групите одделенска настава и предучилишно воспитание, кандидатката благовремено поднесе Пријава за конкурс под бр. 08 - 857/4 заверена во Архивата на Факултетот на 17.9.2014 г.

Комисијата врз основа на увидот во поднесената документација констатираше дека кандидатката со пријавата ја приложи и следнава документација: пријава, биографија, диплома за стекнат докторат на педагошки науки на матичната Катедра за педагогија, решение од Министерството за образование и наука на Р. Македонија за признавање на научен степен - доктор на наука од областа на педагогијата под бр. 09-8759/2 од 19.11.2009 г., стекната во странство, диплома за завршени студии по педагогија на Филозофски факултет, список на објавени научни и стручни трудово и доказ за трудовите (нивна фотокопија), докторска дисертација, извод од матична книга на родените, образец за избор во наставно – научно звање, уверение за државјанство бр. 22.17/6205 издадено од СУП - Скопје.

Извештајот кој го поднесуваме, во согласност со член 48 од Правилникот за критериумите и постапката за избор во наставно – научни звања, научни, наставно – стручни и соработнички звања на Универзитетот е сублимиран по делови: (1) Биографски податоци за кандидатката, (2) Научни активности на кандидатката, (3) Стручни и педагошки активности на кандидатката, (4) Анализа и оцена на научни, стручни и педагошки активности на кандидатот и (5) Предлог на Комисијата.

1. БИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ

1.1.Основни биографски податоци

Д-р Мариета Петрова е родена на 1 јуни 1968 г. во Скопје, каде што го завршила основното и средното образование. Основни студии по педагогија завршила на Институтот за педагогија на Филозофскиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, во 1990 г., и со одбраната на дипломска работа со наслов „Креативноста и творештвото на децата од предучилишна возраст“ во Скопје, во 1990 г., се стекнала со звањето дипломиран педагог. Постдипломските студии по педагогија ги завршила на истиот Факултет во 1996 г. со одбрана на магистерскиот труд со наслов: „Креативноста на учениците

низ слободните активности во основното училиште” и се стекнала со научната титула магистер на педагошки науки.

Докторската дисертација со наслов: „Педагошката ефикасност на Гордоновиот модел во одделенска настава” ја одбрала во 2009 г. на Катедрата за педагогија на Наставничкиот факултет на Универзитетот „Џемал Бједиќ“ во Мостар пред Комисија во состав: д-р Миле Илиќ, редовен професор на Филозофскиот факултет на Универзитетот во Бања Лука, претседател на Комисијата, д-р Миленко Кундачина, редовен професор на Универзитетот „Џемал Бједиќ“ во Мостар и Учителскиот факултет во Ужице на Универзитетот во Крагуевац, ментор, д-р Хусејин Мусиќ, доцент на Универзитетот „Џемал Бједиќ“ во Мостар, член и се стекнала со звањето доктор на науки од областа на педагогијата.

1.2.Работно ангажирање

Д-р Мариета Петрова работното искуство го започнала во 1991 година. Работела во О.У „Димо Хаџи – Димов“ во Скопје, како одделенски наставник и во ОУ „Вера Циривири – Трена“ во Скопје каде што се занимавала со педагошка и стручно – советодавна работа. По завршените магистерски студии од 1996 г. вработена е на Педагошкиот факултет „Св. Климент Охридски“ во Скопје во звањето асистент на студиските предмети методологија на истражување, училишна педагогија и педагошка практика. Професионалниот развој и личниот афинитет ја определиле кандидатката за изведување на настава по изборниот предмет акциони истражувања во воспитно –образовната работа.

2. НАУЧНИ АКТИВНОСТИ НА КАНДИДАТКАТА

Кандидатката д-р Мариета Петрова досега објавила 20 трудови пред изборот во звањето доцент, од кои 2 монографии, 18 статии и 23 труда по изборот во звањето доцент, од кои 3 монографии и 20 статии во научни списанија и зборници на трудови од научни собири во земјата и во странство. Објавените трудови на кандидатката се однесуваат на наставата, активностите на децата, слободното време и проблемите на соработката на училиштето и семејството.

2.1.Монографии

А) До изборот во звањето доцент

(1) Мариета Петрова (1999): Креативноста на учениците низ слободните активности во основното училиште. Битола: Биангл.

(2) Marieta Petrova – Jovanovska, Niokola Petrov, Marko Stevanović (2004): Kreativno vođenje u vrtiću i školi. Tuzla: Izdavačko preduzeće R&S.

Б) По изборот во звањето децент

1. Благлица Петковска, Флорина Шеху, Мариета Петрова (уредувачки одбор): *Книџа на ајсџиракџи*. Скопје: Педагошки факултет (2014).
2. Никола Петров, Мариета Петрова (2014): *Дейско ученичкиџе љрашања за љприродаџа и живоџинаџа средина*. Скопје: Образовни рефлексии.

3. Петрова Мариета (2014): *Примена на Томас – Гордоновиоџи модел во училишта*. Скопје, Образовни рефлексии.

2.2.Статии

А) До избор во звање доцент

(1) Мариета Петрова (1991): Педагошката служба во функција на новото училиште, Просветно дело, Скопје, 4, стр. 37-40.

(2) Мариета Петрова (1991): Родителите и воспитувачите-значајни партнери во воспитувањето на децата, Просветно дело, Скопје, 2, стр. 90-94.

(3) Мариета Петрова (1997): Наставниците и учениците-партнери во воспитување на креативноста, Просветно дело, Скопје, 3, стр. 49-53.

(4) Мариета Петрова (1997): Современото училиште пред нов реформски предизвик, Зборник на трудови; Педагошки факултет „Св. Климент Охридски“ – Скопје, стр. 88-94.

(5) Мариета Петрова-Јовановска (1998): Некои искуства од работата со учениците во работилницата на добра волја, Зборник на трудови; Педагошки факултет „Св. Климент Охридски“ – Скопје, стр. 75-83.

(6) Мариета Петрова-Јовановска (1998): Креативноста и едукацијата во функција на перманентното учење, Просветно дело, Скопје, 2, стр. 46-51.

(7) Мариета Петрова-Јовановска (2001): Надареност и креативност, Просветно дело, Скопје, 1, стр. 36-40.

(8) Мариета Петрова-Јовановска (2001): Педагошките аспекти на слободното време и ученичките активности, Просветно дело, Скопје, 5, стр. 60-67.

(9) Мариета Петрова-Јовановска (2002): Училиште по мерка на ученикот, Годишен зборник; Педагошки факултет „Св. Климент Охридски“ – Скопје, стр. 121-127.

(10) Мариета Петрова (2004): Наставникот во 21-от век, Годишен зборник; Педагошки факултет „Св. Климент Охридски“ – Скопје.

(11) Мариета Петрова-Јовановска (2005): Наставник-водител и истраживач у неструктурираним ситуацијама, У: Савремени токови у образовању наставника - Зборник радова са Меѓународног научног скупа; Училишки факултет у Врању, стр. 461-466.

(12) Мариета Петрова (2006): Предизвиците на иновативно-квалитетно училиште, Просветно дело, Скопје, 2, стр. 26-32.

(13) Мариета Петрова (2008): Педагошката практика во функција на практичната оспособеност и наставничките кадри, Просветно дело, Скопје, 5, стр. 20-28.

(14) Мариета Петрова (2009): Виртуелни училишни партнерства, Педагошка ревија, бр: 3/1: Педагошки факултет: „Св. Климент Охридски“- Скопје.

(15) Marieta Petrova (2009): Trachers observations, notes and efficient strategies of teaching children with special needs“ Volume 3; Edirne, Trakya Univerity, Faculty of Education, pp 48-50

(16) Milenko Kundačina and Marieta Petrova (2009): Professional titles for teachers Volume 1; Edirne, Trakya University, Faculty of Education, pp. 372-375.

Б) По изборот во звањето доцент

1. М. Петрова (2010): *Виртуелни училишни партнерства*; Педагошка ревија бр.1, 2010; 82-87.
2. М. Petrova (2010): *Good teaching - act of education for human relation establishing human relation*; Scientific conference with international participation: Education for human relation – problems and prospects; Faculty of Philosophy, University of Nis; 17 – 18.09. 2010, 447-451.
3. М. Petrova (2010): *Key competences for lifelong learning*; First International Scientific Conference; Corporate International Slavic University G.R. Deržavin - Ss. Nicole; 15-16.02.2010, 265-273.
4. М. Kundacina and М. Petrova (2010): *Professional ethics of a University teacher*; The 5th International Conference: Education for human society; Pedagogical faculty: „St. Clement of Ohrid” – Skopje; Ohrid, 28-29 May 2010 (book of Abstract)
5. М. Petrova Marieta (2010): *The human values of Agassiano method through works and creativity in Agassi kinder garden*; The 5th International Conference: Education for human society; Pedagogical faculty: „St. Clement of Ohrid” – Skopje; Ohrid, 28-29 May 2010 (book of Abstract)
6. М. Petrova (2010): *Motivation for participation in the global community Agassi preschool education*; International Expert Conference: Preschool Institutions – children in transition; Kindergarten: Kids joy, Mayor of Gevgelija, Corporate International Slavic University G.R. Deržavin - Ss. Nicole; 01-02 June 2010, Gevgelija (unpublished Proceedings)
7. Н. Петров, М. Петрова (2010): *Иновирање и моделирање на високошколските институции*; Просветно дело бр. 1, 2010; 1-9.
8. Н. Петров, М. Петрова (2010): *Хуманистичките вредности на воспитанието и образованието во услови на транзиција*; Просветно дело бр: 3, 2011; 1-7.
9. Н. Петров, М. Петрова (2011): *Мултикултурализмот и современото образование*; Просветно дело бр. 2, 2011; 1-8.
10. М. Петрова (2011): *Приказ: Предизвиците на еколошкото воспитание и образование од м-р Ѓорѓи Зимбаков*; Просветно дело бр:4, 2011; 129-130.
11. М. Petrova (2011): *Goodman's project zero or learning through art*; VI International Balkan Congress for Education and Science: The modern society

and education; Pedagogical faculty: „St. Clement Ohridski” – Skopje; Ohrid, 29.IX - 1. X. 2011, 707-711.

12. M. Petrova (2012): *Pedagogy of togetherness*; Third International Conference: International dialogue: East – West; Corporate International Slavic University G.R. - Deržavin Ss. Nicole; 15 to 17 March 2012; 317 - 322.
13. M. Petrova (2012): *The importance of education through arts*; Conference Symposia: Education in the modern European environment; Faculty for teachers, University of Zagreb; Opatija; 17 to 18 September 2012 (*book of Abstract*)
14. M. Petrova (2012): *Montessori program based on universal human values – human dignity, peace and freedom*; International Conference: Education across borders; Faculty of Education of the University of Western Macedonia, Faculty of Pedagogue: „St. Clement Ohridski” Bitola, Faculty of Education: Fan.S. Noli of Korce University; Florina, 5-7 October 2012; 623 – 626.
15. M. Petrova (2013): *Montessori Method in the early childhood and Post Modern education*; International Conference: Innovations, Challenges, and Tendencies in the Postmodern Education, Trakia University – Faculty of education Stara Zagora, Bulgaria; September, 12 – 13, 2013, <http://ebook/S7-6%20MarietaPetrova.htm> 1-4.
16. M. Petrova (2014): *Montessori – Multicultural Education as An Educational Choice*; 9th International Balkan Education And Science Congress: Multiculturalism and Innovative Approaches in Education, Trakia University Edirne, Turkey 16-18 October 2014 (*book of Abstract*)
17. F. Shehu, M. Petrova (2014): *The Use of Action Researches For Developing Multiculturalism in The Primary Education*; 9th International Balkan Education And Science Congress: Multiculturalism and Innovative Approaches in Education, Trakia University Edirne, Turkey 16-18 October 2014 (*book of Abstract*)
18. M. Petrova (2014): *Enriching the brain and critical thinking in education*; Education across Borders 2nd International Conference: Critical thinking in Education, Faculty of Education and Philology Faculty Fan S. Noli University Korçë, Albania 31 October – 2 November 2014 (*book of Abstract*)
19. M. Petrova (2014): *Inclusion within the context of Montessori classroom*: International Conference Macedonian Science Society – Bitola: Social and educational inclusion and cohesion – theory, practice and perspectives, Bitola 17 – 18 October (*book of Abstract*)
20. Н. Петров, М. Петрова (2014): *Современното образование во функција на професионалната подготвеност на наставниците*; Просветно дело бр. 4, 2014; 5-15.

2.3. А) Учество на научни собири до избор во звање доцент

1. Наставник – водител и истраживач у неструктурираним ситуацијама, Меѓународни научни скуп Савремени токови у обрасовању наставника – Учитељски факултет у Врању, 2005.
2. The 5 th International Balkan Education And Science Congress, Oktoberr 01-05, 2009 Edirne – Turkey, Trakya University, Faculty of Education.

Б) По изборот во звањето доцент

1. First International Scientific Conference; Corporate International Slavic University G.R. Deržavin - Ss. Nicole; 15-16.02.2010.
2. 5th International Conference: Education for human society; Pedagogical faculty: „St. Clement of Ohrid” – Skopje; Ohrid, 28-29 May 2010.
3. VI International Balkan Congress for Education and Science: The modern society and education; Pedagogical faculty: „St. Kliment Ohridski” – Skopje; Ohrid, 29.IX – 1. X. 2011.
4. Third International Conference: International dialogue: East – West; Corporate International Slavic University G.R. Deržavin - Ss. Nicole; 15 to 17 March 2012.
5. Conference Symposia: Education in the modern European environment; Faculty for teachers, University of Zagreb; Opatija; 17 to 18 September 2012.
6. International Conference: Education across borders; Faculty of Education of the University of Western Macedonia, Faculty of Pedagogue: „St. Kliment Ohridski” Bitola, Faculty of Education: Fan.S. Noli of Korce University; Florina, 5-7 October 2012.
7. International Conference: Innovations, Challenges, and Tendencies in the Postmodern Education, Trakia University – Faculty of education Stara Zagora, Bulgaria; September, 12 – 13, 2013.
8. 9th International Balkan Education And Science Congress: Multiculturalism and Innovative Approaches in Education, Trakia University Edirne, Turkey 16-18 October 2014.
9. Education across Borders 2nd International Conference: Critical thinking in Education, Faculty of Education and Philology Faculty Fan S. Noli University Korçë, Albania 31 October – 2 November 2014.

10. International Conference Macedonian Science Society – Bitola: Social and educational inclusion and cohesion – theory, practice and perspectives, Bitola 17 – 18 October 2014.

3. УЧЕСТВО ВО ПРОЕКТИ И СТРУЧНИ И ПЕДАГОШКИ АКТИВНОСТИ НА КАНДИДАТКАТА

Д-р Мариета Петрова активно учествувала во реализација на повеќе апликативни проекти:

- (1) проект „Интерактивна настава“ – поддржан од SOROS - фондацијата од САД;
- (2) проект „Со читање до пишување до креативно мислење“, поддржан од SOROS - фондацијата;
- (3) проект „Социјална правда“ поддржан од USAID;
- (4) Европски проект за обучување на наставници во Република Македонија поддржан од фондацијата TEMPUS-PHARE реализиран од владини организации на земји од Европската унија: Холандија, Шведска, Данска и Велика Британија (MALMÖ HÖGSKOLA; MALMÖ SCHOOL OF EDUCATION, изведен курс Training for Teaching in Multicultural Institutions);
- (5) проект на Фондацијата „Отворено општество“ наменет за поддршка на реформи за високото образование ECTS (европски кредит-трансфер систем);
- (6) член на колегиумот на проект на UNICEF - воспитна функција на родителите;
- (7) учесник во проектот „Перманентно усовршување на воспитувачите и наставничкиот кадар, поддржан од UNICEF;
- (8) проект „Борете се за своите права“ во организација на Сојузот за грижа и воспитување на деца во Република Македонија (PEACE CHILD INTERNATIONAL, UNESCO, поддржан од Европската иницијатива за демократија и човекови права);
- (9) проект „Видови комуникација во одделенската настава“ (classroom life research), со група студенти од Педагошкиот факултет „Св. Климент Охридски“ во Скопје, презентирани пред координаторот на европскиот TEMPUS-PHARE проект за обука на наставници во Република Македонија;

Д-р Мариета Петрова била член на Комисијата за спроведување на приправничките испити за наставниците од основните и средните училишта, формирана од Министерството за образование и наука на Република Македонија, Бирото за развој и Педагошкиот факултет „Св. Климент Охридски“ во Скопје.

Од биографијата на објавени трудови и стручното творештво на д-р Мариета Петрова се воочува определеноста на кандидатката д-р Мариета Петрова за научен и стручен пристап за деца од рана училишна возраст.

Како еден од претставниците и соработниците на Педагошкиот факултет во Скопје учествувала во соработката со Центарот за студии на Движењето на фоколарите во Република Италија и покажала интерес за Агаци методата и идејата за проектот „Коцка на љубовта“, како и во соработката со детската градинка „Бисери“ која се наоѓа во дворот на Педагошкиот факултет „Св. Климент Охридски“ во Скопје. Кандидатката учествувала во заеднички проект со Центарот за детско уметничко истражување, музикотерапија и психо-физичка релаксација

„Џундуле“ и Томислав Таневски – музикотерапевт, кој подразбираше презентација на проектот „Воведување на музикотерапија во образованието на деца со Williams Syndrome за мотивација и извршување на поставена задача“, наменето за студентите на Педагошкиот факултет „Св. Климент Охридски“ во Скопје.

Мариета Петрова учествувала на стручно усовршување на Меѓународен стручен собир на педагошки работници во Крижевци (Хрватска) на тема: „Хуманистички пристап и заедништво во воспитувањето“.

Дејности од поширок интерес

Според приложената документација, од посебен општествен интерес се и следниве нејзини активности:

- VI меѓународен балкански конгрес за образование и наука на тема *Современото општество и образованието* – Охрид, 2011 г., подносител на извештај за работата на секцијата;
- Член на организационен или програмски одбор на меѓународен научен/стручен собир: VI меѓународен балкански конгрес за образование и наука на тема *Современото општество и образованието* – Охрид, 2011 г., модератор на секција

Учество во комисии и тела на државни и други органи:

- рецензент за проектот за национални научноистражувачки проекти на Министерството за образование и наука 2010 г.;
- член на комисија за давање предлог за воспитно – образовна програма за деца од предучилишна возраст која ќе се изведува на француски јазик и програма за деца од предучилишна возраст Монтесори 2011г.;
- рецензент на труд во списанието *Образовни рефлексии* - Биро за развој на образованието, 2013 г.;

Член на факултетска комисија:

- член на Организациски одбор на VI меѓународен балкански конгрес за образование и наука на тема *Современото општество и образованието* – Охрид, 2011 г.
- член на координаторите на Проектот за стручно усовршување *Интеркултурно воспитување* 2012 г.;
- член на Конкурсна комисија (втор и трет уписан рок) во учебната 2012/2013 г.;
- член на комисија за спроведување на постапка за пријавување и селекција на кандидатите согласно со условите на Конкурсот за запишување на втор циклус 2013/2014 г.;
- член на Комисија за спроведување на постапка за пријавување и селекција на кандидатите согласно условите на Конкурсот за запишување на втор циклус 2014/2015 г.;
- член на Комисија за утврдување на англискиот назив на звањето кое се стекнува на втор циклус студии, 2013г.;

- член на Комисија за измени на договорот за студирање на студентите запишани на втор циклус студии за групите одделенска настава и предучилишно воспитание во 2013/2014 г.;
- член на Комисија за оцена на трудовите за Меѓународната конференција во Стара Загора, Р. Бугарија, 2013 г.;
- член на Комисија за изготвување на нови студиски програми за втор циклус студии на Институтот за предучилишно воспитание, 2014 г.;
- член на Комисија за евалуација на Факултетот и поткомисии за евалуација на студиските програми, 2013 г.;

Секретар на постдипломски или докторски студии во периодот 2012 - 2014.

Раководител на постдипломски или докторски студии во периодот 2014 – 2016.

4. АНАЛИЗА И ОЦЕНА НА НАУЧНИТЕ И СТРУЧНИТЕ АКТИВНОСТИ НА КАНДИДАТКАТА

Значењето и придонесот на кандидатката д-р Мариета Петрова се огледуваат не само во збогатувањето на корпусот на современи педагошки сознанија, туку може и да се цени и од аспект на напорот за вградување на тие сознанија во воспитно-образовната практика, што се заклучува од нејзиното учествување во повеќе апликативни проекти кои ја следат реформата на основното училиште во Република Македонија. Присуството на кандидатката во тие проекти придонело за имплементирање на научните остварувања во училишната практика.

Придонесот на кандидатката д-р Петрова се воочува во нужните напори за креирање на адекватни стратегии, политики и програми за организирање на основното образование и стручно усовршување на наставниците во домашни услови, па и во образованието и воопшто. Актуелните комуникациски сознанија од педагошката комуникологија кои кандидатката ги изнесува во својата докторска дисертација сосема јасно упатуваат, пред се, за исклучителната сложеност на феноменот на валидна педагошка комуникација, како и можноста за нејзино подобрување што се потврдува со примена на акционо истражување. Според мислењето на кандидатката, многу е важно истражувањето за потребата од стручно усовршување на наставниците за педагошка комуникација и изградување на комуникациски способности кај учениците. За педагошката теорија и практика тоа претставува постојана задача и нужност.

Придонесот на научното творештво на д-р Мариета Петрова особено треба да се цени во поглед на актуелните реформски промени во образованието и воспитанието во Република Македонија и државите во окружување, односно поголем број на доследни и научно засновани проекти и модели на реформа во кои кандидатката учествувала.

Придонесот на д-р Мариета Петрова се огледува и во нејзиното настојување за проучување, истражување и имплементирање на Монтесори-педагогијата (методот на работа, материјалите, едукацијата за мир) во градинките и училиштата, што резултира и со реализирање на два изборни предмета во вториот циклус на студии.

Резултатите на акционото истражување кои кандидатката во рамките на своите трудови ги спровела, претставува вреден и оригинален придонес на широк корпус сознанија на кои можат да се втемелат стратегии и активности во областа на квалитативната методологија во педагошката наука и стручното усовршување на наставниците во областа на градење на комуникациски способности на учениците и на наставниците во основните училишта во Република Македонија.

Комисијата смета дека научното творештво на кандидатката д-р Мариета Петрова во целост ги исполнува стандардите во поглед на обемот и квалитетот на објавените трудови. Теоретската втемеленост на трудовите претставувала солидна основа за емпириски истражувања.

Истражувањата на д-р Мариета Петрова ја карактеризираат нејзината определеност во секојдневната практика да воведат и да испути нови методи на работа со учениците кои бараат реформирано училиште. Во своите трудови укажува на можноста и потребата за оспособување на наставниците за квалитетна одделенска интеракција и комуникација, а со тоа и зајакнување на професионалната одговорност на наставниците.

Во своите трудови предупредува дека во образовната реалност постојат бројни ситуации во кои комуникацијата на учениците и наставниците е посебно проблематична и каде што знаењето на наставниците за разрешување на тие проблеми е од пресудна важност.

Во своите напори, таа одредени научни резултати ги проверува во практиката. Се занимава со истражување на совладаноста на програмот за едукативен тренинг на наставници од одделенската настава заради практична примена на Гордоновиот модел на комуникација и подобрување на успешноста на изведување настава и ефикасноста во решавањето на проблемите на учениците, те создавање на услови за одржување на демократска клима во одделението.

Како автор на трудови има за цел да поттикне на размислување за проблемите на практиката, имајќи првенствено предвид на проблемите да им се пријде на што поконкретен начин, првенствено, прагматичните цели и педагошките импликации.

Цел на нејзините истражувања е утврдување на применливоста и одржливоста на новата концепција на училиштето. Проблемите ги поставува од психолошки аспект и дидактички го осмислува процесот на наставата.

Врз основа на анализираните трудови и документацијата која д-р Мариета Петрова ја поднела, непосредниот увид на нејзината стручна и научна работа, како и резултатите од работата, Комисијата констатира дека:

- на матичниот отсек – педагогија се стекнала со висока и стручна подготовка дипломиран педагог, научна титула - магистер на науки и научна титула - доктор на педагошки науки;
- на Педагошкиот факултет поминала одредено време во звањето асистент за предметите: методологија на истражувања, училишна педагогија, и со тоа се стекнала со богато искуство во работа со студентите;
- нејзината работа и однос према студентите е прифатен и позитивно оценет од страна на наставниците и студентите;

- поседува научни, стручни и едукативни знаења и повеќегодишно искуство од областа на емпириските истражувања во образованието и воспитанието, посебно за квалитативната методологија како нов тренд во педагошката наука;
- со објавените монографии и објавени научни и стручни трудови во педагошката периодика дала свој придонес за развој на потесни научни области со кои се занимава – училишна педагогија и методологија на педагошкото истражување;
- во поголем број апликативни проекти имала функција на методолог;
- своите професионални педагошки и научни обврски ги исполнува со висок степен на стручно – научна и професионална одговорност;
- со водење на педагошката практика дала значаен придонес за методичките компетенции во образованието на студентите;
- своето практично искуство во научноистражувачката работа го користи за градење на методолошка култура на студентите;
- во извдувањето на наставата користи современи информатички технологии;
- според Образецот кон Извештајот за избор во звање остварила 250 поени.
- добиена позитивна оцена од извршената самоевалуација на Факултетот и тоа: методологија на педагошкото истражување, на групата одделенска настава (9,09), методологија на педагошкото истражување, на групата предучилишно воспитание (9,38) и училишна педагогија, на групата одделенска настава (резултатите се во тек на обработка).

Комисијата констатираше дека кандидатката д-р Мариета Петрова ги исполнила сите услови за избор во звањето доцент за предметите: училишна педагогија и методологија на педагошкото истражување според Правилникот за критериумите и постапката за избор во наставно – научни, научни, наставно – стручни и соработнички звања на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“, во согласност со законските прописи во високото образование.

Од сето напред наведено може да се заклучи: (1) научното и образовното искуство на Факултетот, стекнатото искуство во детска градинка и основно училиште, стручната ангажираност, тежнеењето за лична афирмација и наклонетоста за научно-истражувачка работа, ја чинат д-р Мариета Петрова личност со свои неопходни особини и способности за одговорна функција на универзитетски наставник и научен работник; (2) д-р Мариета Петрова ги исполнува сите наставни, научни, педагошки и стручни барања и критериуми за избор во звањето доцент за потесна научна педагошка област за предметите училишна педагогија и методологија на педагошкото истражување.

ПРЕДЛОГ

Тргнувајќи: (1) од програмските содржини на потесните научни области училишна педагогија и методологија, (2) од сето она што е констатирано за севкупната педагошка работа во стручното и научното творештво на кандидатката во изборниот временски период како асистент и подоцна доцент, (3) од извршените наставни, научни, стручни и педагошки активности и задачи кои се остварувани со евидентно истакнат успех на Педагошкиот факултет „Св. Климент Охридски“ во Скопје, (4) од исполнетите услови и законски прописи и (5) оцената на изнесените заклучоци во Извештајот, Комисијата со задоволство му предлага на Наставно – научниот совет на Педагошкиот факултет „Св. Климент Охридски“ при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, д-р Мариета Петрова да се избере во наставно – научното звање вонреден професор од областа на педагошките науки за предметите: *методологија на педагошкото истражување*, на студиските програми одделенска настава и педучилишно воспитание, и *училишна педагогија*, на студиската група одделенска настава.

Составен дел на Извештајот е Образецот за избор во наставно – научно, научно наставно – стручно и соработничко звање.

Членови на Комисијата

1. Проф. д-р Миленко Кундачина, редовен професор на Универзитетот во Крагуевац, с.р.
2. Проф. д-р Владо Тимовски, редовен професор на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, с.р.
3. Проф. д-р Татјана Котева – Мојсовска, редовен професор на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, с.р.

ОБРАЗЕЦ
КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО,
НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ

Кандидат: доц. д-р Мариета Никола Петрова
 (име, татково име и презиме)

Институција: Педагошки факултет: „Св. Климент Охридски“ - Скопје
 (назив на факултетот/институтот)

Научна област: општествени науки од областа на педагогијата

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Рб	Назив на активност:	Пое ни
1.	Одржување на настава: прв циклус студии 1. ЗПОН 212 Училишна педагогија 3+2 летен семестар, задолжителен предмет 2010/2011г. ; 2011/2012г.; 2012/2013г. ; 2013/2014г.; 2014/2015г. 2. ЗПОН 301 Методологија на педагошките исцржувања 2+2+1 зимски семестар, задолжителен предмет 2010/2011г. ; 2011/2012г.; 2012/2013г. ; 2013/2014г.; 2014/2015г. 3. ЗППВ 301 Методологија на педагошките исцржувања 2+2+1 зимски семестар, задолжителен предмет 2010/2011г. ; 2011/2012г.; 2012/2013г. ; 2013/2014г.; 2014/2015г. 4. ИПОН 309 Акциони исцржувања вовоспийно – образовна работа 2+1 зимски семестар, изборен предмет 2010/2011г. ; 2011/2012г.; 2012/2013г. ; 2013/2014г.; 2014/2015г. 5. ИППВ 309 Акциони исцржувања вовоспийно – образовна работа 2+1 зимски семестар, изборен предмет 2010/2011г. ; 2011/2012г.; 2012/2013г. ; 2013/2014г.; 2014/2015г. 6. ИПБ Исцржувачки методи во библиотекарство и архивистика 2+1 летен семестар, изборен предмет 2010/2011г. ; 2011/2012г.; 2012/2013г. ; 2013/2014г.; 2014/2015г.	

		39
2.	Одржување на настава: втор циклус студии 1. Методологија на научно истражување, задолжителен предмет, одделенска настава 2010/2011г. ; 2011/2012г.; 2012/2013г. ; 2013/2014г. 2014/2015г. 2. Методологија на научно истражување, задолжителен предмет, предучилишно воспитание 2010/2011г. ; 2011/2012г.; 2012/2013г. ; 2013/2014г.; 2014.2015г. 3. Структурирање на Мониторинг училница, одделенска настава (изборен предмет) 2013/2014г.; 2014/2015г. 4. Структурирање на Мониторинг занимална, предучилишно воспитание (изборен предмет) 2013/2014г.; 2014/2015г.	9
3.	Одржување на вежби: прв циклус на студии 1. ЗПОН 212 Училишна педагогија 3+2 летен семестар, задолжителен предмет 2010/2011г. ; 2011/2012г.; 2012/2013г. ; 2013/2014г.; 2014.2015г. 2. ЗПОН 301 Методологија на педагошки истражувања 2+2+1 зимски семестар, задолжителен предмет 2010/2011г. ; 2011/2012г.; 2012/2013г. ; 2013/2014г.; 2014/2015г. 3. ЗППВ 301 Методологија на педагошки истражувања 2+2+1 зимски семестар, задолжителен предмет 2010/2011г. ; 2011/2012г.; 2012/2013г. ; 2013/2014г.; 2014/2015г. 4. ИПОН 309 Акциони истражувања вовоспитно – образовна работа 2+1 зимски семестар, изборен предмет 2010/2011г. ; 2011/2012г.; 2012/2013г. ; 2013/2014г.; 2014/2015г. 5. ИППВ 309 Акциони истражувања вовоспитно – образовна работа 2+1 зимски семестар, изборен предмет 2010/2011г. ; 2011/2012г.; 2012/2013г. ; 2013/2014г.; 2014/2015г. 6. ИПБ Истражувачки методи во библиотекарството и архивистиката 2+1 летен семестар, изборен предмет 2012/2013г. ; 2013/2014г.; 2014/2015г.	27
4.	Одржување на теренска настава 1. ЗПОН 301 Методологија на педагошки истражувања 2+2+1 зимски семестар,	

	задолжителен предмет 2. ЗППВ 301 Методологија на педагошкиџе испражувања 2+2+1 зимски семестар, задолжителен предмет 3. ИПОН 309 Акциони испражувања вовосийно – образовнаџа работа 2+1 зимски семестар, изборен предмет 4. ИПБ Испражувачки методи во библиоџекарсџвойџо и архивисџикаџа 2+1 лешен семестар, изборен предмет	12
5.	Консулџации со сџуденџи: прв циклус на студии (насочување на студентите, проверување на изработени проектни активности, изготвена информаџиска писменост, библиографски единици, семинарски работи, есеи, преводи од научни трудови) 1. ЗПОИ 212 Училишна педагоџија 2010/2011џ. (86 сџуденџи) 2011/2012џ. (119 сџуденџи) 2012/2013џ. (81 сџуденџи) 2013/2014џ. (49 сџуденџи) 2014/2015џ. (45 сџуденџи) 2. ЗПОИ 301 Методологија на педагошкиџе испражувања – одделенска насџава 2010/2011џ. (125 сџуденџи) 2011/2012џ. (96 сџуденџи) 2012/2013џ. (98 сџуденџи) 2013/2014џ. (65 сџуденџи) 2014/2015џ. (63 сџуденџи) 3. ЗППВ 301 Методологија на педагошкиџе испражувања – преучилиџно восийџание 2010/2011џ. (88 сџуденџи) 2011/2012џ. (78 сџуденџи) 2012/2013џ. (57 сџуденџи) 2013/2014џ. (24 сџуденџи) 2014/2015џ. (30 сџуденџи) 4. ИПОИ 309 Акциони испражувања вовосийно – образовнаџа работа, одделенска насџава 2012/2013џ. (10 сџуденџи) 2013/2014џ. (18 сџуденџи) 2014/2015џ. (10 сџуденџи) 5. ИПОИ 309 Акциони испражувања вовосийно – образовнаџа работа, преучилиџно восийџание 2012/2013џ. (5 сџуденџи) 2013/2014џ. (4 сџуденџи) 2014/2015џ. (/ сџуденџи) 6. ИПБ Испражувачки методи во библиоџекарсџвойџо и архивисџикаџа 2012/2013џ. (10 сџуденџи)	

	2013/2014г. (5 студенти) 2014/2015г. (7студенти)	5,5
5.	Консултации со студенти: Втор циклус на студии (насочување за проучување на библиографски единици, пребарување и проучување на претходни проекти поврзани со одбрана тема за истражување, насока за изготвување на идејни проекти и проверка на изготвени идејни проекти) 1. Методологија на научно истражување - одделенска настава 2010/2011г. (5 студенти) 2011/2012г. (8 студенти) 2012/2013г. (6 студенти) 2013/2014г. (2 студенти) 2014/2015г. (6студенти) 2. Методологија на научно истражување - предучилишно воспитание 2010/2011г. (6 студенти) 2011/2012г. (2 студенти) 2012/2013г. (4 студенти) 2013/2014г. (/ студенти) 3. Струкување на Ментесори училница, одделенска настава 2013/2014г.;2014/2015г.(1 студент)	0,1
6.	Одбрана на дипломски работи: - менторство - 13 - членство во комисији - 79	10,5
7.	Одбрана на магистерски трудови: - членство во комисији - 6	1,8
8.	Проект за стручно усовршување: Интеркултурно воспитание - член на комисија за оцена или одбрана на специјалистичка работа (8 студенти)	1,6
9.	Подготовка на нов предмет за прв циклус студии - предавања - вежби Нова програма: Образовни политики: Раководење на образовна политика во училишната систем; Истражувања во образовните системи; Акциони истражувања Образовни технологии: Проектиен менаџмент; Акциони истражувања Претприемаштво во образованието: Посајки за следење и вреднување	

		10,5
10.	Подготовка на нов предмет за втори циклус студии Педагошкиот факултет „Св. Климент Охридски“ во Скопје - предавања - вежби Образование на наставници: 1. Различни педагошки стратегии - успешни ученици; 2. Методологија на педагошкото научно истражување; 3. Стратегии на квалитативни и акциони педагошки истражувања Рано дейско образование: 1. Мониторинг метод за рана дейска едукација; 2. Методологија на педагошкото научно истражување; 3. Стратегии на квалитативни и акциони педагошки истражувања	9
11.	Одржување на менторска настава ментор-професор на вонредни студенти при изведување на педагошкиот стаж на Педагошкиот факултет „Св. Климент Охридски“ во Скопје	0,18
	Вкупно	126

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

РБ	Назив на активност:	Пое ни
1.	Ментор на магистерска работа	4
2.	Коментор на магистерска работа	2,5
3.	Учесник во меѓународен научен проект: Стручно усовршување на тема: Интеркултурно воспитание.	5
4.	Раководител на интересен проект на Педагошкиот факултет „Св. Климент Охридски“ во Скопје Формирање слика за себе и себе – конструирање во заедницата кај децата од предучилишна возраст	6
5.	Учесник во интересен проект на Педагошкиот факултет: „Св. Климент Охридски“ во Скопје Можноста на училиштето за промоција на семеен, едукативен и ресурсен центар	3
6.	Трудови со оригинални научни/стручни резултати, објавени во зборник на трудови од научен/стручен собир со меѓународен уредувачки одбор 1. M. Petrova (2010): <i>Good teaching - act of education for human relation establishing human relation</i> ; Scientific conference with international participation: Education for human relation – problems and prospects; Faculty of Philosophy, University of Nis; 17 – 18.09. 2010, 447-451.	

	2. M. Petrova (2010): <i>Key competences for lifelong learning</i>; First International Scientific Conference; Corporate International Slavic University G.R. Deržavin - Ss. Nicole; 15-16.02.2010, 265-273. 3. M. Kundacina and M. Petrova (2010): <i>Professional ethics of a University teacher</i>; The 5th International Conference: Education for human society; Pedagogical faculty: „St. Clement of Ohrid” – Skopje; Ohrid, 28-29 May 2010 (<i>book of Abstract</i>) ?? коавторство 4. M. Kundacina and M. Petrova (2010): <i>Professional ethics of a University teacher</i>; The 5th International Conference: Education for human society; Pedagogical faculty: „St. Clement of Ohrid” – Skopje; Ohrid, 28-29 May 2010 (book of Abstract)? 5. M. Petrova (2010): <i>Motivation for participation in the global community Agassi preschool education</i>; International Expert Conference: Preschool Institutions – children in transition; Kindergarten: Kids joy, Mayor of Gevgelija, Corporate International Slavic University G.R. Deržavin - Ss. Nicole; 01-02 June 2010, Gevgelija (необјавен труд) 6. M. Petrova (2011): <i>Goodman's project zero or learning through art</i>; VI International Balkan Congress for Education and Science: The modern society and education; Pedagogical faculty: „St. Kliment Ohridski” – Skopje; Ohrid, 29.IX - 1. X. 2011, 707-711. 7. M. Petrova (2012): <i>Pedagogy of togetherness</i>; Third International Conference: International dialogue: East – West; Corporate International Slavic University G.R. Deržavin - Ss. Nicole; 15 to 17 March 2012 ?? 8. M. Petrova (2012): <i>The importance of education through arts</i>; Conference Symposia: Education in the modern European environment; Faculty for teachers, University of Zagreb; Opatija; 17 to 18 September 2012 (book of Abstract) 9. M. Petrova (2012): <i>Montessori program based on universal human values – human dignity, peace and freedom</i>; International Conference: Education across borders; Faculty of Education of the University of Western Macedonia, Faculty of Pedagogue: „St. Kliment Ohridski” Bitola, Faculty of Education: Fan.S. Noli of Korce University; Florina, 5-7 October 2012; 623 – 626. 10. M. Petrova (2013): <i>Montessori Method in the early childhood and Post Modern education</i>; International Conference: Innovations, Challenges, and Tendencies in the Postmodern Education, Trakia University – Faculty of education Stara Zagora, Bulgaria; September, 12 – 13, 2013, http://ebook/S7-6%20MarietaPetrova.htm 1-4.

	11. M. Petrova (2014): <i>Montessori – Multicultural Education as An Educational Choice</i>; 9th International Balkan Education And Science Congress: Multiculturalism and Innovative Approaches in Education, Trakia University Edirne, Turkey 16-18 October 2014 (unpublished Proceedings) 12. F. Shehu, M. Petrova (2014): <i>The Use of Action Researches For Developing Multiculturalism in The Primary Education</i>; 9th International Balkan Education And Science Congress: Multiculturalism and Innovative Approaches in Education, Trakia University Edirne, Turkey 16-18 October 2014 (unpublished Proceedings) 13. M. Petrova (2014): <i>Enriching the brain and critical thinking in education</i>; Education across Borders 2nd International Conference: Critical thinking in Education, Faculty of Education and Philology Faculty Fan S. Noli University Korçë, Albania 31 October – 2 November 2014 (unpublished Proceedings) 14. M. Petrova (2014): <i>Inclusion within the context of Montessori classroom</i>: International Conference Macedonian Science Society – Bitola: Social and educational inclusion and cohesion – theory, practice and perspectives, Bitola 17 – 18 October (unpublished Proceedings)	42
7.	Трудови со оригинални научни резултати, објавени во стручно/научно популарно списание со меѓународен уредувачки одбор^{10, 11} 1. М. Петрова (2010): <i>Виртуелни училишни партнерства</i>; Педагошка ревија бр.1, 2010; 82-87. 2. Н. Петров, М. Петрова (2010): <i>Иновирање и моделирање на високошколските институции</i>; Просветно дело бр. 1, 2010; 1-9. 3. Н. Петров, М. Петрова (2010): <i>Хуманистичките вредности на воспитанието и образованието во услови на транзиција</i>; Просветно дело бр: 3, 2011; 1-7 4. Н. Петров, М. Петрова (2011): <i>Мултикултурализмот и современото образование</i>; Просветно дело бр. 2, 2011; 1-8. 5. М. Петрова (2011): <i>Приказ: Предизвиците на еколошкото воспитание и образование од м-р Ѓорѓи Зимбаков</i>; Просветно дело бр:4, 2011; 129-130. 6. М. Петрова (2014): <i>Современото образование во функција на професионалната подготвеност на наставниците</i>; Просветно дело бр. 4, 2014 (во печат)	

		18
8.	Секциско предавање на стручен собир: Учество во проблемска расправа на тема: <i>Контиинуитетитиот – дисконтиинуитетитиот помеѓу предучилишното и основното образование</i> предавање на тема: <i>Креирање на сензорно збогата средина за рано учење</i> 2013 г. – Педагошки факултет „Св. Климент Охридски“ - Скопје	1
9.	Пленарно предавање за стручно усовршување со меѓународно учество на тема: Интеркултурно воспитание IV модул - стручно усовршување на тема: „Интеркултура во методите Агаци и Монтесори“, изведено пленарно предавање на тема: Монтесори едукација за мир , 2013/2014 г.	3
10.	Секциско предавање за стручно усовршување со меѓународно учество на тема: Интеркултурно воспитание, IV модул - стручно усовршување на тема „Интеркултура во методите Агаци и Монтесори“, по пленарното предавање, изведена е работилница со учесниците на стручно усовршување на тема „Монтесори- едукација за мир“, 2013/2014г.	2
	Вкупно	86,5

СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активноста:	Поени
1.	монографија - автор: доц. д-р Маријта Пејрова „Примена на Томас – Гордоновиот модел на комуникација во училишта“ Образовни рефлексии – Скопје, 2014 г.	8
2.	монографија - коавтор: доц. д-р Маријта Пејрова „Книга на асистирање“ (наменета за потребите и студентите на вториот циклус студии), Педагошки факултет „Св Климент Охридски“ – Скопје, 2014 г.	8
3.	Книга од стручна област коавтор: доц. д-р Маријта Пејрова „Дејско – ученички прашања за природата и животната средина“ Образовни рефлексии- Скопје, 2014 г.	7

Дејности од поширок интерес		
1.	VI меѓународен балкански конгрес за образование и наука на тема <i>Современото општество и образованието</i> – Охрид, 2011 г. - подносител на извештај за работата на секцијата	2
2.	Член на организационен или програмски одбор на меѓународен научен/ стручен собир: VI меѓународен балкански конгрес за образование и наука на тема <i>Современото општество и образованието</i> – Охрид, 2011 г. - модератор на секција	1
3.	Учество во комисии и тела на државни и други органи: - рецензент за проектот за национални научноистражувачки проекти на Министерството за образование и наука 2010 г.; - член на комисија за давање предлог за воспитно – образовна програма за деца од предучилишна возраст која ќе се изведува на француски јазик и програма за деца од предучилишна возраст Монтесори 2011г.; - рецензент на труд во списанието <i>Образовни рефлексии</i> - Биро за развој на образованието, 2013 г.;	3
4.	Член на факултетска комисија: - член на Организациски одбор на VI меѓународен балкански конгрес за образование и наука на тема <i>Современото општество и образованието</i> – Охрид, 2011 г. - член на координаторите на Проектот за стучно усовршување <i>Интеркултурно воспитание</i> 2012 г.; - член на Конкурсна комисија (втор и трет уписан рок) во учебната 2012/2013 г.; - член на комисија за спроведување на постапка за пријавување и селекција на кандидатите согласно со условите на Конкурсот за запишување на втор циклус 2013/2014 г.; - член на Комисија за спроведување на постапка за пријавување и селекција на кандидатите согласно условите на Конкурсот за запишување на втор циклус 2014/2015 г.; - член на Комисија за утврдување на англискиот назив на звањето кое се стекнува на втор циклус студии, 2013г.; - член на Комисија за измени на договорот за студирање на студентите запишани на втор циклус студии за групите одделенска настава и предучилишно воспитание во 2013/2014 г.; - член на Комисија за оцена на трудовите за Меѓународната конференција во Стара Загора, Р. Бугарија, 2013 г.;	

	- член на Комисија за изготвување на нови студиски програми за втор циклус студии на Институтот за предучилишно воспитание, 2014 г.; - член на Комисија за евалуација на Факултетот и поткомисии за евалуација на студиските програми, 2013 г.;	5
5	Секретар на постдипломски или докторски студии во периодот 2012 - 2014.	2
7.	Раководител на постдипломски или докторски студии во периодот 2014 - 2016	2
	Вкупно	38

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	126
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	86,5
СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ	38
Вкупно	250

Членови на комисијата

- 4.Проф. д-р Миленко Кундачина, претседател с.р.
- 5.Проф. д-р Владо Тимовски, член с.р.
- 6.Проф. д-р Татјана Котева - Мојсовска, член с.р.

Преглед
на прифатени теми за изработка на магистерски труд на Факултетот за земјоделски
науки и храна во состав на УКИМ во Скопје од XVII-та седница на Наставно-научниот
совет одржана на 4.12.2014 година

Кандидат	Наслов на труд МК	Наслов на труд ENG	Ментор
Гордана Петкова	Финансиска анализа на земјоделски стопанства во Валандовски регион	Financial analysis of agricultural economies in Valandovo region	Проф. д-р Драган Ѓошевски
Даниел Пешевски	Влијанието на понудата на некои прехранбени производи врз агротуризмот во кратовско	Impacton the offer of some nutrition products over agroturism in Kratovsko	Проф. д-р Ненад Георгиев

РЕЦЕНЗИЈА

**НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА
„ПОВАЖНИ СТОПАНСКИ СВОЈСТВА НА КАРФИОЛОТ (*Brassica oleracea* L.var. *botrytis*) И БРОКОЛАТА (*Brassica oleracea* L.var. *italica*)
ОДГЛЕДУВАНИ СО ПРИМЕНА НА МИКРОБИОЛОШКО ЃУБРИВО ВО
СКОПСКО”,
ИЗРАБОТЕНА ОД М - Р ДАНИЕЛА Б. ДИМОВСКА, ПРИЈАВЕНА НА
ФАКУЛТЕТОТ ЗА ЗЕМЈОДЕЛСКИ НАУКИ И ХРАНА ВО СКОПЈЕ**

Со Одлука бр. 02-1753/5 на Наставно-научниот совет на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, донесена на 15.-а седница одржана на 19.9.2014 година, формирана е Комисија за преглед и оцена на докторската дисертација со наслов ПОВАЖНИ СТОПАНСКИ СВОЈСТВА НА КАРФИОЛОТ (*Brassica oleracea* L.var. *botrytis*) И БРОКОЛАТА (*Brassica oleracea* L.var. *italica*) ОДГЛЕДУВАНИ СО ПРИМЕНА НА МИКРОБИОЛОШКО ЃУБРИВО ВО СКОПСКО, пријавена и изработена од м-р Даниела Б. Димовска, директор на Центарот за применети истражувања и перманентно образование во земјоделството при Универзитетот “Св. Кирил и Методиј” во Скопје. Комисијата во состав: д-р Ѓорѓи Мартиновски, редовен професор на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје, д-р Џоко Кунгуловски, редовен професор на Природно-математичкиот факултет во Скопје, д-р Ордан Чукалиев, редовен професор на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје, д-р Данаил Јанкуловски, редовен професор на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје, д-р Наталија Атанасова - Панчевска, доцент на Природно-математичкиот факултет во Скопје, ја прегледа доставената докторска дисертација и до Наставно-научниот совет на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Докторската дисертација со наслов ПОВАЖНИ СТОПАНСКИ СВОЈСТВА НА КАРФИОЛОТ (*Brassica oleracea* L.var. *botrytis*) И БРОКОЛАТА (*Brassica oleracea* L.var. *italica*) ОДГЛЕДУВАНИ СО ПРИМЕНА НА МИКРОБИОЛОШКО ЃУБРИВО ВО СКОПСКО, изработена од м-р Даниела Б. Димовска, претставува самостоен и оригинален научен труд. Дисертацијата е презентирана на 144 страници со 21 графикон, 118 табели и 21 слика. Приложените табели и графикони, одлично се вклопени во текстот, овозможувајќи комплетно разбирање на обработената тема. Содржината на докторската дисертација е поделена во девет поглавја: вовед, преглед на литературни податоци, основни карактеристики на карфиолот и броколите, цел на истражување, материјал и метод на работа, резултати и дискусија, заклучоци, литература и прилог фотографии.

Научната мисла на докторантката и стилот на пишување се јасни, лесно разбирливи и концизни, што овозможува едноставно следење на приложениот материјал.

Во воведот, кандидатката дава опширен преглед на градинарското производство во Република Македонија. Презентирани се и класификациите на зеленчуковите видови кои се предмет на обработка во оваа дисертација.

2.

Во изработката на докторската дисертација се цитирани референци од исклучиво странски и домашни автори кои се занимаваат со оваа проблематика. Тоа зборува дека кандидатката детално ја проучила литературата од областа на почвената микробиологија.

Во поглавјето „Основни карактеристики на карфиолот и броколата“, даден е опис на двете култури кои се предмет на обработка во оваа дисертација, со посебен осврт на нивното потекло, начинот на одгледување и производство кај нас, основните нутритивни потреби за нив, енергетската вредност на карфиолот, а за броколата се потенцира дека е добар извор на сите макроеlementи и некои важни микроelementи како што се Fe, Zn, Mn и др.

Поставените цели се јасно дефинирани и, врз основа на тоа, употребен е правилен експериментален дизајн, со избор на испитувани параметри насочени кон утврдување на улогата на аплицираното микробиолошко ѓубриво кон микробиолошкиот диверзитет на кореновата ризосферна зона на карфиолот и броколата. Значењето на аплицираните микроорганизми следено преку промените на девет групи микроорганизми (бактерии и фунги) кои учествуваат во метаболизмот на јаглеродот и азотот во почвата.

Во поглавјето „Материјал и метод на работа“ опишани се дизајнот на истражувањето, критериумите за селекција, како и параметрите кои се следат во тек на истражувањето. Опишани се подготовки, потребната опрема, како и методите за испитување на дадените параметри (педолошки карактеристики на почвата, наводнување, микробиолошка анализа на почвата и хемиска анализа на плод). За испитување на микробиолошката активност на почвата, земени се проби пред почетокот и на крајот од вегетацијата, од ризосферата на двете култури (Ø, B-1, B-2), со протресување на кореновиот систем директно во стерилна кеса. Притоа, следени се присуството и бројноста на главните групи на микроорганизми, кои земаат активно учество во кружење на материјата: вкупен број на бактерии во почвата; азотофиксаторни бактерии, нитрификаторни бактерии, денитрификаторни бактерии, амилаолитички бактерии, целулолитички бактерии, квасци, мувли и актиномицети.

Наводнувањето е спроведено според податоците за долгогодишната просечна вредност на потрошувачка на вода од страна на културата (евапотранспирација на културата) и билансирање на дневната потрошувачка и дневните приходи на вода (врнежи). Во зависност од годината нормата, на наводнување варира од 339 мм во 2011 година до 493 мм во 2012 година.

Соодветно на применетата методологија на истражување изработена е и статистичка анализа на податоците за биолошките, биометричките и стопанските карактеристики на карфиолот и броколата добиени од опитот поставен по случаен

блок систем. Применетата статистичка метода е анализа на варијанса, а тестирањето на разликите е спроведено со примена на тестот на најмала значајна разлика (LSD). Добиените резултати од статистичката анализа се соодветно коментирани и прикажани во табеларни прегледи.

Во првите две потпоглавја од поглавјето „Резултати и дискусија“, кандидатката дава детален приказ на климатските и почвените услови во реонот каде што се изведени истражувањата. Кандидатката дала податоци за средната месечна и годишна максимална температура на воздухот, средна месечна и годишна температура на воздухот, средната месечна и годишна минимална температура на воздухот, месечните и годишните суми на врнежи, средномесечната и годишната релативна влажност на воздухот, средномесечната и годишната брзина на ветерот и едномесечната и годишната сума на осончување.

3.

Во врска со почвените карактеристики, даден е опис и податоци на механичниот и хемискиот состав, привидната и фактичка густина на почвата, водните константи на почвата, достапната вода и масималната норма на заливање.

Во третото потпоглавје, кандидатката дава анализа на поважните биолошки, биометрички и стопански карактеристики на карфиолот и броколата. Поважни констатации кај карфиолот во поглед на овие својства: висината, ширината, масата на соцветијата, висината и масата на целото растение, како и приносот во трите години на испитување, покажале статистички значајни разлики ($p < 0,001$) помеѓу контролата и варијантите третирани со микробиолошки ѓубрива, како и помеѓу варијантите каде што има различен начин на аплицирање на микробиолошкото ѓубриво. Индексот на соцветието покажал статистички значајни разлики ($p < 0,05$) само помеѓу контролата со варијанта 2. Просечната должина на траење на вегетацискиот период од расадување до берба во текот на сите три години се движела од 90 дена кај контролата, 93 дена кај варијанта 1 и 92 дена кај варијанта 2. Статистички значајни разлики ($p < 0,05$) постојат само помеѓу контролата со варијанта 1. Просечните вредности за параметрите кај броколата: висината, ширината, масата на соцветието и приносот кај броколата, покажале статистички значајни разлики ($p < 0,01$) помеѓу контролата и варијантата 2, и варијанта 1 со варијанта 2. Индексот на соцветието кај броколата и должина на траењето на вегетацискиот период од расадување до берба не покажал статистички значајни разлики. Просечната висина на растенијата покажа статистички значајна ($p < 0,05$) разлика помеѓу контролата и варијанта 2. Масата на цело растение кај броколите покажа високо статистички значајни разлики ($p < 0,001$) помеѓу контролата и варијантите третирани со микробиолошко ѓубриво.

Во четвртото подзаглавие, добиените податоци за диверзитетот на микроорганизмите, детално се анализирали и толкувани, посебно за карфиолот и за броколата.

Според просечните вредности од трите испитувани години на одгледување на карфиолот, вкупниот број на хетеротрофни мезофилни бактерии значително се

зголемил кај сите варијанти во тек на вегетација во однос на незасадената почва, меѓутоа индексот на незначително се зголемил само кај варијанта 1 за 0,8% во однос на контролата. Кандидатката констатирала дека индексот на амилитички микроорганизми кај контролата и варијантата 1 во вегетација во однос на нивната застапеност пред вегетација, се движат од 109,7% кај контролата и 152,5% кај варијанта 1, додека, пак, азотофиксаторите бактерии се зголемиле во сите варијанти во текот на вегетацијата во однос на застапеноста пред вегетација, односно најголемо покачување се добило во првата (163,8%) и втората варијанта (167,1%), а кај контролата зголемувањето е за 138,4%. Што се однесува за промените во бројот на нитрификаторните бактерии, кандидатката утврдила дека индексот на контролата во трите години на испитување дошло до значително зголемување, односно 563,3% кај варијанта 1 и 549,9% кај варијанта 2, додека, пак, индексот на контролата кај денитрификаторните бактерии, кај варијанта 1 се намалил за 70,3% а за варијанта 2 се зголемил за 108,1%. Кандидатката констатирала дека во трите години на испитување бројот на актиномицетите се зголемил кај сите варијанти во вегетацијата во зависност од застапеноста пред вегетација, при што најголемо покачување се добило кај првата варијанта од 95,3 %, а во однос на индексот помеѓу контролата и варијантите за време на вегетацијата, кај варијантата 1 застапеноста на актиномицети е за 10,5 % поголема од контролата. Слични резултати кандидатката утврдила и во промените во бројот на целулитички микроорганизми. Најголемо зголемување се добило во варијанта 2 (97,0 %), а во однос на индексот за време на вегетацијата, помеѓу контролата и варијантите, утврдено е дека кај варијанта 1 бројноста се зголемила за 32,6%, додека кај варијанта 2 за 33,6%. Во трите години на испитување, бројот на квасците се зголемил кај сите варијанти во вегетацијата во зависност од

4.

застапеноста пред вегетација. Најголемо зголемување е констатирано во контролата (320,7%). Во однос на индексот контрола, за време на вегетацијата, утврден е намален број на квасци кај варијантите кои се третирани со микробиолошко ѓубриво. Промените во бројот на мувлите во трите години на испитување во однос кај почвата која не е засадена, се намалиле кај контролата, варијанта 1 и варијанта 2, а во однос на индексот за време на вегетацијата, помеѓу контролата и варијантите, утврдено е дека варијанта 1 и варијанта 2 имаат поголем број на мувли во споредба со контролата.

Од добиените резултати за состојбата со сите испитувани групи микроорганизми за просечните вредности од трите испитувани години на култивирање на броколата, кандидатот наведува дека има сигнификантни разлики од тие кај карфиолот. Вкупниот број на хетеротрофни мезофилни бактерии се зголемил кај сите варијанти во зависност од застапеноста пред вегетација. Најголемо зголемување има кај втората варијанта, а зголемен број на бактерии на крај на вегетацијата е утврден кај варијантите 1 и 2. Индексот на контрола кај азотофиксаторни бактерии за трите години на испитување, кај варијанта 1 се намалил на 87,3%, а се зголемил кај варијанта 2 за 117,7%. Кандидатот утврдил дека индексот на контрола кај амилитички бактерии во тек на трите години на испитувања, кај варијанта 1 се намалил за 49,4%, а кај варијанта 2, за 67%. Што се однесува за промените во бројот на нитрификаторните

бактерии, кандидатката утврдила дека кај индексот на контролата во трите години на испитување дошло до намалување за 82,3% кај варијанта 1, односно незначително зголемување, за 103,1% кај варијанта 2, додека, пак, индексот на контролата кај денитрификаторните бактерии, кај варијанта 1 се зголемил за 137%, а за варијанта 2 за 151%. Што се однесува до актиномицетите, кандидатката утврдила дека во трите години на испитувања, индексот на контрола кај варијанта 1 се намалил за 91,1%, а кај варијанта 2 се зголемил за 144,8%. Индексот на контрола кај целулитички микроорганизми забележува благо зголемување во двете варијанти, и тоа, кај варијанта 1 за 150%, а кај варијанта 2, за 179%. Во трите години на следење на промените во бројот на квасците и мувлите, кандидатката констатирала дека индексот на контрола кај варијантата 1 се променил за 48,4%, кај квасците, и 137,5% кај мувлите, респективно, односно, кај варијанта 2, се променил за 71,9 кај квасците, и 581,9% кај мувлите, респективно. Кандидатот констатира дека индексот на контрола во трите години на испитување на бројот на актиномицетите, кај варијантата 1 се променил за 91,1%, а кај варијанта 2, се зголемил за 144,8%.

Врз основа на претходно изнесените податоци во поглавјето „Заклучоци“ се сублимирани информациите за промените во диверзитетот на девет групи микроорганизми кои имаат големо практично значење во кружењето на јаглородните и азотните соединенија во кореновата ризосфера кај карфиолот и броколата.

Во петтото потпоглавје, направена е анализа на податоците за хемискиот состав на плодовите од карфиолот. Просечната содржина на вода, вкупни киселини, пепел, растителни влакна, калциум, железо, азот, протеини, гликоза и фруктоза е најголема кај варијанта 2. Просечната содржина на витамин Ц, масти, калиум, фосфор, железо, манган најголема е кај варијанта 1. Просечната содржина на магнезиум е најголема кај контролата.

Анализата на податоците за хемискиот состав на плодовите од брокола покажала дека просечната содржина на суви материи, витамин Ц, калиум, фосфор, калциум, магнезиум и гликоза е најголема кај варијанта 2. Просечната содржина на растителни влакна, железо манган, азот, протеини најголема е кај варијанта 1. Во контролата кај броколите има најголема застапеност на вода, вкупни киселини, пепел, масти и фруктоза.

5.

Поглавјето „Заклучоци“ на дисертацијата е аналитички одраз на добиените резултати. Потврдата за позитивното дејство на микробиолошкото ѓубриво „Славол“ во однос на микробиолошката активност на ризосферата при производството на карфиол и броколи на отворено и неговото дејство врз поважните стопански својства на двете култури (принос и квалитет), јасно укажува за оправданоста за интензивното користење на органските ѓубрива во градинарското производство.

Списокот на користена литература содржи 129 библиографски референци подредени по азбучен редослед. Цитирани се актуелни студии од респектирани

автори кои се занимаваат со оваа проблематика, објавени во релевантни списанија. Опсегот на опфатените користени и цитирани трудови покажува дека и во светски рамки постои голем интерес за оваа проблематика, посебно изразена во последните години.

Во рамките на овој научен труд, со прилогот фотографии, дополнително е збогатуена оваа студија, со документација на резултатите, зборувајќи за сеопфатниот научен пристап со кој кандидатката приоѓа на зададената цел.

ЗАКЛУЧОК

Докторската дисертација **ПОВАЖНИ СТОПАНСКИ СВОЈСТВА НА КАРФИОЛОТ (*Brassica oleracea* L.var. *botrytis*) И БРОКОЛАТА (*Brassica oleracea* L.var. *italica*) ОДГЛЕДУВАНИ СО ПРИМЕНА НА МИКРОБИОЛОШКО ЃУБРИВО ВО СКОПСКО**, изработена од м-р Даниела Б. Димовска, претставува самостојна научна студија која обработува еден современ аспект од областа на земјоделството. Студијата ги задоволува принципите за научно-истражувачка работа, каде што поставените цели и добиените резултати се адекватно презентирани и обработени и даваат значаен стручно-научен придонес.

Рецензентската комисија смета дека оваа студија ги исполнува стручните и научните критериуми за докторска дисертација и има актуелен и значаен придонес во областа на градинарството во Република Македонија.

Комисијата му предлага на Наставно-научниот совет на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје да го прифати овој Извештај и да ја продолжи процедурата за нејзина одбрана.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Д-р Ѓорги Мартиновски, редовен професор, с.р.

Д-р Џоко Кунгуловски, редовен професор, с.р.

Д-р Ордан Чукалиев, вонреден професор, с.р.

Д-р Данаил Јанкуловски, редовен професор, с.р.

Д-р Наталија Атанасова- Панчевска, доцент, с.р.

РЕЦЕНЗИЈА
НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА
**“ФОРМИРАЊЕ НА ПРЕДИЗБОРНИ КОАЛИЦИИ ВО ЗЕМЈИТЕ ОД
ЗАПАДЕН БАЛКАН”, ИЗРАБОТЕНА ОД М-Р ВИКТОР ДИМОВСКИ,
ПРИЈАВЕНА НА ИНСТИТУТОТ ЗА СОЦИОЛОШКИ И ПОЛИТИЧКО-ПРАВНИ
ИСТРАЖУВАЊА ВО СКОПЈЕ**

Со Решение на Советот на Институтот за социолошки и политичко-правни истражувања при Универзитетот „Свети Кирил и Методиј“ во Скопје, (Решение бр. 02-1435/9 од 4. 11. 2014 г.) од седницата одржана на 3. 11. 2014 година, определени сме за Комисија за оцена и одбрана на докторската дисертација на тема **„Формирање на предизборни коалиции во земјите од Западен Балкан“**, изработена од кандидатот м-р Виктор Димовски. Врз основа на извршениот преглед и детална анализа на докторската дисертација, Комисијата во состав: проф. д-р Лидија Христова, ментор, проф. д-р Аница Драговиќ (ко-ментор), проф. д-р Емилија Симоска, доц. д-р Анета Цекиќ и доц. д-р Бојана Наумовска, го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Кандидатот Виктор Димовски ни предаде труд во обем од 243 страници од кои 187 страници текст, 17 страници библиографија и 39 страници табели и графикони. Текстот/анализата е поделен на четири дела: дефинирање на истражувањето, теориски, политичко-правни и практични аспекти на предизборното коалицирање, методологија на истражувањето и резултати од истражувањето.

Во првиот дел, кој е всушност воведен дел во трудот, кандидатот не запознава накратко со неговата истражувачка идеја, предметот и целта на истражувањето, како и со очекуваните резултати од овој истражувачки проект. Вториот дел е насочен кон третирањето на партиското коалицирање во политиколошката литература, при што авторот најпрво ги презентира теоретските сознанија за владиното коалицирање, констатирајќи дека на овој тип партиско коалицирање авторите му посветиле далеку поголемо внимание отколку на предизборното коалицирање. Но, со оглед на интересот на авторот за предизборното коалицирање, во продолжение тој се фокусира на теоретските и истражувачките сознанија во литературата токму за овој вид коалицирање, истакнувајќи ги неговите специфики во однос на владиното. Посебно место Димовски издвојува за теоријата на Соња Голдер за предизборното коалицирање и за факторите кои влијаат на тоа коалицирање, што впрочем беше и основен мотивационен фактор, тој, при избор на темата на својата докторска дисертација, да се определи за истражувањето на овој феномен во земјите од Западен Балкан. Притоа, посебен истражувачки предизвик за авторот беше да утврди колку истражувачкиот пристап на Соња Голдер е применлив и во случајот на Западен Балкан и дали факторите кои влијаат на предизборното коалицирање во западните земји го имаат истото значење и во земјите од нашиот регион. Во продолжение, во посебно поглавје, Димовски ги анализира искуствата на земјите

од регионот на Западен Балкан во предизборното коалицирање и тоа во периодот од 1990 до 2012 година.

Во третиот дел на трудот насловен како „Методологија на истражувањето“, кандидатот ја презентира хипотетската рамка и методолошкиот пристап во истражувањето, напоменувајќи дека основната претпоставка при креирањето на хипотезите била дека и во земјите од Западен Балкан при формирањето на предизборните коалиции влијание имаат истите фактори како и во развиените земји од Западна Европа.

Во четвртиот дел се претставени резултатите од истражувањето, при што, покрај деталната анализа на табелите и графиконите, Димовски се впушта и во компаративна анализа на резултатите и сознанијата добиени во ова истражување со оние од истражувањата на Соња Голдер од 2006 година, како и на истражувањето за предизборното коалицирање во Република Македонија реализирано во функција на неговиот магистерски труд во 2011 година. Едно од неговите основни сознанија добиени од истражувачките резултати е дека независните објаснувачки варијабли не само што имаат статистички значаен ефект на формирањето на предизборните коалиции, туку дека тие имаат и суштински значаен ефект. Дури и мали промени во вредностите на некоја од независните варијабли може да има значителен ефект на изгледноста за формирање на предизборни коалиции, констатира тој. Притоа, овие промени се поизразени во споредба со истражувањето на С. Голдер (2006) и донекаде послабо изразени во споредба со истражувањето на предизборното коалицирање во Република Македонија во 2011 година.

Основното истражувачко прашање е што влијае врз склоноста на партиските лидери за формирање на предизборни коалиции. Поконкретно, Димовски се фокусирал на истражување на влијанието на следниве фактори врз склоноста на партиските лидери за формирање на предизборните коалиции: идеолошката компатибилност на заинтересираните партии, големината на очекуваната коалиција, изборната јачина на потенцијалните коалициони партнери, идеолошката поларизираност на партискиот систем, диспропорционалноста на изборните правила и предизборниот рејтинг на потенцијалните коалициони партнери.

Влијанието на секој од наведените фактори е анализирано со оглед на нивната посебност, но пред сè и за нивната меѓусебна заемност и поврзаност.

Ваквиот концепциски пристап ја наметна потребата од користењето на мултипликативен интеракциски модел, при што кандидатот своето истражување го реализираше согласно со моделот користен од Соња Н. Голдер што таа го аплицирала при анализата на предизборните коалиции во западните земји. Се работи за пробит моделот со бинарна латентна променлива ПИК (Пред-Изборни Коалиции) кој ја мери склоноста на партиските лидери за формирање на предизборни коалиции. За потребите на истражувањето, кандидатот изработи комплетно нов датасет со употреба на т.н. дијаден формат за утврдување на бројот на можни предизборни коалиции со податоците за сите досегашни парламентарни избори во земјите од регионот на Западен Балкан, односно опфатен е периодот од почетокот на транзицијата до 2012 година.

Извонредно богатиот, систематски прибран и обработен истражувачки материјал е мошне успешно аплициран во избраниот статистички модел, што

резултираше со бројни и интересни сознанија за влијанието на погоре споменатите фактори врз предизборното коалицирање. Временската серија на податоците која го опфаќа периодот од 1990 до 2012 година), како и компаративниот пристап, ја прави посебно значајна оваа политиколошка анализа и им дава поголема вредност на добиените сознанија. Мошне богатата, релевантна литература која авторот ја користи во понудената анализа, пред сè во теоретската елаборација на проблемот, но на соодветен начин и во експликацијата на методолошкиот пристап, придонесува за една избалансираност и компатибилност помеѓу теоретскиот и истражувачкиот дел на трудот. Експликацијата на истражувачките сознанија и соочувањето со истражувачките предизвици укажува на зрелоста на кандидатот да се справи со овој навистина сложен научноистражувачки предизвик.

Значењето на овој труд на колегата Димовски за понатамошниот развој на политикологијата во Македонија Комисијата го гледа во најмалку три точки. Прво, во фокусирање на едно прашање кое, според нашите сознанија, не е воопшто третирано во нашата земја, а е релативно маргинализирано и во западната политиколошка мисла, второ, во аплицирање на еден статистички пристап што е апсолутно дефицитарен во политиколшките истражувања во Македонија и трето, во мошне богатата и систематски прибрена истражувачка граѓа, која може да послужи како основа за идни истражувања на оваа и слични теми.

Давајќи го ова позитивно рецензентско мислење, топло му препорачуваме на Научниот совет да ја продолжи постапката за оцена и одбрана на докторскиот труд на колегата м-р Виктор Димовски.

Комисија:

Проф. д-р Лидија Христова –ментор, с.р.

Проф. д-р Аница Драговиќ-коментор, с.р.

Проф. д-р Емилија Симоска, член, с.р.

Доц. д-р Анета Цекиќ, член, с.р.

Доц. Д-р Бојана Наумовска, член, с.р.

РЕЦЕНЗИЈА

НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА ПОД НАСЛОВ „ФУНКЦИОНАЛНИ ПРЕХРАНБЕНИ ПРОИЗВОДИ СО МИКРОИНКАПСУЛИРАНИ СИНБИОТИЦИ – ТЕРАПЕВТСКИ И БЕЗБЕДНОСНИ АСПЕКТИ”, ИЗРАБОТЕНА ОД АС. М-Р ТАЊА ПЕТРЕСКА ИВАНОВСКА, ПРИЈАВЕНА НА ФАРМАЦЕВТСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Наставно-научниот совет на Фармацевтскиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, на својата XII седница одржана на 19.11.2014 година, донесе решение бр. 02629/5 за формирање на Рецензентска комисија во состав: проф. д-р Кристина Младеновска, проф. д-р Никола Лабачевски, проф. д-р Татјана Каdifкова Пановска, проф. д-р Милена Петровска и проф. д-р Лидија Петрушевска-Този за оцена и одбрана на докторската дисертација под наслов „Функционални прехранбени производи со микроинкапсулирани синбиотици – терапевтски и безбедносни аспекти“ од кандидатката ас. м-р Тања Петреска Ивановска, работена под менторство на проф. д-р Лидија Петрушевска-Този. По прегледот на поднесената докторска дисертација, Комисијата го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Докторската дисертација претставува самостоен научноистражувачки труд. Дисертацијата се состои од следниве поглавја: вовед, цели, материјали и методи, резултати и дискусија, заклучок, литература и преглед на објавени оригинални научни трудови поврзани со проблематиката опфатена во дисертацијата.

Во **воведот** кандидатката дава осврт на литературните сознанија за прехранбените производи збогатени со пробиотици и пребиотици и нивната потенцијална примена во превенција и третман од заболувањата. Пробиотиците се дефинираат како живи микроорганизми кои доколку се консумираат во доволен број, покажуваат поволни ефекти за здравјето на домаќинот. Пребиотиците претставуваат селективно ферментирани состојки кои овозможуваат специфични промени во составот и активноста на гастроинтестиналната микрофлора, дејствувајќи во прилог на здравјето и благосостојбата на домаќинот. Комбинацијата на пробиотици и пребиотици се означува со терминот синбиотици и се карактеризира со синергистичко дејство. Опишани се предностите на прехранбените производи како медиуми за апликација на функционални компоненти со оглед на нивната достапност за широката популација во споредба со фармацевтските дозирани форми наменети за специфични популациски групи. Кандидатката наведува дека ферментираниот млечен пијалок ајран се карактеризира со соодветни карактеристики за раст и развој на пробиотските бактерии, а нивното додавање во производот претставува можност за подобрување на сензорните својства и зголемување на функционалните својства на производот.

Во понатамошниот дел од воведот, кандидатката наведува дека е неопходна примена на релативно висок број на пробиотски бактерии (1×10^7 CFU/g производ) со цел производот да постигне подобра ефикасност во обезбедувањето на здравствените придобивки за потрошувачите. Даден е осврт на недостатоците на пробиотиците во смисла на нивната чувствителност кон различни фактори во услови на производството, транспортот и чувањето, како и на рационалните пристапи кои овозможуваат надминување на проблемите поврзани со недоволното преживување на пробиотиците (збогатување на производите со пребиотици кои претставуваат храна за пробиотиците, примена на различни полимери и методи за микроинкапсулирање со цел заштита на клетките).

Понатаму, кандидатката дава преглед на литературата за досегашните сознанија поврзани со примената на функционалните прехранбени производи како алтернативен пристап во превенција и третман на хроничните заболувања со цел намалување на трошоците за конвенционална терапија. Научниот интерес за примена на функционалните производи е особено голем кај инфламаторните цревни заболувања (ИЦЗ) и се должи на нивниот растечки тренд кај популацијата во развиените земји и литературните податоци кои укажуваат дека пробиотските и/или синбиотските производи можат да го подобрат квалитетот на живот на пациентите. Во прилог на терапевтскиот потенцијал на пробиотиците е учеството на интестиналната микрофлора во патогенезата на ИЦЗ и способноста на нарушената микрофлора за комплетно обновување и повторно воспоставување на толеранција кон микробните антигени од сопствената микрофлора.

На крајот од воведот, кандидатката наведува дека литературата е релативно сиромашна со податоци за антиинфламаторниот потенцијал на функционалните производи со пробиотици/синбиотици, улогата на пребиотиците во производите (оптимизирање на нивната содржина со цел за избегнување на несаканите ефекти и постигнување на максимален бифидоген ефект), значењето на инкапсулирањето во терапевтскиот одговор (подобрување на виталноста и адхезивните својства на бактериите), како и за безбедносниот профил на третманот. Притоа, кандидатката истакнува дека секоја бактериска лоза се карактеризира со специфични биотерапевтски карактеристики од каде што произлегува уникатното значење на секое истражување во кое е применета различна пробиотска лоза.

Врз основа на изнесените литературни сознанија, во делот **Цели на истражувањето**, кандидатката ја образложува основната хипотеза на оваа дисертација која опфаќа развој на нов функционален прехранбен производ со пробиотикот *Lactobacillus casei* 01 и пребиотик (фруктоолигосахариди (ФОС) или Synergy 1 (инулин збогатен со олигофруктоза)) кој ќе обезбеди превентивни и/или адјувантни терапевтски ефекти и се карактеризира со поволен безбедносен профил. За остварување на наведената цел и потврдување на поставената хипотеза, кандидатката ги поставува следниве работни задачи: избор на пребиотик и оптимизација на неговата содржина во формулација на цитозан-Са-алгинатни микрочестички како синергистички агенс на пробиотикот *L. casei* 01; определување на мукоадхезивниот потенцијал на пробиотикот и

синбиотските цитозан-Са-алгинатни микрочестички во *in vitro* - услови; инкорпорирање на пробиотикот/синбиотикот во неинкапсулиран и инкапсулиран облик во млечен прехранбен производ (ајран), определување на влијанието врз квалитативниот и квантитативниот состав на ајранот во предвидениот рок на употреба на производот и евалуација на интеракциите помеѓу пробиотикот/синбиотикот и ајранот како прехранбен медиум; определување на антиинфламаторните ефекти на подготвените функционални производи кај експериментален животински модел со различен степен на хемиски индуцирана инфламација и при различен режим на примена на производот и проценка на безбедносните ефекти од третманот преку определување на степенот на бактериска транслокација кај експерименталниот животински модел со различен степен на инфламација и при различен режим на примена на функционалниот ајран.

За реализација на поставените цели, користени се соодветни **материјали и методи**. Кандидатката дава детален опис на методите, реагенсите и опремата кои се користени при изработката на оваа докторска дисертација. За подготовка на функционален прехранбен производ бил користен производот ајран, „Здравје“ - Радово, Македонија, набавен од малопродажната мрежа во Македонија. За микроинкапсулирање на пробиотикот и пребиотикот бил применет методот на сушење со распрснување комбиниран со полиелектролитно комплексирање на биополимерите алгинат и цитозан и вкрстено вмрежување со CaCl_2 . Во текот на подготовката на синбиотските микрочестички била направена селекција на пребиотик и оптимизирање на неговата концентрација. Со примена на комерцијален свински муцин тип II во *in vitro* услови бил определен мукоатхезивниот потенцијал на синбиотските микрочестички. Кандидатката дава детален опис на испитувањата за параметрите на квалитет на подготвените функционални примероци на ајран со микроинкапсулиран синбиотик, неинкапсулиран синбиотик и пробиотик во услови на чување во рокот на употреба на производот. Содржината на суви материи во примероците била определена со гравиметриски метод, додека рН и титрацискиот ацитет со волуметриски метод. Содржината на шеќери, протеини и масти била определени со примена на спектрофотометриски метод со фенол-сулфурна киселина, методот по Брадфорд и методот по Гербер, соодветно, додека, содржината на минерали (натриум, калиум, калциум) со атомска апсорпциона спектрометрија. Виталноста на пробиотикот била определена со методот на броење на плоча, а содржината на органски киселини со кратки низи со високо ефективна течна хроматографија (HPLC) со UV - детекција. Терапевтскиот потенцијал на функционалните примероци на ајран бил определен кај стаорци со индуциран колит со 2, 4, 6-тринитробензенсулфонска киселина (TNBS), споредувајќи го антиинфламаторниот ефект по обем и интензитет на ајран што содржи слободен пробиотик односно синбиотик и синбиотски микрочестички. Антиинфламаторниот ефект бил евалуиран преку следење на параметрите на инфламација (односот маса на влажен колон/телесна маса, односот маса на колон/должина на колон, клиничка активност/макроскопска улцерација, хистолошка анализа и активност на ензимот миелопероксидаза. *In vivo* -

перзистентноста на лактобацилите во колонот и ризикот за бактериска транслокација на пробиотикот и други лози на лактобацили во стерилните органи на стаорците била следена преку микробиолошка карактеризација користејќи MRS-подлога.

Во поглавјето **Резултати и дискусија** се прикажани резултатите од испитувањата реализирани во рамките на докторската дисертација. Дискусијата е аргументирана, со соодветно толкување и споредба на добиените резултати од истражувањето со литературните сознанија од областа. Резултатите и дискусијата се поделени во пет целини. Првиот дел ги опфаќа испитувањата поврзани со селекција на пребиотик и оптимизација на неговата концентрација во микрочестичната формулација во услови на производство и чување на микрочестичките на 4 °C. Табеларниот и графичкиот приказ на резултатите за виталноста на инкапсулираниот *L. casei* 01 во услови на подготовка и чување на микрочестичките без додаден пребиотик и со различна концентрација на ФОС, односно Synergy 1 (1,5, 3 и 5% м/м) покажува дека присуството на пребиотикот ФОС или Synergy 1, влијае протективно врз виталноста на *L. casei* 01 со оптимална содржина од 1,5% м/м. Дадено е објаснување дека сличното заштитно дејство на пребиотиците ФОС и Synergy 1 врз виталноста на *L. casei* 01 се должи на сличната хемиска структура на фруктоолигосахаридите, олигофруктозата и инулинот, бидејќи сите молекули претставуваат $\beta(2-1)$ -фруктани. Селекцијата на пребиотикот Synergy 1 е направена врз основа на поголемиот бифидоген ефект на инулин во споредба со ФОС и олигофруктозата, како и неговиот потенцијал за подобрување на сензорните карактеристики на прехранбените производи. Микрочестичната формулација која е понатаму користена за инкорпорирање во прехранбениот производ ајран се карактеризира и со поволни физичко-хемиски својства како што се доволна механичка стабилност определена преку содржината на калциум во честичките, соодветна големина на честичките која не предизвикува значајна промена на сензорните карактеристики на оригиналниот производ и претставува важен фактор за ефикасно колонизирање на долниот интестинум со инкапсулираниот пробиотик и позитивен полнеж на честичките кој има значење за подобрување на атхезивните својства на формулацијата.

Во вториот дел од резултатите и дискусијата е аргументирано дека површинскиот полнеж на пробиотските клетки е негативен и укажува на мала веројатност за атхезија на *L. casei* 01 на негативно наелектризираната интестинална површина. Микроинкапсулирањето на *L. casei* 01 во мукоатхезивните цитозан-Са-алгинатни честички овозможува продолжување на времето на престој на пробиотикот во интестиналниот тракт и зголемување на можноста за продукција на поволни ефекти од страна на пробиотикот. Атхезивните својства биле испитани со примена на едноставниот *in vitro* модел со муцин тип II бидејќи овој тип на муцин покажува поголема експресија во долниот интестинален тракт каде што доминантно се одвива колонизацијата со пробиотските бактерии и забележаните интеракции се релевантни за определување на атхезијата на пробиотиците. Резултатите од истражувањето со примена на комерцијален свински муцин од тип II и инкубација во пуферски медиуми со рН 2, 4,5, 6,8 и 7,4 покажале повеќекратно зголемување на адсорпцијата на муцинот за цитозан-Са-алгинатните честички во однос на неинкапсулираните пробиотски клетки што се должи на флексибилноста на

полимерните синцири на честичките и оние од мукусот со можност за образување на водородни врски и зголемување на мукоатхезијата.

Во третиот дел од резултатите и дискусијата е образложена селекцијата на ајранот како медиум за инкорпорирање на пробиотикот/синбиотикот согласно со својствата на млечните производи како природен извор на млечнокисели бактерии да претставуваат соодветна средина за раст и развој на пробиотиците и средство за нивна ефикасна испорака во интестинумот. Заради тоа што секој функционален производ треба да ги задржи сензорните карактеристики на основниот производ и да ги задоволи критериумите на компатибилност и неодделивост од конвенционалните производи искористени како медиум за нивна апликација, испитувањата вклучиле целосна анализа на параметрите на квалитет на подготвените примероци. Понатаму, за да се направи компаративна евалуација на функционалните својства на подготвените примероци била извршена микробиолошка карактеризација на виталноста на *L. casei* O1 во рокот на употреба на производот (15 дена при чување на 4 °C). Паралелно била следена и продукцијата на млечна киселина и масни киселини со кратки низи како индикатори за метаболичката активност на пробиотикот во производот. Добиените резултати за сите испитувани параметри се јасно претставени на графички начин, а дадената дискусија е концизна и аргументирана. Резултатите за содржината на вкупни суви материи укажале на незначајна варијација во периодот на чување на соодветните примероци, а умерено зголемената содржина на вкупни суви материи во примероците што содржат неинкапсулиран и инкапсулиран синбиотик влијаат врз намалување на синерезата во ајранот и подобрување на стабилноста на производот. Добиените вредности за рН и титрацискиот ацидитет во периодот на чување потврдиле дека применетите пробиотик и пребиотик не влијаат стимулативно врз пост - ацидификацијата и не предизвикуваат вишок на киселост во ајранот која негативно влијае врз сензорниот квалитет на производот. Резултатите за содржината на протеини и масти покажале дека квалитетот на функционалните примероци на ајран соодветствува на декларираниот квалитет на комерцијалниот ајран, како и на прописите за квалитет на производот ајран, додека умерено зголемената содржина на јаглехидрати потекнува од пребиотикот инулин збогатен со олигофруктоза. Резултатите за содржината на минералите натриум, калиум и калциум покажале дека главно не постои значајна разлика меѓу подготвените функционални примероци на ајран и конвенционалниот производ во рокот на употреба, а забележаните варијации се коректно толкувани и образложени. Во делот каде што е направена евалуацијата на функционалните карактеристики на подготвените примероци на ајран е дадено детално објаснување за добиените резултати кои покажале дека ајранот збогатен со микроинкапсулиран синбиотик поседува поголем функционален потенцијал во споредба со ајранот збогатен со неинкапсулиран пробиотик и неинкапсулиран синбиотик. Имено, резултатите покажале дека примерокот подготвен со аплицирање на микроинкапсулиран синбиотик се карактеризира со најголема виталност на *L. casei* O1 и највисока продукција на млечна киселина и масни киселини со кратки низи кои покажуваат терапевтска активност во ГИТ.

Во четвртиот дел од резултатите и дискусијата се детално претставени и соодветно образложени добиените резултати за терапевтските ефекти поврзани со

примената на подготвените примероци на функционален ајран во *in vivo* - студија кај експериментален животински модел со хемиски индуцирана инфламација. Евалуацијата на антиинфламаторните ефекти од третманот со функционалните примероци на ајран била направена во две фази. Во првата фаза од експериментот, TNBS за индукција на инфламацијата бил применет во доза од 10 mg/kg, додека во втората фаза во доза од 30 mg/kg. Изборот на дозите на TNBS е во согласност со адјувантниот карактер на функционалните прехранбени производи во превенцијата и третманот на заболувањата. Евалуацијата на антиинфламаторните ефекти на третманот кај инфламацијата индуцирана со 10 mg/kg TNBS извршена со споредба на добиените ефекти со апликација на чист ајран, ајран збогатен со неинкапсулиран пробиотик, неинкапсулиран синбиотик и инкапсулиран синбиотик, покажала најзначајно намалување на активноста на миелопероксидазата и индикаторите на оштетување и инфламација во групата на стаорци третирани со ајран со микроинкапсулиран синбиотик. Макроскопската и микроскопската проценка на колонот исто така укажале на најзначајна редукција на инфламацијата со третманот со ајран што содржи микроинкапсулиран синбиотик. Овие резултати покажале дека формулацијата на синбиотикот во облик на цитозан-Са-алгинатни микрочестички овозможува доволна заштита на клетките од *L. casei* 01 во горните регии на ГИТ и нивно ефикасно ослободување во долниот интестинум, остварувајќи поголем антиинфламаторен ефект. Антиинфламаторните својства на пробиотскиот и синбиотскиот ајран во ова истражување биле потврдени и со микробиолошка карактеризација на перзистентноста на лактобацилите во фекалните примероци земени од стаорците. Во втората фаза од експериментот биле евалуирани антиинфламаторните ефекти само на ајранот со инкапсулиран синбиотик кој покажал најзначајно антиинфламаторно дејство во првата фаза од експериментот. Третманот со ајран со микроинкапсулиран синбиотик покажал антиинфламаторен ефект при еднакратна и двократна администрација во тек на 24 h и во третман на стаорци со поголем степен на индуцирана инфламација (30 mg/kg TNBS). Илустрираните резултати укажале на ефикасна редукција на параметрите на инфламација со примена на еднакратна администрација на ајранот со микроинкапсулиран синбиотик, без потреба од зголемување на фреквенцијата во режимот на примена на производот. Овој ефект бил добиен како резултат на карактеристиките на применетиот микрочестичен систем да обезбедува насочено и продолжено ослободување на витални пробиотски клетки во колонот, како и на компатибилните ефекти на пребиотикот и прехранбениот матрикс што резултира со ефикасно намалување на инфламацијата во колонот.

Во петтиот дел од резултатите и дискусијата е објаснета зголемената пермеабилност во колонот при инфламација која овозможува присуство на вишок антигени што вршат активација на имуниот одговор во *lamina propria* и може да претставува ризик за бактериска транслокација во мезентеричните лимфни јазли, слезината, хепарот и бубрезите. Имајќи го ова предвид, била направена проценка на безбедносните аспекти од примената на третманот со пробиотици кај ИЦЗ. Имено, микробиолошката карактеризација на евентуално присутни лактобацили во внатрешните органи на стаорците третирани со функционалните примероци на ајран со пробиотик или синбиотик укажала на безбедна примена на функционалните примероци на ајран кај експерименталниот животински модел

со различен степен на предизвикана инфламација и различен режим на примена на функционалниот ајран. Кај стаорците од експерименталните групи третирани со ајран со пробиотик/синбиотик, како и кај здравите стаорци бил потврден мал број на бактерии рефлектирајќи го нормалното ниво на транслокација. Според добиените резултати, применетата лоза *L. casei* 01 не поседува потенцијал за транслокација и не стимулира транслоцирање на други видови лактобацили надвор од интестинумот.

Во **заклучокот** се сумирани согледувањата кои произлегуваат од извршените истражувања и добиените резултати. Изнесени се заклучоците за секој дел од испитувањата и на крај се изведени генерални заклучоци од севкупните резултати. Кандидатката изнесува дека во истражувањето се подготвени примероци на ајран со пробиотик и/или синбиотик кои се карактеризираат со подобрување на текстурата и функционалноста на производот. Врз основа на добиените резултати, кандидатката заклучува дека ајранот со микроинкапсулиран синбиотик има најизразени функционални својства и покажува најзначаен терапевтски потенцијал во *in vivo* - студијата на експериментален колит кај стаорци со различен степен на индуцирана инфламација. Крајните заклучоци се однесуваат на потврда за безбедносниот профил на третманот за кој режим на примена од избор претставува еднократна администрација на производот со цел превенција од колит или намалување на присутната инфламација. Добиените резултати отвораат поле за широка научноистражувачка работа во правец на прецизно дизајнирани и контролирани клинички студии со цел дефинирање на ефектот на пробиотиците и пребиотиците кај пациенти со ИЦЗ, режимот на примена, времетраењето на третманот, утврдување на предностите и недостатоците поврзани со примена на едно- односно мултикомпонентни пробиотски/синбиотски формулации, како и можноста за паралелна примена на пробиотици, пребиотици и антибиотици.

Прегледот на користената литература е според азбучниот ред на авторите. Цитирањето на литературата во текстот на дисертацијата е направено преку наведување на името на првиот автор и годината на издавање на трудот.

ЗАКЛУЧОК

По деталната анализа на докторската дисертација со наслов „Функционални прехранбени производи со микроинкапсулирани синбиотици – терапевтски и безбедносни аспекти“, поднесена од ас. м-р Тања Петреска Ивановска, Рецензентската комисија констатира дека студијата претставува самостоен научноистражувачки труд од областа на фармацијата.

Во дисертацијата, кандидатката покажува извонредни теоретски и практични познавања од доменот на функционалните прехранбени производи и нивната безбедна примена како профилактички и/или адјувантни средства во третман на инфламаторните цревни заболувања, што овозможило квалитетен пристап во обработката на резултатите и постигнување на потребното научно ниво. При изработката на трудот, обработени се бројни литературни податоци, користен е рационален пристап и современа методологија, резултатите се јасно презентирани и толкувани, дискусијата е конкретна и аргументирана, а заклучоците се коректно изведени. Кандидатката, користејќи микроинкапсулиран

синбиотски систем и испитувајќи го неговото влијание врз прехранбениот производ користен како медиум за апликација, успешно врши развој на нов функционален прехранбен производ кој заради карактеристиките на микросистемот за насочено и контролирано ослободување на витални пробиотски клетки во колонот, имплицира реална можност за употреба на производот во превенција на инфламаторните цревни заболувања.

Добиените резултати од оваа докторска дисертација претставуваат значаен научен придонес во ова поле, а можноста за искористување на резултатите во апликативни цели го задоволува критериумот на научни истражувања со можност за практична примена. Трудот претставува значаен научен и практичен придонес и може да се користи како основа за стекнување на академски степен – доктор на науки.

ПРЕДЛОГ

Врз основа на изнесеното, Рецензентската комисија позитивно ја оценува докторската дисертација на ас. м-р Тања Петреска Ивановска под наслов „Функционални прехранбени производи со микроинкапсулирани синбиотици – терапевтски и безбедносни аспекти“ и има чест да му предложи на Наставно-научниот совет на Фармацевтскиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје да ја прифати докторската дисертација и да ѝ овозможи на кандидатката својот труд јавно да го брани.

РЕЦЕНЗЕНТИ

Проф. д-р Кристина Младеновска с.р.

Проф. д-р Никола Лабачевски с.р.

Проф. д-р Татјана Кадифкова Пановска с.р.

Проф. д-р Милена Петровска с.р.

Проф. д-р Лидија Петрушевска-Този с.р.

РЕЦЕНЗИЈА

НА РАКОПИСОТ **ФИЗИОЛОГИЈА ЗА СТУДЕНТИТЕ НА ТРИГОДИШНИТЕ СТРУЧНИ СТУДИИ** ОД АВТОРИТЕ: ПРОФ. Д-Р ВЕСЕЛА МАЛЕСКА-ИВАНОВСКА, ПРОФ. Д-Р ВАСКА АНТЕВСКА, ПРОФ. Д-Р БЕТИ ДЕЈАНОВА, ПРОФ. Д-Р СУНЧИЦА ПЕТРОВСКА, ПРОФ. Д-Р ЛИДИЈА ТОДОРОВСКА, ДОЦ. Д-Р СЛОБОДАН НИКОЛИЌ, ДОЦ. Д-Р ЉУДМИЛА ЕФРЕМОВСКА, ДОЦ. Д-Р САЊА МАЧЕВСКА И ДОЦ. Д-Р ЈАСМИНА ПЛУНЦЕВИЌ ГЛИГОРОВСКА.

Наслов: ФИЗИОЛОГИЈА ЗА СТУДЕНТИТЕ НА ТРИГОДИШНИТЕ СТРУЧНИ СТУДИИ

Автори: проф. д-р Весела Малеска Ивановска, проф. д-р Васка Антевска, проф. д-р Бети Дејанова, проф. д-р Сунчица Петровска, проф. д-р Лидија Тодоровска, доц. д-р. Слободан Николиќ, доц. д-р. Људмила Ефремовска, доц. д-р. Сања Мачевска и доц. д-р. Јасмина Плунцевик Глигоровска.

Главен уредник : доц. д-р. Слободан Николиќ.

Предметна програма: Физиологија, тригодишни стручни студии за медицински сестри/технолози, физиотерапевти, логопеди и радиолошки технолози.

Намена: ФИЗИОЛОГИЈА ЗА СТУДЕНТИТЕ НА ТРИГОДИШНИТЕ СТРУЧНИ СТУДИИ е наменет за тригодишните стручни студии за медицински сестри/технолози, физиотерапевти, логопеди и радиолошки технолози.

Семестар: Предметот физиологија, се слуша во I семестар од тригодишните студии за стручни медицински сестри и техничари (СМС/Т), физиотерапевти и логопеди.

Фонд на часови: Во додипломската настава предметот е застапен со вкупно 55 часа, од кои 30 теоретски часа, 10 часа семинари и 15 часа практична настава.

Оцена - дали приложениот ракопис е во согласност со наставната програма: Приложениот ракопис е во согласност со наставната програма за предметот физиологија кој е обврзен предмет за студентите на тригодишните стручни студии. Содржината на ракописот соодветствува со содржината и со обемот на предметот од оваа наставна програма.

Одлука: Врз основа на Одлуката на Наставно-научниот совет на Медицинскиот факултет при УКИМ во Скопје, на својата VII редовна седница одржана на 30.9.2014 година, за рецензенти на учебникот со наслов: **ФИЗИОЛОГИЈА ЗА СТУДЕНТИТЕ НА ТРИГОДИШНИТЕ СТРУЧНИ СТУДИИ** од група автори избрани се: проф. д-р Соња Алабаковска и проф. д-р Невена Костова.

Издание: Учебникот **ФИЗИОЛОГИЈА ЗА СТУДЕНТИТЕ НА ТРИГОДИШНИТЕ СТРУЧНИ СТУДИИ** е прво издание на оваа тема за студентите од тригодишните стручни студии на Медицинскиот факултет во Скопје.

Дали е објавен ист или сличен учебник на Факултетот (кога, автори): Досега не е објавен ист или сличен учебник на Факултетот.

Општи податоци за ракописот: Ракописот е подготвен за печатење во А4-формат на 208 страници и е илустриран со 143 слики и 14 табели. Текстот е поделен во 12 поглавја, кои се структурирани со поднаслови.

Краток опис на содржината:

Првото поглавје, ФИЗИОЛОГИЈА НА КРВ, започнува со оформените елементи на крвта (еритроцитите, леукоцитите и тромбоцитите), со опис на нивните карактеристики, функции, нивното создавање и регулацијата на создавањето). Следува дел во кој е обработена хемостазата, како и улогата на коагулацијата на крвта. Накратко е опишан и процесот на хемолиза и растварање на крвните коагулуми. Последниот дел на ова поглавје се однесува на крвните групи (системот АВО и Rh) и нивното значење во трансфузијата.

Второто поглавје е насловено ФИЗИОЛОГИЈА НА МУСКУЛИТЕ. Во него се опишани градбата и функцијата на скелетните и мазните мускули. Првиот дел се однесува на скелетните мускули и во него на почетокот кратко и концизно е даден приказот на миофибрилата и саркомерата како нејзин составен дел. Следува дел во кој се прикажани видовите мускулната контракција, силата на контракцијата на мускулната клетка и на целиот мускул. Моторната единица е опишана како збир на сите мускулни влакна инервирани од еден мотоневрон. Делот посветен на скелетната мускулатура завршува со мускулен замор (локација и можни места на настанување). Последниот дел на ова поглавје ги опишува мазните мускули во телото (нивната градба, функција и регулацијата на нивното функционирање).

Во почетокот на третото поглавје, КАРДИОВАСКУЛАРЕН СИСТЕМ, се дефинирани деловите на циркулаторниот систем по што следува опис на физиолошките карактеристики на крвните садови. Дадени се накратко волуменската дистрибуција и притисоците во различни делови на циркулаторното корито, како и физичките принципи на циркулацијата. Посебно место во ова поглавје му е дадено на срцето како пумпа (градба, експитација, поврзаност на експитацијата и контракцијата). Детално се опишани фазите на срцевниот циклус (систола и диастола со нивните подфази), како и регулацијата на срцевата работа (авторегулација и вегетативна контрола). На разбирлив начин е опишана ритмичната експитација на срцето (физиологијата на автоекспитацијата во синусниот јазол, трансмисијата на импулсот низ преткоморите до атриовентрикуларниот јазол, потоа низ левата и десната гранка на Хисовиот сноп и Пуркиниевите влакна до сите делови на комората). Следува дел во кој е прикажан венскиот систем со особен акцент на дефинирањето и карактеристиките на централиот и периферниот венски притисок. Во делот за микроциркулација прикажани се градбата и функцијата на капиларите и нивната улога во размената на течноста меѓу плазмата и меѓуклеточниот простор со дефинирање на силите кои го одредуваат правецот на движење на течноста. Посебно е опишан лимфниот систем и протокот на лимфата. Поголавјето завршува со дел во кој се анализира артерискиот крвен притисок, како и механизмите на неговата контрола (брза и долгорочна контрола).

Во почетокот на четвртото поглавје, РЕСПИРАТОРЕН СИСТЕМ, процесот на респирација е дефиниран и поделен во 6 функционални целини: 1.Белодробна вентилација и механика на дишење (струење на воздух помеѓу атмосферата и

белодробните алвеоли (во обете насоки); 2. Размена на гасовите помеѓу респираторните единици (алвеолите) на белите дробови и крвта на белодробните капилари (надворешна респирација); 3. Транспорт на гасовите преку крвната циркулација низ организмот во обете насоки (O_2 од белите дробови кон клетките и CO_2 од клетките кон белите дробови); 4. Размена на гасовите помеѓу системските капилари и клетките од ткивата (внатрешна респирација); 5. Клеточна респирација или клеточно дишење со користење на O_2 каде што се одвива оксидација на хранливите материи при што се ослободува CO_2 ; 6. Регулација на процесот на респирација со учество на респираторниот центар и периферната хуморална контрола. Текстот што следува е структуриран според редоследот на функционалните целини (целината 2 и 4 се обработени заедно).

Петтото поглавје е ДИГЕСТИВЕН СИСТЕМ. Во него по краток анатомско хистолошки опис на дигестивната цевка следат делови во кои ги опишуваат нервната и хуморална контрола на функцијата на дигестивниот систем; видовите движења во дигестивниот систем; протокот на крвта во дигестивниот систем; транспортот и мешањето на храната во дигестивниот систем; секреторната функција на дигестивниот систем; варењето на храната во дигестивниот систем и, на крајот, основите на апсорпцијата во дигестивниот систем.

Шестото поглавје е посветено на физиологијата на ТЕЛЕСНИТЕ ТЕЧНОСТИ. Тоа содржи податоци за застапеноста и дистрибуцијата на водата во телото како универзален растворувач, деловите на телесните течности и нивниот состав.

Седмото поглавје е насловено УРИНАРЕН СИСТЕМ и на почетокот кратко се дефинирани функциите на неговите составните делови. Потоа во текстот е дадено потсетување на некои анатомско-хистолошки податоци за градбата на бубрезите и нефронот, како предуслов за прикажување на физиолошките процеси во бубрезите (филтрација, реапсорпција и секреција) кои потоа во текстот се концизно опишани. Опишан е рефлексот на мокрење. На крајот се дадени карактеристиките на финалната урина.

Во осмото поглавие вклучени се МЕТАБОЛИЗАМ И НУТРИЦИЈА, ФИЗИОЛОГИЈА НА ХЕПАР И ТЕРМОРЕГИЛАЦИЈА. Во првиот дел се дефинирани поимите метаболизам (анаболизам и катаболизам) и хемиска енергија. Следува краток приказ на енергетскиот метаболизам на јагленохидратите, масите и протеинит. На крајот е даден приказ на потребата од енергетската рамнотежата (енергетскиот внес и потрошувачка). Во делот што се однесува на физиологијата на хепарот, на почетокот се дадени основните анатомско-хистолошки податоци за овој орган, по што следат дефиниции на васкуларна функција, одбранбена функција, метаболичка функција и холерезна функција на хепарот. Во делот за терморегулација се дефинира поимот телесна температура по што кратко се изложени физиолошките механизми на терморегулација.

Деветтото поглавје е насловено **НЕРВЕН СИСТЕМ/ЦЕНТРАЛЕН НЕРВЕН СИСТЕМ**. На почетокот кратко се дадени карактеристиките и функцијата на нервната клетка, поделбата на сензитивни и моторни клетки, како и поврзаноста меѓу невроните (синапса). Потоа е дадена анатомската и функционалната поделба на нервниот систем. На крајот се прикажани физиолошките функции на нервниот систем и сензитивно моторната интеграција.

Десеттото поглавје е насловено **ФИЗИОЛОГИЈА НА АНАЛИЗАТОРИТЕ**. Во почетокот се дадени општите карактеристики на анализаторите а потоа следат делови во кои се обработени телесните сетила (со посебен белег на сетилото за болка) и специјалните сетила (мирис , вкус , слух, рамнотежа и вид).

Во единаесеттото поглавје, **ФИЗИОЛОГИЈА НА АВТОНОМЕН НЕРВЕН СИСТЕМ**, се дадени општата организација, поделбата на симпатичен и парасимпатичен нервен систем и нивните ефекти врз функцијата на одделни органи и системи.

Во почетокот на последното поглавје, **ЕНДОКРИН СИСТЕМ**, се дадени општите карактеристики на овој систем (хормонска активност, хормонски рецептори, општи и локални хормони, механизам на дејство на хормоните). Следува физиологијата и функцијата на поделните жлезди (хипоталамус и хипофиза, тироидна жлезда , надбубрежни жлезди , женски и машки полови жлезди, ендокрин дел на панкреасот , паратироидна жлезда).

На крајот од ракописот уредно е приложена литература од 27 библиографски единици цитирани по азбучен редослед.

Предлози за потребни корекции: Корекции не се потребни

Категоризација (учебник или учебно помагало): Според тоа што целосно го опфаќа наставниот материјал согласно со студиската програма за обврзен предмет за студентите од тригодишните стручни студии на Медицинскиот факултет, овој материјал во ракопис треба да биде категоризиран како учебник.

Општа педагошка оцена: Во пишувањето на овој ракопис учествуваат група на автори. Тие концизно, богато илустрирано и на едноставен начин ги разработуваат посебните поглавија содржани во ракописот. Сите овие поглавја се на најдобар можен начин компонирани во една целина. Текстот е напишан на разбирлив јазик и во обем кој одговара на наставната програма по предметот физиологија за студентите на тригодишните стручни студии на Медицинскиот факултет.

Заклучок со предлог за оправданоста за објавување: Врз основа на изнесените податоци во извештајот сметаме дека ракописот **ФИЗИОЛОГИЈА ЗА СТУДЕНТИТЕ НА ТРИГОДИШНИТЕ СТРУЧНИ СТУДИИ** од авторите проф. д-р Весела Малеска Ивановска, проф. д-р Васка Антевска, проф. д-р Бети Дејанова,

проф. д-р Сунчица Петровска, проф. д-р Лидија Тодоровска, доц. д-р. Слободан Николиќ, доц. д-р. Људмила Ефремовска, доц. д-р. Сања Мачевска и доц. д-р. Јасмина Плунцевик Глигоровска, за студентите на тригодишните стручни студии, ја исполнува задачата за која е предвиден и затоа треба да биде печатен како учебник на Медицинскиот факултет во Скопје при УКИМ.

Комисија :

Проф. д-р Соња Алабаковска с.р.

Проф. д-р Невена Костова с.р.

РЕЦЕНЗИЈА

НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА “ ИСКУСТВА, СТАВОВИ И ЗНАЕЊЕ НА РОДИТЕЛИТЕ ЗА ПРИМЕНАТА НА ПРЕВЕНТИВНИТЕ ЈАВНОЗДРАВСТВЕНИ ПОСТАПКИ ВО ПРЕНАТАЛНИОТ ПЕРИОД “ ОД М-Р РОБЕРТА МИТРЕВСКА, ПРИЈАВЕНА НА МЕДИЦИНСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ.

Наставно-научниот совет на Медицинскиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, на својата VII редовна седница одржана на 30. 09. 2014 година, по предлог на Советот на докторски студии по јавно здравство на Медицинскиот факултет во Скопје, а во согласност со Законот за високото образование и Правилникот за условите, критериумите и правилата за запишување и студирање на трет циклус студии - докторски студии на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, определи Рецензентска комисија за оцена на докторската дисертација по јавно здравство од м-р Роберта Митревска под наслов: „ Искуства, ставови и знаења на родителите за примената на превентивните јавноздравствени постапки во пренаталниот период “, во состав:

1. проф. д-р, Бети Зафирова
2. проф. д-р, Розалинда Исјановска
3. проф. д-р, Фимка Тозија
4. проф. д-р, Моме Спасовски
5. проф. д-р, Јордан Минов.

Во согласност со Законот за високото образование на Република Македонија, Рецензентската комисија ја разгледа поднесената докторска дисертација и врз основа на направените согледувања и консултации го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Докторската дисертација со наслов „Искуства, ставови и знаења на родителите за примената на превентивните јавноздравствени постапки во пренаталниот период“ обработува мошне актуелна тема од областа на превентивните пренатални јавноздравствени постапки, со направена анализа на информираноста, ставовите и знаењата на мајките кои на свет донеле здрави деца и мајките кои на свет донеле деца со тешкотии во растот и развојот.

Трудот е оригинален и ги содржи сите потребни елементи на едно научно истражување. Презентиран е на 195 страници, во 10 поглавја и содржи 84 табели, 81 графикон и 7 слики. Во цитираната литература се наведени 170 референци од темата која се обработува.

1. Податоци за предметот на истражување

Во воведот се изнесени историските податоци и дополнителните испитувања за постапките кои се применуваат во пренаталниот период, каде што покрај нивниот опис се согледува значењето и примената на овие постапки во превентивната здравствена заштита. Информираноста, знаењата, ставовите и примената на постапките на рана дијагностика во пренаталниот период кај мајките се од голем интерес за подобрување на здравствената заштита како во развиените земји, така и во земјите во развој како што е нашата. Грижата во пренаталниот период е од голема важност не само за разбирање на потребите на идните мајки, туку и за објективно согледување на постојната ситуација за информираноста на родителите-мајки и употребуваните постапки за рана дијагностика во пренаталниот период. Добиените податоци за информираноста на родителите за јавноздравствените постапки на рана дијагностика во пренаталниот период ќе претставуваат базична алатка во јавното здравство за подобрување на превенцијата како неопходна потреба за идните мајки.

Во недостаток на слични истражувања во РМ кои би ги отсликале знаењата, ставовите и искуствата на мајките во РМ, кандидатката јасно ја опишува моменталната состојба за информираноста и искуствата на родителите-мајки со пренаталните скрининг и дијагностички процедури. Оттука произлегува потребата за подигање на свеста кај мајките за нивните поколенија.

Недостатокот на податоци произлегува од фактот на неинформираност на јавноста (родителите-мајки) за позитивниот исход од превентивните јавноздравствени постапки за рано откривање на аномалии на плодот. Ова истражување ќе придонесе за добивање на научни податоци за искуствата, ставовите и знаењата (информираноста/ неинформираноста) на родителите за пренаталните постапки за рана дијагностика. На тој начин се добива фактичка слика за позитивните страни на раната дијагностика во пренаталниот период, како и потребата за подобрување на негативностите од оваа проблематика.

2. Податоци за состојбата на подрачјето во кое е работена дисертацијата

Во останатиот дел од воведот, детално се прикажани сознанијата од постојната литература за оваа проблематика цитирана во 110 референци. Анализата на литературата укажува дека периодот на проучување на пренаталната дијагноза е долг, а нејзините почетоци се од пред 1950-тата година. Натписите статистички ги имаат документирано фактите кои претставуваат презентирање на предностите или ризиците од медицинските интервенции, причините за нивниот евентуален неуспех и информации за правата и постапките на остварување на превентивна здравствена заштита кај мајките во текот на нивната бременост, базирајќи ги своите тврдења на серија значајни јавноздравствени истражувања.

Во заклучниот дел од прегледот на литературата се констатира дека во Р. Македонија пренаталната заштита е пакет на превентивни мерки со цел да се реализираат редовни прегледи, кои ќе им овозможат на лекарите да лекуваат или, пак, да дејствуваат превентивно и да спречат потенцијални здравствени проблеми

за време на бременост, паралелно промовирајќи здрави животни стилови од кои ќе имаат корист и мајката и бебето.

Системот на пренатална заштита во Европа во дисертацијата е опишан преку EUROCAT (акроним изведен од неговото оригинално име „Европска заедничка акција на вродени аномалии и близнаци“). Преку оваа мрежа се обезбедуваат основните епидемиолошки информации за конгениталните аномалии во Европа, при што се врши рано предупредување на нови тератогени изложености, се врши оценка и процена на примарната превенција, се врши процена и оценка на пренаталниот скрининг и воедно дејствува како информаторен и ресурсен центар за населението и здравствените работници. Таа е во тесна соработка со другите светски глобални мрежи на регистри на вродени аномалии како што се: Меѓународниот центар за дефекти при раѓањето- систем за следење (ICBDMS), NEPHIRD (Мрежа на јавните здравствени установи за ретки болести) или EURORDIS (Европската организација за ретки болести), што овозможува ефективно следење на вродени аномалии како од географски аспект, така и во однос на оценување на квалитетот на јавните здравствени служби и организации одговорни за нив.

3. Материјал и методи

Истражувањето претставува проспектна квалитативно-квантитативна аналитичка студија која е направена во периодот од 2012 до 2013 година. Истражувањето беше спроведено на родители кои имаат деца родени со одредени абнормалности, како и на родители по случаен избор кои на свет донеле здраво и живо бебе, а се анкетирани во посебните училишта, редовните училишта и центрите за социјална заштита. Спроведеното интервју е направено во директен разговор „face to face“. Во училиштата примерокот се земаше по случаен избор, а во центрите за социјална работа преку однапред договорени средби со родителите. Опфатени се градски и селски населени места од скопскиот, битолскиот, дебарскиот, гостиварскиот, прилепскиот, штипскиот, беровскиот и кочанскиот регион.

Истражувањето е спроведено на сите испитаници кои во истражувачкиот период се затечени во именуваните институции. Според спроведената студија во траење од една година, беа опфатени вкупно 507 испитаници. Селекцијата на испитаниците за студијата се спроведе според однапред утврдени инклузиони и ексклузиони критериуми.

За добивање на потребните податоци беше користен анкетен прашалник направен специјално за оваа цел и приспособен на пациентите во Р. Македонија. Прашалникот е направен по модел на анкетниот прашалник кој се употребувал за добивање на информации за ставовите, знаењата и искуствата на жените во источна Австралија.

Прашалникот е изработен во четири дела со вкупно 60 прашања.

Првиот дел од прашалникот се состои од прашања за демографските карактеристики на испитаниците: возраст, место на живеење, степен на образование, националност, брачен статус, здравствено осигурување, број на бремености и дали имаат родено дете со тешкотии во растот и развојот, или на свет донеле здраво бебе.

Вториот дел од прашалникот е составен од прашања за податоци на информираноста и искуствата на пациентите за постапките на рана дијагностика во пренаталниот период.

Третиот дел од прашалникот содржи прашања кои се однесуваат на ставовите за рана дијагностика во пренаталниот период.

Четвртиот дел од прашалникот содржи прашања кои се однесуваат на знаењата за рана дијагностика во пренаталниот период.

4. Резултати.

Презентацијата на резултатите од истражувањето е поделена во четири дела.

Во првиот дел од студијата презентирани се општите демографски карактеристики на примерокот составен од 507 анкетирани мајки. Во вкупниот број на анкетирани, 50,7% се анкетирани родители на здрави деца, а 49,3% се родители на деца родени со некој проблем. Просечната возраст на анкетираниите изнесува 39.1 ± 8.4 г. Анкетираниите во поголем дел живеат во град (76,9%) во однос на анкетираниите кои живеат во село (23,1%). Анкетираниите во поголем дел се со високо образование (47,3%), потоа следува со средно -17,2%, без (10,5%) или со основно образование се 16,2%, додека најмал процент од испитаниците се со вишо образование - 8,9%. Процентуалната застапеност на анкетираниите одговара приближно на националната структура во Р. Македонија. Македонките се застапени со 64,7%, Албанките со 11,4%, Ромките се нешто побројни од Албанките 17%, Србинките со 2,8%, и останати националности со 4,1%. Најголем процент од анкетираниите според брачниот статус се омажени - 86,0%, потоа разведени - 7,9, вонбрачна заедница 3,3%, а останатите се под 2,0%. Во однос на здравственото осигурување на испитаниците најголем процент се здравствено осигурани - 77,3%, во однос на 22,7 % кои несе здравствено осигурани. Во најголем дел анкетираниите имаат две бремености- 36,5%, три бремености – 23,7%, повеќе бремености имаат 20,7% од испитаниците, а најмал број се со една бременост 19,1%.

Вториот дел од анализата на резултатите ја презентира информираноста и искуствата на анкетираниите мајки за постапките на пренатална дијагностика. Според податоците од анкетниот прашалник, во најголем процент анкетираниите се информирани за ултразвук и тест на крвта пред 11 -13 недели – 77,1%, потоа за амниоцинтета – 48,3%, скрининг на мајчиниот серум – 41,8% и 25,0% слушнале за мостри од хорионски ресички. Во студијата, информираноста и искуствата на анкетираниите во однос на пренатален скрининг и дијагностички процедури беа анализирани според демографските општи податоци (возраста, место на живеење, степен на образование, националност, брачен статус, здравствена заштита, работен статус, број на бремености, родители на деца со и без тешкотии).

Поголеми знаења и повеќе информации за неинвазивните техники ултразвук и тест на крвта пред 11 -13 недели од бременоста и скрининг на мајчиниот серум(СМС) имаат анкетираниите мајки кои живеат во град (81,5%, 49,5%), и имаат високо образование (96,7%, 55,8%). Од анкетираниите 94,5% од Македонците имаат искуство и знаење за ултразвук и тест на крвта пред 11 -13 недели /приближно 3 месеци од бременоста, 39,6% од Албанците, а 27,9% од Ромите, 100,0% од српската националност и 95,2% кај анкетираниите во групата н

националност останати (Власи, Хрвати и др). Слична е состојбата и со информираноста за СМС, 54,3% од Македонките, 24,1% од Албанките, а 9,3% од Ромките имаат информација за овој скринингтест. Во однос на осигурувањето, 88,0% од анкетираниите кои имаат здравствена заштита имаат информација и искуство со неинвазивните тестови. Бројот на бремености една, две и три (96,9%, 88,1%, 66,7%) даде интересен податок на пропорционално намалување на информираноста со зголемување на бројот на бремености кај знаењата за ултразвук и тест на крвта пред 11 -13 недели од бременоста, како и за СМС неинформираноста изнесува 44,3%, се зголемува на 50,8 кај две бремености, 60,8% кај три и 81,0% кај повеќе од четири. Според добиените резултати, половина од анкетираниите кои имаат деца со тешкотии во развојот имаат искуство и знаење за ултразвук и тест на крвта пред 11 -13 недели од бременоста (59,2% и 40,8), додека 70,0% од анкетираниите кои имаат деца со тешкотии не се информирани за скрининг на мајчин серум (70,0% и 30,0%).

Кај инвазивните тестови амниоцинтезата (А) и земањето мостри од хорионски ресички (МХР) се појави помал процент на информираност. Сите анкетирани над 60 години не се информирани за амниоцинтеза, а во најголем процент се информирани анкетираниите кои се на возраст под 39 години (58,6%). Повторно анкетираниите кои се со живеалиште во руралните средини во поголем процент се неинформирани (79,5 за амниоцинтеза, 87,2% за пренаталниот тест-мостри на хорионски). За амниоцинтезата, 73,3% од анкетираниите кои се информирани имаат високо образование, додека кај МХР само 38,3% се информирани со високо образование. Во најголем процент од 62,2% за амниоцинтеза информирани се Македонките, а се појави намалување на информираноста кај нив за МХР (31,1%) Висок процент на неинформираност за амниоцинтезата и МХР се појави кај Ромките (82,6%, 95,4%), и кај Албанките (79,3% 81,0%). Од анкетираниите кои имаат информација и знаење за амниоцинтезата и МХР 55,4% и 30,6% имаат здравствена заштита. Се регистрира правопрпорционалност помеѓу бројот на бремености и процентот на неинформираност за амниоцинтеза и МХР. Кај анкетираниите со една бременост неинформираноста за амниоцинтезата и МХР изнесува 44,3% и 70,1%, се зголемува на 50,8 кај две бремености, 60,8% и 80,8% кај три и 81,0% и 89,5% кај повеќе од четири. 65,2% од анкетираниите кои имаат деца со тешкотии не се информирани за амниоцинтезата додека високи 90,4% од анкетираниите кои имаат деца со тешкотии не се информирани за пренаталниот тест-мостри на хорионски ресички.

Во следниот дел се претставени резултатите за информираноста на анкетираниите за причините за примена на пренаталните тестови. Забележани се скоро идентични резултати во однос на споменатите демографски карактеристики на анкетираниите. Во најголем процент, анкетираниите се запознаени со причините за примена на ултразвукот, а во најмал процент знаат за причините на употреба на МХР. 70,3% од анкетираниите кои живеат во град знаат која е причината за употреба на ултразвук како пренатален скрининг, 33,1% ја знаат причината за употреба на СМС, 56,9% за амниоцинтезата, а само 24,9% од анкетираниите со живеалиште во урбаните средини знаат која е причината за примена на МХР како дијагностички тест. Високото образование се покажа како значајно во познавањата на причините за примена на пренаталните тестови. 84,2% од нив знаат зошто се употребува ултразвукот, 43,3% знаат зошто се употребува СМС,

83,6% знаат за причините на употреба на амниоцинтезата, а само 34,2% од анкетираниите со високо образование знаат за причините поради кои се употребува МХР како дијагностички тест. Анкетираниите кои се здравствено осигурани имаат поголеми знаења за причините на употреба на пренаталните тестови. Од нив, 69,9% знаат зошто се користи ултразвукот, 32,9% знаат зошто се користи СМС, 64,5% знаат за причините за употреба на амниоцинтезата, а само 25,8% од анкетираниите кои имаат здравствена заштита знаат за причините поради кои се употребува МХР како дијагностички тест. По однос на националната припадност, Македонките најмногу знаат зошто се употребува ултразвукот (76,8%), а најмалку знаат зошто се употребува МХР (27,1%). Највисоки 19% од Албанките, а 23,2% од Ромките знаат за ултразвукот, а најниски 10,3% од Албанките и 7% од Ромките знаат за причините за употреба на СМС. Бројот на бремености и во овј случај покажа појава на пропорционално намалување на информираноста за причините поради кои се употребуваат пренаталните тестови со зголемување на бројот на бремености и обратно. Од анкетираниите мајки кои имаат деца со тешкотии во растот и развојот најмногу знаат за причините поради кои се употребува ултразвукот 52,0%, додека се намалува информираноста за причините кај другите пренатални тестови, 31,5% знаат зошто се употребува СМС, 27,6% знаат зошто се употребува амниоцинтезата, а само 11,6% ја знаат причината на употреба на МХР како дијагностички тест.

Добиените резултати покажаа дека во најголем процент на анкетираниите им било понудено ултразвук кај 67,9%, потоа амниоцинтеза кај 17,6%, пренаталниот тест за мајчин серум бил понуден кај 13,4%, а мостри на хорионски ресички само на 1,8% од анкетираниите. Анкетираниите мајки кои имаат деца со тешкотии во најголем процент немале искуство со пренаталните тестови. Така, ултразвукот -50,0% не го употребиле, мајчин серум-86,4% не го употребиле, амниоцинтеза 90,4% не ја примениле и мостри од хорионски ресички не биле применети кај 99,2% од анкетираниите.

Во следниот дел беа анализирани резултатите од размислувањата зошто треба да се применуваат пренаталните скрининг и дијагностички тестови, базирани врз информираноста и искуството кај анкетираниите. Размислувањето за причината за примена на ултразвукот даваат одговор сите анкетирани. Најголем процент од анкетираниите 41,6% размислуваат дека ултразвукот е со цел да се види бебето, а само 1,6% од анкетираниите сметаат дека гинекологот го користи како превентивен дел во бременоста. За причината за примена на мајчиниот серум даваат одговор сите анкетирани. Поради непоседување на информации и знаења, 33,9% од анкетираниите размислуваат дека мајчиниот серум е со цел да се види бебето, а 4,9% сметаат дека гинекологот донесува одлука за употреба на овој тест.

Кај размислувањето за причината за примена на амниоцинтезата даваат одговор 85,2%(432) од вкупниот број на анкетирани. Од нив 25,0% сметаат дека одлуката е на гинекологот кој го користи како превентивен дел во бременоста.

Кај размислувањето за причината за примена на мостри од хорионски ресички даваат одговор само 24,1%(122) од вкупниот број на анкетирани. Од нив, 40,2% сметаат дека гинекологот го користи како превентивен дел во бременоста, а 2,4 % од анкетираниите сметаат дека возраста на мајката над 35 години е причината.

Во најголем дел од анкетираниите 48,5% се изјасниле дека информациите за тестовите ги добиле од својот матичен гинеколог.

Во третиот дел од прашалникот се анализираа добиените резултати за ставовите на анкетираниите мајки за пренаталните скрининг и дијагностички тестови. Просечниот скор генерално на поставените прашања во однос на ставовите кон пренаталниот скрининг и дијагностичките процедури е 2- ниту се согласувам ниту не се согласувам. Највисок скор генерално се регистрира во однос на ставот на прашањата дека „Пренаталните скрининг тестови се потребни и Пренаталните скрининг тестови треба да ги користат сите бремени жени“, кој би се рангирал во одговорот се согласувам.

Нивото на ставовите кон пренаталниот скрининг и дијагностички процедури во однос на различните социо-демографски карактеристики на анкетираниите е асоцирано со возрастна група под 49 години, со живеалиште во град, со високо образование, во брак, националност-Македонци, здравствено осигурани, оние кои немаат деца со тешкотии и прва бременост.

При анализа на добиените податоци од последниот дел на анкетниот прашалник се добија податоци за нивото на знаења за пренаталните тестови кај мајките вклучени во анкетата. Просечниот скор на поставените прашања во однос на знаењето за пренаталните скрининзи и дијагностичките процедури е 2 - лага, тие се застапени кај 65,4% од прашањата. Повисоки скорови се регистрираат кај прашањата кои го содржат одговорот „не знам“ и се регистрираат кај 44,6%. Повисокото ниво на знаења кон пренаталниот скрининг и дијагностички тестови на анкетираниите е асоцирано со живеалиште во град, со високо образование, националност-Македонци, здравствено осигурани, оние кои немаат деца со тешкотии и прва бременост.

Во дискусијата кандидатката прави споредба на резултатите од оваа студија со податоците публикувани во литературата и дадено е толкување на резултатите во однос на новите сознанија.

Заклучоци

Главни научни придонеси на кандидатот

М-р Роберта Митревска со претходното академско искуство во научно - истражувачката работа, и со спроведувањето на оваа студија и објавените трудови со наодите од неа, ќе даде значаен придонес во научно - истражувачката работа во оваа област, преку својот понатамошен професионален, стручен и академски ангажман. Во дисертацијата кандидатката препорачува дополнителни целни истражувања од оваа област.

Подрачје на примена и ограничувања

Анализата на податоците од истражувањето ќе послужат за да се формулираат препораки за соодветни интервенции и програми од областа на пренаталната заштита на идните мајки, во контекст на тековните реформски процеси во здравствениот и други релевантни сектори.

Евалуацијата на здравствениот систем во Република Македонија по осамостојувањето при анализа на постојните програми за заштита на мајките и децата ги идентификува најважните социјални детерминанти на здравјето кај

идните мајки, бариерите за добивање на здравствена заштита, како и факторите кои предизвикуваат неправичност во пристапот на услугите за здравствена заштита и последователно неправичност во здравствениот статус.

Анализата прикажува зависно од разликите во социодемографските карактеристики (возраст, возраста, место на живеење, степен на образование, националност, бремености, здравствена заштита, имање на деца со и без потешкотии во развојот) различен пристап до информациите за пренаталната заштита на мајките, различни ставови и различни искуства со пренаталните скрининг и дијагностички процедури.

И покрај одредени ограничувања во текот на истражувањето, кое е прво истражување од оваа област со ваков дизајн и методологија, реализирани се сите поставени цели, донесувајќи научноапликативни заклучоци и препораки за подигање на свеста и унапредување на пристапот до информации поврзани со пренаталните тестови кај општата популација, а посебно кај вулнерабилни и маргинализирани популациони групи. Се даваат препораки за надминување на ограничувањата кон подобрување на пристапот до услуги и зајакнување на капацитетите на здравствениот сектор во обезбедувањето на универзален пристап до гинеколошките установи, особено кај бремените жени од руралните средини, и социјално исклучените групи, унапредување на квалитетот на услугите на сите нивоа на здравствената заштита кај бремените жени, со посебен осврт кон превентивниот пренатален период, едукација на општото население, особено кон младите, ранливите и социјално, исклучените групи за користење на сите расположливи информативни средства како мерка за намалување на стапката на раѓање на деца со тешкотии во растот и развојот, унапредување на соработката меѓу Министерството за здравство, образовните институции и граѓанските организации во спроведување на едукативни активности за првично запознавање на идните мајки како до здраво и живо поколение, едукација на жената, особено меѓу ранливите и социјално-исклучените групи, за нејзиното право на избор за примена на пренаталните тестови во текот на бременост, здравствени промотивни кампањи со цел да го информираат населението за ризичните фактори кои влијаат врз смртноста на мајките и новороденчињата, информации за значењето на претконцепциското здравје, промена на однесувањето во насока на примена на здрави животни стилови пред и за време на бременоста и за значењето на редовните медицински прегледи во текот на бременоста, здравствено-промотивни кампањи за информирање на населението за правата за користење на здравствени услуги во текот на бременоста, обезбедување на континуитет на здравствена заштита кај бремените жени (дефинирање на условите за упатување на секундарно и терцијарно ниво на заштита кај откриени ризични и патолошки состојби во текот на бременоста, водење на мајчината книшка), задолжителен и постојан надзор врз квалитетот на спроведените пренатални услуги.

Можни понатамошни истражувања

Податоците собрани преку истражувањето кое е прво од ваков вид во Р. Македонија обезбедуваат значајни основни податоци за нивото на

информираноста, искуствата, ставовите и знаењата кај мајките во Р. Макеонија за постојните пренатални скрининг и дијагностички тестови. Оваа тема со себе отвара голем број на прашања кои треба да се истражат, а ќе дадат свој придонес во грижата и здравјето на идните мајки кое ќе резултира со здраво и за живот способно поколение: проучување на нивото на застапеност на информации за пренаталните тестови во текот на едукација на младите поколенија; колкава е грижата за здравјето на идните мајки во урбаните и руралните средини; колкав е придонесот на здравствените работници во употребата на пренаталните тестови; кој е начинот на информирањето на идните мајки за значењето на пренаталните тестови, и уште многу други отворени и непојаснети поими и потреби во општеството поврзани со оваа тема.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Докторската дисертација „Искуства, ставови и знаења на родителите за примената на превентивните јавно здравствени постапки во пренаталниот период“, поднесена од м-р Роберта Митревска, претставува оригинален и самостоен научен труд и во целост ги исполнува условите согласно со Правилникот за условите, критериумите и правилата за запишување и студирање на трет циклус студии – докторски студии на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“, Медицински факултет - Скопје.

Комисијата смета дека трудот ги опфаќа и во целост ги обработува поставените проблеми и ги содржи сите елементи на научен труд, со јасно дефинирани цели, прецизно изложени материјал и методи, детално прикажани статистички обработени резултати. Дискусијата и заклучоците се објективни и реални и даваат прецизни одговори на поставените цели.

Врз основа на анализата, Рецензентската комисија оценува дека докторската дисертација од кандидатката м-р Роберта Митревска, со наслов, „Искуства, ставови и знаења на родителите за примената на превентивните јавно здравствени постапки во пренаталниот период“, ги исполнува бараните критериуми и претставува придонес во научноистражувачката и јавноздравствената дејност во Република Македонија.

Рецензентската комисија позитивно ја оценува докторската дисертација и му предлага на Наставно-научниот совет на Медицинскиот факултет во Скопје да ја усвои рецензијата и да и овозможи на кандидатката јавна одбрана на трудот.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА;

1. Проф. д-р, Бети Зафирова с.р.
2. Проф. д-р, Розалинда Исјановска с.р.
3. Проф. д-р, Фимка Тозија с.р.
4. Проф. д-р, Моме Спасовски с.р.
5. Проф. д-р, Јордан Минов с.р.

РЕЦЕНЗИЈА
НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА ПОД НАСЛОВ: „ЖЕНСКИОТ ЛИК
ВО СОВРЕМЕНАТА ТУРСКА ЛИТЕРАТУРА ВО КОСОВО“, ИЗРАБОТЕНА
ОД КАНДИДАТОТ М-Р ЕЛСЕВ БРИНА, ПРИЈАВЕНА НА
ФИЛОЛОШКИОТ ФАКУЛТЕТ „БЛАЖЕ КОНЕСКИ“ ВО СКОПЈЕ

Наставно-научниот совет на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје, на својата четириесет и шестата редовна седница одржана на 17.9.2014 година, не избра за членови на Рецензенстската комисија за оцена на докторската дисертација под наслов *Женскиот лик во современата турска литература во Косово*, изработена од м-р Елсев Брина.

Заблагодарувајќи му се на укажаната доверба, имаме чест да го поднесеме следниов

ИЗВЕШТАЈ

Докторската дисертација под наслов *Женскиот лик во современата турска литература во Косово* е напишана на 258 страници компјутерски обработен текст.

Трудот *Женскиот лик во современата турска литература во Косово*, со исклучок на *предговорот*, *заклучокот*, *резимето*, *фуснопијите* и *библиографијата*, се состои од два дела: *теоретски* и *истражувачки дел*, кои сами во себе се делат пак на повеќе делови.

М-р Елсев Брина со овој труд под наслов *Женскиот лик во современата турска литература во Косово* се обидува да ги вреднува женските ликови преку разни теми со компарација на општествената реалност и се труди да ја прикаже жената како единка која е презентирана во расказите и романите во современата турска литература во Косово. Таа истакнува дека во современата турска литература во Косово досега не е направена една ваква научна анализа на женските ликови. Од избраните романи и раскази м-р Елсев Брина има направена колективна проценка на тие ликови. Трудот опфаќа прозни дела, пред се, романи и расказите кои се издадени од 1951 година, па до 2012 година. Во своето истражување, кандидатката ги опфати сите писатели кои имаат објавени дела од жанрот на раскази и романи во современата турска литература во Косово. Во трудот се застапени делата на Суреја Јусуф, Хасан Мерџан, Решит Ханадан, Ахмет Игџилер, Сеџаџин Кока, Искендер Музбег, Агим Рифат Јешерен, Енвер Баки, Мехмет Битич и Вахит Ергин.

Според м-р Елсев Брина, за разлика од расказите и романите, анализата на женски ликови во поезијата, поради различните методи и техники, останува надвор од опсегот на нејзиниот труд. Трудот истовремено претставува еден осврт врз творештвото на писателите во современата турска литература во Косово.

Теоретскиот дел, кој следува веднаш по воведниот дел и кој служи за подготовка на читателот за темата, се состои од четири главни наслови: *Современа турска литература во Косово до 1951 година*; *Развојот на турската литература во Косово до 1951 година - романи и раскази*; *Образованиеот на*

женаџа, нејзиноџо месџо и позиџијаџа во лиџераџураџа; Женски ликови во џурскиџе џриказни и романи во Косово.

Насловите: *Современа џурска лиџераџура во Косово до 1951 џодина и Развојџи на џурскаџа лиџераџура во Косово џо 1951 џодина* – всушност претставуваат тематска поврзаност и продолжение на истото. Кандидатката дава еден историски преглед за развојот на турската литература во Косово пред 1951 година и по тоа. Почнува, пред се, со доаѓањето на Османлиите на овие простории. Според направените истражувања како појдовна точка (или како основа) се истакнува познатата Косовска битка, која се случува во втората половина на XIV век (или поточно 1389 година). Според ова, се претпоставува дека литературата на турски јазик во Косово започнува краток период по овој датум. Исто така, се напоменува дека XV век за Османлиската Империја од политички аспект претставува еден значаен период како и од аспект на литературата. Според направените истражувања во дисертацијата се истакнува дека во XVI век во Косово постоеле голем број поети. Некои од нив биле: Нехари, Сузи, Шеми, Месиџи, Нухи и др. Во дисертацијата, за образованието на Турците во Косово се наведува дека под османлиската власт постоеле џамиите, месџитите, мектепите и медресите. Како прв пишан документ се истакнува делото на Сузи „*Вакуфнама*“ во 1513 година. Додека на крајот на 19 век и почетокот на 20 век во Косовскиот вилает постоеле основни и средни училишта и иџаџии (гимназии), со повлекувањето на Османлиите од овие простории, овие училишта биле затворени, а со работата продолжиле само верските училишта кои образувале верски функционери. Посебно се нагласува дека во 1943 година, во некои медреси се одржувала настава на турски јазик, но подоцна во сите медреси почнале да работат на албански наставен јазик, односно турскиот јазик бил укинат. Со укинувањето на турскиот наставен јазик, Турците сѐ до 1951 година се соочувале со големи тешкотии. По повлекувањето на Османлиите од овие простори, за турското образование во регионот започнал еден мрачен период. Во првите години од кралска Југославија, образованието се одвивало по медреси и турските деца биле принудени да учат на српски јазик. Властите на социјалистичка Југославија, која се формирала во 1945 година, почнувајќи од 1951 година дале дозвола да се отвораат училишта на турски јазик, а со тоа дале и согласност за издавање весници и емитување на радиоемисии на турски јазик. Косовските турски поети своите дела прв пат почнале да ги објавуваат во овие весници, со што турската литература повторно почнува да заживува на овие простории. Така, народите и народностите кои живееле во Социјалистичка Федеративна Република Југославија, која се формирала веднаш по Втората светска војна, се здобиле со право да се образуваат на својот мајчин јазик. Во дисертацијата е наведено дека со една одлука од 1951 година, во местата каде што живееле Турци, им било овозможено тие да учат на свој мајчин јазик. Затоа, 1951 година, од аспект на признавањето на постоењето на Турците во Косово се смета за многу значаен датум. Во дисертацијата исто така е наведено дека во современата турска литература во Косово, покрај литературните родови, поезијата, расказот и романот, не треба да се заборави и на драмското творештво. Од областа на поезијата и расказот од квантитативен и квалитативен аспект, истакнато е дека има мошне успешни дела. Посебно се истакнува дека од родот критика и есеи речиси не постојат дела. Во овој период, литературата на турски јазик својот развој го продолжува покрај весникот „Тан“ и неговите изданија.

Во дисертацијата е наведено дека современата турска литература во Косово, успехот на полето на литературата започнал по 1950 година и тоа прво преку поезијата, по 1970 година, пак, преку расказот и нешто подоцна преку романот. Во овој период на преден план биле писателите кои преку разноликоста на темите во нивните дела дошле до израз. Кон темите кои биле обработени тие приоѓале многу поистражувачки, покритички, многу поосудувачки. Задоцнетиот почеток на литературата во регионот, пред се, се должи на настанатите општествени промени. Писателите кои биле предмет на истражувањето во овој труд се истакнува дека скоро сите биле од втората генерација писатели на косовските Турци, биле сестрани и пишуваале повеќе раскази отколку романи.

М-р Елсев Бриџа во своето истражување истакнува дека по 1951 година во средиштето на романите и расказите, покрај општествените теми, се третираа и единката. Определбата за свртување кон поединецот ја вклучува и жената, што било забележително.

Во современата турска литература во Косово, расказите и романите биле претежно пишувани од машки писатели. А зошто не биле пишувани и од женски писателки, следува објаснување дека жените во балканското општество, кадешто суверено владеат мажите, не успеале да ја наметнат својата тежина и да го наметнат својот идентитет и своето присуство. Но, според неа, кога станува збор за поезијата, тогаш работите стојат поинаку, бидејќи во жанрот поезија има жени-писателки кои имаат свои дела и дека пред современата турска литература во Косово со векови наназад се негувала народната и Divan (диван) литературата, каде што егзистираат женски автори. Според м-р Елсев Бриџа, во кругот на турската народна литература, посебно во анонимната народна литература може да се сретнат жени-автори на убавиот збор, кога ќе се анализираат родовите во народната литература, како што се приспивните песни, басните, манијата, оплакувањата (редењето) каде што забележливо е дека поголемиот дел од авторите на овие родови се жени. Но поради малиот број трудови направени на оваа тема, многу од турските народни поетеси не успеале да излезат од анонимноста.

Според кандидатката, една друга и важна тема врз која треба да се направи истражување бил поимот „женска литература“. Дали под тој поим треба да се подразбира „литература во која произведените дела се дела на жени-писателки или тоа се дела во кои главна тема е жената и во кои се обработуваат проблемите на жените?“, се прашања кои според неа сè уште се предмет на дискусија. М-р Елсев Бриџа во врска со оваа проблематика ја спомнува и Инци Енгинун кој вели дека наместо да се прави машка и женска класификација, поправилно е на преден план да се стави успехот. Но, поради патријархалните предрасуди на машките писатели, мажите темата жена обично ја третираат еднострано. Затоа, полот и погледот на писателите кои ја обработуваат темата жена директно ја определува позицијата на жената во делата. Ако ова се прифати вака, тогаш според кандидатката нормално е темата жена да се третира различно од мажи и од жени-писатели. Затоа привлекува внимание и изјавата на Гулендам (Gülendam) која гласи: „Како во секој период, така и во периодот до 1946 година, во уочливи се разликите во описот на жената во романите на писатели-жени и машките писатели. Додека писателите-жени, како што се Халиде Едип и Џахиде Учук, ја прикажуваат жената како успешна сè додека таа не се најде во морална пропаст,

машките писатели, како што се Пајами Сафа со делото “Фатих-Харбије, Наводни девојки” (“Fatih-Harbiye, Sözde Kızlar”), Јакуп Кадри во делото “Содома и Гомора, Анкара” (“Sodom ve Gomore, Ankara”), Решат Нури во делото “Кога Лисјата Паѓаат” (“Yaprak Dökümü”), Сабахатин Али во делото “Кујуџакли Али” (“Kuyucaklı Ali”) и Мемдух Шефкет Есендал во делото “Ајашли и неговите кирации” (“Ayaşlı ve Kiracıları”), веруваат дека ако жената се најде во средина во која ќе биде слободна, ќе се порасипе и од тие причини сметаат дека жената чувствува потреба од некој маж кој ќе ја насочи. И покрај тоа, повеќето од овие машки писатели, во делата или на жената ѝ го кажуваат вистинскиот пат или, пак, во своите дела го отсликуваат идеалниот тип на жена“.

Во дисертацијата по 1970 година се забележува голема разлика меѓу мажите и жените писатели, како од аспект на квалитет, така и од аспект на квантитет. Зголемувањето на продуктивноста на женските писатели не случајно се случува во почетокот на 20 век, кога се случувале некои историски реалитети и услови за продукција. Иако образованието на турски јазик во Косово започнало дури по 1951 година, недостатокот на жени-писатели и нивното творештво се наметнал како тема за истражување за да се откријат вистинските причини за ова. Бројот на жени-писатели кои биле вклучени во литературата ни денес не била во таа мера во која требало да биде во Косово. Од тие причини се појавило прашањето што е вистинската причина за тоа?

Според м-р Елсев Брина, се наметнуваат за размислување и прашањата како што се: дали е тоа резултат на социјализацијата, прашање на образованието, несфаќањето на функцијата на литературата во социјалниот живот и дека литературата е една сериозна работа, дали местото и положбата на жената во литературата не се сфаќа сериозно и сл.

Во дисертацијата се истакнува дека кога се оценуваат писателите од современата турската литература во Косово, од аспект на употребата на јазикот во литературата и сите нејзини родови, покрај успешните писатели постоеле и такви кои биле неуспешни.

Од 1951 година до 80 -тите години во современата турска литература во Косово забележлива била една плодна издавачка дејност, но со нагласување дека тоа не се однесувало за последниве дваесет години.

Делот насловен како: *Образованиеџо на жената, нејзиноџо место и џозиција во лиџературиџа* почнува со објаснувањата кои се направени од аспект на женските движења, во кои се спомнува Француската револуција од 1789 година, која претставува вистинска пресвртница. Додека, пак, во Косово почнувајќи од 1960 година, се забележува поголема активност на жените во општествениот домен, кога тие се стекнуваат со разни права. Силната желба за западизација прави силно влијание во забрзувањето на овој процес. Со признавањето на официјалното образование на жените, предност им се дава на културата и професионалното образование. Првиот пробив на жените Турчинки во деловниот свет се случува во полето на образованието. Почнувајќи од 1951 година, кога биле отворени училиштата и како резултат на ова образованието кое било претежно сконцентрирано во доменот на професионалните училишта и во доменот на културата, жените од Косово кои биле веќе стасани до едно одредено културно ниво почнале да играат значајна улога во соочувањето со разновидните општествени проблеми и не само тоа – почнале да заземаат сè позначајна улога во

социјалниот живот. Како рефлексija на изедначувањето на улогата на мајка со жена, значајно било тоа што тие почнале да работат како учителки, наставнички, сестри и сл. Така, жената почнува да живее не за себе, туку за својот народ, додека личните желби и потреби биле ставени на втор план.

Со повлекувањето на Османлиите од овие простори, до 50 -тите години на овие простори постои еден вид прекин на образованието на мајчин јазик. Оваа состојба неминовно влијаела и на жените во Косово.

Излегувањето на жената од својот прикриен свет во јавниот живот ѝ обезбедува таа да ја стави својата тежина и на општественото поле.

Во дисертацијата, исто така, се истакнува дека во современата турска литература во Косово, авторите преку своите дела ги изнесувале своите лични искуства и опсервации. Во повеќето од приказните и романите била обработена турската жена и турскиот маж во Косово. Авторите во своите дела, обработувајќи ги темите како што биле: војната, преселбите, немаштиите кои го погодувале турскиот човек, сакале да ги опишат и маките на турскиот човек.

Во расказите биле обработени повеќе теми како љубовта, семејството, жената и немаштијата, а делата биле посветени на селскиот и на градскиот живот подеднакво. Таков бил случајот со Решит Ханадан, кој обработувајќи ја темата-компарација меѓу селото и градот сакал да укаже на тешкотиите кои можеле да се изродат. Даден е примерот од делото *Каменот на своето место е шежок* ("*Taş Yerinde Ağırdir*"), кадешто се обработува темата на една чиста љубов на двајца млади луѓе која завршува со брак. Во овој роман, Ханадан им посветува простор на луѓето кои во Втората светска војна соработуваат со властите и им нанесуваат голем зулум на луѓето. Работејќи на темата градски живот, кандидатот посветува внимание на егзистенцијата на градските семејства, која со себе носи вознемиреност. Сакале тие или не, оваа состојба најмногу ги погодува жените како мајки, ќерките како членови на семејството. Впрочем, во турската литература во Косово, односно во романите и расказите, жените и децата се многу значајни. Жените и децата се опсервираат како две нераздвојни суштества. Кандидатката истакнува дека ова може да се забележи во многу дела кои се предмет на *нејзината анализа*. Според нејзината анализа, постојат два вида жени: „Едната е жена која нема работа, која на животот гледа како на озборување и која настаните во нејзината околина ги пренесува така што им додава димензии кои не постојат. Овие жени се лица кои не се посакувани од средината. Со други зборови, тоа се лица или жени чиј збор и дела не се совпаѓаат. Повеќето писатели ваквите жени со успех ги прикажувале преку хумор. Вториот вид жени се жени кои имаат (или покажуваат) одговорност и покрај тоа што времето на животот го носат на своите плеќи, тие се жени помирени со својата судбина и не се жалат.“ Во семејството мајката била таа која за разлика од таткото повеќе се грижи за децата. Затоа, сето она што мајката го доживува одвреме-навреме ја враќа во нејзините невини детски денови. Ете, токму ова ѝ дава простор за раскажување на некои настани кои биле поврзани. Во овие настани, согласно со структурата на расказот, даден им е простор на нејзините мечтателни мотиви. Преселбите од село во град и преселбата од една во друга земја, покрај тоа што ги делат луѓето, се значајна причина која создава неспокој кај луѓето.

М-р Елсев Брина се стреми да го отслика неспокојот како резултат на психологијата на вина и невиност.

Во современата турска литература во Косово, писателите талкаат меѓу класичниот и модерниот расказ. Еден дел од писателите, покрај негувањето на овие жанри, познати биле и по тоа што пишувале и поезија. Затоа, во еден дел од расказите се чувствува и нивната поетска страна и одвреме-навреме една поетична нарација. Агим Рифат е посочен како пример во овој труд.

М-р Елсев Брина од избраните дела истакнува дека обработката на жената се врши преку асоцијации. Женските ликови кои претежно се обработуваат од страна на авторите во избраните раскази и романи во кои до израз доаѓа, пред се, сексуалната желба на мажот кон жената, исто како и желбата на жената која ја чувствува спрема мажот. За ова објаснување како пример е дадено делото на Агим Рифат, „Посебна вода“ (*“Hususi Su”*) преку расказот „Прво ѓариџе“ (*“Önce Parayı”*), во кој се обработува првото сексуално доживување на еден неименуван млад човек во јавна кука. Во овој расказ, жената е прикажана како сексуален објект. Инаку, според објаснувањето на кандидатката, описот на жената започнува како член на семејната структура. Таа забележува дека понижувањето и омаловажувањето на жената се над очекуваните граници и покрај тоа што многу не било застапено во избраните дела. Посебно, нејзиното внимание е насочено кон исцрпеноста, разделбата, отуѓувањето и дехуманизацијат на жената. Таа истакнува дека кај Агим Рифат Јешерен, жената е елаборирана во критична конотација во која се присутни и конверзации кои ја омаловажуваат жената.

Кај турската народна литература во Југославија, жените, било да се од рурална средина, било да се од градска средина, пред читателот се јавуваат во улога на личности кои се целосно зависни од мажот.

Жената со сето свое лично и општествено битие себеси се гледа од една машка страна, со ограничена судбина на експлоатираност. М-р Елсев Брина за ова дава примери од книгата на Сеџаџин Кока, „Обични мажи“ (*“Siradan Adamlar”*), во неговиот расказ под наслов „Бебешо и женаџа“ (*“Bebek ve Kadın”*).

Во југословенската турска народна литература даден ѝ е широк простор на жената која го експлоатира мажот. Притоа прикажана е внатрешната семејна експлоатација на градската жена, но исто така и експлоатацијата на жената од руралните средини, како тема на многу дела.

Според м-р Елсев Брина, во современата турска литература во Косово забележливо е прикажувањето на жената на различни начини. Почнувајќи од воените години, па сè до денес, жената била обработена во разни позиции и во една хронолошка низа. Но следува и авантурата на жената во контекст на нејзиното битие. Во перцепцијата за жената и мажот постојат разлики. Од аспект на овие два погледа за местото на жената во литературата според истражувањето направено од страна на кандидатката се истакнува дека во врска со ова има многу анализи и критики. Бидејќи по 1951 година, која е појдовна точка на истражувањето на кандидатката, во турската литература во Косово, во делата како што се расказите и романите, жена-писател воопшто нема. Расказите и романите биле коментирани само преку очите на мажот-писател. Поради ова, кандидатката истакнува дека ако ова се прими вака, тогаш ќе има тешкотии да се биде објективен.

Во делот насловен како *Женски ликови во џурскиџе раскази и романи во Косово* се истакнува дека во современата турска литература во Косово, писателите ги опишуваат женските ликови на објективен начин. Поголемиот број писатели ги

конструирале своите раскази поаѓајќи од рефлексите кои се одразувале и на нивниот субјективизам. Најочигледен пример во врска со ова биле расказите на Ахмет Игџилер. Местата, пределите и историјата кои се содржат во расказите се дел од нивниот субјективизам. Од избраните дела кандидатката забележува дека во зависност од местото на настаните и од човечките односи, женските ликови одвреме-навреме се споменуваат со нивните имиња или, пак, биле безимени. Женските ликови во делата биле во непосредни односи со машките ликови или, како што тоа било во случајот со Агим Рифат, каде што тие се спомнувале во контекст на доживеаните односи во минатото или, пак, биле прикажани како имажинарни женски ликови. Додека, пак, еден дел од писателите своите раскази претпочитале да ги наречат по своите хероини. Женските ликови биле во улога на главни хероини. Оваа карактеристика според м-р Елсев Бриана, најочигледна била во расказите на Искендер Музбег, каде што како пример ги спомнува ликовите Севил (Sevil), Ишик (Işık), Зејнеп (Zeynep). Покрај женски ликови со име, најчесто безимените женски ликови според направеното истражување биле означени со атрибутите „таа жена“, „русокосата жена“ и слично. Според кандидатката, како пример за ова се расказите на Агим Рифат Јешерен и Мехмет Битич.

Потенцирајќи го значењето на прикажувањето на ликот и идентитетот на женските ликови во дисертацијата се истакнува дека тие некојпат се прикажани како суштества кои заслужуваат само комплименти. Најчесто жената во расказите и романите била претставена како симбол на спокојот. Додека, пак, во некои раскази и романи, разните женски ликови биле прикажани како душегрижници или спротивно на тоа, бесчувствителни, а неретко и како осамени ликови. Поради душевната состојба, некои од женските ликови биле во судир со останатите. Во расказите, одделни женски ликови биле прикажани како чинители кои ги контролирале целокупната состојба, додека, пак, некогаш обратно тие биле причина за раздор. За ликовите како на жена баба или мајка, кои биле предмет на елаборација на писателите, најчесто биле потенцирани нивните карактеристики како што било душегрижничкото и ликови кои влевале доверба. Во некои дела, пак, поимот жена било поим или асоцијација за развој, воздигнување и промени. М-р Елсев Бриана во нејзиниот труд се обидува да се осврне на женските ликови кои ги имаат овие карактеристики. И покрај тоа што во избраните дела нема многу описи во врска со ваквите женски ликови, сепак, тие биле прераскажани со што бил направен обид тие да бидат претставени.

М-р Елсев Бриана во својот труд истакнува дека во некои дела жените се прикажани како млади моми. Во расказите во кои му се дава доволен простор и на детството на писателот, настаните се пренесувале со очи на маж кој сè уште немал можност да се запознае со жена или маж кој само што се запознал со жена. Одвреме-навреме, мажот херој бил принуден да ги исполни темпераментните и многубројните желби на жената во овие дела. Или, пак, сосема обратно, жената била таа која во животот мора да го следи мажот херој во чекор. Привлекува вниманието дека авторите некогаш се изразуваат во прво или трето лице или, пак, и во прво и во трето лице. Кандидатката во врска со ова дава примери од Агим Рифат кој во своите раскази критикувајќи го поединецот кој сè уште не ја запознал жената, ја навестува позицијата на жената во своите раскази. Ако се земе предвид целосната концепција за жената, тогаш таа во делата излегува во сосема друго издание. Жената во овие дела се јавува како љубовница, мајка, проститутка и сл.

Запознавањето на жената од страна на поединецот кој од провинција се населува во град и неговото споделување на сè со жената се манифестира во рамките на односите кои се развивале меѓу нив. Јас-нараторот при прикажувањето на повеќето женски ликови е присутен вонекое дела. Затоа во дисертацијата се истакнува дека преку очите на јас-нараторот полесно можат да се сфатат различните страни на женските ликови.

Посебно во дисертацијата се спомнува и сфаќањата на Илбер Ортајли, кој зборувајќи за женските права и иницијативите на феминистичките движења, тврди дека битката за женските права во општествата колку што е поддржана од страна на жените толку таа битка исто така била поддржана и од страна на учените мажи. „Во почетокот на 19 век и почетокот на 20 век, во турско-исламскиот свет, феминизмот и женските права биле поле на кое мажите битката за женските права ја започнале пред жените. Дури и жените-мислители како што е Халиде Едип биле под заштита и биле поддржувани од тогашните властодршци. Интересно е што се забележува една фрапантна паралела и сличности во написите за женските права и образованието и „просветлувањето“ на младите девојки.“ Според м-р Елсев Брина ако се земе предвид дека Османлиите во Косово престојувале приближно шестотини години, тогаш може да се рече дека во општествениот живот во врска со женските права била споделена истата грижа.

Вториот дел е *истражувачкиот дел*, кој за основа ги има женските ликови и се состои од седум анализи (проценки) кои во основата ја имаат жената. М-р Елсев Брина во овој дел зборува за женските ликови кои се истакнуваат во делата на писателите. Таа прави обид да ги прикаже како пример за конкретните рефлексии на женските ликови во литературните дела. Истражувачкиот дел го сочинуваат следниве наслови: *Ликот на саканата жена, Односите меѓу жената и мажот, Ликот на мајката, Ликот на жената и просветлувањето, Сексуалноста, Другите женски ликови, како и Односите меѓу свекрва и сна.*

Во делот: *Ликот на саканата жена* генерално се раскажува преку устата на херојот наратор во расказот. Со откривањето на имињата на саканите, направен е обид за претставување на разни ликови. Се спомнуваат романите: *Поилава* („Sel“), *Кокеџурањето на судбината*, („Kaderin Cilvesi“), *Мост на честта* („Namus Köprüsü“) во кои се сретнуваат една или повеќе сакани како што се, на пример, Есма, Хулја, Шенај, Марлене, Езо, Назмије. Ликовите на жените прво се јавуваат во својство на сакана, а подоцна прераснуваат во сопруги со кои машките јунаци на книжевното дело стапуваат во брак. Се истакнува дека во овие дела мажот не е стабилен, тој не може да припаѓа само на едно место и на една личност, па одвреме-навреме тој не може да остане во цврста врска со жената. Неможноста да се биде врзан на едно место при секоја разделба на писателот раскажувач му нанесува болка. Потрагата по идеализиран лик на жената во расказите никогаш не вродува плод. Најдобар пример за ова, според кандидатката, е Хасан-ага на Решит Ханадан; како резултат на несреќниот заеднички живот, тој вистинската љубов ја наоѓа кај помошничката Ханимшах.

Според м-р Елсев Брина, и копнежот има важно место во расказите. И мажот и жената, во својство на литературни јунаци, раскажуваат за својот копнеж по саканата, која е далеку. Тој копнеж најмногу доаѓа до израз во интимноста при средбата или во деновите на одвоено живеење со саканата. Во дисертацијата е истакнато дека во многу мал број раскази има еднострана љубов. Во делата како

што се: *Заробеник на чувствата* (“*Duygu Tutsağı*”) и *Кокеширањето со судбина* (“*Kaderin Cilvesi*”), се појавуваат јунаци кои празнината настаната поради отсутност на партнерот се обидуваат да ја пополнат со друг партнер единствено за да ги задоволат сексуалните потреби. Физичката убавина како пример ја дава Агим Рифат Јешерен, кој претполага во своите дела физичката убавина да ја раскаже на својствен начин, со една единствена реченица. Кај него саканата се доживува и се чувствува само кога партнерите се заедно. Таа не може да се долови со зборови.

Го шрџа кебејо од себе. Во полуштемната соба нејзинојо јоло бело шело ушје повеќе блесна. Се надвисна над јосшелаја. Као мачка влезе во јосшела. Нејзинојо месо јо дојре моејо, нејзинојо срце моејо. Се прејрнавме. Воошјо не зборувавме. Предметшје јошоа јројоворија за нас, мебелот, празнините... Молчејки зборуваа, соединувајки не ушје повеќе, носејки не заедно ју ваму ју јаму, сѐ додека не не усјаа и не не однесоа во својот свет... Да умреш заедно со некојо којо јо сакаш мора да е ијо шолку убаво колку да сјеш со нејо! (Yeşeren, 1991:82)

Според кандидатката, доколку се анализираат внимателно ликовите во новелата под наслов *Љубов во џламен* (“*Yanan Sevgiler*”), можно е да се види дека јунаците жени и мажи се речиси во подеднаков број. Писателот своето дело го базира на еднаков однос помеѓу мажот и жената.

Во делот насловен како *Ликот на мајката* се анализираат местото и положбата на ликот на мајката во контекст на семејството. Анализирани се ставот и односот на детето и сопругот кон мајката. Дадено е посебно значење и тежина на ликот на мајката.

Според истражувањата се прикажува дека односите машко-женско или маж и жена понекогаш биле претставени во светлината на недоразбирањата меѓу нив. Во дисертацијата е наведено дека во делата се сретнува и начин на говор кој ја омаловажува жената. Машката страна бил секогаш таа која се буни и приговара, додека жената, како сопруга, премногу зборува. Од друга страна, сопругите причината за недоразбирањата со сопругот секогаш ја барале во некое трето лице. А тоа биле главно, свекорот и свекрвата.

Според м-р Елсев Бриџа, расказите ја одразуваат вистинската состојба која владее во општеството. Затоа, заедничкиот живот со свекорот и свекрвата и нивното припаѓање во потесно семејство претставува една реалност. Посебно се истакнува дека и денес има семејства кои се уште живеат на овој начин во Косово.

Во односите помеѓу мажот и жената во рамките на семејството како најнегативна страна е претставено насилството како последица на разбирањата кои владеат со векови. Според м-р Елсев Бриџа, ни едно општество не гледа со одобрување на семејното насилство. Во врска со ова, таа го подвлекува следново: „Судовите воопшто не ги толерираат случаите кога се работи за насилство на мажот над жената; ако и самиот збор тепање станал вообичаен во ваквите настани, тие нема да се повторат.“

Во дисертацијата се наведени и критиките кои се направени на ова тема. Една од тие критики се однесува на критиката на Илбер Ортајли, кој кажува дека, во практика, често се зборува за меѓусебната одговорност на сопругниците без да се располага со релевантни податоци. Тој тоа го прави поаѓајќи од информации од прва рака и го дава следниов коментар: „Тоа што недостасувало во османлиското општество е

заедништвото на мажот и жената. Таа состојба трае сè до денес и има свое влијание. Тоа има една вонредно интересна димензија. Не станува збор за степенот на слободата на жената. Не го споделуваме верувањето дека истанбулската жена во 16-17 век била повеќе под притисок од жените на запад и дека била затворена во кафез.“ Документите и информациите со кои располага кандидатката го потврдуваат ова нејзино верување. Според неа, тоа не значи ништо ако се гледа од аспект на дијалогот помеѓу двата пола, во тоа општество немало заедништво на маж и жена, а и тоа што има денес како заедништво има многу недостатоци. Се нагласува дека „секогаш се приредуваат одвоени свечености и забави, едни за мажите, а други за жените.“ Иако овде се работи за османлиското општество, според неа не е погрешно да се кажува дека овој коментар може да се однесува и на Балканскиот Полуостров. Се објаснува дека како причина за ова секогаш се подвлекува доцното влегување во индустриското општество: „Во овие општества, периодот на варварството е рано напуштен и имало еден долготраен традиционален градски живот. Од друга страна, таму каде што доцна е зачекорено или воопшто не е зачекорено во индустриското општество, односно во општество каде што мажот и жената заедно водат грижа и се борат да обезбедат егзистенција, а одвреме-навреме се борат и еден против друг, таму се работи за многу долготрајна одвоеност помеѓу мажот и жената, односно недостаток на заеднички живот меѓу нив.“ Оваа состојба, според кандидатката претставува голем проблем.

Посебно е нагласено дека ако се има предвид дека османлиското владеење во Косово траело скоро 600 години, слободно може да се рече дека во општествениот живот односите меѓу мажот и жената и односите меѓу брачните другари биле исти или слични.

Во современиот турски роман и расказ во Косово, односите меѓу брачните другари биле третирали во рамките на односот меѓу машки и женски лица, а во книжевните дела тие, главно, се појавувале како заедништво на маж и жена во кое не можело да се воспостави комуникација. Но, комуникацијата е основна потреба на човекот. Тоа се гледа и во наведените примери во дисертацијата, ликовите кои не можеле да воспостават комуникација биле ликови кои биле осудени да живеат во својата осаменост. Тие можат да бидат и машки и женски ликови. А како последица на сето ова се појавуваат проблеми во издршката, се растура семејството, доаѓа до кавги и измами. Како причина за ваквите појави биле несаканиот брак или бракот склучен со стројници, или, пак, живеење во рамките на традиционалното семејство, наместо потесно семејство. Во повеќето вакви односи јасно било забележано дека страните не можеле целосно да се посветат едни на други.

Во делот во кој се елаборира ликот на *Женаџа Ыросџиџуџка*, м-р Елсев Брина чувствува потреба да му даде простор и на тоа иако овој лик не е опфатен во сите дела.

Во настаните, поврзани со машките јунаци на книжевните дела, во одреден временски период проститутките стануваат составен дел на животот. Овој женски лик, главно, се појавува кога се работи за задоволување на физичките потреби, а во турската книжевност во Косово широко бил застапен во расказите на Сеџаџин Кока и во неколку раскази на Агим Рифат. Според м-р Елсев Брина, во суштина, станува збор за однос во кој се стапува за пари и според раскажувачот во прво

лице еднина со свои зборови се опишува женскиот лик кој сета своја работа ја врши единствено со своето тело. Во расказот под наслов *Прво ѝариџе* („Önce Parayı“) на јасен начин се подвлекува користењето на сексуалноста во фантазиите. Во расказот без да се доживее вистински сексуален однос, во фантазијата на раскажувачот во прво лице еднина се формира еден независен сексуален свет. Во расказите на Кока и Јешерен, во кои централниот лик ја претставува проститутката, важна улога има потрагата на машките јунаци на делото по жена; при тоа, проститутката, иако останува во втор план во дејството на расказот, претставува важна алка во синџирот на настаните.

Во дисертацијата е наведено дека ликот на проститутката во расказите и романите е обичен лик; жената од таа професија не прераснува во личност од која машкиот јунак не може да се раздели, односот е започнат во замена за одреден износ на пари каде што ваквиот лик не добива некој поинаков правец и останува во исти рамки. Со овие ликови не е доживеан однос кој во понатамошниот тек на настаните би прераснал во нешто сериозно.

Ликовите кои во книжевното дело биле застапени како проститутки, оваа своја дејност ја вршеле единствено со користењето на своето тело. Тие се лица кои професионално се занимавале со ваква работа. М-р Елсев Брина преку анализа има забележано дека во креирањето на овие ликови, целта на писателите била да ги раскажат промените до кои се доаѓа во општествениот живот или, пак, во личниот живот на јунаците. Од друга страна, во расказите и романите ниту еднаш не била наведено причината поради која жената се занимава со оваа професија. Не биле наведени детални информации за минатото на проститутката и за нејзините соништа. Не било објаснето и како жената започнала да се занимава со оваа професија.

Во дисертацијата е наведено дека Недим Ѓурсел во своите раскази го дава следното објаснение за сексуалноста: „Сексуалноста, всушност, е основата на нашето постоење. Но, во моите раскази таа е само една патека и не оди понатаму од тоа значење. Патека, како што се, на пример, градот, осаменоста, патувањето и слично. Сексуалноста е нешто што има своја индивидуална, мисловна, општествена, па дури и економска вредност. (Işık, 1991:34)

Наведено е дека како место во кое се одвиваат настаните, во книжевните дела секогаш биле земени собите. Средбите кои во себе содржат и сексуални односи секогаш се одвивале во јавни куќи или хотелски соби.

Делот насловен како: *Сексуалносѝ*, веднаш доаѓа по насловот *Жениџе ѝпросѝиѝуѝки*, што претставува продолжние на темата за истражување. Според кандидатката, во еден дел од расказите и романите на современата турска книжевност во Косово, кога станува збор за меѓусебните сексуални желби и страсти на машките и женските јунаци се констатира дека многу малку се внимавало на естетиката во опишувањето на настанот.

Во дисертацијата е наведено и мислењето на Каја: „Во турската народна литература на Југославија, посебно во расказите и романите, било да станува збор за сексуалната желба кон жената или, пак, за желбите на жената кон мажот, се останало далеку од естетските димензии и настанот се опишува во многу груби црти. Причината за оваа состојба колку што е напорот да се прикаже верно социјалното ниво на јунакот на настанот, толку е и недостатокот на искуство на

писателот за оваа тема. Очигледно е дека во неговите естетски афинитети има големи недостатоци.“

Во расказите и романите на турската народна литература во Косово, кога се работи за пристапот на жената кон сексуалноста, наведено е дека главно сè се опишува со премногу чувства и силни желби, кои ги преминуваат сите граници. Решит Ханадан, кој во жанрот роман постигнал видни резултати, односно во неговиот роман под наслов *Поџлава* („*Sel*“), како и во делото *Заробеник на чувствата* („*Duygu Tutsağı*“), женскиот лик бил прикажан како наивен и чист.

Во дисертацијата, делот насловен како *Другиот женски ликови* е посветен на разни ликови - херои од втор или трет степен кои се сретнуваат во разни раскази и романи. Ликови, како што е лик на баба, ликови на жени кои се во врска со машки херои, како и ликови кои покрај својата сопруга се во врска и со друга жена. Тоа се ликови на жени кои само се спомнуваат во делата.

Во современата турска литература во Косово, како секундарен женски лик најмногу била користена бабата. Во дисертацијата се наведува дека таа се појавува и дека е именувана како „бабо“ во поголемиот дел на раскази и дека заедно со ликот на мајката ја симболизираат топлината и сигурноста во семејството. Таа е лик кој има својство да обединува.

Дел насловен како *Односите меѓу снаата и свекрвата*: Во еден дел од романите и расказите на современата турска литература во Косово, писателите се занимавале и со односите меѓу снаата и свекрвата. Според м-р Елсев Брина, тоа што паѓа во очи во расказите бил фактот дека односите меѓу снаата и свекрвата главно биле земени во светлината на нивното меѓусебно неподнесување. Невестата како жена била прикажана како некој надвор од мајката и синот.

На крајот од дисертацијата следува **ЗАКЛУЧОК** и библиографија на користената литература.

Како заклучок од овој труд, м-р Елсев Брина се труди да докаже врз кои жени најмногу се задржувале авторите како и нивниот однос кон жената, кадешто е потенциран ликот на жената кој со време се менува. Во дисертацијата е утврден и приодот на писателот кон жената, кон нејзиниот секојдневен живот и времето во кое живее. Откако се прави генерална презентација на женските ликови, се утврдуваат и се образложуваат нивните квалитети. Сето ова е објаснето во рамките на делата на претставниците на современата турска литература во Косово кои го имаат обработено ликот на жената.

Во завршниот дел, м-р Елсев Брина се обидува да ги утврди местата каде што се употребени темите за жени во делата, како и нивните димензии со реалноста.

Во делот на фусноти, по азбучен ред се презентирани писателите и нивните дела како и другите користени извори.

Поставеноста и начинот на кој е структуриран трудот, посебно неговиот стил и содржина, укажуваат на постигнатата научна зрелост на кандидатката и на доследното и вешто обработување на избраниот предмет на проучувањето.

ЗАКЛУЧОК

Од приложениот извештај може да се заклучи дека докторската дисертација под наслов **ЖЕНСКИОТ ЛИК ВО СОВРЕМЕНАТА ТУРСКА ЛИТЕРАТУРА ВО КОСОВО**, изработена од м-р Елсев Брина, претставува методолошки издржан труд во кој кандидатката целосно ги задоволува и ги надминува барањата

поставени во Правилникот за критериумите за рецензија за оцена на докторска дисертација. Претставениот материјал дава можност и за понатамошни истражувања и анализа во рамките на наведената област.

Со оглед на гореобразложеното, ни претставува чест на Наставно-научниот совет на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје да му предложиме да го прифати нашиот извештај и кандидатката м-р Елсев Брина да ја повика на одбрана на својата докторска дисертација под наслов **ЖЕНСКИОТ ЛИК ВО СОВРЕМЕНАТА ТУРСКА ЛИТЕРАТУРА ВО КОСОВО.**

Рецензентска комисија

1. Д-р Севин Арслан, вонреден професор, с.р.
2. Д-р Фадил Хоџа, вонреден професор, с.р.
3. Д-р Октај Ахмед, вонреден професор, с.р.
4. Д-р Назим Ибрахим, вонреден професор, с.р.
5. Д-р Махмут Челик, вонреден професор, с.р.

ПРЕГЛЕД

На пријавени и прифатени теми за изработка на магистерски труд на УКИМ-Шумарски факултет во Скопје со одлука на Наставно-научниот совет на УКИМ Шумарски факултет во Скопје на седницата одржана на ден **01.12.2014** година

Ред.бр.	Кандидат	Наслов на тема за изработка на магистерски труд	Ментор
1.	Дипл.шум.инж. Дејан Стојчевски	ТРОФЕЈНИ КАРАКТЕРИСТИКИ И ВОЗРАСТ НА ВЕПРИТЕ (<i>Sus scrofa</i> L.) ВО ЛОВИШТЕТО “ЕЛОВО” – СКОПЈЕ	Проф.д-р Владимир Малетик
	Eng. Dejan Stojceviski	TROPHY CHARACTERISTICS AND AGE OF BOARS (<i>Sus scrofa</i> L.) IN HUNTING AREA “ELOVO” - SKOPJE	Prof. Vladimir Maletik
2.	Дипл.шум.инж. Милан Гегоски	„АНАЛИЗА НА РАВИТОКОТ НА ПРИРОДНАТА ОБНОВА ОД БУКА И ЕЛА ВО РАЗВОЈНИТЕ ФАЗИ ПОДМЛАДОК И МЛАДИК НА ПЛАНИНАТА КОРАБ“	Вонр.проф.д-р Николче Белковски
	Eng.Milan Gegoski	ANALYSIS OF DEVELOPMENT NATURAL REGENERATION BEECH AND FIR IN THE DEVELOPMENT PHASES OFFSPRING AND THE YOUNGSTER OF THE MOUNTAIN KORAB	Prof.Nikolce Velkovski

Р Е Ф Е Р А Т

ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК ПО ГРУПА ПРЕДМЕТИ: МЕРЕЊЕ И РЕГУЛАЦИЈА ВО МЕТАЛУРГИЈАТА, ПРЕРАБОТКА НА МЕТАЛИ, ПЛАСТИЧНА ДЕФОРМАЦИЈА НА МЕТАЛИ, ТЕХНОЛОГИЈА НА ПЛАСТИЧНА ДЕФОРМАЦИЈА НА МЕТАЛИ, ИНЖЕНЕРСКИ ДИЗАЈН ВО МЕТАЛУРГИЈАТА, МЕТОДОЛОГИЈА И ОПТИМИЗАЦИЈА НА ЕКСПЕРИМЕНТИ (ИЗБОРЕН) И КОНТИНУИРАНО ЛЕЕЊЕ (ИЗБОРЕН), НА ТЕХНОЛОШКО-МЕТАЛУРШКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Со Одлука на Наставно-научниот совет на Технолошко-металуршкиот факултет донесена на XXXIX редовна седница, одржана на 30.10.2014 година, избрани сме за членови на Рецензентската комисија за избор на наставник по групата предмети: **мерење и регулација во металургијата, преработка на метали, пластична деформација на метали, технологија на пластична деформација на метали, инженерски дизајн во металургијата, методологија и оптимизација на експерименти (изборен) и континуирано леење (изборен)**. Одлуката на Наставно-научниот совет е потврдена со решение на деканот бр. 02-2509/10 од 3.11.2014 година.

По добивањето на конкурсните материјали, Комисијата констатира дека на конкурсот, објавен во дневните весници „Дневник“ и „Коха“ на 7.10.2014 година, во терминот определен за поднесување конкурсни документи, се пријавила кандидатката д-р Ружица Манојловиќ. Заедно со пријавата се доставени и потребните документи по конкурсот: кратка биографија, список на објавени трудови и примероци од нив.

По извршениот преглед на доставените материјали, како и од личното познавање на кандидатката, Комисијата го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

1. БИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ

Кандидатката д-р Ружица Манојловиќ е родена на 16.6.1960 година во Куманово.

2. ОБРАЗОВАНИЕ

Основното и средното образование го завршила со одличен успех во Куманово. Во 1979 година се запишала на Факултетот за металургија и рударство во Скопје. Во 1984 година дипломирала со просечна оценка на предметите 8,94 во 1984 година и оценка 10 од одбрана на дипломската работа од областа на физичка металургија. За постигнатиот успех во студиите е наградена од ректорот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, како најдобар дипломиран студент на Факултетот за 1983/84.

Во 1992 година магистрирала на Технолошко-металуршкиот факултет во Белград со тезата „Анализа на влијанието на некои геометриски параметри на металното зрно врз својствата на нискојаглеродните челици“, под менторство на д-р Драгиња Михајловиќ.

Докторската дисертација „Математичко моделирање на процесите на стврднување на челиците“, под менторство на д-р Владимир Јаковски, ја одбранила во 2004 година на Технолошко-металуршкиот факултет во Скопје.

3. РАБОТНО ИСКУСТВО

Во 1985 година е избрана за помлад асистент по предметите мерење и регулација и проектирање во металургијата на Технолошко-металуршкиот факултет во Скопје. За асистент по истите предмети е избрана во 1993 година.

Во 2005 година е избрана за доцент во научната област по предметите теорија и технологија на преработката на метали во пластична состојба и валавничарство, а во 2010 година за вонреден професор.

4. АКТИВНОСТИ ВО ПЕРИОДОТ ПРЕД ИЗБОР ЗА ВОНРЕДЕН ПРОФЕСОР

Д-р Ружица Манојловиќ до изборот во звањето вонреден професор била коавтор и автор на вкупно 71 труд, и тоа на 12 печатени труда во списанија (10 во меѓународни и 2 во домашни списанија), на 51 презентиран труд и објавени во зборници на трудови (41 во меѓународни и 10 во домашни), на 8 труда презентирани на конгреси и советувања со печатен апстракт и била учесник во 9 проекти (2 меѓународни и 7 домашни). Исто така, била коавтор на три интерни скрипти од предавања, како и на 6 интерни збирки задачи. Вкупната активност на кандидатката до изборот во звањето вонреден професор е објавена во Билтенот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ бр. 977 од 31.12.2010, стр. 139-148.

5. АКТИВНОСТ ВО ПЕРИОДОТ ПО ИЗБОРОТ ЗА ВОНРЕДЕН ПРОФЕСОР

5.1. НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Во периодот по избор за вонреден професор, д-р Ружица Манојловиќ изведувала настава (предавања и вежби) на прв циклус студии по предметите еластичност и пластичност на металите, пластична деформација на металите, мерење и регулација и машини и уреди, а одржувала настава и по изборните предмети: методологија и оптимизација на експерименти и континуирано леење.

На втор циклус студии е ангажирана за изведување на настава по предметот теорија на експеримент и математичко моделирање, преработка на метали во пластична состојба и одбрани поглавја од преработка на метали во пластична состојба.

Автор е на интерна скрипта од вежби: Инженерски дизајн во металургијата.

Во изминатиов период била ментор на 13 дипломски работи и член во комисија за одбрана на 4 дипломски работи.

Д-р Ружица Манојловиќ, вонреден професор, е позитивно евалуирана од студентите на Технолошко-металуршкиот факултет со просечна оценка 9,60 при анонимно спроведената анкета од Комисијата за самоевалуација.

5.2. НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Во периодот по изборот во звањето вонреден професор, кандидатката како коавтор и автор објавила трудови со оригинални научни резултати во научни и научно-популарни списанија (5), зборници на трудови од научни и стручни собири со меѓународни уредувачки одбори (2) и во зборници на трудови од научни и стручни собири (15) и била ментор на 5 труда на студентски конгреси. Била раководител на еден национален проект.

5.3. СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ И ДЕЈНОСТИ ОД ПОШИРОК ИНТРЕС

Во изминатиов период, д-р Ружица Манојловиќ учествувала на изложба Макинова 2010, во Скопје. На оваа изложба добила награда од Министерството за образование и наука.

За потребите на наставата подготвила интерна скрипта од вежби по предметот инженерски дизајн во металургијата. Била рецензент на еден универзитетски и на еден средношколски учебник. Извршила стручна редакција на 9 средношколски учебници и на 7 преведени стручни книги од странски универзитети и едно вештачење – утврдување на вид на технолошки отпад.

Раководител е на Институтот за преработувачка металургија и учествувала во работата на факултетската комисија за самоевалуација. Учествувала како член на 3 организациони одбори и како претседател на еден научен одбор (на конгреси на хемичарите и технолозите на Македонија, на Конгрес по чиста и применета хемија на студентите на Македонија и на конгрес на металурзите на Македонија). Исто така, учествувала во спроведување на промотивни активности на Факултетот низ средните училишта во Република Македонија и во реализација на натпреварот за ученици од средните училишта „Наноматеријали-материјали на иднината“ и била член на повеќе факултетски комисии.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Комисијата изврши анализа на вкупната активност на кандидатката и позитивно ја оцени. Рецензенската комисија констатира дека кандидатката континуирано се развива во наставно-образовната, научноистражувачката и стручно-апликативната дејност и дека, со вкупниот број на поени од 187,52, кандидатката целосно ги исполнува критериумите за избор во звањето редовен професор според Правилникот за единствените критериуми и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје.

Врз основа на извршената анализа и имајќи го предвид установеното правило за редоследност во звањата на Факултетот, Рецензенската комисија му предлага на

Наставно-научниот совет на Технолошко-металуршкиот факултет во Скопје, кандидатката д-р Ружица Манојловиќ, да биде избрана во наставно-научното звање редовен професор по групата предмети мерење и регулација во металургијата, преработка на метали, пластична деформација на метали, технологија на пластична деформација на метали, инженерски дизајн во металургијата, методологија и оптимизација на експерименти (изборен) и континуирано леење (изборен).

Членови на Комисијата

1. Д-р Јован Лазарев, ред. проф.
Машински факултет, Скопје, претседател, с.р.
2. Д-р Јован Мицковски, ред. проф. во пензија,
Технолошко-металуршки факултет Скопје, член, с.р.
3. Д-р Јон Магдески, ред. проф.
Технолошко-металуршки факултет Скопје, член, с.р.

ОБРАЗЕЦ
КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО,
НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ

Кандидат: Ружица Драган Манојловиќ
Институција: Технолошко-металуршки факултет - Скопје
Научна област: металургија

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активноста:	Поени
1.	Одржување на настава - прв циклус студии (ч-нед. ·0,04)	
	Еластичност и пластичност на металите (2+2), 2010-2014	6
	Пластична деформација на металите (2+2), 2010-2014	6
	Континуирано леење на метали (2+0), 2010-2014	6
	Мерење и регулација (2+2), 2011-2014	4,8
	Машини и уреди (2+2), 2011-2014	4,8
	Методологија и оптимизација на експерименти (изборен) (2+0), 2011-2014	6
	Мерење и регулација, дисперзирани студии (2+2), 2013- 2014	2,4
	Машини и уреди, дисперзирани студии (2+2), 2013, 2014	2,4
	Еластичност и пластичност на металите, дисперзирани студии (2+2), 2013, 2014	2,4
	Пластична деформација на металите, дисперзирани студии (2+2), 2013	1,2
2.	Одржување на настава - втор циклус студии, (ч-нед. · 0,05)	
	Теорија на експеримент и математичко моделирање (3+3), 2013,2014	4,5
	Одржување на вежби - прв циклус студии (ч-нед. ·0,03)	
	Еластичност и пластичност на металите (2+2), 2010-2014	4,5
	Пластична деформација на металите (2+2), 2010-2014	4,5
	Мерење и регулација (2+2), 2011-2014	3,6
	Машини и уреди (2+2), 2011-2014	3,6
	Мерење и регулација, дисперзирани студии (2+2), 2013- 2014	1,8
	Машини и уреди, дисперзирани студии (2+2), 2013, 2014	1,8
	Еластичност и пластичност на металите, дисперзирани студии (2+2), 2013, 2014	1,8
	Пластична деформација на металите, дисперзирани студии (2+2), 2013	0,9
3.	Подготовка на нов предмет	
	предавања	
	Мерење и регулација	1
	Машини и уреди	1
	Методологија и оптимизација на експерименти	1
	вежби	
	Мерење и регулација	0,5
	Машини и уреди	0,5
	Консултации со студенти (број ·0,002)	

5.	Вкупно 210 студенти за периодот 2010-2014.	0,42
	Ментор на 13 дипломски работи (број ·0, 2)	2,6
	Член во комисија за одбрана на 4 дипломски работи (број ·0, 1)	0,4
	Интерна скрипта од вежби (број ·3)	3
	Р. Манојловиќ, В. Јаковски, Инженерски дизајн во металургијата, 2013.	
6.	Рецензент на универзитетски учебник Б. Тренеска, Мерење и мерни инструменти, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип, 2011 (Одлука на ННС, 2702-32/13, 1.2.2011)	1
7.		
8.		
99.		
	Вкупно	80,42

НАУЧНО-ИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Трудови со оригинални научни резултати, објавени во референтно научно/стручно списание со меѓународен уредувачки одбор (6+и.ф.)	Поени
1.	1. Z. Koneska, R. Manojlovic , D. Stoevska-Gogovska, Influence of the pretreatment of the surface on the anodic behavior of zirconium in H ₃ PO ₄ solutions, Materials Protection, 53 (2012), 3, 215-219.	4,8
	2. R. Manojlović , A. Češnovar, Corrosion inspection and protection of diesel storage tank, Materials Protection, 53, (2012), 4, 365-370.	5,4
	3. R. Manojlovic , R Ilievski, Influence of the processing conditions on the hot-rolled manganese steel sheet surface quality, TEM Journal, (2013), Vol.2, No.2, 166-169.	5,4
	4. D. Živković, T. Volkov-Husović, D. Čubela, J. Medved, Ž. Radović, M. Gojić, R. Manojlović , The current situation in the development of metallurgical engineers high education in the region, COPPER 38, (2013), 1, 29-34.	3,6
	5. R. Manojlovic , Mathematical modeling of solidification process of continuous casting steel slabs, Journal of Chemical Technology and Metallurgy, 48, 4, 2013, 419-427.	6
2.	Трудови со оригинални научни/стручни резултати, објавени во зборник на трудови од научен/стручен собир со меѓународен уредувачки одбор = 3	
	1. R. Manojlović , A. Češnovar, Z. Koneska, Microstructural and mechanical characterisation on corten steel sheets, Metal science, novel material, hidro- and aerodynamics 2012, Proceedings, 14-18.	2,7
	2. R. Manojlovic , B. Rizov, J. Magdeski, Mathematical modeling of mechanical properties of hot rolling steel sheets, International 45 October Conference on Mining and Metallurgy, Proceedings, 604-607.	2,7
	Апстракти објавени во зборник на конференции (број·1)	
3.	1. A. Češnovar, R. Manojlović , Ispitivanje korozije za dizel gorivo, XIV YUCORR, 2012, Book of abstracts, 73.	1
	2. Z. Koneska, R. Manojlovic , D. Stoevska-Gogovska, Influence of the surface pretreatment on the anodic behavior of zirconium in H ₃ PO ₄ solutions, XIV YUCORR, 2012, Book of abstracts, 137.	1
	3. A. Češnovar, R. Manojlović , J. Magdeski, Influence of chemical composition on the mechanical characteristics of steel sheets, XXI Congress of Chemists and Technologists of Macedonia, 2010, Book of abstracts, 243.	1
	4. R. Manojlović , J. Čaloska, I. Nasov, Improvement of quality and durability of wire drawing dies, XXI CCTM 2010 Ohrid, Book of abstracts,	1

4.	240.	
	5. R. Manojlović , B. Rizov, J. Magdeski, Analysis of mechanical characteristics of low allowed with vanadium steel sheets, XXI CCTM 2010 Ohrid, Book of abstracts, 244.	1
	6. R. Manojlovic , Formability of the steel grade C10D2 by cold rolling, XXII CCTM 2012 Ohrid, Book of abstracts, 259.	1
	7. R. Manojlovic , R. Ilievski, Z. Koneska, B. Rizov, J. Magdeski, Influence of deformation parameters of hot rolling process on the edge waves of the manganese steel plates, XXII CCTM 2012, Ohrid, Book of abstracts, 260.	1
	8. R. Manojlovic , B. Rizov, Z. Koneska, Influence of chemical composition on the strength characteristics of hot rolled steel sheets, ICOSECS 8, Belgrade, Serbia, June 27-29, 2013, Book of abstracts, 166.	1
	9. B. Rizov, J. Magdeski, R. Manojlovic , Intermetallic compound layer form and growth at the interface of solid iron with molten compound, Metallurgy, Materials, Enviromental, VI International Metallurgical Congress, Ohrid, 29.05-01.06.2014, Book of abstracts, 45.	1
	10. B. Rizov, R. Manojlovic , J. Magdeski, On the interaction and dissolution of some transition metals in liquid aluminium and formation of intermetallic phases, Metallurgy, Materials, Enviromental, VI International Metallurgical Congress, Ohrid, 29.05-01.06.2014, Book of abstracts, 96.	1
	11. R. Manojlovic , R. Ilievski, Z. Martinova, Comparative analysis of the mathematical and experimental determined parameters of the spread during rolling of metal materials, Metallurgy, Materials, Enviromental, VI International Metallurgical Congress, Ohrid, 29.05-01.06.2014, Book of abstracts, 76.	1
	12. R. Manojlovic , R. Ilievski, Effect of deformation parameters of hot rolling on the mechanical properties of steel sheets, Metallurgy, Materials, Enviromental, VI International Metallurgical Congress, Ohrid, 29.05-01.06.2014, Book of abstracts, 77.	1
	13. R. Manojlovic , M. Paceskoska, Mathematical modeling of mushy zone in function of quality of steel slabs XXIII Congress of Chemists and Technologists of Macedonia, Book of abstracts, 168.	1
	14. R. Manojlovic , Lj. Kostov, Occurrence and defect causes analysis on hot rolling mill rolls, XXIII Congress of Chemists and Technologists of Macedonia, Book of abstracts, 166.	1
	15. R. Manojlovic , B. Rizov, R. Ilievski, An analysis of mechanical properties of hot rolled steel sheets, XXIII Congress of Chemists and Technologists of Macedonia, Book of abstracts, 167.	1
	Апстракти објавени во зборник на студентски конференции	
	1. M. Paceskoska, R. Manojlovic , Influence of carbon on microstructural and mechanical properties of Fe phases and alloys, X Congress of Chemists and Technologists for the Students of Macedonia (with international participation, Book of abstracts, 41, Skopje, 2013.	1
	2. M. Koceva, M. Paceskoska, R. Manojlovic , Influence of alloying on mechanical properties of steel sheets, X Congress of Chemists and Technologists for the Students of Macedonia (with international participation, Book of abstracts, 40, Skopje, 2013.	1
	3. B. Kostov, R. Manojlovic , Influence of contents of vanadium on on mechanical properties of steel sheets, X Congress of Chemists and Technologists for the Students of Macedonia (with international participation,	1

	Book of abstracts, 38, Skopje, 2013.	
	4. K. Stoimcev, R. Manojlovic , Influence of chemical composition on deformation resistance of steels, X Congress of Chemists and Technologists for the Students of Macedonia (with international participation, Book of abstracts, 39, Skopje, 2013.	1
	5. М. Пачешкоска, Р. Манојловиќ , Микроструктурни карактеристики на топовалани лимови легирани со хром, Технологијада, Струга, Зборник на апстракти, 41, 2014 год.	1
5.	Раководител на национален проект	
	1. Подобрување на квалитетот на трајноста на алатот (матриците) за влечење жица, проект со ИМР ДООЕЛ, Скопје, и МОН, Скопје, 2010.	6
Вкупно		56,6

СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Поени
1.	Рецензент на учебник за средно образование (Машини и уреди, за III година геолошко-рударска и металуршка струка, МОН, одлука бр. 22 - 207/1, 26.2.2013 год.)	0,5
2.	Стручна редакција на учебници за основно образование (на српски јазик), за потребите на МОН, договор со APC студио, бр. 114-02/03-11 (7 учебници) и бр. 006-02/03-12 (2 учебника), 2011 год.	9
3.	Стручна редакција на книга, за потребите на МОН, договор со APC-студио, бр. 006-001-2-м/01-11 Abraham Pais, Of Matter and Forces in the Physical World, 2011 год. бр. 132/112-16,53-2-м/02-12 Octave Levenspiel, Chemical Reaction Engineering, 2013 год. Ladislav Lemič, Thermodynamics in Mineral Science, 2013 год. бр.079/112-006,015-2-м/02-12 M. Rubinstein, Ralph Colby, Polymer physics, 2012 год. Dale Seborg, Thomas Edgar, Duncan Mellichamp, Processs Dynamic and Control, 2012 год. бр.200/112-19,23-2-м/03-14 Barbara Ruden, Introduction to Cosmology, 2014 год. Willliam D. Callister, Materias Science and Engineering: An Introduction, 2014 год.	7
4.	Вештачење – утврдување вид на технолошки отпад (троска), СВ III бр. 324/2011, Тс 496/05	1
5.	Рецензии на 2 завршни извештаја на проекти на МОН (14-4410/1,28.05.2010 год. и 16-120/1, 24.1.2012 год.) Рецензии на 5 предлог-проекти на МОН (14-4410/1,28.05.2010 год. и 16-120/1, 24.1.2012 год.)	3,5
6.	Член на Комисијата за реализација на натпреварот „Наноматеријали-материјали на иднината“, наменет за ученици од средните училишта, Струга, 2013.	1

	Член на Комисијата за реализација на натпреварот „Наноматеријали-материјали на иднината“, наменет за ученици од средните училишта, Струга, 2014.	1
7.	Учество во промотивни активности на Факултетот низ средните училишта во Р. Македонија, 2010-2014. Учество во промотивни активности на натпреварот „Наноматеријали-материјали на иднината“ низ средните училишта во Р. Македонија, 2013-2014.	2,5 1
	Вкупно	26,5

ДЕЈНОСТИ ОД ПОШИРОК ИНТЕРЕС

1.	Учество на МАКИНОВА, Скопје, 2010 год.	1
2.	Награда од МОН за изложена иновација на МАКИНОВА, 2010 год.	2
3.	Раководител на ИнститутОТ за преработувачка металургија	3
4.	Член на Организациониот одбор на XXII Congress of Chemists and Technologists of Macedonia (with international participation), Ohrid, 2012. Претседател на Научниот одбор на X Congress of Chemists and Technologists for the Students of Macedonia (with international participation, Skopje, 2013. Член на Организациониот одбор на VI International Metallurgical Congress, Metallurgy Materials and Environment, Ohrid, 2014. □ Член на Организациониот одбор на XXII Congress of Chemists and Technologists of Macedonia (with international participation), Ohrid, 2014.	1 2 1 1
3.	Член на Сојузот на металурзите на Македонија Член на Сојузот на хемичарите и технолозите на Македонија	1 1
4.	Раководител на наставно-научниот колегиум за студиската програма металургија и метални материјали, 2011-2014. Член на наставно-научниот колегиум за студиската програма екстрактивна металургија, 2011-2014. Член на колегиумот за трет циклус студии, модулот технологија, 2012-2014. Член во Комисијата за самоевалуација, 2011/12, 2012/13, 2013/14. Член на Комисијата за прием на студенти на прв циклус студии на Технолошко-металуршкиот факултет, 2012/13, 2013/14, 2014/15. Член на Комисијата за еквиваленција на наставните програми, 2013-2014. Претседател на пописна комисија на Институтот на преработувачка металургија, 2010-2014. Член на Одбор за прослава на 55-годишниот јубилеј на ТМФ, 2014.	2 1 1 1,5 0,5 1,5 0,5 2,5 0,5
	Вкупно	24

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	80,42
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	56,6
СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ	26,5
ДЕЈНОСТИ ОД ПОШИРОК ИНТЕРЕС	24

Вкупно	187,52

Членови на Комисијата

1. Д-р Јован Лазарев, ред. проф.
Машински факултет, Скопје, претседател, с.р.
2. Д-р Јован Мицковски, ред. проф. во пензија,
Технолошко-металуршки факултет Скопје, член, с.р.
3. Д-р Јон Магдески, ред. проф.
Технолошко-металуршки факултет Скопје, член, с.р.

РЕФЕРАТ
ЗА ИЗБОР НА ВОНРЕДЕН ПРОФЕСОР
ПО ПРЕДМЕТНИТЕ ПРОГРАМИ МАКЕДОНСКА ДРАМА И ТЕАТАР,
ИСТОРИЈА НА СВЕТСКА ДРАМА И ТЕАТАР, И КОМПАРАТИВНА
КНИЖЕВНОСТ
НА ФАКУЛТЕТОТ ЗА ДРАМСКИ УМЕТНОСТИ ВО СКОПЈЕ

По распишаниот конкурс за избор на еден наставник во сите наставно-научни звања од подрачјето на драмските уметности по предметните програми **македонска драма и театар, историја на светска драма и театар** и **компаративна книжевност**, објавен во весникот „Нова Македонија“ од 31 октомври 2014 година, а врз основа на член 42 од Правилникот за критериумите за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Наставно-научниот и уметнички совет на Факултетот за драмски уметности, на својата 52. редовна седница одржана на 17 ноември 2014, донесе Одлука (бр.0202-762/6.1) за формирање на Рецензентска комисија за избор на еден **наставник** по наведените предметни програми.

За членови на оваа Комисија се определени наставниците: проф. д-р Јелена Лузина, вонр. проф. д-р Антонио Митриќески и вонр. проф. д-р Тихомир Стојановски.

Врз основа на увидот во конкурсната документација, именуваната Комисија констатира дека на распишаниот конкурс за избор на еден **наставник** по наведените предметни програми се има пријавено само една кандидатка, д-р Ана Стојаноска, актуелната доцентка по истата група предметни програми од подрачјето на драмските уметности.

Откако, по темелен увид во документацијата, Комисијата констатира дека пријавената кандидатка ги исполнува формалните конкурсни услови и ги усогласи своите ставови по однос на нејзиниот избор, до Наставно-научниот и уметнички совет на ФДУ, таа го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Кандидатката д-р Ана СТОЈАНОСКА (1977), дипломиран филолог по општа и компаративна книжевност – научна насока (Филолошки факултет „Блаже Конески“/2001), магистер и доктор на театролошки науки (магистрирала во 2003, а докторирала во 2007 година на Факултетот за драмски уметности), досега била последователно избирана/реизбирана во звањата **помлад асистент** (2004), **асистент** (2007) и **доцент** (2010), иницијално за предметната програма **македонска драма и театар**. Во 2011, д-р СТОЈАНОСКА била дополнително избрана и за доцент за предметната програма **компаративна книжевност**, односно (во учебната 2012/2013) за доцент по предметна програма **историја на светска драма и театар**. Врз основа на увидот во нејзината работна био-библиографија сосема е очебијно дека во текот на

последниве четири години, д-р СТОЈАНОСКА со ваквиот екстензивен/кумулятивен наставен ангажман умеела да се справува не само компетентно, туку и исклучително ефикасно. Педагошките резултати на д-р СТОЈАНОСКА докажуваат дека таа се вбројува во онаа прилично ексклузивна категорија наставници кои едукацијата - активна и перманентна работа со студентите - не ја третираат како професија, туку како животна определба со речиси мисионерски поттекст. Ова го потврдува, меѓу другото, и ноторниот факт дека - во текот на изминативе неколку години доцентура - д-р СТОЈАНОСКА изработила курикулум за еден сосема нов предмет и составила дури 6 интерни читанки кои на студентите им овозможуваат поефикасно совладување на предметните програми. Со вакви, но и редица други нејзини ангажмани, наставниот процес на ФДУ перманентно се освежува и се збогатува со нови содржини.

Со еднаква посветеност, страст и одговорност д-р СТОЈАНОСКА ѝ се предава и на перманентната научноистражувачка, стручно-уметничка и стручно-апликативна дејност. Нејзината работна библиографија евидентира импресивен активизам реализиран низ авторство на голем број трудови, објавувани во книги (монографии, зборници) и/или научни и стручни списанија публикувани во Македонија и во странство. Импресивен е, меѓутоа, и бројот на научните собири, македонски и меѓународни, на кои таа учествувала во текот на изминативе години. Напоредно и едновременно импресионира и квалитетот на нејзиниот професионален активизам, кој сериозно ги надминува конвенционалните („рутински“) исполнувања на обврските на „обичниот“ универзитетски наставник. Д-р СТОЈАНОСКА учествува во меѓународни научни проекти, членува во уредувачки одбор на едно научно/стручно списание, уредува уште едно такво списание, членува во факултетски комисии, учествува во работа на комисии на државни тела и т.н.

Нејзините активности во периодот од последниот избор (2010 година) до денес прикажани се и вреднувани во приложениот Образец кон извештајот за избор во наставно-научно, научно, наставно-стручно и соработничко звање (в. прилог).

Врз основа на изложеното, Рецензентската комисија проценува дека д-р Ана СТОЈАНОСКА не само што ги исполнува сите нормативни и стручни услови за избор во звањето **вонреден професор**, туку - со вкупно **233,9 собрани поени од сите четири видови дејност** (наставно-образовна, научноистражувачка, стручно-уметничка, стручно-апликативна) - евидентно докажува дека се вбројува во оние исклучителни поединци кои секогаш исчекоруваат од рамките пропишани за избор во звања. И од рамките, воопшто.

Оттука, Рецензентската комисија има чест и задоволство на Наставно-научниот и уметнички совет на ФДУ едногласно да му предложи за наставничко звање **вонреден професор** по предметните програми **македонска драма и театар, историја на светска драма и театар** и **компаративна книжевност**, предметот **македонска драма и театар**, да ја избере д-р Ана СТОЈАНОСКА.

Ваквиот предлог Рецензентската комисија го темели врз сознанијата стекнати со/преку увид во приложената конкурсна документација, врз

непосредниот увид во научноистражувачката активност на кандидатката, преку прочит на нејзините објавени трудови, но и врз личниот работен контакт што одделни членови на Комисијта го стекнуваа во текот на подолгата соработка со д-р СТОЈАНОСКА, во текот на која имаа можност да ги препознаат и нејзините лични квалитети.

По спроведената студентска анкета, доц.д-р Ана Стојаноска доби просечна оценка 9.

Рецензентска комисија

1. Проф. д-р Јелена Лужина, с.р.
2. Вонр.проф. д-р Антонио Митриќески, с.р.
3. Вонр.проф. м-р Тихомир Стојановски, с.р.

ОБРАЗЕЦ
КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО И
НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ

Кандидат: д-р Ана Димитрија Стојаноска
 (име, татково име и презиме)

Институција: Факултет за драмски уметности - Скопје
 (назив на факултетот/институтот)

Научна област: театрологија

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Ред.број	Назив на активност:	Поени
1.	Одржување на настава од прв циклус	81,6
2.	Одржување на вежби	6,75
3.	Консултации со студенти	0,55
4.	Член на комисија за одбрана на докторат	$0,5 \times 4 = 2$
5.	Член на комисија за одбрана на магистерска теза	$0,3 \times 6 = 1,8$
6.	Член на комисија за одбрана на дипломска работа	$0,1 \times 2 = 0,2$
7.	Подготовка на нов предмет (еден предмет во втор циклус студии и три предмети во трет циклус студии)	4
8.	Интерна скрипта од предавања (4 за македонска драма и театар и 2 за компаративна книжевност)	24
	Вкупно	120,9

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред.број	Назив на активност:	Поени
1.	Коментор на докторска дисертација	$1,5 \times 1 = 1,5$
2.	Учесник во меѓународен научен проект	$5 \times 1 = 5$
3.	<u>Монографија</u> -	8
4.	<u>Дел од монографија</u> –	$4 \times 2 = 8$
5.	<u>Научен стручен собир</u> –	$2 \times 1 = 2$

6.	<u>Меѓународен научен собир</u>	10x2 = 20
7.	<u>Научно/стручно списание</u>	2x1=2
8.	<u>Научно/стручно списание со меѓународен уредувачки одбор</u>	6x6=36
9.	<u>Апстракт објавен во зборник на конференција – меѓународна 1 x 3=3, национална 0,5x2 = 1</u>	4
	Вкупно	86,5

СТРУЧНО-УМЕТНИЧКА ДЕЈНОСТ

Ред.број	Назив на активноста:	Поени
1.	Авторство на визуелно дело од мал формат	3
2.	Ретроспективно-монографска изложба,	6
	Вкупно	9

СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

Ред. Број	Назив на активноста:	Поени
	Поглавје во книга автор 3 X3	9
Дејности од поширок интерес		
	Уредник на научно/стручно списание	2

	Член на уредувачки одбор на научно/стручно списание	0,5
	Член на факултетска комисија	0,5 x 6 = 3
	Учество на комисии и тела на државни и други органи	1x3 = 3
Спортска дејност		
	Вкупно	17,5

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	120,9
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	86,5
СТРУЧНО-УМЕТНИЧКА ДЕЈНОСТ	9
СТРУЧНО-АПЛИКАИВНА ДЕЈНОСТ	17,5
Вкупно	233,9

Членови на Комисијата

1. Проф. д-р Јелена Лужина, с.р.
2. Вонр. проф. д-р Антонио Митриќески, с.р.
3. Вонр. проф. м-р Тихомир Стојановски, с.р.

Р Е Ц Е Н З И Ј А
НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА ПОД НАСЛОВ
„СОВРЕМЕНИ КОНЦЕПТИ ЗА МЕРЕЊЕ НА ВЛИЈАНИЕТО НА БАНКАРСКИТЕ
ПРОИЗВОДИ И УСЛУГИ ВРЗ ПРОФИТАБИЛНОСТА ВО БАНКАРСТВОТО“
ОД М-Р МИРЈАНА ТРАЈАНОВСКА, ПОДНЕСЕНА ДО ЕКОНОМСКИОТ
ИНСТИТУТ ВО СКОПЈЕ

Врз основа на член 241 од Статутот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, а во врска со поднесената докторска дисертација од кандидатката м-р Мирјана Трајановска под наслов **СОВРЕМЕНИ КОНЦЕПТИ ЗА МЕРЕЊЕ НА ВЛИЈАНИЕТО НА БАНКАРСКИТЕ ПРОИЗВОДИ И УСЛУГИ ВРЗ ПРОФИТАБИЛНОСТА ВО БАНКАРСТВОТО**, Научниот совет на Економскиот институт во Скопје, на 108 седница одржана на 21.8.2014 година, донесе Одлука бр. 02-1777/2 од 26.8.2014 година, за формирање на Комисија за оцена и одбрана на трудот, во состав:

1. д-р Климентина Попоска
2. д-р Биљана Ангелова
3. д-р Снежана Костадиновска Милошеска
4. д-р Неда Петроска Ангеловска и
5. д-р Диана Бошковска.

По проучувањето на поднесената докторска дисертација и по усогласувањето на мислењата на членовите, Комисијата, до Научниот совет на Економскиот институт во Скопје, го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

1. Општи напомени

Докторската дисертација од кандидатката м-р Мирјана Трајановска под наслов **СОВРЕМЕНИ КОНЦЕПТИ ЗА МЕРЕЊЕ НА ВЛИЈАНИЕТО НА БАНКАРСКИТЕ ПРОИЗВОДИ И УСЛУГИ ВРЗ ПРОФИТАБИЛНОСТА ВО БАНКАРСТВОТО**, обработува современа и актуелна проблематика од областа на банкарскиот менаџмент.

Основна цел на истражувањето во рамките на предложената докторска дисертација претставува изнаоѓање на решенија, чијашто примена ќе придонесе за воспоставување на оптимални модели за организација на работењето, при што банкарските производи и услуги, како и моделите за пресметка на цените и профитабилноста се централна точка.

Предмет на истражување на овој труд, покрај разграничувањето на производите и услугите, е претставување на современите концепти за пресметка на профитабилноста, кои за разлика од традиционалните концепти, кои се базираат на сметководствени пресметки, ги земаат предвид спецификите поврзани со различните производи и услуги, и кои ги иницијираат во нивните

цени на чинење. Добиените сознанија имаат за цел да овозможат активно управување со перформансите од работењето и донесување на добри деловни одлуки.

При теориските и емпириските опсервации во овој труд, анализирани се предностите и недостатоците на постојните модели за вреднување на перформансите на банките. Исто така, во трудот се претставени модели на пресметка на цената на чинење и профитабилноста на различни производи и услуги. Методолошкиот пристап и користењето на соодветните извори се определени врз основа на проучуваната проблематика. При изработката на трудот, користена е соодветна методологија заснована на повеќе научни методи, согласно со природата на истражувањето и понудени се релевантни аргументи за докажување на поставената хипотеза и исполнување на поставените цели на истражувањето. Со цел надминување на недостатоците на индивидуалните истражувачки методи, методологијата на истражување е составена од комбинација на повеќе истражувачки методи кои нудат адекватни и веродостојни резултати. За целите на докторската дисертација користени се класичните научни методи: анализа и синтеза, статистичка компаративна и историска метода, заедно со методата на индукција и дедукција.

Во текот на изработката на дисертацијата користена е современа домашна и странска литература, како и интернет-страници поврзани со соодветните аспекти на предметното истражување. За целите на истражувањето користена е и базата на податоци Bankscope.

2. Содржина на дисертацијата

Докторската дисертација под наслов **СОВРЕМЕНИ КОНЦЕПТИ ЗА МЕРЕЊЕ НА ВЛИЈАНИЕТО НА БАНКАРСКИТЕ ПРОИЗВОДИ И УСЛУГИ ВРЗ ПРОФИТАБИЛНОСТА ВО БАНКАРСТВОТО**, поднесена од кандидатката м-р Мирјана Трајановска, има 317 страници. Основниот текст на дисертацијата се состои од вовед, четири глави и заклучни согледувања, а користената литература содржи 13 страници со 91 библиографска единица и 40 интернет-страници. Во основниот текст на трудот се презентирани 41 табела, 14 графикони и 16 слики, додека во делот на прилозите кон трудот се дадени 10 прилози.

Во **воведот** кандидатката прави осврт кон актуелноста на проблематиката, презентирана е кратка содржина на материјата, која се предвидува да се обработи, елаборирани се целите и предметот на истражувањето. Во овој дел е ставен посебен акцент на методите на научноистражувачката дејност кои се користени во насока на добивањето на очекуваните резултати и постигнување на целите на истражувањето.

Во првата глава под наслов **Фундаментални аспекти на профитабилноста на банкарските производи**, кандидатката се фокусира на фундаменталните аспекти на профитабилноста на банкарските производи и услуги. Во оваа глава се презентираат разграничувањата меѓу профитабилноста, наспроти ефикасноста на банкарските производи и услуги, и се презентираат индикаторите за нивното мерење. Исто така, се третира билансот на состојба, билансот на успех и вонбилансите активности, од аспект на перформансите на

банкарските производи и услуги. Се прави идентификација и разграничување на карактеристиките на банкарските производи и услуги и се навлегува во анализа на параметрите кои ја дефинираат нивната цена - како оперативните трошоци, улогата на помошните организациони единици и се поголемото влијание на информатичката технологија без која не би било возможно постоењето на кој било производ или услуга. Со цел да се овозможи соодветно вреднување на сите фактори кои влијаат на цената на еден производ или услуга, во оваа глава се елаборира и концептот на трансферни цени како корективен фактор на финалната цена на производите и услугите.

Во втората глава, под наслов **Модели и компоненти за пресметка на профитабилноста на банкарските производи и услуги**, се презентираат моделите за пресметка на профитабилноста на банкарските производи и услуги, како и факторите за пресметка на нивните цени. Согласно со светските искуства постојат пазарно ориентирани модели, модели базирани на ризикот, односно кои го вклучуваат ризикот во пресметките на цените на чинење и профитабилноста и модели базирани на придонесот на активностите кои учествуваат во процесите на креирање на производите и услугите. Во оваа глава се претставени и компонентите за пресметување на цената на производите и услугите, и тоа: директните трошоци, индиректните трошоци, трошоците за ризик и капитал. Понатаму, се презентираат трансферните цени, кои претставуваат коректив на финалните цени, и алатка за постигнување на одредени бизнис-цели на раководството на банките, како на пример, зголемување на обемот на депозитите, кредитите, плаќањата и слично. Трансферните цени се употребуваат како интерни цени за прераспределба на приходите и расходите на ниво на производи или организациони делови, согласно со целта која треба да се постигне. Во оваа глава се презентирани пресметки на цените на чинење и профитабилноста на најчестите банкарски производи и услуги како што се кредитите, депозитите и платните трансакции. Понатаму, во трудот е прикажано дека овие современи концепти на организација, каде што производот е централна точка, овозможуваат повеќедимензионален проглед врз перформансите на работењето, како што е можноста за пресметување на профитабилноста по клиенти и по организациони делови, што не беше возможно во традиционалната форма на организација.

Во третата глава под наслов **Проекции на профитабилноста на производите и услугите во годишните буџети**, кандидатката ги анализира главните фактори кои влијаат на предвидувањето на профитабилноста на банкарските производи и услуги. Буџетирањето во банките е редовен годишен процес на предвидување на профитабилноста од работењето, а како тоа практично се реализира и од кои фактори зависи е обработено во оваа глава. Тука е направен осврт на буџетирањето на кредитните производи, депозитните производи, хартиите од вредност, изворите на средства и други производи.

Во четвртата и последна глава на оваа докторска дисертација под наслов **Анализа на профитабилноста на производите и услугите и идни насоки за зголемување на истата кај банките во Република Македонија**, претставен е банкарскиот систем во РМ, понудата на производите и услугите и новната побарувачка. Клиентската структура и нејзината сегментација е фактор од кој зависи понудата на банкарски производи и услуги. Во оваа глава се анализираат и каналите на продажба на банкарските производи и услуги, како

можност и како нов тренд кој започна да се применува и кај банките во РМ. Овие канали на комуникација со клиентите внесуваат промени во контактот на клиентот со банката, промени во начинот на организација на работењето на банките и промени во трошоците кои се вклучуваат во пресметките на цените на производите и услугите. Понатаму, претставени се и резултатите од извршената емпириска анализа за моделите за пресметка на цените и профитабилноста на производите и услугите, даден е осврт на компонентите за пресметка на цените, начинот на организација на работењето и друго. Емпириската анализа се заснова на анкета на селектиран примерок на банки, кои го претставуваат банкарскиот систем на Република Македонија со 70%-80% во различни банкарски производи и услуги. Идните насоки за подобрување на профитабилноста содржат препораки за подобрување на повеќе аспекти од работењето на банките во РМ. Тука, пред сè, се мисли на подобрување на моделите за пресметка на цени, разграничување на каналите на продажба, употреба на иновациите од информатичките технологии и формирање на бази на податоци како основа на одлучување.

Во заклучокот на трудот, кандидатката ги сумира клучните резултати од истражувањето преку идентификација на банкарските производи и услуги, мерењето на нивните трошоци на работењето кај банките. Воедно, дадени се препораки за подобрување на перформансите на работењето, кои произлегуваат од понудата и продажбата на банкарските производи, а кои можат да се применат во банките во Република Македонија и пошироко.

ОЦЕНА И ПРЕДЛОГ

Членовите на Комисијата внимателно ја прочитаа и ја проучија докторската дисертација на кандидатката м-р Мирјана Трајановска со наслов **СОВРЕМЕНИ КОНЦЕПТИ ЗА МЕРЕЊЕ НА ВЛИЈАНИЕТО НА БАНКАРСКИТЕ ПРОИЗВОДИ И УСЛУГИ ВРЗ ПРОФИТАБИЛНОСТА ВО БАНКАРСТВОТО** и сметаат дека таа претставува комплексен и содржаен труд во областа банкарството.

Членовите на Комисијата ценат дека докторската дисертацијата претставува значаен труд кој се одликува со сериозен пристап кон третираната проблематика и опфаќа обработка на сите релевантни аспекти на обработуваната материја, аргументација на поставените тези, соодветни методолошки пресметки и презентација на резултатите. Ваквиот пристап е надополнет со соодветна методолошка рамка, користена е најнова научна и стручна литература, како и сеопфатна компаративна анализа и емпириско истражување кои создаваат основа за изразено критичко размислување од страна на кандидатот. Претходно наведениот пристап создава солидна основа за конципирање заклучоци, насоки и препораки за предлагање на соодветни концепти за мерење на влијанието на банкарските производи и услуги врз профитабилноста во банкарскиот сектор во Република Македонија што му дава посебен научен придонес на трудот.

Темата на предложениот труд е мошне актуелна и значајна, и таа не е многу експлоатирана, особено поради тоа што банките пресметувањето на профитабилноста по различни критериуми го сметаат за деловна тајна. Следствено на укажаното, не постојат готови модели и истражувања, кои би биле универзално применливи, особено за банките во Република Македонија. Преку истражувањата во трудот се придонесува кон продлабочување на сознанијата, со

цел тие да се применат во банкарскиот сектор на Република Македонија, да се овозможи идентификација на банкарските производи и услуги и управувањето со нивната профитабилност, со цел максимизирање на финансискиот резултат, како крајна цел на акционерите.

М-р Мирјана Трајановска во трудот сублимира голем број на елементи кои можат да бидат имплементирани во банкарскиот сектор. Анализата на ова истражување овозможува да се идентификуваат и да се разграничат банкарските производи и услуги и да се групираат по соодветни бизнис-линии кои претставуваат профитни центри во работењето на банките; да се детектираат компонентите за пресметување на цената на производите и услугите; да се дефинираат модели за пресметка на цените; да се утврдат можности за алокација на трошоците и да се претстават стимулативни шеми, како менаџерско помагало за постигнување на поголеми ефектите од продажбата на банкарски производи и услуги.

Трудот јасно ја докажува мултидимензионалноста на профитабилноста според различни критериуми, и тоа: по производи и услуги, по клиенти и по организациони оддели кај банките. Следствено на резултатите, кандидатката во трудот посочува бизнис-политики кон поддршка на профитабилни производи, клиенти и организациони делови. Посебен придонес во трудот претставува анализата на различните модели на пресметување на цената на производите и услугите кај банките во РМ, како и анализата на предностите и недостатоците со кои банките се соочуваат.

Преку искусствените анализи и примери, кандидатката во трудот ја потврдува појдовната хипотеза дека:

- постои разлика меѓу банкарските производи и услуги;
- не постои подеднаква перцепција на банките за тоа што се смета за производ, а што за услуга;
- банките во поголем дел во своите интерни системи го напуштаат сметководствениот поглед на профитабилноста и започнуваат процес на приближување кон современите концепти на пресметка на профитабилноста, но и дека не постои универзален модел за пресметување на нивната профитабилност;
- како резултат на нејасно поставените методологии на пресметка, кај повеќе банки не постои јасно разграничување за тоа кои производи, клиенти и бизнис-делови се профитабилни или не.

Солидната теоретска и емпириска анализа ѝ овозможува на кандидатката да посочи соодветни чекори и препораки на подобрување на профитабилноста, кои би можеле да се искористат од страна на банките во Република Македонија и пошироко.

Членовите на Комисијата се едногласни во оцената дека кандидатката м-р Мирјана Трајановска во докторската дисертација **СОВРЕМЕНИ КОНЦЕПТИ ЗА МЕРЕЊЕ НА ВЛИЈАНИЕТО НА БАНКАРСКИТЕ ПРОИЗВОДИ И УСЛУГИ ВРЗ ПРОФИТАБИЛНОСТА ВО БАНКАРСТВОТО**, успеа успешно да одговори на целите и на прашањата што беа поставени при дефинирањето на предметот на истражување. Комисијата констатира дека согласно со академските стандарди, кандидатката м-р Мирјана Трајановска изработила комплексен и сеофатен труд

со оригинален пристап во истражувањето на предметната проблематика. Теоретските и емпириските елаборации во трудот имаат реална примена во практиката, со што овој труд има како научен, така и апликативен придонес.

Врз основа на претходно изнесеното, Комисијата му предлага на Советот на Економскиот институт во Скопје:

1. да го прифати овој извештај со позитивна оцена на докторската дисертација **СОВРЕМЕНИ КОНЦЕПТИ ЗА МЕРЕЊЕ НА ВЛИЈАНИЕТО НА БАНКАРСКИТЕ ПРОИЗВОДИ И УСЛУГИ ВРЗ ПРОФИТАБИЛНОСТА ВО БАНКАРСТВОТО**;

2. да се формира Комисија за одбрана и на кандидатката м-р Мирјана Трајановска да ѝ се дозволи јавна одбрана на докторската дисертација.

КОМИСИЈА ЗА ОЦЕНА И ОДБРАНА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА

1. _____ с.р.
/ Д-р Климентина Попоска /

2. _____ с.р.
/ Д-р Биљана Ангелова /

3. _____ с.р.
/ Д-р Снежана Костадиноска Милошеска /

4. _____ с.р.
/ Д-р Неда Петроска Ангеловска /

5. _____ с.р.
/ Д-р Диана Бошковска /

РЕЦЕНЗИЈА

НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „ФИТОЦЕНОЛОШКИ ИСТРАЖУВАЊА НА ВЕГЕТАЦИЈАТА НА БРДСКИТЕ И ПЛАНИНСКИТЕ ПАСИШТА НА ПЛАНИНАТА ГАЛИЧИЦА“, ОД М-Р РЕНАТА КУШТЕРЕВСКА, ПРИЈАВЕНА НА ПРИРОДНО-МАТЕМАТИЧКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Наставно-научниот совет на Природно-математичкиот факултет во Скопје, на својата седница одржана на 27.11.2014 година, не определи за членови на Рецензентската комисија за оцена на доставената изработена докторска дисертација под наслов **ФИТОЦЕНОЛОШКИ ИСТРАЖУВАЊА НА ВЕГЕТАЦИЈАТА НА БРДСКИТЕ И ПЛАНИНСКИТЕ ПАСИШТА НА ПЛАНИНАТА ГАЛИЧИЦА**, поднесена од м-р Рената Куштеревска, асистент на Институтот за биологија, Природно-математички факултет - Скопје.

Рецензентската комисија во состав; академик Владо Матовски, редовен професор на Природно-математичкиот факултет во Скопје, проф. д-р Митко Костадиновски, редовен професор на Природно-математичкиот факултет во Скопје, доц. д-р Андраж Чарни, Биолошки институт „Јован Хаџи“, ЗРЦ, САЗУ, Љубљана, проф. д-р Живко Сековски, редовен професор на Природно-математичкиот факултет во Скопје (во пензија) и проф. д-р Љупчо Меловски, редовен професор на Природно-математичкиот факултет во Скопје, по деталното разгледување на поднесената докторска дисертација го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Докторската дисертација под наведениот наслов е напишана на 249 страници, во чии рамки се вклучени 27 табели, 128 слики, како и 240 цитирани и коментирани библиографски единици.

Докторската дисертација е структурирана во следниве поглавја: Апстракт, Вовед, Цел и задачи на истражувањата, Досегашни истражувања на планината Галичица, Материјал и методи на истражувањата, Природно-географски карактеристики на истражуваното подрачје, Флорно-вегетациска разновидност на истражуваното подрачје, Резултати и дискусија, Заклучоци, Литература и Додаток.

Во поглавјето **Вовед** (4 страници) се презентирани мотивите за преземените фитоценолошки истражувања на вегетацијата на брдските и планинските пасишта на планината Галичица. Тие произлегуваат од одредени празнини кои постојат во познавањето на вегетацискиот состав на одделни делови од територијата на Република Македонија, вклучително и за заедниците од некои вегетациски типови на планината Галичица, како и да се даде одговор на некои отворени прашања, околу присуството на одредени вегетациски класи, синтаксономската позиција на некои пониски синтаксономски категории, како и нивните фитогеографски карактеристики.

Во поглавјето **Цели и задачи на истражувањето** (1 страница), кандидатката правилно ги утврдила целите при истражувањето, како и поставените задачи за нивно постигнување, што може да се заклучи според резултатите кои се добиени во текот на истражувањата.

Во поглавјето **Досегашни истражувања на планината Галичица** (3 страници), даден е преглед на сите податоци кои и биле достапни на кандидатката за флората и вегетацијата на планината Галичица, кои опфаќаат широк временски период, од крајот на XIX век до денес.

Во поглавјето **Материјал и методи на истражувањата** (3 страници), кандидатката наведува дека теренските вегетациски истражувања се реализирани во текот на 2009 и 2010 година, според стандардната метода за вегетациски истражувања на Braun-Blanquet (1964), при што се направени 395 вегетациски снимки. При детерминација на хербариумскиот материјал користени се релевантни флористички дела – Flora Europaea, Prodromus florae peninsulae Balcanicae, Флора на Република Македонија, Флора на Бугарија, Флора на СР Србија и други. Таксономијата и номенклатурата на регистрираните таксони е според “online” EURO+MED PLANT BASE. Компјутерската обработка на вегетациските снимки е реализирана во базата на податоци Turboveg (Hennekens & Schaminée, 2001), компјутерскиот софтвер JUICE (Tichy 2002) како и во програмот PC-ORD (McCune and Mefford, 1999). Дијагностички значајните видови за одделните кластери се одредени со пресметување на постојаност и “fidelity” на секој вид од кластерите, користејќи ϕ коефициент (Chytrý et al. 2002) во програмата Juice. Односот на растителните заедници и еколошки услови е пресметан со помош на Detrended Correspondence Analysis (DCA), ординација со програмскиот пакет CANOCO (Ter Braak and Šmilauer, 2002). За одредување на биолошкиот спектар на заедниците користени се животните форми по Raunkiaer (1934), додека флорните елементи се дадени според Gajić (1980); Pignatti (1982) и други.

Во поглавјето **Природно-географски карактеристики на истражуваното подрачје** (10 страници) се дадени климатските карактеристики на планината Галичица, нејзината тектоника, релјефот, геоморфолошките појави, геолошките, педолошките, хидрографските и хидролошките карактеристики.

Во поглавјето **Флорно-вегетациска разновидност на истражуваното подрачје** (19 страници) посветени се две одделни поглавја за флористичката и вегетациската разновидност на истражуваното подрачје. Куштеревска укажува дека флората на планината Галичица се состои од околу 1700 растителни таксони и дека планината претставува “locus classicus” за над 30 растителни таксони, како и единствено наоѓалиште во Република Македонија за голем број на растителни таксони, кои се развиваат на поширокиот балкански простор, Медитеранот и Европа. Кандидатката наведува список на флорни елементи земајќи ги предвид само таксоните кои се регистрирани во вегетациските снимки. Во однос на вегетацијата укажува дека во изминатиот период посебно внимание е посветено на шумската вегетација на планината Галичица, додека заедниците од високопланинските пасишта на Галичица за прв пат се истражувани од страна на Horvat (1935-39) и Horvat et al. (1974). Констатира дека постојните фитоценолошки податоци со кои се располага за тревестата вегетација на Галичица не ја одразуваат вистинската слика, која не е комплетна е недоволно прецизна.

Во поглавјето **Резултати и дискусија** (172 страници), кандидатката по деталните флористички и фитогеографски анализи, направените нумерички анализи со соодветни компјутерски програми, како и со компарирање со веќе опишаните заедници од територијата на Република Македонија и соседните

подрачја, ги наведува резултатите од сопствените истражувања за синтаксономската припадност на растителните заедници во истражуваното подрачје и дава издржан синтаксономски преглед.

Кандидатката во истражуваното подрачје констатира вкупно 33 заедници (17 асоцијации, 13 субасоцијации и 3 провизорни заедници кои се подредени кон 13 сојузи, 12 редови и 12 вегетациски класи. При тоа, 4 асоцијации и 13 субасоцијации се нови за науката и нивниот *Holotypus* потекнува од планината Галичица.

Регистрираните заедници припаѓаат кон 12 вегетациски класи. Вегетацијата на брдските пасишта е претставена со класите *Festuco-Brometea* Br. Bl. 1943, *Helianthemetea guttati* (Rivas Goday 1958) Rivas Goday et Rivas-Martinez 1963 и *Koelerio glaucae-Corynephoretea canescentis* Klika in Klika et Novak 1941. Од класата *Helianthemetea guttati* (терофитска вегетација која се развива на силикат) се наведува ass. *Helianthemo-Euphorbietum thessalae* Micevski 1973). Во рамките на класата *Festuco-Brometea* Br. Bl. 1943 е издвоена една нова заедница за науката - ass. *Siderito montanae-Trifolietum dalmaticae* ass. nova (сојуз *Saturejo-Thymion* Micevski 1971 ред *Astragalo-Potentilletalia* Micevski 1971), регистрирана на карбонатна подлога, на повеќе локалитети од охридската и преспанската страна на планината Галичица. Во рамките на оваа заедница е издвоена subass. *erodietosum guicciardii* subass. nova. Класата *Koelerio glaucae-Corynephoretea canescentis* Klika in Klika et Novak 1941, висински се надоврзува на заедниците од претходните две класи и е претставена со ass. *Euphrasio-Plantaginetum holostei* Micevski 1994 subass. *festucetosum hirtovaginatae* subass. nova., на станишта со длабока почва на карбонатна подлога.

Ќуштеревска за истражуваното подрачје (Галичица-Глајшо) наведува и една блатна заедница - ass. *Oenantho fistulosae-Beckmanietum eruciformis* (R. Jov. 1958) V. Randj. et B. Zlat. (2005) 2007 од класата *Phragmito-Magnocaricetea* Klika in Klika et Novak 1941, како и една ливадска заедница од класата *Molinio-Arrhenatheretea* Tx. 1937 (*Cynosureto-Caricetum hirtae* Micevski 1957 subass. *galietosum macedoniceae* subass. nova), на околу 1000 м.н.в., на станиште, каде што до доцна во пролетта се задржуваат подземни води.

Нитрофилна “saum” вегетација (кл. *Mulgedio-Aconitetea* Hadac et Klika in Klika et Hadac 1944) се развива по рабовите на шумската заедница *Calamintho grandiflorae-Fagetum* на Стара Галичица и е претставена со ass. *Urtico-Geranium aristati* Čarni et al. 1997.

Посебно внимание во докторската дисертација кандидатката посветува на **високопланинските пасишта на планината Галичица**. Тие зафаќаат најголема површина од тревната вегетација на планината Галичица и се подредени кон три класи: *Daphno-Festucetea* Quézel 1964, *Elyno-Seslerietea* Бр.-Бл. 1948 и *Juncetea trifidi* Hadac in Klika et Hadac 1944. Заедниците од класата *Daphno-Festucetea* Quézel 1964 на планината Галичица се развиваат во висинскиот појас помеѓу 1500-1750 m и вертикално се надоврзуваат на брдските пасишта од кл. *Festuco Brometea*. Посебно треба да се нагласи дека кандидатката на планината Галичица за прв пат го констатира присутвото на заедниците од оромедитеранската класа *Daphno-Festucetea* на територијата на Македонија. Од оваа заедница се регистрирани три заедници - ass. *Anthyllido-Erodietum guicciardii* ass. nova (се развива на локалитетот Крстец на надморска висина од 1500-1550 m),

ass. *Stipo-Festucetum* Micevski 1994 (Суво Поле; нејзината синтаксономска положба е редифинирана) и ass. *Astragalo lactei-Seslerietum robustae* ass. nova (Преслап, Самар и Војтина, помеѓу 1500-1750 м.н.в.). Класата *Elyno-Seslerietea* на планината Галичица е претставена со ass. *Cariceto-Helianthemetum balcanici* Horvat 1935, која е регистрирана на повисоките врвови и по сртовите, каде што вегетацијата е изложена на силни ветрови и други неповолни климатски прилики. Поради доминантно присуство на одделни видови од родот *Sesleria* - *Sesleria juncifolia*, *Sesleria tenerrima* и *Sesleria robusta*, во составот на вегетациските снимки на оваа заедница кандидатот издвојува три нови субасоцијации – subass. *seslerietosum juncifoliae*, subass. *seslerietosum tenerrimae* и *seslerietosum robustae*. Од класата *Juncetea trifidi* (сојузот *Poion violaceae*) се регистрирани три асоцијации кои се развиваат на длабока почва врз варовничка подлога - ass. *Festucetum paniculatae* Horvat 1936 subass. *asphodeletosum albae* subass nova (Суво Поле и Рамен Дол, на рамни површини, помеѓу 1430-1500 м.н.в.), ass. *Carduo-Phleetum montani* ass. nova. (Крстец, Асан Ѓура, Лако Сигној и Липона Ливада на длабока декарпифицирана почва, од 1550-1750 м.н.в.) и ass. *Thymo-Poetum violaceae* Micevski 1978 subass. *erigeronetosum aceris* subass. nova (Стара Галичица, на станишта со рамни површини, со длабок слој на почва, со покривност 100%, помеѓу 2000-2200 м.н.в.).

Кандидатката во своите истражувања на **ниска грмушеста субалпска вегетација** од кл. *Rhododendro hirsuti-Ericetea carneae* Schubert, Hilbig Et Klotz 2001 од високопланинскиот појас на планината Галичица, ја наведува заедницата *Daphne oleoides-Genista radiata*, за **вегетацијата на сипари** (кл. *Drypidetea spinosae*) ја наведува ass. *Drypetum spinosae* Horvat 1931, додека **хазмофитска вегетација** ја издвојува во два сојузи - *Ramondion nathaliae* Horvat ex Simon 1958 (ass. *Saxifrago-Potentilletum speciosae* Horvat 1937, ass. *Ramondo-Seslerietum tenuifoliae* Micevski 1994 и ass. *Sedo-Asperuletum doerfleri* Micevski 1994) и *Saxifragion scardicae* Dimopoulos et al. 1997.

Во текот на фитоценолошките истражувања кандидатката има регистрирано два таксони нови за флората на планината Галичица и Република Македонија - *Silene squamigera* Boiss. и *Cruciata taurica* (Pallas ex Willd.) Ehrend. subsp. *euboea* (Ehrend.) Ehrend., како и неколку ретки таксони - *Aubrietia scardica* (Wettst.) Gustavson, *Delphinium fissum* Waldst. et Kit. var. *pubescens* Heuff., *Dianthus deltoides* L., *Linum aroanum* Boiss. & Heldr., *Linum nervosum* Waldst. & Kit. и *Sempervivum marmoreum* Griseb., кои се со ограничено распространување во дугите делови од територијата на Република Македонија.

Во однос на **фитогеографските карактеристики** на таксоните кои влегуваат во состав на истражуваните фитоценози, Куштеревска констатира дека во нивниот состав доминираат евроазиски флорни елементи (180 таксони), балканските и суббалкански флорни елементи (128 таксони), еуримедитерански флорни елементи (114 таксони), медитеранско-планински флорни елементи (41 таксони), орофилно-јужноевропски флорни елементи (41 таксони), стеномедитеранските флорни елементи (33 таксони) и други.

Кандидатката во докторската дисертација наведува 240 користени библиографски единици, кои се соодветно цитирани во контекст на истражуваната проблематика.

На крајот, како посебен додаток се приклучени вегетациски табели од сите констатирани заедници во истражуваното подрачје, кои претставуваат интегрален дел со текстот за секоја од наведените растителни заедници.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Докторската дисертација под наслов **ФИТОЦЕНОЛОШКИ ИСТРАЖУВАЊА НА ВЕГЕТАЦИЈАТА НА БРДСКИТЕ И ПЛАНИНСКИТЕ ПАСИШТА НА ПЛАНИНАТА ГАЛИЧИЦА**, поднесена од м-р Рената Ќуштеревска, асистент на Институтот за биологија, Природно-математички факултет - Скопје, претставува самостоен, оригинален научен труд, како по својот квалитет така и по актуелноста и комплексноста на истражуваната проблематика. Применети се соодветни, класични фитоценолошки и современи компјутерски, научноистражувачки методи. Добиените резултати се правилно и коректно интерпретирани и се извлечени правилни заклучоци. Трудот претставува значаен придонес кон продлабочување на сознанијата за синтаксономијата на вегетацијата на брдските и планинските пасишта на планината Галичица, со што се пополнува една празнина во фитоценолошкото детерминирање на просторот на Република Македонија.

Рецензентската комисија е на мислење дека доставениот труд по својот обем, содржина, добиените резултати и остварените цели одговара на докторска дисертација и има особена чест да му препорача на Наставно-научниот совет на Природно-математичкиот факултет во Скопје да ја прифати изработената докторска дисертација поднесена од м-р Рената Ќуштеревска и да и овозможи на кандидатката јавна одбрана според законските прописи.

Рецензентска комисија

Академик Владо Матевски, редовен професор, Природно-математички факултет
–Скопје, с.р.

Проф. д-р Митко Костадиновски, редовен професор, Природно-математички
факултет – Скопје, с.р.

Доцент д-р Андраж Чарни, Биолошки институт „Јован Хаџи,, ЗРЦ, САЗУ,
Љубљана, с.р.

Проф. д-р Живко Сековски, редовен професор, Природно-математички факултет
– Скопје (во пензија), с.р.

Проф. д-р Љупчо Меловски, редовен професор Природно-математички факултет,
–Скопје, с.р.

РЕЦЕНЗИЈА
НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „ИСТРАЖУВАЊЕ НА
ДИНАМИКАТА НА МУКОАДХЕЗИЈАТА“ М-Р РИСТЕ ПОПЕСКИ-
ДИМОВСКИ, ПРИЈАВЕНА НА ПРИРОДНО-МАТЕМАТИЧКИОТ
ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Со одлуката на Наставно-научниот совет на Природно-Математичкиот факултет во Скопје (понатаму во текстот: ПМФ) бр. 07-1908/13 од 24.11.2014, донесена на седницата одржана на 27.11.2014 год., избрани сме за членови на Рецензентската комисија за оцена на докторската дисертација ИСТРАЖУВАЊЕ НА ДИНАМИКАТА НА МУКОАДХЕЗИЈАТА, поднесена од м-р Ристе Попески-Димовски, асистент при Институтот за физика на ПМФ, во Скопје. По разгледувањето на поднесениот труд, чест ни е на Наставно-научниот совет на ПМФ да му го поднесеме следниов

ИЗВЕШТАЈ

Докторската дисертација опфаќа 108 страници текст (А4-формат). Интегрален дел на овој текст се вкупно 163 илустрации од кои оригинални се 28 графици, 7 табели, 92 снимки и тоа од инфрацрвена спектроскопија, од гел-пропусна хроматографија, од AFM микроскопија, од СЕМ, од дифракција на ласерска светлина на микрочестички и цитирана литература од 82 библиографски единици. Содржината на дисертацијата е поделена на: Вовед, 7 основни поглавја и Литература.

Во дисертацијата предмет на истражувањата е биоадхезијата, чии проучувања спаѓаат во областа на биофизиката. Пластично кажано, биоадхезијата е појава на присоединување (прицврстување) на синтетичка или биолошка супстанција врз биолошка површина. Кога, пак, биоадхезијата настанува на мукозна површина од различни ограни се нарекува и мукоадхезија. Мукоадхезивната супстанција треба да остане прицврстена на мукозниот слој од биолошкиот супстрат подолг временски период, по првиот контакт помеѓу нив, под дејство на молекуларни сили од двата материјала – мукоадхезивната супстанција и мукоадхезивниот материјал. Досегашните истражувања покажуваат дека мукоадхезивните (биоадхезивните) материјали треба да се стабилни со изразени мукоадхезивни својства, биокомпатабилни, нетоксични и биодеградабилни. Токму такви материјали се полисахаридните макромолекули на натриум алгинатот и цитозанот и нивните хомолози од гледиште на конформационите, термодинамичките и магнетните карактеристики.

Од последната деценија на минатиот век расте бројот на истражувања поврзани со механизмите на мукоадхезијата и има развој на нови системи (носач и полимер), но сепак појавата сè уште не е целосно разбрана. Различните теориски проучувања на мукоадхезијата, како и различните техники на истражување даваат тешко споредливи резултати. Покрај тоа, динамиката на мукоадхезијата, т.е. временската продолженост на фазите на мукоадхезијата и појавувањето на интеракциите помеѓу мукоадхезивниот материјал и супстратот, многу малку се истражувани во врска со сумарната (крајната) сила на мукоадхезијата и вкупната работа на мукоадхезијата по нејзиното целосно воспоставување.

Врз основа на наведените сознанија за мукоадхезијата, предмет на истражувањата во дисертацијата е динамиката на мукоадхезијата, т.е. времетраењето на фазите на мукоадхезијата од првичниот контакт на алгинатот со мукозата, па сè до сатуирање на појавата проследено со максималната работа на мукоадхезијата.

При тоа, целта е квалитативно и квантитативно определување на типичните заемнодејства на мукозниот материјал со мукоадхезивниот носач. Потоа, определување на уделот на секој вид на заемнодејство во крајниот ефект на работата на мукоадхезијата, како и разграничување на поодделните фази од појавата на мукоадхезијата по време по некои главни параметри: димензии на мукоадхезивниот материјал, физички-хемиски својства на макромолекулите од мукоадхезивниот материјал, време на контакт меѓу мукоадхезивниот материјал и мукозниот супстрат.

Кандидатот истражувањата на мукоадхезијата помеѓу мукоадхезивниот материјал – натриум алгинат од комерцијално производство и мукозниот супстрат – модел на мукоза кој се состои од предметно стакло на кое е нанесен слој од муцин со дебелина 20-50 μm , ги реализира со примена на следниве методи:

1. статичко расејување на светлината;
2. инфрацрвена спектроскопија;
3. гел-пропусна хроматографија;
4. AFM - атомска микроскопија на сили;
5. СЕМ- скенирачка електронска микроскопија;
6. дифракција на ласерска светлина.

Истражувањата, со наведените методи под бр. 1 се реализирани во Лабораторијата за електрооптика на дисперзни системи на Институтот за физика при ПМФ во Скопје. Истражувањата со методот под бр. 2 се реализирани во Лабораторијата за спектроскопија на Институтот за хемија при ПМФ, Скопје. Истражувањата со методот под бр. 3 се реализирани на Универзитетот Хачетепе, Факултет за хемија, Оддел за полимери, во Анкара, Турција. Истражувањата под бр. 4 и 5 се реализирани во лабораториите при TASC-CNR, Elettra, Трст, Италија и во Лабораторијата за СЕМ на Институтот за физика, ПМФ, Скопје. Истражувањата под бр. 6 се реализирани на Фармацевтскиот факултет во Скопје.

Во поглавјето **ВОВЕД** е даден преглед на досегашните истражувања, поставена е целта на истражувањата како и задачите за нејзино реализирање.

Во поглавјето **БИОАДХЕЗИЈА** дадена е класификација на биоадхезијата, Тип I; Тип II; Тип III; Според физичко-хемиската природа на адхезивот и супстратот. Втората класификација на биоадхезијата се должи на степенот на хидратација на адхезивниот полимер, кој може да влијае на процесот на адхезијата, според тоа, таа се карактеризира како „сува“ или „влажна“. Сумирајќи, дека биоадхезијата е појава во која доаѓа до формирање на примарни и секундарни хемиски врски, како и механички интеракции помеѓу макромолекулите на адхезивот и супстратот, дадено е образложение за нивното формирање. Понатаму се образложени пет биоадхезивни теории за објаснување на појавата, како и факторите кои влијаат на биоадхезијата.

Во поглавјето **НАТРИУМ АЛГИНАТ** е наведено дека алгинатите се анјонски полисахаридни полимери кои се добиваат од кафеави морски алги и се добри

адхезиви. Понатаму се наведени хемискиот состав на алгинатот, функционалните својства, формирањето на хетерогени и хомогени гелови, како и постапката за интерно гелирање.

Во поглавјето ГАСТРОИНТЕСТИНАЛНА МУКОЗА е наведено дека гастроинтестиналниот муцин е гликопротеин со висока молекулска маса, кој се лачи од пехарестите клетки во гастроинтестиналниот епител за да формира континуиран прилепен полуцврст гел-слој – мукоза, кој го прекрива гастроинтестиналниот епител. Понатаму дадена е примарна структура на муцинските гликопротеини. Прикажан е табеларно составот на гликопротеините од гастроинтестиналниот муцин од свиња. Прикажани се структурните формации на моносахаридите што се наоѓаат во јагленохидратните странични вериги на мукозниот гликопротеин. Дадени се секундарната и терцијарната гликопротеинска структура на муцинот. Наведено е дека мукозата може да се појави во следниве форми: пред-секретиран, прилепен и растворен мукозен секрет. Во истражувањата е користен Type II Mucin од стомак на свиња од производителот SigmaAldrich.

ЕКСПЕРИМЕНТАЛНИ МЕТОДИ И РЕЗУЛТАТИ

Во експерименталниот дел најпрвин се дадени материјалите кои се користени во истражувањата. Во истражувањето за динамиката на мукоадхезијата е користен Type II Mucin од стомак на свиња, за кој е познато дека има врзана сисална киселина (N-acetylneuraminic acid) приближно 1% и е растворлив до 20mg/ml во 1M NaOH. Како биоадхезивен полимер користени се четири комерцијални примероци од биополимерот натриум алгинат со следниве ознаки: LF120M, LF200M, LF240D, SigmaAlg. D-(+)-Gluconic acid δ lactone е слаба киселина која се користи како агенс за активирање на процесот на гелирање при формирање на интерно гелирани калциум алгинатни гелови. Калциум карбонатот (CaCO_3) е основна компонента во формирањето на геловите како јон за врзување на алгинатните гелови. (3-Aminopropyl)triethoxysilane или едноставно само APTES е бивалентен линкер и се користи за поврзување на ткиво, протеин или други макромолекули за стакло и на врвови од AFM кантилевери. 1-ethyl-3-(3-dimethylaminopropyl)carbodiimide hydrochloride или EDAC служи како ковалентен мост со слобода на ротација преку кој се поврзуваат макромолекулите на муцинот или алгинатот со молекулите на APTES каи се ковалентно врзани на врвот на AFM кантилеверот. N-Hydroxysuccinimide (NHS) се користи во реакцијата за припрема на AFM врвовите и има за цел да ја спречи автокорелацијата на APTES и EDAC и да го овозможи поврзувањето на макромолекулите на муцинот со слободниот завршеток на EDAC.

Потоа е опишана апаратурата преку шематски прикажувања, за реализирање на мерењата со применетите методи. Понатаму е даден осврт на изведувањето на мерењата по одделни методи и за секој метод се прикажани добиените физички големини согласно со поставените задачи во истражувањата.

Физичките молекуларни параметри за истражуваните алгинати, како и макроскопските параметри за гел-зрната од директно мерените физички величини се добиени преку експериментални резултати. При тоа, добиените резултати се интерпретирани согласно со дадените теориски релации.

Од мерењата на расејаната светлина на разредени раствори на примероците од натриум алгинат во вода и муциноот, со користење на Zimm-овиот метод графички се прикажани, само за SigmaAlg и муциноот, Zimm-овите дијаграми од кои се пресметани среднотежинската молекуларна маса $\overline{M}_w$; средноквадратниот радиус на инерција $\overline{R_g^2}$ и вториот виријален коефициент A_2 на полисахаридните макромолекули. Исто така, по експериментален пат, од мерењата на интензитетот на расејаната светлина, за полисахаридот SigmaAlg и муциноот графички е претставена P_θ^{-1} функцијата во зависност од аголот на расејувањето $\sin^2 \frac{\theta}{2}$, која овозможува да се утврди формата на макромолекулите преку споредување со теориските функции. Инфрацрвената спектроскопија може да се користи и за набљудување на интеракциите кои би се појавиле при заемното дејство на два материјала, истата техника е применета врз биоадхезијата. Трансмисионата инфрацрвена спектроскопија во водени разредени раствори, како што се на алгинатите поради големото количество на вода и многу малите концентрации на алгинатот не дава спектри во кои може вакви интеракции да се набљудуваат. Поради тоа, во истражувањето е користена ATR-атенуирана тотална рефлексiona спектроскопија, како најдобар метод за испитување на суви и цврсти супстанции, кои во овој случај се муциноот и алгинатот во сува прашкаста форма. Треба да се нагласи при работа со методот на IR-ATR техниката да има добар контакт меѓу кристалот од кој се рефлектира IR-зрачењето и испитуваниот материјал. Анализирањето на добиените рефлектирани инфрацрвени спектри најчесто се започнува со анализа на можните врски кои би се појавиле при интеракциите меѓу муциноот и алгинатите во појавата на биоадезија. Истражувањата се започнати со детална анализа на спектарот од муциноот во форма на сув прашок и сув гел. Инфрацрвените спектри на чистите супстанции и на смеси од муцин и алгинат се снимени во интервал на бранов број 4000-600 cm^{-1} . Добиените спектри се анализирани по региони. Првиот регион кој е од поголем интерес е регионот на отпечаток во граници од 500 – 2000 cm^{-1} , додека вториот регион е од 2500 – 3500 cm^{-1} .

Од мерењата со гел-пропусната хроматографија, односно хроматографија на исклучување по големина – size exclusion chromatography (SEC) на растворите од четири примероци на натриум алгинат (LF120M, LF200M, LF240D, SigmaAlg) на температура од 40°C преку детектори за: малоаглово расејување на ласерската светлина со која се мери R_θ ; индекс на прекршување на светлината на испитуваните примероци во даден растворувач и детектор со кој се мери коефициентот на вискозност на растворите, се добиени податоци за молекуларната маса и степенот на полидисперзност на примероците од натриум алгинат. Константите во Марк-Хокинговата равенка за гранична вискозност $[\eta] = KM^a$, кои се земени при пресметките за натриум алгинат се $K = 7.3 \cdot 10^{-5} \text{ dl/g}$ и $a = 0.92$.

Од повеќето познати методи за добивање на нано - и макрочестици, применет е метод на спреирање и сушење. За добивање на честици со димензии од 2 до 10 μm од натриум алгинат и цитозан користен е апарат BUCHI MINI SPRAY DRIER B-290 на Фармацевтскиот факултет во Скопје. При истражувањето со AFM-микроскопијата, овие микрочестици се поставуваат на зашилениот врв на

кантилеверот, кој може да се движи во просторот по која било оска и притоа конструира тридимензионална слика на површината која ја поминува.

Добивањето на микрогел-честички од калциум алгинатот, од испробаните повеќе методи, е направено по метод на директно гелирање. Анализа на микрогел-честичките, од раствори на алгинат со различни концентрации, густина на вмрежување и различна доза на озрачување, е направена преку снимките добиени со СЕМ. Анализа на микрогел-честичките по големина во зависност од параметрите на добивање е направена со дифрактометар MasterSizer2000, со ласерска светлина.

Експерименталните истражувања со AFM на биоадхезијата помеѓу алгинатот и муцинот се направени по методот во кој врвот на кантилеверот од AFM е активиран со макромолекули на муцин, а на предметно микроскопско стакло се прави тенок слој на алгинатен гел. Тенките гел слоеви на калциум алгинат се добиени по методот на интерно гелирање. Растворите на алгинатите се активираат за да се добие гел со соодветен степен на вмрежување и веднаш по активацијата растворот се истура на предметно микроскопско стакло и се остава да се разлее по стаклото за да остане само еден тенок слој. На овој начин се подготвени предметни стакла со различни гел-слоеви со цел да се проследи разликата на мукоадхезијата зависно од концентрацијата на алгинатот, степенот на вмрежување, G/M односот на киселинските остатоци во алгинатот и молекуларната маса на алгинатот. Пред да се искористат тенките слоеви за снимање на динамиката на мукоадхезијата, тие се испитувани површински со помош на контактен метод на AFM-микроскопија, за да се види како изгледа нивната површина, дали има некакви разлики и да се потврди дека станува збор за тенок гел слој на алгинат. Добиените резултати за површината на тенките гел-слоеви се дадени на фотографии и графици, како и табеларно се сумирани.

Пред да се започне со истражувањето на динамиката на мукоадхезијата, бидејќи станува збор за нано сили кои произлегуваат од присуството на определен број на врски помеѓу неколку макромолекули на адхезивниот материјал и супстратот, битно е двата материјала да бидат силно прицврстени. Во конкретниот случај, силно прицврстување на макромолекулите на муцинот се врши со помош на силни ковалентни врски за AFM-врвот и на алгинатните гелови за предметното стакло. Во подготовката за AFM-спектроскопијата на сили наведи се материјалите кои се користат како предметни носачи на алгинатните гелови, методите на ковалентно врзување, како и чистењето на AFM-врвовите.

Добиените резултати од истражувањата на динамиката на мукоадхезијата како резултат на силата на заемното дејство на макромолекулите на муцинот прикачен за AFM-врвот со макромолекулите на алгинатот во форма на гел-слој поставен на предметниот носач – мика се дадени графички.

Добиените резултати за работата на адхезијата, која се определува од графичката зависност на силата на адхезијата, со интеграција на целата површина од точката на пресек со базната линија на мерењето до точката на откачување на AFM-врвовите од супстратот, се поделени во три групи, и тоа: прва група – зависност на работата на адхезијата од типот на алгинатот и времето на контакт; втора група – зависност од густината на вмрежување; трета група – зависност од концентрацијата на алгинатот во растворот. Добиените резултати за работата на адхезијата се дадени графички и табеларно.

По анализата на работата на адхезија во зависност од типот на алгинатот направена е и статистичка анализа на податоците. За објаснување на поведението на растот на работата на адхезијата, од сите испробани модели Болцманов; Логистички; Сигма-логистички; Планински раст; Гомпертцов модел; единствено Гомпертцовиот модел на раст дава соодветно добра согласност со експерименталните податоци. Добиените резултати по овој модел за работата на адхезијата зависно од времето на контакт се претставени графички и табеларно за сите алгинати.

Авторот во поглавјето ДИСКУСИЈА НА РЕЗУЛТАТИТЕ спроведува анализа на добиените вредности за молекуларните (геометриски, конформациони, термодинамички, хидродинамички) параметри добиени од истражувањата со метод на статичко расејување на светлината и гел пропусна хроматографија за примероците од натриум алгинат и муцин. За подготовка на микрогел-честици од калциум алгинатот, кои беа планирани како модел за испитување, е искористена техниката на спреј сушење, која за прв пат е модифицирана да работи во мод на директно гелирање со што директно се добиваат сферни микрогел-честици. Испитувањето на процесот за добивање на микрогел-честички по метод на спреј сушење покажа дека најдобар начин е добивањето со еден чекор преку спреирање на веќе приготвен и активиран раствор на калциум алгинат. Оваа процедура бара редовно чистење на системот за спреирање, бидејќи мали количини на гел остануваат прилепени по сидовите на цревата, но резултира со добивање на честички со точно бараната големина.

Проучувањето на муциот со IR-спектроскопија ги даде карактеристичните пикови на неговите јаглехидратни странични вериги, како и на протеинската α -хеликс верига. Во IR- спектрите на алгинатите нема статистички значајна промена како последица на типот на алгинатот, молекуларната маса, G/M односот и густината на вмрежување на калциум алгинатниот гел.

При истражување со AFM (атомска микроскопија на сили) го применуваме методот, муциот прикачен за AFM-врвот, а алгинатот во форма на тенок слој на предметен носач. Ваквата постапка е обратна од онаа што се применува во овие системи каде што алгинатот е секогаш носач, а муциот е во форма на тенок гел – мукоза. Но, поради поведението на двата система како слободни макромолекули во водена средина и малата површина на контакт која се развлекува со помош на AFM, суштински споменатата промена не менува ништо во истражувањето на мукоадхезијата.

На крајот од дисертацијата е даден ЗАКЛУЧОК во кој се сумирани најважните резултати и констатии по спроведената анализа на истражувањата со наведените методи. Според добиените резултати од експерименталните истражувања и анализа, авторот го констатира следново:

- Методот на подготовка на тенки алгинатни гел слоеви со интерно гелирање и просипување на тенок слој активан раствор врз микроскопско стакло се покажа како одличен за употреба во AFM-истражувањата. Добиениот тенок слој може подолго време да стои во сува форма пред употреба, а по хидратацијата набавува до димензии од неколку стотина микрометри, кои се соодветни според нивната транспарентност за употреба во AFM-микроскопија. Исто така, анализата на овие слоеви покажа дека настанува промена на рапавоста со промена на молекуларната маса на алгинатот и со промена на густината на вмрежување на гелот. Тоа е

значајно бидејќи се менуваат адхезивните својства на макроскопскиот примерок во областа на механичката теорија за биоадхезија.

Во истражувањата на динамиката на мукоадхезијата со атомска микроскопија на сили (AFM), следејќи ја работата на биоадхезијата која се јавува при контакт на калциум алгинатен гел како субстрат и молекул на муцин ковалентно прикачени на AFM кантилевер ги издвојуваме следниве заклучоци:

- Работата на адхезијата не се менува во однос на типот на алгинатот од кој е направен тенкиот гел слој, од тоа следува дека работата на адхезијата не зависи од G/M односот на алгинатот, неговата молекуларна маса и вискозност. Тоа е и очекувано бидејќи се разгледува само контакт на една макромолекула на муцин со алгинатниот субстрат.

- Работата на адхезијата не се менува во однос на густината на вмрежување или во овој случај не зависи од големината на порите на алгинатниот гел и не е поврзана со интерпенетрацијата на молекулата на муцинот низ алгинатниот гел. Иако густината на вмрежување е најзначајниот параметар при работа со јонски поврзани алгинатни гелови и ги диктира неговите физички својства во ваков систем на испитување на мукоадхезијата е незнајачна.

- Работата на адхезијата сосема малку се наголемува со зголемување на концентрацијата на алгинатниот гел, како резултат на зголемувањето на концентрацијата на активни биоадхезивни групи на единица површина, а со тоа и биоадхезивноста на гелот, согласно со електростатичката теорија.

- Секоја мукоадхезивна појава започнува со примарен контакт меѓу носачот и субстратот. Првиот момент на контакт е едноставно триење меѓу двата елементи поради рапавоста на материјалите. Ако сметаме дека мукозата е континуирана со иста рапавост, тогаш главен параметар е рапавоста на алгинатниот носач. Испитувањата на тенките алгинатни гел-слоеви покажа дека рапавоста на гелот се менува во однос на алгинатот, молекуларната маса и густината на вмрежување, така што овие параметри се значајни при дизајнирањето на соодветен адхезивен носач. Понатаму доаѓа до квасење на материјалите и меѓусебен капиларен контакт и примарно раширување на материјалите еден врз друг. Оваа појава, исто така, е зависна од макроскопската карактеристика на алгинатниот носач.

- По воставување на примарен контакт доаѓа до појава на електростатски заемно дејства од секундарен карактер, водородни врски, хидрофилни и хидрофобни врски. Преку истражувањата на AFM-спектроскопијата на сили и дефинираната Гомпертцова функција на раст видовме дека формирањето на овие електростатски врски во еден период од времето е постојано, но потоа доаѓа до растурање на врските сè додека не се воспостави рамнотежа на формирање и растурање на овие адхезивни врски.

- Паралелно со електростатските заемнодејства тече и дифузијата на молекулата на муцинот низ порите на алгинатниот гел. Зависноста на работата на биоадхезијата и нејзиното зголемување од времето на контакт е индикатор за оваа дифузија. Работата на биоадхезијата во испитуваните системи сатурира по време од 2 минути. Тоа покажува дека процесот на мукоадхезијата на алгинатниот носач врз мукозата се одвива доволно брзо во однос на периодот на промена на мукозниот слој.

МИСЛЕЊЕ И ПРЕДЛОГ

Врз основа на изложената материја во дисертацијата, се задоволство констатираме дека кандидатот напoлно одговорил на поставените цели и задачи и успешно ги завршил истражувањата на динамиката на мукоадхезијата со наведените методи. Од изложениот материјал се гледа дека кандидатот ја владее материјата од областа на биоадхезијата, како и пошироко – од областа на биофизиката. Кандидатот совладал голем број на современи техники, почнувајќи од расејување на светлина, преку дифракција на светлина, гел-пропусна хроматографија, СЕМ, IR-спектроскопија до AFM на сили, релевантни за проблематиката и на нив ги реализира истражувањата и ги интерпретира резултатите. Научниот придонес на дисертацијата од истражувањата со наведените методи, како и добиените резултати, во основа се состои во определување на молекуларните параметри на биополимерите, како и објаснување на динамиката на мукоадхезијата во зависност од материјалите кои учествуваат во неа.

Врз основа на изнесеното, Комисијата смета дека докторската дисертација на м-р Ристе Попески-Димовски, асистент на Институтот за физика при ПМФ, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, под наслов ИСТРАЖУВАЊЕ НА ДИНАМИКАТА НА МУКОАДХЕЗИЈАТА, по својата содржина, обемност, начинот на обработка и интерпретација на резултатите, претставува значаен придонес во полето на биофизиката. Комисијата има за чест да му предложи на Наставно-научниот совет на Природно-математичкиот факултет да ја прифати предложената дисертација и да поведе постапка за нејзина јавна одбрана.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

1. Д-р Александар Андоновски, редовен професор на Природно-математичкиот факултет во Скопје, (во пензија), с.р.
2. Д-р Доне Гершановски, редовен професор на Природно-математичкиот факултет во Скопје, с.р.
3. Д-р Маргарета Пецовска-Ѓорѓевиќ, редовен професор на Природно-математичкиот факултет во Скопје, с.р.
4. Д-р Митко Младенов, вонреден професор на Природно-математичкиот факултет во Скопје, с.р.
5. Д-р Јане Богданов, вонреден професор на Природно-математичкиот факултет во Скопје, с.р.

РЕФЕРАТ

**ЗА ИЗБОР НА ЕДЕН НАСТАВНИК ВО СИТЕ ЗВАЊА
ПО ГРУПА ПРЕДМЕТИ ОД ОБЛАСТА НА АЛГЕБРАТА
НА ИНСТИТУТОТ ЗА МАТЕМАТИКА
ПРИ ПРИРОДНО-МАТЕМАТИЧКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ**

Со Одлука бр. 07-1631/3 на Наставно-научниот совет на Природно-математичкиот факултет во Скопје од 13. XI 2014 година, донесена на седницата од 6. XI 2014 година, определени сме за членови на Рецензентската комисија за избор на еден наставник во сите звања по група предмети од областа на алгебрата на Институтот за математика при ПМФ на УКИМ во Скопје.

На објавениот конкурс во весниците „Нова Македонија“ и „Коха“ на 25. IX 2014 година се пријави само Весна Целакоска-Јорданова, доцент на Институтот за математика, како кандидат за избор во наставно-научно звање по група предмети од областа на алгебрата.

По прегледувањето на доставениот конкурсен материјал, чест ни е на Наставно-научниот совет на Факултетот да му го поднесеме следниов

ИЗВЕШТАЈ

Биографски податоци

Весна Целакоска-Јорданова е родена на 14. I 1974 година во Скопје, каде што завршила основно и средно образование. Во учебната 1992/93 се запишала на групата математика на ПМФ во Скопје, наставна насока. Во учебната 1995/96 година (во IV година од студиите) била прогласена за најдобар студент на групата математика. Дипломирала на 26. II 1997 година со просечен успех 9,42 и се стекнала со стручен назив *дипломиран професор по математика*. Во учебната 1997/1998 година се запишла на постдипломски студии на Институтот за математика при Природно-математичкиот факултет во Скопје, а магистрирала на 12. X 2005 на тема **Канонични објекти во многуобразија тригонометрија**, којашто е од областа на универзалната алгебра, при што се стекнала со звањето *магистер на математички науки*. Во мај 2007 година пријавила тема за докторска дисертација со наслов **Слободни и инјективни објекти во некои класи тригонометрија**, под менторство на проф. д-р Биљана Јанева, којашто ја одбрала на 21. X 2009 година, со што се стекнала со академскиот степен *доктор на математички науки*.

На 22. XII 1997 година се вработила како стручен соработник во Институтот за математика при ПМФ во Скопје (Билтен на УКИМ бр. 690 од 26. IX 1997). На 19. II 2000 била избрана за помлад асистент при Заводот за геометрија и топологија (Билтен на УКИМ бр. 769 од 27. XII 2000), а на 31. X 2002 и на 28. X 2004 била преизбрана за помлад асистент на Институтот за математика (Билтен на УКИМ

бр. 812 од 10. X 2002 и Билтен на УКИМ бр. 858 од 1. X 2004, соодветно). На 28. IX 2006 била избрана за асистент при Заводот за алгебра и геометрија на Институтот за математика при ПМФ во Скопје (Билтен на УКИМ бр. 1. IX 2006). На 19. V 2009 била преизбрана за асистент на Институтот за математика (Билтен на УКИМ бр. 962 од 15. IV 2009). Во звањето доцент по група предмети од областа на алгебрата на Институтот за математика при Природно-математичкиот факултет во Скопје била избрана на 26. III 2010 година (Билтен на УКИМ бр. 980 од 15. II 2010). Во Билтенот бр. 980 е оценувана целокупната активност на кандидатката од нејзиното вработување до изборот во доцент, од каде што се гледа дека имала вкупно 236,71 поени (163,11 поени од НО дејност, 63,6 од НИ дејност и 10 поени од СА дејност). Во анексот број 2 од овој извештај, бодувани се активностите по изборот во звањето доцент.

1. Наставно-образовна дејност

А) Настава

По изборот во звањето доцент, Весна Целакоска-Јорданова на додипломските студии (I циклус студии) изведувала настава (предвања и вежби) по предметите: множества и логика, векторски простори, криптографија, алгебарски структури (за групата математика-информатика), концепти на бази на податоци, структури на податоци, дискретни структури 1 и дискретни структури 2 (за групата информатика) почнувајќи од учебната 2011/2012, линеарна алгебра (за групата математика-физика) во летниот семестар од учебната 2009/2010, а само предавања по предметите: математика (за Шумарскиот факултет) во зимскиот семестар од учебната 2011/2012 и дидактика на математиката со хоспитации (за групите математика наставна и математика-физика) почнувајќи од учебната 2012/2013.

На постдипломските студии (II циклус студии) изведувала настава по предметите: одбрани делови од алгебра, алгебарски n -арни структури, векторско вредносни структури и теорија на полугрупи (секој од нив по половина со проф. д-р Валентина Миовска).

Била ментор на 5 дипломски работи, член во комисија на 23 дипломски работи, ментор на 1 магистерска работа, член во комисија на 2 магистерски работи и член во комисијата на 1 докторска дисертација, сите одбранети на ПМФ во Скопје.

Кандидатката има средна оценка од самоевалуација 9,69.

Б) Учество во работилници

Пред изборот во звањето доцент кандидатката учествувала на повеќе работилници (3 во рамките на проектот *Creative Teaching and Learning project*, 2006 USAID; 1 во рамките на проектот DAAD – “Center of Excellence and

Application of Mathematics“ и 1 во рамките на проектот Tempus JP SEE Doctoral Studies in Mathematical Sciences).

По изборот за доцент, учествувала во работилницата “*Mathematical approaches in learning processes*” во рамките на проектот DAAD – “Center of Excellence and Application of Mathematics”, одржана во Охрид во септември 2010 година.

В) Позитивно рецензирани универзитетски учебници

Коавтор е на два позитивно рецензирани универзитетски учебника, од кои еден е во извештајниот период:

2. Валентина Миовска, **Весна Целакоска-Јорданова**, *Алгебарски n -арни структури*, ПМФ, Скопје 2014 (позитивно рецензиран универзитетски учебник наменет за студентите од вториот циклус студии на насоката математички науки и примени).

3. Г) Научно-популарни статии во стручно-методски списанија

До изборот во звањето доцент, кандидатката била автор или коавтор на 9 стручни труда, а по изборот за доцент, на 2 стручни труда (научно-популарни статии во стручно-методските списанија „Сигма“ и „Нумерус за популаризација на математиката“):

10. **В.Целакоска-Јорданова**, *Како се читаат џолевите броеви*, Нумерус XXXV-4 2009/10, 1-4
11. **В.Целакоска-Јорданова**, Елена Стевковска, Милена Божиновиќ, Милица Јовановиќ, *Карданови решетки*, Сигма 102, 2 (2013/2014), стр 6-10

2. Научноистражувачка дејност

Во периодот до изборот во звањето доцент В. Целакоска-Јорданова објавила 9 труда, а од објавувањето на конкурсот за избор во звањето доцент до подготовката на овој извештај, објавила 8 научни труда, од кои 1 е во списание со фактор на влијание (прифатен за печатење), 2 се во меѓународни списанија (т.е. во списанија со меѓународен уредувачки одбор), 3 се објавени во меѓународни публикации (т.е. зборници на трудови од научни собири со меѓународен уредувачки одбор), а 2 се во научно/ стручни списанија.

А. Научни трудови

А.1. Труд со оригинални научни резултати, објавен во референтно научно списание со фактор на влијание (IF-impact factor)

10. **V. Celakoska-Jordanova**, *Free power-commutative groupoids*, Mathematica Slovaca, 10 страници, прифатен за печатење на 28. VIII 2012, а ќе се појави во No.1, 2015, за што кандидатката доставила соодветна документација; IF за 2013: 0,451.

Во овој труд се разгледува класата P_c од степенско-комутативни групоиди, т.е. класата групоиди со својството: секој моногенериран подгрупоид да е

комутативен. Се покажува дека оваа класа е многуобразието, се дава опис на слободните групоиди во ова многуобразието и се дава нивна карактеризација со помош на класата P_c –инјективни објекти.

А.2. Трудови со оригинални научни резултати објавени во научни списанија со меѓународен уредувачки одбор (меѓународни списанија)

11. **V. Celakoska-Jordanova**, *Free Objects in the Variety of Groupoids Defined by the Identity $xf(x) \approx f(f(x))$* , International Journal of Algebra, Vol. 6, (2012), no. 6, 281–289

Во овој труд се разгледува многуобразието групоиди V_f дефинирано со идентитетот $xf(x) = f(f(x))$, каде што f е фиксиран групоиден степен. Се дава опис на слободните објекти во многуобразието V_f , како и нивна карактеризација со помош на V_f -инјективни објекти.

12. **V. Celakoska-Jordanova**, *Monoids of powers in varieties of f -idempotent groupoids*, International Journal of Algebra, Vol. 7, (2013) no. 8, 355–362

Во овој труд се разгледуваат моноиди од степени во f -идемпотентни групоиди и комутативни f -идемпотентни групоиди, каде што f е иредуциблен групоиден степен со должина поголема или еднаква на 3. Се покажува дека овие моноиди се слободни над пребројливо множество од иредуцибилни групоидни степени.

А.3. Трудови со оригинални научни резултати објавени во зборници на трудови од научни собири со меѓународен уредувачки одбор (меѓународни публикации)

11. **V. Celakoska-Jordanova**, *Canonical objects in classes of (n,V) -groupoids*, Mathematica Balcanica, New Series Vol.24, (2010) Fasc.3-4, 341–349

Овој труд претставува преглед на дел од нејзината докторска дисертација „Слободни и инјективни објекти во некои класи n -групоиди“ што е претставен на собирот на Tempus JP SEE Doctoral Studies in Mathematical Sciences во 2009. Во него се дава дефиниција за поимот (n,V) -групоид, накратко е претставен мал дел од резултатите во врска со три $(1,V)$ -многуобразија групоиди и едно $(2,V)$ -многуобразието групоиди.

13. **V. Celakoska-Jordanova**, *On free medial semigroups*, Proc. of the International Scientific Conference, FMNS-2011, Blagoevgrad, Bulgaria, Vol. 1, (2011) 21–26

Во овој труд се дава опис на слободните објекти во многуобразието медијални полугрупи.

15. **V. Celakoska-Jordanova**, *Free ternary semicommutative groupoids*, Proc. of the International Scientific Conference, FMNS-2013, Blagoevgrad, Bulgaria, Vol.1 (Math. & Inf.) (2013) 33–39

Во овој труд се дава опис на слободните објекти во многуобразието V од тернарни семикомутативни групоиди, т.е. тернарни групоиди дефинирани со идентитетот $[xyz] = [zyx]$. Се дава карактеризација на класата V -слободни објекти со помош на класата V -инјективни објекти во ова многуобразието. Овие резултати се обопштуваат на семикомутативни n -групоиди, т.е. на n -групоиди дефинирани со идентитетот $[x_1x_2 \dots x_n] = [x_nx_{n-1} \dots x_1]$.

A.4. Трудови со оригинални научни резултати, објавени во научно/стручни списанија

16. **V. Celakoska-Jordanova**, *Ternary groupoid powers*, Matematički Bilten, 33 (LIX) (2009), 15–19, објавен во 2010

Во овој труд се воведува поимот тернарен групоиден степен и се испитуваат некои негови својства. Специјално, покажано е дека множеството E од тернарни групоидни степени, заедно со соодветно дефинирана бинарна операција, е моноид со кретење и дека овој моноид е слободен над множеството од неговите иредуцибилни елементи.

17. **V. Celakoska-Jordanova**, B. Janeva, *Free left commutative groupoids*, Annual Review of the European University, Republic of Macedonia, (2009) 687–694, објавен во 2010

Во овој труд се дава опис на слободните објекти во многуобразието лево комутативни групоиди, т.е. групоиди во кои важи идентитетот $(xy)z = (yx)z$ како фактор-структура. Слична е конструкцијата и за десно комутативни групоиди, т.е. групоиди дефинирани со идентитетот $(xy)z = (yx)z$ и за бикомутативни групоиди, т.е. лево и десно комутативни групоиди.

Б. Учество на научни собири

До изборот во доцент д-р Весна Целакоска-Јорданова учествувала со 10 соопштенија на девет научни собири во земјава и во странство, а по изборот во доцент учествувала на следниве меѓународни (или со меѓународно учество) собири со свои соопштенија:

1. Mathematical Conference 2010–Dedicated to Professor Ćorgi Ćupona, Ohrid, R. Macedonia, 2010 (во организација на Институтот за математика, но со меѓународно учество), со соопштение со наслов: *Canonical Left and/or Right Commutative Semigroups*;

2. International Scientific Conference, FMNS-2011, Blagoevgrad, Bulgaria, со соопштение со наслов: *On free medial semigroups*;

3. The 83rd Workshop on General Algebra & the 27th Conference of Young Algebraists, Novi Sad 2012, со соопштение со наслов: *Monoids of powers in varieties of f -idempotent groupoids*;

4. International Scientific Conference, FMNS-2013, Blagoevgrad, Bulgaria, со соопштение со наслов: *Free ternary semicommutative groupoids*;

5. V Congress of Mathematicians of Macedonia, Ohrid 2014, со соопштение со наслов: *Free power-associative ternary groupoids*.

В. Учество во научни проекти

До изборот во звањето доцент, д-р Весна Целакоска-Јорданова учествувала како соработник во 4 научно-истражувачки проекти, од кои последниот (*Развој на математичките науки во Р. Македонија 1946–2010*, (2008–2010) МАНУ чиј раководител бил проф. д-р Б. Попов) завршил по изборот за доцент. Во завршната фаза на овој проект, кандидатката направила електронска верзија на целокупниот материјал од 1946 до 1990 година, којшто е достапен на интернет-страницата на Институтот за математика, а достапен е и еден дел од трудовите во периодот од 1991 до 2010 година.

Од последниот избор досега, кандидатката учествувала и учествува во следните научно-истражувачки проекти:

5) *Алгебарски, тополошки и комбинаторни проблеми*, (2011-2013) МАНУ (раководител: проф. д-р Дончо Димовски). Во рамките на проектот престојувала во Математичкиот институт на САНУ, Белград, во јануари 2012 (1 седмица), каде што учествувала на семинарот за логика со предавање со наслов: *Canonical objects in some varieties of groupoids*.

6) *Алгебарски, тополошки и комбинаторни проблеми*, (2014-2016) МАНУ (раководител: проф. д-р Дончо Димовски) – продолжен проект.

7) *Алгебарски и комбинаторни проблеми со примена* (2014-2016) (МАНУ–САНУ) (раководител од МАНУ: проф. д-р Дончо Димовски) – билатерален проект.

3. Стручно-апликативна дејност

Во извештајниов период, В. Целакоска-Јорданова реферирала 4 труда за реферативното списание *Mathematical Reviews* (каде што е рецензент од 26. IV 2011 година), рецензирала 1 труд за научното списание *Математички билтен* и 1 труд за научното списание *Прилози* МАНУ.

Била член на организациониот одбор на три научни конференции, а во извештајниов период на две: *Mathematical Conference 2010-Dedicated to Professor Gorgi Ćurpona, Ohrid Macedonia, 2010* со: уредување на интернет-страницата на конференцијата, техничка подготовка на книгата со апстракти и како контакт-лице, и, на V конгрес на математичарите на Македонија 2014, како уредник на книгата со апстракти, но и со многу други активности.

Учествува во работата на повеќе факултетски комисии како: комисијата за студентски молби при ПМФ (од 22. XI 2013 год.), Дисциплинска комисија (заменик-претседател) во периодот од декември 2011 до јуни 2013, член на поткомисијата за евалуација на ПМФ од 28. IV 2011 до 25. II 2015 год., а претседател е на Одборот за соработка и доверба со јавноста (мандат од 4 години од 13. I 2014 до 12. I 2018 година).

Од 2004 година до денес ја уредува интернет-страницата на Институтот за математика, а во нејзини рамки има изработено интернет-страници за списанието *Математички билтен* во издание на Сојузот на математичарите на Македонија (на која можат да се најдат сите досега објавени трудови во периодот од 1951 до 2012 година), *Mathematica Macedonica* (на која можат да се најдат сите досега објавени трудови во периодот од 2003 до 2010 година), а во тек е изработката и на интернет-страницата на списанието „Годишен зборник“ (во моментот се достапни изданијата од 2000 до 2013 година).

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на Извештајот и личното познавање на кандидатката, Рецензентската комисија констатира дека д-р Весна Целакоска-Јорданова во извештајниов период била активно ангажирана во изведувањето настава на првиот циклус студии со десет предмети и на вториот циклус студии со четири предмети. Кон подготовката и реализацијата на предавањата и вежбите пристапува одговорно и стручно, а односот кон студентите е многу коректен, со изразена готовност секогаш да им помогне во совладувањето на наставниот материјал. Таа континуирано работи на своето научно усовршување во областа на

алгебрата, со активно учество во три научни проекти, на научни собири во земјата и во странство, со објавување трудови во научни списанија и публикации.

Весна Целакоска-Јорданова ги исполнува сите критериуми предвидени во Правилникот за критериумите и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања и асистенти-докторанди на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, при што нејзината работа е вреднувана со вкупно 162,32 бода, кои далеку ја надминуваат вредноста на пропишаните бодови за избор во наставно-научни звања.

Врз основа на изнесеното, ценејќи ги сите достигнувања на кандидатката и исполнувањето на потребните барања за избор, Рецензентската комисија има чест да му предложи на Наставно-научниот совет на Природно-математичкиот факултет во Скопје, да ја избере д-р Весна Целакоска-Јорданова во звањето вонреден професор по група предмети од областа на алгебрата на Институтот за математика при Природно-математичкиот факултет во Скопје.

Рецензентска комисија

Акад. Дончо Димовски, редовен професор на ПМФ во Скопје, с.р.

Д-р Костадин Тренчевски, ред. проф. на ПМФ во Скопје, с.р.

Д-р Валентина Миовска, доцент на ПМФ во Скопје, с.р.

ОБРАЗЕЦ

**КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО,
НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ**

Кандидат: Весна Наум Целакоска-Јорданова
(име, татково име и презиме)

Институција: Природно-математички факултет, Скопје, Институт за математика
(назив на факултетот/институтот)

Научна област: математика / алгебра

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Р.бр.	Назив на активноста	Поени
1.	Одржување настава / предавања (прв циклус студии)	39,6
	Концепти на бази на податоци (2009/2010 летен семестар) 2 ч.	1,2
	Линеарна алгебра (за групата математика-физика) (2009/2010 летен семестар) 3 ч.	1,8
	Концепти на бази на податоци (2010/2011 зимски семестар) 2 ч.	1,2
	Линеарна алгебра II (2010/2011 зимски семестар) 3 ч.	1,8
	Множества и логика (2010/2011 зимски семестар) 3 ч.	1,2
	Векторски простори (2010/2011 летен семестар) 2 ч.	1,2
	Криптографија (2010/2011 летен семестар) 2 ч.	
	Множества и логика (за групите: математика и математика-информатика) (2011/2012 зимски семестар) 3 ч.	1,8
	Дискретни структури 1 (за групата информатика) (2011/2012 зимски семестар) 3 ч.	1,8
	Концепти на бази на податоци (2011/2012 зимски семестар) 2 ч.	1,2
	Математика (за студентите на Шумарскиот факултет во Скопје) 3 ч.	1,8
	Векторски простори (2011/2012 летен семестар) 2 ч.	1,2
	Дискретни структури 2 (2011/2012 летен семестар) 3 ч.	
	Криптографија (2011/2012 летен семестар) 2 ч.	1,8
	Множества и логика (за групите математика и математика-информатика) (2012/2013 зимски семестар) 3 ч.	1,2
	Методика на наставата по математика со хоспитации (I дел) (за групата наставна математика) (2012/2013 зимски семестар) 2 ч.	1,2
	Формални јазици и автомати (за групата информатика) (2012/2013 зимски семестар) 2 ч.	1,2
	Векторски простори (2012/2013 летен семестар) 2 ч.	1,8
	Алгебарски структури (за групата математика-информатика) (2012/2013 летен семестар) 3 ч.	1,2
	Криптографија (за групата применета математика) (2012/2013 летен семестар) 2 ч.	1,8
	Множества и логика (за групите математика и математика-информатика) (2013/2014 зимски семестар) 3 ч.	1,8
		1,2

	Дискретни структури 1 (за групата информатика) (2013/2014 зимски семестар) 3 ч.	1,2
	Дидактика на математиката со хоспитации (за групите: наставна математика и математика-физика) (2013/2014 зимски семестар) 2 ч.	1,2
	Структури на податоци (2013/2014 зимски семестар) 2 ч.	1,8
	Векторски простори (2013/2014 летен семестар) 2 ч.	1,2
	Алгебарски структури (за групата математика-информатика) (2013/2014 летен семестар) 3 ч.	
	Криптографија (2013/2014 летен семестар) 2 ч.	
2.	Одржување вежби (прв циклус студии)	29,7
	Концепти на бази на податоци (2009/2010 летен семестар) 3 ч.	
	Линеарна алгебра (за групата математика-физика) (2009/2010 летен семестар) 3 ч.	1,35
	Концепти на бази на податоци (2010/2011 зимски семестар) 3 ч.	1,35
	Линеарна алгебра II (2010/2011 зимски семестар) 3 ч.	1,35
	Множества и логика (2010/2011 зимски семестар) 3 ч.	1,35
	Векторски простори (2010/2011 летен семестар) 2 ч.	1,35
	Криптографија (2010/2011 летен семестар) 2 ч.	0,9
	Множества и логика (за групите: математика и математика-информатика) (2011/2012 зимски семестар) 3 ч.	0,9
	Дискретни структури 1 (за групата информатика) (2011/2012 зимски семестар) 3 ч.	1,35
	Концепти на бази на податоци (2011/2012 зимски семестар) 3 ч.	1,35
	Векторски простори (2011/2012 летен семестар) 2 ч.	0,9
	Дискретни структури 2 (2011/2012 летен семестар) 3 ч.	1,35
	Криптографија (2011/2012 летен семестар) 2 ч.	0,9
	Множества и логика (за групите математика и математика-информатика) (2012/2013 зимски семестар) 3 ч.	1,35
	Формални јазици и автомати (за групата информатика) (2012/2013 зимски семестар) 2 ч.	0,9
	Векторски простори (2012/2013 летен семестар) 2 ч.	0,9
	Алгебарски структури (за групата математика-информатика) (2012/2013 летен семестар) 2 ч.	0,9
	Криптографија (за групата применета математика) (2012/2013 летен семестар) 2 ч.	0,9
	Множества и логика (за групите математика и математика-информатика) (2013/2014 зимски семестар) 3 ч.	1,35
	Дискретни структури 1 (за групата информатика) (2013/2014 зимски семестар) 3 ч.	1,35
	Дидактика на математиката со хоспитации (за групите: наставна математика и математика-физика) (2013/2014 зимски семестар) 2 ч.	0,9
	Структури на податоци (2013/2014 зимски семестар) 3 ч.	1,35
	Векторски простори (2013/2014 летен семестар) 2 ч.	0,9
	Алгебарски структури (за групата математика-информатика) (2013/2014 летен семестар) 3 ч.	1,35
	Криптографија (2013/2014 летен семестар) 2 ч.	0,9
3.	Одржување консултации (прв циклус студии)	0,67

	летен семестар 2009/2010 (ст. 10)	0,02
	зимски семестар 2010/2011 (ст. 30)	0,06
	летен семестар 2010/2011 (ст. 26)	0,05
	зимски семестар 2011/2012 (ст. 106)	0,2
	летен семестар 2011/2012 (ст. 20)	0,04
	зимски семестар 2012/2013 (ст. 30)	0,06
	летен семестар 2012/2013 (ст. 33)	0,06
	зимски семестар 2013/2014 (ст. 78)	0,16
	летен семестар 2013/2014 (ст. 13)	0,02
4.	Одржување настава / предавања (втор циклус студии)	16,5
	Одбрани делови од алгебра (зимски семестар 2010/2011) 2 ч.	1,5
	Теорија на полугрупи (летен семестар 2010/2011) 2 ч.	1,5
	Алгебарски n -арни структури (летен семестар 2010/2011) 2 ч.	1,5
	Одбрани делови од алгебра (зимски семестар 2011/2012) 2 ч.	1,5
	Алгебарски n -арни структури (летен семестар 2011/2012) 2 ч.	1,5
	Одбрани делови од алгебра (зимски семестар 2012/2013) 2 ч.	1,5
	Универзална алгебра и примени (летен семестар 2012/2013) 2 ч.	1,5
	Алгебарски n -арни структури (летен семестар 2012/2013) 2 ч.	1,5
	Векторско вредносни структури (летен семестар 2012/2013) 2 ч.	1,5
	Одбрани делови од алгебра (зимски семестар 2013/2014) 2 ч.	1,5
	Алгебарски n -арни структури (летен семестар 2013/2014) 2 ч.	1,5
5.	Летни школи и работилници	1
	DAAD, Mathematical approaches in learning processes (IX 2010) учесник	1
6.	Ментор на дипломска работа (5)	1
7.	Член на комисија за оценка или одбрана на дипломска работа (23)	2,3
8.	Член на комисија за оценка или одбрана на магистерска работа (2)	0,6
9.	Член на комисија за оценка или одбрана на докторат (1)	0,5
10.	Позитивно рецензиран универзитетски учебник, коавтор	6
	Валентина Миовска, Весна Целакоска-Јорданова, Алгебарски n -арни структури, ПМФ, Скопје 2014	6
11.	Научно-популарни статии во стручно-методски списанија	1,6
	10. В.Целакоска-Јорданова, <i>Како се читаат јолемитите броеви</i> , Нумерус XXXV- 4 2009/10, 1-4	1
	11.В. Целакоска-Јорданова, Елена Стевковска, Милена Божиновиќ, Милица Јовановиќ, <i>Карданови решетки</i> , Сигма 102, 2 (2013/2014), стр 6-10	0,6
	Вкупно	99,47

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Р.б Р	Назив на активноста:	Поен и
1.	Ментор на магистерска работа (1)	1
2.	Учесник во национален научен проект	9

	<i>Развој на математичките науки во Р.Македонија 1946–2010</i> , МАНУ, раководител: проф. Д-р Б. Попов, 2008-2010	3
	<i>Алгебарски, тополошки и комбинаторни проблеми</i> , МАНУ, раководител: проф. д-р Дончо Димовски, 2011-2013	3
	<i>Алгебарски, тополошки и комбинаторни проблеми</i> , МАНУ, раководител: проф. д-р Дончо Димовски, 2014-2016 (продолжен проект)	3
2.	Учесник во меѓународен научен проект	5
	<i>Алгебарски и комбинаторни проблеми со примена</i> (МАНУ – САНУ) (раководител: проф. д-р Дончо Димовски) – билатерален проект, 2014-2016	5
3.	Трудови со оригинални научни резултати, објавени во референтно научно/стручно списание со меѓународен уредувачки одбор	18,451
	V. Celakoska-Jordanova, <i>Free power-commutative groupoids</i> , <i>Mathematica Slovaca</i> , (прифатено на 28. VIII 2012, а ќе се појави во No.1, 2015) (IF за 2013, 0,451)	6,451
	V. Celakoska-Jordanova, <i>Monoids of powers in varieties of f-idempotent groupoids</i> , <i>International Journal of Algebra</i> , Vol. 7, (2013), no. 8, 355 - 362	6
	V. Celakoska-Jordanova, <i>Free Objects in the Variety of Groupoids Defined by the Identity $xf(x) \approx f(f(x))$</i> , <i>International Journal of Algebra</i> , Vol. 6, (2012), no. 6, 281 - 289	6
4.	Трудови со оригинални научни/стручни резултати, објавени во зборник на трудови од научен/стручен собир со меѓународен уредувачки одбор	9
	V. Celakoska-Jordanova, <i>Free ternary semicommutative groupoids</i> , <i>Proc. of the International Scientific Conference, FMNS-2013, Blagoevgrad, Bulgaria</i> , Vol.1 (Math. & Inf.) (2013) 33-39	3
	V. Celakoska-Jordanova, <i>On free medial semigroups</i> , <i>Proc. of the International Scientific Conference, FMNS-2011, Blagoevgrad, Bulgaria</i> , Vol. 1, (2011) 21-26	3
	V. Celakoska-Jordanova, <i>Canonical objects in classes of (n,V)-groupoids</i> , <i>Mathematica Balcanica, New Series</i> Vol.24, (2010) Fasc.3-4, 341-349	3
5.	Трудови со оригинални научни резултати објавени во научно/стручно списание	7,4
	V. Celakoska-Jordanova, B. Janeva, <i>Free left commutative groupoids</i> , <i>Annual Review of the European University, Republic of Macedonia</i> , (2009) 687 - 694, објавен во 2010	3,6
	V. Celakoska-Jordanova, <i>Ternary groupoid powers</i> , <i>Matematički Bilten</i> , 33(LIX) (2009), 15-19, објавен во 2010	4
6.	Учество на научен/стручен собир со реферат (усна презентација)	5
	GC10, FMNS2011, 83AAA, FMNS2013, V CMM14	
	Вкупно	49,85

СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

Р.бр.	Назив на активноста:	Поени
1.	Експертски активности: рецензент на научни трудови во списанија: Мат. билтен (1 труд), Прилози МАНУ (1 труд), Math. Rev. (4 труда)	6
Дејности од поширок интерес		

1.	Изготвување и пријавување на научен/образовен национален проект- соработник (2×0,5)	1
2.	Изготвување и пријавување на научен/образовен меѓународен проект- соработник (1×0,5)	1
3.	Член на организационен одбор на научен/стручен собир GC10	0,5
4.	Член на организационен одбор на меѓународен научен/стручен собир V конгрес на СММ 2014	1
5.	Студиски престој во странство до 3 месеци САНУ, јануари 2012	0,5
6.	Член на факултетска комисија (4×0,5)	2
7.	Уредување или изработка на интернет-страници Институт за математика, Мат. билтен, Math. Maced., God.Zb.	1
Вкупно		13

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	99,47
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	49,85
СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ	13
Вкупно	162,32

Рецензентска комисија

Акад. Дончо Димовски, редовен професор на ПМФ во Скопје, с.р.

Д-р Костадин Тренчевски, ред. проф. на ПМФ во Скопје, с.р.

Д-р Валентина Миовска, доцент на ПМФ во Скопје, с.р.

Р Е Ф Е Р А Т
ЗА ИЗБОР НА ЕДЕН НАСТАВНИК ОД ОБЛАСТА НА ТОПОЛОГИЈАТА И
ПРИМЕНЕТАТА МАТЕМАТИКА НА ИНСТИТУТОТ ЗА МАТЕМАТИКА НА
ПРИРОДНО-МАТЕМАТИЧКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Со Одлука на Наставно-научниот совет на Природно-математичкиот факултет потврдена е одлуката на Институтот за математика и избрана е Рецензентска комисија за реизбор-избор-прием на еден наставник на Институтот за математика, во состав:

1. д-р Никита Шекутковски, редовен професор на Институтот за математика, Природно-математички факултет, УКИМ;
2. акад. Дончо Димовски, редовен професор на Институтот за математика, Природно-математички факултет, УКИМ;
3. д-р Билјана Крстеска, редовен професор на Институтот за математика, Природно-математички факултет, УКИМ.

По прегледот на поднесените документи, Комисијата го поднесува следниов
ИЗВЕШТАЈ

На конкурсот објавен во весникот „Нова Македонија“ на 25.IX 2014 година за избор на еден наставник по група предмети од областа на топологијата и применетата математика, се пријави д-р Ѓорѓи Маркоски, доцент на Институтот за математика на Природно-математичкиот факултет во Скопје.

Биографски податоци:

Ѓорѓи Маркоски е роден на 4.12.1973 година во Кичево. Основно и средно образование завршил во Кичево. Во учебната 1992/93 година се запишал на студиите по математика, теориска насока, на ПМФ во Скопје. Дипломирал во 1997 година. Во 1998 година е избран за стручен соработник на Институтот за математика, а во 2001 за помлад асистент. Во 1998 година се запишал на постдипломските студии на Институтот за математика при ПМФ. Додека пак во 2004 година го одбрал магистерскиот труд „Проширување во категориите на непрекинати, рамномерни и прави пресликувања“. Во 2005 година е избран за асистент на Институтот за математика.

Во текот на својата работа изведува вежби по предметите: математичка анализа 1 (прв и втор дел), топологија, линеарна алгебра, елементарна математика со практикум, функционална анализа, одбрани делови од диференцијални равенки, комплексни броеви и функции, математика 3 (за физичари), математика 2 (за хемија), компјутерски практикум 1, компјутерски практикум 3, математика (земјоделски факултет).

Во 2007 година пријавил тема за изработка на докторска дисертација: „Внатрешна дефиниција на облик и својства на метрички простори со компактни компоненти“, која ја одбрал во октомври 2009 година. Во март 2010 година е избран за доцент (Билтен на УКИМ бр. 981 од 1 март 2010).

Изведувал настава и вежби по предметите: компјутерски апликации, математички програми 1 и 2, примена на компјутерите во наставата 1 и 2, теорија на неподвижна точка, математика за студентите по геодезија на Градежниот

факултет, математика за студентите на ФЗНХ, репетиториум по математика 1 и 2. Од самоевалуација има средна оцена 9,32.

Список на научни трудови

- до изборот во звањето доцент

1. Н. Шекутковски, Ѓ. Маркоски – *Просјороти од рамномерни краеве како инверзен лимес од рамномерни комјоненции на околина*, Зборник на трудови од III конгрес на математичарите на Македонија, Струга, 29.9-2.10.2005, стр. 307-310

2. Gj. Markoski, N. Shekutkovski - *Functions preserving path connectedness and compactness*, Proceedings of the international scientific conference 6-10.06.2007, FMNS, Blagoevgrad, Bulgaria, Vol. 1, 92-95.

3. N. Shekutkovski, Gj. Markoski, B. Andonovik' - *Functions preserving connectedness or path-connectedness*, Математички билтен, 31, (LVII), 2007, 5-12).

4. N. Shekutkovski, G. Markoski - *Equivalence of the inverse system approach and the intrinsic approach to proper shape*, God. Zb. Inst. Mat. 41 (2008) 43-56.

- по изборот во звањето доцент

5. Nikita Shekutkovski, Gorgi Markoski, Ends and quasicomponents, Cent. Eur. J. Math. • 8(6) • (2010) , 1009-1015.

6. Nikita Shekutkovski, Gorgi Markoski, Proper shape over finite coverings, Topology and its Applications 158 (2011), pp. 2016-2021.

7. N Shekutkovski, T.A Pachemska, G Markoski, Map of quasicomponents induced by a shape morphism, Glasnik Matematički 47 (2), 431-439.

8. Gjorgji Markoski, Nikita Shekutkovski, Intrinsic definition of proper shape and spaces with compact components, Proceedings of IV congress of mathematicians of Macedonia, Struga, Macedonia, 19-22.10. 2008, Pages 272-286.

9. Gj. Markoski, Functor between categories of proper proximate nets, FMNS 2011, 83-90.

Кон [5]: Трудот е рефериран во списанието Mathematical Reviews (реферативен журнал) и рецензијата е достапна на интернет-адресата <http://www.ams.org/mathscinet/search/publdoc.html?pg1=MR&s1=MR2736901>

"Во овој труд, резултатот познат за локално сврзани простори, е значајно подобрен. Покажано е дека за простор кој не е сврзан, просторот на краеве (во смисла на Фројдентал), EX , може да се претстави како инверзен лимес на множеството (просторот) $Q(X \setminus C)$ од квазикомпоненти на $X \setminus C$, т.е. како инверзен лимес на инверзниот систем:

$$EX = \lim (Q(X \setminus C), \text{инклузии}, C \text{ компактен во } X).$$

Кон [6]: Трудот е рефериран во списанието Mathematical Reviews (реферативен журнал) и рецензијата е достапна на интернет-адресата <http://www.ams.org/mathscinet/search/publdoc.html?pg1=MR&s1=MR2825355>

„Авторите воведуваат прав облик базиран на конечни покривања од отворени множества, добивајќи на овој начин категорија чии објекти се локално компактните сепарабилни метрички простори со компактен простор на квазикомпонент. Главниот резултат во трудот тврди: ако два простора се еквивалентни во оваа категорија, тогаш и нивните компакт-тификации со множеството краеве се еквивалентни во категоријата на облик на Борсук.

Доказот е прилично комплициран и употребува идеи од различни делови на топологијата како: теорија на облик, теорија на краеви, простор на квазикомпоненти и топологија базирана на функции кои не се непрекинати. Новата категорија е применлива, затоа што, во принцип, еквиваленцијата при која се употребуваат конечни покривачи не е тешко да се провери“.

Кон [7]: Трудот е рефериран во списанието Mathematical Reviews (реферативен журнал) и рецензијата е достапна на интернет-адресата <http://www.ams.org/mathscinet/search/publdoc.html?pg1=MR&s1=MR3006638>

„За компактни метрички простори X и Y , секој морфизам на облик $f : X \rightarrow Y$ индуцира единствено пресликување $f^{\wedge} : C(X) \rightarrow C(Y)$ меѓу просторите на компоненти и за било која компонента C_0 на X , индуцира рестрикција на морфизмот на облик $f|_{C_0} : C_0 \rightarrow f^{\wedge}(C_0)$.

Авторите докажуваат теорема која значително ја обопштува теоремата на Борсук за локално компактни метрички простори:

Теорема: за локално компактни метрички простори X и Y кои имаат компактни простори на квазикомпоненти QX и QY , секој морфизам на облик $f : X \rightarrow Y$ индуцира единствено пресликување $f_{\#} : QX \rightarrow QY$ и за било која компонента $Q \in QX$ и секое отворено-затворено множество $W \subseteq Y$ кое го содржи $f_{\#}(Q)$ постои рестрикција на морфизмот на облик $f|_Q : Q \rightarrow W$. "

Кон [8]: Во трудот е покажано дека за простори со компактни компоненти, обликот и правиот облик се совпаѓаат користејќи внатрешен пристап.

Кон [9]: Во трудот авторот презентира функтор меѓу категориите на внатрешен облик каде што проксимативните мрежи се индексирани со покривачи и со произволно индексно множество.

Учество на конференции, организација на конференции и одржани предавања на универзитети:

- 2009 Proper shape over finite coverings, International Conference on Topology and its Applications July 6-11, 2009, Ankara, Turkey;
- 2010, *Внатрешна дефиниција на прав облик*, Семинар по теорија на облици, Штип, 29.5.2010;
- 2011 Partitioning theorem for proper shape over finite coverings, Conference on Geometric Topology June 26 - July 3, 2011, Dubrovnik, Croatia;
- 2011 Functor between categories of proper proximate nets, International Scientific Conference FMNS-- 2011, Blagoevgrad, Bulgaria;
- 2012 *Proper shape and shape of a compactification*, International Conference on Topology and its Applications, (ICTA 2012), 2-7.2012, Skopje;
- 2012 ноември; *Theorem of Borsuk. Proper shape. Proper shape over finite coverings*, предавање по покана одржано на Универзитетот во Јаш, Романија;
- 2014 (coauthors Z. Misajleski, N. Snekutkovski, M. Shoptrajanov), *Equivalence of intrinsic shape based on $\mathcal{V}$ -continuous functions and shape*, V Congress of mathematicians of Macedonia, Ohrid, September 2014.

Учествува во организацијата на интернационалните конференции по топологија и нејзините примени, одржани во септември 2000 во Охрид, и во септември 2004 и 2012 година во Скопје.

Член е и на Организациониот одбор на Четвртиот конгрес на математичарите на Македонија, кој се одржа во Струга, 19 -22.10.2008.

Учествува со свои предавања на конференциите FMNS-2007, Blagoevgrad, Bulgaria, 6.6.2007 - 10.6.2007. Учествувал и на Intensive Course on the Educational Software System GEONEXT, кој се одржа од 25 до 29 октомври 2004 година во Софија.

Универзитетски учебници и збирки задачи

Во изборниот период, Маркоски подготвува една Универзитетска збирка решени задачи која е прва од ваков вид.

1. Ѓ. Маркоски, Решени задачи од Општа топологија (позитивно рецензирана 2012) Претходно има издадено учебник за студентите на Факултетот за земјоделски науки и храна.

2. Ј. Митевска, В. Целакоска Јорданова, Ѓ. Маркоски – *Математика* (за студентите на Факултетот за земјоделски науки и храна), Скопје, 2006.

Збирки задачи за студентите по математика на Природно-математичкиот факултет:

1. М. Оровчанец, Б Крстеска, В. Манова Ераковиќ, Ѓ. Маркоски - *Решени задачи по математичка анализа I (прв дел)*, (прифатено од ННС).

2. М. Оровчанец, Б Крстеска, В. Манова Ераковиќ, Ѓ. Маркоски - *Решени задачи по математичка анализа I (втор дел)*, (прифатено од ННС).

3. И. Трајковска, Ѓ. Маркоски, Р. Малчески, *Одбрани задачи по елементарна алгебра*, Нумерус, Скопје, 2003 година.

Стручни трудови

- до изборот за доцент

1. Ѓ. Маркоски, *Девет карактеристични точки за триаголник*, Сигма бр. 65, 2004-2005 стр. 7-11.

2. Ѓ. Маркоски, *Девет карактеристични точки за триаголник, II дел*, Сигма бр. 66 2004-2005, стр. 9-11.

3. Ѓ. Маркоски, *Девет карактеристични точки за триаголник, III дел*, Сигма бр. 67 2004-2005 стр. 8-10.

4. Ѓ. Маркоски, *Теорема на Фоербах*, сигма бр 68 2004-2005 стр. 19-20

5. В. Манова Ераковиќ, З. Трифунов, И. Димовски, Ј. Маркоска, Ѓ. Маркоски, - *Образовниот систем во Македонија согласно со критериумите за споредбено образование, со осврт на математиката*. Зборник на трудови од III конгрес на математичарите на Македонија, Струга, 29.9-2.10.2005, стр. 79-114.

6. Ј. Маркоска, Ѓ. Маркоски, В. Миовска – *Примена на Geonext во настава по математика*, Зборник на трудови од III конгрес на математичарите на Македонија, Струга, 29.9-2.10.2005, стр. 115-122.

- по изборот за доцент

7. Ѓорѓи Маркоски, Јасмина Маркоска, ПРИМЕНА НА ПРОГРАМСКИОТ ПАКЕТ МАТНЕМАТИСА ЗА ВОВЕДУВАЊЕ НА ПОИМОТ ГРАНИЦА НА НИЗА, Зборник на трудови од IV конгрес, на математичарите на Македонија, Струга, Македонија, 19-22.10. 2008, стр. 138-143.

8. Валентина Миовска, Ѓорѓи Маркоски, Анета Гацовска, Делчо Лешковски, ОЧЕКУВАНИ ТЕНДЕНЦИИ НА УСПЕХОТ НА УЧЕНИЦИТЕ – НАТПРЕВАРУВАЧИ ПО МАТЕМАТИКА ОД СРЕДНИТЕ УЧИЛИШТА ВО ПЕРИОДОТ 2004-2008 ГОДИНА, Зборник на трудови од IV конгрес на математичарите на Македонија, Струга, Македонија, 19-22.10. 2008, стр. 155-168.

2

9. Ј. Маркоска, Ѓ. Маркоски, Еден начин за докажување ирационалност на некои броеви, Сигма 93, 2011/12

1

10. Ј. Маркоска, Ѓ. Маркоски, Геометриско пресметување на тригонометриските функции на некои агли, Сигма 97, 2012/2013.

1

11. Ј. Маркоска, Ѓ. Маркоски, Геометриски начин на решавање системи равенки, 1 дел, Сигма 91, 2010/2011

.

12. Ј. Маркоска, Ѓ. Маркоски, Геометриски начин на решавање системи равенки, 2 дел, Сигма 92, 2010/2011.

1

Збирки задачи од натпревари по математика за средно и основно училиште

- до изборот за доцент

1. А. Малчески, Р. Атанасов,...,Ѓ. Маркоски, В. Гоговска, *Натпревари по математика во средното образование во учебната 1998/99 година*, Скопје, 2000 година

2. Д. Димовски, А. Малчески, С. Грковска, Ѓ. Маркоски, *Macedonian mathematical competitions*, Скопје, Јуни 2001 година.

3. *Macedonian mathematical competitions*, SMM, 2007.

4. *Macedonian mathematical competitions*, SMM, 2008.

5. *Macedonian mathematical competitions*, SMM, 2009.

- по изборот за доцент

6. Р. Малчески, В. Манова Ераковиќ, Ѓ. Маркоски, А. Малчески, Сигмина Ризница – Рубрика задачи 1-505, СММ 2008

7. А. Малчески, В. Манова Ераковиќ, Р. Малчески, Ѓ. Маркоски, Сигмина Ризница – Рубрика задачи 506-1005, СММ 2011

8. А. Малчески, ..., Ѓ. Маркоски, ..., Натпревари по математика во основно образование 2012, СММ 2012

9. А. Малчески, ..., Ѓ. Маркоски, ..., Натпревари по математика во средно образование 2012, СММ 2012

10. А. Малчески, ..., Ѓ. Маркоски, ..., Натпревари по математика во средно образование 2011, СММ 2011

11. А. Малчески, ..., Ѓ. Маркоски, ..., Натпревари по математика во основно образование 2013, СММ 2013

12. А. Малчески, В. Манова Ераковиќ, Ѓ. Маркоски, А. Малчески, Сигмина Ризница – конкурсни задачи 1-192, СММ 2012

13. А. Малчески, В. Манова Ераковиќ, Р. Малчески, Ѓ. Маркоски, Сигмина Ризница – Рубрика задачи 1006-1260, СММ 2012

14. А. Малчески,..., Ѓ. Маркоски, ... Сигмина Ризница – Рубрика подготвителни задачи, СММ 2012

Задолженија во математичкото општество

Од ноември 2013 е раководител на Институтот за математика при ПМФ.

Член е на Комисијата за нострификација при МОН за природни науки.

Од 2012 е главен и одговорен уредник на математичкото списание СИГМА и претседател на Комисијата за натпревари во средното образование при СММ.

Од 2003 година е член на Уредувачкиот одбор и секретар на научното списание „Математички билтен“.

Рецензент бил на неколку трудови за Збраникот на трудови од МІСОМ 2009, како и на еден труд за „Математички билтен“ 2010.

Член е на Организациониот одбор на 25. Балканска математичка олимпијада, одржана во Охрид, од 6 до 10 мај 2008 год. Бил водач на националниот тим на Македонија на South Eastern European Mathematical Olympiad for University Students, во 2010 и 2011 година.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Д-р Ѓорѓи Маркоски, во изминатиот период, успешно ги извршуваше задолженијата како доцент на Институтот за математика на Природно – математичкиот факултет и беше ангажиран со многубројни активности поврзани со популаризацијата на математиката.

Во научната работа е коавтор на неколку труда [5], [6] , [7], објавени во списанија со фактор на влијание, со долги рецензии во водечки реферативен журнал, во кои се појавуваат резултати кои се паметат и по првото читање. Се очекува и понатаму успешно да ја продолжи својата научна работа.

Сметаме дека кандидатот ги исполнува условите за избор во повисоко звање и предлагаме, да биде избран во звањето вонреден професор од областа на топологијата и применетата математика.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

1. Д-р Никита Шекутковски, редовен професор на Институтот за математика, Природно-математички факултет, УКИМ, с.р.
2. Акад. Дончо Димовски, редовен професор на Институтот за математика, Природно-математички факултет, УКИМ, с.р.
3. Д-р Билјана Крстеска, редовен професор на Институтот за математика, Природно-математички факултет, УКИМ, с.р.

ОБРАЗЕЦ
КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО, НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ

Кандидат: **Маркоски Трајче Ѓорѓи**

(презиме, татковско име и име)

Институција: **Природно-математички факултет/Институт за математика**

(назив на факултетот/институтот)

Научна област: **математика**

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕТО ДОЦЕНТ (Билтен на УКИМ, број 981, од 1 март 2010 година)	Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	149
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	46
СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ	70
Вкупно	265

Назив на активноста (после изборот за доцент)	поени

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Одржување на вежби и консултации						
семестар	предмет	часови (седмично)		поени од пред.	поени од вежби	поени од консултации
		пред.	вежби			
летен 2009/2010	математичка анализа I		4	0	1,8	0,12
	компјутерски практикум (програмски јазик) 2 дел	1	2	0,6	0,9	
	компјутерски практикум 3 (2 дел)		3	0	1,35	
	компј. програми	1	2	0,6	0,9	
зимски 2010/2011	вовед во математичка анализа		4	0	1,8	0,26
	компјутерски практикум (програмски јазик) 1 дел	1	2	0,6	0,9	
	компјутерски апликации (мат.-физ.)	1	3	0,6	1,35	
	Математика - ФЗНХ		2	0	0,9	
	оперативни системи	1	2	0,6	0,9	
	примена на компј во нас.		5	0	2,25	
летен 2010/2011	математичка анализа I		4	0	1,8	0,14
	компјутерски практикум 3 (2 дел)		3	0	1,35	
	примена на компј во нас.		5	0	2,25	
	компј. Апликации	1	2	0,6	0,9	
зимски 2011/2012	математика (ГФ)	4		2,4	0	0,44
	математика ФДТМЕ	3	2	1,8	0,9	
	компј. апликации	1	2	0,6	0,9	
	примена на компј во нас.		5	0	2,25	
летен	математички програми 2	2	2	1,2	0,9	0,08

2011/2012	примена на компј во нас.		5	0	2,25		
зимски 2012/2013	математика ФЗНХ	2	2	1,2	0,9	0,5	
	математика (ГФ)	4		2,4			
	репиториум по мат. 1	3	2	1,8	0,9		
	примена на компј во нас.		5	0	2,25		
	мат. програми 1	2	2	1,2	0,9		
летен 2012/2013	компјутерски апл.	1	2	0,6	0,9	0,14	
	математички програми 2	2	2	1,2	0,9		
	примена на компј во нас.		5	0	2,25		
	реп. по мат. 1	3	2	1,8	0,9		
зимски 2013/2014	метрички простори и фиксна точка	2	2	1,2	0,9	0,34	
	математика ФЗНХ	2	2	1,2	0,9		
	математика (ГФ)	4		2,4	0		
	репиториум по мат. 1	3	2	1,8	0,9		
	примена на компј во нас.		5	0	2,25		
летен 2013/2014	мат. програми 1	2	2	1,2	0,9	0,12	
	математички програми 2	2	2	1,2	0,9		
	примена на компј во нас.	0	5	0	2,25		
	реп. по мат. 2	3	2	1,8	0,9		
	математичка анализа I	0	4	0	1,8		
Вкупно				30,6	48,15	2,14	80,89
подготовка на нов предмет (6 предмети) предавања и вежби							9
ментор на 4 дипломски работи							0,8
член на комисија за оценка на 1 докторат (Мартин Шоптрајанов)							0,5
член на комисија за одбрана на 1 докторат (Мартин Шоптрајанов)							0,5
член на комисија за оцена на 2 магистратури (Зоран Мисајлески и Абдула Букла)							0,6
член на комисија за одбрана на 2 магистратури (Зоран Мисајлески и Абдула Букла)							0,6
Позитивно рецензирана збирка задачи (решени задачи од општа топологија, 2012)							4
Статија во стручно-методско списание							
Ј. Маркоска, Ѓ. Маркоски, Еден начин за докажување ирационалност на некои броеви, Сигма 93, 2011/12.							1
Ј. Маркоска, Ѓ. Маркоски, Геометриско пресметување на тригонометриските функции на некои агли, Сигма 97, 2012/2013.							1
Ј. Маркоска, Ѓ. Маркоски, Геометриски начин на решавање системи равенки, 1 дел, Сигма 91, 2010/2011.							1
Ј. Маркоска, Ѓ. Маркоски, Геометриски начин на решавање системи равенки, 2 дел, Сигма 92, 2010/2011.							1
Вкупно поени од НО - дејност							100,89

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Учесник во национален научен проект: Развој на математичките науки во Р. Македонија, 1946-2010 (раководител проф. д-р Благој Попов), 2008-2011.	3
Учесник во меѓународен проект (билатерален со Хрватска)	5
Трудови со оригинални научни резултати, објавен и во референтно научно/стручно списание со меѓународен уредувачки одбор	
Nikita Shekutkovski, Gorgi Markoski, Ends and quasicomponents, Cent. Eur. J. Math. • 8(6) • 2010 • 1009-1015	5,919
Nikita Shekutkovski, Gorgi Markoski, Proper shape over finite coverings, Topology and its	5,987

Applications 158 (2011), pp. 2016-2021	
N Shekutkovski, TA Pachemska, G Markoski, Map of quasicomponents induced by a shape morphism, Glasnik Matematski 47 (2), 431-439	5,206
Труд со оригинални научни/стручни резултати, објавен во зборник на трудови од научен/стручен собир	
Gjorgji Markoski, Nikita Shekutkovski, INTRINSIC DEFINITION OF PROPER SHAPE AND SPACES WITH COMPACT COMPONENTS, Proceedings of IV congress of mathematicians of Macedonia, Struga, Macedonia, 19-22.10. 2008, Pages 272-286	1,8
Труд со оригинални научни/стручни резултати, објавен во зборник на трудови од научен/стручен собир со меѓународен уредувачки одбор	
Gj. Markoski, Functor between categories of proper proximate nets, FMNS 2011, 83-90	3
Секциско предавање на научен/стручен собир со меѓународно учество (4)	8
Секциско предавање на научен/стручен собир	2
Предавање по покана на универзитет (во Јаши, Романија, 2012)	1
Трудови со стручни резултати, објавени во зборник на трудови од научен/стручен собир	
Ѓорѓи Маркоски, Јасмина Маркоска, ПРИМЕНА НА ПРОГРАМСКИОТ ПАКЕТ МАТЕМАТИКА ЗА ВОВЕДУВАЊЕ НА ПОИМОТ ГРАНИЦА НА НИЗА, Зборник на трудови од IV конгрес на математичарите на Македонија, Струга, Македонија, 19-22.10. 2008, стр. 138-143	2
Валентина Миовска, Ѓорѓи Маркоски, Анета Гацовска, Делчо Лешковски, ОЧЕКУВАНИ ТЕНДЕНЦИИ НА УСПЕХОТ НА УЧЕНИЦИТЕ – НАТПРЕВАРУВАЧИ ПО МАТЕМАТИКА ОД СРЕДНИТЕ УЧИЛИШТА ВО ПЕРИОДОТ 2004/2008 ГОДИНА, Зборник на трудови од IV конгрес на математичарите на Македонија, Струга, Македонија, 19-22.10. 2008, стр. 155-168	2
Апстракт објавен во зборник на меѓународна конференција (3)	3
Вкупно поени од НИ - дејност	47,912

СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

Книги од стручна област (коавтор)	
Р. Малчески, В. Манова Ераковиќ, Ѓ. Маркоски, А. Малчески, Сигмина Ризница – Рубрика задачи 1-505, СММ 2008	7
А. Малчески, В. Манова Ераковиќ, Р. Малчески, Ѓ. Маркоски, Сигмина Ризница – Рубрика задачи 506-1005, СММ 2011	7
А. Малчески, ..., Ѓ. Маркоски, ..., Натпревари по математика во основно образование 2012, СММ 2012	7
А. Малчески, ..., Ѓ. Маркоски, ..., Натпревари по математика во средно образование 2012, СММ 2012	7
А. Малчески, ..., Ѓ. Маркоски, ..., Натпревари по математика во средно образование 2011, СММ 2011	7
А. Малчески, ..., Ѓ. Маркоски, ..., Натпревари по математика во основно образование 2013, СММ 2013	7
А. Малчески, В. Манова Ераковиќ, Ѓ. Маркоски, А. Малчески, Сигмина Ризница – конкурсни задачи 1-192, СММ 2012	7
А. Малчески, В. Манова Ераковиќ, Р. Малчески, Ѓ. Маркоски, Сигмина Ризница – Рубрика задачи 1006-1260, СММ 2012	7
А. Малчески, ..., Ѓ. Маркоски, ... Сигмина Ризница – Рубрика подготвителни задачи, СММ 2012	7
Учество во промотивни активности на Факултетот	2
Учество во работата на комисији за државни натпревари за средно (5 години)	5
Учество во работата на комисији за државни натпревари за основно (2 години)	2
превод на две статии за „Сигма“	1

ДЕЈНОСТИ ОД ПОШИРОК ИНТЕРЕС

Член на уредувачкиот одбор на списанието Математички билтен 5 години	2,5
Главен и одговорен уредник на СИГМА 1 година	2
Член на уредувачкиот одбор на МАТЕМАТИЧКИ БИЛТЕН 4 години*0,5 поени	2
Уредник на зборник на трудови од 4 конгрес на СММ	1
Член на организационен одбор на ICTA 2012	1
Член на факултетска комисија (јавни набавки-2 мандат, расход-1 мандати, комисија за АОП-1 мандат)	2
Член на комисија за избор во звање (асистент и доцент за Мартин Шоптрајанов)	0,4
Член на 2 комисии при БРО за изработка на програма за математика за средно стручно образование	2
Вкупно поени од СА - дејност	85,9
ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	100,89
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	47,912
СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ	85,9
Вкупно	243,702

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

4. Д-р Никита Шекутковски, редовен професор на Институтот за математика, Природно-математички факултет, УКИМ, с.р.
5. Акад. Дончо Димовски, редовен професор на Институтот за математика, Природно-математички факултет, УКИМ, с.р.
6. Д-р Билјана Крстеска, редовен професор на Институтот за математика, Природно-математички факултет, УКИМ, с.р.

РЕФЕРАТ

ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК ВО СИТЕ НАСТАВНО НАУЧНИ ЗВАЊА ОД ОБЛАСТА ИНФОРМАТИКА И КОМПЈУТЕРСКО ИНЖЕНЕРСТВО НА ФАКУЛТЕТОТ ЗА ИНФОРМАТИЧКИ НАУКИ И КОМПЈУТЕРСКО ИНЖЕНЕРСТВО ВО СКОПЈЕ

На 52. редовна седница на Наставно - научниот совет на Факултетот за информатички науки и компјутерско инженерство во Скопје, одржана на 2.10.2014 година, во врска со конкурсот објавен во весниците „Нова Македонија“ и „Коха“ од 23.9.2014 година, бевме избрани за членови на рецензентската комисија за позицијата наставник во сите наставно-научни звања од областа информатика и компјутерско инженерство.

На конкурсот се пријави кандидатот д-р Игор Трајковски, доцент на Факултетот за информатички науки и компјутерско инженерство, доктор на информатички науки. По разгледувањето на приложените документи, на Наставно - научниот совет на Факултетот за информатички науки и компјутерско инженерство во Скопје му го поднесуваме следниов

ИЗВЕШТАЈ

Биографски податоци

Д-р Игор Трајковски е роден на 12 јуни 1977 година во Скопје. Основното и средното училиште го завршил во родниот град, со континуиран одличен успех. Во учебната 1997/1998 година се запишал на студиите по информатика на Институтот за информатика при Природно-математичкиот факултет во Скопје. Дипломирал на 1 октомври 2001 година со висока просечна оценка (9,53). Во 2003 се запишал на магистерски студии на Универзитетот во Сарланд, Германија (University of Saarland & Max Planck Institute for Informatics, Saarbrücken, Germany) и во октомври 2004 година се стекнал со титулата магистер на науки во областа компјутерски науки. Своите студии и научно-истражувачка работа ги продолжил на Институтот “Јозеф Штефан” во Љубљана, Словенија (Jozef Stefan Institute, Ljubljana, Slovenia) во Одделот за технологии на знаењето, односно на Меѓународната постдипломска школа при истата институција, каде што на 14 декември 2007 година успешно ја одбранил докторска теза со наслов “Functional Interpretation of Gene Expression Data” и се стекнал со академската титула доктор на науки.

Во континуитет од 2001 година па до денес, д-р Трајковски е професионално ангажиран како: демонстратор (1999-2001) на Институтот за информатика во Скопје, научно-истражувачки асистент на Универзитетот во Штутгарт, Германија (02/2002 - 09/2003), специјалист во развој на софтвер во Т-Mobile, Скопје (10/2004 - 09/2005), истражувачки асистент во Институтот “Јозеф Штефан”, во Љубљана (10/2005 - 12/2007), софтверски инженер во Гугл (05/2007 – 09/2007 и 05/2008 – 09/2008), доцент на Њујорк универзитетот во Скопје (02/2008 – 11/2009), доцент на Факултетот за електротехника и информациски технологии (02/2010 - 09/2011), а во моментот е доцент на Факултетот за информатички науки и компјутерско инженерство во Скопје (9/2011 - денес). Исто така, тој е креатор и основач на најголемиот македонски агрегаторот за вести Time.mk (07/2008 - денес).

Д-р Трајковски бил успешен учесник на повеќе национални и меѓународни натпревари и олимпијади по програмирање со пласман на светското студентско финале (World final ACM programming contest, Orlando, USA, 2000) и освоени медали (Bronze medal, Balkan

Olympiad in Informatics, Cyprus, 1996). Добитник е на стипендии за студии за талентирани студенти како и награда за најдобар студент на Институтот за информатика, ПМФ-Скопје.

Научно-истражувачката работа на д-р Игор Трајковски е во областите на вештачка интелигенција, машинско учење, пребарување и рангирање на информации, статистичка обработка на прородни јазици, биоинформатика и паралелни алгоритми.

Наставно - образовна дејност

Во периодот по претходниот избор за доцент, од 2010 до 2014 година, има одржувано предавања и вежби по повеќе предмети на додипломски и постдипломски студии и докторски студии.

Предавања во **првиот циклус** студии одржал по предметите:

2009/10, летен семестар: интелигентни работи и репрезентација на знаење (ФЕИТ); 2010/11, зимски семестар: основи на машинската интелигенција (ФЕИТ), проектирање на сигурносни системи (ФЕИТ); 2010/11, летен семестар: интелигентни работи и репрезентација на знаење (ФЕИТ); 2011/12, зимски семестар: основи на машинската интелигенција (ФЕИТ), основи на софтверско инженерство; 2011/12, летен семестар: архитектура и организација на компјутери, дискретна математика; 2012/13, зимски семестар: алгоритми и податочни структури, логичко и функционално програмирање; 2012/13, летен семестар: напредни алгоритми, дискретна математика; 2013/14, зимски семестар: алгоритми и податочни структури, логичко и функционално програмирање; 2013/14, летен семестар: напредни алгоритми, архитектура и организација на компјутери; 2014/15, зимски семестар: алгоритми и податочни структури и обработка на природните јазици.

За успешноста на неговата наставна дејност сведочат и оценките од студентите во рамките на самовалуацијата на факултетот на кои д-р Трајковски бил одлично оценет. Во летниот семестар во учебната 2013/14 година ги добил следниве просечни оценки: за задолжителниот предмет архитектура и организација на компјутерите бил оценет со 8,38, што е најдобриот успех во однос на сите наставници кои го реализирале предметот; за изборниот предмет напредни алгоритми бил оценет со 9,25, а за изборниот предмет податочна фузија, просечната оценка е 9,80.

Предавања во **вториот циклус** студии одржал по предметите:

2010/11, летен семестар: теорија на дискретно-настански системи и супервајзорско управување (ФЕИТ); 2011/12, летен семестар: теорија на дискретно-настански системи и супервајзорско управување (ФЕИТ); 2012/13, зимски семестар: напредна обработка на природни јазици; 2013/14, зимски семестар: напредна обработка на природни јазици; 2013/14, летен семестар: интернет пребарувачи, податочна фузија.

Предавања во **третиот циклус** студии одржал по предметите:

2011/12, летен семестар: алгоритми за глобална оптимизација (ФЕИТ); 2011/12, летен семестар: алгоритми за глобална оптимизација (ФЕИТ).

За неколку предмети од предметите за кои одржувал предавања, д-р Игор Трајковски има креирано материјали за предавања во вид на слајдови или програмски албораториски

вежби, за предметите: интелигентни роботи и репрезентација на знаење (ФЕИТ), основи на машинската интелигенција (ФЕИТ), проектирање на сигурносни системи (ФЕИТ), дискретна математика, напредни алгоритми, обработка на природни јазици.

Научно-истражувачка дејност

Како доцнет на Факултетот за електротехника и информациски технологии, а потоа и на Факултетот за информатички науки и компјутерско инженерство, д-р Игор Трајковски ја продолжил својата научна работа, чиј резултат се следниве објавени 12 труда во периодот од 2010 до 2014, во кои бил прв автор или коавтор:

1. M. Saveski, I. Trajkovski "Development of an English-Macedonian Machine Readable Dictionary by Using Parallel Corpora", ICT Innovations Conference, Ohrid, Macedonia, Springer Verlag, September 2010.

Во овој труд се опишува метод за автоматска конструкција на електронски речник, со помош на паралелен корпус од два јазика. Во конкретниот случај е презентиран метод за конструкција на англиско-македонски речник користејќи само паралелен корпус и статистички методи.

2. P. K. Novak, A. Vavpetic, I. Trajkovski, N. Lavrac "Towards Semantic Data Mining with g-SEGS", In Proceedings of the 13th International Multiconference Information Society, Ljubljana, Slovenia, September 2010.

Во овој труд е генерализиран методот за рударење низ генетските податоци SEGS. Во овој случај додадени се дополнителни тагови за обележување на податоците, како и неколку нови методи за пронаоѓање на интересни подгрупи (subgroups) од гени и нивни описи.

3. M. Saveski, I. Trajkovski "Automatic Construction of Wordnets by Using Machine Translation and Language Modeling", In Proceedings of the 13th International Multiconference Information Society, Ljubljana, Slovenia, 2010.

Во овој труд е презентиран генерален метод за конструкција на Wordnet на кој било јазик, користејќи методи на машинско преведување и јазични модели. Методот е тестиран и се извршени експерименти за конструкција на Wordnet за македонски јазик.

4. I. Trajkovski, Z. Aleksovski "Learning to sort by using evolution", In Proceedings of the 7th International Conference on Innovations in Information Technology, Abu Dhabi, United Arab Emirates, 2011

Во овој труд е презентиран метод за автоматска конструкција на кратки асемблерски програми со помош на генетско програмирање. Методот е тестиран на проблемот за автоматска конструкција на програм за сортирање. Генетскиот алгоритам самостојно успешно го има пронајдено алгоритмот за сортирање bubble sort.

5. N. Lavrac, A. Vavpetic, L. Soldatova, I. Trajkovski, P.K. Novak "Using Ontologies in Semantic Data Mining with SEGS and g-SEGS", In Proceedings of the 14th International Conference on Discovery Science, Espoo, Finland, 2011.

Во трудот е презентиран метод кој успешно користи неколку онтологии кои содржат заднинско знаење од конкретен домен (во случајот генетика) за да се опишат податоците од извршените биолошки експерименти. Описот се состои во пронаоѓање на групи од

гени, кои се опишани со тагови кои се дел од онтологиите, чија големина значително отстапува од очекуваната вредност.

6. A. Vavpetic, I. Trajkovski, P.K. Novak, N. Lavrac “Semantic Data Mining System g-SEGS”, In Proceedings of The European Conference on Machine Learning and Principles and Practice of Knowledge Discovery in Databases, Athens, Greece, 2011.

Во овој труд, детално е опишан системот g-SEGS, наследник на SEGS кој е воедно докторската теза на кандидатот Игор Трајковски, за семантичко рударење на податоци, користејќи онтологии за претстава на заднинското знаење за доменот во кој е вршено мерење на податоците кои сакаме да ги анализираме.

7. V. Podpecen, N. Lavrac, I. Mozetic, I. Trajkovski, P. K. Novak “SegMine workflows for semantic microarray data analysis in Orange4WS”, BMC Bioinformatics 2011, 12:416, DOI:10.1186/1471-2105-12-416.

Во овој труд е претставен целосен проточен систем за вршење на анализа на генетски податоци добиени од microarrays. Системот е имплементиран во програмската околина ORANGE, а алгоритмите кои ги користи за анализа се надградена верзија од алгоритмите на системот SEGS.

8. I. Trajkovski “Efficient document retrieval using text clustering”, ICT Innovations Conference, Ohrid, Macedonia, September 2012.

Во овој труд е претставен метод за ефикасно пребарување на слични документи. Методот работи на тој начин што претходно сите документи се кластерираат во одреден број кластери, така што пребарувањето се одвива во два чекора, прво се пребарува во кои кластери би биле најсличните документи за даден документ, а потоа се пребарува поединечно секој од документите што се членови на кластерите кои се добиле како резултат во првото пребарување.

9. Христина Андоновска, Игор Трајковски “Изучување на македонскиот јазик како мајчин/странски со помош на паралелен јазичен корпус”, Зборник на реферати од XL меѓународна научна конференција при Меѓународниот семинар за македонски јазик, литература и култура, Охрид, Македонија, 2013.

Во овој труд е извршена анализа на преводот на одреден македонски фрази на англиски јазик. Паралелниот корпус е добиен со прибирање на текстови од страницата setimes.com. Преку контрастивна анализа на различни јазични рамништа (морфологија, синтакса, лексика) се укажува на некои специфични црти и разлики на македонскиот јазик во однос на англискиот.

10. I. Trajkovski “Parallel genetic algorithm for creation of sort algorithms”, In Proceedings of 5th International Conference on Computational Collective Intelligence Technologies and Applications, Craiova, Romania. Springer Lecture Notes on Artificial Intelligence / LNCS, September 2013.

Во овој труд се разгледуваат разни методи на паралелизација на генетските алгоритми користени во трудот број 4. Се анализира влијанието на различните параметри на основниот алгоритам како и параметрите кои влијаат на паралелизацијата врз успехот во наоѓање оптимални решенија.

11. I. Trajkovski “Pagerank-like algorithm for ranking news stories and news portals”, ICT Innovations Conference, Ohrid, Macedonia. Springer Verlag, 2013.

Во овој труд се опишува метод за автоматско пронаоѓање на топ вести од множество портали, како и одредување на авторитет на истите портали. Алгоритамот наликува на добропознатиот PageRank-алгоритам, па оттука и неговото име. За разлика од другите методи за одредување на топ теми, во овој пристап се зема предвид и графичкиот изглед и зафатена површина на вестите на насловната страница на порталот.

12. I. Trajkovski “Linear programming approach for online advertising”, ICT Innovations Conference, Ohrid, Macedonia, 2014.

Во овој труд е презентираан метод за таргетирање на реклами на веб- портали. Методот работи на тој начин што прво ги кластерира сите корисници на сајтот во неколку кластери, според содржините кои ги читаат, а потоа со симплекс методот одредува на кое место да се пласира која реклама за да се максимизира бројот на кликови, а притоа да се прикажат зададен минимален број на прикази за секоја од рекламите.

Презентации

Во изборниот период, д-р Игор Трајковски има учествувало на следните научни/стручни собири со пленарни или секциски предавања и со сопствени реферати:

- “Learning to sort by using evolution”, во памки на 7th International Conference on Innovations in Information Technology, Abu Dhabi, United Arab Emirates, 2011;
- “Semantic Data Mining”, покането предавање на Workshop on The European Conference on Machine Learning and Principles and Practice of Knowledge Discovery in Databases, Bristol, UK, 2012;
- ”Parallel genetic algorithm for creation of sort algorithms”, во памки на 5th International Conference on Computational Collective Intelligence Technologies and Applications, Craiova, Romania, 2013.

Проекти

Во изборниот период, Игор Трајковски учествувал (како раководител или учесник) во следниве национални проекти:

1. “Македонски текстуален корпус”, финансиран од ФИНКИ, УКИМ – Скопје, 2011-2012, раководител: д-р Игор Трајковски;
2. “Македонско-Англиски паралелен корпус”, финансиран од ФИНКИ, УКИМ – Скопје, 2012-2013, раководител: д-р Игор Трајковски;
3. “Решавање систем од диференцијални равенки со паралелно генетско програмирање”, финансиран од ФИНКИ, УКИМ – Скопје, 2012-2013, раководител: д-р Боро Јакимовски;
4. “Пред-обработка и пост-обработка кај ансамбли од класификатори”, финансиран од ФИНКИ, УКИМ – Скопје, 2011-2012, раководител: д-р Андреа Кулаков.

Стручно апликативна дејност

Од изборот во звањето доцент, д-р Трајковски членувал во програмските одбори на следниве меѓународни конференции: ICT-Innovations 2010, ICT-Innovations 2011, ICT-Innovations 2012, ICT-Innovations 2013, ICT-Innovations 2014.

Во периодот од 2008 до денес активно учествува во развојот и одржувањето на веб-страницата time.mk, агрегатор на вести и други информации, која последните 3 години е една од најпосетуваните страници во Македонија.

Во 2013 и 2014 година бил задолжен да го организира националниот студентски натпревар по алгоритамско програмирање ACM, како и да биде водач на националните тимови на регионалниот натпревар ACM SEE кој традиционално секоја година се одржува во Букурешт, Романија.

Во 2012 бил еден од основачите, а до денес е сè уште член на IAB Македонија, здружение за интерактивно огласување, посветено на развивањето и унапредувањето на дигиталното огласување во Македонија.

Активно учествувал во промоцијата на Факултетот во средните училишта во Македонија во 2012, 2013 и 2014 година.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на сите прикажани активности, можеме да констатираме дека д-р Игор Трајковски извонредно успешно ги реализирал сите наставни дејности што му биле доделени и бил ангажиран во развојот на младите и талентирани студенти во областа на напредните алгоритми и напредното програмирање. Освен големиот ентузијазам во наставната дејност, тој покажал и солидни резултати во научно-истражувачката и апликативната дејност. Имајќи ги предвид овие факти, ни претставува чест и задоволство да му предложиме на наставно-научниот совет на Факултетот за информатички науки и компјутерско инженерство во Скопје да го избере д-р Игор Трајковски во звањето вонреден професор од областа информатика и компјутерско инженерство.

Рецензентска комисија

Д-р Катерина Здравкова,
редовен професор на ФИНКИ

Д-р Андреа Кулаков,
вонреден професор на ФИНКИ

Д-р Жанета Попеска,
редовен професор на ФИНКИ

ОБРАЗЕЦ
КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО И
НАСТАВНО СТРУЧНО ЗВАЊЕ

Кандидат: _____ **Игор Стеван Трајковски**

_____ (име, татково име, презиме)
Институција: **Факултет за информатички науки**
и компјутерско инженерство
 _____ (назив на факултетот/институцијата)

Научна област: **информатички науки и компјутерско инженерство**

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Ред · бро ј	Назив на активоста:	Поени
1	<u>Настава на прв циклус студии</u> 2009/10, летен семестар (5 часа) Интелигентни работи и репрезентација на знаење (ФЕИТ) 2010/11, зимски семестар (6 часа) Основи на машинската интелигенција (ФЕИТ) Проектирање на сигурносни системи (ФЕИТ) 2010/11, летен семестар (5 часа) Интелигентни работи и репрезентација на знаење (ФЕИТ) 2011/12, зимски семестар (5 часа) Основи на машинската интелигенција (ФЕИТ) Основи на софтверско инженерство 2011/12, летен семестар (7 часа) Архитектура и организација на компјутери Дискретна математика 2012/13, зимски семестар (4 часа) Алгоритми и податочни структури Логичко и функционално програмирање 2012/13, летен семестар (6 часа) Напредни алгоритми Дискретна математика 2013/14, зимски семестар (4 часа) Алгоритми и податочни структури Логичко и функционално програмирање 2013/14, летен семестар (5 часа) Напредни алгоритми Архитектура и организација на компјутери	32,40

	2014/15, зимски семестар (7 часа) Алгоритми и податочни структури Algorithms and Data Structures Обработка на природни јазици Вкупно: $54 * 15 * 0,04 = 32,40$	
2	<u>Настава втор циклус студии</u> 2010/11, летен семестар (2 часа) Теорија на дискретно-настански системи и супервајзорско управување (ФЕИТ) 2011/12, летен семестар (2 часа) Теорија на дискретно-настански системи и супервајзорско управување (ФЕИТ) 2012/13, зимски семестар (3 часа) Напредна обработка на природни јазици 2013/14, зимски семестар (3 часа) Напредна обработка на природни јазици 2013/14, летен семестар (6 часа) Интернет пребарувачи Податочна фузија Вкупно: $16 * 15 * 0,05 = 12$	12,00
3	<u>Настава трет циклус студии</u> 2011/12, летен семестар (2 часа) Алгоритми за глобална оптимизација (ФЕИТ) 2011/12, летен семестар (2 часа) Алгоритми за глобална оптимизација (ФЕИТ) Вкупно: $4 * 15 * 0,06 = 3,6$	3,60
4	<u>Подготовка на нов предмет</u> Интелигентни роботи и репрезентација на знаење (ФЕИТ) Основи на машинската интелигенција (ФЕИТ) Проектирање на сигурносни системи (ФЕИТ) Дискретна математика Напредни алгоритми Обработка на природни јазици	6,00
5	Консултации со студенти $1100 * 0,002$	2,20
6	Член на комисија за магистратура $2 * 0,3$	0,60
7	Член на комисија за дипломска $4 * 0,1$	0,40
	Вкупно	57,20

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЛНОСТ

Ред. број	Назив на активоста:	Поени
1	Раководител на национален научен проект 1*3	3,00
2	Учесник во национален научен проект 1*3	3,00
3	Труд со оригинални научни резултати, објавен во референтно научно/стручно списание со меѓународен уредувачки одбор 1*6*60%	3,60
4	Труд со оригинални научно/стручни резултати, објавен во зборник од трудови од научен/стручен собир (1*90%)*2	1,80
5	Труд со оригинални научно/стручни резултати, објавен во зборник од трудови од научен собир со меѓународен уредувачки одбор (4*100% + 3*90%+3*60%)*3	25,50
6	Секциско предавање на научен/стручен собир со меѓународно учество (1*2)	2,00
	Вкупно	36,9

СТРУЧНО-УМЕТНИЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активоста:	Поени
	Вкупно	/

СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активоста:	Поени
1	Дизајн или изработка на информациски систем 6*1	6
2	Учество во промотивни активности на факултетот 4*0,5	2
3	Изработка на нов софтверски пакет 6*2	12
4	Предавање на институции од јавен интерес 6*0,5	3
Дејности од поширок интерес		
1	Член на организациски или програмски одбор на научен собир 4*0,5	2
2	Изготвување и пријавување научен проект 3*1	3
3	Експертски активности: евалуација, стручна ревизија, супервизија, проценка на капитал, систематизација, методологија 1*1	1
4	Член на национална жири комисија 2*1	2
5	Член на факултетска комисија 2*0,5	1
Спортска дејност		/
	Вкупно	32

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	57,20
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	36,90
СТРУЧНО-УМЕТНИЧКА ДЕЈНОСТ	/
СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ	32,00

Вкупно	126,10

Рецензентска комисија

Д-р Катерина Здравкова
редовен професор на ФИНКИ

Д-р Андреа Кулаков
вонреден професор на ФИНКИ

Д-р Жанета Попеска
редовен професор на ФИНКИ

РЕФЕРАТ

ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ – ВОНРЕДЕН ПРОФЕСОР ПО ПРЕДМЕТИТЕ ОД НАСТАВНО-НАУЧНАТА ОБЛАСТ ФИЗИКА НА ФАКУЛТЕТОТ ЗА ИНФОРМАТИЧКИ НАУКИ И КОМПЈУТЕРСКО ИНЖЕНЕРСТВО ВО СКОПЈЕ

На педесет и втората седница на Наставно-научниот совет на Факултетот за информатички науки и компјутерско инженерство при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, одржана на 2.10.2014, по објавениот конкурс на 23.9. 2014 во дневните весници „Нова Македонија“ и „Коха“, за точка 2.2.2, избор во сите наставно-научни звања од областа физика на Факултетот за информатички науки и компјутерско инженерство (ФИНКИ) во Скопје, беше донесена Одлука за избор на рецензентска комисија во состав: акад. проф. д-р Љупчо Коцарев (претседател), проф. д-р Христина Спасевска од Факултетот за електротехника и информациски технологии (член) и проф. д-р Маргарита Гиновска од Факултетот за електротехника и информациски технологии (член).

На објавениот конкурс се пријави само кандидатот Ласко Баснарков, доктор на физички науки, доцент на Факултетот за информатички науки и компјутерско инженерство во Скопје.

Врз основа на поднесените документи, Рецензентската комисија на Наставно-научниот совет на Факултетот за информатички науки и компјутерско инженерство му го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

1. Биографски податоци

Ласко Баснарков е роден во Кавадарци, на 8. 3. 1977 година. Студиите на Електротехничкиот факултет во Скопје ги започнал во учебната 1995/1996 година, а дипломирал во 2000 година, на насоката електроника и телекомуникации, со просечен успех 8,74. За време на студиите покажал посебен интерес кон физиката, поради што изработил и дипломска работа од предметот физика со наслов „Спектрална анализа на хаотични сигнали“.

Во декември 2005 година, под менторство на проф. д-р Виктор Урумов, го одбрал магистерскиот труд со наслов „Детерминистичка и стохастична дифузија кај гравитационен билијард и Архимедови решетки“ и се стекнал со звањето магистер на физички науки од областа теориска физика.

Со одбраната на докторската дисертација „Синхронизација на фазни осцилатори“ во септември 2009 година, под менторство на проф. д-р Виктор Урумов, се стекна со академската титула доктор на физички науки.

Од јануари до јуни 2002 година бил ангажиран како демонстратор, а од јуни 2002 година до септември 2006 година како помлад асистент на Електротехничкиот факултет. Со одбрана на магистерскиот труд во септември

2006 година е избран за асистент по предметите од наставно-научната област физика на Факултетот за електротехника и информациски технологии во Скопје, а во август 2009 година е преизбран во истото звање. По докторирањето, во март 2010 година е избран за насловен доцент по физика на истиот Факултет.

Од септември 2011 година работи како доцент на Факултетот за информатички науки и компјутерско инженерство во Скопје. Во периодот од септември 2011 година до денес, тој е наставник по предметите од областа физика, но повремено предава и дигитална електроника, компјутерска електроника 1, дигитално процесирање на сигнали, моделирање и симулација и професионални вештини на додипломските студии. На студиите од втор циклус, тој е наставник на предметите сензорски мрежи, вовед во финансиско инженерство и дизајн на вградлив хардвер во ASIC и FPGA.

Ласко Баснарков работи на повеќе домашни проекти финансирани од Факултетот за информатички науки и компјутерско инженерство, а на дел од нив е раководител. Во периодот од последниот избор, тој е учесник и во три меѓународни проекти.

Кандидатот Ласко Баснарков активно и успешно учествува во спроведувањето на натпреварите по физика во организација на Друштвото на физичарите на Република Македонија. Тој учествува и работи во неколку факултетски комисии, а помага и во презентацијата на Факултетот во средните училишта низ Републиката. Во периодот по изборот за насловен доцент, тој е учесник во програмски одбор на три меѓународни научни собири и два научни собира.

Активно го користи англискиот, а се служи и со рускиот јазик.

2. Наставно-образовна дејност

Во периодот непосредно по изборот за насловен доцент, Ласко Баснарков е ангажиран како соработник по предметите од наставно-научната област физика на Факултетот за електротехника и информациски технологии во Скопје. Неговата наставна ангажираност се состои во изведување на аудиториски и лабораториски вежби по предметите физика 1, физика 2 и аудиториски вежби по инженерска механика. Една година е соработник по физика на Технолошко-металуршкиот факултет во Скопје. По вработувањето на Факултетот за информатички науки и компјутерско инженерство, Ласко Баснарков работи како доцент по физика, предавајќи ги предметите физика 1 и физика 2 (подоцна физика, односно модерна физика, соодветно). Предава и дигитална електроника и моделирање и симулација (по еден семестар), компјутерска електроника 1, дигитално процесирање на сигнали и професионални вештини (по два семестра секој предмет). На студиите од втор циклус во учебната 2013/2014 е наставник по предметите сензорски мрежи, вовед во финансиско инженерство и дизајн на вградлив хардвер во ASIC и FPGA. Неговата ангажираност во наставниот процес понекогаш била поголема од нормалната, особено ако се има предвид големиот број на студенти, а со тоа и големиот број на писмени испити (домашни, тестови, колоквиуми), како и консултации. И покрај тоа, своите обврски ги извршува

професионално и одговорно, а односот кон студентите и колегите му е секогаш коректен.

3. Научноистражувачка дејност

Кандидатот досега има покажано способност за научноистражувачка дејност со издавање на научни трудови, учество на научни собири со реферати, учество во научни проекти, одржани предавања на странски научни институции, итн.

3.1. Научни трудови

Во периодот од последниот избор досега, Ласко Баснарков има објавено пет труда во списанија со фактор на влијание и два труда на конференција.

Трудовите со ред. бр. [1] - [13] се рецензирани при претходните избори за помлад асистент и асистент во универзитетските билтени број 804 од 15 мај 2002 година, број 864 од 30 декември 2004 година, број 902 од 1 септември 2006 година, број 967 од 1 јули 2009 година, како и изборот за насловен доцент објавен во Билтен број 981 од 1 март 2010 година.

Објавени научни трудови по изборот за насловен доцент:

[14] Forecast improvement in Lorenz 96 system – L. Basnarkov and L. Kocarev, Nonlinear Processes in Geophysics, **19**, 569-575, (2012).

Направен е придонес во анализата на системи за прогноза на времето со помош на интерактивни ансамбли. Разгледан е едноставен систем заснован на моделот на Лоренц од 1996 година, кој е земен како “вистинска” атмосфера и три модели на таа атмосфера кои се исто така модели на Лоренц од 1996 година, но имаат поедноствен облик. Покажано е дека кога моделите разменуваат информации, т.е. сочинуваат еден интерактивен ансамбл се поуспешни во предвидувањето на состојбата на “вистината” во однос на секој од нив поединечно, како и од предвидување засновано на средната вредност од нив.

[15] Mean-field and mean-ensemble frequencies of a system of coupled oscillators – S. Petkoski, D. Iatsenko, L. Basnarkov and A. Stefanovska, Physical Review E **87**, 032908 (2013).

Во овој труд се анализирани системи од фазни осцилатори кои заемно дејствуваат и кај кои фреквенцијата на средното поле кое го создаваат се разликува од средната вредност на природните фреквенции на осцилаторите. Се покажува дека во тој случај, средната вредност на резултантните фреквенции (оние што се резултат на заемното дејство) е различна од онаа на средното поле. Ова повлекува дека треба да се прави јасна разлика меѓу тие две фреквенции кои се користат како макроскопски карактеристики на некои системи.

[16] Empirical correction techniques: analysis and applications to chaotically driven low-order atmospheric models – I. Trpevski, L. Basnarkov, D. Smilkov and L. Kocarev, *Nonlinear Processes in Geophysics*, **20**, 199-206, (2013).

Грешката во моделот е битен ограничувачки фактор кај системите за нумеричка прогноза на времето. Во овој труд се разгледани три емпириски техники за намалување на грешката на моделот со користење на едноставен нискодимензионален систем – систем на Лоренц од 1963 година, подложен на надворешно влијание од друг таков систем: итеративен линеарен регресивен метод, методот за корекција на Лит и метод заснован на тежинска комбинација на моделите. Добиено е дека најголемо подобрување на прогнозата се добива со користење на корективни членови чија вредност е блиска со средната вредност на хаотичната надворешна сила.

[17] Generalized synchronization and coherent structures in spatially extended systems – L. Basnarkov, G. S. Duane and L. Kocarev, *Chaos, Solitons and Fractals*, **59**, 35 (2014).

Спроведена е анализа на генерализираната синхронизација кај два спрегнати пространи система кои се моделирани со обоштување на равенките на Курамото-Сивашински. Спрегата меѓу системите е од видот управувач-управуван систем и е локализирана, на одредени растојанија. Утврдено е дека генерализираната синхронизација опстојува кога системите се со различни параметри, па дури и кога управуваниот систем има поедноставен облик. Од нумеричките испитувања е добиено дека максималното растојание меѓу точките на спрега е поврзано со типичната големина на кохерентните структури на решението на равенките, како и со бројот на Фуриеови коефициенти кои треба да се употребат ако спрегата се спроведе во фреквентниот простор.

[18] Cooperative Phenomena in Networks of Oscillators With Non-Identical Interactions and Dynamics – M. Mirchev, L. Basnarkov, F. Corinto and L. Kocarev – *Circuits and Systems I: Regular Papers*, *IEEE Transactions on*, **61** (3), 811 (2014).

[19] Cooperation among non-identical oscillators connected in different topologies - M. Mirchev, L. Basnarkov, and L. Kocarev - *ICT Innovations 2014*, Ohrid, 9-12 September, 2014.

Во трудовите е разгледана синхронизација кај систем од фазни осцилатори со неидентични интеракции меѓу осцилаторите, при што поврзаноста меѓу осцилаторите има топологија на комплексна мрежа. Анализирана е експоненцијалната стабилност на синхронизираната состојба во случаи кога функцијата на спрега е линеарна, кубична или синусна. Спроведени се нумерички симулации за потврда на аналитичките резултати.

[20] Energy-efficiency in Decentralized Wireless Networks: A Game-theoretic Approach Inspired by Evolutionary Biology - A. Gajduk, Z. Utkovski, L. Basnarkov and L. Kocarev - *The 3rd Workshop on Physics-Inspired Paradigms in Wireless Communications and Networks*, Hamamet, Tunisia, 16 May, 2014.

Соработката меѓу мобилните станици во една ад хок мрежа која се состои во препраќање на пораки може да доведе до намалување на потрошувачката на енергија. Во овој труд се анализира можноста за остварување на соработка меѓу станиците распоредени во еден регион, без таа да се наметне. Идејата е инспирирана од биологијата каде што е забележано дека единките си помагаат меѓусебно иако тоа значи трошење на ресурси. Со користење на техники од теорија на игри е покажано дека соработката може да опстои иако станиците одлучуваат “себично”, т.е. стремејќи се да ја намалат својата потрошувачка. Како резултат се добива дека потрошувачката на енергија е помала во однос на случајот кога соработката отсуствува.

3.2. Учество во научни проекти

Кандидатот Ласко Баснарков во периодот од последниот избор учествувал во следниве меѓународни научноистражувачки проекти:

1. *Supermodeling by combining imperfect models*, FP7 FET Open, (EC), 2010-2013.

Во овој проект се работи на проблематиката на адаптивно комбинирање на ансамбли од интерактивни несовршени модели на динамички системи во природата базирано на опсервирани податоци. Во рамките на истражувањата се користат различни оптимизациски техники и машинско учење за да се извлече знаење од реални опсервирани податоци и главниот фокус на проектот се ансамбли од климатолошки модели.

2. *Information fusion in networked sensors and systems*, Office for Naval Research, USA, 2014-2017.

Овој проект има за цел испитување на можноста за фузија на податоци од повеќе извори за да се овозможи откривање на структурата на одредена мрежа, анализа на динамичките процеси кои се одвиваат во мрежата, подобро детектирање на одредена цел во мрежата и локализација на јазлите од мрежата.

3. *„Noncoherent Communication for Future Wireless Networks”*, Project Li 659/13-1, финансиран од German Research Society (Deutsche Forschungsgemeinschaft – DFG), 2011-2013.

Целта на овој проект е да ги испита границите на перформансите на некохерентна комуникација кај безжични мрежи. Мрежите од интерес се оние со релеа и мрежи со интерференција. Се очекува дека проучувањето на некохерентните комуникации ќе помогне во подобро разбирање на комуникациите воопшто.

Ласко Баснарков досега учествувал во следниве национални научно-истражувачки проекти:

1. *Патувачки бранови кај системи од фазни осцилатори*, ФИНКИ, УКИМ, 2011-2012.

Во рамките на проектот ќе се анализираат системи од меѓусебно спрегнати фазни осцилатори кај кои дел од популацијата се однесува конструктивно, а другиот дел делува опозиционо. Еден таков систем се моделира со параметар на поредок, чијшто амплитуда и фаза зависат од јачината на спрегата и распределбата на природните фреквенции на осцилаторите. Кај некои такви системи се јавуваат тн. патувачки бранови. Целта на овој проект е да се најде аналитички израз за фазната брзина на патувачките бранови во зависност од распределбата на природните фреквенции на осцилаторите и јачината на спрегата.

2. *Несовршени климатски модели*, ФИНКИ, УКИМ, 2012-2013.

Многу често при оцената на перформансите на некој модел во однос на неговото предвидување на однесувањето на реален систем се претпоставува дека моделот е совршен – моделот има иста структура и димензионалност како и реалноста, а се разликува од неа само во состојбата и вредностите на параметрите. Во рамките на проектот ќе бидат анализирани неколку едноставни ниско- и среднодимензионални модели (моделите на Лоренц 63 и 96) кои имаат особини на атмосферските модели при што во улога на реалност ќе се земат посложените варијанти, додека како модели ќе бидат поедноставните. Целта е да се види колку добро моделите може да ја погодат климатологијата на реалноста – средните вредности на величините на реалноста за одреден временски период.

3. *Динамички сензорски мрежи*, ФИНКИ, УКИМ, 2013-2014.

Главен проблем во овој проект е локализација во динамички сензорски мрежи од енергетски ограничени јазли користејќи мерења од референтни точки и меѓусебни растојанија помеѓу јазлите. Целта е да се покаже дека со меѓусебна соработка помеѓу јазлите може полесно и попрецизно да се локализираат јазлите.

4. *Македонско-англиски паралелен корпус*, ФИНКИ, УКИМ, 2013-2014.

Паралелен текст е текст кому му е придружен неговиот превод или преводи. Подредување на паралелен текст е идентификација на кореспондираните преведени реченици во двете половини од паралелниот текст. Во овој проект ќе се направи обид да се соберат што е можно повеќе преведени документи, да се извади нивната содржина и таа да се подреди.

3.3. Учества на конференции и школи

Во периодот од изборот за насловен доцент до сега, кандидатот Ласко Баснарков учествувал на следниве конференции и школи (на две од нив одржал предавање):

1. Geilo Advanced Study Institute on "Cooperative Phenomena in Flows", Geilo, Norway, 4-14 April, 2011.
2. 3rd International Conference on Application and Theory of Nonlinear Dynamics, Seattle, USA, 26-30 August, 2012.
3. Dynamics Days Europe 2013, Madrid, Spain, 3-7 June, 2013.
4. Summer school on non-linear dynamics machine learning and climate modeling 2013, Ohrid, 1-7 September, 2013.

4. Стручно-апликативна дејност

Кандидатот Ласко Баснарков има учествувано во повеќе промотивни активности на Факултетот во три последователни години, бил член во четири факултетски комисии и во текот на петте години од последниот избор членува во комисијата за републичките натпревари по физика за учениците во средните училишта.

5. Дејности од поширок интерес

Ласко Баснарков учествувал во програмскиот одбор на три меѓународни научни собири (4th ICT Innovations, 5th ICT Innovations и 6th ICT Innovations) и во програмскиот одбор на два научни собира (9th International Conference on Informatics and Information Technology, CIIT 2012 и 10th International Conference on Informatics and Information Technology, CIIT 2013).

6. Оцена на наставно-образовната, научноистражувачката и стручно-апликативната дејност на кандидатот

Врз основа на приложените пресметки е пополнет анексот кон извештајот за избор во наставно-научно звање и се утврдува дека кандидатот Ласко Баснарков има остварено 56,778 поени од наставно-образовната дејност, 81,18 поени од научноистражувачката дејност и 12,5 поени од стручно-апликативната дејност, или вкупно 150,458 поени. Според тоа, кандидатот има значително поголем број на поени од потребниот минимален број на поени потребен за соодветниот избор.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на приложениот извештај, Рецензентската комисија донесе заклучок дека кандидатот Ласко Баснарков ги исполнува сите потребни услови за избор во звањето за кое конкурира. Тој во досегашната работа покажал изразена способност и значајни резултати во наставно-образовната, научноистражувачката и стручно-апликативната дејност преку многубројни активности. Согласно со постапката за самоевалуација на Факултетот, Одлуката за прифаќање на Извештајот од Комисијата за самоевалуација при Факултетот за информатички науки и компјутерско инженерство Скопје заведена под дел бр. 02- 592 од

24.4.2014 година и Одлуката за прифаќање на Извештајот од Комисијата за самоевалуација при Факултетот за информатички науки и компјутерско инженерство во Скопје, во кој се опфатени студентските анкети за периодот од 2013 до 2014, година заведена под дел. бр. 02- 1839 од 6.10.2014 година, Ласко Баснарков има позитивна оценка.

Оттука, Рецензентската комисија има чест и задоволство да му предложи на Наставно-научниот совет на Факултетот за информатички науки и компјутерско инженерство при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје да го избере кандидатот Ласко Баснарков во звањето вонреден професор по предметите од наставно-научната област физика, на Факултетот за информатички науки и компјутерско инженерство во Скопје.

Рецензентска комисија

1. Академик проф. д-р Љупчо Коцарев, претседател, с.р.
2. Проф. д-р Христина Спасевска, член, с.р.
3. Проф. д-р Маргарита Гиновска член, с.р.

ОБРАЗЕЦ
КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО,
НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ

Кандидат: **ЛАСКО ЈОВАН БАСНАРКОВ**

(име, татково име и презиме)

Институција: **Факултет за информатички науки и компјутерско инженерство**

(назив на факултетот/институтот)

Научна област: **физика**

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Поени
1	Одржување на настава - предавања, аудиториски или лабораториски вежби (Прилог 1)	51,3
2	Консултации со студенти (Прилог 1)	3,178
3	Член на комисија за оцена или одбрана на докторат (вкупно 2)	1
4	Член на комисија за оцена или одбрана на магистратура (вкупно 3)	0,9
5	Член на комисија за оцена или одбрана на дипломска работа (вкупно 4)	0,4
	Вкупно	56,778

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Поени
1	Трудови со оригинални научни резултати, објавени во референтно научно/стручно списание со меѓународен уредувачки одбор (Прилог 2)	27,48
2	Дел од монографија објавен во странство (Прилог 2)	6
3	Трудови со оригинални научни/стручни резултати, објавени во зборник на трудови од научен/стручен собир со меѓународен уредувачки одбор (Прилог 2)	4,2
4	Учества на научни собири со реферат (Прилог 2)	1,5
	Предавање на научен/стручен собир со меѓународно учество (Прилог 2)	6
5	Учесник во меѓународен научен проект (Прилог 2)	15
6	Учесник во национален научен проект (Прилог 2)	21
	Вкупно	81,18

СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Поени
1	Промоција на ФИНИ во средните училишта во Македонија (Прилог 3)	1,5
2	Учество во Комисија за регионални и републички натпревари по физика за средно образование (Прилог 3)	5
3	Учество во факултетска комисија (Прилог 3)	2
Дејности од поширок интерес		
1	Член на програмски одбор на меѓународен научен собир (Прилог 4)	3
2	Член на програмски одбор на научен собир (Прилог 4)	1

	Вкупно	12,5

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	56,778
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	81,18
СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ	12,5
Вкупно	150,458

Членови на Комисијата

1. Акад. проф. д-р Љупчо Коцарев, с.р., претседател
2. Проф. д-р Маргарита Гиновска, с.р., член
3. Проф. д-р Христина Спасевска, с.р., член

Прилог 1

Наставно-образовна дејност

Ангажираност во наставниот процес по семестри и предмети на доцент
Ласко Баснарков во периодот од март 2010 до септември 2014

Настава на студии од прв циклус

Година	Семестар	Предмет	Предавања	Аудиториски вежби	Лабораториски вежби	Студенти	Одржување на настава	Консултации со студенти
2009/2010	летен	физика 2	0	2	15	259	7,65	0,518
2010/2011	зимски	физика 1	0	1	2	101	1,35	0,202
		инженерска механика	0	2	0	8	0,9	0,016
		физика 1 (ТМФ)	0	1	4	70	2,25	0,14
		физика 1 (ТМФ) Кавадарци	0	1	1	30	0,9	0,06
2010/2011	летен	физика 2	0	1	6	138	3,15	0,276
		физика 2 (ТМФ)	0	1	6	48	3,15	0,096
		физика 2 (ТМФ) Кавадарци	0	1	2	25	1,35	0,05

2011/2012	зимски	физика 1	3	1	4	79	4,05	0,158
2011/2012	летен	физика 2	3	1	4	79	4,05	0,158
2012/2013	зимски	физика 1	3	0	4	92	3,6	0,184
		дигитална електроника	2	0	0	21	1,2	0,042
2012/2013	летен	физика 2	3	1	3	84	3,6	0,168
		дигитално процесирање на сигнали	2	0	0	9	1,2	0,018
		компјутерска електроника 1	3	0	0	69	1,8	0,138
2013/2014	зимски	физика	3	1	0	95	2,25	0,19
		професионалн и вештини	0	8	0	224	3,6	0,448
		моделирање и симулација (менторски)	0	0	0	6	0	0,012
2013/2014	летен	модерна физика	3	1	0	86	2,25	0,172
		компјутерска електроника 1	3	0	0	56	1,8	0,112
		дигитално процесирање на сигнали	2	0	0	5	1,2	0,01
Вкупно						51,3	3,168	

ТМФ - Технолошко-металуршки факултет
 Легенда

Настава на студии од втор циклус

Година	Семестар	Предмет	Предавања	Аудиториски вежби	Лабораториски вежби	Студенти	Одржување на настава	Консултации со студенти
2013/2014	зимски	вовед во финансиско инженерство	0	0	0	2	0	0,004
		дизајн на вградлив хардвер во ASIC и FPGA	0	0	0	1	0	0,002
2013/2014	летен	сензорски мрежи	0	0	0	2	0	0,004
Вкупно							0	0,01

Прилог 2
Научноистражувачка дејност

Листа на трудови со оригинални научни резултати, објавени во референтно научно/стручно списание со меѓународен уредувачки одбор						
ред. бр.	Автори	Наслов	Списание	Година	Фактор на влијание	Поени
1	M. Mirchev, L. Basnarkov , F. Corinto and L. Kocarev	Cooperative Phenomena in Networks of Oscillators with Non-identical Interactions and Dynamics	IEEE Trans. Circuits and Systems: Regular papers I	2014	2,24	4,944
2	L. Basnarkov , G. S. Duane and L. Kocarev	Generalized synchronization and coherent structures in spatially extended systems	Chaos, Solitons and Fractals	2014	1,503	6,0024
3	I. Trpevski, L. Basnarkov , D. Smilkov and L. Kocarev	Empirical correction techniques: analysis and applications to chaotically driven low-order atmospheric models	Nonlinear Processes in Geophysics	2013	1,692	4,6152
4	S. Petkoski, D. Iatsenko, L. Basnarkov and A. Stefanovska	Mean-field and mean-ensemble frequencies of a system of coupled oscillators	Physical Review E	2013	2,326	4,9956
5	L. Basnarkov and L. Kocarev	Forecast improvement in Lorenz 96 system	Nonlinear Processes in Geophysics	2012	1,692	6,9228
					Вкупно	27,48

Дел од монографија објавен во странство						
ред. бр.	Автори	Наслов	Монографија	Година	Издавач	Поени
1	I. Trpevski, D. Trpevski, L.	Synchronization-based parameter	Consensus and Synchronization in	2013	Springer	6

	Basnarkov	estimation in chaotic dynamical systems	Complex Networks			
					Вкупно	6

Листа на трудови со оригинални научни/стручни резултати, објавени во зборник на трудови од научен/стручен собир со меѓународен уредувачки одбор						
ред. бр.	Автори	Наслов	Конференција	Година	Локација	Поени
1	A. Gajduk, Z. Utkovski, L. Basnarkov and L. Kocarev	Energy-efficiency in Decentralized Wireless Networks: A Game-theoretic Approach Inspired by Evolutionary Biology	The 3rd Workshop on Physics-Inspired Paradigms in Wireless Communications and Networks	2014	Hamamet, Tunisia	1,8
2	M. Mirchev, L. Basnarkov and L. Kocarev	Cooperation among non-identical oscillators connected in different topologies	ICT Innovations 2014	2014	Охрид	2,4
					Вкупно	4,2

Листа на учества на научни собири со реферат						
ред. бр.	Автори	Наслов	Конференција	Година	Локација	Поени
1	W. Wiegnerinck and L. Basnarkov	Attractor Learning In Interactive Ensembles	EGU General Assembly 2013	2013	Vienna, Austria	0,5
2	L. Basnarkov , G. S. Duane and L. Kocarev	Generalized synchronization in spatially extended systems	Workshop on Fluctuations and Coherence: from Superfluids to Living Systems	2011	Lancaster, UK	0,5

3	A. Gjorgjevich and L. Basnarkov	Mean-field Generated Herding Behaviour in Financial Markets	Geilo Advanced Study Institute on "Cooperative Phenomena in Flows"	2011	Geilo, Norway	0,5
					Вкупно	1,5

Предавање на научен/стручен собир со меѓународно учество						
ред. бр.	Автори	Наслов	Конференција	Година	Локација	Поени
1	L. Basnarkov , I. Trpevski and L. Kocarev	Short- and long-term predictability. Relation to weather and climate models	SUMMER SCHOOL ON NON-LINEAR DYNAMICS MACHINE LEARNING AND CLIMATE MODELING 2013	2013	Охрид	3
2	L. Basnarkov and L. Kocarev	Interactive ensembles of imperfect models: Lorenz 96 system	3 rd International Conference on Application and Theory of Nonlinear Dynamics	2012	Seattle, USA	3
					Вкупно	6

Учество во меѓународни проекти				
ред. бр.	Име на проектот	Период на траење	Позиција	поени
1	Information fusion in networked sensors and systems	2014-2017	учесник	5
2	Super modeling by combining imperfect models	2010-2014	учесник	5
3	Noncoherent Communication for Future Wireless Networks	2011-2013	учесник	5
			Вкупно	15

Учество во национални проекти

ред. бр.	Име на проектот	Период на траење	Позиција	поени
1	Македонско-англиски паралелен корпус	2013-2014	учесник	3
2	Динамички сензорски мрежи	2013-2014	раководител	6
3	Несовршени климатски модели	2012-2013	раководител	6
4	Патувачки бранови кај системи од фазни осцилатори	2011-2012	раководител	6
			Вкупно	21

Прилог 3
Стручно-апликативна дејност

ред. бр.	Учество во промотивни активности на факултетот/институтот	време	поени
1	Промоција на ФИНКИ низ средните училишта на РМ	април 2012	0,5
2	Промоција на ФИНКИ низ средните училишта на РМ	април 2013	0,5
3	Промоција на ФИНКИ низ средните училишта на РМ	април 2014	0,5
		Вкупно	1,5

ред. бр.	Учество во работата на комисији за државни натпревари	време	поени
1	Учество во работата на Комисија за државен натпревар по физика за средно образование	2010	1
2	Учество во работата на Комисија за државен натпревар по физика за средно образование	2011	1
3	Учество во работата на Комисија за државен натпревар по физика за средно образование	2012	1
4	Учество во работата на Комисија за државен натпревар по физика за средно образование	2013	1
5	Учество во работата на Комисија за државен натпревар по физика за средно образование	2014	1
		Вкупно	5

ред. бр.	Учество во работа на факултетска комисија	поени
1	Учество во Комисија за јавни набавки	0,5
2	Учество во Комисија за уписи во учебната 2011/2012 година	0,5
3	Учество во Комисија за попис во 2013 година	0,5
4	Учество во Комисија за самоевалуација во 2014 година	0,5
Вкупно		2

Прилог 4
Дејности од поширок интерес

Учество во програмски одбор на меѓународен научен собир			
ред. бр.	Име на собирот	Година	поени
1	6th ICT Innovations	2014	1
2	5th ICT Innovations	2013	1
3	4th ICT Innovations	2012	1
Вкупно			3

Учество во програмски одбор на научен собир			
ред. бр.	Име на собирот	Година	поени
1	10th International Conference on Informatics and Information Technology, CIIT 2013	2013	0,5
2	9th International Conference on Informatics and Information Technology, CIIT 2012	2012	0,5
Вкупно			1

Рецензентска комисија

1. Академик проф. д-р Љупчо Коцарев, претседател, с.р.
2. Проф. д-р Христина Спасевска, член, с.р.
3. Проф. д-р Маргарита Гиновска член, с.р.

П Р Е Г Л Е Д
на одобрени теми за изработка на докторски дисертации на Правниот факултет
„Јустинијан Први„ во Скопје
Наставно-научен совет – 27.11.2014 година

Кандидат	Тема	Комисија
М-р Благој Цонев	Националниот идентитет и односите на РМ со соседните држави	Д-р Денко Малески Д-р Љубомир Фрчкоски Д-р Тони Дескоски

ПРЕГЛЕД
на прифатени теми за изработка на магистерски трудови на Правниот факултет
„Јустинијан Први„ во Скопје
Наставно-научен совет –27.11.2014 година

Кандидат	Тема	Ментор
Томислав Јовановски	Практична примена на спогодувањето за вина пред Основен суд Скопје 1 Скопје (Senetence Bargaining trough the Practice of the Basic Court Skopje 1, Skopje)	Д-р Гордана Бужаровска
Артене Исеини	Реформата на кривичната постапка во Швајцарија (Reform of the Criminal Procedure in the Switzerland)	Д-р Гордан Калајчиев
Александра Јаневска	Универзализмот на човековите права и екстремните културни практики (The Universalism of Human Rights and Extreme Cultural Practices)	Д-р Елена Михајлова
Николина Цветановска	Кршење на човековите права во привремените прифатилишта за азил во европските земји (The Human Rights Abuses in Detention Facilities/Centes in the European States)	Д-р Елена Михајлова
Катерина Ивановска	Законски овластувања и надлежности на Дирекцијата за заштита на лични податоци во Република Македонија (Legal Competencies of the Directorate for Personal Data Protection)	Д-р Борче Давитковски
Марија Илиоска	Правната положба и статусот на Државниот архив на Република Македонија како дел од	Д-р Ана Павловска Данева

	системот на државна управа во Република Македонија (Legal Status and Role of the State Archive of the Republic of Macedonia as part of the System of State Administration in the Republic of Macedonia)	
Благородна Коневска	Законски овластувања и надлежности на Дирекцијата за заштита на лични податоци во Република Македонија (Legal Competencies of the Directorate for Personal Data Protection)	Д-р Борче Давитковски

П Р Е Г Л Е Д
на прифатени теми за изработка на магистерски трудови на Правниот факултет
„Јустинијан Први,, во Скопје

Кандидат	Тема	Ментор
Златко Арсоки	„Актуелните прашања во имотниот режим на брачните партнери (Actual Problems questions of Marital Estate Regime of the Spouses)“	доц. д-р Ангел Ристов
Десанка Јованова	„Предбрачен договор: интерес или љубов (Premarital Agreement from Interest or Love)“	доц. д-р Ангел Ристов
Ангел Стојанов	Правни лекови во вонпарнична постапка (Legal Remedies in Non Contentious Civil Procedure)	проф. д-р Арсен Јаневски

ПРЕГЛЕД
на прифатени теми за изработка на магистерски трудови на Правниот факултет
„Јустинијан Први„ во Скопје
27.11.2014

Кандидат	Тема	Ментор
Лилјана Секуловска	Индустрискиот дизајн како предуслов за атрактивноста на производите (Industrial Design as Precondition for Product Attractivity)	проф.д-р Владо Бучковски
Мартин Јаковлевски	Рекламирањето и деловното комуницирање во Република Македонија (Promotion and Business Communication in the Republic of Macedonia)	доц.д-р Биљана Петревска
Викторија Трпеновска	Локалните избори во Република Македонија од 2013 година" (The Local Elections in Republic of Macedonia from 2013)	проф.д-р Марика Ристовска
Маријана Штерјова	Пратеничко прашање и интерпелација како инструменти за политичка контрола на законодавната врз извршната власт (The Parliamentary questions and Interpellation as Instruments form Political Control of the Legislature over the Executive)	проф.д-р Марика Ристовска
Елена Ристова	Престанок на пратеничкиот мандат во Република Македонија (The Termination of the Mandate of Members of Parliament in Republic of Macedonia)	проф.д-р Марика Ристовска
Мирјана Димитров	Предизвиците на уставниот развој на Турција по 1982 година (The Challenges of the	проф.д-р Марика Ристовска

	Constitutional Development in Turkey since 1982)	
Мартин Костовски	Интернет кампањи како валиден инструмент на политички маркетинг (Internet campanying as a valid instrument of political marketing)	доц.д-р Ненад Марковиќ
Софче Крстиќ	Влијанието на соработката помеѓу државите – членки на Европската унија и државите кандидати за членство во Европската унија: случајот на Република Македонија (The impact of cooperation between the EU member states and the EU candidate countries on the European Union accession process: case study – Republic of Macedonia)	проф.д-р Татјана Петрушевска
Катерина Зафирова	Влијанието на европската претпристапна помош врз образовните политики во Република Македонија (The impact of the EU pre-accession assistance on the educational policies in the Republic of Macedonia)	проф.д-р Татјана Петрушевска
Душко Тодороски	Границите на политиката на условеност во проширувањето на Европската унија со државите од западен Балкан (Limits of the Conditionality in the European Union Enlargement with the Western Balkan Countries)	доц.д-р Јулија Брсакоска Базеркоска
Сенат Мемети	Американската политика на спречување на ширење на комунизмот и Југославија во периодот	доц.д-р Мишо Докмановиќ/

	од 1945 до 1953 година (American Policy of Containment of Communism and Yugoslavia in the period from 1945-1953)	

РЕФЕРАТ

ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК ВО ОБЛАСТА НА ТУНЕЛИ И ЖЕЛЕЗНИЦИ НА ГРАДЕЖНИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Наставно-научниот совет на Градежниот факултет, на својата 417. седница одржана на 2.12.2014 година, донесе Одлука за формирање Комисија за избор на еден наставник во областа на тунелите и железниците. Врз основа на таа Одлука, деканот на Градежниот факултет донесе решение за именување Рецензентска комисија во состав: проф. д-р Зоран Кракутовски, проф. д-р Радојка Дончева и проф. д-р Дарко Мославац. На конкурсот објавен на 6.11.2014 година во дневните весници „Дневник“ и „Лајме“ се пријави кандидатот д-р Златко Зафировски, дипл. град. инж., асистент на Градежниот факултет во Скопје.

По извршениот преглед на доставената документација, Комисијата, до Наставно-научниот совет на Градежниот факултет во Скопје, го доставува следниов

ИЗВЕШТАЈ

БИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ

Кандидатот д-р Златко Зафировски, дипл. град. инж., сегашен асистент на Градежниот факултет во Скопје, е роден во Скопје на 16.10.1979 година, каде што го завршил основното образование со одличен успех како првенец на генерацијата. Средното образование го завршил во Природно-математичката гимназија „Раде Јовчевски - Корчагин“ во Скопје, при што покажал континуиран одличен успех.

По матурирањето во 1998/99 година се запишал на Градежниот факултет во Скопје. Студиите по градежништво ги завршил во 2003 година со среден успех 8,15, со одбрана на дипломската работа од областа на челичните конструкции за која ја добил наградата на АДИНГ за најдобра дипломска работа во тековната година. Во текот на изработката на дипломската работа, Катедрата за метални конструкции го ангажирала во теренските снимања на мостовите од автопатот Е-75 и во изработката на елаборатите за нивна санација.

По дипломирањето работел во приватната градежна фирма „Ванимекс“, каде што директно бил вклучен во изработка на техничка документација и изведба на градежни конструкции и индустриски мостови.

Во февруари 2005 година, со Одлука на Наставно-научниот совет на Градежниот факултет во Скопје на 315. седница, избран бил во соработничко звање - помлад асистент од областа на тунелите и железниците при Катедрата за железници каде што започнува со редовните работни активности. На 11.2.2008 година, со Одлука на Наставно-научниот совет на Градежниот факултет во Скопје на 340. седница, преизбран е во истото соработничко звање.

На постдипломските студии на Градежниот факултет се запишал во 2004 година и ги завршил со среден успех 9,78, а магистерскиот труд под наслов

„Современи приоди за димензионирање на железничкиот горен строј“ го одбрал на 26.2.2009 година, со што се стекнал со научен степен - магистер од областа на техничките науки. Од научен аспект вреди да се истакне дека неговиот магистерски труд ја третира секогаш актуелната проблематика за анализа на меѓусебните влијанија меѓу горниот, долниот строј и природната подлога на која е проектирана пругата. Со прикажаната методологија на определување на слегнувањата на долг период се прогнозираат соодветните интервали на интервенции на одржување на колосекот и се создава можност за проценка на трошоците при одржување на колосеците во тек на време.

По магистрирањето, со Одлука на Наставно-научниот совет на Градежниот факултет во Скопје донесена на 355. седница, одржана на 9.7.2009 година, избран е во соработничко звање - асистент. На 8.5.2012 година, со Одлука на Наставно-научниот совет на Градежниот факултет во Скопје на 388. седница, преизбран е во истото соработничко звање. Д-р Златко Зафировски перманентно работи на свое стручно усовршување со извршување на задачи и активности од наставната, научната и апликативната работа на Катедрата за железници.

На 4.5.2011 година ја пријавил докторската дисертација со наслов „Пробабилистички пристап за дефинирање на својства на карпести маси при напонско-деформациони анализи кај тунели“, која ја одбрал на 26.10.2014 година и се стекнал со научен степен – доктор на технички науки. Докторската дисертација се однесува на секогаш актуелниот научен и практичен проблем на реално дефинирање на влезните параметри како суштински за дефинирање на интеракцијата подземен објект – карпеста маса, а посебно значајно е што се проучува пробабилистичкиот концепт кој е релативно малку применуван и во светски рамки.

Кандидатот д-р Златко Зафировски остварува престои во странство, најчесто како учесник на симпозиуми, конгреси и конференции. Како учесник на Меѓународниот симпозиум на WMHE 2009, од страна на Научниот одбор ја има добиено наградата за најдобро презентирани труд во постер - сесиите. Покрај публикување на трудови во научни и стручни зборници и списанија, учествувал и во меѓународни проекти и програми. Во рамките на CEEPUS (Central European Exchange Program for University Studies) – проектот за мобилност и размена на студенти, соработници и наставници помеѓу универзитетите од Централна Европа, во 2006 година престојувал на Градежниот факултет во Подгорица, при Универзитетот во Црна Гора. Преку истата мобилност во 2008 година престојувал на Техничкиот факултет во Братислава, Република Словачка и на Градежниот факултет при Техничкиот универзитет во Брно, Република Чешка, во 2010 и 2014 година.

На покана на компанијата GEOBRUGG, во април 2013 година во градот Хур Швајцарија, учествувал на Меѓународна конференција за карпи и тунели, што е ретка можност да се присуствува на тестирање на мрежи и анализа на резултати при заштита од одрони кај сообраќајници и тунели.

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА, НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА И СТРУЧНА ДЕЈНОСТ

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Во текот на досегашната работа како помлад асистент и асистент учествувал во комплетна организација на вежбите по предметите од прв циклус на студии железници, долен строј на сообраќајници, горен строј на железници, тунели, железнички станици, одржување на железници за студиската програма по градежништво, патишта и железници за студиската програма по геотехника и основи на сообраќајници за студиската програма по геодезија. На вториот циклус студии учествува во реализирање на вежбите за предметот долен строј на сообраќајници за студиската програма по геотехника и специјални конструкции на колосек и ДШЛ за студиската програма по градежништво. Детали за покриеноста на наставата се дадени во Анекс 2, кој е составен дел на овој Извештај.

За наведените предмети, покрај практичната работа со студентите за изработка на програми, семинарски и дипломски работи предвидени со наставата, во соработка со градежните компании организира и теренска настава на територијата на Република Македонија и во соседството.

Согласно со Извештајот од Комисијата за самовалуација на Факултетот, кандидатот своите наставни обврски секогаш ги извршува професионално, квалитетно, совесно и на високо стручно ниво. Кандидатот успешно им го пренесува знаењето и воспоставува професионален однос со студентите, што е потврдено со позитивната оценка која кандидатот редовно ја добива од спроведената анонимна студентска анкета за квалитетна реализација на наставните обврски и содржини, спроведена во досегашниот период, организирана во рамките на процесот на самовалуација.

Во соработка со професори и асистенти, кандидатот ја предводел групата студенти од Градежниот факултет во Скопје кои земаа учество на Првиот регионален конгрес на студенти од геотехнолошките факултети – „Георекс 2007“, во организација на Рударско-геолошко-градежниот факултет од Тузла. Во 2008 и 2014 година учествувал во организацијата на Вториот и Осмиот регионален конгрес на студенти од геотехнолошките факултети – „Георекс 2008“ и „Георекс 2014“, одржани во Македонија, а домаќин бил Градежниот факултет во Скопје. На конгресот на Георекс, кој се одржува во континуитет секоја година, учествува како ментор или коментор на трудови изработени од страна на студентите.

Кандидатот активно го владее англискиот јазик. Од компјутерскиот софтвер одлично владее со поголем број општи и специјализирани програми.

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Во изминатиот период, кандидатот учествувал во работата на научноистражувачкиот проект финансиран од Министерството за образование и наука на Р. Македонија: COST-355 од областа на транспортот (во соработка со проф. д-р Зоран Кракутовски и проф. д-р Дарко Мославац).

Во организација на Конзорциумот Trans Bonus во јули 2010 година во Сараево учествува во работилница за развој на проектни предлози за FP7 - програмата со фокус на транспортот. Целта на работилницата била да се соберат

идеи за структурирање на предлог - проекти кои ќе се доставуваат во рамките на FP7 - апликациите. За време на работилницата ги презентирал планот и програмата за работа на пријавениот научноистражувачки труд.

Во рамките на 3. Симпозиум на Друштвото за геотехника на Македонија беше организиран стручен семинар „Принципи и методи на геотехнички истражувања - регулатива и пракса“, на кој кандидатот учествувал како коавтор на труд презентираан за време на предавањата.

Учеството како автор или коавтор на научни трудови на повеќе симпозиуми или конференции во земјата и во странство, во периодот до преизборот во звањето помлад асистент е презентираано во Билтенот бр. 935 од 1.2.2008 година.

Учеството како автор или коавтор на научни трудови на повеќе симпозиуми или конференции во земјата и во странство, во периодот од преизборот во звањето помлад асистент до изборот во асистент е презентираано во Билтенот бр. 966 од 15.6.2009 година.

Учеството како автор или коавтор на научни трудови на повеќе симпозиуми или конференции во земјата и во странство, во периодот од изборот во звањето асистент до преизборот во асистент е презентираано во Билтенот бр. 1029 од 17.4.2012 година.

По преизборот во звањето асистент, во соработка со други научни работници, има објавено повеќе научни трудови на светски и домашни конференции, кои заедно со сите претходни се наведени во Анексот 2, кој е составен дел на овој Извештај.

СТРУЧНА ДЕЈНОСТ

Кандидатот на полето на стручната активност, по изборот во звањето помлад асистент, пројавува значајна активност. За истакнување е дека заедно со ЈП „Македонски железници“, како соработник од областа на железниците, редовно учествувал во теренските и изведбените работи на пругите на територијата на Република Македонија.

Учеството во стручните дејности во периодот до преизборот во звањето помлад асистент е презентираано во Билтенот бр. 935 од 1.2.2008 година.

Учеството во стручните дејности во периодот од преизборот во звањето помлад асистент до изборот во асистент е презентираано во Билтенот бр. 966 од 15.6.2009 година.

Учеството во стручните дејности во периодот од изборот во звањето асистент до преизборот во асистент е презентираано во Билтенот бр. 1029 од 17.4.2012 година.

Во соработка со вработените на Градежниот факултет, по преизборот во звањето асистент, има активно учествувало и изработено респективен број проекти и стручни трудови, кои заедно со претходните се наведени во Анексот 2, кој е составен дел од овој Извештај.

ОПШТЕСТВЕНА ДЕЈНОСТ

Во рамките на проектот ТП ВЕТ-фаза 4 за обука на наставници, со цел подобрување на реформата во средното образование во земјата, кој бил раководен од Европската агенција за реконструкција и имплементиран од конзорциумот ЛДК Грција и БФИ Австрија, кандидатот д-р Златко Зафировски бил ангажиран за обука на наставници за специфична градежна опрема, при што се стекнал со сертификат за тренер-обучувач од областа на градежништвото.

Членува во повеќе македонски стручни здруженија, а член е и на Меѓународното друштво за геотехничко инженерство. Технички секретар е на Здружението за тунели и подземни конструкции. Бил член на Организациониот одбор на неколку македонски симпозиуми, како и на Меѓународниот симпозиум WMNE 2011, одржан во Гданск, Полска и WMNE 2013, одржан во Братислава, Словачка.

ЗАКЛУЧОК

Врз основа на доставената документација, покажаната активност на кандидатот д-р Златко Зафировски во образовниот процес на Катедрата за железници, неговата научноистражувачка и стручна работа и особено неговиот однос кон студентите и вработените, Комисијата оценува дека кандидатот ги исполнува сите услови за избор во звањето доцент за областите во кои конкурира.

Преку одбраната на магистерскиот труд и докторската дисертација, наставно-образовната дејност, научните и стручни трудови презентирани во земјата и во странство, кандидатот се оформува како многу надежен и сериозен научен и стручен соработник.

На полето на наставата, д-р Златко Зафировски ги изведува вежбите со студентите на многу високо ниво, настојувајќи секогаш теоретски да ги воведе и практично да ги запознае со материјата, така што кандидатот се афирмира и како мошне успешен педагошки работник.

Врз основа на гореизложеното, ни претставува особена чест и задоволство да му предложиме на Наставно-научниот совет на Градежниот факултет во Скопје, **д-р Златко Зафировски**, дипл. град. инж., да биде избран во звањето **доцент** во областа на тунелите и железниците на Градежниот факултет во Скопје.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

1. Проф. д-р Зоран Кракутовски, с.р.
2. Проф. д-р Радојка Дончева, с.р.
3. Проф. д-р Дарко Мославац, с.р.

АНЕКС 2

ОБРАЗЕЦ
КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО,
НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ

Кандидат: Златко Славољуб Зафировски

Институција: Градежен факултет - Скопје

Научна област: градежништво

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Поени
I	Одржување на вежби	87,30
	Учебна 2004/2005 година	3,15
	Вежби на прв циклус сџудии:	
1	Железници/2	0,90
2	Горен строј на железници/3	1,35
3	Железници 2/2	0,90
	Учебна 2005/2006 година	8,10
	Вежби на прв циклус сџудии:	
1	Долен строј на сообраќајници/2	0,90
2	Горен строј на железници/3	1,35
3	Железници 2/2	0,90
4	Тунели/3	1,35
5	Железници/2	0,90
6	Железници 1/3	1,35
7	Железнички станици/3	1,35
	Учебна 2006/2007 година	8,55
	Вежби на прв циклус сџудии:	
1	Долен строј на сообраќајници/2	0,90
2	Горен строј на железници/3	1,35
3	Железници 2/2	0,90
4	Тунели/3	1,35
5	Железници/2	0,90
6	Железници 1/3	1,35
7	Железнички станици/3	1,35
8	Патишта и железници/1	0,45
	Учебна 2007/2008 година	8,55
	Вежби на прв циклус сџудии:	
1	Долен строј на сообраќајници/2	0,90
2	Горен строј на железници/3	1,35
3	Железници 2/2	0,90
4	Тунели/3	1,35
5	Железници/2	0,90
6	Железници 1/3	1,35
7	Железнички станици/3	1,35
8	Патишта и железници/1	0,45

	Учебна 2008/2009 година	9,00
	<i>Вежби на прв циклус сџудии:</i>	
1	Долен строј на сообраќајници/3	1,35
2	Горен строј на железници/3	1,35
3	Железници 2/2	0,90
4	Тунели/2	0,90
5	Железници/2	0,90
6	Железници 1/3	1,35
7	Железнички станици/2	0,90
8	Патишта и железници/1	0,45
9	Одржување на железници/2	0,90
	Учебна 2009/2010 година	9,00
	<i>Вежби на прв циклус сџудии:</i>	
1	Долен строј на сообраќајници/3	1,35
2	Горен строј на железници/3	1,35
3	Железници 2/2	0,90
4	Тунели/2	0,90
5	Железници/2	0,90
6	Железници 1/3	1,35
7	Железнички станици/2	0,90
8	Патишта и железници/1	0,45
9	Одржување на железници/2	0,90
	Учебна 2010/2011 година	8,10
	<i>Вежби на прв циклус сџудии:</i>	
1	Долен строј на сообраќајници/3	1,35
2	Горен строј на железници/3	1,35
3	Железници 2/2	0,90
4	Тунели/2	0,90
5	Железници/2	0,90
6	Основи на сообраќајници/1	0,45
7	Железнички станици/2	0,90
8	Патишта и железници/1	0,45
9	Одржување на железници/2	0,90
	Учебна 2011/2012 година	10,80
	<i>Вежби на прв циклус сџудии:</i>	
1	Долен строј на сообраќајници/3	1,35
2	Горен строј на железници/3	1,35
3	Железници 2/2	0,90
4	Тунели/2	0,90
5	Железници/2	0,90
6	Основи на сообраќајници/1 (+П45)/1	0,90
7	Железнички станици/2	0,90
8	Патишта и железници/1 (+П45)/1	0,90
9	Одржување на железници/2	0,90
	<i>Вежби на вџор циклус сџудии:</i>	
1	Долен строј на сообраќајници/2	0,90
2	Специјални конструкции на колосек и ДШЛ/2	0,90
	Учебна 2012/2013 година	10,80

	Вежби на прв циклус сџудии:	
1	Долен строј на сообраќајници/3	1,35
2	Горен строј на железници/3	1,35
3	Железници 2/2	0,90
4	Тунели/2 (+П45)/1	1,80
5	Железници/2	0,90
6	Основи на сообраќајници/1	0,45
7	Железнички станици/2	0,90
8	Патишта и железници/1	0,45
9	Одржување на железници/2	0,90
	Вежби на вџор циклус сџудии:	
1	Долен строј на сообраќајници/2	0,90
2	Специјални конструкции на колосек и ДШЛ/2	0,90
	Учебна 2013/2014 година	11,25
	Вежби на прв циклус сџудии:	
1	Долен строј на сообраќајници/3	1,35
2	Горен строј на железници/3	1,35
3	Железници 2/2	0,90
4	Тунели/2	0,90
5	Железници/2	0,90
6	Основи на сообраќајници/1	0,45
7	Железнички станици/2	0,90
8	Патишта и железници/1	0,45
9	Одржување на железници/2	0,90
10	Железници 1/3	1,35
	Вежби на вџор циклус сџудии:	
1	Долен строј на сообраќајници/2	0,90
2	Специјални конструкции на колосек и ДШЛ/2	0,90
II	Консултации со студенти	3,53
	$(48+104+183+180+138+131+221+220+277+266)*0,002$	3,53
III	Настава во школи и работилници	9,00
1	ГЕОРЕКС 2007-2014 (8*1)	8,00
2	БЕСТ 2014 (1*1)	1,00
	Вкупно	99,83

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активноста:	Поени
I	Учесник во меѓународен научен проект	5,00
1	Меѓународен проект COST-355 од областа на транспортот (во соработка со проф. д-р З. Кракутовски, проф. д-р Д. Мославац)	5,00
II	Научно стручни трудови	90,10
	Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание	3,20
1	Zlatko Zafirovski, Igor Peševski, Jovan Br. Papić, Methodology for extrapolation of rock mass deformability parameters in tunneling, Facta Universitatis - Scientific Journal Series Architecture and Civil Engineering, ISSN 0354 – 4605, Vol.10, No 3, 2012 pp. 235 – 244.	3,20

	Трудови со оригинални научни/стручни резултати, објавени во зборник на трудови од научен/стручен собир со меѓународен уредувачки одбор	53,70
1	Дарко Мославац, Милорад Јовановски, Златко Зафировски, Игор Митренцев, „Анализа на напонско-деформационата состојба на хидротехнички тунели под притисок со примена на МКЕ“, 12. Меѓународен симпозиум на ДГКМ, Струга, 2007.	1,80
2	Дарко Мославац, Милорад Јовановски, Златко Зафировски, Слободан Живаљевиќ, „Пристап за анализа и осигурување на нестабилен блок кај новите тунели од машинската зграда на браната „МАТКА“, 12 Меѓународен симпозиум на ДГКМ, Струга, 2007.	1,80
3	Darko Moslavac, Zlatko Zafirovski, „Influence of tectonic fault zones on tunnel linings“, Medjunarodni znanstveni simpozij Modeliranje Konstrukcija, Mostar, 2008.	2,70
4	Златко Зафировски, Дарко Мославац, Зоран Кракутовски, Милорад Јовановски, Методологија за димензионирање на горниот stroj кај железниците, 13. Меѓународен Симпозиум ДГКМ, Охрид, 2009.	1,80
5	Дарко Мославац, Златко Зафировски, Примена на криви на реакција на карпата за проценка на стабилноста на тунелски подградби, 13. Меѓународен Симпозиум ДГКМ, Охрид, 2009.	2,70
6	Darko Moslavac, Milorad Jovanovski, Zlatko Zafirovski, Static and dynamic analysis of spillway tunnel final concrete lining at Knezevo dam, 11. International Symposium on WMHE, Ohrid, 2009.	2,40
7	D-r Zoran Krakutovski, D-r Darko Moslavac, M-r Zlatko Zafirovski, Settlement assessment of classical railway track under vertical loading and it's link with maintenance works, First International Conference on Road and Rail Infrastructure – Cetra, Opatija, 2010.	2,40
8	M. Lazarevska, Z. Zafirovski, Risk management of tunnel works, International scientific conference people buildings and environment Křtiny, Czech Republic 2010.	2,70
9	Zoran Krakutovski, Darko Moslavac, Zlatko Zafirovski, Methodology for calculation of trains resistance depending on tunnels cross sections, III. International Symposium GNP, Žabljak, 2010.	2,40
10	Маријана Лазаревска, Златко Зафировски, Методи за градба на тунели со осврт кон ТБМ техниката, 3. Интернационален Научно стручен Симпозиум ГНП, Жабљак, 2010.	2,70
11	Zlatko Zafirovski, Darko Moslavac, Milorad Jovanovski, Marijana Lazarevska, Analysis of the bearing structures of diversion tunnel, 12.International Symposium on WMHE, Gdansk Poland, 2011.	2,40
12	Златко Зафировски, Дарко Мославац, Милорад Јовановски, Зоран Кракутовски, Слободан Огњеновиќ, Методологија за димензионирање на примарна и секундарна подградба кај опточен тунел, 14. Меѓународен Симпозиум ДГКМ, Струга, 2011.	1,80
13	Слободан Огњеновиќ, Златко Зафировски, Анализи на трошоци и добивки во управувањето со транспортната инфраструктура, 14. Меѓународен Симпозиум ДГКМ, Струга, 2011.	2,70
14	Zoran Krakutovski, Darko Moslavac, Zlatko Zafirovski, Characteristics of the track alignment rehabilitation design for the railway line Kolašin - Podgorica – Bar, 4. Internacionalni Naučno-stručni skup GNP, Žabljak, Montenegro 2012.	2,40
15	Zoran Krakutovski, Darko Moslavac, Zlatko Zafirovski, Specificities of	2,40

	project for railway line on corridor VIII, 2nd International Conference on Road and Rail Infrastructure CETRA, Dubrovnik, Croatia 2012.	
16	Darko Moslavac, Zoran Krakutovski, Zlatko Zafirovski, Numerical analysis of qafe bual tunnel excavation, First Albanian Congress on Roads, Tirana, Albania, 2012.	2,40
17	Z. Zafirovski, M. Jovanovski, D. Moslavac, Z. Krakutovski, One approach for extrapolation of rock mass parameters in tunneling, 1st Eastern European Tunneling Conference, Budapest, Hungary 2012.	1,80
18	Zlatko Zafirovski, Darko Moslavac, Milorad Jovanovski, Marijana Lazarevska, Earthquake influences during exploitation of diversion tunnel, 15th World Conference on Earthquake Engineering, Lisbon, Portugal 2012.	1,80
19	Zoran Krakutovski, Miloš Knežević, Zlatko Zafirovski, Meri Cvetkovska, Experiences in designing rehabilitation works for north-south railway line in Montenegro, International Scientific Conference People, Buildings and Environment, Lednice, Czech Republic 2012.	1,80
20	Rakic Dr., Sisic R., Papic J. Br., Zafirovski Zl.: "Designing a researcher", 13th International Multidisciplinary Scientific Geoconference SGEM, Albena, 2013.	1,80
21	Zl. Zafirovski, Extrapolation of rock mass properties for hydrotechnical tunnels using empirical – statical – dynamical (ESD) methodology, 13-th International Symposium on WMHE, Bratislava, Slovakia 2013.	3,00
22	G.Gjoševski, Z.Krakutovski, Z.Zafirovski, Previous tehcnical study of single track railway with normal track gauge on the section Sopotnica-Mesheishta, 5. Internacionalni Naučno-stručni skup GNP, Žabljak, Montenegro 2014.	2,40
23	Z.Zafirovski, M.Jovanovski, D.Moslavac, Z.Krakutovski, Application of neural networks in analyzing of rock mass parameters in tunneling, 3rd International Conference on Road and Rail Infrastructure CETRA, Split, Croatia 2014.	1,80
24	Златко Зафировски, Милорад Јовановски, Дарко Мославац, Зоран Кракутовски, Игор Пешевски, Прогностички модели за дефинирање на квалитетот на карпестите маси, 4. Симпозиум на Друштво за геотехника на Македонија, Струга 2014.	1,80
	Трудови со оригинални научни/стручни резултати, објавени во зборник на трудови од научен/стручен собир	20,20
1	Златко Зафировски, Дарко Мославац, Звонко Костадинов „Споредбени анализи на напонско-деформационата состојба кај тунелската облога на железнички тунел – Коридор 8“, 2. Симпозиум на ДГМ, Охрид, 2006.	1,60
2	Златко Зафировски, Дарко Мославац, Слободан Огњеновић „Опточни тунел Саса у фази пројектовања“ 12. Конгрес ЈДГК, Врњачка Бања, 2006.	1,60
3	Милош Кнежевић, Билјана Ивановић, Златко Зафировски, Младен Гогић „Организација грађења реконструкције магистралног пута Колашин - Матешево“ 10. Планирање, пројектовање, грађење и обнова градитељства, ИНДИС, Нови Сад, 2006.	1,20
4	Zlatko Zafirovski, Todorka Samardzioska, „Boundary element dual reciprocity method with multi domains for modelling fractured porous media“, First Serbian (26th YU) Congress on Theoretical and Applied Mechanics, Kopaonik, 2007.	1,80

5	Darko Moslavac, Milorad Jovanovski, Zlatko Zafirovski, „Methodology for enlarging of surge tank at НЕС МАТКА-1“, International Conference Subotica-Serbia, 2007.	1,60
6	Златко Зафировски, Јован Папиќ, Васил Витанов, „Неке предности потпорних конструкција од армиране земље у односу на конвенционална решења при грађењу насипа“ Геотехнички аспекти грађевинарства, Соко Бања, 2007.	1,60
7	Златко Зафировски, Дарко Мославац, Милорад Јовановски, „Димензионисање финалне бетонске облоге тунела Краста“, ДГКС Симпозиум Златибор, 2008.	1,60
8	Milorad Jovanovski, Jovan Br. Papić, Zlatko Zafirovski, Igor Peševski, Methods slope stabilisation in hard rock at the acces road for arch dam Sveta Petka, R. Macedonia, 11. National and 5. Internacional scientific meeting INDIS Novi Sad, 2009.	1,20
9	D. Moslavac, M. Jovanovski, Z. Zafirovski, Joint – liner interaction in jointed rock masses, 3. Symposium of Macedonian Association for Geotechnics, Struga, 2010.	1,20
10	З. Зафировски, Д. Мославац, З. Кракутовски, М. Јовановски, Анализа на фактори кои влијаат на вертикалните слегнувања кај железничките пруги, 3. Симпозиум на Македонското друштво за геотехника, Струга, 2010.	1,20
11	Z.Zafirovski, S.Ognjenovic, M.Lazarevska, Numerical models for analyses of the track behavior under vehicle's loading 13. Congress DGKS, Zlatibor, 2010.	1,60
12	Moslavac D., Krakutovski Z., Zafirovski Z., Numerical modeling of joint networks, 10. International Symposium on tunnel construction and underground structures, Ljubljana, 2011.	1,60
13	Р. Шишић, Др. Ракић, Зл. Зафировски, Ј. Папић, „ГЕОРЕКС“ – изазов за младе истраживаче, XIV симпозијум из инжењерске геологије и геотехнике, Београд, Србија 2012.	1,20
14	R. Ristov, J. Br. Papic, Zl. Zafirovski, Sl. Ognjenovic, Design of structures for a road on extremely irregular ground, Subotica, 2014.	1,20
	Учество на научен/стручен собир со реферат (усна презентација)	11,00
1	ИНДИС, Нови Сад, 2006.	1,00
2	International Conference Subotica, 2007.	1,00
3	ДГКМ, Струга, 2007 и 2009.	2,00
4	ГНП, Жабљак, 2008 и 2010.	2,00
5	International Symposium, Ljubljana 2011.	1,00
6	ЕЕТС, Budapest, Hungary 2012.	1,00
7	СЕТРА, Split, Croatia 2014.	1,00
8	ДГМ, Струга 2010, 2014.	2,00
	Учество на научен/стручен собир со реферат (постер)	2,00
1	ГНП, Жабљак, 2006.	0,50
2	WMHE, Ohrid 2009.	0,50
3	WMHE, Gdansk Poland, 2011.	0,50
4	СЕТРА, Dubrovnik, Croatia 2012.	0,50
	Вкупно:	95,10

СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

Ред. Број	Назив на активноста:	Поени
	Стручни проекти	50,00
1	Основен проект за продолжување на преливниот (опточен) тунел на Саска Река (соработник), 2006.	2,00
2	Изведбен проект за опточен тунел на Саска река II фаза (соработник), 2006.	0,50
3	Техничка контрола на техничка документација за Главен проект за реконструкција на главната пруга Никшиќ-Данилов град, делница 1 (соработник), 2006.	0,50
4	Техничка контрола на техничка документација за Главен проект за реконструкција на главна пруга Никшиќ-Данилов град, делница 2 (соработник), 2006.	0,50
5	Техничка контрола на техничка документација за Главен проект за реконструкција на главна пруга Данилов град-Спуж (соработник), 2006.	0,50
6	Техничка контрола на техничка документација за Главен проект за реконструкција на железничка станица Никшиќ (соработник), 2006.	0,50
7	Техничка контрола на техничка документација за Главен проект за реконструкција на железничка станица Спуж (соработник), 2006.	0,50
8	Идејно решение за тунел во градско јадро на Штип од ул.„Ванчо Прке“ до ул.„Карл Маркс“ (соработник), 2007.	1,00
9	Идеен проект за тунел Бислим, делница Стрезовци - Романовци, патен коридор бр.8 Исток-Запад, правец Крива Паланка-Куманово (одговорен проектант) 2008.	2,00
10	Главен проект за тунел Бислим, делница Стрезовци - Романовци, патен коридор бр.8 Исток-Запад, правец Крива Паланка-Куманово (одговорен проектант) 2008.	4,00
11	Изведбен проект за заштита на косини од пристапниот пат до брана „Св. Петка“ – втора делница (соработник), 2009.	0,50
12	Студија со анализи за избор на варијанти на траса со различен светол отвор на тунели за пругата Бељаковце – граница Р. Бугарија (соработник), 2009.	1,00
13	Основен проект за надвишување на хидројаловиште бр.3, фаза 2, на Рудник САСА ДООЕЛ – М. Каменица, од кота 960мнв до максимално можно ниво, за годишно производство од 900000 тони руда – Опточен тунел (соработник), 2009.	2,00
14	Изведбен проект за надвишување на хидројаловиште бр.3, фаза 2, на Рудник САСА ДООЕЛ – М. Каменица, од кота 960мнв до максимално можно ниво, за годишно производство од 900000 тони руда – Опточен тунел (соработник), 2009.	0,50
15	Main design for high speed railway line Sirt – Benghazi, trial section from km. 1186+000,00 to km. 1196+200,00, Libya, (member of team), 2010.	2,00
16	Техничка контрола - ревизија на Основен проект за санација на доведен систем Шарски води ХЕ „МАВРОВО“ (соработник), 2011.	0,50
17	Техничка контрола – ревизија на Основен проект за санација на дел од Тољански тунел ХЕЦ „МАВРОВО“, Х.Е. Вруток (соработник), 2011.	0,50

18	Техничка контрола – ревизија на Основен проект за едноколосечна пруга Куманово - Крива Паланка - Р.Бугарија од km. 66+050,00 до km.89+473,19 дел: Градилишни патишта (книга I.15, II.15, III.15, IV.15, V.15), (соработник), 2011.	2,50
19	Main design for rehabilitation of railway track Kolašin – Bar (km.340+991,60 - km. 455+542,78) L=114,55km, Montenegro (member of team), 2011 (13 sections and stations)	2,00
20	Експертски елаборат: Сообраќај и инфраструктура – Сообраќаен систем за град Скопје, 2011.	1,00
21	Основен проект за брана Речани со придружните објекти – Книга Г-5: Конструктивна анализа на опточен тунел (соработник), 2012.	2,00
22	Изведбен проект за брана Речани со придружните објекти – Книга Г-5: Конструктивна анализа на опточен тунел (соработник), 2012.	0,50
23	Елаборат за можни решенија за изведба на предвидениот булевар Крушевска Република во Нацрт Гуп на Скопје (соработник), 2012.	1,00
24	Основен проект за брана “Конско“ со придружни - објекти, книга 4. обиколен тунел и узводен загат (одговорен проектант), 2013.	4,00
25	Идеен проект за новопредвидена пруга Пљевља - Бијело Поље (Равна Ријека) - седум варијанти на траса делници долги од 57 km до 67 km (соработник), Книга 3/1 - Траса, станици и вкрсници, 2013.	1,00
26	Идеен проект за новопредвидена пруга Бијело Поље (Равна Ријека) - граница со Косово - пет варијанти на траса, делници долги од 55 km до 64 km (соработник), Книга 3/1 - Траса, станици и вкрсници, 2013.	1,00
27	Идеен проект за новопредвидена пруга Пљевља - Бијело Поље (Равна Ријека) - седум варијанти на траса делници долги од 57 km до 67 km (соработник), Книга 3/2 - Возно-динамички анализи и пресметка на капацитети, 2013.	1,00
28	Идеен проект за новопредвидена пруга Бијело Поље (Равна Ријека) - граница со Косово - пет варијанти на траса, делници долги од 55 km до 64 km (соработник), Книга 3/2 - Возно-динамички анализи и пресметка на капацитети, 2013.	1,00
29	Идеен проект за новопредвидена пруга Пљевља - Бијело Поље (Равна Ријека) - седум варијанти на траса делници долги од 57 km до 67 km (соработник), Книга 3/3 - Предмер и пресметка на работите, 2013.	1,00
30	Идеен проект за новопредвидена пруга Бијело Поље (Равна Ријека) - граница со Косово - пет варијанти на траса, делници долги од 55 km до 64 km (соработник), Книга 3/3 - Предмер и пресметка на работите, 2013.	1,00
31	Идеен проект за тунел на стац. km 0+632 делница – од мост на река Раец преку д.п.ј. Дреново до д.п.ј. Градско (спој со а1) (одговорен проектант), 2013.	2,00
32	Основен проект за тунел на стац. km 0+632 делница – од мост на река Раец преку д.п.ј. Дреново до д.п.ј. Градско (спој со а1) од km. 0+000 до km. 5+208,71, Книга 10 (одговорен проектант), 2013.	4,00
33	Основен проект Заштита на постоен тунел на км. 1+160,00 на делница – од мост на река Раец преку д.п.ј. Дреново до д.п.ј. Градско (спој со а1) (одговорен проектант), 2013.	4,00
34	Физибилити студија за пругата Бакарно Гумно - Сопотница (15km) (соработник), 2014.	1,00
35	Физибилити студија за панорамски трамвај Струмица - Цареви Кули	1,00

	(соработник), 2014.	
	Превод на книга	3,00
1	Основи на патното инженерство и сообраќајна анализа, четврто издание	3,00
Дејности од поширок интерес		
	Подготовка на национални документи	2,00
1	Национален анекс на Еврокод 7	2,00
	Член на факултетска комисија	8,00
1	Член на Комисија за попис на парични средства во благајна - 2009,2010,2011,2012 и 2013.	5,00
2	Член на Комисија за упис на студенти - 2011 и 2012.	2,00
3	Член на Комисија за одржување и ажурирање на веб - страницата 2011.	1,00
	Член на организационен или програмски одбор на меѓународен научен/стручен собир	5,00
1	12. Меѓународен симпозиум на ДГКМ, Струга, 2007.	1,00
2	13. Меѓународен Симпозиум ДГКМ, Охрид 2009.	1,00
3	11. International Symposium on WMHE, Ohrid 2009.	1,00
4	12. International Symposium on WMHE, Gdansk Poland, 2011.	1,00
5	13. International Symposium on WMHE, Bratislava, Slovakia 2013.	1,00
	Студиски престој во странство	2,00
1	СЕЕРУС – Универзитет во Црна Гора, Градежен факултет - Подгорица (1.10-31.10.2006).	0,50
2	СЕЕРУС – Технички универзитет во Братислава, Словачка (23.1-15.2.2008).	0,50
3	СЕЕРУС – Технички универзитет во Брно, Чешка (2.1-22.1.2010 и 2.1-25.1.2014).	1,00
	Учество во комисии и тела на државни и други органи	1,00
1	Претседател на Комисија за полагање на стручен испит на приправници во јавните средни училишта за градежна струка	1,00
	Вкупно:	71,00

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕТО ДОЦЕНТ	Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	99,83
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	95,10
СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ	71,00
Вкупно:	265,93

ЧЛЕНОВИ НА КОМИСИЈАТА

7. Проф. д-р Зоран Кракутовски, претседател, с.р.
8. Проф. д-р Радојка Дончева, член, с.р.

9. Проф. д-р Дарко Мославац, член, с.р.

РЕФЕРАТ

ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК ОД ОБЛАСТА НА ТЕХНИЧКАТА МЕХАНИКА И ЈАКОСТА НА МАТЕРИЈАЛИТЕ НА ГРАДЕЖНИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Врз основа на член 132 од Законот за високото образование (Службен весник на РМ бр. 35/2008, 103/2008, 26/2009, 99/2009, 115/2010, 17/2011, 51/2011, 123/2012, 15/2013, 24/2013 и 41/2014), и член 43, став 1, алинеја 24 од Правилникот за внатрешните односи и работењето на Градежниот факултет во Скопје во состав на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје (Универзитетски гласник бр.268/2013), Наставно-научниот совет на Градежниот факултет во Скопје, на својата 417. седница одржана на 2.12.2014 год., со Одлука бр.02-1/94-141 од 2.12.2014 год., нè именува за Рецензентска комисија за избор на еден наставник од областа техничка механика и јакост на материјалите во звањето доцент. По прегледот на пристигнатите документи, имаме чест да го поднесеме следниов

ИЗВЕШТАЈ

На распишаниот конкурс што е објавен во дневните весници „Дневник“ и „Лајме“ од 6.11.2014 год. за избор на еден наставник од областа на техничката механика и јакоста на материјалите се пријави еден кандидат, и тоа д-р Коце Тодоров, дипл. град. инж., досегашен асистент на Катедрата за техничка механика и јакост на материјалите на Градежниот факултет во Скопје. Врз основа на поднесените материјали и личното познавање на кандидатот, подолу се презентирани неговите основни биографски податоци и постигнувањата во наставно-образовната, научноистражувачката и стручно-апликативната дејност.

БИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ

Кандидатот д-р Коце Тодоров е роден на 8. IX 1976 год. во Кавадарци. Основното образование го завршил во родното место со одличен успех по сите предмети. Средното образование го продолжил во природно-математичката гимназија во Кавадарци, која ја завршил во учебната 1994/95 со одличен успех.

На Градежниот факултет во Скопје, конструктивна насока, се запишал во учебната 1995/96 година. Во утврдениот рок со Статутот на Факултетот, ги положил предвидените испити со среден успех 8,35. Дипломската работа под наслов *Проекти за финансирање на ситанбено-деловен објект П+6 на улица Партизанска во Охрид* ја одбрал на Катедрата за геотехника на 17.V 2001 година со оценка 10. Врз основа на одлуката на Електростопанство на Македонија за стимулирање на млади кадри, доделена му е почесна диплома за најдобра дипломска работа на Градежниот факултет во Скопје за учебната 2001/2002 година.

Веднаш по дипломирањето, во јуни 2001 година, се вработил во компанијата „Леснина инженеринг“ на работното место градежен инженер во секторот инженеринг, каде што останал сè до 1 февруари 2002 година.

Од 1 февруари 2002 год. се вработил на Катедрата за техничка механика и јакост на материјалите при Градежниот факултет во Скопје, како надворешен соработник. На 13.IV 2002 год., со Одлука на Наставно-научниот совет бил избран во звањето помлад асистент по групата предмети од областа на техничката механика и јакоста на материјалите.

Во учебната 2002/2003 год. се запишал на постдипломски студии на Градежниот факултет во Скопје, конструктивна насока. Заклучно со 2.XI 2005 год. ги положил сите испити предвидени со наставната програма на студиите со средна оценка 10. На 21.II 2008 год. го одбрал магистерскиот труд под наслов *Примена на леѓури шпо си ѓо ѓомнаѓ обликоѓ во сисѓеми за ѓасивна контрола на конструкциѓи*, со што се стекнал со право на научен степен - магистер на технички науки.

Со Одлука на Наставно-научниот совет на Градежниот факултет во Скопје, донесена на 343. седница одржана на 16.VI 2008 год., м-р Коце Тодоров бил избран во звањето асистент од областа на техничката механика и јакоста на материјалите. Во истото звање бил реизбран со Одлука на Наставно-научниот совет на Градежниот факултет во Скопје, донесена на 375. седница одржана на 4.V 2011 година.

Од февруари 2009 година бил вклучен во меѓународните докторски студии SEEFORM, поддржани од страна на Германска академска служба за размена – DAAD. Во рамките на овие студии посетувал предавања од еминентни предавачи од земјава и од странство, учествувал на прогрес семинарите со свои презентации, а во периодот 27.IX - 27.X 2010 година остварил едномесечен студиски престој на Универзитетот во Бохум, Германија. За остварените активности во рамките на меѓународните докторски студии SEEFORM, кандидатот поседува сертификат издаден на 9.X 2014 година.

Докторската дисертација со наслов *Сеизмички ѓерформанси на исѓолнеѓи армиранобетѓонски рамки со оѓворен ѓрв каѓѓ*, која била прифатена за изработка од страна на Наставно – научниот совет на Градежниот факултет во Скопје на 358-та седница, одржана на 27.XI 2009 година, јавно ја одбрал на 19.IX 2014 година на Градежниот факултет во состав на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, со што се здобил со научен степен - доктор на технички науки.

Во 2005/2006 година посетувал неколку семинари за подобрување на енергетската ефикасност на градежните објекти, организирани од страна на Машинскиот факултет во Скопје, Центарот за енергетска ефикасност на Македонија и компанијата ENSI – Energy Saving International од Осло, Норвешка, при што се стекнал со професионален сертификат за енергетски контролор и тренер за енергетска контрола на згради.

Во периодот од 17 до 24 мај 2009 година учествувал на Школата за обука на млади истражувачи организирана од страна на COST (European Cooperation in Science and Technology), во рамките на COST - акциите C25 “Sustainability of

Construction: Integrated Approach to Life-time Structural Engineering” и C26 “Urban Habitat Construction under Catastrophic Events” на тема “Sustainability in structures and structural interventions: Improving the contemporary and historical urban habitat construction within sustainability and risk assessment framework”, одржана во Солун, Р. Грција.

Во периодот од 10 до 11 февруари 2011 година во Лисабон, Португалија, учествувал на работилница за имплементација на новите европски стандарди во градежништвото, Eurocode 8: Seismic design of buildings, организирана од страна на Центарот за здружени истражувања при Европската комисија.

Како член на Друштвото на градежни конструктори на Македонија, учествувал во организирање на четири меѓународни симпозиуми.

Кандидатот активно го зборува англискиот јазик и користи поголем број на напредни софтверски пакети поврзани со областа за која конкурира.

На 29.XII 2003 год., од страна на градоначалникот на општина Кавадарци добил признание за посебен придонес и афирмација на општина Кавадарци во републички и меѓународни рамки во областа на градежништвото.

Со одлука на Извршниот одбор на Друштвото на градежни конструктори на Македонија, добитник е на две признанија за особено конструкторско остварување во областа на проектирањето на конструкциите, и тоа за 2006 година, за делото: Проект за зајакнување и поправка на мостовите на патниот правец Катланово - Велес, изработено во соработка со проектантскиот тим од Градежниот факултет во Скопје, и за 2007 година, за делото: Проект за зајакнување и поправка на мостовите во Република Македонија – фаза lot2, изработено исто така во соработка со проектантскиот тим од Градежниот факултет во Скопје.

НАСТАВНО - ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Во изминатиов период, кандидатот д-р Коце Тодоров многу успешно учествуваше во изведувањето на вежбите, одржувањето на испитите и колоквиумите по речиси сите предмети на Катедрата за техничка механика и јакост на материјалите.

Во зимскиот семестар на учебната 2001/2002 година, како надворешен соработник, ги водел аудиторните вежби и комплетната организација на предметот техничка механика на насоката геодезија VI1 степен.

Во учебната 2002/2003 година се вклучил во изведувањето на вежбите по предметот механика на интердисциплинарните студии по инженерство на животната средина.

Веднаш по изборот за помлад асистент, од учебната 2002/2003 година, па сè до учебната 2013/2014 година, со голема инвентивност, креативност и изразена способност за организација ги изведува аудиторните и лабораториските вежби по предметот градежни материјали.

Во периодот од учебната 2003 до учебната 2006 година ги водел вежбите по предметот теориска механика на насоката геодезија VII1-степен. Во изведувањето

на вежбите по предметот техничка механика 2 се вклучил во учебната 2004/2005 година, а од учебната 2005/2006, па сè до учебната 2010/2011 година одговара за комплетната организација и водењето на аудиторните вежби по предметот кинематика и динамика.

Од учебната 2007/2008 година е вклучен во водење на вежби (наставата) на изборниот предмет однесување на конструктивни системи од високоградбата на земјотрес.

Од учебната 2008/2009 година е одговорен асистент по предметот јакост на материјалите, ја води и ја координира комплетната организација на работата со студентите по групи, аудиторните вежби, колоквиумите и испитите. Неговата ангажираност, подготвеност за часовите и несебичноста во помошта која им ја укажува при совладувањето на материјалот од оваа многу значајна фундаментална дисциплина е високо оценета од страна на студентите во студентската анкета за реализирање на наставата по вежбите на овој предмет.

Во изминатиов период помагал во изведувањето на вежбите и по предметите: техничка механика 1 и статика.

Од учебната 2008/2009 година ги води вежбите по предметот нелинеарно однесување на конструкции од високоградбата на земјотрес на вториот циклус студии, а од 2010/2011 год. и по предметот композитни материјали, исто така на вториот циклус студии на конструктивната насока на студиската програма по градежништво. Во периодот од 2009 до 2011 година ги води вежбите по предметот кинематика и динамика на вториот циклус студии на студиската програма по геотехника.

Во склоп на наставно-образовната дејност, а во соработка со колегите од Катедрата за техничка механика и јакост на материјалите, учествувал во подготовка на интерни скрипти за предавања по предметите: градежни материјали, композитни материјали и кинематика и динамика, како и при подготовка на пакет материјали за реализација на вежбите по предметите: градежни материјали, однесување на конструктивни системи од високоградбата на земјотрес и нелинеарно однесување на конструкции од високоградбата на земјотрес. Коавтор е на еден рецензиран универзитетски учебник.

- [1] Светлана Петковска Ончевска, Коце Тодоров, Јакост на материјалите, Градежен факултет – Скопје, 2014. – 478 стр., ISBN 978-608-4510-15-4.

Во соработка со колегите од Катедрата учествувал во подготовката на материјал за реализацијата на летниот академски курс: Современи трендови за проектирање и примена на нови материјали во градежништвото, организиран од страна на бордот на европски студенти по технологија – BEST.

Во изведувањето на вежбите, д-р Коце Тодоров пристапува со професионална одговорност, студиозно и со голем ентузијазам. Неговата подготвеност несебично да помага го прави да е омилен меѓу колегите, а особено меѓу студентите кон кои има коректен однос. На студентските анкети, спроведени во рамките на процесот на самоevaluација на Факултетот, редовно добива високи оценки за сите предмети на кои бил одговорен асистент. За предметот јакост на материјалите е оценет со средна оценка 4,77 во учебната 2008/2009 година, 4,70 во учебната 2009/2010

година, 4,77 во 2010/2011, 4,92 во учебната 2011/2012 година, односно 4,90 во учебната 2012/2013 година. По предметот градежни материјали добива средни оценки 4,86, 4,87, 4,81, 4,95 на студенските анкети во периодот од 2008 до 2012 година, односно средни оценки од 4,78, 4,79 и 4,86 по предметот кинематика и динамика во периодот од 2008 до 2011 година. За предметот однесување на конструктивни системи од високоградбата на земјотрес е оценет со средна оценка 5,0 во учебната 2011/2012 година.

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Паралелно со наставно – образовната и стручно – апликативната дејност, кандидатот д-р Коце Тодоров активно учествува во низа активности поврзани со научноистражувачката дејност.

Преку примената на методот на конечни елементи за решавање на линеарните, нелинеарните и динамичките проблеми, како и преку развојот и примената на нови материјали и технологии во заштитата на конструкциите од земјотрес, своите истражувања главно ги насочува во областите на земјотресното инженерство, нелинеарната механика и пожарната отпорност на армиранобетонски конструкции.

Во изминатиот период, кандидатот д-р Коце Тодоров учествувал во реализацијата на еден домашен и два меѓународни научноистражувачки проекта. Како резултат на научноистражувачката работа има објавено пет труда во научни и стручни списанија, шест труда во меѓународни монографии и триесет и еден труд на домашни и меѓународни конференции, симпозиуми и собири.

Листата на објавени трудови и реализирани активности во научноистражувачката дејност на кандидатот се дадени во Анекс 2, кој е составен дел од овој Извештај.

СТРУЧНО - АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

Кандидатот м-р Коце Тодоров во изминатиот период покажува значителни активности поврзани со стручно – апликативната дејност. Самостојно или во соработка со колегите од Катедрата за техничка механика и јакост на материјалите, како и со останатите колеги од Градежниот факултет во Скопје учествува во изработка на поголем број експертизи, основни и изведбени проекти и стручни ревизии за објекти од високоградбата и патната инфраструктура. Особено треба да се истакне неговото учество во проектот за санација на мостовите на патниот правец Блаце – Скопје – Катланово – Велес – Неготино – Удово – Богородица во Република Македонија, што е од особено значење за подобрување на состојбата и сигурноста на патната инфраструктура во нашата земја.

Сознанијата и искуствата стекнати при реализацијата на стручно – апликативната дејност редовно ги споделува со колегите од струката преку учество и објавување на трудови на стручни собири и симпозиуми. Член е на Комората на овластени архитекти и инженери и поседува Овластување А за проектирање на градби како одговорен проектант од областа на градежништвото.

Во Анексот 2, кој е составен дел од овој Извештај, наведени се реализираните активности на кандидатот во областа на стручно – апликативната дејност.

ЗАКЛУЧОК

Кандидатот д-р Коце Тодоров во изминатиов период со својот професионален пристап кон обврските во наставата се потврди како креативен и инвентивен соработник кој со своите организациски способности, многу знаење и посветеност даде печат на предметите на кои е одговорен асистент. Исто така, активно учествуваше во оформувањето на два нови предмета на вториот циклус студии на Градежниот факултет. Од приложената листа на научни трудови објавени во земјата и во странство може да се заклучи дека неговиот научноистражувачки интерес има мултидисциплинарен карактер, обединувајќи го знаењето од науката за градежните материјали, конструктивната механика, нумеричката анализа и земјотресното инженерство.

Ова овозможува да заклучиме дека кандидатот и понатаму со успех ќе ги извршува работните задачи во наставната дејност, развивајќи се во современ научен и стручен истражувач.

Врз основа на изнесеното, личното познавање на кандидатот и досегашната соработка со него, неговите професионални квалитети и научноистражувачкиот потенцијал со кој располага, на Рецензентската комисија ѝ е чест и задоволство да му предложи на Наставно-научниот совет на Градежниот факултет во Скопје, д-р Коце Тодоров, дипл.град.инж., да биде избран во звањето доцент на групата предмети од областа на техничката механика и јакоста на материјалите.

Рецензентска комисија

1. Проф. д-р Љупчо Лазаров, с.р.
2. Проф. д-р Светлана Петковска-Ончевска, с.р.
3. Проф. д-р Мери Цветковска, с.р.

АНЕКС 2

ОБРАЗЕЦ
КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО И
НАСТАВНО-СТРУЧНО ЗВАЊЕ

Кандидат: Коце Илија Тодоров

Институција: Градежен факултет, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Скопје

Научна област: градежништво, техничка механика и јакост на материјалите

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активноста	поени
I	Одржување на вежби	45-45
	Учебна 2001/2002 година	
	Вежби на прв циклус студии	
1	Техничка механика - геодезија VI-1 (3+3)	1.35
	Учебна 2002/2003 година	
	Вежби на прв циклус студии	
1	Градежни материјали (3+1)	0.45
2	Механика ИСИЖС - зимски семестар (3+1)	0.45
3	Механика ИСИЖС - летен семестар (2+1)	0.45
	Учебна 2003/2004 година	
	Вежби на прв циклус студии	
1	Градежни материјали (3+1)	0.45
2	Теориска механика - геодезија VII-1 (3+3)	1.35
	Учебна 2004/2005 година	
	Вежби на прв циклус студии	
1	Градежни материјали (3+1)	0.45
2	Теориска механика - геодезија VII-1 (3+3)	1.35
3	Техничка механика 2 (2+1) зимски семестар	0.45
4	Техничка механика 2 (2+2) летен семестар	0.9
	Учебна 2005/2006 година	
	Вежби на прв циклус студии	
1	Градежни материјали (3+1)	0.45
2	Теориска механика - геодезија VII-1 (3+3)	1.35
3	Кинематика и динамика (3+3)	1.35
	Учебна 2006/2007 година	
	Вежби на прв циклус студии	

1	Градежни материјали (3+1)	0.45
2	Теориска механика - геодезија VII-1 (3+3)	1.35
3	Кинематика и динамика (3+3)	1.35
Учебна 2007/2008 година		
Вежби на прв циклус студи		
1	Градежни материјали (3+1)	0.45
2	Кинематика и динамика (3+3)	1.35
3	Однесување на конструктивни системи од високоградбата на земјотрес (2+2)	0.9
Учебна 2008/2009 година		
Вежби на прв циклус студи		
1	Градежни материјали (3+1)	0.45
2	Кинематика и динамика (3+3)	1.35
3	Јакост на материјалите (4+3)	1.35
Вежби на вшор циклус студи		
1	Нелинеарно однесување на конструкции од високоградбата на земјотрес (2+2)	0.9
Учебна 2009/2010 година		
Вежби на прв циклус студи		
1	Градежни материјали (3+1)	0.45
2	Кинематика и динамика (3+3)	1.35
3	Јакост на материјалите (4+3)	1.35
Вежби на вшор циклус студи		
1	Нелинеарно однесување на конструкции од високоградбата на земјотрес (2+2)	0.9
2	Кинематика и динамика - геотехника (2+2)	0.9
Учебна 2010/2011 година		
Вежби на прв циклус студи		
1	Градежни материјали (3+1)	0.45
2	Кинематика и динамика (3+3)	1.35
3	Јакост на материјалите (4+3)	1.35
Вежби на вшор циклус студи		
1	Нелинеарно однесување на конструкции од високоградбата на земјотрес (2+2)	0.9
2	Кинематика и динамика - геотехника (2+2)	0.9
3	Композитни материјали (2+2)	0.9
Учебна 2011/2012 година		
Вежби на прв циклус студи		
1	Градежни материјали (3+1)	0.45
2	Јакост на материјалите (4+3)	1.35
3	Јакост на материјалите - проект 45 (4+3)	1.35
4	Однесување на конструктивни системи од високоградбата на земјотрес (2+2)	0.9
Вежби на вшор циклус студи		
1	Нелинеарно однесување на конструкции од високоградбата на земјотрес (2+2)	0.9
Учебна 2012/2013 година		
Вежби на прв циклус студи		
1	Градежни материјали (3+1)	0.45

2	Јакост на материјалите (4+3)	1.35
3	Однесување на конструктивни системи од високоградбата на земјотрес (2+2)	0.9
	Вежби на вџор циклус студији	
1	Нелинеарно однесување на конструкции од високоградбата на земјотрес (2+2)	0.9
2	Композитни материјали (2+2)	0.9
	Учебна 2013/2014 година	
	Вежби на прв циклус студији	
1	Градежни материјали (3+1)	0.45
2	Јакост на материјалите (3+3)	1.35
3	Однесување на конструктивни системи од високоградбата на земјотрес (2+2)	0.9
	Вежби на вџор циклус студији	
1	Нелинеарно однесување на конструкции од високоградбата на земјотрес (2+2)	0.9
2	Композитни материјали (2+2)	0.9
II	Консултации со студенти	5.44
	2720*0.02=	5.44
III	Подготовка на нов предмет	1.50
1	Однесување на конструктивни системи од високоградбата на земјотрес	0.50
2	Нелинеарно однесување на конструкции од високоградбата на земјотрес	0.50
3	Композитни материјали	0.50
IV	Позитивно рецензиран универзитетски учебник	6.00
1	С. П. Ончевска, К. Тодоров, Јакост на материјалите, Градежен факултет – Скопје, 2014. – 478 стр., ISBN 978-608-4510-15-4	6.00
V	Интерна скрипта од предавања	12.00
1	Градежни материјали	4.00
2	Кинематика и динамика	4.00
3	Композитни материјали	4.00
VI	Пакет материјали за одреден предмет	3.00
1	Градежни материјали - вежби	1.00
2	Однесување на конструктивни системи од високоградбата на земјотрес - вежби	1.00
3	Нелинеарно однесување на конструкции од високоградбата на земјотрес - вежби	1.00
VII	Научно – популарна статија во стручно методско списание	1.00
1	Еврокодските мора да бидат во проекцијата на нашата иднина, Пресинг - списание на Комората на овластени архитекти и овластени инженери на Македонија, год.1, број 2, април 2011.	1.00
	Вкупно:	74.39

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

I	Учесник во меѓународен научен проект	10.00
1	EARTHQUAKE PROTECTION OF HISTORICAL BUILDINGS BY REVERSIBLE MIXED TECHNOLOGIES – PROCITECH - INCO-CT-2004-509119, Sixth Framework Programme, FP6, 2004/2008	5
2	COST action TU0904 - INTEGRATED FIRE ENGINEERING AND RESPONSE - IFER, COST action network number TU0904 in domain Transport and Urban Development, 2010/2014.	5
II	Учесник во национален научен проект	3.00
1	Љ. Лазаров, М. Цветковска, Коце Тодоров, ПОЖАРНА ОТПОРНОСТ НА АРМИРАНОБЕТОНСКИ РАМОВСКИ КОНСТРУКЦИИ, Министерство за образование и наука на Р.Македонија, Научно истражувачки проект, договор бр.131628/4, Градежен факултет - Скопје, 2003/2006.	3
III	Монографији објавени во странство	14.40
1	Federico M. Mazzolani (editor), FP6 PROHITECH project: Volume 4: Seismic protection of historical buildings: Numerical analysis, Polimetrica, 2012, ISBN 978-88-7699-175-2.	7.2
2	Federico M. Mazzolani (editor), FP6 PROHITECH project: Volume 6: Seismic protection of historical buildings: Application and design, Polimetrica, 2012, ISBN 978-88-7699-179-0.	7.2
IV	Трудови со оригинални научни резултати, објавени во научно/стручно списание	13.60
1	Ljupco Lazarov, Koce Todorov, Stiffness Characteristics Modelling of RC Frame Structures According to Eurocode 8, Structural Engineer – A Journal of the Macedonian Association of Structural Engineers, No.9/2010, p.p. 599-607, ISBN 9989-9785-3-0.	3.6
2	Koce Todorov, Svetlana Petkovska Oncevska, New Polygonal Hysteretic Model for Simulation of Superelasticity Effect of Shape Memory Alloys, Building Materials and Structures 55 (2012) 3, p.p. 55-68, YU ISSN 0543-0798.	3.6
3	Meri Cvetkovska, Koce Todorov and Ljupco Lazarov, Axial restraint Effects on Fire Resistance of Statically Indeterminate RC Beams, Journal of Structural Fire Engineering Volume 4, Number 1, March 2013, p.p. 87-94, Multi-Science Publishing, ISSN 2040-2317.	3.2
4	Ljupco Lazarov, Meri Cvetkovska and Koce Todorov, Fire Resistance of RC Frame in Case of Post Earthquake Fire, Journal of Structural Fire Engineering, Vol. 4, No.2, June 2013, p.p. 47-58, Multi-Science Publishing, ISSN 2040-2317.	3.2
V	Трудови со оригинални научни резултати, објавени во зборник на трудови од научен/стручен собир	23.60
1	Васил Витанов, Светлана Петковска Ончевска, Коце Тодоров, Анализа за избор на систем за фундаирање на деловно-станбен објект П+6 на улица „Партизанска“ во Охрид, Прв симпозиум на Друштвото за геотехника, Охрид, 2002.	1.6
2	Коце Тодоров, Примена на современото компјутерско програмирање за решавање на проблемот на филтрација со помош на МКЕ, 10. Меѓународен симпозиум на ДГКМ, Охрид, 2003.	2
3	Коце Тодоров, Анализа на носивост на спрегнати плочи,	2

	11. Меѓународен симпозиум на ДГКМ, Охрид, 2005.	
4	Коце Тодоров, Емилија Атанасовска, Светлана П. Ончевска, Велимир Петровски, Системи за сува градба - сеизмички побезбедни конструкции, 11. Меѓународен симпозиум на ДГКМ, Охрид, 2005.	1.2
5	Тодорка Самарџиоска, Коце Тодоров, Радијален таложник за пречистителна станица, 11. Меѓународен симпозиум на ДГКМ, Охрид, 2005.	1.8
6	Санде Атанасовски, Зоран Десовски, Горан Марковски, Тодорка Самарџиоска, Виктор Михајлов, Коце Тодоров, Оливер Колевски, Проект за зајакнување и поправка на мостовите на патниот правец Катланово-Велес, 12. Меѓународен симпозиум на ДГКМ, Струга, 27-29 септември 2007.	1.2
7	Ljupčo Lazarov, Koce Todorov, Numerical and experimental analysis of Mustafa pasha mosque large scale model, 12 International symposium of MASE, Струга, 27-29 September 2007.	1.8
8	Ljupčo Lazarov, Koce Todorov, Strengthening of Mustafa pasha mosque to seismic loads – preliminary analysis, 12 International symposium of MASE, Струга, 27-29 September 2007.	1.8
9	Коце Тодоров, Светлана П. Ончевска, Основни карактеристики на обликопомнечките легури, 12. Меѓународен симпозиум на ДГКМ, Струга, 27-29 септември 2007.	1.8
10	Коце Тодоров, Светлана П. Ончевска, Комерцијални облико-помнечки легури и нивна примена во уреди за контрола на конструкции, 12. Меѓународен симпозиум на ДГКМ, Струга, 27-29 септември 2007.	1.8
11	Санде Атанасовски, Зоран Десовски, Горан Марковски, Тони Аранѓеловски, Оливер Колевски, Коце Тодоров, Дарко Наков, Проект за зајакнување и поправка на мостовите во Република Македонија – Фаза Lot2, 13. Меѓународен симпозиум на ДГКМ, Охрид, 14-17 октомври 2009.	1.2
12	Коце Тодоров, Светлана П. Ончевска, Компаративна динамичка анализа на А.Б. рамки со и без дијагонални SMA - придружувачи, 13. Меѓународен симпозиум на ДГКМ, Охрид, 14-17 октомври 2009.	1.8
13	Коце Тодоров, Љупчо Лазаров, Коментари на препораките за моделирање и анализа на конструкции според Еврокод 8, 13. Меѓународен симпозиум на ДГКМ, Охрид, 14-17 октомври 2009.	1.8
14	К. Тодоров, Љ. Лазаров, Влијание на соработката греда-плоча врз сеизмичките перформанси на А.Б. рамки, 14. Меѓународен симпозиум на ДГКМ, Струга, септември 2011, 423-432.	1.8
VI	Трудови со оригинални научни резултати, објавени во зборник на трудови од научен/стручен собир со меѓународен уредувачки одбор	44.10
1	Koce Todorov, Svetlana P. Oncevska, Non-linear static pushover analysis of R.C. frame structures with and without steel braces, EE-21C International Conference on Earthquake Engineering, Skopje-Ohrid, 2005.	2.7
2	Lazarov Ljupčo, Todorov Koce, Large scale model pre-experimental analyses of Mustafa pasha mosque, 10th National and 4th International scientific meeting - iNDiS 2006, Novi Sad, 22 - 24 November, 2006.	2.7
3	Lazarov Ljupčo, Todorov Koce, Numerical and experimental analysis of Mustafa pasha mosque large scale model, Konferencija Savremena gradevinska praksa 2007, Novi Sad, mart 2007.	2.7

4	Koce Todorov, Vladimir Vitanov, Ljupco Lazarov, Application of plastic hinge method for nonlinear analysis of reinforced concrete structures, Jubilee scientific conference - 65 years University of Architecture, Civil Engineering and Geodesy, Sofija, may 2007.	2.4
5	Lazarov Lj., Todorov K., Numerical vs. experimental analyses of Mustafa pasha mosque large scale model, PROHITECH 2009 Conference, Roma, 21-25 June 2009.	2.7
6	Lazarov Lj., Todorov K.,. New strengthening approach of Mustafa pasha mosque to seismic loads, PROHITECH 2009 Conference, Roma, 21-25 June 2009.	2.7
7	Koce Todorov, Meri Cvetkovska, Ljupco Lazarov, Axial restrain effects on fire resistance of RC beams, COST Action TU0904, Integrated Fire Engineering and Response IFER, Workshop Barcelona, 5-6 July 2010.	2.4
8	Ljupco Lazarov, Koce Todorov, Meri Cvetkovska, Fire after earthquake, COST Action TU0904, Integrated Fire Engineering and Response IFER, Workshop Barcelona, 5-6 July 2010.	2.4
9	L. Lazarov & K. Todorov, Comments to Eurocode 8 recommendations in modelling and analysis of structures, 14th European Conference on Earthquake Engineering, Ohrid, Republic of Macedonia, August 30 – September 03, 2010.	2.7
10	L. Lazarov & K. Todorov, New strengthening approach for masonry dome structures exposed to seismic loads, 14th European Conference on Earthquake Engineering, Ohrid, Republic of Macedonia, August 30 – September 03, 2010.	2.7
11	Meri Cvetkovska, Koce Todorov, Ljupco Lazarov, Axial restrain effects of fire resistance of statically indeterminate RC beams, Application of Structural Fire Design, 29 April 2011, Prague, Czech Republic.	2.4
12	Ljupco Lazarov, Koce Todorov, Meri Cvetkovska, RC frame exposed to fire after earthquake, Application of Structural Fire Design, 29 April 2011, Prague, Czech Republic.	2.4
13	Meri Cvetkovska, Ljupčo Lazarov, Koce Todorov, Support conditions influence on fire resistance of statically indeterminate RC beams, 25th Congress and international symposium about research and application of modern achievements in civil engineering in the field of materials and structures, Tara, October 19-21, 2011.	2.4
14	Meri Cvetkovska, Ljupčo Lazarov, Koce Todorov, Fire resistance of RC frame in case of post earthquake fire, International conference: Innovation as a function of engineering development, Nis, Serbia, November 25-26 2011.	2.4
15	K. Todorov, S.P.Oncevska, Comparative dynamic analysis of R.C. frames with and without SMA dampers, 15th World Conference of Earthquake Engineering, Lisboa, September 2012.	2.7
16	S.P.Oncevska, K.Todorov, Application of shape memory alloys in systems for passive structure control, International Conference Research in the Field of Building Materials and Structures, Society for Materials and Structures Testing of Serbia, Belgrade, October 2012, pp. 141-166.	2.7
17	K. Todorov, Seismic performance of masonry infilled reinforced concrete frames with open first storey, 10 years SEEFORM, Scientific conference, 9-10.X 2014, Skopje, Macedonia.	3
VII	Трудови објавени во зборник на трудови на в.о. институција	6.00
1	K. Todorov, M. Cvetkovska, Lj.Lazarov, Behavior of RC elements in case of fire, Integrated Fire Engineering and Response, State of the Art Report, Editors: Wald F., Burgess I., De La Quintana J., Vila Real P., Kwasniewski L., Horova K., Jana T., Czech Technical University in	1.6

	Prague, March 2011, ISBN – 978-80-01-04598-5.	
2	M. Cvetkovska, Lj. Lazarov, K. Todorov, Examination, assessment and repair of fire damaged RC structure of “Refinery-OKTA” in Skopje, COST Action TU0904 – CaseStudies, CTU Publishing – Production, Czech Technical University in Prague, March 2012, pp. 322-334, ISBN–9788001050040.	1.6
3	M. Cvetkovska, Lj. Lazarov, K. Todorov, Examination, assessment and repair of RC structure of building damaged in fire, COST Action TU0904 – Case Studies, CTU Publishing – Production, Czech Technical University in Prague, March 2012, pp. 335-348, ISBN–9788001050040.	1.6
4	Meri Cvetkovska, Milivoje Milanovic, Ljupco Lazarov, Koce Todorov, Numerical and experimental analysis of RC beams exposed to different fire models, COST Action TU0904 – Benchmark studies, Experimental validation of numerical models in fire engineering, CTU Publishing House, Czech Technical University in Prague, January 2014, pp.48-59, ISBN – 978-80-01-05443-7.	1.2
VIII	Учество на научен стручен собир со реферат	16.00
1	- орална презентација	11
2	- постер	5
Вкупно: 130.70		

СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЛНОСТ

I	Експертски активности: евалуација, стручна ревизија, проценка на капитал	2.00
1	Експертско мислење за состојбите на оштетувањата на секундарната конструкција и основниот конструктивен систем на објектот То81 – работилница за возила со административен дел во комплексот Окта-Рафинерија за нафта, Скопје, септември 2002 год. (во соработка со проф. А. Спасов, проф. С. Ончевска, проф. З. Десовски).	1
2	Процена на инвестиционата вредност за изградба на објектот Тренинг центар на школа за летање – Elbit, 2008 год.	1
II	Главен (основен проект)	192.00
1	Статичка и динамичка анализа на конструкцијата на покривот од објектот Станбена зграда По+П+3+П на улица Никола Тримпаре бр. 4 во Скопје, 2003 год.	4
2	Главен проект на таложник за пречистителната станица „Враништа“ во с.Враништа, општина Струга, 2004 год. (во соработка со асис. Т. Самарџиоска).	4
3	Проект за зајакнување и поправка на мостовите на НАТО правецот “Bottle”, делница Блаце - Скопје - Петровец - Катланово - Велес - Неготино, Група 1 - вкупно 29 моста, Скопје, 2003-2006 год., (во соработка со работната група НАТО/Мостови од Градежниот факултет во Скопје)	58
4	Главен проект за конструкцијата на станбена зграда По+Пр+2ката+Пк на ул. Миле Поп-Јорданов бр.2 А, Козле, Скопје, 2005 год. (во соработка со проф. М. Соларова, проф. Л. Денковска).	2

5	Проект за подобрување на енергетската ефикасност во ОУ „Емин Дураку“, с.Буковиќ, општина Сарај, 2006 год. (во соработка со Д.Блажев и А. Манчевски).	4
6	Основен проект за конструкцијата на објектот По+Су+Пр+2+Пк на улица ”Загрепска” бр.28 општина Центар - Скопје, 2006 год. (во соработка со проф. М. Соларова).	2
7	Основен проект за конструкцијата на објектот Станбена кука Пр+Пк во с. Бардовци, Скопје, 2007 год.	4
8	Статичка пресметка за конструкцијата на објектот Фискултурна сала за училиштето ”Тоде Хаџи Теоф”, општина Кавадарци, 2007 год.	4
9	Основен проект за конструкцијата на објектот Трговски центар - Крива Паланка, 2007 год. (во соработка со проф. М. Соларова).	4
10	Основен проект за конструкцијата на објектот По+Пр+2+Пк на улица ”Елисие Поповски” бр.28, општина Центар - Скопје, 2007 год. (во соработка со проф. М. Соларова).	4
11	Основен проект за конструкцијата на објектот По+Су+Пр+4+Пк на улица ”20 Октомври” бр.9, општина Центар - Скопје, 2007 год. (во соработка со проф. М. Соларова).	4
12	Проект за зајакнување и поправка на мостовите на НАТО правецот ”Bottle”, делница Неготино - Удово - Богородица, Група 2 - вкупно 20 моста, Скопје 2007 год. (во соработка со работната група НАТО/Мостови од Градежниот факултет во Скопје):	40
13	Основен проект за конструкцијата на објектот Лифтовско јадро за станбена зграда на ул. Страшо Пинџур бр. 2-11/2, Винаца, 2008 год. (во соработка со проф. М. Соларова).	4
14	Основен проект за конструкцијата на објектот Пешачки натпатник на ул. Партизански одреди - Карпош 3, општина Карпош-Скопје, 2008, (во соработка со проф. Љ. Лазаров).	4
15	Основен проект за конструкцијата на објектот Сепаратор - Кондово, 2008 год.	4
16	Основен проект за конструкцијата на објектот Преливен праг на Врановска река, стационача 0+005, 2009 год.	4
17	Основен проект за конструкцијата на објектот Индивидуален станбен објект П+1 на КП 681/4 КО Сопиште, Присојница – општина Сопиште, 2009 год.	4
18	Основен проект за конструкцијата на објектот Станбен објект По+Пр+4+Пк на ул. Апостол Гусларот бр.6, општина Центар – Скопје, 2009 год.	4
19	Основен проект за конструкцијата на објектот Доградба на хотел „Силекс“, Св. Стефан – Охрид, 2010 год. (во соработка со проф. М. Соларова).	4
20	Основен проект за конструкцијата на индивидуален станбен објект Пр+1+Пк на ул. Поп Богомил бр.15, населба Трнодол – Скопје, 2010 год.	4
21	Основен проект за реконструкција на фасади во централното градско подрачје на Скопје, конструкција на објектот Фасада „Пелистер“, плоштад „Македонија“ - Скопје, објект со адреса: ул. 11 Октомври бр.2 и ул. М. Тито бр.22, Скопје, 2010 год.	4
22	Основен проект – фаза градежен проект за конструкцијата на објектот Станбен објект По+Пр+2+Пк на ул. Славејко Арсов бр.58, општина Центар – Скопје, 2011 год.	4
23	Основен проект (градежен - статика и сеизмика) за објектот Надградба и реконструкција на управната зграда на министерство за транспорт и врски, 2011 год. (во соработка со проектантскиот тим од Градежниот факултет во Скопје).	2

24	Основен проект – фаза Градежен проект (статика со сеизмика) за конструкцијата на објектот Индивидуален станбен објект По+Пр на КП 1567/3 с. Сопиште – општина Сопиште, 2011 год.	4
25	Основен проект – фаза градежен проект (статика со сеизмика), за конструкцијата на објектот Индивидуален станбен објект По+Пр+Пк на КП 62, Гумење – Градовце, општина Зелениково, 2011 год.	4
26	Основен проект – фаза градежен проект (статика со сеизмика), за конструкцијата на објектот Станбен објект По+Пр+з+Пк на ул.Коле Неделковски бр.32, општина Центар – Скопје, 2011 год.	4
27	Основен проект – фаза градежен проект (статика со сеизмика), за конструкцијата на објектот Индивидуален станбен објект По+Пр на КП1641/КП1658/КО1695, КО Долно Соње, 2013 год.	4
III	Ревизија на проектна документација (учесник/соработник)	7.00
1	Ревизија на основниот проект – фаза статика на пропратните објекти за поставување на подземна мрежа од оптички кабел на траса од граничниот премин Деве Баир до граничниот премин Кафасан, Скопје, 2005 год. (во соработка со проф. С.П.Ончевска, проф. З. Десовски).	0.5
2	Ревизија на основниот проект – дел градежно-конструктивен проект (статика со сеизмика) за објектот Едноколосечна железничка пруга Куманово – К.Паланка - граница со Р.Бугарија, Железничка станица - Крива Паланка, Станична зграда, 2010 год. (во соработка со проф. Љ. Лазаров и проф. М. Цветковска).	0.5
3	Ревизија на основниот проект – дел градежно-конструктивен проект (статика со сеизмика) за објектот Едноколосечна железничка пруга Куманово – К.Паланка - граница со Р.Бугарија, Железничка станица - Крива Паланка, Подружница ЗОП И ЕТП, 2010 год. (во соработка со проф. Љ. Лазаров и проф. М. Цветковска).	0.5
4	Ревизија на основниот проект – дел градежно-конструктивен проект (статика со сеизмика) за објектот Едноколосечна железничка пруга Куманово – К.Паланка - граница со Р.Бугарија, Железничка станица - Крива Паланка, Преглед на возила со канал, 2010 год. (во соработка со проф. Љ. Лазаров и проф. М. Цветковска).	0.5
5	Ревизија на основниот проект – дел градежно-конструктивен проект (статика со сеизмика) за објектот Едноколосечна железничка пруга Куманово – К.Паланка - граница со Р.Бугарија, Железничка станица - Крива Паланка, Влека на возови 3, 2010 год. (во соработка со проф. Љ. Лазаров и проф. М. Цветковска).	0.5
6	Ревизија на основниот проект – дел градежно-конструктивен проект (статика со сеизмика) за објектот Едноколосечна железничка пруга Куманово – К.Паланка - граница со Р.Бугарија, Железничка станица - Крива Паланка, Влека на возови 4, 2010 год. (во соработка со проф. Љ. Лазаров и проф. М. Цветковска).	0.5
7	Ревизија на основниот проект – дел градежно-конструктивен проект (статика со сеизмика) за објектот Едноколосечна железничка пруга Куманово – К.Паланка - граница со Р.Бугарија, Железничка станица - Крива Паланка, Резервоар за нафта, 2010 год. (во соработка со проф. Љ. Лазаров и проф. М. Цветковска).	0.5
8	Ревизија на основниот проект за објектот Станична зграда на едноколосечна железничка пруга Куманово – К.Паланка - граница со Бугарија – вкрсница Жидилово, 2011 год. (во соработка со проф. Љ. Лазаров, проф. М. Цветковска, доц. Т. Самарџиоска).	0.5

9	Ревизија на основниот проект за објектот СС и ТТ уреди на едноколесечна железничка пруга Куманово – К.Паланка - граница со Бугарија – вкрсница Жидилово, 2011 год. (во соработка со проф. Љ. Лазаров, проф. М. Цветковска, доц. Т. Самарџиоска).	0.5
10	Ревизија на елаборатот за доработка на техничките решенија за трасата од главниот транспортен систем за јаглен од ПК Брод-Гнеотино до ПК Суводол – дел Статичка и динамичка анализа на АБ пропуст за ОК2, 2011 год. (во соработка со проф. Љ. Лазаров).	0.5
11	Ревизија на основниот проект за натпатници кои се пресекуваат со главниот транспортен систем за јаглен од ПК Брод-Гнеотино до ПК Суводол, 2011 год. (во соработка со проф. Љ. Лазаров).	0.5
12	Ревизија на основниот проект за реконструкција на фасади во централното градско подрачје на Скопје, плоштад Македонија, објект на ул. 11ти Октомври бр. 2 - фаза статика, 2011 год. (во соработка со проф. Љ. Лазаров, доц. Т. Самарџиоска).	0.5
13	Ревизија на основниот проект за реконструкција на фасади во централното градско подрачје на Скопје, плоштад Македонија, објект на ул. Никола Вапцаров бр. 2 - фаза статика, 2011 год. (во соработка со проф. Љ. Лазаров, доц. Т. Самарџиоска).	0.5
14	Ревизија на идејниот проект, Книга 5.6, Идејни решенија за галерии, делница Охрид – Пештани, 2014 (во соработка со проф. Љ. Лазаров, проф. М. Јовановски).	0.5
Вкупно:		201.00
Дејности од поширок интерес		
1	Учество во организација на 10, 11, 12 и 13 симпозиум на ДГКМ	2
2	Признание за посебен придонес и афирмација на општина Кавадарци во републички и меѓународни рамки во областа на градежништвото	5
3	Признание за особено конструкторско остварување во областа на проектирањето на конструкциите за 2006 година за делото: Проект за зајакнување и поправка на мостовите на патниот правец Катланово - Велес, изработено во соработка со проектантскиот тим од Градежниот факултет во Скопје	1
4	Признание за особено конструкторско остварување во областа на проектирањето на конструкциите за 2007 година за делото: Проект за зајакнување и поправка на мостовите во Република Македонија – фаза lot2, изработено во соработка со проектантскиот тим од Градежниот факултет во Скопје	1
5	Почесна диплома за најдобра дипломска работа на Градежниот факултет во Скопје за учебната 2001/2002 година (одлука на Електростопанство на Македонија за стимулирање на млади кадри)	3
6	Едномесечен студиски престој на Универзитетот во Бохум, Германија	0.5
Вкупно:		12.50

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	74.39

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	130,70
СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ	213,50
Вкупно	418,59

Членови на Комисијата

1. Проф. д-р Љупчо Лазаров, с.р.
2. Проф. д-р Светлана Петковска Ончевска, с.р.
3. Проф. д-р Мери Цветковска, с.р.

РЕФЕРАТ

ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК ОД ОБЛАСТА НА ТЕХНОЛОГИЈАТА И ОРГАНИЗАЦИЈАТА НА ГРАДЕЊЕТО НА ГРАДЕЖНИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Наставно - научниот совет на Градежниот факултет во Скопје, на својата 417. седница одржана на 2.12.2014 година, нè избра за членови на Комисијата за избор-реизбор на *наставник од областа на технологијата и организацијата на градењето*.

На распишаниот конкурс, објавен во весниците „Дневник“ и “Lajme” од 6.11.2014 година, се пријави еден кандидат, д-р Маријана Лазаревска, дипл. град. инж., асистент на Катедрата за технологија и организација на градењето.

По извршениот преглед на поднесените документи и документите од евиденцијата на Градежниот факултет во Скопје кои се однесуваат на пријавената кандидатка, Комисијата до Наставно - научниот совет на Градежниот факултет во Скопје го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

1. БИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ

Кандидатката д-р Маријана Лазаревска, дипл.град.инж., е родена во Тетово на 22.3.1981 година. Основното образование го завршила во ОУ „Гоце Делчев“ во Тетово, а средното во Гимназијата „Кирил Пејчиновиќ“ во Тетово, на природно-математичката насока. Во текот на школувањето учествувала на регионални и државни натпревари од областа на математиката.

Во учебната 1999/2000 година се запишала на Градежниот факултет во Скопје. Студиите ги завршила со среден успех 9,2 на хидротехничката насока. Дипломската работа под наслов „Каменонасипна брана Кнежево со армиранобетонски екран“ ја одбрала во декември 2005 година со оценка 10.

За постигнатите одлични резултати за време на студирањето во учебните 2001/02 и 2002/03 година била прогласена за најдобар студент на Градежниот факултет во Скопје.

Вклучена била во процесот за евалуација и самоевалуација на Градежниот факултет во Скопје како претставник на студентите, а избрана од страна на Деканатот на Градежниот факултет, со мандат од две учебни години.

Како апсолвент и како дипломец, во период од шест месеци (април-септември 2005 год.) работела за јапонската компанија PCI, во рамките на меѓународен консултантски тим (PCI-Јапонија, COB-Франција, Градежен факултет - Скопје и ГИМ - Скопје). Ангажирана била на *Проектирање на унапредување на хидросистемот „Злетовица“* (Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство).

На 1.2.2006 година кандидатката била избрана за помлад асистент, на 26.11.2008 била повторно избрана за помлад асистент, на 30.11.2010 година била избрана за асистент, а на 16.9.2014 била повторно избрана за асистент на Катедрата за технологија и организација на градењето на Градежниот факултет во Скопје.

Во учебната 2005/2006 година се запишала на постдипломските студии на Градежниот факултет во Скопје, на хидротехничката насока. Студиите ги завршила со среден успех 10,0. Магистерската работа со наслов „Оптимизација на механизираниот процес при градба на насипни брани“ ја одбрала во јули 2010 година со што се стекнала со звањето магистер на технички науки.

Во учебната 2010/2011 година се запишала на докторски студии на Градежниот факултет во Подгорица, Црна Гора, на студиската програма по менаџмент и технологија во градежништво. Докторската дисертација под наслов „Моделирање на управувањето на градежни проекти со примена на фази-невронски мрежи“ успешно ја одбрала во октомври 2014 година со што се стекнала со звањето доктор на технички науки. Во рамките на докторската дисертација мошне сеопфатно е согледано и анализирано современото управување на градежните проекти како основа за успешна и квалитетна реализација на проектите, преку истражување на примена на различни методи и техники на управување кои се користат за решавање на практични проблеми од областа на градежништвото. Главниот акцент на овој труд е ставен на примената на вештачката интелигенција, вештачките неврронски мрежи и фази-невронските мрежи за моделирање на управувањето со градежните проекти. Докторската дисертација на кандидатката д-р Маријана Лазаревска претставува вреден и оригинален научноистражувачки труд, како по важноста и актуелноста на разработената тематика, така и по извршените анализи и добиените резултати и заклучоци, а првенствено по предложеното унапредување на моделите за управување со градежните проекти. Кандидатката дава значаен придонес во оваа област на истражување преку особено важна и мултидисциплинарната синтеза на досегашните сознанија и резултати од достапните истражувања поврзани со примената на вештачката интелигенција за изработка на прогнозни модели за решавање на различни типови на проблеми во техниката, од една страна, и можностите кои ги нуди ваквата комбинација на интелигентни системи за пореална и попрецизна проценка на времето на пожарната отпорност на конструктивните елементи и пазарната вредност на станови, од друга страна. Преку изработената докторска

дисертација и објавените трудови од оваа област, кандидатката покажува висок степен на познавање на научните основи на анализираната проблематика со примена на адекватни современи методи на истражување.

Во текот на 2012 година кандидатката учествува, како соработник, во стручната ревизија на Еврокодовите за конструкции организирана од страна на Комората на овластени архитекти и овластени инженери на РМ.

Кандидатката д-р Маријана Лазаревска остварува престои во странство, најчесто како учесник на симпозиуми, конгреси и конференции. Во рамките на CEEPUS (Central European Exchange Program for University Studies) – проектот за мобилност и размена на студенти, соработници и наставници помеѓу универзитетите од Централна Европа, во декември 2006 година, престојувала на Градежниот факултет во состав на Техничкиот факултет во Братислава, Република Словачка.

Кандидатката е член на друштвото „Инженери без граници“, Македонскиот комитет на големи брани и Друштвото на градежни конструктори на Македонија. Исто така, член е и на Комората на овластени архитекти и овластени инженери на РМ, односно поседува овластувања А за проектирање и ревизија на објекти од областа на градежништвото.

Кандидатката активно го владее англискиот јазик, а од компјутерските софтвери има солидни познавања од: MS Office, AutoCAD, Photoshop, Corel Draw, MS Project, GEO Slope Office, SOFiSTiK, NeuralTools, MATLAB, Fuzzy Logic Toolbox, Prezi и др.

2. НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА, НАУЧНА И СТРУЧНА ДЕЈНОСТ

2.1. НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Во периодот од изборот за помлад асистент до реизборот за помлад асистент, кандидатката ги води вежбите по предметните програми: *орјанизација и механизација и менаџмент* во *градежништво* на Градежниот факултет во Скопје, а на Архитектонскиот факултет во Скопје ги води вежбите по предметната програма *орјанизација и менаџмент*. Во периодот од реизборот за помлад асистент до денес, кандидатката ги води вежбите по предметните програми: *орјанизација и механизација и менаџмент* во *градежништво* на Градежниот факултет во Скопје, а на Архитектонскиот факултет во Скопје одржувала вежби по предметната програма *орјанизација и менаџмент* до летниот семестар во учебната 2008/2009 година, а од летниот семестер во учебната 2009/2010 година до денес одржувала вежби по предметната програма *менаџмент и орјанизација на инвестициската изградба*. Детали за покриеноста на наставата се дадени во Анекс 2, кој е составен дел на овој Извештај.

Работата на кандидатката во водењето на вежбите и останатите активности поврзани со наставно-образовниот процес е високо оценета од

страна на студентите во спроведените анкети за евалуација на наставниот кадар.

Кандидатката, д-р Маријана Лазаревска, активно учествува и дава посебен придонес за промоција на Градежниот факултет низ средните училишта во Р. Македонија. Покрај тоа, по изборот за помлад асистент на Градежниот факултет во Скопје, кандидатката била вклучена во неколку регионални конгреси и симпозиуми на коишто студентите имале можност да изработуваат свои трудови и да учествуваат на натпревари од областите на стручните предмети.

На меѓународните академски и културни средби ICAMES одржани во Истанбул, Турција, во мај 2006 година била дел од тимот составен од студенти и асистенти кои изработиле и јавно презентирале труд од областа на статичката анализа на брани.

Во јуни 2007 година ја предводела групата на студенти од Градежниот факултет во Скопје кои земале учество на I меѓународен конгрес на студенти од градежните факултети кој се одржал во Вараждин, Хрватска, во организација на студентите од Геотехничкиот факултет од Вараждин, на тема “Геотехниката-составен дел на градежништвото”.

Во март 2008 година ја предводела групата на студенти од Градежниот факултет во Скопје кои земале учество на Меѓународниот едукативен конгрес на студенти од геотехнолошките факултети “Добар инженер, добар менаџер” во Тузла, Босна и Херцеговина, во организација на студентите од Рударско-геолошко-градежниот факултет од Тузла.

Во 2008 и 2014 година, во соработка со професори и асистенти, кандидатката учествувала во организацијата на Вториот и Осмиот регионален конгрес на студенти од геотехнолошките факултети – „Георекс 2008“ и „Георекс 2014“, одржани во Македонија, а домаќин бил Градежниот факултет во Скопје. На конгресот на Георекс, кој се одржува во континуитет секоја година, учествува како ментор или коментор на трудови изработени од страна на студентите.

2.2. НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА РАБОТА

Во изминатиот период, кандидатката д-р Маријана Лазаревска, дипл. град. инж., како автор или коавтор објавила повеќе трудови во меѓународни списанија, на конгреси и симпозиуми.

Учеството како автор или коавтор на научни трудови на повеќе симпозиуми или конференции во земјата и во странство, во периодот до реизборот во звањето помлад асистент е презентирано во Билтенот бр. 952 од 14.11.2008 година.

Учеството како автор или коавтор на научни трудови на повеќе симпозиуми или конференции во земјата и во странство, во периодот од реизборот во звањето помлад асистент до изборот во асистент е презентирано во Билтенот бр. 995 од 1.11.2010 година.

Учеството како автор или коавтор на научни трудови на повеќе симпозиуми или конференции во земјата и во странство, во периодот од изборот во звањето асистент до реизборот во асистент е презентирano во Билтенот бр. 1083 од 1.9.2014 година.

По реизборот во звањето асистент, во соработка со други научни работници, има објавено повеќе научни трудови на светски и домашни конференции, кои заедно со сите претходни се наведени во Анексот 2, кој е составен дел на овој Извештај.

Списокот на наведените трудови укажува на респектибилен ангажман на кандидатката во научноистражувачката дејност во референтниот период. Поголем дел од трудовете се од областа на нејзиното истражување во докторската дисертација.

2.3. СТРУЧНА ДЕЈНОСТ

Во рамките на своето стручно усовршување, по изборот во звањето помлад асистент, кандидатката учествува во поголем број на интеркатедарски тимови при изработка на проекти и ревизии за широк спектар на градежни објекти. Тоа е добра основа за нејзиниот поконкретен ангажман на проекти од областа на технологијата и организацијата на градбата.

Учеството во стручните дејности во периодот до реизборот во звањето помлад асистент е презентирano во Билтенот бр. 952 од 14.11.2008 година.

Учеството во стручните дејности во периодот од реизборот во звањето помлад асистент до изборот во асистент е презентирano во Билтенот бр. 995 од 1.11.2010 година.

Учеството во стручните дејности во периодот од изборот во звањето асистент до преизборот во асистент е презентирano во Билтенот бр. 1083 од 1.9.2014 година.

Во соработка со вработените на Градежниот факултет, по преизборот во звањето асистент, има активно учествувано и изработено респективен број проекти и стручни трудови, кои заедно со претходните се наведени во Анексот 2, кој е составен дел од овој Извештај.

3. ЗАКЛУЧОК

Од погоре изнесеното, а врз база на приложениот материјал, личното познавање на кандидатката и позитивната оценка од студентската анкета спроведена во рамките на самоевалуацијата на Факултетот, Рецензентската комисија заклучува дека д-р *Маријана Лазаревска* ги исполнува условите предвидени со *Законоџ за високоџо образование* за звањето за кое конкурира.

Врз основа на изложеното, и анализирајќи ја целокупната активност и ангажираност на кандидатката, Рецензентската комисија со особена чест и

задоволство му предлага на Наставно-научниот совет на Градежниот факултет во Скопје, кандидатката д-р Маријана Лазаревска, дипл.град.инж., да биде избрана во звањето *доцент* од областа на *технолојијата и организацијата на градењето*.

Рецензентска комисија

1. Проф. д-р Милорад Јовановски, с.р.
2. Проф. д-р Милош Кнежевиќ, с.р.
3. Проф. д-р Страхиња Трпевски, с.р.

АНЕКС 2

ОБРАЗЕЦ
КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО,
НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ

Кандидат: Маријана Томче Лазаревска

Институција: Градежен факултет - Скопје

Научна област: градежништво

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активноста:	Поени
I	Одржување на вежби	85,05
	Учебна 2005/2006 година	7,20
	Вежби на прв циклус на сџудии:	
1	Организација и механизација ГФ/2 *3	2,70
2	Организација и менаџмент АФ/2 *5	4,50
	Учебна 2006/2007 година	15,30
	Вежби на прв циклус на сџудии:	
1	Организација и механизација ГФ/2 *3	2,70
2	Организација и менаџмент АФ/2 *5	4,50
3	Менаџмент во градежништво ГФ/2*3	2,70
4	Организација и менаџмент АФ/2*6	5,40
	Учебна 2007/2008 година	11,70
	Вежби на прв циклус на сџудии:	
1	Организација и механизација ГФ/4*2	3,60
2	Организација и менаџмент АФ/2*3	2,70
3	Организација и механизација ГФ/2*1	0,90
4	Менаџмент во градежништво ГФ/2*2	1,80
5	Организација и менаџмент АФ/2*3	2,70
	Учебна 2008/2009 година	13,50
	Вежби на прв циклус на сџудии:	
1	Организација и механизација ГФ/2*4	3,60
2	Организација и менаџмент АФ/2*1	0,90
3	Менаџмент во градежништво ГФ/2*4	3,60
4	Организација и менаџмент АФ/2*6	5,40
	Учебна 2009/2010 година	8,10

	Вежби на прв циклус на сѹдгии:	
1	Организација и механизација ГФ/2*4	3,60
2	Менаџмент и организација на ИИ/1*4	1,80
3	Организација и менаџмент АФ/2*1	0,90
4	Менаџмент во градежништво ГФ/2*2	1,80
	Учебна 2010/2011 година	10,35
	Вежби на прв циклус на сѹдгии:	
1	Организација и механизација ГФ/2*4	3,60
2	Менаџмент и организација на ИИ/1*3	1,35
3	Организација и менаџмент АФ/2*1	0,90
4	Менаџмент во градежништво ГФ/2*4	3,60
5	Организација и менаџмент АФ/2*1	0,90
	Учебна 2011/2012 година	5,85
	Вежби на прв циклус на сѹдгии:	
1	Менаџмент во градежништво ГФ/2*1	0,90
2	Организација и механизација ГФ/2*4	3,60
3	Менаџмент и организација на ИИ/1*3	1,35
	Учебна 2013/2014 година	11,25
	Вежби на прв циклус на сѹдгии:	
1	Менаџмент во градежништво ГФ/2*2	1,80
2	Организација и механизација ГФ/2*8	7,20
3	Менаџмент и организација на ИИ/1*5	2,25
	Учебна 2013/2014 година	1,80
	Вежби на прв циклус на сѹдгии:	
1	Менаџмент во градежништво ГФ/2*2	1,80
II	Консултации со студенти	4,32
	(62+98+58+103+61+121+48+122+45+31+103+72+5+88+121+59+87+19+38+58+106+3+68+2+38+73+64+45+154+158+78)*0,002	4,32
III	Настава во школи и работилници	2
1	ГЕОРЕКС 2008, 2014 (2*1)	2
	Вкупно	91,37

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активнoста:	Поени
I	Учесник во национален научен проект	3,00
1	Stress-strain and thermal analysis of reinforced concrete elements strengthened with FRP sheets”, Ss. Cyril and Methodius University, scientific-research project 2011.	3,00
II	Научно стручни трудови	80,98
	Трудови со оригинални научни резултати, објавени во референтно научно/стручно списание со меѓународен уредувачки одбор	23,09
1	Lazarevska M., Knezevic M., Cvetkovska M., Ivanisevic N., Trombeva Gavriloska A., Samardzioska T., “Fire resistance prognostic model for reinforced concrete columns”, Preliminary report, Journal Gradjevinar (64) 2012, pp. 565-571, IF=0,216.	3,73

2	Ana Trombeva-Gavriloska, Viktor Gavriloski, Todorka Samardzioska, Marijana Lazarevska, "Tension behavior of FRP materials differed by the type of matrix", Wulfenia Journal, Austria, Volume 20, Issue 12, 2013, pp 38-45, IF=0,267.	3,76
3	Lazarevska M., Knezevic M., Cvetkovska M., "Application of artificial neural networks for prognostic modelling of fire resistance of reinforced concrete pillars", Original scientific work, International Journal: Applied Mechanics and Materials, Volumes 148-149: Mechanical Engineering, Materials and Energy, December 2011, p. 856-861/SCOPUS.	4,80
4	Lazarevska M., Trombeva Gavriloska A., Knezevic M., Samardzioska T., Cvetkovska M., "Neural network prognostic model for RC beams strengthened with CFRP strips", Original scientific work, Journal of Applied Engineering Science vol. 10, 2012, p. 27-30, ISSN 1451-4117 UDC 33/SCOPUS.	3,60
5	Lazarevska M., Cvetkovska M., Knezevic M., Trombeva Gavriloska A., Milanovic M., Murgul V., Vatin N.: "Neural network prognostic model for predicting the fire resistance of eccentrically loaded RC columns", Original scientific work, International Journal: Applied Mechanics and Materials, Volume 627: Civil Engineering and Building Materials, 2014, p. 276-282/SCOPUS.	3,60
6	Lazarevska M., Milanović M., Knežević M., Cvetkovska M., Trombeva Gavriloska A., Samardzioska T., „An artificial neural network prediction model for fire resistance of composite columns“, Original scientific work, Journal of Applied Engineering Science vol. 12, 2014, p. 63-68, ISSN 1451-4117 UDC 33/SCOPUS.	3,60
	Трудови со оригинални научни/стручни резултати, објавени во зборник на трудови од научен/стручен собир со меѓународен уредувачки одбор	41,40
1	Eftoska M. "Concrete face rockfill dam Knezevo", International scientific-expert symposium GNP, February 2006, Zabljak, Montenegro, Proceedings p.129-134.	3,0
2	Eftoska M., Pavlovik S., Mitovski S., Zileska P.V., "Factors that affect the choice of optimal technology of construction of large dams", 12th International Symposium of the Macedonian association of construction engineers, Ohrid, Macedonia, September 2007, Proceedings p. 681-686.	1,80
3	Mitovski S., Eftoska M., Tanchev Lj., "Rockfill dam Knezevo with asphaltic concrete core", International scientific symposium "Civil engineering – science and practice", Zabljak, Montenegro, February 2008, Proceedings p.281-286.	2,40
4	Eftoska M., "Overview of the construction technology of Rockfill dam "Knezevo" with asphaltic concrete core", 13th International Symposium of the Macedonian association of construction engineers, Ohrid, Macedonia, October 2009, Proceedings p.. 603-608.	3,00
5	Eftoska M., Zafirovski Z., "Methods for tunnel construction and review of the TBM technique", International scientific-expert symposium GNP, February 2010, Zabljak, Montenegro, Proceedings p.275-281.	2,70
6	Lazarevska M., Zafirovski Z., "Risk management of tunnel works", International scientific conference – People buildings and environment 2010, Krtiny, Czech Republic, November 2010, Proceedings p.178-183.	2,70
7	Zafirovski Z., Moslavac D., Jovanovski M., Lazarevska M., "Analysis of the bearing structures of diversion tunnel", 12th International	1,80

	Symposium on Water Management and Hydraulic Engineering - WMHE, September 2011, Gdansk, Poland, Proceedings p.277-285.	
8	Лазаревска М., Кнежевиќ М., “Обучување на вештачки невронски мрежи”, 14-ти Меѓународен Симпозиум на Друштво на Градежни Конструктори на Македонија, Охрид, Македонија, Септември 2011 год., Зборник на трудови с. 511-517.	2,70
9	Лазаревска М., Кнежевиќ М., “Вештачки невронски мрежи – основни концепти”, 14-ти Меѓународен Симпозиум на Друштво на Градежни Конструктори на Македонија, Охрид, Македонија, Септември 2011 год., Зборник на трудови с. 517-523.	2,70
10	Lazarevska M., Knezevic M., Cvetkovska M., “Comparison of numerical analyses and neural network’s prognostic model”, International Conference – Innovation as a function of Engineering Development, Nis, Serbia, November 2011, Proceedings p.187-192.	2,40
11	Lazarevska M., Trombeva Gavriloska A., Knezevic M. , Samardzioska T., Cvetkovska M., “Neural network prognostic model for RC beams strengthened with CFRP strips” International scientific-expert symposium GNP 2012, Montenegro, 3-8 March, 2012, Proceedings p. 1111-1116.	1,80
12	Lazarevska M., Cvetkovska M., Knezevic M., Samardzioska T., Trombeva Gavriloska A., “Determination of fire resistance of RC columns – Numerical analyses and neural network’s prognostic modelling”, 15th International Conference on Experimental Mechanics-ICEM 15, Porto, Portugal, 22-27 July 2012, Proceedings p. 783-791.	1,80
14	Lazarevska M., Knezevic M., Cvetkovska M., Trombeva Gavriloska A. , Samardzioska T., “Neural network prognostic modelling of RC columns exposed to fire”, Second scientific meeting: State and trends of Civil Engineering - GTZ 2012 and Second Conference Geo-Expo 2012, June 2012, Tuzla, Bosna i Hercegovina, Proceedings p. 309-317.	1,80
15	Cvetkovska M., Trpevski S., Knežević M., Lazarevska M., “Building envelope influence on energy efficiency of building structures”, INDIS, 12th International scientific conference on planning, design, construction and building renewal, November 28-30. 2012, Novi Sad, Serbia.	1,80
16	T. Samardzioska, A. Trombeva-Gavriloska, Atanasovska E., Lazarevska M., Goxha L.: “Energy efficient measures in Macedonian Apartments”, INDIS, 12th International scientific conference on planning, design, construction and building renewal, November 28-30. 2012, Novi Sad, Serbia.	1,80
17	T. Samardzioska, A. Trombeva-Gavriloska, M. Cvetkovska, M. Lazarevska: “Implementation of energy efficient measures in apartments in Macedonia”, Third International Symposium on Life-Cycle Civil Engineering, IALCCE 2012, Vienna, Austria, Proceedings p. 1702-1708.	1,80
18	Lazarevska M., Knezevic M., Cvetkovska M., Trombeva Gavriloska A., Samardzioska T.: “An artificial neural network prediction model for fire resistance of composite columns” International scientific-expert symposium GNP 2014, Montenegro, 17-21 February, 2014, Proceedings p. 185-193.	1,80
19	Samardzioska T., Trombeva Gavriloska A., Lazarevska M., Cvetkovska M.: “In situ measurement of U-value of façade walls” International scientific-expert symposium GNP 2014, Montenegro, 17-21 February, 2014, Proceedings p. 1673-1681.	1,80

20	Milanovic M., Cvetkovska M., Lazarevska M., Trombeva Gavrilovska A., "Fire resistance of centrally loaded composite columns as function of the shape and the cross section dimensions", Journal of Faculty of civil engineering", International conference contemporary achievements in civil engineering", Subotica 2014, pp. 141-148, ISSN 2334-9673.	1,80
	Труд со оригинални научни/стручни резултати, објавени во зборник на трудови од научен/стручен собир	16,40
1	Mitovski S., Eftoska M., Tanchev Lj., "Rockfill dam with facing of geomembrane", II Symposium of the Geotechnical committee of Macedonia, Ohrid, June 2006., Proceedings p.222-230.	1,60
2	Eftoska M., Mitovski S., "State of the art" report for the technology of construction of RCC dams, Second congress for dams, Struga, Macedonia, May 2009, Proceedings p. 283-290.	1,80
3	Eftoska M., "General concepts for construction technology of hardfill dams", Prvi naučno-stručni skup GTZ 2009, Oktobar 2009, Tuzla, Bosna i Hercegovina, Proceedings p.319-328.	2,00
4	Pancovska V.Z., Zujo V., Lazarevska M., "Organization and technology of earth works in terms of health and safety during work execution", III Symposium of the Geotechnical committee of Macedonia, Struga, Macedonia, June 2010., Proceedings p.. 466-473.	1,60
5	Zafirovski Z., Ogenovic S., Lazarevska M., "Civil engineering models for analyses of the truck behavior under vehicle's loading", 13th Congress of the Serbian association of construction engineers DGKS, Zlatibor, Serbia, September 2010, Proceedings p. 509-514.	1,60
6	Lazarevska M., Zafirovski S., Ogenovic S., "Optimal choice of the machines for dam construction", 13th Congress of the Serbian association of construction engineers DGKS, Zlatibor, Serbia, September 2010, Proceedings p.503-508.	1,60
7	Pavlovic S., Lazarevska M., "Comparasion of solving problems of illegally built facilities in Montenegro, Serbia, Croatia and the republic of Macedonia", 10th International Conference for Organization, Technology and Management in Construction, Sibenik, Croatia, September 2011.	1,80
8	Lazarevska M., Knezevic M., Cvetkovska M., "Application of neural networks for prognostic modeling", 3rd International Symposium for students of doctoral studies in the field of Civil Engineering, Architecture and Department of Environmental Engineering and Occupational Safety and Health - PHIDAC, Novi Sad, Serbia, September 2011, Proceedings p. 457-464.	1,60
9	Lazarevska M., Knezevic M., Trombeva Gavriloska A., "Numerical and neural network bond modelling of RC beams strengthened with CFRP", 8th International scientific-expert symposium - Modern theory and practise in civil engineering, Banja Luka, Bosnia and Herzegovina, April 2012.	1,60
10	Cvetkovska M., Trpevski S., Andreev A., Trombeva Gavriloska A., Lazarevska M.: "Parametric analyses on energy demand of building with passive house standard", XXVI Congress and international conference for research and application of modern achievements in civil engineering in the field of materials and constructions, October 29-31. 2014, Vrnjacka Banja, Serbia, Proceedings p. 569-581.	1,20
	Учество на научен/стручен собир со реферат (усна презентација)	2,00

1	ДГМ, Струга 2006	1,00
2	Втор конгрес за брани, Струга 2009	1,00
	Учество на научен/стручен собир со реферат (постер)	3,00
1	ГНП, Жабљак, 2006, 2010, 2012	1,50
2	ДГКМ, Струга, 2007, 2009	1,00
3	WMHE, Gdansk Poland, 2011.	0,50
	Вкупно:	88,90

СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Поени
	Стручни проекти	47,50
1	Основен проект за надвишување на хидројаловиштето бр.3, фаза II, на Рудник Саса ДООЕЛ - М. Каменица, од кота 960 мнв до максимално можно ниво, за годишно производство од 900,000 t руда, Дел 2, Книга 2.2. – Статичка анализа на јаловиштето, (февруари 2010).	2,00
2	Основен проект за надвишување на хидројаловиштето бр.3, фаза II, на Рудник Саса ДООЕЛ - М. Каменица, од кота 960 мнв до максимално можно ниво, за годишно производство од 900,000 t руда, Дел 2, Книга 2.3. - Водоспроводници за површински и дренирани води (февруари 2010).	2,00
3	Основен проект за одводнување на објект “Индустриски двор во Р. З. Институт” во Железара, Ситуационо решение – одводнување, (септември 2009).	2,00
4	Изведбен проект на преливниот орган на јаловиштето Тополница на рудникот Бучим – Радовиш, за песочна брана на кота 654 мнв, (октомври 2010).	0,50
5	Изведбен проект за надвишување на хидројаловиштето бр.3, фаза II, на Рудник Саса ДООЕЛ - М. Каменица, од кота 960 мнв до максимално можно ниво, за годишно производство од 900,000 t руда, Книга 2 – Јаловиште, Книга 3 – Водоспроводници, (ноември 2010).	0,50
6	Анекс на изведбениот проект за брана број 3-2 на хидројаловиштето на Рудникот Саса – М. Каменица, (ноември 2010).	0,50
7	Техничка документација за брана “Речани” на Оризарска Река со придружни објекти Дел 1 - Идеен проект за избор на тип на насипна брана и оптимално техничко решение со диспозиција за придружните објекти за брана Речани на Оризарска Река, Книга 1 – Насипна брана (декември 2010).	1,00
8	Техничка документација за брана “Речани” на Оризарска Река со придружни објекти Дел 1 - Идеен проект за избор на тип на насипна брана и оптимално техничко решение со диспозиција за придружните објекти за брана Речани на Оризарска Река, Книга 2 – Придружни објекти (мај 2011).	1,00
9	Ревидентски извештај на Основен проект за санација на доведен систем “Шарски води” ХЕ “Маврово” (јануари 2011).	0,50
9	Ревидентски извештај на Основен проект за санација на дел од	0,50

	“Тољански тунел” ХЕЦ “Маврово”, ХЕ Вруток (јануари 2011).	
10	Ревидентски извештај за техничка документација: Елаборат од извршените геотехнички истражни работи на објект “Парк на ветерни електрани” – Богданци (февруари 2011).	0,50
11	Анекс бр. 4 кон Изведбениот проект за надвишување на хидројаловиштето бр.3, фаза II, рудник Саса ДООЕЛ М. Каменица, од кота 960.0 mnpv до максимално можно ниво, за годишно производство од 900,000 t руда – Анализа на стабилноста на постојниот тунел излезен потез на опточниот тунел на Саска Река (мај 2011).	0,50
12	Основен проект за надградба и реконструкција на управната зграда на Министерството за транспорт и врски, Книга Г-4 - Проект за организација и технологија на градбата (јуни 2011).	4,00
13	Основен проект за надградба и реконструкција на управната зграда на Министерството за транспорт и врски, Книга Г-3 - Проект за подготвителни работи (јуни 2011).	4,00
14	Анекс бр. 6 кон Изведбениот проект за надвишување на хидројаловиштето бр.3, фаза II, рудник Саса ДООЕЛ М. Каменица, од кота 960.0 mnpv до максимално можно ниво, за годишно производство од 900,000 t руда – Галериско продолжување на опточниот тунел (јули 2011).	0,50
15	Ревидентски извештај на Основен проект за технички мерки за заштита на животна средина – Звучни бариери на Автопатско решение за “Миладиновци – Св. Николе - Штип”, делница Св. Николе – Штип (декември 2011).	0,50
16	Ревидентски извештај на Основен проект за технички мерки за заштита на животна средина – Звучни бариери на Автопатско решение за “Миладиновци – Св. Николе - Штип”, делница Миладиновци – Св. Николе (декември 2011).	0,50
17	Завршен извештај за Ревизијата на Основниот проект за технички мерки за заштита на животна средина – Звучни бариери на Автопатско решение за “Миладиновци – Св. Николе - Штип”, делница Миладиновци – Св. Николе (декември 2011).	0,50
18	Завршен извештај за Ревизијата на Основниот проект за технички мерки за заштита на животна средина – Звучни бариери на Автопатско решение за “Миладиновци – Св. Николе - Штип”, делница Св. Николе – Штип (декември 2011).	0,50
19	Ревидентскиот извештај на Основниот проект за Новопроектирана подземна улица од објект катна гаража “Даме Груев” до булевар “Даме Груев” (јануари 2012).	0,50
20	Завршен извештај за Ревизијата на Основен градежен проект за носечка конструкција на објектите за партерно уредување и урбана опрема во Градски парк – Скопје (јануари 2012).	0,50
21	Ревидентскиот извештај на Основниот проект за подземен пешачки премин по улица “Македонија” со раскрсница на улица “Димитрија Чуповски” (април 2012).	0,50
22	Техничка документација за брана “Речани” на Оризарска Река со придружни објекти Дел 3.2, Основен проект за брана Речани со придружните објекти, Книга 1 – Хидрауличка анализа на придружните објекти и статичка анализа на узводниот загат (април 2012), Книга 2 – Статичка анализа на браната (април 2012), Книга 3	10,00

	– Сеизмичка анализа на браната (мај 2012) Книга 8 – Анализа на поплавен бран предизвикан од уривање на браната (мај 2012), Книга 9 – Оскултација на браната, придружните објекти, боковите и акумулацијата (јули 2012).	
23	Елаборат за анализа на последиците од пропагација на поплавен бран на јаловиштата и придружните објекти во Рудник САСА ДОО, М. Каменица, Книга 1 – Анализа на пропагацијата на поплавен бран предизвикан од уривање на јаловиштето 3_2 за кота на круна 975 mnv (април 2013).	1,00
24	Елаборат за анализа и оцена на стабилноста и функционалноста на брана Лисиче-Велес со придружните објекти и оцена на стабилноста на теренот околу брана и акумулација Лисиче-Велес за 2012 година (април 2013).	1,00
25	Техничка документација за градба на хидројаловиштето бр. 4 на рудникот Саса – М. Каменица, Книга 2 – Избор на оптимална конфигурација на придружните објекти, Книга 3 – Избор на најповолен тип на јаловишна брана (февруари, 2014).	2,00
26	Идејно решение за хидројаловиштето на рудникот за бакар и злато “Иловица”, општина Босилово, Книга 2 – Избор на најповолна конфигурација на хидротехничките објекти (мај 2014).	1,00
27	Елаборат за анализа на последиците од пропагација на поплавен бран предизвикан од евентуално уривање или прелевање на браните ДЗ, Д4 и Д5 на рудникот Бучим, Радовиш (јули 2014).	1,00
28	Техничка документација за изработка на Проект на постојна состојба на зафати и доводи на бода за РЕ Флотација на рудникот Саса – М. Каменица (август 2014).	1,00
29	Оперативен план за заштита и одбрана од поплави на рудникот Саса – М. Каменица (август 2014).	1,00
30	Техничка документација за градба на хидројаловиштето бр. 4 на рудникот Саса – М. Каменица, Основен проект, Книга 2 – Статичка анализа на браната (октомври 2014), Книга 4 – Хидрауличка анализа на водоспроводниците (октомври 2014), Книга 5 – Хидрауличка анализа на обиколниот тунел (септември 2014).	6,00
	Учество во промотивни активности на факултетот/институтот	1,50
	Учество во промотивни активности на факултетот 3*0,5	1,50
	Вкупно:	49,00
Дејности од поширок интерес		
	Подготовка на национални документи	7,00
1	Ревизија на извршен превод на Еврокод 1991-1-1, 1991-1-3, 1991-1-5, 1995-1-2, 1999-1-2, 1999-1-4, 1999-1-5.	7,00
	Уредник на зборник на трудови од научен/стручен собир	2,00
1	Уредник на зборник на трудови за Вториот регионален конгрес на студенти од геотехнолошките факултети, 2008.	1,00
2	Уредник на зборник на трудови за Осмиот меѓународен конгрес на студенти од геотехнолошките факултети, 2014.	1,00
	Член на организационен или програмски одбор на научен/стручен собир	1,00
1	Член на Организациониот одбор на Вториот регионален конгрес на студенти од геотехнолошки факултети, 2008.	0,50
2	Член на Организациониот одбор на Осмиот меѓународен конгрес	0,50

	на студенти од геотехнолошки факултети, 2014.	
	Студиски престој во странство	0,50
1	СЕЕРУС – Универзитет во Братислава, 2006.	0,50
	Вкупно:	10,50
	Сè вкупно:	59,50

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕТО ДОЦЕНТ	Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	91,37
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	88,90
СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ	59,50
Вкупно	239,80

Членови на Комисијата

10. Проф. д-р Милорад Јовановски, претседател, с.р.

11. Проф. д-р Милош Кнежевиќ, член, с.р.

12. Проф. д-р Страхиња Трпевски, член, с.р.

REPORT

FOR ELECTION OF ASSISTANT PROFESSOR IN THE FIELD OF TECHNOLOGY AND ORGANIZATION OF CONSTRUCTION AT THE CIVIL ENGINEERING FACULTY IN SKOPJE

The educational-scientific council of the Civil Engineering Faculty of Skopje, at its 417. meeting held on 2.12.2014, selected us as members of the Commission for election of Assistant Professor in the field of ***technology and organization of construction***.

Following an announcement, published in the daily newspapers „Dnevnik“ and „Lajme“ on 6.11.2014, one candidate applied, d-r Marijana Lazarevska, graduated civil engineer, teaching assistant at the department of technology and organization of construction.

After reviewing the submitted documents and the documents from the Archives of the Civil Engineering Faculty in Skopje that are related to the candidate, the Commission has prepared and submits the following Report to the Educational-scientific Council of the Civil Engineering Faculty in Skopje.

REPORT

1. CANDIDATE BIOGRAPHY

The candidate, d-r Marijana Lazarevska, graduated civil engineer, was born in Tetovo on 22.3.1981. She completed her primary education in the primary school „Goce Delcev“ in Tetovo, and her secondary education in the „Kiril Pejcinovik“ Gymnasium in Tetovo, with a focus on mathematics and natural sciences. During her primary and secondary education, she participated in several regional and national competitions in the field of mathematics.

In the academic 1999/2000 year, she enrolled the Civil Engineering Faculty in Skopje. She completed her studies with an average of 9.2, with a focus in the field of hydro-technology. Her graduation work, titled „Rockfill dam Knezevo with reinforced concrete facing“, was completed in December 2005, with the highest possible mark (10).

For achieving excellent results during her studies, she was pronounced the best student of the Civil Engineering Faculty in Skopje in the academic years 2001/02 and 2002/03.

She was involved in the process of evaluation and self-evaluation of the Civil Engineering Faculty in Skopje as a representative of the students, and was elected for this function by the Dean's Office of the Civil Engineering Faculty, with a mandate of two academic years.

As a graduate student, in a period of six months (april-september 2005), she worked for the Japanese company PCI, as part of an international consultancy team (PCI-Japan, COB - France, Civil Engineering Faculty - Skopje and GIM - Skopje). She was engaged in the *Project for improvement of the hydrosystem „Zletovica”* (Ministry of Agriculture, Forestry and Water Management).

On 1.2.2006, the candidate was elected Junior Teaching Assistant. On 26.11.2008 she was re-elected for this position, on 30.11.2010, she was elected Assistant, while on 16.09.2014 she was re-elected Assistant at the department for technology and organization of construction at the Civil Engineering Faculty in Skopje.

During the academic 2005/2006, she enrolled post-graduation studies at the Civil Engineering Faculty in Skopje, with focus on hydro technology. She completed these studies with an average mark of 10.0. Her graduation work titled „Optimization of the machinery process during construction of embankment dams”, was accepted in July 2010, thus enabling the candidate to become a Master of technical sciences.

During the academic 2010/2011, the candidate enrolled the doctoral studies at the Civil Engineering Faculty in Podgorica, Montenegro, at the study program of Management and technology in civil engineering. In October 2014 she successfully presented her doctoral theses titled as „Application of fuzzy-neural networks for modeling of project management in civil engineering” thus enabling the candidate to become a Doctor of technical sciences. The modern management of civil engineering projects is been analyzed in the doctoral dissertation, as a base for successful and quality realization of projects, through research of application of different management methods and techniques that are used for solving practical problems in the field of civil engineering. The paper mainly emphasized the application of artificial intelligence, artificial neural networks and fuzzy-neural networks for modeling of management of civil engineering projects. The doctoral dissertation of the candidate d-r Marijana Lazarevska represents a valuable and original scientific-research paper work, because of the importance and prevailing subject of work, and because of the performed analyses and obtained results and conclusions, and initially because of the proposed modification of the models for management of civil engineering projects. The candidate gives significant contribution in this field of research through the important and multidisciplinary synthesis of the current knowledge and results of the available researches related to the application of the artificial intelligence for construction of prognostic models for solving different types of technical problems, on one side, and the possibilities that offers this combination of intelligent systems for more real and more precise estimation of time of fire resistance of structure elements and market value of apartments, on the other side. Through this doctoral dissertation and through the published papers from this

research area, the candidate shows high level of knowledge of the scientific basis of the analyzed theme with application of adequate modern research methods.

During 2012, the candidate has participated, as a collaborator, in the expert revision of the Eurocodes for constructions, organized by the Chamber of certified architects and engineers of the Republic of Macedonia.

The candidate d-r Marijana Lazarevska accomplished foreign stays, mostly as a participant at symposiums, congresses and conferences. In the frame of CEEPUS (Central European Exchange Program for University Studies) – project for mobility and exchange of students, associatives and techers between the universities from Central Europe, in december 2006 she visited the Civil engineering Faculty at the Technical Faculty in Bratislava, Slovakia.

The candidate is a member of the Engineers without borders Association, the Macedonian Committee for large dams, and the Macedonian Association of civil constructors. She is also a member of the Chamber of certified architects and engineers of the Republic of Macedonia, as she is in possession of Certificates A-type for designing and revision of structures in the field of construction.

The candidate has active knowledge of the English language, and she is also proficient in a number of computer software applications including MS Office, AutoCAD, Photoshop, Corel Draw, MS Project, GEO Slope Office, SOFiSTiK, NeuralTools, MATLAB, Fuzzy Logic Toolbox, Prezi and others.

2. TEACHING-EDUCATIONAL, SCIENTIFIC AND EXPERT WORK

2.1 TEACHING-EDUCATIONAL WORK:

In the period from being elected as junior Assistant till her re-election as junior Assistant, the candidate teaches the practical parts of the following study programs: *Organization and mechanization and Management in construction* at the Civil Engineering Faculty in Skopje, and also the practical parts of the study program *Organization and management* at the Architectonic Faculty in Skopje. In the period from being re-elected as junior Assistant till today, the candidate teaches the practical parts of the following study programs: *Organization and mechanization and Management in construction* at the Civil Engineering Faculty in Skopje, and also the practical parts of the study program *Organization and management*, at the Architectonic Faculty in Skopje, until the summer semester in the academic year 2008/2009, while from the summer semester in the academic year 2009/2010 until today the candidate teaches the practical parts of the study program *Management and organization of the investment construction*. The details for her teaching-educational work are given in the Annex 2 as a part of this report.

The work of the candidate in the teaching and organization of the practical parts of the study programs, and her other activities in the teaching-educational process has been highly graded by the students in several surveys conducted for evaluation of the teaching staff of the Civil Engineering Faculty in Skopje.

The candidate, Assistant d-r Marijana Lazarevska, actively participates and exhibits considerable contribution for the promotion of the Civil Engineering Faculty throughout the high schools in Republic of Macedonia. In addition to this, after her election a junior Assistant at the Civil Engineering Faculty in Skopje, the candidate participated in several congresses and symposiums where the students had the possibility to present their paper works and to participate at competitions from the field of expert subjects.

On international academic and cultural meeting ICAMES held in Istanbul, Turkey, in May 2006, she was a member of the team of students and assistants that wrote and publicly presented a paper work in the field of static analyses of dams.

In June 2007, she lead the group of students from Faculty of Civil Engineering in Skopje, and took part in I International congress of students from civil engineering faculties held in Varazdin, Croatia, organized by the students from geotechnical faculty in Varazdin, on topic “Geotechnics –part of civil engineering”.

In May 2008, she lead the group of students from Faculty of Civil Engineering in Skopje, and took part in the International educative congress of students from geotechnological faculties “Good engineer, good manager” in Tuzla, Bosnia and Herzegovina, organized by students from Mining-geological-civil engineering faculty in Tuzla.

In 2008 and 2014, in cooperation with professors and assistants, the candidate participated in organization of the Second and Eight regional congress of students from geotechnological faculties – “Georeks 2008” and “Georeks 2014”, held in Macedonia, hosted by the Civil engineering faculty in Skopje. On Georeks congress, that is continuously held every year, she participated as mentor or co-mentor of student’s papers.

2.2 SCIENTIFIC-RESEARCH WORK:

In the past period, the candidate d-r Marijana Lazarevska, graduated civil engineer, has published, as author and co-author, numerous articles in international journals and magazines, in congresses and symposiums.

An overview of her published work in international symposiums and conferences, as author and co-author, until her re-election as junior Assistant is given in the Newsletter num. 952 from 14.11.2008.

An overview of her published work in international symposiums and conferences, as author and co-author, during the period of her re-election as junior Assistant until her election as Assistant is given in the Newsletter num. 995 from 1.11.2010.

An overview of her published work in international symposiums and conferences, as author and co-author, during the period of her re-election as Assistant until her re-election as Assistant is given in the Newsletter num. 1083 from 01.09.2014.

After her re-election as Assistant, in cooperation with other scientific workers, she has published several scientific papers in foreign and domestic conferences, which, together with the above mentioned are given in Annex 2 as a part of this report.

The above given list of works indicates a respectable engagement from the candidate in the scientific-research area in the reference period. Most of the published works are within the field of research related to her doctoral thesis.

2.3 EXPERT WORK:

In the period of her election as junior assistant the candidate has been a part of numerous interdisciplinary teams for the designing and revision of a wide range of construction structures. This is a good foundation for her more specific engagement in projects from the field of technology and organization of construction in the future.

The candidate's expert work during the period from re-election as junior assistant is presented in Newsletter num. 952 from 14.11.2008.

The candidate's expert work during the period from re-election as junior Assistant until the election as Assistant is presented in Newsletter num. 995 from 01.11.2010.

The candidate's expert work during the period from election as Assistant until the re-election as Assistant is presented in Newsletter num. 1083 from 01.09.2014.

In cooperation with her colleagues from Civil engineering faculty in Skopje, after the re-election as Assistant, she participated in several projects and expert work, which, together with the above mentioned, are presented in Annex 2, as a part of this report.

3. CONCLUSION

From the above stated, and based on the available material, personal acquaintance and knowledge of the candidate and the positive mark from the student survey conducted as part of the Faculty's self-evaluation process, the Revision Commission hereby concludes that d-r Marijana Lazarevska fulfils all requirements and conditions stated by the Law for higher education for the title that she is applying for.

Based on this, and analyzing the complete activity and engagement of the candidate, the Revision Commission has the honor to issue this recommendation to the Teaching-scientific Council at the Civil Engineering Faculty in Skopje, for election of the candidate, d-r Marijana Lazarevska, for the position of *Assistant Professor* in the field of *technology and organization of construction*.

Revising commission

4. Prof. d-r Milorad Jovamovski
5. Prof. d-r Milosh Knezevic
6. Prof. d-r Strahinja Trpevski

ANEXX 2

FORM
TO THE REPORT FOR ELECTION IN TEACHING-SCIENTIFIC, SCIENTIFIC AND
TEACHING-EXPERT TITLE

Candidate: Marijana Tomce Lazarevska

Institution: Faculty of civil engineering - Skopje

Scientific field: civil engineering

TEACHING-EDUCATIONAL WORK

Nu m.	Title of the activity:	Score
I	Teaching the practical part of study program	85,05
	Academic year 2005/2006	7,20
	<i>Practical part on first study cycle:</i>	
1	Organization and mechanization FCE/2 *3	2,70
2	Organization and management AF/2 *5	4,50
	Academic year 2006/2007	15,30
	<i>Practical part on first study cycle:</i>	
1	Organization and mechanization FCE /2 *3	2,70
2	Organization and management AF /2 *5	4,50
3	Management in civil engineering FCE/2*3	2,70
4	Organization and management AF /2*6	5,40
	Academic year 2007/2008	11,70
	<i>Practical part on first study cycle:</i>	
1	Organization and mechanization FCE /4*2	3,60
2	Organization and management AF /2*3	2,70
3	Organization and mechanization FCE /2*1	0,90
4	Management in civil engineering FCE /2*2	1,80
5	Organization and management AF /2*3	2,70
	Academic year 2008/2009	13,50
	<i>Practical part on first study cycle:</i>	
1	Organization and mechanization FCE /2*4	3,60
2	Organization and management AF /2*1	0,90

3	Management in civil engineering FCE /2*4	3,60
4	Organization and management AF /2*6	5,40
	Academic year 2009/2010	8,10
	<i>Practical part on first study cycle:</i>	
1	Organization and mechanization FCE /2*4	3,60
2	Management and organization of IC AF /1*4	1,80
3	Organization and management AF /2*1	0,90
4	Management in civil engineering FCE /2*2	1,80
	Academic year 2010/2011	10,35
	<i>Practical part on first study cycle:</i>	
1	Organization and mechanization FCE /2*4	3,60
2	Management and organization of IC AF /1*3	1,35
3	Organization and management AF /2*1	0,90
4	Management in civil engineering FCE /2*4	3,60
5	Organization and management AF /2*1	0,90
	Academic year 2011/2012	5,85
	<i>Practical part on first study cycle:</i>	
1	Management in civil engineering FCE /2*1	0,90
2	Organization and mechanization FCE /2*4	3,60
3	Management and organization of IC AF /1*3	1,35
	Academic year 2013/2014	11,25
	<i>Practical part on first study cycle:</i>	
1	Management in civil engineering FCE /2*2	1,80
2	Organization and mechanization FCE /2*8	7,20
3	Management and organization of IC AF /1*5	2,25
	Academic year 2013/2014	1,80
	<i>Practical part on first study cycle:</i>	
1	Management in civil engineering FCE /2*2	1,80
II	Consultation with students	4,32
	$(62+98+58+103+61+121+48+122+45+31+103+72+5+88+121+59+87+19+38+58+106+3+68+2+38+73+64+45+154+158+78)*0,002$	4,32
III	Lecture in schools and workshops	2
1	GEOREKS 2008, 2014 (2*1)	2
	Total	91,37

SCIENTIFIC-RESEARCH WORK

Num.	Title of the activity:	Score
I	Participant in international scientific project	3,00
1	Stress-strain and thermal analysis of reinforced concrete elements strengthened with FRP sheets”, Ss. Cyril and Methodius University, scientific-research project 2011.	3,00
II	Scientific expert papers	80,98
	Papers with original scientific results, published in referent scientific/expert magazine with international editorial board	23,09
1	Lazarevska M., Knezevic M., Cvetkovska M., Ivanisevic N., Trombeva Gavriloska A., Samardzioska T., “Fire resistance prognostic model for	3,73

	reinforced concrete columns”, Preliminary report, Journal Gradjevinar (64) 2012, pp. 565-571, IF=0,216.	
2	Ana Trombeva-Gavriloska, Viktor Gavriloski, Todorka Samardzioska, Marijana Lazarevska, “Tension behavior of FRP materials differed by the type of matrix”, Wulfenia Journal, Austria, Volume 20, Issue 12, 2013, pp 38-45, IF=0,267.	3,76
3	Lazarevska M., Knezevic M., Cvetkovska M., “Application of artificial neural networks for prognostic modelling of fire resistance of reinforced concrete pillars”, Original scientific work, International Journal: Applied Mechanics and Materials, Volumes 148-149: Mechanical Engineering, Materials and Energy, December 2011, p. 856-861/SCOPUS.	4.80
4	Lazarevska M., Trombeva Gavriloska A., Knezevic M., Samardzioska T., Cvetkovska M., “Neural network prognostic model for RC beams strengthened with CFRP strips”, Original scientific work, Journal of Applied Engineering Science vol. 10, 2012, p. 27-30, ISSN 1451-4117 UDC 33/SCOPUS.	3,60
5	Lazarevska M., Cvetkovska M., Knezevic M., Trombeva Gavriloska A., Milanovic M., Murgul V., Vatin N.: “Neural network prognostic model for predicting the fire resistance of eccentrically loaded RC columns”, Original scientific work, International Journal: Applied Mechanics and Materials, Volume 627: Civil Engineering and Building Materials, 2014, p. 276-282/SCOPUS.	3,60
6	Lazarevska M., Milanović M., Knežević M., Cvetkovska M., Trombeva Gavriloska A., Samardzioska T., „An artificial neural network prediction model for fire resistance of composite columns“, Original scientific work, Journal of Applied Engineering Science vol. 12, 2014, p. 63-68, ISSN 1451-4117 UDC 33/SCOPUS.	3,60
	Papers with original scientific/expert results, published in proceedings of scientific/expert symposium with international editorial board	41,40
1	Eftoska M. “Concrete face rockfill dam Knezevo”, International scientific-expert symposium GNP, February 2006, Zabljak, Montenegro, Proceedings p.129-134;	3,0
2	Eftoska M., Pavlovik S., Mitovski S., Zileska P.V., “Factors that affect the choice of optimal technology of construction of large dams”, 12th International Symposium of the Macedonian association of construction engineers, Ohrid, Macedonia, September 2007, Proceedings p. 681-686;	1,80
3	Mitovski S., Eftoska M., Tanchev Lj., "Rockfill dam Knezevo with asphaltic concrete core", International scientific symposium “Civil engineering – science and practice”, Zabljak, Montenegro, February 2008, Proceedings p.281-286;	2,40
4	Eftoska M., “Overview of the construction technology of Rockfill dam “Knezevo” with asphaltic concrete core”, 13th International Symposium of the Macedonian association of construction engineers, Ohrid, Macedonia, October 2009, Proceedings p.. 603-608;	3,00
5	Eftoska M., Zafirovski Z., “Methods for tunnel construction and review of the TBM technique”, International scientific-expert symposium GNP, February 2010, Zabljak, Montenegro, Proceedings p.275-281;	2,70
6	Lazarevska M., Zafirovski Z., “Risk management of tunnel works”, International scientific conference – People buildings and environment 2010, Krtiny, Czech Republic, November 2010, Proceedings p.178-183.	2,70

7	Zafirovski Z., Moslavac D., Jovanovski M., Lazarevska M., "Analysis of the bearing structures of diversion tunnel", 12th International Symposium on Water Management and Hydraulic Engineering - WMHE, September 2011, Gdansk, Poland, Proceedings p.277-285.	1,80
8	Lazarevska M., Knezevic M., "Training of artificial neural networks", 14th International Symposium of MASE, Macedonia, September 2011, Proceedings p. 511-517.	2,70
9	Lazarevska M., Knezevic M., "Artificial neural networks–basic concepts", 14th International Symposium of MASE, Macedonia, September 2011, Proceedings p. 517-523.	2,70
10	Lazarevska M., Knezevic M., Cvetkovska M., "Comparison of numerical analyses and neural network's prognostic model", International Conference – Innovation as a function of Engineering Development, Nis, Serbia, November 2011, Proceedings p.187-192.	2,40
11	Lazarevska M., Trombeva Gavriloska A., Knezevic M., Samardzioska T., Cvetkovska M., "Neural network prognostic model for RC beams strengthened with CFRP strips" International scientific-expert symposium GNP 2012, Montenegro, 3-8 March, 2012, Proceedings p. 1111-1116.	1,80
12	Lazarevska M., Cvetkovska M., Knezevic M., Samardzioska T., Trombeva Gavriloska A., "Determination of fire resistance of RC columns – Numerical analyses and neural network's prognostic modelling", 15th International Conference on Experimental Mechanics-ICEM 15, Porto, Portugal, 22-27 July 2012, Proceedings p. 783-791.	1,80
14	Lazarevska M., Knezevic M., Cvetkovska M., Trombeva Gavriloska A., Samardzioska T., "Neural network prognostic modelling of RC columns exposed to fire", Second scientific meeting: State and trends of Civil Engineering - GTZ 2012 and Second Conference Geo-Expo 2012, June 2012, Tuzla, Bosna i Hercegovina, Proceedings p. 309-317.	1,80
15	Cvetkovska M., Trpevski S., Knežević M., Lazarevska M., "Building envelope influence on energy efficiency of building structures", INDIS, 12th International scientific conference on planning, design, construction and building renewal, November 28-30. 2012, Novi Sad, Serbia.	1,80
16	T. Samardzioska, A. Trombeva-Gavriloska, Atanasovska E., Lazarevska M., Goxha L.: "Energy efficient measures in Macedonian Apartments", INDIS, 12th International scientific conference on planning, design, construction and building renewal, November 28-30. 2012, Novi Sad, Serbia.	1,80
17	T. Samardzioska, A. Trombeva-Gavriloska, M. Cvetkovska, M. Lazarevska: "Implementation of energy efficient measures in apartments in Macedonia", Third International Symposium on Life-Cycle Civil Engineering, IALCCE 2012, Vienna, Austria, Proceedings p. 1702-1708.	1,80
18	Lazarevska M., Knezevic M., Cvetkovska M., Trombeva Gavriloska A., Samardzioska T.: "An artificial neural network prediction model for fire resistance of composite columns" International scientific-expert symposium GNP 2014, Montenegro, 17-21 February, 2014, Proceedings p. 185-193.	1,80
19	Samardzioska T., Trombeva Gavriloska A., Lazarevska M., Cvetkovska M.: "In situ measurement of U-value of façade walls" International	1,80

	scientific-expert symposium GNP 2014, Montenegro, 17-21 February, 2014, Proceedings p. 1673-1681.	
20	Milanovic M., Cvetkovska M., Lazarevska M., Trombeva Gavrilovska A., "Fire resistance of centrally loaded composite columns as function of the shape and the cross section dimensions", Journal of Faculty of civil engineering", International conference contemporary achievements in civil engineering", Subotica 2014, pp. 141-148, ISSN 2334-9673.	1,80
	Papers with original scientific/expert results, published in proceedings of scientific/expert symposium	16,40
1	Mitovski S., Eftoska M., Tanchev Lj., "Rockfill dam with facing of geomembrane", II Symposium of the Geotechnical committee of Macedonia, Ohrid, June 2006., Proceedings p.222-230;	1,60
2	Eftoska M., Mitovski S., "State of the art" report for the technology of construction of RCC dams, Second congress for dams, Struga, Macedonia, May 2009, Proceedings p. 283-290;	1,80
3	Eftoska M., "General concepts for construction technology of hardfill dams", Prvi naučno-stručni skup GTZ 2009, Oktobar 2009, Tuzla, Bosna i Hercegovina, Proceedings p.319-328;	2,00
4	Pancovska V.Z., Zujo V., Lazarevska M., "Organization and technology of earth works in terms of health and safety during work execution", III Symposium of the Geotechnical committee of Macedonia, Struga, Macedonia, June 2010., Proceedings p.. 466-473;	1,60
5	Zafirovski Z., Ogdenovic S., Lazarevska M., "Civil engineering models for analyses of the truck behavior under vehicle's loading", 13th Congress of the Serbian association of construction engineers DGKS, Zlatibor, Serbia, September 2010, Proceedings p. 509-514;	1,60
6	Lazarevska M., Zafirovski S., Ogdenovic S., "Optimal choice of the machines for dam construction", 13th Congress of the Serbian association of construction engineers DGKS, Zlatibor, Serbia, September 2010, Proceedings p.503-508.	1,60
7	Pavlovic S., Lazarevska M., "Comparasion of solving problems of illegally built facilities in Montenegro, Serbia, Croatia and the republic of Macedonia", 10th International Conference for Organization, Technology and Management in Construction, Sibenik, Croatia, September 2011.	1,80
8	Lazarevska M., Knezevic M., Cvetkovska M., "Application of neural networks for prognostic modeling", 3rd International Symposium for students of doctoral studies in the field of Civil Engineering, Architecture and Department of Environmental Engineering and Occupational Safety and Health - PHIDAC, Novi Sad, Serbia, September 2011, Proceedings p. 457-464.	1,60
9	Lazarevska M., Knezevic M., Trombeva Gavriloska A., "Numerical and neural network bond modelling of RC beams strengthened with CFRP", 8th International scientific-expert symposium - Modern theory and practise in civil engineering, Banja Luka, Bosnia and Herzegovina, April 2012.	1,60
10	Cvetkovska M., Trpevski S., Andreev A., Trombeva Gavriloska A., Lazarevska M.: "Parametric analyses on energy demand of building with passive house standard", XXVI Congress and international conference for research and application of modern achievements in civil engineering in the field of materials and constructions, October 29-31.	1,20

	2014, Vrnjacka Banja, Serbia, Proceedings p. 569-581.	
	Participation in scientific/expert conference with paper (oral presentation)	2,00
1	DGM, Struga 2006	1,00
2	Second congress of dams, Struga 2009	1,00
	Participation in scientific/expert conference with paper (poster presentation)	3,00
1	GNP, Zabljak, 2006, 2010, 2012	1,50
2	MASE, Struga, 2007, 2009	1,00
3	WMHE, Gdansk Poland, 2011.	0,50
	Total:	88,90

EXPERT-APPLICATIVE WORK

Num.	Title of the activity:	Score
	Expert projects	47,50
1	Basic design for heightening of the tailing dam no.3, phase II, of mine Sasa DOOEL – M. Kamenica, from elevation 960.00 masl up to maximal possible elevation, for annual production of 900,000 t mine, Part 2, Book 2.2. – Static analysis of the tailing dam (February, 2010).	2,00
2	Basic Design for heightening of the tailing dam no.3, phase II, of mine Sasa DOOEL – M. Kamenica, from elevation 960.00 masl up to maximal possible elevation, for annual production of 900,000 t mine, Part 2, Book 2.3. – Conveyors for surface and drained water (February, 2010).	2,00
3	Basic design for drainage of construction “Indurstial yard in R. Z. Insitute” in Zelezara, Layout – drainage, (September, 2009).	2,00
4	Detailed design for the spillway structure of the tailing dam Topolnica of mine Buchim – Radovish, for earth dam at elevation 654 masl (October, 2010).	0,50
5	Construction Design for heightening of the tailing dam no.3, phase II, of mine Sasa DOOEL – M. Kamenica, from elevation 960.00 masl up to maximal possible elevation, for annual production of 900,000 t mine, Book 2. – Conveyors, Book 3 – Tailing dam (November, 2010).	0,50
6	Annex of the main design for the dam number 3-2 of the tailing dam of mine Sasa – Makedonska Kamenica, (November, 2010).	0,50
7	Technical documentation for dam Rechani on Orizarska Reka with appurtenant structures, Part 1 – Preliminary design for choice of most favorable embankment dam type and optimal configuration of the appurtenant structures for dam Rechani at Orizarska Reka, Book 1 – Embankment dam (December, 2010).	1,00
8	Technical documentation for dam Rechani on Orizarska Reka with appurtenant structures, Part 1 – Preliminary design for choice of most favorable embankment dam type and optimal configuration of the appurtenant structures for dam Rechani at Orizarska Reka, Book 2 – Appurtenant structures (May, 2011).	1,00
9	Revision of the Basic design for recovery of the intake system “Sarski vodi” HE “Mavrovo”, (January, 2011).	0,50
9	Revision of the Basic design for recovery of the part of “Toljanski tunnel” HEC “Mavrovo”, (January, 2011).	0,50

10	Revision of the technical documentation: Elaborate of the performed geotechnical investigation works of the structure "Park of wind power stations" – Bogdanci, (February, 2011).	0,50
11	Annex no. 4 on Construction Design for heightening of the tailing dam no.3, phase II, of mine Sasa DOOEL – M. Kamenica, from elevation 960.00 masl up to maximal possible elevation, for annual production of 900,000 t mine – Stability analysis of the existing tunnel – exit section of the diversion tunnel of Saska Reka (May, 2011).	0,50
12	Basic design for upgrade and reconstruction of the main building of Ministry of transport and communications, Book G-4 – Design for organization and technology of construction, (June, 2011).	4,00
13	Basic design for upgrade and reconstruction of the main building of Ministry of transport and communications, Book G-3 – Design for preparatory works, (June, 2011).	4,00
14	Annex no. 6 on Construction Design for heightening of the tailing dam no.3, phase II, of mine Sasa DOOEL – M. Kamenica, from elevation 960.00 masl up to maximal possible elevation, for annual production of 900,000 t mine – Gallery extension of the diversion tunnel (July, 2011).	0,50
15	Revision report for the Basic design for technical measures for environmental protection – Sound barriers of the Highway "Miladinovci – Sv. Nikole – Stip", section Sv. Nikole – Stip, (December, 2011).	0,50
16	Revision report for the Basic design for technical measures for environmental protection – Sound barriers of the Highway "Miladinovci – Sv. Nikole – Stip", section Miladinovci - Sv. Nikole, (December, 2011).	0,50
17	Final report for the revision of the Basic design for technical measures for environmental protection – Sound barriers of the Highway "Miladinovci – Sv. Nikole – Stip", section Miladinovci - Sv. Nikole, (December, 2011).	0,50
18	Final report for the revision of the Basic design for technical measures for environmental protection – Sound barriers of the Highway "Miladinovci – Sv. Nikole – Stip", section Sv. Nikole - Stip, (December, 2011).	0,50
19	Revision report for the Basic design for New designed underground street, from the structure storey parking area "Dame Gruev" up to boulevard "Dame Gruev", (January, 2012).	0,50
20	Final report for the revision of the Basic civil engineering design for load bearing construction of the structures for parterre and urban equipment in city park – Skopje, (January, 2012).	0,50
21	Revision report for the Basic design of the underground pedestrian crossing in street "Macedonia" with cross-section of the street "Dimitrija Cupovski", (April, 2012).	0,50
22	Technical documentation for dam Rechani on Orizarska Reka with appurtenant structures, Book 1 – Hydraulic analysis of the appurtenant structures and static analysis of the upstream cofferdam (April, 2012), Book 2 – Static analysis of the dam (April, 2012), Book 3 – Seismic analysis of the dam (May, 2012), Book 8 – Flood analysis caused by dam break (May, 2012), Book 9 – Monitoring of dam, appurtenant structures, abutments and storage (July, 2012).	10,00
23	Elaborate on analysis of the flood propagation consequences of tailings dam Sasa and appurtenant structures in mine Sasa, M. Kamenica, Book 1 – Analysis of flood propagation caused by break of tailings dam 3_2 at	1,00

	crest elevation 975 masl (April, 2013).	
24	Elaborate on analysis and estimation of the stability and service of dam Lisiche-Veles with appurtenant structures and estimation of the stability of the surrounding terrain of the dam and reservoir Lisiche for 2012, (April, 2013).	1,00
25	Technical documentation for construction of tailings dam no. 4 of mine Sasa – M. kamenica, Book 2 - Choice of optimal configuration of the hydraulic structures, Book 3 - Choice of most favorable tailings dam type (February, 2014).	2,00
26	Preliminary solution for tailing dams of mine for copper and gold “Ilovica”, municipality Bosilovo, Book 2 – Choice of most favorable configuration of the hydrotechnical (May, 2014).	1,00
27	Elaborate for analyses of the consequences from flood wave propagation caused by eventually demolition or overflow of dams D3, D4 and D5 of mine Bucim, Radovis (June, 2014).	1,00
28	Technical documentation for Project of current state of water intakes for RE Flotation of mine Sasa – M. Kamenica (August, 2014).	1,00
29	Operative plan for protection and defense from floods of mine Sasa – M. Kamenica (August, 2014).	1,00
30	Technical documentation for construction of tailing dam num. 4 of mine Sasa – M. Kamenica, Basic design, Book 2 – Static analyses of dam (October, 2014), Book 4 – Hydraulic analyses of water conveyors (October, 2014), book 5 – Hydraulic analyses of diversion tunnel (September, 2014).	6,00
	Participation in promotion activities for the faculty/institute	1,50
	Participation in promotion activities for the faculty/institute 3*0,5	1,50
	Total:	49,00
Activities of wider interest		
	Preparation of national documents	7,00
1	Revision of translation of Eurocode 1991-1-1, 1991-1-3, 1991-1-5, 1995-1-2, 1999-1-2, 1999-1-4, 1999-1-5.	7,00
	Editor of proceedings of papers for scientific/expert meeting	2,00
1	Editor of proceedings of papers for the second regional congress of students from geotechnological faculties, 2008.	1,00
2	Editor of proceedings of papers for the eight international congress of students from geotechnological faculties, 2014.	1,00
	Member of organization or program board of scientific/expert meeting	1,00
1	Member of organization board of the second regional congress of students from geotechnological faculties, 2008.	0,50
2	Member of organization board of the eight international congress of students from geotechnological faculties, 2014.	0,50
	Study stay abroad	0,50
1	CEEPUS – University in Bratislava 2006.	0,50
	Total:	10,50
	Overall:	59,50

PROFESSIONAL REFERENCES OF THE CANDIDATE FOR ELECTION IN TITLE ASISTANT PROFESSOR	Score
TEACHING-EDUCATIONAL WORK	91,37
SCIENTIFIC-RESEARCH WORK	88,90
EXPERT-APPLICATIVE WORK	59.50
Total	239.80

Members of the Commission

13. Prof. d-r Milorad Jovanovski, president

14. Prof. d-r Milos Knezevic, member

15. Prof. d-r Strahinja Trpevski, member

РЕФЕРАТ
ЗА ИЗБОР НА ЕДЕН НАСТАВНИК ОД
НАУЧНАТА ОБЛАСТ МАТЕМАТИКА
НА ГРАДЕЖНИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Наставно-научниот совет на Градежниот факултет на својата 417. седница одржана на 2.XII 2014 година, по распишаниот конкурс објавен во дневните весници „Дневник“ и „Лајме“ од 6.XI 2014, нè избра за членови на рецензентската комисија за избор на еден наставник од научната област математика.

На објавениот конкурс се пријави кандидатот д-р Зоран Мисајлески, дипломиран математичар, вработен на Градежниот факултет во Скопје при Катедрата за математика.

Врз основа на добиените материјали со пријавата на конкурсот и следењето на работата на кандидатот, а согласно со Правилникот за критериумите и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје (Универзитетски гласник бр. 274/2013), Рецензентската комисија има чест на Наставно-научниот совет на Градежниот факултет во Скопје да му го поднесе следниов

ИЗВЕШТАЈ

1. Биографски податоци

Зоран Мисајлески е роден на 18.1.1977 година во Скопје. Основно образование заврши во ОУ „Лирија“-Тетово и ОУ „Тихомир Милошевски“-Скопје, а средно во природно-математичката гимназија „Никола Карев“ во Скопје. Сите учебни години ги завршил со одличен успех 5,00.

Во тој период успешно учествувал на натпреварите по математика - на меѓународниот турнир по математика „Црноризец Храбар“ има освоено второ

место. Интересот за проширување на знаења од областа на математиката го пројавува и со учество на две зимски и една летна школа по математика. На државните натпревари по историја има освоено прво и трето место. Поради покажаните резултати, добива стипендија за талентирани ученици и студенти од 1992 до 2000 година.

Во учебната 1996/97 година се запишал на Природно-математичкиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, студии по математика-теориска насока. Дипломирал на 10.2.2003 година со одбрана на дипломската работа на тема **„Инверзни лимеси и множеството краевни“**, и се стекна со звањето дипломиран математичар. Додипломските студии ги завршил со просечен успех 9,64 и е прогласен за **најдобар студент** на Институтот за математика при Природно-математичкиот факултет за учебната 2002/03 година.

Во март 2003 година се запишал на постдипломските студии на Институтот за математика на Природно-математичкиот факултет при Универзитетот „Св.Кирил и Методиј“ во Скопје, на насоката теориска математика. Магистрирал на 17.09.2010 година со одбрана на магистерскиот труд **„Проксимативни низи - дискретизација на непрекинатооста. Внатрешна дефиниција на облик“** и се стекна со звањето **магистер по математички науки**. Магистерските студии ги завршил со просек 9,75.

Докторирал на 10.10.2014 година со одбрана на докторската дисертација **„Внатрешен облик-еквиваленција на различни дефиниции и примена“** на Институтот за математика при Природно-математичкиот факултет во Скопје.

Во есенскиот семестар од учебната 2003/2004 година волонтира како помлад асистент, на „Факултетот за општествени науки“ и „ММ Колеџот“ во Скопје. На Факултетот за општествени науки изведува вежби 3 предмети и консултации по 2 предмета.

Во декември 2003 година е вработен на Градежниот факултет при Универзитетот „Св.Кирил и Методиј“ во Скопје. На Градежниот факултет држи вежби по 11 предмети и предавање по еден предмет.

Во февруари 2004 е избран за помлад асистент за предметите од областа на математиката и реизбран е во истото звање во април 2007 година. Во декември 2010 година е избран за асистент за предметите од областа на математиката и реизбран во декември 2013. Во ноември 2014 е избран за асистент-доктор.

Д-р Зоран Мисајлески има познавања англискиот и рускиот јазик.

2. Насловно-образовна дејност

На Факултетот за општествени науки изведува вежби по предметите: математика I, векторска и линеарна алгебра и математика за бизнис, како и консултации по предметите математика II и статистика за бизнис.

На Градежниот факултет држи вежби по предметите: **математика (4+4), математика I (3+3, 3+3), математика I (4+4), математика II (3+3,3+3), математика II (4+4), математика II (3+3), одбрани поглавја од математика (2+2), одбрани поглавја од математика (3+3), одбрани поглавја од математика (4+4), математика III (2+2) и веројатност и**

статистика (1+1). Од учебната 2014/2015 држи предавање по предметот **одбрани поглавја од математика (4+4).**

Следејќи го новиот начин на студирање, наставниот процес што го спроведува д-р Зоран Мисајлески се состои од држење на аудиториски вежби, задавање, одбрана и прегледување на домашни работи, држење на консултации и спроведување на парцијални испити и испити во повеќе групи кои се различни во секој испитен рок. Направени се околу 240 групи на испитни задачи за првиот дел од испитите и 120 групи задачи за домашни работи (околу 200 страни). Д-р Зоран Мисајлески пред студентите го демонстрира програмскиот пакет „Mathematika“ укажувајќи на неговата примена и практичност.

Универзитетски збирки задачи:

- д-р Бети Андоновиќ, м-р Зоран Мисајлески и м-р Томи Димовски **„Збирка решени задачи по математика I“**, за студентите на Технолошко-металургискиот факултет, Скопје, 250 страници.

Во постапка на рецензија се две збирки задачи за студентите на Градежниот факултет во Скопје:

- д-р Зоран Мисајлески, **„Збирка решени задачи по векторска и линеарна алгебра“**, за студентите на Градежниот факултет, Скопје, 400 страници.

- д-р Зоран Мисајлески, **„Збирка решени задачи по диференцијално и интегрално сметање на функции од една променлива“**, за студентите на Градежниот факултет, Скопје, 500 страници.

Комисијата за самоевалуација при Градежниот факултет во Скопје заклучи дека асс. д-р Зоран Мисајлески има високи позитивни оценки од самоевалуацијата, просек над 4.5 / 5,00.

3. Научно истражувачка дејност

Список на научни трудови:

[1] N. Shekutkovski, Z. Misajleski, **Intrinsic shape based on e-continuity and on continuity up to a covering are equivalent**, Proceedings of the Fourth International Scientific Conference FMNS-2011, 8-11 June 2011, Volume 1, 2011, 77-82.

[2] Z. Misajleski, N. Shekutkovski, **Equivalence of intrinsic shape and shape**, God. Zb. Inst. Mat. 42 (2013), 69-82.

[3] N. Shekutkovski, Z. Misajleski, **Intrinsic shape based on e-continuity and on continuity up to a covering are equivalent (II)**, Proceedings of the Fifth International Scientific Conference FMNS-2013, 12-16 June 2013, Volume 1, 2013, 87-94.

[4] Shekutkovski N., Z. Misajleski, Markovski G., M. Shoptrajanov, **Equivalence of intrinsic shape based on V-continuous functions and shape**, Mat. Bilten (2014) (прифатен за печатење)

Во подготовка е и следниов резултат:

[5] Shekutkovski N., Z. Misajleski, **Equivalence of intrinsic strong shape and strong shape**.

Во [1] е показано дека дека категориите на облик конструирани во трудовите на Jose M. R. Sanjurjo, *A non continuous description of the shape*, Quart. J. Math. Oxford Ser. 40 (1989), 351-359 и N.Shekutkovski, *Intrinsic definition of strong shape for compact metric spaces*, Topology Proceedinds Volume 39, 27-39, (2012), се изоморфни. Притоа на секоја проксимативна низа ѝ е придружена проксимативната мрежа што ги содржи истите функции по некој конечен број, со што доказот е прегледен и елегантен.

Во [2] е показано дека категоријата на надворешен облик конструирана од основачот на теоријата на облик К. Борсук и презентирана во книгата К. Борсук, *Теория шейфов*, Издательство Мир, Москва 1976, е еквивалентна со категоријата на внатрешен облик конструирана во N.Shekutkovski, *Intrinsic definition of strong shape for compact metric spaces*, Topology Proceedinds Volume 39, 27-39, (2012).

Во [3] се опишуваат и е дадена врската меѓу два концепти на ε -непрекинатост со помош на кои се утврдува односот меѓу ε -непрекинатите и V-непрекинатите функции, како и односот меѓу проксимативните низи и проксимативните мрежи. Докажани се за прв пат неколку својства, а докажани се и неколку својства кои во литературата се дадени без доказ.

Во [4] е даден друг, директен, доказ на еквиваленцијата [2]. Во овој случај, функторот кој го конструираме оди од категоријата Sh во категоријата $InSh$, додека во претходниот труд функторот одеше во обратна насока.

Список на учества на меѓународни конференции со усмена презентација:

- „Mathematical Conference dedicated to Profesor Gjorgi Gjorgi Ćupona“ (Охрид, 10-13 септември 2010), со презентацијата „*The intrinsic approaches to shape of Sanjurjo and Shekutkovski are equivalent*“;
- Fourth International Scientific Conference FMNS-2011 (Blagoevgrad, 8-11, June 2011) со презентацијата „*Intrinsic shape based on e-continuity and on continuity up to a covering are equivalent*“;
- „Mathematical and Informatical Technologies“, MIT-2011 (Врњачка Бања 27-31 август 2011) со презентацијата „*Equivalence of intrinsic shape and shape*“;
- „International conference of Topology and its application-ICTA2012“ (2-7 септември 2012, Скопје) со презентацијата „*Equivalence of intrinsic shape and shape*“. Учествува и во организација на истата конференција;
- Fifth International Scientific Conference FMNS-2013 (Blagoevgrad, 12-16 June 2013) со презентацијата „*Intrinsic shape based on e-continuity and on continuity up to a covering are equivalent (II)*“;
- The 22hd Conference on Applied and Industrial Mathematics-CAIM (Bacau, 18-21, Septembre 2014) со презентацијата „*Connection between continuous and V-continuous functions, as well as between proximative sequences and approximative sequence*“;
- Петти конгрес на математичарите на Македонија (Охрид, 24-27, Септември 2014) со презентацијата „*Equivalence of intrinsic shape based on V-continuous functions and shape*“.

Активно учествува со предавања на семинарите кои се организираат и кои се во врска со неговата научна определба: **Диференцијални форми** (пролетен

семестар 2003, ПМФ), **Внатрешна дефиниција на облик** (пролетен семестар 2010, ПМФ), **Внатрешен облик и примена** (есенски семестар 2011, ПМФ) **Еквиваленција на внатрешен облик и облик** (пролетен семестар 2014, ПМФ), **Семинар по топологија** (29-30 мај 2010, Штип), со предавањето под наслов „Внатрешна дефиниција на облик конструиран со ε -непрекинати функции“,

Учествува и на семинарите: **Математички семинар** (2006/2007, ПМФ), **Облик и динамички системи.**“ (Пролетен семестар 2013), **Облик и теорија за фиксна точка.**“ (Есенски семестар 2014, ПМФ).

Член е на билатералниот македонско-хрватски научен проект „**Фундирање на теоријата на облици**“, чиј раководител од македонска страна е проф. д-р Никита Шекутковски.

4. Стручна дејност

Стручната активност на кандидатот д-р Зоран Мисајлески се одвива во рамките на Сојузот на математичарите на Македонија. Учествува во реализацијата на регионалните и државните натпревари по математика за основно и средно образование. Д-р Зоран Мисајлески, во рамките на комисиите за избор на задачи, е автор на натпреварувачки задачи за регионални и државни натпревари. Учествува и во спроведувањето на меѓународниот турнир „Кенгур“ за Македонија.

Збирки задачи за натпревари во средно и основно образование:

- А. Малчески, ..., З. Мисајлески, ..., **Macedonian mathematical competitions** (СММ, Скопје, 2008);
- А. Малчески, ..., З. Мисајлески, ..., **Macedonian mathematical competitions** (СММ, Скопје, 2009);
- А. Малчески, ..., З. Мисајлески, ..., **Натпревари по математика 2010** (СММ, 2010);
- Сигмина ризница, **Меѓународен натпревар Кенгур 2006-2010**, (СММ, Скопје 2010);
- А. Малчески, ..., З. Мисајлески, ..., **Натпревари по математика за основно образование 2011** (СММ, Скопје, 2011);
- А. Малчески, ..., З. Мисајлески, ..., **Натпревари по математика за средно образование 2011** (СММ, Скопје, 2011);
- А. Малчески, ..., З. Мисајлески, ..., **Натпревари по математика за основно образование 2012** (СММ, Скопје, 2012);
- А. Малчески, ..., З. Мисајлески, ..., **Натпревари по математика за средно образование 2012** (СММ, Скопје, 2012);
- А. Малчески, ..., З. Мисајлески, ..., **Натпревари по математика за основно образование 2013** (СММ, Скопје, 2013);
- А. Малчески, ..., З. Мисајлески, ..., **Натпревари по математика за средно образование 2013** (СММ, Скопје, 2013);
- А. Малчески, ..., З. Мисајлески, ..., **Натпревари по математика за основно образование 2014** (СММ, Скопје, 2013);

• А. Малчески, ..., З. Мисајлески, ..., **Натпревари по математика за средно образование 2014** (СММ, Скопје, 2013).

Рецензент е на збирките задачи Сигмина ризница во издание на Сојузот на математичарите на Македонија, и тоа: Сигмина ризница, рубрика задачи 1-144“, 2011, рубрика задачи 1006-1200, 2011, конкурсни задачи 1-192, 2012, рубрика подготвителни задачи“, 2012, рубрика задачи 1006-1260, 2012, како и на „Збирка подготвителни задачи за натпревари“, од авторот Слободан Филиповски, 132 стр.

Член е на комисиите во рамките на Сојузот на математичарите на Македонија: Комисија за задачи за регионални натпревари за основно образование (2008-2014), Комисија за задачи за државни натпревари за основно образование (2008-2014), Комисија за задачи за регионални натпревари за средно образование (2008-2014), Комисија за задачи за државни натпревари за средно образование (2008-2014), Комисија за прегледување на државниот натпревар за основно образование (2005-2014), Комисија за прегледување на државниот натпревар за средно образование (2005-2014). Делегат и претседател е на Комисијата на прегледување на регионалниот натпревар за основно образование (2000-2014), како и делегат и претседател на Комисијата за прегледување на регионалниот натпревар за средно образование (2000-2014).

Д-р Зоран Мисајлески е вклучен и во **организацијата на меѓународните натпревари**. На 5 балкански математички олимпијади учествува како координатор и заменик-водач на македонската математичка репрезентација.

Заменик-водач е на македонска репрезентација на:

• „Јуниорската балканска математичка олимпијада 2010“ (17-23.6.2010, Рамницу Валчеа, Романија);

• „Јуниорската балканска математичка олимпијада 2011“ (19-24.6.2011, Ларнака, Кипар);

• „Балканската математичка олимпијада 2011“ (4-8.5.2011, Јаши, Романија).

Координатор е на:

• „Балканската математичка олимпијада“ (10-17.5.2008, Охрид).

• „Јуниорската балканска математичка олимпијада“ (21-26.5.2014, Охрид).

Уредник е на списанијата за основно и средно образование:

• „Нумерус“ (од 2009 до денес);

• „Сигма“ (од 2010 до денес).

Автор е на повеќе стручни текстови објавени во истите списанија:

• Зоран Мисајлески, „Броеви на Фибоначи“ (Нумерус 2009/2010,1);

• коавтор е на задачи за рубриките „Конкурсни задачи“, „Решенија на конкурсните задачи“ од минатиот број, „Подготвителни задачи“, „Решенија на подготвителните задачи“ од минатиот број, „Задачи за математички натпревари“, „Решенија на задачите за математички натпревари“ од минатиот број, „Наградни задачи“, „Решенија на наградните задачи од минатиот број“, „Регионален натпревар по

математика за учениците од основното (средното) образование“, „Државен натпревар по математика за учениците од основното (средното) образование“ од списанијата „Нумерус“ и „Сигма“. (Нумерус 2009/2010- сè уште, 5 години (20 броја), Сигма 2012/2013-сè уште, 3 години (12 броја))

- авторски и компјутерски ја уредува рубриката **Забавна математика** (Нумерус 2009/2010 (4 броја))

- преведува две статии со 20 страници текст од странски автори (Нумерус 2009/2010, 1, 4).

- компјутерската обработка и дизајн на „Нумерус“ (2009/2010, 2010/2011 и 2011/2012, 3 години (12 броја)).

Како дел од неговата стручна активност е учеството на школите организирани од Германската фондација DAAD: **„Differential Calculus, Conservation Laws and Applications in Mechanics“** (10-17 10 2008, Нови Сад, Србија), **„Symmetry in science and art“** (10-16 05 2011, Врњачка Бања, Србија), **„Industrial mathematics“** (24 9-01 10 2011, Софија, Бугарија), **„Applications of Calculus of Variations and Optimal Control to Space Rendezvous“** (23-29 06 2013, Сараево, Босна и Херцеговина), **„Linear Optimal Control of Dynamic Systems“** (22-29 09 2013, Осиек, Хрватска), **„Measures of Noncompactness and Applications“**, (17-22 08 2014, Приштина).

Има сертификат за завршен напреден курс за компјутери „Windows XP, Internet Explorer, Microsoft Word, Microsoft Exel, CorelDraw, Photoshop and Dreamweaver“ for **200** hours (мај-јули 2009).

5. Ойшџесџвени акџивносџи

Д-р Зоран Мисајлески е член е на Наставничкиот совет на Факултетот (2011 и 2012) и претседател на координативното тело на асистентите на Градежниот факултет (од 2013 до сега). Член е на избирачкиот одбор како претставник од јавната администрација, за спроведување на изборите во Македонија, при месната заедница 2567 во Ново Село, Скопје (2006-2009).

Покрај ова активно учествува во популаризацијата и во успешната организација на работата на Факултетот: го промовираше Градежниот факултет низ средните школи во Македонија (2007/2008-2013/2014), ги дигитализира научните трудови од Катедрата (2011), ја преведе на англиски јазик веб страницата на Катедрата (2011), ѝ помагаше на студентската служба при уписот на нови студенти (2010), член е на Комисијата за попис на инвентар во Лабораторијата за геотехника (2004-2014), член е на Комисијата за изработка на Правилник за плати и надоместоци (2013/2014).

ЗАКЛУЧОК

Врз основа на претходно изнесеното, може да се заклучи дека кандидатот д-р Зоран Мисајлески во изминатиот период успешно ги извршуваше работните задачи како соработник од областа математика на Градежниот факултет.

Наставно-образовната дејност ја изведува со успех спроведувајќи современ пристап во држењето вежби по предметите од областа на математиката преку аудиториски вежби, задавање и одбрана на домашни работи и консултации. Позитивно е рецензирана една негова збирка со решени задачи, а во постапка на рецензија се уште две.

Научната дејност успешно ја развива, со завршување на докторските студии, објавување на четири труда во зборници од меѓународни конференции или списанија со меѓународен уредувачки одбор и учество на повеќе конференции и семинари.

Стручната дејност успешно ја реализира во рамките на Сојузот на математичарите на Македонија каде што е еден од носителите на активностите: коавтор е на збирки наменети за талентирани ученици, уредник е на математичките списанија „Нумерус“ и „Сигма“, учествува во организацијата на натпреварите по математика, и е еден од водачите на државната екипа на математичките балканијади.

Според сè што е погоре изнесено, Рецензентската комисија има чест и задоволство да му предложи на Наставно-научниот совет на Градежниот факултет во Скопје, кандидатот д-р Зоран Мисајлески да биде избран за наставник од областа математика, во наставно - научното звање доцент за предметите од областа математика.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

1. Д-р Никита Шекутковски, редовен професор
на Природно-математичкиот факултет, при УКИМ во Скопје с.р.
2. Д-р Силвана Петрушева, вонреден професор
на Градежниот факултет, при УКИМ во Скопје с.р.
3. Д-р Ѓорѓи Маркоски, доцент
на Природно-математичкиот факултет, при УКИМ во Скопје с.р.

АНЕКС 2

ОБРАЗЕЦ КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО И НАСТАВНО-СТРУЧНО ЗВАЊЕ

Кандидат: Зоран Силјан Мисајлески

(име, татково име и презиме)

Институција: Градежен факултет – Скопје

(назив на факултетот/институтот)

Научна област: Математика

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активноста:	Поени
Одржување на вежби, 11 години, $93,15+14,2+10,8=118,15$ бода		
I аудиториски вежби $207 \cdot 15 \cdot 0,03=93,15$ бода		
есенски семестар 2003/2004 година		
1	математика I (2+2), 60 студенти, 1 група, (2 часа)	0,9
2	векторска и линеарна алгебра (2+2), 60 студенти, 1 група, (2 часа)	0,9
3	математика за бизнис (4+4), 80 студенти, 1 група, (4 часа)	1,8
пролетен семестар 2003/2004 година		
4	Математика I (3+3, 3+3), 200 студенти, 3 групи, (9 часа)	4,05
есенски семестар 2004/2005 година		
5	Математика I (4+4), 150 студенти, 3 групи (12 часа)	5,4
пролетен семестар 2004/2005 година		

6	Математика II (4+4), 80 студенти, 2 групи (8 часа)	3,6
есенски семестар 2005/2006 година		
7	Математика I (4+4), 105 студенти, 2 групи (8 часа)	3,6
пролетен семестар 2005/2006 година		
8	Математика II (4+4), 208 студенти, 4 групи (16 часа)	7,2
есенски семестар 2006/2007 година		
9	Математика I (4+4), 106 студенти, 2 групи (8 часа)	3,6
пролетен семестар 2006/2007 година		
10	Математика II (4+4), 70 студенти, 2 групи (8 часа)	3,6
есенски семестар 2007/2008 година		
11	Математика I (4+4), 88 студенти, 2 групи (8 часа)	3,6
12	Математика (4+4), 82 студенти, 2 групи (8 часа)	3,6
пролетен семестар 2007/2008 година		
13	Математика I (4+4), 45 студенти, 1 група (4 часа)	1,8
14	Математика (4+4), 20 студенти, 1 група (4 часа)	1,8
есенски семестар 2008/2009 година		
15	Математика I (4+4), 110 студенти, 2 групи (8 часа)	3,6
пролетен семестар 2008/2009 година		
16	Математика II (4+4), 50 студенти, 1 група (4 часа)	1,8
пролетен семестар 2009/2010 година		
17	Математика II (4+4), 17 студенти, 1 група (4 часа)	1,8
есенски семестар 2010/2011 година		
18	Математика I (4+4), 177 студенти, 3 групи (12 часа)	5,4
19	Математика (4+4), 56 студенти, 1 група (4 часа)	1,8
20	Математика и математика I, проект 45, 71 студенти, 1 група (4 часа)	1,8
21	Одбр. пог. од мат. (3+3), последипломци, 20 студенти, 1 група (3 часа)	1,35
пролетен семестар 2010/2011 година		
22	Математика II (4+4), 82 студенти, 1 група, (4 часа)	1,8
23	Математика и математика I, проект 45, 31 студенти, 1 група (4 часа)	1,8
есенски семестар 2011/2012 година		
24	Математика I (4+4), 234 студенти, 2 групи (8 часа)	3,6
25	Одбр. пог. од мат. (3+3), последип., 25 студенти, 1 група, (3 часа)	1,35
есенски семестар 2012/2013 година		
26	Математика (4+4), 156 студенти, 2 групи (8 часа)	3,6
27	Одбр. пог. од мат. (2+2), последип., 44 студ., 1 група, (2 часа)	0,9
пролетен семестар 2012/2013 година		
28	Математика II (4+4), 239 студенти, 2 групи, (8 часа)	3,6
есенски семестар 2013/2014 година		
29	Математика I (4+4), 294 студенти, 3 групи, (12 часа)	5,4
30	Веројатност и статистика (1+1), 8 студенти, 1 група, (1 час)	0,45

31	Математика 3 (2+2), 2 студенти, 1 група, (2 часа)	0,9
32	Одбр. пог. од мат. (4+4), последипломци, 50 студенти, 1 група, (4 часа)	1,8
есенски семестар 2014/2015 година		
33	Математика (4+4), 167 студенти, 2 групи (8 часа)	3,6
34	Математика II (3+3), последипломци, 21 студент, 1 група, (3 часа)	1,35
II часови вежби вон термините $372*0,03+84*0,03=13,58$ бода		
1	Спроведување на колоквиуми вон од термините за вежби: - 4 часа x 3 термини x 4 колоквиуми x 5,5 години (учебни 2003/2004 пролетен семестар-2007/2008) 264 часа -4 часа x 3 термини x 3 колоквиуми x 3 години (учебни 2008/2009-2010/2011) 108 часа	11,16
2	Чување на завршен испит 6 термини x 4 часа x 3,5 години (учебни 2003/2004-2006/2007) 84 часа	2,52
III семинарски (одбрана на домашни во училиница) $360*0,03=10,8$ бода		
1	90 часа 2010/2011, 60 часа 2011/2012, 90 часа 2012/2013, 75 часа 2013/2014, 45 часа 2014/2015 есен	10,8
Подготовка на нов предмет $14*0,5=7$ бода		
1	- Градежен факултет (11 предмети): математика (4+4), математика I (3+3, 3+3), математика I (4+4), математика II (4+4), математика II (3+3), математика II (3+3) последипломци, одбрани поглавја од математика (2+2), одбрани поглавја од математика (3+3), одбрани поглавја од математика (4+4), математика III (2+2) и веројатност и статистика (1+1). - Факултет за општествени науки (3 предмети): математика I (2+2), векторска и линеарна алгебра (2+2) и математика за бизнис (4+4).	7
Консултации $3208*0,002=6.416$ бода (6,42 заокружено)		
1	200+200+150+80+105+208+106+70+88+82+45+20+110+50+17+177+56+71+20+82+31+234+25+156+44+239+294+8+2+50+167+21	6,42
Настава во школи и работилници $6*1+8*1=14$ бода		
1	Учесник на DAAD еднонеделните школи: „Differential Calculus, Conservation Laws and Applications in Mechanics“ (10-17.10.2008, Нови Сад, Србија). „Symmetry in science and art“ (10-16.5.2011, Врњачка Бања, Србија). „Industrial mathematics“ (24.9-1.10.2011, Софија, Бугарија) „Applications of Calculus of Variations and Optimal	6

	Control to Space Rendezvous“ (23-29.6.2013, Сараево, Босна и Херцеговина) • „Linear Optimal Control of Dynamic Systems“ (22-29.9. 2013, Осиек, Хрватска) • „Measures of Noncompactness and Applications“, (17-22.8.2014, Приштина).	
2	Учесник на семинарите: • „Диференцијални форми.“ (пролетен семестар 2003, ПМФ-Скопје), еден од предавачите; • „Математички семинар“ (2006/2007, ПМФ-Скопје); • „Внатрешна дефиниција на облик“ (пролетен семестар 2010, ПМФ-Скопје), еден од предавачите; • „Семинар по алгебарска топологија“ (29-30 мај 2010, Штип), со предавањето под наслов „Внатрешна дефиниција на облик со конструиран со ε -непрекинати функции“; • „Внатрешен облик и примена“ (есенски семестар 2011, ПМФ-Скопје), еден од предавачите; • „Облик и динамички системи.“ (пролетен семестар 2013); • „Еквиваленција на внатрешен облик и облик.“ (пролетен семестар 2014, ПМФ-Скопје), еден од предавачите; • „Облик и теорија за фиксна точка“ (есенски семестар 2014, ПМФ-Скопје).	8
Позитивно рецензирана збирка задачи 3 бода		
1	„Збирка решени задачи по математика I“, за студентите на Технолошко-металуршкиот факултет, Скопје, д-р Бети Андоновиќ, м-р Зоран Мисајлески и м-р Томи Димовски, 250 стр.	3
Пакет материјали 6*1=6 бода		
1	Пакет материјали во ракопис за вежбите по предметите: математика 1 (4+4) (3 групи), математика 2 (4+4) (2 групи) и веројатност и статистика (1 група).	6
Интерна скрипта вежби 3 бода		
1	Интерна скрипта вежби за предметот математика (4+4) (објавена на веб страницата на Катедрата за математика)	3
	Вкупно	157,57

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активноста:	Поени
	Учесник во меѓународен проект (билатерален со Хрватска)	5

бода		
1	„Фундирање на теоријата на облици“, раководен од проф. д-р Никита Шекутковски.	5
Трудови со оригинални научни резултати, објавени во научно списание или зборник на трудови од научен собир со меѓународен уредувачки одбор 11,8 бода		
1	N. Shekutkovski, <u>Z. Misajleski</u> , Intrinsic shape based on e-continuity and on continuity up to a covering are equivalent , Proceedings of the Fourth International Scientific Conference FMNS-2011, 8-11 June 2011, Volume 1, 2011, 77-82.	2,7
2	N. Shekutkovski, <u>Z. Misajleski</u> , Equivalence of intrinsic shape and shape , (Годишен зборник на Институтот за математика, Книга 42, 2013, 69-79).	3,6
3	N. Shekutkovski, <u>Z. Misajleski</u> , Intrinsic shape based on e-continuity and on continuity up to a covering are equivalent (II) , Proceedings of the Fifth International Scientific Conference FMNS-2013, 12-16 June 2013, Volume 1, 2013, 87-94.	2,7
4	Shekutkovski N., <u>Z. Misajleski</u> , Markovski G., M. Shoptrajanov, Equivalence of intrinsic shape based on V-continuous functions and shape , to appear in Matematicki bilten.	2,8
Секциски предавања на научен собир со меѓународно учество 12 бода		
1	Fourth International Scientific Conference FMNS-2011 (Blagoevgrad, 8-11, June 2011) со презентацијата <i>“Intrinsic shape based on e-continuity and on continuity up to a covering are equivalent”</i> , <u>Z. Misajleski</u> .	2
2	„Mathematical and Informatical Technologies“, MIT-2011 (Врњачка Бања 27-31 Август, 2011) со презентацијата <i>“Equivalence of intrinsic shape and shape”</i> , <u>Z. Misajleski</u> .	2
3	„International conference of Topology and its application-ICTA“ (2-7 Септември 2012, Скопје) со презентацијата <i>“Equivalence of intrinsic shape and shape”</i> , <u>Z. Misajleski</u> .	2
4	Fifth International Scientific Conference FMNS-2013 (Blagoevgrad, 12-16 June 2013) со презентацијата <i>“Intrinsic shape based on e-continuity and on continuity up to a covering are equivalent (II)”</i> , <u>Z. Misajleski</u> .	2
5	The 22hd Conference on Applied and Industrial Mathematics-CAIM (Bacau, 18-21, Septembre 2014) со презентацијата <i>“Connection between continuous and V-continuous functions, as well as between proximative sequences and approximative sequence”</i> , <u>Z. Misajleski</u> .	2
6	Петти конгрес на математичарите на Македонија	2

	(Охрид, 24-27, септември 2014) со презентацијата „ <i>Equivalence of intrinsic shape based on V-continuous functions and shape</i> “, <i>Z. Misajleski</i> .	
Секциско предавање на научен собир-1 бод		
1	„Mathematical Conference dedicated to Profesor Gjorgi Ćorgi Ćurona“ (Охрид, 10-13 Септември 2010), со презентацијата „ <i>The intrinsic approaches to shape of Sanjurjo and Shekutkovski are equivalent</i> “, <i>Z. Misajleski</i> .	1
Апстракт објавен во зборник од конференција 2,5 бода		
1	меѓународен (2*1 поен), национален (1*0,5 поени)	2,5
	Вкупно	32,3

СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активноста:	Поени
Коавтор на книги од стручна област 70 бода		
1	А. Малчески, ..., З. Мисајлески, ..., Натпревари по математика за средно образование 2013 (СММ, Скопје, 2013).	7
2	А. Малчески, ..., З. Мисајлески, ..., Натпревари по математика за основно образование 2013 (СММ, Скопје, 2013) .	7
3	А. Малчески, ..., З. Мисајлески, ..., Натпревари по математика за средно образование 2012 (СММ, Скопје, 2012).	7
4	А. Малчески, ..., З. Мисајлески, ..., Натпревари по математика за основно образование 2012 (СММ, Скопје, 2012)	7
5	А. Малчески, ..., З. Мисајлески, ..., Натпревари по математика за средно образование 2011 (СММ, Скопје, 2011)	7
6	А. Малчески, ..., З. Мисајлески, ..., Натпревари по математика за основно образование 2011 (СММ, Скопје, 2011)	7
7	Сигмина ризница Меѓународен натпревар Кенгур 2006-2010 , (СММ, Скопје, 2010)	7
8	А. Малчески, ..., З. Мисајлески, ..., Натпревари по математика 2010 (СММ, Скопје, 2010)	7
9	А. Малчески, ..., З. Мисајлески, ..., Macedonian mathematical competitions (СММ, Скопје, 2009)	7
10	А. Малчески, ..., З. Мисајлески, ..., Macedonian mathematical competitions (СММ, Скопје, 2008)	7
Рецензент на книги за средно образование 3 бода		
1	„Сигмина ризница, рубрика задачи 1-144“, СММ,	0,5

	Скопје 2011,	
2	„Сигмина ризница, рубрика задачи 1006-1200“, СММ, Скопје 2011.	0,5
3	„Сигмина ризница, конкурсни задачи 1-192“, СММ, Скопје 2012.	0,5
4	„Сигмина ризница, рубрика подготвителни задачи“, СММ, Скопје 2012 “.	0,5
5	„Сигмина ризница“ (рубрика задачи 1006-1260)“, СММ, Скопје 2012 “.	0,5
6	„Збирка подготвителни задачи за натпревари“, Слободан Филиповски, 132 страни, 24 см	0,5
Учество во комисији за државни натпревари 25 бода		
1	Член на комисијата за државни натпревари за основно образование (2005-2014, 10 години)	10
2	Член на комисијата за задачи за државни натпревари за средно образование (2005-2014, 10 години)	10
	Заменик водач на македонска математичка репрезентација на: • „Јуниорската балканска математичка олимпијада 2010“ (17-23 06 2010 Рамницу Валчеа, Романија); • „Јуниорската балканска математичка олимпијада 2011“ (19-24 06 2011 Ларнака, Кипар); • „Балканската математичка олимпијада 2011“ (04-08 05 2011 Јаши, Романија).	3
	Координатор на: • „Балканската математичка олимпијада“ (10-17 05 2008, Метропол, Охрид); • „Јуниорската балканска математичка олимпијада“ (21-26 05 2014, Метропол, Охрид).	2
Учество во промотивни активности на факултетот 3,5 бода		
1	Учество во промоцијата на факултетот низ средните училишта во Македонија (2007/2008-2013/2014, 7 години)	3,5
Превод 1 бод		
1	Две статии (Нумерус 2009/2010, 1, 4).	1
Компјутерска обработка и дизајн 1,5 бода		
1	„Нумерус“ (2009/2010, 2010/2011 и 2011/2012, 3 години (12 броја))	1,5
Статии 6 бода		
1	Зоран Мисајлески, „Броеви на Фибоначи“ (Нумерус 2009/2010,1)	1
2	Коавтор на задачи за рубриците „Конкурсни задачи“, „Решенија на конкурсните задачи“ од минатиот број, „Подготвителни задачи“, „Решенија на подготвителните задачи“ од	4

	минатиот број, „Задачи за математички натпревари“, „Решенија на задачите за математички натпревари“ од минатиот број, „Наградни задачи“, „Решенија на наградните задачи од минатиот број“, „Регионален натпревар по математика за учениците од основното (средното) образование“, „Државен натпревар по математика за учениците од основното (средното) образование“ од списанијата „Нумерус“ и „Сигма“. (Нумерус 2009/2010- сè уште, 5 години (20 броја), Сигма 2011/2012-сè уште, 3 години (12 броја))	
3	Автор на рубриката Забавна математика , на текстовите и цртежите (Нумерус 2009/2010 (4 броја))	1
Дејности од поширок интерес		
Комисии на Градежниот факултет-6,5 бода		
1	Член на Комисијата за изработка на Правилник за плати и надоместоци (2013/2014)	0,5
2	Член на Комисијата за попис на инвентар на Лабораторијата за геотехника (2004/2005-2013/2014, 10 години)	5
3	Претседател е на координативното тело на асистентите на Градежниот факултет (2013-сеуште)	1
Член на уредувачки одбор 5,5 бода		
1	Член на Уредувачкиот одбор на „Нумерус“ (2009/2010- сè уште, 6 години)	3
2	Член на Уредувачкиот одбор на „Сигма“ (2010/2011- сè уште, 5 години)	2,5
	Вкупно	122

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	157,57
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	32,3
СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ	122
Вкупно	311,87

Членови на Комисијата

1. Д-р Никита Шекутковски, редовен професор на Природно-математичкиот факултет, при УКИМ во Скопје с.р.
2. Д-р Силвана Петрушева, вонреден професор

на Градежниот факултет, при УКИМ во Скопје

с.р.

3. Д-р Ѓорѓи Маркоски, доцент

на Природно-математичкиот факултет, при УКИМ во Скопје

с.р.

РЕФЕРАТ

ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК ОД ОБЛАСТА НА МАТЕМАТИКАТА НА ГРАДЕЖНИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Наставно-научниот совет на Градежниот факултет во Скопје, на својата 417. седница одржана на 2.XII 2014 година, нè именува за членови на Рецензентската комисија за избор на еден наставник во наставно-научно звање доцент од областа на математиката, а врз основа на конкурсот објавен во весниците „Дневник“ и „Лајме“ на 6. XI 2014 година.

По извршениот преглед на приложената документација, констатирано е дека на конкурсот се пријави д-р Даниел Велинов, досегашен помлад асистент на Катедрата за математика на Градежниот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје. Врз основа на приложената документација и личното познавање на кандидатот, го поднесуваме следниов

ИЗВЕШТАЈ

1. БИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ

Кандидатот д-р Даниел Велинов е роден на 29 септември 1986 година. Основно образование завршил во ОУ „Климент Охридски“ – Облешево, а средно образование во гимназијата „Љупчо Сантов“ – Кочани (природно – математичка насока) со континуиран одличен успех. Редовно учествувал на натпреварите по математика и физика за основно и средно образование и освоил многу награди.

Во 2004 година се запишал на Природно – математичкиот факултет во Скопје, Институт за математика, насока: наставна математика. Дипломирал на 7.11.2008 со просечен успех 9,77 со дипломска работа „Теореми за апроксимација. Специјални функции“.

Во 2008 година се запишал на постдипломските студии на Природно – математичкиот факултет во Скопје, Институт за математика, насока: теориска математика. Постдипломските студии ги завршил со просек 10,00. На 5. 7. 2011 успешно ја одбранил магистерската теза „Структурни теореми за некои простори

од ултрадистрибуции и репрезентација на ултрадистрибуции преку гранични вредности на холоморфни функции”.

Во 2011 се запишал на докторски студии на Универзитетот во Нови Сад. Својата докторска теза од областа на функционалната анализа ја работел под менторство на академик проф. д-р Стеван Пилипович. На 7.10.2014 успешно ја одбранил својата докторска теза со наслов “On some classes of multipliers and convolutors in the spaces of ultradistributions and hyperfunctions”. Во рамките на докторските студии, во повеќе наврати, тој е на студиски престој во Нови Сад и учествува во работата на повеќе семинари.

Од 2008 до 2012 година работел како демонстратор по математика на Градежниот факултет во Скопје. Во 2012 е избран во звањето помлад асистент на Градежниот факултет.

Од 2008 до денес активно учествува во работата на Комисијата за подготовка на задачи за регионални и републички натпревари по математика за основно и средно образование и во Комисијата за спроведување на натпреварите за основно и средно образование. Учествува во спроведувањето на македонските олимпијади за основно и средно образование. Учесник е во спроведувањето на меѓународниот натпревар по математика „Кенгур”.

Координатор е на 18 Јуниорска балканијада по математика одржана во Охрид, 21-26 јуни 2014.

Уредник е на математичкото списание за ученици од основното образование „Нумерус” и на математичкото списание за ученици од средното образование „Сигма”. Коавтор и рецензент е на повеќе публикации објавени од Сојузот на математичари на Македонија.

Наставно-научната и стручната активност на кандидатот од 2008 година до сега е детално прикажана подолу и во Анексот 2, кој е приложен кон овој Извештај.

2. НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Од приемот за демонстратор на Катедрата за математика во 2008 година до сега, кандидатот наставната дејност ја остварува преку организирање на вежби, консултации, одбрана на домашни работи, колоквиуми и писмени испити на додипломските и постдипломските студии на Градежниот факултет.

На Катедрата за математика при Градежниот факултет во Скопје до сега на првиот циклус студии има одржувано вежби по следниве задолжителни предмети: математика 1 (4+4), математика (4+4), математика 2 (4+4), како и изборните предмети: веројатност и статистика (1+1), математика 3 (2+2). На Универзитетот „Американ Колеџ” 2008-2011, држел вежби по три предмети од областа на математиката.

На вториот циклус студии на Градежниот факултет ги има одржувано вежбите по предметот одбрани поглавја по математика (2+2) и математика 2 (3+3), а оваа школска година и по предметот одбрани поглавја по математика (4+4).

Од 2009 до 2010 година е подготвена скрипта решени задачи по предметите математика 1 и математика во коавторство со колегите од Катедрата: вонр. проф. Силвана Петрушева и ас. д-р Мисајлески Зоран, кои во дигитална форма за студентите се ставени на веб-страницата за Катедрата по математика.

Комисијата за самоевалуација при Градежниот факултет во Скопје заклучи дека ас. д-р Даниел Велинов има позитивна оценка од самоевалуацијата (просек 4,87 / 5,00).

Сите активности од областа на наставно-образовната дејност на кандидатот за периодот од 2008 година до сега се наведени во Анексот 2, кој е составен дел на овој Извештај.

3. НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Во изминатиот период од 2008 до сега, д-р Даниел Велинов научноистражувачката работа ја продолжува главно во областа на теориската математика, во изработка и публикување на научни трудови, како и нивна презентација на меѓународни научни конференции.

Во 2011 успешно ја одбранил магистерската теза „Структурни теореми за некои простори од ултрадистрибуции и репрезентација на ултрадистрибуции преку гранични вредности на холоморфни функции” на ПМФ во Скопје, а во 2014 во Нови Сад успешно ја одбранил својата докторска теза со наслов “On some classes of multipliers and convolutors in the spaces of ultradistributions and hyperfunctions”. За време на докторските студии бил неколку пати на студиски престој во Нови Сад и учествува во работата на повеќе семинари од областа на докторската дисертација.

Во изминатиов период се објавени следните научноистражувачки трудови:

- [1] P. Dimovski, B. Prangoski, D. Velinov, On the space of multipliers and convolutors in the space of tempered ultradistributions, Novi Sad J. Math, vol.44, No.2, 2014, 1-18.
- [2] M. Kostic, S. Pilipovic, D. Velinov, Structural theorems for ultradistribution semigroups, accepted in 2013, to appear in Siberian Math. J.
- [3] S. Pilipovic, B. Prangoski, D. Velinov, On the solution of the Cauchy problem in the weighted spaces of Beurling ultradistributions, accepted in 2014, to appear in Rocky Mountain J. Math.

Кандидатот, исто така има учествувано на следниве конгреси и конференции во земјава и во странство:

- [1] Topics in PDE, Microlocal and Time-frequency Analysis, 3-8 September, Novi Sad, 2012.

- [2] D. Velinov, On some classes of multipliers and semigroups in the spaces of ultradistributions and hyperfunctions, Pseudodifferential operators and Microlocal analysis, Torino, 2013.
- [3] D. Velinov, Cauchy problem in the weighted Banach valued ultradistributions, Days of Analysis in Novi Sad, 03-07 July, Novi Sad, 2014.
- [4] D. Velinov, On the exponential ultradistribution semigroups, V Congress of the Mathematicians of Macedonia, 24-27 September, Ohrid, 2014.

Во Анексот 2, кој е составен дел на овој Извештај, изнесени се детали за научноистражувачката дејност.

4. СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

Кандидатот д-р Даниел Велинов, во периодот од 2008 година до сега, активно учествува во работата на Комисијата за спроведување на натпреварите за основно и средно образование, македонските олимпијади за основно и средно образование, како и во спроведувањето на меѓународниот натпревар по математика „Кенгур“.

Координатор е на 18 Јуниорска балканијада по математика одржана во Охрид, 21-26 јуни 2014.

Уредник е на математичкото списание за ученици од основното образование „Нумерус“ и на математичкото списание за ученици од средното образование „Сигма“. Коавтор и рецензент е на повеќе публикации објавени од Сојузот на математичари на Македонија.

Задачите и резултатите од натпреварите се публикувани во следниве публикации на Сојузот на математичари на Македонија:

1. А. Малчески, В. Манова Ераковиќ, Д. Велинов и др., Натпревари по математика 2010, СММ 2010.
2. А. Малчески, В. Манова Ераковиќ, Д. Велинов и др., Сигмина ризница Меѓународен натпревар „Кенгур“ 2006-2010, СММ 2010.
3. А. Малчески, В. Манова Ераковиќ, Д. Велинов и др., Натпревари по математика 2010, СММ 2010.
4. А. Малчески, В. Манова Ераковиќ, Д. Велинов и др., Натпревари по математика во основното образование 2011, Библиотека „Сигма“, СММ, 2011.
5. А. Малчески, В. Манова Ераковиќ, Д. Велинов и др., Натпревари по математика во средното образование 2011, Библиотека „Сигма“, СММ 2011.
6. А. Малчески, В. Манова Ераковиќ, Д. Велинов и др., Натпревари по математика во основното образование 2012, Библиотека „Сигма“, СММ, 2012.
7. А. Малчески, В. Манова Ераковиќ, Д. Велинов и др., Натпревари по математика во средното образование 2012, Библиотека „Сигма“, СММ

2012.

8. А. Малчески, В. Манова Ераковиќ, Д. Велинов и др., Натпревари по математика во основното образование 2013, Библиотека „Сигма“, СММ, 2013.
9. А. Малчески, В. Манова Ераковиќ, Д. Велинов и др., Натпревари по математика во средното образование 2013, Библиотека „Сигма“, СММ 2013.

Во Анексот 2, кој е составен дел на овој Извештај, изнесени се детали за стручно-апликативната дејност на кандидатот.

ЗАКЛУЧОК

Врз основа на претходно изнесените активности за наставно-образовната, научноистражувачката и стручно-апликативната дејност на кандидатот, може да се заклучи дека д-р Даниел Велинов, помлад асистент на Градежниот факултет во Скопје, е многу успешен наставно-образовен и научно-стручен работник за областа за која конкурира.

Од изборот за помлад асистент до денес, д-р Даниел Велинов активно учествува во реализацијата на наставата од прв и втор циклус на студии на Градежниот факултет, притоа воспоставувајќи одличен однос со студентите. Покрај тоа, во изминатиот период кандидатот објавил научни трудови во странски списанија, и учествувал на меѓународни конференции од областа. Кандидатот, исто така, активно учествува во спороведувањето на натпревари-те по математика за основно и средно образование.

Врз основа на севкупниот ангажман кој ги задоволува критериумите дадени во Правилникот за критериумите и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, и од личното познавање на кандидатот, Комисијата со особено задоволство му предлага на Наставно-научниот совет на Градежниот факултет во Скопје, кандидатот д-р Даниел Велинов да биде избран во звањето доцент од областа на математиката.

Рецензентска комисија

1. Д-р Силвана Петрушева, вонреден професор, с.р.
Градежен факултет - Скопје

2. Д-р Ѓорѓи Марковски, доцент, с.р.
Природно-математички факултет - Скопје

3. Д-р. Љупчо Лазаров, редовен професор, с.р.
Градежен факултет, Скопје, Република Македонија

АНЕКС 2

ОБРАЗЕЦ КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО И НАСТАВНО-СТРУЧНО ЗВАЊЕ

Кандидат: Даниел Коце Велинов

(име, татково име и презиме)

Институција: Градежен факултет/ Катедра за математика

(назив на факултетот/институтот)

Научна област: Математика

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активноста (наставно-образовна):	Поени
1	Математика 1, 1 група (4 часа), 2008/2009 зимски семестар	1,8
2	Елементарна математика, 2 групи (4 часа), 2008/2009 зимски семестар	3,6
3	Математика 2, 2 групи (4 часа), 2008/2009 летен семестар	3,6
4	Математика, 1 група (4 часа), 2009/2010 зимски семестар	1,8
5	Математика 1, 2 групи (4 часа), 2009/2010 зимски семестар	3,6
6	Математика 2, 2 групи (4 часа), 2009/2010 летен семестар	3,6
7	Математика, 1 група (4 часа), 2010/2011 зимски семестар	1,8
8	Математика 2, 1 група (4 часа), 2010/2011 летен семестар	1,8
9	Математика 1, 2 групи (4 часа), 2011/2012 зимски семестар	3,6
10	Математика, 2 групи (4 часа), 2012/2013 зимски семестар	3,6
11	Математика 2, 2 групи (4 часа), 2012/2013 летен семестар	3,6
12	Математика, 2 групи (4 часа), 2013/2014 зимски семестар	3,6
13	Математика 2 (3+3) 1 група (3 часа), 2013/2014 летен семестар	1,35
14	Математика 2 (4+4) 1 група (4 часа), 2013/2014 летен семестар	1,8
15	Математика 2 за постдипломци, 1 група (3 часа), 2013/2014	1,35
16	Математика 1, 2 групи (4 часа), 2014/2015, зимски семестар	3,6
17	Одбрани поглавја од математика, 1 група (4 часа), 2014/2015, зимски семестар	1,8
18	Веројатност и статистика, 1 група (1 час), 2014/2015 зимски семестар	0,45
19	Математика 3, 1 група (2 часа), 2014/2015, зимски семестар	0,9
20	Консултации 2008/2009 (360 студенти)	0,72
21	Консултации 2009/2010 (360 студенти)	0,72

Ред. број	Назив на активнoста (наставно-образовна):	Поени
22	Консултации 2010/2011 (200 студенти)	0,4
23	Консултации 2011/2012 (240 студенти)	0,48
24	Консултации 2012/2013 (350 студенти)	0,7
25	Консултации 2013/2014 (260 студенти)	0,52
26	Консултации 2014 (300 студенти)	0,6
27	Интерна скрипта од вежби	3
28	Подготовка на нов предмет (7)	3,5
	Вкупно	57,89

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активнoста (научноистражувачка):	Поени
1	P. Dimovski, B. Prangoski, D. Velinov, On the space of multipliers and convolutors in the space of tempered ultradistributions, Novi Sad J. Math, vol.44, No.2, 2014, 1-18.	4,8
2	M. Kostic, S. Pilipovic, D. Velinov, Structural theorems for ultradistribution semigroups, accepted 2013, to appear in Siberian Math. J. и.ф. 0,296	5,04
3	S. Pilipovic, B. Prangoski, D. Velinov, On the solution of the Cauchy problem in the weighted spaces of Beurling ultradistributions, accepted 2014, to appear in Rocky Mountain J. Math. и.ф. 0.39	5,11
Секциски предавања на научен собир со меѓународно учество		
4	D. Velinov, On some classes of multipliers and semigroups in the spaces of ultradistributions and hyperfunctions, Pseudodifferential operators and Microlocal analysis, Torino, 2013	2
5	D. Velinov, Cauchy problem in the weighted Banach valued ultradistributions, Days of Analysis in Novi Sad, 03-07 July, Novi Sad, 2014	2
6	D. Velinov, On the exponential ultradistribution semigroups, V Congress of the Mathematicians of Macedonia, 24-27 September, Ohrid, 2014	2
7	Апстракт објавен во зборник на меѓународна конференција, од научните собири во 5 и 6 (2)	2
	Вкупно	22,95

СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активноста (стручно-апликативна):	Поени
1	Кинеска теорема за остатоци, Сигма 100, 6-9, 2012/2013	1
2	А. Малчески, В. Манова Ераковиќ, Д. Велинов и др., Сигмина ризница Меѓународен натпревар „Кенгур“ 2006-2010, СММ 2010	7
3	А. Малчески, В. Манова Ераковиќ, Д. Велинов и др., Натпревари по математика 2010, СММ 2010	
4	А. Малчески, В. Манова Ераковиќ, Д. Велинов и др., Натпревари по математика 2010, СММ 2010	7
5	А. Малчески, В. Манова Ераковиќ, Д. Велинов и др., Натпревари по математика во основното образование 2011, Библиотека „Сигма“, СММ, 2011	7
6	А. Малчески, В. Манова Ераковиќ, Д. Велинов и др., Натпревари по математика во средното образование 2011, Библиотека „Сигма“, СММ 2011	7
7	А. Малчески, В. Манова Ераковиќ, Д. Велинов и др., Натпревари по математика во основното образование 2012, Библиотека „Сигма“, СММ, 2012	7
8	А. Малчески, В. Манова Ераковиќ, Д. Велинов и др., Натпревари по математика во средното образование 2012, Библиотека „Сигма“, СММ 2012	7
9	А. Малчески, В. Манова Ераковиќ, Д. Велинов и др., Натпревари по математика во основното образование 2013, Библиотека „Сигма“, СММ, 2013	7
10	А. Малчески, В. Манова Ераковиќ, Д. Велинов и др., Натпревари по математика во средното образование 2013, Библиотека „Сигма“, СММ 2013	7
11	Учество во работата на комисии за државни натпревари за средно (6 години)	6
12	Учество во работата на комисии за државни натпревари за основно (6 години)	6
13	Член на Уредувачкиот одбор на „Сигма“ (5 години)	2,5
14	Член на Уредувачкиот одбор на „Нумерус“ (5 години)	2,5
15	Член на Комисија за попис	0,5
	Вкупно	81,5

Ред. број	Назив на активноста (стручно-апликативна):	Поени
ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ		Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ		57,89
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ		22,95
СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ		81,5
Вкупно		162,34

Членови на Комисијата

1. Вонр. проф. д-р Силвана Петрушева, претседател с.р.
2. Доц. д-р Ѓорѓи Маркоски, член с.р.
3. Ред. проф. д-р Љупчо Лазаров, член с.р.

ПРЕГЛЕД

на прифатени тези за изработка на магистерски труд на Економскиот факултет-Скопје во состав на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје

Кандидат	Тема	Ментор
Зорица Тотова	„Невработеноста во предкризниот и посткризниот период во Европа”. „Unemployment in the pre-crisis and post-crisis period in Europe”.	академик Таки Фити
Емилија Маневска	„Герила маркетинг како алтернативен начин на промоција”. „Guerrilla marketing as an alternative way of promotion”.	проф. д-р Снежана Р.Јовановска
Елена Карадакоска	„Влијанието на електронскиот маркетинг врз однесувањето на потрошувачите”. „The impact of electronic marketing on consumer behavior”.	проф. д-р Лидија П.Ивановска
Виолета Степаноска	„Фактори на успешна имплементација на ЕРП системи во организациите со посебен осврт на малите и средните претпријатија од Република Македонија”. „Factors for succesfull implementation of ERP systems in organizations with particular reference to Macedonian sme”.	проф. д-р Сашо Јосимовски
Благоја Трајчев	„Финансиска анализа на процесите на имплементација и надградба на ЕРП системи во банките”. „Financial analysis of the process for implementation and upgrade of ERP systems in banks”.	проф. д-р Сашо Арсов
Горјан Шекеринов	„Коисничко искуство од електронските услуги на Собрание на Град Скопје”. „User experience from electronic services offered by the council of the City of Skopje”.	проф. д-р Сашо Јосимовски
Јасмина Делидинкова	„Електронски јавни набавки со посебен осврт на зелените јавни набавки во Република Македонија”. „Electronic public procurement with special reference to the green public procurement in the Republic of Macedonia”.	проф. д-р Лидија П. Ивановска

Предраг Поповиќ	„Привлекување потрошувачи преку интернет”. „Attracting customers over the internet”.	проф. д-р Лидија П. Ивановска
Даниел Илиев	„Оптимализирање на монетарната и фискалната политика во услови на ликвидносна замка и случајот на Република Македонија”. „Optimization of monetary and fiscal policy in terms of liquidity trap and the case of the Republic of Macedonia”.	доц. д-р Ѓорѓи Гоцков
Огнен Мангутов	„Ефекти од имплементацијата на базелската капитална спогодба (Базел III) врз македонскиот банкарски систем: компаративна анализа помеѓу Македонија, Германија, Австрија и Швајцарија”. „The impact of the basel capital accord (Basel III) implementation on the macedonian banking system: comparative analysis between Macedonia, Germany, Austria and Switzerland”.	проф. д-р Михаил Петковски
Цветко Делев	„Ризици во небанкарски финансиски институции – случајот на друштвата за неживотно осигурување”. „Risks in non-banking financial institutions – the case of non-life insurance companies”.	доц. д-р Ѓорѓи Гоцков
Славчо Љатко	„Реформата на платниот промет и стратегии за развој на платниот систем во Македонија”. „The reforms and development strategy of the payment system in Macedonia”.	проф. д-р Горан Петревски
Елена Ташкова	„Управување со ликвидносниот ризик во банкарскиот систем на Македонија”. „Managing liquidity risk in the Macedonian banking system”.	проф. д-р Горан Петревски
Симона Блажевска	„Детерминанти на профитабилноста на банките во Македонија”. „Determinants of bank profitability in Macedonia”.	проф. д-р Горан Петревски

Тијана Петровска	„Примена на зелената општествена одговорност и создавањето конкурентска предност на претпријатијата”. „Applying corporate social responsibility and creating enterprise competitive advantage”.	проф. д-р Бобек Шуклев
Виолета Трајкова	„Развојот на малите и средните претпријатија и претприемништвото во Холандија – лекции за Република Македонија”. „Development of small and medium-sized enterprizes and entrepreneurship in the Netherlands – lessons for the Republic of Macedonia”.	академик Таки Фити